This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

N.1.5209

ASHMOLEAN LIBRARY
OXFORD
—
Ex Libris
EDUARD FRAENKEL
Corpus Christi Professor of Latin, 1935–53
—
1970

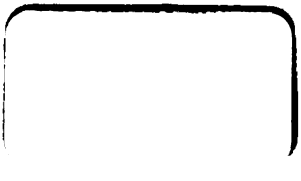

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ

ΤΑ ΗΘΙΚΑ.

PLUTARCHI

CHÆRONENSIS

MORALIA,

ID EST

OPERA, EXCEPTIS VITIS, RELIQUA.

GRÆCA EMENDAVIT,
NOTATIONEM EMENDATIONUM, ET LATINAM XYLANDRI
INTERPRETATIONEM CASTIGATAM, SUBJUNXIT,
ANIMADVERSIONES EXPLICANDIS REBUS AC VERBIS, ITEM
INDICES COPIOSOS, ADJECIT,

DANIEL WYTTENBACH,

HIST. ELOQ. LITT. GR. ET LAT.
IN ILLUSTRI ATHEN. AMSTELOD. PROFESSOR.

TOMUS III.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.
M DCC XCVII.

Digitized by Google

ASHMOLEAN
OXFORD
MUSEUM

Digitized by Google

Hoc Volumine III, continentur,

PLUTARCHI MORALIA,

GRÆCE ET LATINE,

INTERJECTA EMENDATIONUM NOTATIONE.

		PAG.
XXXVII.	ΕΙ ΑΥΤΑΡΚΗΣ Η ΚΑΚΙΑ ΠΡΟΣ ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑΝ. *An Vitiosítas ad Infelicitatem sufficiat.*	1
XXXVIII.	ΠΟΤΕΡΟΝ ΤΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ Η ΤΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΠΑΘΗ ΧΕΙΡΟΝΑ. *Animi ne an Corporis Affectiones sint pejores.*	13
XXXIX.	ΠΕΡΙ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ. *De Garrulitate.*	23
XL.	ΠΕΡΙ ΠΟΛΥΠΡΑΓΜΟΣΥΝΗΣ. *De Curiositate.*	73
XLI.	ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΠΛΟΥΤΙΑΣ. *De Cupiditate Divitiarum.*	107
XLII.	ΠΕΡΙ ΑΥΣΩΠΙΑΣ. *De vitioso Pudore.*	129
XLIII.	ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ ΚΑΙ ΜΙΣΟΥΣ. *De Invidia et Odio.*	163
XLIV.	ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΝ ΕΠΑΙΝΕΙΝ ΑΝΕΠΙΦΘΟΝΩΣ. *Qua quis Ratione seipse sine Invidia laudet.*	175
XLV.	ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΒΡΑΔΕΩΣ ΤΙΜΩΡΟΥΜΕΝΩΝ. *De his qui sero a Numine puniuntur.*	211

Digitized by Google

PAG.

XLVI. ΠΕΡΙ ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ. 287
De Fato.

XLVII. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΔΑΙΜΟΝΙΟΥ. 317
De Genio Socratis.

XLVIII. ΠΕΡΙ ΦΥΓΗΣ. 413
De Exilio.

XLIX. ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ ΓΥΝΑΙΚΑ. 449
Consolatio ad Uxorem suam.

L. ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Α. 469
Convivalium Disputationum Liber I.

LI. ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Β. 545
Convivalium Disputationum Liber II.

LII. ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Γ. 619
Convivalium Disputationum Liber III.

LIII. ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Δ. 691
Convivalium Disputationum Liber IV.

LIV. ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Ε. 749
Convivalium Disputationum Liber V.

LV. ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Ϛ. 813
Convivalium Disputationum Liber VI.

LVI. ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ. 867
Convivalium Disputationum Liber VII.

LVII. ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Η. 951
Convivalium Disputationum Liber VIII.

LVIII. ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Θ. 1037
Convivalium Disputationum Liber IX.

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΙ ΑΥΤΑΡΚΗΣ Η ΚΑΚΙΑ ΠΡΟΣ ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑΝ.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΙ ΑΤΤΑΡΚΗΣ Η ΚΑΚΙΑ ΠΡΟΣ ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΜΙΑΝ.

PLUTARCHI

AN VITIOSITAS AD INFELICITATEM SUFFICIAT.

α'. ——ΥΠΟΜΕΝΕΙ, τὸ σῶμα πεπερασμένον τῆς φέρνης ἔχων, ὡς Εὐριπίδης φησὶν, βραχέα δεδίληται καὶ ἀδέβαια· τῷ δὲ ἐκ πολλῆς ἀφὰ πέφρας, ἀλλὰ πυρκαϊ-
B ᾶς πνος βασιλικῆς πορευομένῳ καὶ θεμελομένῳ, ἄθ-ματος καὶ φόβε μετ᾽ ὦ, καὶ ἱδρῶτος ἀφ᾽ ποντίε, πλῆτόν

A. 5. ὑπομένει] Initii quæ perierunt, pauca et hujuſmodi fere fuiſſe putem: Ἡ πολλὰ καὶ μεγάλα τὰς ἀνὴτας σφάλλει ἡ τῆς εὐδαιμονίας ὄρεξις καὶ ψευδὴς δόξα, καὶ πολλοῖς περιβάλλει κακοῖς· ὧν ἓν μὲν τῷ θρυλλεμένῳ τῆς πλησίας γυναικὸς ἀνδρὶ, ὃς τέφρας ἀναπλησθεὶς ὑπ᾽ αὐτῆς, ὑπομένει; Πεπρᾶμενον τὸ σῶμα τῆς φέρνης ἔχων, ὡς Εὐριπίδης φησὶν, βραχέα δεδίληται—. Verſus eſt ex Phaethonte, Fragm. 15. Muſgrav. Ed. Valck. Diatr. p. 274.

I. —— Suſtinet,

Muliebri dote corpus venditum gerens,

ut eſt apud Euripidem: ſed pauca ſignificata ſunt et inſtabilia: huic autem non multum per cinerem, ſed per regium incedenti rogum atque ambuſto, anhelitus pleno et metus, et ſudoris tranſmarini, divitias ea apponit Tantalicas,

Digitized by Google

πινα προσθεῖσα Ταντάλειον, ἀπολαῦσαι δι' ἀσχολίαν οὐ δυναμένῳ. Ὁ μὲν γὰρ Σικυώνιος ἐκεῖνος ἱπποτρόφος εὖ φρονῶν, ἔδωκε τῷ βασιλεῖ τῷ Ἀχαιῶν θήλειαν ἵππον δρομάδα δῶρον,

—ἵνα μὴ οἱ ἵπποιθ' ὑπὸ Ἴλιον ἡνεμόεσσαν,

ἀλλὰ τέρποιτο μύθων, εἰς βαθεῖαν εὐπορίαν καὶ σχολὴν ἄλυπον ἀναπλίνας ἑαυτόν. Οἱ δὲ νῦν, ἄλυποι καὶ πρακτικοὶ δοκοῦντες εἶναι, μηδενὸς σχολοῦντος, ὠθοῦνται δι' αὐτοὺς ὅπῃ τάχιστον εἰς αὐλὰς καὶ προπομπὰς καὶ θυ- c
σιλίας ὀπιπτεύοντες, ἵνα ἵππου τινὸς ἢ πόρπης ἢ τοιαύτης τινὸς εὐημερίας τύχωσι.

Τὸ δὴ καὶ ἀμφιδρυφὴς ἄλοχος φυλάσσῃ ἰλλόπιδι,
Καὶ δόμος ἡμιτελής·———

σύριγγας δὲ καὶ πλανᾶται τεθαμβημένος ἔν τισιν ἐλπίζων καὶ προσπλακιζόμενος· ἂν δὲ καὶ τύχῃ τινὸς ὧν ποθεῖ, προσενεχθεὶς καὶ σκοτοδινιάσας πρὸς τὸν τῆς τύχης προ-

B. 3. προσθεῖσα] Forte, προτείνασι.
B. 9. ἄλυπον] Amiot. Mex. αἰλουρὸν. Reiskius αὔπνον, ἄτρυτον, ἄγρυπνον. Sententia σαλεύσιμον, vel simile, requirere videtur.
C. 6. ὀπιπτεύοντες] Corrigo, ἐπιτυγχάνοντες.

ob occupationem frui non valenti. Etenim Sicyonius ille equos alens, bono usus consilio equam Agamemnoni velocem cursu dono dedit,

Una ventosum ne miles ad Ilion iret,

sed domi manens oblectaretur, in amplas divitias et otium molestiæ expers se reclinans. At qui nunc citra molestiam vivere, et rebus agendis dediti videntur, nemine vocante ultro se præcipites devolvunt in aulas, comitatus, excubiasque laboriosas, ut equum aliquem, fibulam, aut aliud quippiam istarum quæ beare putantur rerum consequantur.

Est et cui laniata genas sit in ædibus uxor,
Et domus imperfecta:—

cum ipse interim trahatur et oberret inter alios, sperans ac contumelias tolerans. Quod si adipiscatur eorum quæ desiderabat aliquid, circumagitatus, et oborta ad ludum

Digitized by Google

ζημιωμὸν, ἀπόβασιν ζητεῖ, ᾗ μαχαρίζει τὺς ἀδόξους καὶ ἀσφαλῶς ζῶντας· οἱ δ' ἐκεῖνον πάλιν, ἄνω βλέποντες ὑπὲρ αὐτὺς φερόμενον.

D β. Πάντως ἡ Κακία ἀφανίζει πάντας ἀνθρώπους, αὐτοτελής τις οὖσα τῆς κακοδαιμονίας δημιουργός· οὔτε γὰρ ὀργάνων οὔτε ὑπηρετῶν ἔχει χρείαν. Ἄλλοι δὲ τύραννοι ἀπαυδάζοντες ὡς ἂν κολάζωσιν ἀθλίους ποιεῖν, δημίους τέρψει καὶ βασανιστὰς, ἢ χαυτήρια καὶ σφῆνας ἐπιμηχανῶνται, ἀλόγου ψυχῆς· ἡ δὲ Κακία, δίχα πάσης ἀναγκαιότητος, τῇ ψυχῇ συνελθοῦσα, συνέτριψε καὶ κατέβαλε, λύπης ἐνέπλησε, θρήνων, βαρυθυμίας, μεταμελείας τὸν ἄνθρωπον. Τεκμήριον δὲ· τεμνόμενοι πολλοὶ σιωπῶσι, καὶ μαστιγούμενοι χαρτερεῦσι, καὶ σφυρώμε-
E νοι ὑπὸ διαστόλων ἢ τυράννων, φωνὴν οὐκ ἀφῆκαν, ὅταν ἡ ψυχὴ μύσασα τῷ λόγῳ τὸν τόνον ὥσπερ χειρὶ πιέσῃ καὶ καταλάβῃ· θυμῷ δὲ οὐκ ἂν ὑπετάξειας ἡσυ-

D. 1. Πάντως] Forte, Παντοίως.
D. 3. Ἄλλοι δὲ] Legendum, Ἀλλ' οἵ γε.
D. 6. ἀλόγου] Forte, ἄλγος vel εἰς ἄλγος.

fortunæ vertigine, discessum quærit, et beatos prædicat eos qui obscuri vitam securam agunt. At hi contra eum supra ipsos situm suspicientes, felicem deputant.

II. Sic Vitiositas afficit homines, omnia in se habens ad infelicitatem fabricandam posita, neque instrumentorum egens, neque famulorum. Alii vero tyranni operam dantes ut quos puniunt miseros faciant, carnifices alunt et tortores, et cauteria ac cuneos bruto animo fabricantur. Vitiositas absque ullo apparatu, atque animum attingens, adfligit atque dejicit, implet dolore, lamentis, mœstitia, pœnitentia hominem. Documento est, quod multi tacent dum secantur, tolerant flagrorum ictus, cuneis adactis torti a dominis aut tyrannis vocem emittunt nullam; quandoquidem animus connuens vehementiam affectionis tanquam manu injecta comprimit atque cohibet. Excandescentiæ au-

Digitized by Google

χίαν, οὐδὲ πένθει σιωπὴν, ὅτε φοβήμονον ζῆναι ποιήσας, οὔτε δυσφορουῦντα μεγαλοίᾳ μὴ βοῆσαι, μηδὲ τὴν τειχῶν λαβέσθαι ἢ τὸν μηρὸν κροῦσαι. Οὕτω καὶ πυρὸς ἐστιν ἡ καχία καὶ σιδήρου βιαιοτέρα.

γ'. Αἱ πόλεις δήπουθεν ὅταν ἔκδοσιν ναῶν ἢ κολοσσῶν προγράφωσιν, ἀκροῶνται τῶν τεχνιτῶν ἀμιλλωμένων περὶ τῆς ἐργολαβίας, καὶ λόγους καὶ παραδείγματα κομιζόντων· εἶτα αἱροῦνται τὸν ἀπ' ἐλάττονος δαπάνης τὸ αὐτὸ ποιοῦντα καὶ βέλτιον καὶ τάχιον. Φέρε δὴ καὶ ἡμᾶς F ἔκδοσίν τινα βίου καὶ ἀνθρώπου κακοδαίμονος προκηρύσσειν, εἶτα προσιέναι τῇ ἐργολαβίᾳ τῷ Τύχῃ καὶ τῷ Κακίαν διαφερομένας· τῷ μὲν ὀργάνων τε παντοδαπῶν κατάπλεων καὶ παιδοκτονίης πολυτελοῦς εἰς ἀπεργασίαν κακοδαίμονος ζωῆς καὶ οἰκτρᾶς· λῃστήρια τινα καὶ πολέμους καὶ τυράννων μιαιφονίας καὶ χειμῶνας ἐκ θαλάττης καὶ κεραυνὸν ἐξ ἀέρος ἐφελκομένῳ, καὶ κώνεια

F. 2. προκηρύσσειν] Sic Xyl. P. Venet. Vulgo, παροκηρύσσειν.

tem nunquam quietem impoſueris, aut luctui ſilentium, aut metuenti ut ſubſiſtat perſuaſeris, aut ob pœnitentiam ægro ne vociferetur, neve in crines involet ſuos, aut femur pulſet. Adeo vitium et igne eſt et ferro violentius.

III. Civitates quando locationem templorum aut coloſſorum proſcribunt, artifices audiunt de conducendo opere certantes, rationeſque et exempla adferentes: eum deinde deligunt, qui minori ſumtu opus videtur confecturus et melius et celerius. Finge nos quoque publice propoſito ſcripto invitare, qui navare velint mercede conducti operam ad vitam hominis miſeram efficiendam: venire dicatam ſuam operam Fortunam et Vitioſitatem, inter ſe contendentes. Fortunam adferre abundantiam omnis generis inſtrumentorum, quibus vita miſera et miſeranda poſſit effici: puta, latrocinia, bella, tyrannorum homicidia, tempeſtates marinas, fulmen de cœlo immiſſum; tum cicutas, gla-

Digitized by Google

499 τρέφουσαν, ἢ ξίφη φέρουσαν, ἢ συκοφάντας ξενολογοῦσαν, καὶ πυρετοὺς ἐξάπτουσαν, καὶ πέδας προσφέρουσαν, καὶ φρενοκοδομοῦσαν εἱρκτάς· καίτοι τούτων τὰ πλεῖστα τῆς Κακίας μᾶλλον ἢ τῆς Τύχης ἐστίν· ἀλλὰ πάντα ἔστω τῆς Τύχης. Ἡ δὲ Κακία παρεστῶσα γυμνὴ καὶ μηδενὸς δεομένη τῶν ἔξωθεν ὁπὸ τὸν ἄνθρωπον, ἐρωτάτω ἢ τὴν Τύχην πῶς ποιήσῃ κακοδαίμονα ἢ ἄθυμον τὸν ἄνθρωπον. Τύχη, πενίαν ἀπειλεῖς; καταγελᾷ σου Μητροκλῆς, ὃς χειμῶνος ἐν τοῖς προθύροις καθεύδων, ἢ θέρους ἐν τοῖς προπυλαίοις τῶν ἱερῶν, τὸν ὑπ' Βαβυλῶνι χειμάζοντα, καὶ περὶ
B Μηδίαν θερίζοντα Περσῶν βασιλέα περὶ εὐδαιμονίας εἰς ἀγῶνα παρακαλεῖτο. Δουλείαν ἢ δεσμὰ ἢ πρᾶσιν ἐπάγεις; καταφρονεῖ σου Διογένης, ὃς ὑπὸ τῶν λῃστῶν πωλούμενος, ἐκήρυττε, Τίς ὠνήσασθαι βούλεται δεσπότην; Κύλικα φαρμάκου παράτεις; ἀλλ' ἢ Σωκράτει ἑαυτὴν προέπιες; ὁ δὲ ἵλεως ἢ πρᾶος, οὐ τρέσας, οὐδὲ διαφθείρας σῶμα τοῦτο, οὐδὲ σχῆμα, μᾶλλ' εὐκόλως ἐξέ-

dios, calumniatorum conductas copias, febrium incendia, compedes, carcerum circumventionem: quanquam pleraque horum Vitiositati potius debentur quam Fortunæ: sed sint omnia Fortunæ. Vitiositatem porro nudam adstare, neque adversus hominem ulla re externa indigentem: et e Fortuna quærere: Fortuna, quo pacto miserum efficies hominem? Minaris paupertatem? Deridet te Metrocles, qui hyeme inter oves, æstate in vestibulis templorum dormiens, provocat ad certamen de felicitate Persarum regem Babylone hyemantem, et æstivo tempore in Media degentem. Servitutem, vincula, venditionem inducis? Spernit te Diogenes, qui cum a prædonibus venderetur, præconis voce proclamavit, *Ecquis emere vult dominum?* Venenatum temperas poculum? Nonne et Socrati id præbibisti? ille tamen placido sedatoque animo, nihil territus, et neque colore neque vultu mutato, admodum facile ebi-

Digitized by Google

πιεν· ἀποθνήσκοντα δὲ αὐτὸν ἐμακάριζον οἱ ζῶντες, ὡς ὑδ' ἂν ἄδου θείας ἄνδρι μοίρας ἐσόμενον. Καὶ μὴν τὸ πῦρ σε Δέκιος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς προέλαβεν, ὅτε τὴν C στρατοπέδων ἐν μέσῳ πυρὰν νήσας, τῷ Κρόνῳ κατ' εὐχὴν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐκαλλιέρησεν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας. Ἰνδῶν δ' φίλανδροι καὶ σώφρονες γυναῖκες ὑπὲρ τοῦ πυρὸς ἐρίζουσι καὶ μάχονται πρὸς ἀλλήλας, ἡ δὲ νικήσασαν τεθνηκότι τῷ ἀνδρὶ συγκαταφλεγῆναι, μακαρίαν ἀδοῦσιν αἱ λοιπαί· τῷ δὲ ὄντι σοφῶν φόβητρὸς φόβητρον μακαριστὸς ἐστιν, ἂν μὴ ζῶν ἔτι καὶ φρονῶν καὶ ὑγιαίνων, τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν πυρὶ δάσηται, καὶ καθαρὸς ἐκβῇ τῆς σαρκός, ἀνυμάμβνος τὸ θνητόν. Ἀλλ' ἐξ οὐσίας λαμπρᾶς καὶ οἴκου καὶ τραπέζης καὶ πολυτελείας εἰς τέφρωνα καὶ πίθον καὶ προσαίτησιν ἐφημέρου τροφῆς D κατάξεις; Ταῦτα εὐδαιμονίας ἀρχαὶ Διογένει, ταῦτα

C. 1. Ῥωμαίων] Sic Venet. et P. Vulgo, Ῥωμαῖος ἦν.
C. 2. πυρὰν νήσας] Recte ita Xyl. Vulgo, τυμπάνισας.

bit: mortui vero beatitatem laudaverunt viventes, ut ne apud inferos quidem absque sorte divina futuri. Sane ignem tuum Decius Romanorum imperator antevertit, quo tempore exstructo in medio exercituum rogo, ex voto sese pro patriæ principatu Saturno immolavit. Et apud Indos castæ maritorumque amantes uxores de igni litigant atque certant: victricem, quia cum mortuo marito comburitur, reliquæ ut felicem laudibus fe-

runt atque decantant: ac qui sapientes ibi sunt, nullus eorum dignus admiratione, nullus beatus habetur, nisi vivus etiamnum, et animo ac corpore valens, animam a corpore igni discernat, purusque a carne discedat eluta mortalitate. At enim e magnis opibus, domo splendida, victu magnifico ad lacernam, peram et quotidiani cibi emendicationem rediges? Hæc vero beatitatis principia Diogeni, libertatis gloriæque Crateti

Digitized by Google

ἐλαθερίας Κράτητι καὶ δόξης. Ἀλλὰ εἰς ταυρὸν καθιλώσῃς, ἢ σκόλοπι πήξεις; καὶ τί Θεοδώρῳ μέλει πότερον ὑπὲρ γῆς ἢ ὑπὸ γῆς σήπεται; Σκυθῶν εὐδαίμονες ταφαὶ αὗται· Ὑρκανῶν δὲ κύνες, Βακτριανῶν δὲ ὄρνιθες νεκρὸς ἐσθίουσιν ἐν νόμοις, ὅταν μακαρίᾳ τέλους τυγχάνωσιν.

Δ'. Τίνας οὖν ζῶντα κακοδαίμονας ποιεῖ; τοὺς ἀνάνδρους καὶ ἀλογίστους, τοὺς ἀθρέπτους, καὶ ἀγυμνάστους, τοὺς οὐκ παιδίαν ἀς ἔχουσιν δόξας φυλάττοντας; Οὐκοῦν; Οὐκ ἔστιν ἡ Τύχη κακοδαιμονίας τελεσιουργός, ἂν μὴ Β Κακίαν ἔχῃ συνεργοῦσαν. Ὡς γὰρ ἡ χρόκη τὸ ὀστέον σαρκὶ, τέφρᾳ καὶ ὄξει ἀμφίβολον γενόμενον, καὶ τὸν ἐλέφαντα τῷ ζύθῳ μαλακὸν γενόμενον ἢ χαλῶντα κάμπτουσι καὶ ἀμηχανίζουσιν, ἄλλως δὲ ἰσχυνάντας ὄντας ἡ Τύχη τὸ πεπονθὸς ἐξ αὐτῆς καὶ μαλακὸν Κακία παραπεσοῦσα κοιλαίνει καὶ πτερώσῃ. Καὶ καθάπερ ὁ

D. 10. ἀθρέπτους] Legendum ἀτρίπτους, vel ἀθαμίπτους.

fuerunt. Inquies, in crucem te ſuffigam, aut ad palum? Atqui Theodori nihil intereſt, humine an ſublime putreſcat: ſepultura iſthæc Scythis beata putatur: canes Hyrcanorum, Bactrianorum volucres cadavera præſcripto legum vorant, ubi feliciter vitam finiverunt.

IV. Quos ergo iſta faciunt miſeros? eos qui molles ſunt et parum habent rationis, male educatos, non exercitatos, qui opiniones a teneris conceptas unguiculis ſervant. Proinde non Fortuna infelicitatem perficit, niſi Vitio ſocia utatur adjutrice. Sicut enim oſſa finduntur filo, poſtquam ſunt aceto et cinere perhumectata: ac ſicut ebur zytho emollitum atque laxatum flectunt, inque varias formas fingunt, cum id fieri alias non poſſit: ſic Fortuna quod a ſeſe male affectum, mollitumque eſt vitiis, ſuperveniens vulnerat atque perforat. Et quemadmodum Parthicus ſuccus

Digitized by Google

πάροικος τῶν ἄλλων οὐδενὶ βλαβερὸς ὢν, οὐδὲ λυπῶν ἁπλῶς ἀπομύους καὶ θριφέσκας, ἐὰν τετρωμένῳ ἐπεισενεχθῇ μόνον, εὐθὺς ἀπόλλυσι τῷ προσαπονθοῦντι καὶ τῷ ἀπορρόῳ δεχομένῳ· ὕπω τὸν ἔσω τῆς Τύχης συντριβήσεσθαι μέλλοντα τῷ ψυχῷ, ἴδιον F ἕλκος ἐν ἑαυτῷ καὶ κακὸν ἔχειν δεῖ ἐντὸς σαρκὸς, ὅπως τὰ προσαίτιλοντα ἔξωθεν οἰκτρὰ καὶ ὀδυρτὰ ποιήσῃ.

ε'. Ἆρ' οὖν ἡ Κακία τοιοῦτον ὅτε ἡ Τύχης δεῖται πρὸς κακοδαιμονίας ἀπεργασίαν; πόθεν; οὐ τραχὺ καὶ δυσχείμερον ἐπαίρεται πέλαγος, οὐ λῃστῶν ἐνέδραις ἀφιζώνυσιν ἐνέδρας ἐρήμους ἐπωρείας, οὐ νέφη χαλαζοβόλα πεδίοις θριπήγνυσι καρποφόροις, οὐ Μέλιτον οὐδὲ Ἄνυτον οὐδὲ Καλλίξενον ὀπί τι συκοφάντλω, οὐκ ἀφαιρεῖται πλοῦτον, οὐκ ἀπείργει στρατηίας, ἵνα 500

E. 7. πάροικος] In promtu eſt παρδικὸς corrigere: quod melius vulgato, nec tamen ſincerum videtur. Amiot. vertit φαρικὸν. Moſ. du Soul ad Vit. Plut. T. V. p. 438. item Reiſk. h. l. corrigunt παρδικὸς ὀπὸς quod verſioni addidi vacuæ a Xylandro relictæ.

E. 8. τετρωμένος] Reiſk. recte, τετρωμένοις.

F. 6. πόθεν; οὐ] Sic Xyl. ex codice ſuo. Vulgo πόθεν οὖν.

F. 10. ἐπί τι] Corrigendum vel ἐπάγει, vel cum Xyl. ἐπιστάσι. Ald. Baſ. Xyl. ἐπεί τι.

nulli noxius, neque lædens tangentes et geſtantes, ſi duntaxat vulneratus aliquis inferatur, ſtatim eum interficit affectionis quendam defluxum in ſe recipientem: ita cujus animus a Fortuna ſit ſubvertendus, eum intra corpus ſuum oportet peculiare vulnus malumque habere aliquod: foris accidentia quod miſeranda et lamentabilia redigat.

V. Eſtne Vitioſitas etiam talis, ut ad inferendam miſeriam Fortunæ requirat opem? Nequaquam. Non aſperum ac tempeſtuoſum excitat Vitioſitas mare, non deſerto imminentes montium radices occupat ac cingit latronum inſidiis, non agris frugiferis nubes grandinem ejaculantes immittit, non Melitum, Anytum, aut Callixenum ſubornat ſycophantam, non repulſam præturæ conficit, ut miſeros

Digitized by Google

ποιήσῃ κακοδαίμονας· ἀλλὰ ποιεῖ πλουτοῦντας, εὐφρονοῦντας, κληρονομοῦντας· ὁ γῆ, ἀφ' ἁλάτης, ὑδέδυσε, περιπέφυκεν, ἐκτήκουσα ταῖς ἐπιθυμίαις, ἀναχέουσα τοῖς θυμοῖς, συντείνουσα παῖς δεισιδαιμονίαις, ἀφαύεσουσα τοῖς ὀφθαλμοῖς.

A. 2. ποιεῖ] πλεῖ conjicit Xyl. Bene.
A. 2. εὐφρονοῦντας] Legendum εὐρεῶντας vel εὐπορῶντας.
A. 6. ὀφθαλμοῖς] Corrigo φθόνους ut Mez. itaque verti.

faciat: ſed percellit divites, rebus abundantes, hæreditatem adeuntes: terra marique ſubit et inhæret, cupiditatibus colliquans, iris incendens, ſuperſtitionibus conficiens, invidia diſtrahens.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΟΤΕΡΟΝ

ΤΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ Η ΤΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΠΑΘΗ

ΧΕΙΡΩΝΑ.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΟΤΕΡΟΝ

ΤΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ Η ΤΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΠΑΘΗ

ΧΕΙΡΟΝΑ.

PLUTARCHI

ANIMI NE AN CORPORIS AFFECTIONES SINT PEJORES.

α'. "ΟΜΗΡΟΣ μὲν ὀπολέψας τὰ φυτὰ τῶν ζώων γένη, καὶ παρὰς ἄλληλα συγκρίνας καὶ τὰς βίους καὶ τὰς διαιτήσεις, ἐξεφώνησεν ὡς οὐδὲν ὄντι

—— δειλότερον ἀνδρὸς,
Πάντων ὅσσά τε γαῖαν ἐπιπνείει τε καὶ ἕρπει·

c θνητῶν οὐκ εὐτυχὲς εἰς κακῶν ὑπερβολὰς ἀποδιδοὺς

I. HOMERUS mortalia animalium genera contemplatus, facta vitæ institutorum atque rationum comparatione exclamavit,

Nil homine in terra spirat miserum magis alma,
Nil repit.—

primas homini minime felices tribuens, dum mala omnium

Digitized by Google

τῷ ἀνθρώπῳ. Ἡμεῖς δὲ ὥσπερ ἤδη νικῶντα κακοδαιμονίᾳ τὸν ἄνθρωπον, καὶ τῶν ἄλλων ἀθλιώτερον ζώων ἀπηρθρωμένον, αὐτὸν αὐτῷ συγκρίνομεν εἰς ἴδιον κακῶν ἀγῶνα, σῶμα καὶ ψυχὴν ἁμιλλωμένοις οὐκ ἀχρήτως, ἀλλὰ καὶ πάνυ δεόντως· ἵνα μάθωμεν πότερον ἀφ' ἑτέρου τύχης ἢ δι' ἑαυτοὺς ἀθλιώτερον ζῶμεν. Νόσος μὲν γὰρ ἐν σώματι φύεται ἀφ' ἕξεως· κακία δὲ καὶ μοχθηρία περὶ ψυχὴν, ἔργον ἔστι πονηρὸν, εἶτα πάθος αὐτῆς· οὐ μικρὸν δὲ πρὸς εὐθυμίαν ὄφελος, ἐὰν ἰάσιμον ᾖ τὸ χεῖρον καὶ κινδύνου καὶ ἄσφυκτον.

Β'. Ἡ μὲν οὖν Αἰσώπου ἀλώπηξ περὶ ποικιλίας διαζομένη πρὸς τὴν παρδάλιν, ὡς ἐκείνη τὸ σῶμα καὶ τὴν ὀπφάνειαν εὐανθῆ καὶ κατάστικτον D ἐπεδείξατο, τῇ δὲ ἰδίᾳ τὸ ξανθὸν αὐχμηρὸν καὶ οὐχ ἡδὺ προσιδεῖν· Ἀλλ' ἐμοῦ τοι τὸ σὸν, ἔφη, σκοπῶν, ᾧ

C. 4. συγκρίνομεν] συγκρίνωμεν. Reisk.
C. 6. διὰ τὴν τύχην] Sic D. et Cod. Xyl. Vulgo, διὰ τὸν ψυχόν.
C. 9. πάθος αὐτῆς] Legendum αὐτῆς· ut Reisk.
C. 11. ἄσφυκτον] Recepi ex Colleg. Nov. Sententia non satis integra, ut aliæ in hoc libello, epitomam redolent.

maxima ei assignat. Nos autem hominem, ut jam infelicitate superantem, omniumque animalium miserrimum proclamatum, ipsum secum comparabimus, instituta peculiarium corporis cum peculiaribus animi malis contentione: quæ distributio inutilis non est, sed admodum conveniens; ut discamus fortunane an nostra culpa plus miseriæ nobis eveniat. Morbus quidem in corpore exsistit a natura; pravitas autem et malitia, quæ in animo est, primo ejus opus, deinde etiam morbus est. Non parvum autem ad animi tranquillitatem momentum adfert, si sanabile sit malum, allevarique possit et impetu careat.

II. Apud Æsopum vulpes de varietate cum panthera disceptans, cum hæc superficiem corporis variegatam maculisque nitentibus compunctam ostentasset, ipsa autem rufum colorem squallidum gereret et ingratum aspectu, *Quin tu*, inquit, *o judex, mea quæ intus*

Digitized by Google

δικαιά, ποικιλωτέραν με τῆσδε ὄψει, δηλοῦσα τὸ τοῦ ἤθους εὐτροπίαν ὀπὶ πολλὰ τοῖς χρείαις ἀμειβομένου. Λέγομεν οὖν ἐν ἡμῖν ὅτι πολλά μοι, ὦ ἄνθρωπε, σὲ ἡ τὸ σῶμα ἡ νοσήματα ἡ πάθη φύσει τε ἀνίησιν ἐξ ἑαυτῆς καὶ περιπίπτοντα δέχεσθαι θύραθεν· ἂν δὲ σαυτὸν ἔνδοθεν ἀνοίξῃς, ποικίλον τι καὶ πολυπαθὲς κακῶν ζωμεῖον εὑρήσεις καὶ θησαύρισμα, ὡς φησι Δημόκριτος· οὐκ ἔξωθεν Ε ἐπιῤῥεόντων, ἀλλ' ὥσπερ ἐγγένεις καὶ αὐτόχθονας πηγὰς ἐχόντων, ἃς ἀνίησιν ἡ κακία, πολίχνιος καὶ δαψιλὴς ἅπασα τοῖς πάθεσιν. Εἰ δὲ τὰ μὲν ἐν σαρκὶ νοσήματα σφυγμοῖς καὶ χροιαῖς ἐρυθραινόμενα φανεῖται, καὶ θερμότητες αὐτὰ καὶ πόνοι περιπετεῖς ἐλέγχουσι, τὰ δὲ ἐν ψυχῇ λανθάνει τὰς πολλὰς κακὰ ὄντα, ἀφ' τοῦτό ἐστι κακίων, περιαφαιρούμενα τὸν ἐπ' αὐτοῖς τοῦ πάσχοντος αἰσθησιν. Τῶν μὲν δὴ περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων

D. 6. Λέγομεν οὖν ἐν ἡμῖν] λέγομεν οὖν ἡμεῖς, Mez. λέγοιμεν οὖν ἂν ἡμῖν, Reisk.

E. 4. χροιαῖς] ὄχραις plerique libri, C. D. Mosc. 2. Colleg. Nov. Collat. Muret. Schott. Jannot. Anon. Jun. T. V. B. Suspicor legendum ὠχριάσεσι, ἢ ἐρυθήμασι.

sunt inspiciens, magis me quam est panthera variam cernes; ingenii ostendens volubilitatem, varie prout usus incideret versatilis. Ita nobis quoque dicamus, Multos tibi, O homo, morbos, multos affectus corpus cum ex se ob naturam effert, tum extrinsecus recipit: quod si vero intus teipsum aperias, varium aliquem et multis affectum modis penum malorum invenies, atque, ut ait Democritus, thesaurum: non extrinsecus affluentium, sed insitos et indigenas fontes habentium, quos pravitas aperit copiose largiterque varias fundens affectiones. Quod si corporis morbi pulsibus et rubore cutis, calore, ac subitis doloribus indicantur, animi autem morbi pleroque fallunt non animadvertentes se in malo esse, hi tanto sunt deteriores, quod sic affecto sui sensum auferunt. Nam ratio sana morbos cor-

Digitized by Google

ἐρρωμένος ὁ λογισμὸς αἰσθάνεται· τῆς δὲ τῆς ψυχῆς συν- F
νοσῶν αὐτὸς, οὐκ ἔχει κρίσιν οἷ οἷς πάσχει· πάσχει γὰρ ᾧ κρίνει· ἢ δεῖ τὴν ψυχικῶν πρῶτον καὶ μέγιστον ἀριθμεῖν τὴν ἄνοιαν, δι' ἣς ἀνήκεστος ἡ κακία τοῖς πολλοῖς συνοικεῖ καὶ συγκαθεύδει καὶ συναποθνήσκει. Ἀρχὴ γὰρ ἀπαλλαγῆς νόσου μιᾶς αἴσθησις εἰς ἰατρείαν ἄγουσα τὸν βοηθοῦντος τὸ πάθος· ὁ δὲ ἀπιστίᾳ τοῦ νοσεῖν, οὐκ εἰδὼς ἂν δεῖται, κἂν παρῇ τὸ θεραπεῦον, ἀρνεῖται. Καὶ γὰρ τὴν περὶ τὸ σῶμα νοσημάτων, τὰ μετὰ ἀναισθησίας 501
χρόνια, λήθαργοι, κεφαλαλγίαι, ὀπιληψίαι, ἀποπληξίαι, αὐτοί τε πυρετοὶ σωτείνοντες εἰς φθοικοπλὴν τὸ φλεγμαῖνον, καὶ τὴν αἴσθησιν ὥσπερ ὀργάνῳ χρησάμενοι διαφθείραντες,

Κινοῦσι χορδὰς τὰς ἀκινήτους φρενῶν.

γ'. Διὸ παῖδες ἰατρῶν βούλονται μὲν μὴ νοσεῖν τὸν ἄνθρωπον, νοσοῦντα δὲ, μὴ ἀγνοεῖν ὅτι νοσεῖ· ὁ τοῖς ψυ-

F. 1. ἐρρωμένος] Sic Baſ. Xyl. C. D. Colleg. Nov. Collat. Muret. Schott. Mez. T. B. Vulgo, ἐρρωμένως.
F. 4. ἄνοιαν] Forte, ἄγνοιαν.

poris ſentit: de animi morbis, ſimul ipſa laborans, judicium ferre non poteſt, affecto eo ipſo, cujus erat judicare. Proinde inter morbos animi primus maximuſque eſt cenſendus dementia, quæ facit ut multis pravitas inſanabilis per omnem vitam inhæreat atque commoriatur. Principium enim profligandi morbi eſt ſenſus ejus, qui male affectum ducit ad uſum ejus quod opitulatur: qui ægrotare ſe non credit, ideoque neſcit qua re indigeat, is remedium etiam ſi adſit, repudiat. Nam et corporis morbi ii ſunt pejores, qui ſtuporem ſenſuum habent adjunctum, ut veternus, ut dolor capitis, ut morbus comitialis, ipſæque illæ febres, quæ vehementi inflammatione animum abalienant, ſenſum tanquam in inſtrumento quodam conturbantes,

Non ante motas mentis commovent fides.

III. Itaque medici hoc volunt, ut ne ægrotet homo: ſi ægrotet, ne hoc neſciat. At

Digitized by Google

χαοῖς πάθεσι πᾶσι συμβέβηκεν. Οὔτε γὰρ ἀφραίνοντες, οὔτε ἀσελγαίνοντες, οὔτε ἀδικοπραγοῦντες ἁμαρτάνειν δοκοῦσιν· ἀλλ' ἔνιοι καὶ κατορθοῦν. Πυρετὸν μὲν γὰρ ὑγίειαν
B ἀνόμασαν, ὑδρωπα δὲ φῦσιν εὐεξίαν, ὑδέρου ποδάγραν ποδώκειαν, ὑδρωπικὸν ἐρύθημα· ἡμῶν δὲ πολλοὶ χαλοῦσιν ἀνδρίαν, καὶ ἔρωτα φιλίαν, καὶ φθόνον ἄμιλλαν, καὶ δειλίαν ἀσφάλειαν. Εἶτ' οἱ μὲν χαλοῦσι τοὺς ἰατροὺς, αἰσθάνονται γὰρ ὧν δέονται πρὸς ἃ νοσοῦσιν· οἱ δὲ φεύγουσι τοὺς φιλοσόφους, οἴονται γὰρ ὀρθοπραγεῖν ἐν οἷς ἁμαρτάνουσιν. Ἐπὶ τούτῳ γε τῷ λόγῳ χρώμενοι λέγομεν ὅτι κρείττων ἐστὶν ὀφθαλμία μανίας, καὶ ποδάγρα φρενίτιδος. Ὁ μὲν γὰρ αἰσθάνεται καὶ καλεῖ τὸν ἰατρὸν κεκραγώς· καὶ παρέστι τοῖς ὄμμα ἀλεῖψαι παρέχει, τῇ φλέβα τεμεῖν, τῇ κεφαλῇ θεραπεῦσαι προσδίδωσιν. Τῆς δὲ μανομένης Ἀ-
C γαύης ἀκούεις ἐκεῖνο τὸ πάθος τὰ φίλτατα ἠγνοηκυίας,

B. 6. Ἐπὶ τούτῳ] Forte, Ἔτι τούτῳ. Xyl. Mez. Reisk. ἐπεὶ conjiciunt.
B. 11. Θεραπεῦσαι] Sumsi a D. et Xyl. Θεραπεύειν præbet Mez. Vulgo deest.

ignoratio fere omnibus animi morbis accidit. Nam neque insanientes, neque libidinose, neque injuste agentes peccare se putant: quidam etiam rem a se præclare tum geri censent. Nemo quidem febrem sanitatis, aut tabem firmæ corporis affectionis, aut podagram velocitatis pedum, aut pallorem ruboris nomine afficit: animi excandescentiam multi fortitudinis, amorem amicitiæ, invidiam certaminis, metum cautionis tutæ, titulo donant. Inde fit, ut corpore male affecto medicos vocent, sentientes quo remedio adversus quem morbum indigeant: animo vitiato, fugiunt philosophos, quod quibus in rebus peccant, eas se recte gerere opinantur. Quam nos secuti rationem dicimus, lippitudinem insania levius esse malum, et podagram phrenitide. Corpore enim ægrotans, sentit, et medicum invocat, eique oculum inungendum, venam secandam, caput curandum præbet. At insanientem Agaven audis ob animi morbum etiam carissima non agnoscere,

Digitized by Google

Ἄγομεν ἐξ ὄρεως ἔλικα,
Νεότομον ἐπὶ μέλαθρα
Μακάριον θήραμα.

Καὶ γὰρ ὁ μὲν τῷ σώματι νοσῶν, εὐθὺς ἐνδοὺς καὶ κατεὶς ἑαυτὸν εἰς τὸ κλινίδιον, ἡσυχίαν ἄγει θεραπευόμενος· ἂν δέ που μικρὸν ἐξάξῃ καὶ διασκιρτήσῃ τὸ σῶμα φλεγμονῆς προσπεσούσης, εἴπων τις τῶν παλαιῶν,

Μίν', ὦ ταλαίπωρ', ἄτρεμα σοῖς ἐν δαμίοις,

ἐπέσχε καὶ κατέσχεν. Οἱ δὲ ἐν τοῖς ψυχικοῖς πάθεσιν ὄντες, τότε μάλιστα θεράπευσι, τότε ἥκιστα ἡσυχάζουσιν· αἱ γὰρ ὁρμαὶ τῶν θεάσεων ἀρχαί, τὰ δὲ πάθη, σφοδρότητες ὁρμῶν. Διὸ τοῖς ψυχῇ πρεμεῖν οὐκ ἐῶσιν, ἀλλ' D ὅτε μάλιστα δεῖται μονῆς καὶ σιωπῆς καὶ ἀπραγμοσύνης ὁ ἄνθρωπος, τότε αὐτὸν εἰς ὑπαθρον ἕλκουσι, τότε ἀποκαλύπτουσιν οἱ θυμοί, αἱ φιλονεικίαι, οἱ ἔρωτες, αἱ λύπαι, πολλὰ καὶ δρᾶν ἄνομα καὶ λαλεῖν ἀνάρμοστα τοῖς κρατοῦσιν ἀναγκάζόμενον.

C. 7. ἐξάξῃ] Immo ἐξαίξῃ.
C. 8. πρέως, Μίν'] Ita distinxi cum Schott. et Xyl. ut est apud Eurip. Oreſt. 258. Vulgo, Πρέως μίνε ὦ ταλαίπωρε ἄτρεμα σοῖς ἐν δαμίοις.
C. 12. ἀρχαί] Dedi ex C. Vulgo, ἀρχή.
D. 2. μονῆς] Sic C. D. Moſc. 2. Vulgo, ὑπομονῆς.

Ferimus e monte capreolum
Recens laniatum,
Prædam felicem.

Etenim qui morbo corporis infeſtatur, is ſtatim concedit ſeque in lectulum demittit, ibique quiete curationes ſuſtinet: et ſicubi inflammatione accidente nonnihil corpus ſe commoveat et exſiliat, aliquis eorum qui adſident, placide fatus,

Mane tuis in ſtratis tranquille, miſer,

inhibuerit atque detinuerit. Qui vero in morbis animi ſunt, tunc maxime agunt, tunc minime quieſcunt: incitationes enim animi, principia ſunt agendi: morbi autem animi, ſunt vehementiores ejus incitationes. Itaque quieſcere eum non ſinunt, ſed quando maxime patientia, ſilentio, et quiete opus eſt homini, tunc eum ſub dium protrahunt et detegunt iræ, ſtudium contendendi, amores, offenſæ, coguntque pro re nata multa facere inique et loqui inconvenienter.

Digitized by Google

δ'. Ὥσπερ οὖν ὑπισφαλέστερος χειμὼν τοῦ πλεῖν οὐκ ἐῶντος, ὁ κωλύων καθορμίσασθαι· ὕπως οἱ τῇ ψυχῇ χειμῶνες βαρύτεροι, σείλαιοι τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἐῶντες, οὐδὲ ὑπισχνούμενον τὸ λογισμόν· ἀλλὰ ἀκυβέρνητος καὶ ἀνερμάτιστος ἐν ταραχῇ καὶ πλάνῃ δρόμοις
E ὀλεθρίοις καὶ παραφόροις ἀμπεχθιζόμενος εἴς τι ναυάγιον φοβερὸν ἐξέπεσε, καὶ σωτέριψε τὸ ἑαυτοῦ βίον. Ὥστε καὶ τούτοις χεῖρον νοσεῖν ταῖς ψυχαῖς ἢ τοῖς σώμασιν· τοῖς μὲν γὰρ πάσχειν μόνον, τοῖς δὲ καὶ πάσχειν καὶ ποιεῖν κακῶς συμβέβηκε. Καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν τῶν παθῶν; αὐτὸς ὁ καιρὸς ὑπόμνησίς ἐστιν. Ὁρᾶτε τὸν πολὺν καὶ παμμιγῆ τοῦτον τὸν ἐνταῦθα συνηγμένον καὶ κεκιρνημένον ὄχλον περὶ τὸ βῆμα καὶ τὴν ἀγορά; Οὐ θύσοντες ὅτι συνελήλυθασι πατρίοις θεοῖς, οὐδὲ ὁμογνίων μεθέξοντες ἱερῶν
F ἀλλήλοις; ἀπ' Ἀσκραίῳ Διὶ Λυδῶν καρπῶν ἀπαρχὰς φέ-

E. 2. Ὥστε καὶ τούτοις] Subest quid vitii. D. Pol. Jannot. Codex Xyl. Ὥστε καὶ τούτοις διὰ ταῦτα. Latius patet corruptela: forte legendum, Ἔτι δὲ καὶ ταύτῃ χεῖρον ν.

IV. Sicut ergo periculosior est tempestas quæ navim ad portum appellere non sinit, quam quæ navigare prohibet: ita difficiliores sunt animi tempestates, cohibere se hominem, et perturbatam rationem placare ac sedare non sinentes; itaque gubernatore et retinaculis carens homo per tumultum vagumque errorem cursibus pernicioſis et incertis quasi obtorto collo raptus, tandem in terribilem aliquem scopulum impingens naufragium facit, vitamque suam disperdit. Quapropter eo quoque præstat corpore quam animo ægrotare: quod corpus tantum afficitur male, animus et afficitur male, et afficit. Et quid attinet multos animi morbos recensere? ipsum temporis punctum nos de re admonet. Videtis ingentem istam et promiscuam turbam hominum, quæ huc in forum et ad tribunal confluxit? Non hi convenerunt ut Diis more majorum colendis rem sacram facerent, non ut gentilibus sacrificiis communicarent, non ut Jovi Ascræo Lydiorum fructuum primitias offerrent,

Digitized by Google

ρωντες, ἀλλὰ Διονύσῳ βεβακχευμένον θάλλον ἱεραῖς νυξὶ
καὶ κοινοῖς ὀργιάζοντες κώμοις, ἀλλ' ὥσπερ ἐτησίοις περιό-
δοις ἀκμὴ νοσήματος ἐκτεταχύνασα τὴν οὐσίαν ἐπὶ δίκας
καὶ ἀγῶνας ἐμπροθέσμους ἤκουσιν ἐκεῖθεν συμβαλεῖν· τὸ
δὲ τῶν πραγμάτων πλῆθος ὥσπερ ῥευμάτων ἀθρόων, 502
εἰς μίαν ἐμπέπλωκεν ἀγορὰν, καὶ φλεγμαίνει καὶ συνέρρωγεν
ἀλλοτρίων τε καὶ ἀλλοτρίων. Ποίων οὖν τούτων πρὸς ἔργα;
ποίων ἠπιάλων; τίνες ἐξάσεις, ἢ παρεμπλώσεις, ἢ δυσ-
κρασία θερμῶν, ἢ ἐπέρχυσις ὑγρῶν; Ἂν ἐξάγειν δίκην
ὥσπερ ἄνθρωπον ἀνακρίνῃς, πόθεν πέφυκε, πόθεν ἥκει·
τὴν μὲν θυμὸς αὐθάδης πεποίηκε, τὴν δὲ μανιώδης φιλονει-
κία, τὴν δὲ ἄδικος ἐπιθυμία.

F. 4. ἀκμὴ νοσήματος ἐκτεταχύνασα τὴν οὐσίαν] Locus mendosus, dissensu etiam codicum turbatus. Pro οὐσίαν dant Ἀσίαν D. Mosc. 2. Codex Xyl. Mcs. quod an melius sit vulgato, hic non est quærendi locus. Ceterum Pol. Jannot. ἀκμὴ νοσήματος ἐκτεταχυνάσης, sensu certe nectit locum.

non ut Baccho communibus per sacras noctes orgiis atque bacchationibus et comessationibus consecrarent libum: sed tanquam anniversariis circuitionibus vigor morbi exasperans Asiam huc eos coëgit, ut judicia et contentiones, quibus certus dies est constitutus, hic peragant: multitudo autem causarum tanquam fluminum magnorum confertim in unum incidit forum, fervetque res, et commissa sunt certamina *perdentium et pereuntium*. Quæ febres, qui epiali tale aliquid efficiant, quæ instantia aut illapsus aut mala temperies caloris, quæ abundantia humoris? Si ut homines, ita causam quoque et litem unamquamque examines, unde orta, unde profecta sit: invenies aliam a contumaci ira, aliam a furioso contendendi studio, aliam ab injusta cupiditate originem traxisse.

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ.

Digitized by Google

Digitized by Google

B

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ.

PLUTARCHI

DE

GARRULITATE.

α'. ΔΥΣΚΟΛΟΝ μὲν ἀναλαμβάνει θεράπευμα καὶ χαλεπὸν ἡ φιλοσοφία τὴν Ἀδολεσχίαν· τὸ γὰρ φάρμακον αὐτῆς ὁ λόγος, ἀκουόντων ἐστίν· οἱ δὲ C ἀδόλεσχοι, σφόδρα ὀκνοῦσιν· ἀεὶ γὰρ λαλοῦσιν. Καὶ τοῦτο ἔχει δεινὸν κακὸν ἡ ἀσυγκοΐα, τὴν ἀνοΐαν· κωφότης

I. SANE difficilem curatu morbum philoſophia Garrulitatem ſuſcipit, mederique ei conatur: nam oratio, quæ adverſus eum morbum valet medicina, audientium eſt: garruli vero neminem audiunt, ſemper loquuntur. Idque adeo primum mali iis qui tacere neſciunt adeſt, quod nihil audiunt. Eſt enim iſta impotentia quaſi ul-

Digitized by Google

γὰρ ἀνθρώπου ὄντι, ἀνθρώπων, εἶπεν, μεμφομένων τὴν φύσιν, ὅτι μίαν γλῶτταν, δύο δ' ὦτα ἔχουσιν. Εὖ δῆτα οὖν ὁ Εὐριπίδης καλῶς εἶπε πρὸς τὸν ἀσύνετον ἀκροατήν,

Οὐκ ἂν δυναίμην μὴ γόγγυλα σιμπλάσαι,
Σοφὰς ἐπαντλῶν ἀνδρὶ μὴ σοφῷ λόγους·

διαφορώτερον ἄν τις εἴποι πρὸς τὸν ἀδόλεσχον, μᾶλλον δὲ πρὸς τὸν ἀδολέσχου,

Οὐκ ἂν δυναίμην μὴ διχόμυον σιμπλάσαι,
Σοφὰς ἐπαντλῶν ἀνδρὶ μὴ σοφῷ λόγους·

μᾶλλον δὲ θειαντλῶν λόγους ἀνθρώπῳ λαλοῦντι μὴ πρὸς τοὺς οὐκ ἀκούοντας, μὴ ἀκούοντι δὲ τῶν λαλούντων· ἡ γὰρ ἂν ἀκούσῃ τι βραχύ, τῆς Ἀδολεσχίας ὥσπερ ἄμπωτιν λαβούσης τὸ D κεχρημα πολλαπλάσιον ἀναποδίδωσι. Τὴν μὲν γὰρ ἐν Ὀλυμπίᾳ φασὶν ἀπὸ μιᾶς φωνῆς πολλὰς ἀνταναπλάσεις ποιοῦσαν, ἑπτάφωνον καλοῦσι· τῆς δ' Ἀδολεσχίας ἂν ἐλάχιστος ἅψηται λόγος, εὐθὺς ἀντιπερισπᾷ,

Κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους φρενῶν.

tro accita quædam ſurditas, hominum, ut apparet, naturam culpantium, quod unicam ea linguam, duas aures dedit. Ergo ſi Euripides recte dixit in auditorem ſtupidum,

Implere te nequeo capientem ego nihil,
Sapientia dicta infundens in fatuum virum:

meliori jure hoc in garrulum, aut potius de garrulo dixerit aliquis,

Implere te nihil admittentem ego nequeo,
Sapientia dicta infundens in fatuum virum:

aut verius circumfundens ſermones homini loquenti ad non audientes, non audienti loquentes: quippe ut exiguum aliquid inaudiverit, id arreptum Garrulitas veluti æſtus affluentis maris illico multiplicatum reddit. Porticum Olympiæ, quæ unam vocem multis reflexionibus reſonat, Heptaphonum vocant, (id eſt Septivocem:) at garrulitas vel minima voce ſi tangitur, ſtatim ſonitus reddit varios,

Immotas ante mentis commovens fides.

Digitized by Google

Μήποτε οὖν αὐτοῖς οὐκ εἰς τὴν ψυχὴν, ἀλλ' εἰς τὴν γλῶτταν, ἡ ἀκοὴ σωτέτρηται· διὸ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐμ-
E μένουσιν οἱ λόγοι, τὴν δὲ ἀδολέσχων διαῤῥέουσιν· εἶθ' ὥσπερ ἀγγεῖα, κενοὶ φρενῶν, ἦχῳ δὲ μεγοὶ θεώμενοι.

β. Εἰ δ' οὖν δοκεῖ τι λείπεσθαι μηδὲν ἐλλελεῖφθαι, εἰ-πωμὲν πρὸς τὸν ἀδόλεσχον,

Ὦ παῖ, σώπα· πολλὰ ἴσχ' ἡ σιγὴ καλά·

δύο δὲ τὰ πρῶτα καὶ μέγιστα, τὸ ἀκοῦσαι καὶ ἀκου-σθῆναι· ὧν οὐδ' ἑτέρου τυχεῖν ἐγγίνεται τοῖς ἀδολέσχαις, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὰ τὰ ἐπιθυμίαν ἀποδυσανετοῦσι. Τὰς μὲν γὰρ ἄλλοις νόσημασι τῆς ψυχῆς, οἷον φιλαργυ-
F ρίᾳ, φιλοδοξίᾳ, φιληδονίᾳ, τὸ γοῦν τυγχάνειν ὧν ἐφίενται, πάρεστι τοῖς δ' ἀδολέσχοις τοῦτο συμβαίνει χαλεπώτα-τον· ἐπιθυμοῦντες γὰρ ἀκροατῶν, οὐ τυγχάνουσιν, ἀλλὰ πᾶς φεύγει περιτοπάδην· κἂν σὺ ἡμικυκλίῳ τινὶ καθ-ηδόμενοι, κἂν περιπατοῦντες σὺν ταὐτῷ θεάσωνται προσ-φοιτῶντα, ταχέως ἀνάζευξιν αὐτοῖς παρεγγυῶσι. Καὶ κα-

Proinde in eam venire poſſis cogitationem, auditus foramina garrulis non in animum, ſed in linguam deſinere; cum aliis perdurent auditæ voces, garrulis autem effluant, ac vaſa tanquam mente vacua, ſono plena, obambulent.

II. Si tamen videbitur nihil intentatum eſſe relinquendum, hoc dicamus ad garrulum,

Sile puer, bona multa habet ſilentium:

duo autem hæc et prima et maxima, Audire, et Audiri: quorum neutrum contingit garrulis, ſed et eo ipſo quod appetunt, infeliciter, ac cum animi moleſtia excidunt. Nam reliquis quidem animi morbis, avaritiæ puta, ambitioni, voluptatum nimio ſtudio, hoc ſaltem contingit, ut potiantur iis quæ appetiverunt: garrulis hoc moleſtiſſimum accidit, quod auditores ab iis fruſtra expetuntur; quippe nemo non eos effuſe fugit: ac, ſive in ſemicirculo ſedentes, ſive una ambulantes ubi vident garrulum accedere, illico migrationem ſibi ipſis indicunt. Et

Digitized by Google

ὥσπερ ὅταν ἐν συλλόγῳ τινὶ γένηται σιωπή, τὸν Ἑρμεῖ ἐπεισεληλυθέναι λέγουσιν, οὕτως ὅταν εἰς συμπόσιον ἢ συνέδριον γωρίμων λάλῳ εἰσέλθῃ, πάντες ἀποσιωπῶσι, 503
μὴ βουλόμενοι λαβεῖν ἀφορμὴν· ἂν δ' αὐτὸς ἄρξηται λαμβάνειν τὸ κομᾶν,

Πρὸ χείματος, ὅς τ' ἀνὰ πόντιαν ἄκραν βορέης ἐπέοντος,

ὑφορώμενοι σάλον ἢ ναυτίαν, ἐξανέστησαν. Ὅθεν αὐτοῖς συμβαίνει μήτε φίλῳ δεῖπνον συγκλήτων, μήτε συσκήνων τυγχάνειν βουλομένων, ὅταν ὁδοιπορῶσιν ἢ πλέωσιν, ἀλλ' ἀναγκαίων· φύσκεται γὰρ ἁπανταχοῦ, τῷ ἱματίων ἀντιλαμβανόμενος, τῷ γενείῳ, τῷ πλευρὰν θωπεύοντι τῇ χειρί·

—— πώδης δὲ πεδίοιο τιμιώτατος,

τὸν Ἀρχίλοχον καί, νὴ Δία, τὸν σοφὸν Ἀριστοτέλη. Καὶ γὰρ αὐτὸς ἐνοχλούμενος ὑπὸ ἀδολέσχου καὶ κοπιώδεσι ἀτόποις ποτὲ διηγήμασι, πολλάκις αὖ Β

A. 4. ὅς' ἀνὰ] ὅς τινα· supra p. 455. B.
A. 6. συγκλήτων] Forte συγκλίτων, ut D.

quemadmodum orto silentio in collocutione aliqua, Mercurium aiunt subintrasse: ita cum in consessum aut convivium notorum garrulus aliquis se infert, omnes obticent, quia ansam præbere loquendi ei nolunt: et si ipse ultro hiscit, illico universi digrediuntur, æstum et nauseam, veluti

Borea circà maritimum promontorium frementè,

prævidentes. Quo fit, ut neque in convivio una adesse quisquam velit, neque nisi coactus contubernio eorum comitatuque in itinere aut navigatione utatur: adeo usquequaque urgent vestes prehendendo, et barbam, ac manu latus fodiendo. Qua in re *summus honor pedibus debetur*, secundum Archilochum: immo autem de sapientissimi Aristotelis sententia. Hic enim a garrulo quodam vexatus et absurdis quibusdam narrationibus exagitatus, sub-

Digitized by Google

λέγοντος, Οὐ θαυμαστὸν Ἀριστότελες; Οὐ τοῦτο, φησὶ, θαυμαστὸν, ἀλλ' εἴ τις πόδας ἔχων σὲ ὑποδύεται· ἑτέρῳ δέ τινι τοιούτῳ μετὰ πολλοὺς λόγους ἐπόντι, Κατηδολέσχηκά σου, φιλόσοφε, Μὰ Δί', εἶπεν, οὐ γὰρ προσεῖχον. Καὶ γὰρ ἂν βιάσωνται λαλεῖν οἱ ἀδόλεσχοι, παρέδωκεν αὐτοῖς ἡ ψυχὴ τὰ ὦτα προσιατρεῖν ἔξωθεν, αὐτὴ δὲ ἐντὸς ἑτέρας πινὰς ἀναπύσει καὶ διέξεισι πρὸς αὑτὴν φροντίδας. Ὅθεν ὅτε προσεχόντων, ὅτε πισδύων ἀκροατῶν εὐπορεῖσι. Τῶν μὲν γὰρ πρὸς τὰς σωφροσύνας εὐκαταφόρων ἄγονον εἶναι τὸ σπέρμα λέγουσι· τῶν δ' ἀδολέσχων ὁ λόγος, ἀτελὴς καὶ ἀκαρπός ἐστι.

γ'. Καί τοι γε οὐδὲν ὕπως ἡ φύσις εὐερκῶς κεχαρακώκε τῶν παρ' ἡμῖν ὡς τὴν γλῶτταν, βαλομένη φρουρὸν πρὸ αὐτῆς τοὺς ὀδόντας· ἵν', ἐὰν ἐντὸς καταστένοντος ἡνία σηκλόεντα τῷ λογισμῷ μὴ ὑπακούῃ μηδὲ ἀνειλῆται, δήγμασιν αὐτῆς κατέχωμεν τὴν ἀκρα-

B. 6. λαλεῖν] ἀκούειν Schott. Jannot. Collat. Muret. Anon. T. V. B.

inde dicenti, *Nonne hoc mirum eſt, Ariſtoteles?* reſpondit, *Non profecto hoc eſt mirum, ſed ſi quis pedibus præditus te ſuſtinet.* Aliique cuidam id genus homini poſt multa verba dicenti, *Moleſtus tibi mea loquacitate fui, philoſophe: Non mehercle,* inquit, *non enim adverti animum.* Etenim garruli cum vi obtinuerunt ut dicant, animus audientis præbet iis aures extra circumfundendas vocibus, ipſe interim alias intus ſecum explicat atque perſequitur curas: itaque audientes neque attendentes neque credentes umquam nanciſcuntur. Qui in Venerem ſunt proclives, eorum ſemen aiunt eſſe ſterile: ita et garrulorum ſermo imperfectus eſt atque inutilis.

III. At vero nullum noſtrorum membrorum natura perinde atque linguam vallo coërcuit, poſitis ante eam præſidii loco dentibus: ut ſi ratione intus,

— Reſcuantia fræna premente,

obedire nolens proſiliret, morſibus eam lancinantes, ejus compeſceremus intemperan-

Digitized by Google

σίαν αἰμάττοντες. Ἀχαλίνων γὰρ ὑ ταμιείων, ὑδ' οἰκημάτων, ἀλλὰ στομάτων τὸ τέλος δυσίυχίαν ὁ Εὐριπίδης φησίν. Οἱ δ' οἰκημάτων μὴν ἀθύρων, καὶ βαλλαντίων ἀδέσμων μηδὲν ὄφελος εἰδέναι τοῖς κεκτημένοις εἶ), στόμασι δ' ἀκλείστοις καὶ ἀθύροις, ὥσπερ τὸ τοῦ πόντου, διὰ παντὸς ἔξω ῥέουσι χεώμενοι, πάντων ἀτιμότατον ἡγεῖσθαι D τὸν λόγον ἐοίκασιν. Ὅθεν οὐδὲ πίστιν ἔχουσιν, ἧς πᾶς λόγος ἐφίεται· τὸ γὰρ οἰκεῖον αὐτῷ τέλος, τοῦτ' ἔστι, πίστιν ἐνεργάσασθαι τοῖς ἀκούουσιν· ἀπιστοῦνται δ' οἱ λάλοι, κἂν ἀληθεύωσιν. Ὥσπερ γὰρ ὁ σπυρὸς εἰς ἀγγεῖον καθαλεισθείς, τῷ μὲν μέτρῳ πλείων εὑρίσκεται, τῇ δὲ χρείᾳ μοχθηρότερος· οὕτω λόγος εἰς ἀδόλεχον ἐμπεσὼν ἄνθρωπον, πολὺ ποιεῖ τὸ ψεῦδος ὀπίμοτερον, ᾧ προσθείρει τὴν πίστιν.

δ'. Ἐπὶ τοίνυν τὸ μεθύειν πᾶς ἄνθρωπος αἰδήμων καὶ κόσμιος φυλάξαιτ' ἄν· μανία γὰρ ὁμόσοιχος μὲν ἡ

D. 11. ὁμόσοιχος] ὁμότοιχος, Mez.

tiam. Non enim ſera obicibuſve carentium penuum aut conclavium, ſed *oris effrænis finem eſſe calamitatem*, dixit Euripides. Qui vero exiſtimant ædes foribus carentes, et crumenam quæ claudi non poſſit, nullo uſui eſſe: ore interim ſemper aperto ſemper foras diffluentes, quo modo Pontus per ſuum oſtium ſemper in Propontidem effluit, ii videntur ſermonem pro re omnium abjectiſſima ducere. Unde eſt, quod fides iis non habetur: quam quidem omnis oratio expetit. Eſt enim ſuus orationis finis, fidem facere audientibus: loquacibus, ne ſi vera quidem dicant, fides habetur. Nam ſicut triticum vaſi incluſum, menſura amplius reperitur, uſu deterius: ſic loquacis hominis ſermo additamentum mendacii largum habet, quod fidem vero derogat.

IV. Jam ebrietatem verecundus quiſque et modeſtus vitat: nam, quod fert quo-

Digitized by Google

E ὀργὴ κατ' ὀέτες, ἡ δὲ μέθη συνήθεια· μᾶλλον δὲ μανία, τῷ μὲν χρόνῳ ἧττων, τῷ δ' ἐκουσίῳ μείζων, ὅτι τὸ αὐθαίρετον αὐτῇ προσέστι. Τῆς δὲ μέθης οὐδὲν ὕπουλον κατανοοῦσιν ὡς τὸ περὶ τοὺς λόγους ἀκρατὲς καὶ ἄορκον.

Οἶνος γάρ τ' ἰφθίμους πολυφρονέας περ μάλ' ἀείσας,
Καί θ' ἁπαλὸν γελάσας, καί τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκε.

καὶ τοι τὸ δεινόταστον, ᾠδὴ καὶ γέλως καὶ ὄρχησις· οὐδὲν ἄχρι τούτων.

F Καί τι ἔπος προείηκεν, ὅπερ τ' ἄῤῥητον ἄμεινον·

τοῦτο ἤδη δεινὸν καὶ ὀπιπίνδυνον. Καὶ μή ποτε τὸ ζητούμενον ᾖ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις λύων ὁ ποιητὴς, οἰνώσεως καὶ μέθης διαφορὰν εἴρηκεν· οἰνώσεως μὲν, ἄνεσιν· μέθης δὲ, φλυαρίαν. Τὸ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, τοῦτο ἐπὶ τῆς γλώττης ἐστὶ τοῦ μεθύοντος, ὡς οἱ παροιμιαζόμενοί φασιν. Ὅθεν ὁ μὲν Βίας ἔν τινι πότῳ σιωπῶν,

E. 2. μᾶλλον δὲ μανία—προσέστι] Neque universe constat sibi sententia, neque in ἐκουσίῳ, a quo αὐθαίρετον non satis differt. Putem tale quid scriptum fuisse, κακὸν δὲ μανίας ἐργὰ τῷ μὲν χρόνῳ ἧττον, τῇ δ' ἑκουσίᾳ μεῖζον ὅτι τὸ αὐθαίρετον αὐτῇ προσέστι.

E. 7. καί τι—ἄχρι τούτων] Legendum ᾖ τί τὸ δεινὸν, οὐδὲ, ᾖ γέλως, ᾖ ὄρχησις; οὐδὲν ἄχρι τούτων. Vel καίτοι δεινὸν οὐδὲν ἄχρι τούτων, οὐδὲ, ᾖ γέλως. ᾖ ὄρχησις. Ceterum οὐδὲ pro vulgato ὡς δὲ, recepi a D. Cod. Xyl. Mcx.

rundam opinio, insaniæ comes est ira, contubernalis ebrietas: immo ut insaniæ cedit duratione, ita eam hoc superat, quod ultro adsciscitur. At nullo tantopere culpatur nomine ebrietas, atque intemperantia, et infinitate loquendi.

Nam vinum vel prudentem cantare cõgit,
Et tenerum ridere, pedesque inferre choreis.

Et hactenus quidem nil est noxium, cantus, risus, saltatio. At vero proximum

Atque tacenda loqui, nec idonea dicere dictis:

hoc vero jam noxium est et cum periculo conjunctum. Quid autem, si hoc sit a poëta propositum ad id quod apud philosophos quæritur solvendum de vinolentiæ et ebrietatis discrimine? ut vinolentiæ animi quandam remissionem et levitatem, ebrietati futilitatem tribuerit. Quod enim est in corde sobrii, id est in lingua ebrii, ut proverbio fertur. Hinc Bias in quo-

Digitized by Google

καὶ σκωπτόμενος εἰς ἀβελτηρίαν ὑπό τινος ἀδολέσχου, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, δύναιτο μωρὸς ὢν σιωπᾶν; Ἀθηναίοις δέ τις ἑστιῶν πρέσβεις βασιλικοὺς, ἐφιλοτιμήθη συναγαγεῖν εἰς ταὐτὸ τοὺς φιλοσόφους· μεμφομένων δὲ τὴν ἄλλων κοινολογίαν καὶ τὰς συμβολὰς ἀποδιδόντων, τῷ δὲ Ζήνωνος ἡσυχίαν ἄγοντος, φιλοφρονησάμενοι καὶ πεσπίοντες οἱ ξένοι, Περὶ σοῦ δὲ τί χρὴ λέγειν, ἔφασαν, ὦ Ζήνων, τῷ βασιλεῖ; Κἀκεῖνος, Ἄλλο μηδὲν, εἶπεν, ἢ ὅτι πρεσβύτης ἐστὶν ὁ Ἀθηναῖος, οἶδε πότον σιωπᾶν δυνάμενος. Οὕτω τι βαθὺ καὶ μυστηριῶδες ἡ σιγὴ καὶ νηφάλιον· ἡ δὲ μέθη, λάλον· ἄνοιαν γὰρ καὶ ὀλιγόφρονα, μᾶλλον τοῦτο καὶ πολύφωνον. Οἱ δὲ φιλόσοφοι, καὶ ὁριζόμενοι τὴν μέθην, λέγουσιν εἶναι λήρησιν πάσησιν· οὕτως οὐ ψέγεται τὸ πίνειν, εἰ προσείη τῷ πίνειν τὸ σιωπᾶν· ἀλλ' ἡ μωρολογία μέθην ποιεῖ τὴν οἴνωσιν. Ὁ μὲν γὰρ μεθύων, ληρεῖ περὶ οἶνον· ὁ δ' ἀδόλεσχος, πανταχοῦ ληρεῖ, ἐν ἀγορᾷ, ἐν θεάτρῳ,

dam convivio cum ſibi tacenti a garrulo quodam ſtoliditas objiceretur: *Quis vero*, dixit, *ſtultus inter pocula poſſit tacere?* Athenis autem quidam convivium regiis legatis præbens, operam dedit ut iis hoc cupientibus philoſophos eodem conduceret: ibi cum reliqui colloquio inſtituto ultro citroque pro ſua quiſque perſona diſſeruiſſent, Zenonem, qui tacitus ſe continebat, comiter allocuti hoſpites cum ſalutaſſent poculo, *De te vero*, aiebant, *quid dicemus regi?* Reſpondit Zeno, *Aliud nihil, quam eſſe ſenem Athenis, qui inter pocula ſilere ſciat.* Adeo profundum quiddam, et arcani ſacri ſimile, ac ſobrium eſt ſilentium: at ebrietas loquax eſt: mente enim et prudentia vacat, ideoque vocalis eſt. Philoſophi porro ebrietatem definientes, vaniloquentiam in vino aiunt eſſe: ita potatio non culpatur, ſi conjunctum ei ſit ſilentium: ſed ſtulta loquela de vinolentia redigit ebrietatem. Enimvero ebrius in vino nugatur: garrulus ubique, in foro, in theatro, in ambulatione, interdiu, noctu:

Digitized by Google

ὁ πρεσβύτης, μεθ' ἡμέραν, νύκτωρ· ἔτι δὲ θεραπεύων, τῆς νόσου βαρύτερος· συμπλέων, τῆς ναυτίας ἀηδέστερος· ἐπαινῶν, τῷ ψόγου ἐπαχθέστερος. Ἥδιον γάρ τοι πονηροῖς ὁμιλοῦσιν ὀπαδεῖν ἰσχυροῖς, ἢ χρηστοῖς ἀδολέσχαις. Ὁ μὲν γὰρ Σοφοκλέους Νέστωρ, τὸν Αἴαντα τραχυνόμενον τῷ λόγῳ πραΰνων, ἠθικῶς τοῦτο εἶπεν,

Οὐ μέμφομαί σε· δρῶν γὰρ εὖ, κακῶς λέγεις·

πρὸς δὲ τὸν ἀδολέσχην οὐχ οὕτως ἔχομεν, ἀλλὰ πᾶσαν ἔργου χάριν ἡ τῶν λόγων ἀκαιρία ἀφαιρεῖται καὶ ἀπόλλυσι.

ε'. Λυσίας τινὶ δίκην ἔχοντι λόγον συγγράψας ἔδωκεν· ὁ δὲ πολλάκις ἀναγνούς, ἦκε πρὸς τὸν Λυσίαν ἀθυμῶν καὶ λέγων, τὸ μὲν πρῶτον αὐτῷ διεξιόντι θαυμαστὸν φανῆναι τὸν λόγον, αὖθις δὲ καὶ τρίτον ἀναλαμβάνοντι, παντελῶς ἀμβλὺν καὶ ἄπρακτον· ὁ δὲ Λυσίας γελάσας, Τί οὖν, εἶπεν, οὐχ ἅπαξ μέλλεις λέγειν αὐτὸν ὅτι τοῖς δικασταῖς; Καὶ σκόπει τοῦ Λυσίου πειθὼ καὶ χάριν· κἀκεῖνον γὰρ

ægrotum curans ipso morbo molestior est, una navigans quam nausea, laudans reprehendente. Malunt etiam colloqui cum pravis hominibus linguæ potentibus, quam cum bonis garrulis. Nestor Sophocleus Ajacem exasperatum verbis demitigans, morate hoc dixit,

Non culpo te: maledicis enim, faciens bene.

Adversus garrulum vero non sic sumus affecti, sed omnem factis initam gratiam dictorum importunitas corrumpit atque disperdit.

V. Reo cuidam Lysias orationem a se conscriptam dederat: eam cum ille sæpius relegisset, venit ad Lysiam, mœstusque significavit, sibi primum eam cognoscenti mirabilem visam fuisse, cum autem denuo atque tertium repetiisset, prorsum enervatam et languidam. Lysias vero ridens, *Quid*, inquit, *Nonne semel tantum apud judices eras recitaturus?* Ac mihi Lysiæ vim ad persuadendum venustatemque considera: nam et hunc ego affirmo

Digitized by Google

Ἐγὼ φαμι ἰοπλοκάμων μοισᾶν εὖ λαχεῖν.

Τῶν δὲ περὶ τὸν ποιητὴν λεγομένων ἀληθέστατόν ἐστιν, ὅτι μόνος Ὅμηρος τῆς τοῦ ἀνθρώπων ἀφιλοκορίας φεύγεται, ἀεὶ καινὸς ὢν καὶ πρὸς χάριν ἀκμάζων· ἀλλ' ὅμως εἰπὼν καὶ ἀναφωνήσας ἐκεῖνο περὶ αὑτοῦ, τὸ

—— ἐχθρὸν δέ μοι ἐστὶν
Ἀΐδης ἀριζήλως εἰρημένα μυθολογεύειν,

φεύγει καὶ φοβεῖται τὸν ἐφεδρεύοντα παντὶ λόγῳ κόρον, εἰς ἄλλα ἐξ ἄλλων διηγήματα τοῦ ἀκοὴν ἄγων, καὶ τῇ καινότητι τοῦ πλησμονοῦ αὐτῆς ἀφαμυδούμενος. Οἱ δὲ ἀποκναίουσι δή πως τὰ ὦτα, ταῖς ταυτολογίαις ὥσπερ παλίμψηστα ἀφαμολύνοντες.

ϛ'. Τοῦτο τοίνυν πρῶτον ὑπομιμνήσκωμεν αὐτούς, Ε ὅτι καθάπερ τὸν οἶνον ἡδονῆς ἕνεκα καὶ φιλοφροσύνης εὑρημένον, οἱ πρωΐαζόμενοι πολὺν πίνειν καὶ ἄκρατον, οἴνους εἰς ἀηδίαν καὶ παροινίαν τρέπουσιν, ὕπνῳ τὸν λόγον ἥδιστον ὄντα καὶ φιλανθρωπότατον συμβόλαιον, οἱ χρώμενοι

E. 1. ὑπομιμνήσκωμεν] Sic C. Mosc. 1. 2. Vulgo, ὑπομιμνήσκομεν.
E. 2. καθάπερ τὸν οἶνον] Sic Mosc. 1. 2. Vulgo, τὸν οἶνον καθάπερ.

A Musis quæ violis caput
Redimiunt probe ornatum fuisse.

Inter ea autem quæ de Homero dicta sunt, hoc omnium est verissimum, solum hunc poëtam fastidia hominum evitásse, novum semper et ad captandum gratiam florentem: et tamen hoc de sese pronuncians,

—— *Scilicet odi*
Res clare dictas verbosa iterare loquela,

fugit atque aversatur insidiantem cuivis sermoni satietatem, auditorem ad alias ex aliis narrationes trahens, ac novitate fastidium amoliens. At garruli aures palimpsestorum in morem iterationibus molestis eorundem sermonum obtundunt.

VI. Primum ergo id ejus in mentem revocemus, quod sicut nonnulli vinum voluptatis blandæque consuetudinis gratia inventum, nimium alios et merum bibere cogentes, quosdam in tristitiam ac temulentiam conjiciunt: ita sermonem, cujus suavissimum est et humanissimum commer-

Digitized by Google

κακῶς καὶ προχείρως, ἀπάνθρωπον ποιοῦσι καὶ ἄμικτον, οἷς οἴονται χαρίζεσθαι, λυποῦντες, καὶ ἀφ' ὧν θαυμάζεσθαι, καταγελώμενοι, καὶ δι' ὧν φιλεῖσθαι, δυσχεραινόμενοι. Ὥσπερ οὖν ὁ τῷ κεσῷ τὰς ὁμιλοῦσας ἀποστρέφων καὶ ἀπελαύνων, ἀναφρόδιτος· οὕτως ὁ τῷ λόγῳ λυπῶν καὶ ἀπεχθανόμενος, ἄμουσός τις καὶ ἄτεχνός ἐστι.

Ζ. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων παθῶν καὶ νοσημάτων τὰ μὲν ἐστὶν ἐπικίνδυνα, τὰ δὲ μισητά, τὰ δὲ καταγέλαστα· τῇ δὲ Ἀδολεσχίᾳ πάντα συμβέβηκε· χλευάζονται μὲν γὰρ οἱ ταῖς κοιναῖς διηγήσεσι, μισοῦνται δὲ διὰ τὰς τῶν κακῶν προσαγγελίας, κινδυνεύουσι δὲ τῶν ἐπορρήτων μὴ κρατοῦντες. Ὅθεν Ἀνάχαρσις ἐστιαθεὶς παρὰ Σόλωνι, καὶ κοιμώμενος, ὥρθη τὴν μὲν ἀριστερὰν χεῖρα τοῖς μορίοις, τὴν δὲ δεξιὰν τῷ στόματι προσκεκμηλίου ἔχων· ἐγκρατεστέρᾳ γὰρ ᾤετο χαλινῷ δεῖσθαι τὴν γλῶτταν, ὀρθῶς οἰόμενος. Οὐ γὰρ ἂν τις ἐξαριθμήσαιτο ῥᾳδίως ἄνδρας τοσούτους ἀφροδισίων ἀκρασίᾳ προσκόψαντας, ὅσους πόλεις καὶ ἡγε-

cium, qui male eo ac temere utuntur, inhumanum, ac insociabilem reddunt, moleſtiaque afficiunt eos quibus ſe putant gratificari, et deridentur ab iis quibus ſe miros videri volunt, inviſique eorum cauſa fiunt ob quæ ſe amari cupiunt. Itaque ſicut a Venere alienus ſit, qui ceſto avertat atque abigat conſuescentes: ita Muſarum expers inſcituſque eſt, qui verbis moleſtiam exhibet ac ſe inviſum reddit.

VII. Jam reliquorum vitia quædam cum periculo conjuncta ſint, alia odioſa, partim ridicula: omnia hæc Garrulitati congruunt: ſubſannantur enim cum narrant communia: in odium incurrunt mala annunciantes: in periculum veniunt arcanorum incontinentes. Non abs re Anacharſis a Solone convivio exceptus, cum poſtea obdormiviſſet, conſpectus eſt læva manu pudendis, dextra ori impoſita: cenſuit namque, recteque cenſuit, linguam validiori coërcendam fræno. Non enim facile tot viros numerare poſſis qui ob Veneream

Digitized by Google

μονίας λόγος ἐξενεχθεὶς ἀπόῤῥητος ἀναῤῥάτους ἐποίησε. Σύλλας ἐπολιόρκει τὰς Ἀθήνας, οὐκ ἔχων ὁλιγὼ διατρίψαι χρόνον πολύν· ἐπεὶ πόνος ἄλλος ἔπεγεν, ἡ παχύτος μὲν Ἀσίαν Μιθριδάτης, τὴν δὲ περὶ Μάριον αὖθις ἐν Ῥώμῃ κρατύνταν. Ἀλλὰ προσδυσὶ τινῶν ὑπὲρ κυρέως ἀμφιλεγομένων ὡς οὐ φυλάττεται τὸ Ἑπτάχαλκον, καὶ κινδυνεύει τὸ ἄστυ κατ' ἐκεῖνο ληφθῆναι τὸ μέρος, ἀκούσαντες οἱ κατάσκοποι περὶ τὸν Σύλλαν ἐξήγγειλαν. Ὁ δὲ εὐθὺς τὴν δύναμιν προσαγαγὼν, περὶ μέσας νύκτας εἰσήγαγε τὸ στράτευμα, καὶ μικρῷ μὴ κατέσκαψεν τὴν πόλιν, ἐνέπλησε δὲ φόνου καὶ νεκρῶν, ὥστε τὸν Κεραμεικὸν αἵματι ῥυῆναι. Χαλεπῶς δὲ πρὸς τὰς Ἀθηναίους ἔσχε διὰ τοὺς λόγους μᾶλλον ἢ διὰ τὰ ἔργα· κακῶς γὰρ αὐτὸν ἔλεγον, καὶ τὴν Μετέλλαν, ἀναπηδῶντες ὑπὲρ τὰ τείχη καὶ σκώπτοντες,

Συκάμινον ἴσθ' ὁ Σύλλας, ἀλφίτῳ πεπασμένον, C

καὶ ταῦτα πολλὰ φλυαροῦντες, ἐπεπαύσαντο κωφοτάτου πράγματος, λόγων, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, βαρυτάτου

libidinem perierint, quot urbes et imperia ſecretum proditum evertit. Obſidebat Athenas Sylla, neque ei vacabat trahere obſidionem, alio urgente negotio: cum et Aſiam ſubito cepiſſet Mithridates, et Mariana factio rurſum Romæ obtineret. Sed cum ſenes quidam in tonſtrina diſputarent, Heptachalcum non teneri præſidio, ac periculum eſſe ne ea parte urbs caperetur: exploratores eum ſermonem exceptum ad Syllam retulerunt. Sylla ſtatim exercitum adduxit, et circa mediam noctem in urbem perduxit: ac parum ſane abfuit, quin Athenas ſolo æquaret: cædibus quidem et cadaveribus ita opplevit, ut Ceramicus ſanguine fluxerit. Iratus autem Athenienſibus Sylla magis ob dicta quam ob facta erat: maledictis enim petierant ipſum et Metellam, exſilientes in muros, et convicia jactantes,

Morum farina conſperſum Syllas ſonat,

et multa alia id genus nugantes, rei, ut Plato ait, leviſſimæ, ſermonis pœnam graviſſi-

Digitized by Google

τὴν ζημίαν. Τῇ δὲ Ῥωμῇων πόλιν ἀκώλυτον ἐλευθέραν γενέσθαι Νέρωνος ἀπαλλαγεῖσαν, ἑνὸς ἀνδρὸς ἀδολεσχία. Μία γὰρ λοιπὴ νὺξ μετὰ ταῦτα ἔδει τὸν τύραννον ἀπολωλέναι, παρεσκευασμένων ἁπάντων· ὁ δὲ μέλλων αὐτὸν ἀποκτιννύναι πορευόμενος εἰς θέατρον, ἰδών τινα τῶν δεδεμένων ὅτι δίκης μέλλοντα παρασχεῖν Νέρωνι, καὶ τὴν αὐτὴν τύχην ἀποδυσόμενον, ἐγγὺς παρεσπάσατο, καὶ παρασκευάσας, Εὔχου, φησὶν, ὦ ἄνθρωπε, τὴν σήμερον ἡμέραν παρελθεῖν μόνον, αὔριον δέ μοι εὐχαριστήσεις. Ἁρπάσας οὖν τὸ ἀμηχανῆσαν ἐκεῖνος καὶ νοήσας, οἶμαι, ὅτι

Νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, ἀνέτοιμα διώκει,

τὴν βεβαιοτέραν εἵλετο σωτηρίαν πρὸ τῆς δικαιοτέρας· ἐμήνυσε γὰρ τῷ Νέρωνι τὴν φωνὴν τοῦ ἀνθρώπου. Κἀκεῖνος εὐθὺς ἁνήρπασε, καὶ βάσανοι, καὶ πῦρ, καὶ μάστιγες ἐπ' αὐτὸν, ἀρνούμενον πρὸς τὴν ἀνάγκην ἃ χωρὶς ἀνάγκης ἐμήνυσε.

η'. Ζήνων δὲ ὁ φιλόσοφος, ἵνα μηδὲ ἄκοντος αὐτοῦ πεύσηταί τι τῶν ἀπορρήτων ἐκβιαζόμενον τὸ σῶμα ταῖς

mam sibi acciverunt. Ne Roma Nerone exonerata libertatem consequeretur, unius factum est hominis futilitate. Unica restabat nox, post quam pereundum fuerat tyranno, omnibus jam ad hoc instructis rebus. Qui autem eum erat interfecturus, in theatrum vadens, conspicatus in foribus quendam vinctum qui ad Neronem ducendus suam lamentabatur fortunam, prope accedens in aurem homini insusurravit, *Precare tantum ut hæc dies abeat, cras mihi ages gratias.* Is vero hoc oblique dictum arripuit, ac nimirum intelligens esse

Stultum qui quærit certis incerta relictis:

certiorem salutem justiori prætulit, Neronique vocem istam renunciavit. Ille ergo statim arreptus est, et tormenta homini, ignes, ac flagella adhibita, neganti necessitate imposita dicendi, quæ ante nulla re cogente prodiderat.

VIII. At Zeno philosophus, ne corpus necessitate expugnatum arcanum animi

Digitized by Google

ἀνάγκης, ἁφαιρῶν τ' γλῶτταν, προσέπηξε τῷ τυράννῳ. Καλὸν δὲ ἡ Λέαινα τὸ ἐγκρατείας ἔχει γέρας· ἑταίρα τοῦ περὶ Ἁρμόδιον ἦν καὶ Ἀριστογείτονα, ἡ τῆς E ὑπὲρ τῶν τυράννων σωφροσίας ἐκοινώνει ταῖς ἐλπίσιν, ὡς γυνή· ἡ δ' αὐτὴ περὶ τ' καλὸν ἐκεῖνον ἐβάκχευσε κρατῆρα τῶν ἔρωτος, καὶ κατωργιάσατο μὲν τὸν θεὸν τοῖς ἀπορρήτοις. Ὡς οὖν ἐκεῖνοι φθάσαντες ἀνῃρέθησαν, ἀνακρινόμενη καὶ κελευομένη φράσαι τοὺς ἐπὶ λανθάνουσι, οὐκ ἔφρασεν, ἀλλ' ἐνεκαρτέρησεν, ὑπιδείξασα τοὺς ἄνδρας οὐδὲν ἀνάξιον ἑαυτῆς παθόντας, εἰ τοιούτῳ ἠγάπησαν. Ἀθηναῖοι δὲ χαλκῆν ποιησάμενοι Λέαιναν, ἄλλωσσον, ἐν πύλαις τ' ἀκροπόλεως ἀνέθηκαν, τῷ μὲν θυμοειδεῖ τῶν ζώων τὸ ἀπτωτικὸν αὐτῆς, τῷ δὲ ἀγλώσσῳ τὸ σιωπηλὸν καὶ μυστηριῶδες ἐμφαίνοντες. Οὐδεὶς γὰρ οὕτω λόγος ὠφέλησε ῥηθείς, ὡς πολλοὶ σιωπηθέντες. Ἔστι γὰρ εἰπεῖν ποτὲ τὸ σιγηθέν, ὃ μὴν σιωπῆσαί γε τὸ λεχθέν,

ullum posset efferre, linguam dentibus abscissam in tyrannum exspuit. Præclarum etiam Leæna habet suæ taciturnitatis præmium, amica Harmodii et Aristogitonis, et, ut mulier, in partem spei conjuratione in tyrannos conceptæ venerat: nam et ipsa pulchro illo Amoris cratere ebria bacchabatur, et propter deum illum arcanis his orgiis erat initiata. Postquam ergo illi, frustrante ipsos conatu, sunt interfecti, quæstioni subjecta, ac jussa indicium facere de adhuc ignoratis sociis, nihil dixit, sed tormenta continenter pertulit: demonstrans nihil illos viros seipsis indignum admisisse, qui talem amassent mulierem. Athenienses autem æneam leænam lingua carentem fecerunt, inque foribus arcis dedicaverunt, iracundia animalis pervicacitatem feminæ, linguæ absentia taciturnitatem et arcani continentiam significantes. Etenim nulla una ita oratio dicta profuit, ut multæ silentio pressæ: quippe quod tacitum est, aliquando tamen dici potest: non item quod dictum

Digitized by Google

Ἀλλ' ὀχλέχυ) ϗ ἀμφιπεροίτικεν. Ὅθεν, οἶμαι, τῶ μὴ λέγειν ἀνθρώπους, τῶ δὲ σιωπᾶν θεὺς διδασκάλους ἔχομεν, ἐν τελεταῖς ϗ μυστηρίοις σιωπὴν ὠθούμενοι.

506 Ὁ δὲ ποιητὴς τὸν λογιώταζον Ὀδυσσέα, σιωπηλόταζον πεποίηκε, ϗ τὸν υἱὸν αὐτῦ ϗ τὴν γυναῖκα, ϗ τὴ τροφόν. Ἀκούεις γὰρ λέγοντος,

Ἔξω δ' ἰοῦσι πυρ κρατερὸν δρῦς, ἠὲ σίδηρος.

αὐτὸς δὲ τῇ Πηνελόπῃ ὠθούμενος,

Θυμῶ μὲ γοόωσαν ἐὴν ἰλίαιρε γυναῖκα,
Ὀφθαλμοὶ δ' ὥστε κέρα ἔστασαν ἠὲ σίδηρος,
Ἀτρέμας ἐν βλεφάροισιν.—

οὕτω τὸ σῶμα μεστὸν ἦν αὐτῦ πανταχόθεν ἐγκρατείας, ϗ
B πάντα ἔχων ὁ λόγος εὐπιθῆ ϗ ὑποχείρια, ὡς στάτιλε τοῖς ὄμμασι μὴ δακρύειν, τῇ γλώττῃ μὴ φθέγγεσθαι, τῇ καρδίᾳ μὴ τρέμειν μηδ' ὑλακτεῖν.

Τῷ δ' αὖτ' ἐν στέρνῳ κραδίη μένε τετληυῖα,

μέχρι τῦ ἀλόγων κινημάτων δίκονος τῦ λογισμῦ, ϗ

A. 9. σῶμα] Sic D. C. Colleg. Nov. Cod. Xyl. Collat. Muret. Schott. Jannot. Anon. Mes. T. V. B. Vulgo, ςόμα.

eſt, taceri, cum jam effuſum ac diditum ſit. Unde, puto, eſt, quod loquendi magiſtros habemus homines, tacendi deos: adhibito ad ſacrificia et arcanos ritus ſilentio. Homerus porro Ulyſſi facundiſſimo homini ſummam adſcripſit taciturnitatem: itemque filio ejus, et uxori, et nutrici. Audis enim dicentem hanc,

Haec tacita ut ferrum vel quercus dura tenebo.

Ipſe autem Penelopæ adſidens,

Uxoris lachrymas miſeratus mente pudicæ,
Intra palpebras ceu cornu immota tenebat
Lumina, vel ferrum.—

adeo totum corpus plenum gerens continentiæ, omniaque rationi habens parentia et ſubjecta, oculis imperavit fletu, linguæ verbis, cordi tremore et latratu abſtinere.

Paruit extemplo mœsti cor plurima paſſum:

uſque ad brutos motus penetrante ratione, ſpiritumque et

τὸ πνεῦμα καὶ τὸ αἷμα πεποιημένη κατήκοον ἑαυτῷ καὶ χειρόηθες. Τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν ἑταίρων· τὸ γὰρ ἑλκομένους καὶ προσουδιζομένους ὑπὸ τοῦ Κύκλωπος, μὴ καταπιπτεῖν τοῦ Ὀδυσσέως, μηδὲ δεῖξαι τὸ πεπυρακτωμένον ἐκεῖνο καὶ παρεσκευασμένον ὄργανον ὅπῃ τὸ ὀφθαλμόν, ἀλλ' ὠμοὺς ἐαθίεσθαι μᾶλλον ἢ φράσαί τι τῶν ἀπορρήτων, c ὑπερβολὴν ἐγκρατείας καὶ πίστεως οὐκ ἀπέλειπεν. Ὅθεν ὁ Πιττακὸς οὐ κακῶς, τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως πέμψαντος ἱερεῖον αὐτῷ, καὶ κελεύσαντος τὸ κάλλιστον καὶ τὸ χείριστον ἐξελεῖν κρέας, ἔπεμψεν ἐξελὼν τὴν γλῶτταν, ὡς ὄργανον μὲν ἀγαθῶν, ὄργανον δὲ τῶν κακῶν τῶν μείζων ὄσαν.

Θ'. Ἡ δ' Εὐριπίδου Ἰνὼ, παῤῥησίαν ἄγουσα περὶ αὑτῆς, εἰδέναι φησὶ

Σιγᾶν θ' ὅταν δεῖ, κἀ λέγειν ἵν' ἀσφαλές.

Οἱ γὰρ εὐγενεῖς καὶ βασιλικῆς τῷ ὄντι παιδείας τυγχάντες, πρῶτον σιγᾶν, εἶτα λαλεῖν μανθάνουσιν. Ἀντίγονος οὖν

B. 7. ἑταίρων] Vera et antiqua hæc lectio Ald. Baſ. Xyl. D. Moſc. 1. Colleg. Nov. At Stephanus invexit ἑτέρων.
C. 2. ἐκλέλοιπεν] Immo λέλοιπεν, vel ἀπολέλοιπεν cum Reiſkio.

ſanguinem ſibi obedientem domando adepta. Tales etiam plerique ſociorum Ulyſſis fuerunt: quod enim raptati, ſoloque alliſi a Cyclope Ulyſſem non prodiderunt, neque ignitum illud, et ad oculum eruendum adornatum inſtrumentum indicaverunt, ſed crudi vorari quam arcanum quicquam efferre maluerunt, majoris fuit quam quæ excedi poſſet continentiæ ac fidei. Proinde Pittacus recte, cum ei hoſtiam miſiſſet rex Ægypti, juſſiſſetque optimam et peſſimam carnem eximere, exemtam linguam ei miſit: ut cum bonorum, tum malorum maximorum inſtrumentum.

IX. Ino autem Euripidea libere ſeſe prædicans, ait ſe ſcire

Tacereque in loco: et cum tutum eſt eloqui.

qui enim generoſe, et re vera regio more inſtituuntur, primum tacere, deinde loqui diſcunt. Antigonus ille rex,

Digitized by Google

D ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, ἐρωτήσαντος αὐτὸν τοῦ υἱοῦ, πηνίκα μέλλουσιν ἀναζευγνύειν, Τί δέδοικας, εἶπε, μὴ μόνος οὐκ ἀκούσῃς τὴν σάλπιγγος; Οὐκ ἄρα φωνὴν ἐπίστευεν ἀπόρρητον, ᾧ τὴν βασιλείαν ἀπολέσειν ἔμελλεν· ἐδίδασκε δὲ ἓν αὐτὸν ἐγκρατῶς ἔχειν πρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ πεφυλαγμένως. Μέτελλος δὲ ὁ γέρων ἕτερόν τι τοιοῦτο ἐρωτώμενος ὑπὸ στρατείας, Εἰ, φησὶν, ᾔδειν τὸν χιτῶνα μου συνειδέναι τοῦτο τὸ ἀπόρρητον, ἀπεδυσάμην ἂν αὐτὸν καὶ πῦρ ἔβαλον. Εὐμένης δὲ ἀκούσας ἐπέρχεσθαι Κρατε-
E ῶν, οὐδενὶ τῶν φίλων ἔφρασεν, ἀλλ' ἐψεύσατο Νεοπτόλεμον εἶναι· τοῦτον γὰρ οἱ στρατιῶται κατεφρόνουν, ἐκεῖνον δὲ καὶ δόξαν ἐθαύμαζον, καὶ τὴν ἀρετὴν ἠγάπων. Ἔγνω δὲ οὐδεὶς ἄλλος, ἀλλὰ συμβαλόντες ἐκράτησαν, καὶ ἀπέκτειναν αὐτὸν ἀγνοοῦντες, καὶ νεκρὸν ἐπέγνωσαν. Οὕτως ἐκράτησεν ἡ σιωπὴ τοῦ ἀγῶνος, καὶ τηλικοῦτον ἀνταγωνιστὴν ἀπέκρυψεν· ὥστε τοὺς φίλους αὐτὸν μὴ προειπόντα θαυμάζειν μᾶλλον ἢ μέμφεσθαι. Κἂν μέμφηταί τις,

filio quærenti quando caſtra eſſent moturi, *Quid?* inquit, *timuiſti ne ſolus tu non audias tubam?* Ergo vocem ei arcanam non credidit, queth erat regni hæredem habiturus? Imo autem docuit eum in talibus rebus continenter ſe et cæute gerere. Metellus ſenex militiæ ſimile aliquid interrogatus, *Si*, inquit, *ſcirem tunicam meam arcani mihi conſciam, exuitim profecto in ignem abjicerem.* Eumenes cum audiviſſet Craterum adverſus ſe cum copiis venire, nemini amicorum rem aperuit, ſed Neoptolemum eſſe finxit: hunc enim milites Eumenis contemnebant, illius et gloriam admirabantur, et virtutem diligebant: rem ipſam, excepto Eumene, norat nemo. Commiſſa igitur pugna viceruntque Craterumque ignari interfeecerunt, mortuumque demum agnoverunt. Ita taciturnitas callide certamen hoc geſſit, tantumque adverſarium occultavit: atque adeo amici magis admirati ſunt Eumenem qui non prædixiſſet, quam reprehenderunt. Tametſi ut maxime culperis in tali caſu,

Digitized by Google

ἐγκαλεῖσθαι βέλτιόν ἐστι σωθέντα δι' ἀπιστίαν, ἢ κατηγορεῖν ἀπολλύμενον διὰ τὸ πιστεῦσαι.

ί. Τίς δὲ ὅλως ἑαυτῷ παῤῥησίαν ἀπολέλοιπε κατὰ F τῆς μὴ σιωπήσαντος; εἰ γὰρ ἀγνοεῖσθαι τὸν λόγον ἔδει, κακῶς ἐλέχθη σοὶ πρὸς ἄλλον· εἰ δὲ ἀφεὶς ἐκ σεαυτοῦ κατέχεις ἐν ἑτέρῳ τὸ ἀπόῤῥητον, εἰς ἀλλοτρίαν πίστιν καταπέφευγας, ἣν σεαυτοῦ προσέμενος· καὶ μὴν ἐκεῖνος ὁμοίως σοι γέγηται, διπλῶς ἀπολώλας· ἂν δὲ βελτίων, σώζῃ προσηλόγως, ἕτερον εὑρὼν ὑπὲρ σεαυτοῦ πιστότερον. Ἀλλὰ φίλος ἔστος ἐμοί. Τούτῳ δὲ ἕτερός τις, ᾧ πιστεύσῃ καὶ ἕστος, ὡς ἐγὼ τούτῳ· κἀκεῖνος ἄλλῳ πάλιν· εἶτα οὕτως ὑπογραμμὴ λαμβάνει καὶ προσαπλασιασμόν, ἐκρομφύσης τῆς ἀκρασίας, ὁ λόγος. Ὡς γὰρ ἡ μονὰς οὐκ ἐκβαίνει τὸν ἑαυτῆς ὅρον, ἀλλ' ἅπαξ τὸ ἓν μένει, διὰ 502 κέλευσιν μονάς· ἡ δὲ δυὰς ἀρχὴ διαφορᾶς ἀόριστος, εὐθὺς γὰρ ἑαυτὴν ἐξίστησι, τῷ διπλασιασμῷ εἰς τὸ πλῆθος

F. 1. ὅλως] Ita D. et Xyl. ex codice ſuo. C. ἄλλως. Mez. λόλος.
F. 7. ὑπὲρ σεαυτοῦ] Dedi ex Colleg. Nov. Vulgo, ὑπὲρ σεαυτόν.

præſtat ſalvis rebus ob non habitam fidem incuſari, quam eos accuſare, quorum fidem ſecutus perieris.

X. Omnino autem quo ore objurgabis eum qui non tacuit id, quod tu ei dixiſti? Si enim tacitum et ignoratum oportuit, male alteri fuit indicatum: ſi vero rem areanam ex te dimittens in alio continere vis, jam tua prodita in alius confugiſti fidem: qui ſi tui ſimilis eſt, jure peris: ſi melior, præter rationem ſervaris, invento qui tibi ſit quam tu ipſe fidelior. Inquies, At meus eſt amicus iſte. Sane. Sed et hic amicum habuerit, cui tantundem credat, iſque rurſum alii; ita deinceps incrementum facit multiplicaturque continuata incontinentia oratio. Quemadmodum enim unitas non egreditur ſuum terminum, ſed (quod et nominis ratio docet) ſimpliciter unum manet: binarius autem principium infinitum eſt diverſitatis, qui ſtatim duplicando ſuam mutat naturam, et ad multitudinem

Digitized by Google

πεπομφὼς· ὅπου λόγος ἐν τῷ πρώτῳ καταμένων, ἀπόρρητος ὡς ἀληθῶς ἐστιν· ἂν δ' εἰς ἕτερον ἐκβῇ, φήμης ἔοικε τάξιν. Ἔπεα γὰρ πτερόεντα φησὶν ὁ ποιητής· ὅτε γὰρ πλοῖον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφέντα ῥᾴδιόν ἐστιν αὖθις κατασχεῖν, ὅτε λόγον ἐκ τοῦ στόματος προπεμφθέντα, κρατῆσαι καὶ συλλαβεῖν δυνατόν, ἀλλὰ φέρεται

—— λαιψηρὰ κυλίσας πτερά,

δι' ἄλλων ἐπὶ ἄλλους σκιδνάμενος. Νεὼς μὲν γὰρ ἁρπαγείσης ὑπὸ πνεύματος ἐπιλαμβάνονται, πτέρυγος καὶ ἀγκύρας τὸ τάχος ἀμβλύνοντες· τῷ λόγῳ δὲ, ὥσπερ ἐκ λιμένων ἐκφαμόντος, οὐκ ἔστιν ὅρμος, οὐδὲ ἀγκυροβόλιον, ἀλλὰ ψόφῳ πολλῷ καὶ ἤχῳ φερόμενος, προσέρηξε καὶ κατέδυσεν εἰς μέγαν καὶ δεινόν τινα, τὸν φθεγξάμενον, κίνδυνον.

Μικρῆς γὰρ ἐκ λαμπάδος Ἰδαῖον λίπας
Πρήσειεν ἄν τις· καὶ πρὸς ἄνδρ' εἰπὼν ἕνα
Πύθοιντ' ἂν ἀγοὶ πάντες——.

ια'. Ἡ Ῥωμαίων σύγκλητος ἀπορρήτου τινὰ βουλὴν ἐβουλεύετο καθ' αὑτὴν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας· ἀσάφειαν

vergit: ſic ſermo in primo manens, vere arcanus eſt: ſi ad alterum inferatur, jam famæ locum obtinet. Verba enim alata vocat Homerus. Nam neque avem e manibus dimiſſam facile eſt denuo comprehendere: neque poteſt ſermo ex ore emiſſus rurſum capi et teneri; ſed ab aliis ad alios diditus,

Fertur rotans volucres alas impete.

Quippe navim a vento correptam funibus et anchoris inhibent, ejuſque velocitatem frangunt: orationi tanquam e portu ſemel egreſſæ nulla ſtatio, nullus anchoræ jactus eſt reliquus: ſed magno cum ſonitu et fragore vecta autorem in grave magnumque aliquod conjicit ac demergit periculum.

Namque exigua de lampade Idæum nemus
Succendere poſſis: atque uni quod dixeris,
Facile hoc per civium aures iverit omnium.

XI. Romanus Senatus occultum quoddam conſilium per aliquot dies intra ſe agitaverat: cumque res ea multum

Digitized by Google

δὲ πολλὴν ὑποψίαν ἔχοντος τὸ πρᾶγμα, γυνὴ C τἄλλα σώφρων, γυνὴ δὲ, προσέκειτο τῷ ἑαυτῆς ἀνδρὶ, λιπαρῶς δεομένη πυθέσθαι τὸ ἀπόρρητον· ὅρκοις δὲ καὶ κατάραις περὶ σιωπῆς ἐνίγγυᾶτο, καὶ δάκρυα προσιεμένης αὐτῆς, ὡς πίστιν οὐκ ἐχούσης. Ὁ δὲ Ῥωμύλος ἐξελέγξαι βουλόμενος αὐτῆς τὴν ἀβελτηρίαν, Ναὶᾶς, ὦ γύναι, ἔφην, ἀλλ' ἄκουε φοβερὸν πρᾶγμα καὶ τερατῶδες· προσήγγελται γὰρ ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἱερέων, κόρυθα ὤφθαι πετόμενον, χρυσοῦς ἔχοντα χρυσοῦν καὶ δόρυ· σκεπτόμεθα δὴ τὸ τέρας εἴτε χρηστὸν εἴτε φαῦλόν ἐστι, καὶ συνδιαπονοῦμεν τοῖς μάντεσιν· ἀλλὰ σιώπα. Ταῦτα εἰποῦσα, ἄγετο εἰς τὴν ἀγορὰν· ἡ δὲ τῶν θεραπαινίδων μίαν εὐθὺς ἐφελκυσαμένη D τῶν πρώτην εἰσελθοῦσαν, ἔπαιε τὸ στῆθος αὐτῆς, καὶ τὰς τρίχας ἐσπάραττεν, Οἴμοι, λέγουσα, τῷ ἀνδρὸς καὶ τῆς πατρίδος· τί πεισόμεθα; βουλομένη καὶ διδάσκουσα τὴν θεράπαιναν εἰπεῖν, Τί γὰρ γέγονεν; Ὡς δ' οὖν πυθομένης δυσκόλως ἔσχε, καὶ προσέθηκε τὸ κοινὸν ἁπάσης ἀδολεσχίας ἐπω-

obscuritatis haberet, variasque excitaret suspiciones quendam senatorum uxor, mulier alias pudica, sed tamen mulier, majorem in modum precibus instando urgebat, ut arcanum sibi aperiret: dejerans interim se silentio rem tecturam, et ni faceret, diris sese devovens exsecrationibus, flensque et quiritans fidem sibi non haberi. Ille ut stultitiæ eam suæ coargueret, *Vincis*, ait, *mea uxor: proinde audi terribilem rem atque prodigiosam: relatum ad nos est a sacerdotibus, cassitam visam esse volantem cum galea aurea et hasta: de eo ostenta una cum auguribus deliberamus, et anxie disquirimus, bonine an mali aliquid denunciet: tu vero tace.* Hæc locutus, in forum processit. At vero mulier ancillam, quæ primum intraverat, arripiens, pectus suum plangens et crines scindens, *Heu*, inquit, *mi vir, mea patria, quid nobis fiet?* volens docensque ancillam quærere, *Quidnam igitur evenit?* Ancilla, postquam interroganti mulier rem narravit, addiditque communem omnis loqua-

Digitized by Google

δὲν, τὸ, Ταῦτα μηδενὶ φράσῃς, ἀλλὰ σιώπα· οὐ φθάνει τὸ θεραπαγίδιον ἀποχωρῆσαν αὐτῆς, ἢ τὴν ὁμοδούλων εὐθὺς ἰὼ μάλιστα εἰδὲ χολάζουσαν, ἐμβάλλει τὸν λόγον· Ε ἐκείνη δὲ τῷ ἐρασῇ παραγενομένῳ πρὸς αὐτὴν, ἔφρασεν. Οὕτω δ' εἰς ἀγορὰν τῦ διηγήματος ἐκκυλισθέντος ὥστε πρωθραμεῖν τὸ πλασάμενον τὴν φήμην, ἀπαντήσας τις αὐτῷ τῶν γνωρίμων, Ἀρτίως, εἶπεν, οἴκοθεν εἰς ἀγορὰν καταβαίνεις; Ἀρτίως, ἔφη ἐκεῖνος. Οὐκοῦν οὐδὲν ἀκήκοας; Γέγονε γάρ τι χρηὸν ἄλλο; Κόρυδος ὤφλαι πετόμενος, χρήνος ἔχων χρυσοῦν ἢ ὄρυ, ἢ μέλλουσι περὶ τούτῳ σύγκλητον ἔχειν οἱ ἄρχοντες. Καὶ ἐκεῖνος γελάσας, Εὖ τῦ τάχυς, εἶπεν, ὦ γύναι, τὸ ἢ φάσαι με τὸν λόγον εἰς ἀγορὰν πρεσβεύοντα. Τὸς μὲν οὖν ἄρχοντας, συ- F τυχὼν ἀπήλλαξε τῆς ταραχῆς· τὴν δὲ γυναῖκα τιμωρούμενος, ὡς οἴκαδε εἰσῆλθεν, Ἀπώλεσάς με, εἶπεν, ὦ γύναι· τὸ γὰρ ἀπόρρητον ἐκ τῆς ἐμῆς οἰκίας πεφώραται δεδημοσιωμένον· ὥστε μοι φλαυτέον ἐστὶ τὴν πατρίδα διὰ τὴν σὴν ἀκρασίαν. Τρεπομένης δὲ πρὸς ἄρησιν αὐτῆς,

citatis clauſulam, *Cave ne cui hæc dixeris, et tace:* vix dum a domina ut eſt digreſſa, una ſervienti alteri, quam maxime videbat otioſam, narrationem injicit: illa amatori ſuo ad ſe venienti exponit. Hoc modo fabula in forum devoluta, ita ut præcurreret auctorem, quidam ad eum notus accurrit, et an recens domo adveniat quærit. Ait ille. *Nihil ergo*, inquit, *novi inaudiviſti? Quid*, ait ille, *an novi aliquid evenit?* Tum alter, *Caſſita*, inquit, *conſpecta eſt volans, haſtata, aurea caſſide, ac de eo principes ſenatum habebunt oſtento.* Ibi ridens iſte, *Laudo*, ait, *mulier, celeritatem tuam, qua factum eſt ut me in forum euntem ſermo hic anteverteret.* Proinde ad magiſtratum acceſſit, eoſque trepidatione liberavit. Ut autem mulierem ulciſceretur, domum reverſus, *Perdidiſti me*, inquit, *mulier: compertum eſt enim e domo mea in publicum elatum eſſe arcanum: itaque ob tuam incontinentiam ſolum mutare cogor.* Euntique inficias, et dicenti,

Digitized by Google

καὶ λεγούσης, Οὐ γὰρ ταῦτα μὴ τριακοσίων ἤκουσας; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, τριακοσίων; σὲ βιαζομένης, ἐπλασάμην ἀποπειρώμενος. Οὕτως μὲν οὖν ἀσφαλῶς πάνυ καὶ μετ' εὐλαβείας, ὥσπερ εἰς ἀγγεῖον σαθρὸν, οὐκ οἶνον, οὐκ ἔλαιον, ἀλλ' ὕδωρ ἐγχέας, ἐπείσθη τὴν γυναῖκα. Φούλβιος δὲ 508
ὁ Καίσαρος ἑταῖρος τῷ Σεβαστῷ, γέροντος ἤδη γεγονότος, ἀκούσας ὀδυρομένου τὴν περὶ τὸ οἶκον ἐρημίαν, καὶ ὅτι τὰ μὲν δυεῖν θυγατριδῶν αὐτῷ ἀπολωλότων, Ποστούμιος δὲ, ὃς ἐπὶ λοιπὸς ὄντιν, οὐκ ἀβούλητος τινος ἀλλὰ φυγῇ ὄντος, ἀναγκάζεται τὸν τῆς γυναικὸς υἱὸν ἐπεισάγειν τῇ ἀποδοχῇ τῆς ἡγεμονίας, κἀκεῖνον οἰκτείρων καὶ βουλόμενος οὐκ τῆς ἐπιφορίας ἀναπαλεῖσθαι τὸν θυγατριδοῦν· ταῦτα ὁ Φούλβιος ἀκούσας ἐξήνεγκε πρὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, πρὸς δὲ Λιβίαν ἐκείνη, Λιβία δὲ κατήγγειλε πικρῶς Καίσαρος, εἰ πάλαι ταῦτα ἐγνωκὼς ὑ μεταπέμπεται τὸν θυγατριδοῦν, ἀλλ' εἰς ἔχθραν καὶ πόλεμον αὐτῷ Β
τῷ ἀποδόχῳ τῆ ἀρχῆς καθίστησιν. Ἐλθόντος δὲ ἔωθεν, ὡς

A. 1. φάλλως] Mez. φάσως: atque ita res poſtulat et auctoritas Taciti Ann. I, 5. Πάπλιος habent C. Colleg. Nov. Collat. Muret. Jun.

Quaſi vero tu non trecenteſimus ipſe hæc audiveris? Quomodo, inquit, *trecenteſimus, qui te urgente ut periculum facerem poſſeſne audita reticere iſthuc confinxerim?* Atque hic quidem mulieris ſuæ continentiam tuto et caute probavit, veluti in vas fatiſcens non vinum aut oleum, ſed aquam infundens. Fulvius autem amicus Auguſti Cæſaris, cum hunc deplorare audiviſſet domus ſuæ ſolitudinem, quod duobus e filia nepotibus morte ſublatis, Poſtumio propter calumniam in exſilio vivente, cogeretur privignum imperii ſucceſſorem relinquere, quanquam miſeraretur, cupereteque ex exſilio nepotem revocare: hæc cum audiviſſet Fulvius, narravit uxori: uxor porro Liviæ indicavit: Livia acerbe cum Auguſto expoſtulavit, quod jampridem hoc decreto, nepotem non revocaret, ſed ipſam inviſam imperii ſucceſſori redderet. Mane cum pro more ad Auguſtum veniſſet

Digitized by Google

εὐθὺς, τῷ Φυλβίῳ πρὸς αὐτὸν, ὑγιαίντος Χαῖρε Καῖσαρ, Ὑγίαινε, εἶπε, Φύλβιε. Καὶ ἐκεῖνος νόησας ὥρμητο εὐθὺς ἀπιὼν οἴκαδε, καὶ τὴν γυναῖκα μεταπεμψάμενος, Ἔγνωκεν, ἔφη, Καῖσαρ ὅτι τὸ ἀπόρρητον οὐκ ἐσιώπησα· καὶ διὰ τοῦτο μέλλω ἀναιρεῖν ἐμαυτόν. Ἡ δὲ γυνὴ, Δικαίως, εἶπεν, ὅτι μοι τοσοῦτον συνοικῶν χρόνον, οὐκ ἔγνως οὐδ' ἐφύλαξω τὴν ἀκεραίαν· ἀλλ' ἔασόν με πρότερον. Καὶ λαβοῦσα τὸ ξίφος, ἑαυτὴν προανεῖλε τοῦ ἀνδρός.

ιβ'. Ὀρθῶς οὖν Φιλιππίδης ὁ κωμῳδοποιὸς, φιλοφρονεμένῳ τῷ βασιλέως αὐτὸν Λυσιμάχῳ πρὸς ἑαυτὸν καὶ λέγοντος, Τίνος σοι μεταδῶ τῶν ἐμῶν, Οὗ βέλει, φησὶ, βασιλεῦ, πλὴν τῶν ἀπορρήτων. Τῇ δὲ Ἀδολεσχίᾳ καὶ ἡ περιεργία κακὸν οὐκ ἔλαττον προστρέπει· πολλὰ γὰρ ἀκοῦσαι θέλουσιν, ἵνα πολλὰ λέγειν ἔχωσι· καὶ μάλιστα τοὺς ἀπορρήτους καὶ κεκρυμμένους τῶν λόγων πειρῶντες ἐξιχνεύουσι καὶ ἀνερευνῶσιν, ὥσπερ ὕλην παλαιάν τινα φορ-

C. 4. πρὸς ἑαυτὸν] Abeſt a D. et Xyl. et ſorte delendum.
C. 10. φορτίων] An φορτῶ, vel φορτῶν?

Fulvius, eumque ſalutaſſet, Auguſtus contra, *Sanam mentem, Fulvi.* Senſit rem Fulvius, rectaque domum reverſus uxorem accivit, et, *Animadvertit*, inquit, *Auguſtus arcanum me non reticuiſſe, ideoque ſtatui mortem mihi conſciſcere.* Cui uxor, *Merito, qui cum tandiu mecum vixeris, non ſenſeris, neque vitaveris meam futilitatem: ſed me ſine tibi præcedere.* Simulque arrepto gladio ſe ante maritum occidit.

XII. Recte itaque Philippides comœdiarum ſcriptor, amice eum compellanti Lyſimacho regi, ac quærenti, *Quanam mearum rerum vis te impertiam?* reſpondit, *Quacunque volueris, o rex, dum modo nullo arcano.* Præterea garrulitati malum hoc ipſo non minus malo adeſt curioſitas. Multa enim audire volunt garruli, ut multa habeant quæ dicant: ac maxime arcana et abſcondita ſcrutantur atque inveſtigant, futilitati tanquam ma-

Digitized by Google

τῶν τῇ φλυαρίᾳ ἀβαπτέμβοι, εἶτα ὥσπερ οἱ παῖδες τὴ
κρύσταλλον οὔτε κατέχειν οὔτε ἀφεῖναι θέλουσι· μᾶλλον δὲ D
ὥσπερ ἑρπετὰ τοὺς ἀπορρήτους λόγους ἐγκολπισάμενοι κὴ
συλλαβόντες, οὐ συγκρατοῦσιν, ἀλλὰ διαβιβρώσκονται
ὑπ' αὐτῶν. Τὰς μὲν γὰρ βελόνας φασὶ ῥήγνυσθαι
πατοῦσας, κὴ τὰς ἐχίδνας· οἱ δ' ἀπόρρητοι λόγοι τοὺς
μὴ φέροντας ὀκπίπτοντες ἀπολλύουσι κὴ διαφθείρουσι.
Σέλευκος ὁ Καλλίνικος, ὁ τῆς πρὸς Γαλάτας μάχης
πᾶν ἀποβαλὼν τὸ στράτευμα κὴ τὴν δύναμιν, αὐτὸς
δὲ περισπάσας τὸ διάδημα, κὴ φυγὼν ἵππῳ μὲν τριῶν
ἢ τεττάρων ἀνοδίαις κὴ πλάναις πολλὴν δρόμον, ἤδη δ'
ἔνδειαν ἀπαγορεύων, ἐπαυλίᾳ τινὶ προσῆλθε, κὴ τὸν δε-
σπότην αὐτὸν εὑρὼν κτ' τύχην, ἄρτον κὴ ὕδωρ ᾔτησεν· E
ὁ δὲ κὴ ζῶντα κὴ τἄλλων ὅσα παρῆν ὁ τῷ ἀνδρὶ,
δαψιλῶς ὑπεδέδυς κὴ φιλοφρονούμενος, ἐγνώρισε τὸ πρό-
σωπον τοῦ βασιλέως· κὴ προχαρὴς γενόμενος τῇ σωτη-
ρίᾳ τῆς χρείας, οὐ κατέσχεν, οὐδὲ συνεψεύσατο βελο-

D. 8. αὐτῷ δὲ] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. Moſc. 1. 2. Vulgo,—δύναμιν αὐτῷ, καὶ—.

teriem quandam obſoletam ſarcinarum apponentes. Deinde ſunt inſtar puerorum, qui glaciem neque tenere volunt neque dimittere: immo veluti ſerpentibus in ſinum collectis, non continent, ſed ab iis perroduntur. Belonas piſces, et viperas partu rumpi aiunt. Arcana autem eos qui non continent, foras elapſa perdunt. Seleucus Callinicus in pugna adverſus Galatas, omni exercitu, omnibus copiis amiſſis, abjecto diademate eques tribus vel quatuor comitantibus profugit: et per avia longum iter vagatus, et jamque animum ob inopiam deſpondens, ad caſam quandam pervenit, ac cum forte fortuna in dominum ejus incidiſſet, panem et aquam petiit: is non iſta modo, ſed et quæ alia ruri aderant liberaliter comiterque præbuit: cumque faciem regis agnoviſſet, non continuit ſe præ gaudio iſtius caſus, neque cupientis latere regis diſſimulationem adjuvit; ſed cum

Digitized by Google

μθύω λαθάνειν, ἀλλ' ἄχρι τ ὀδῦ προπέμψας, ἡ ἀπολυόμθος, Ὑγίαινε, ἔιπεν, ὦ βασιλεῦ Σέλευκε. Κἀκεῖνος ἐκτείνας τὴν δεξιὰν αὐτῷ ἡ προσελκόμθος ὡς φιλήσων, ἔνευσεν ἑνὶ τῶν μετ' αὐτῦ, ξίφει τ τραχήλου ἀποκόψαι τῦ ἀνθρώπυ.

Φθεγξομένυ δ' ἄρα ἔτι γε κάρη κονίησιν ἐμίχθη.

F εἰ δὲ ἐσίγησε τότε, χαρτερήσας ὀλίγον χρόνον, εὐτυχήσαντος ὕστερον τῦ βασιλέως ἡ μεγάλυ γενομθύυ, μείζονας ἂν, οἶμαι, χάριτας ἐκομίσατο ἀντὶ τῆς σιωπῆς ἢ τ φιλοξενίας. Οὗτος μὲν οὖν ἀμωσγέπως ἔσχε προφασιν τ ἀκρασίας, τὴν ἐλπίδα ἡ τ φιλοφροσύνην.

ιγ'. Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἀδολέσχων οὐδὲ αἰτίαν ἔχοντες ἀπολλύυσιν αὐτύς. Οἷον, ἐν κουρείῳ τινὶ λόγων γινομθύων περὶ τῆς Διονυσίυ τυραννίδος, ὡς ἀδαμαντίνη καὶ ἄρρηκτός ἐστι, γελάσας ὁ κυρεύς, Ταῦτα ὑμᾶς, ἔφη, περὶ Διονυσίυ λέγειν, ἃ ἐγὼ παρ' ἡμέρας ὀλίγας ὅτι τῦ τρα- 509 χήλυ τὸ ξυρὸν ἔχω; Ταῦτα ἀκύσας ὁ Διονύσιος ἀνε-

ad viam uſque deduxiſſet, et jam diſcederet, *Salve*, dixit, *o rex Seleuce*. Tum rex porrecta dextra, eum ad ſe trahens veluti oſculaturus, uni comitum innuit ut cervicem homini præcideret:

Sic caput eſtque loquentis adhuc cum pulvere miſtum:

qui ſi tacuiſſet, et ſe aliquantulum repreſſiſſet, paulo poſt a rege rurſum florente et opibus aucto majorem, puto, pro ſilentio quam pro hoſpitalitate gratiam retuliſſet. Quanquam hic quidem utcunque ſuæ incontinentiæ excuſationem habuit ſpem, et exhibitum officium.

XIII. Plerique autem garrulorum etiam ſine cauſa ſeipſos produnt. In tonſtrina quadam (ut exemplis res patefiat) orto ſermone de tyrannide Dionyſii, quod ea adamantina et inexpugnabilis eſſet, tonſor ridens, *Hæccine*, inquit, *vos de Dionyſio dicere, cujus ego cervici paucis itidem interpoſitis diebus novaculam adhibeo?* Hæc cum ad Dionyſium eſſent allata, hominem

Digitized by Google

σαύρωσεν αὐτόν. Ἐπιεικῶς δὲ λάλον ὄξι τὸ τῶν κυρέων γένος· οἱ γὰ ἀδολεσχότατοι προσρέουσι καὶ προσκαθίζουσιν, ὥστε αὐτοὺς ἀναπίμπλασθαι τῆς συνηθείας. Χαριέντως οὖν ὁ βασιλεὺς Ἀρχέλαος, ἀδολέσχου κυρέως προβαλόντος αὑτῷ τὸ ὠμόλινον, καὶ πυθομένου, Πῶς σε κείρω, βασιλεῦ; Σιωπῶν, ἔφη. Κυρεὺς δὲ καὶ τὴν ἐν Σικελίᾳ τῶν Ἀθηναίων μεγάλην κακοπραγίαν ἀπήγγειλε, πρῶτος ἐν Πειραιεῖ πυθόμενος οἰκέτου τινὸς τῶν ἀποδεδρακότων ἐκεῖθεν· εἶτα ἀφεὶς τὸ ἐργαστήριον, εἰς ἄστυ σπεύσειε δρόμῳ,

Μή τις κῦδος ἄροιτο,———

τὸν λόγον εἰς τὴν πόλιν ἐμβαλών,

——— ὁ δ' δεύτερος ἔλθοι.

Γενομένης δὲ ταραχῆς, ὡς εἰκός, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροισθεὶς ὁ δῆμος, ὑπὲ τὴν ἀρχὴν ἐβάδιζε τὸ φήμης. Ἦγετο δ' ὁ κυρεὺς καὶ ἀνεκρίνετο, μηδὲ τὄνομα τοῦ φράσαντος εἰδώς, ἀλλ' εἰς ἀνώνυμον καὶ ἄγνωστον ἀναφέρων τὴν ἀρχὴν πρόσωπον. Ὀργὴ δὲ καὶ βοὴ τοῦ θεάτρου, Βασά-

in crucem ſuſtulit. Non autem eſt abs re tonſores eſſe loquaces: nam loquaciſſimi ad eos confluunt iiſque adſident, ita ut conſuetudinem garriendi inde parent. Itaque eleganter Archelaus rex garrulo tonſori, qui jam tectis linteo humeris quærebat, *Quomodo te tondebo, rex?* reſpondit, *Tacens.* Sed et Athenienſium magnam in Sicilia acceptam cladem tonſor primus annuntiavit: qui cum de ea inaudiviſſet in Peiræo ex inde fuga elapſorum cujuſdam ſervo, ſtatim officina relicta contento curſu in Aſtu ſe proripuit,

Ne quis præriperet decus hoc,—

famam in urbem apportans,

—— poſt ipſe veniret.

Ibi orto, ut ſolet, tumultu, populus in concionem collectus, autorem rumoris quæſivit. Adducitur ergo tonſor ille, examinatur: qui ſane etiam nomen indicis ignorabat, et principium rumoris ſparſi in ignotam ac nomine carentem perſonam referebat. Exinde fremitus et clamor in theatro, *Torque et excrucia*

Digitized by Google

νιζε ἡ τροχὸλου τ' ἀλάσορα· πέπλασαι ταῦτα ἡ συν-
τέθειται· τίς δ' ἄλλος ἤκουσε; τίς δ' ὑπίφευσεν; Ἐκο-
μίαθη τροχός, κατετάθη ὁ ἄνθρωπος. Ἐν τούτῳ παρῆσαν
C οἱ τ' συμφορᾶν ἀπαγγέλλοντες, ἐξ αὐτῆ τῦ ἔργυ ἀφ-
περβλητότες. Ἐσκεδάσθησαν οὖν πάντες ὑπὶ τὰ οἰκεῖα
πένθη, καταλιπόντες ἐν τῷ τροχῷ τὸν ἄθλιον ἐδεδε-
μένον. Ὀψὲ δὲ λυθεὶς ἤδη ποθ' ἑαυτέραν, ἠρώτα τὸν
δημόσιον, εἰ ἡ περὶ Νικίυ τῦ στρατηγῦ ὁν τρόπον ἀπό-
λωλεν ἀκηκόασιν. Οὕτως ἄμαχόν τι κακὸν ἡ ἀνθέτη-
τον ἡ συνήθεια ποιεῖ τὴν ἀδολεσχίαν.

ιδ'. Καίτοι γε ὥσπερ οἱ τὰ πικρὰ ἡ δυσώδη φάρ-
μακα πίοντες δυσχεραίνεσι ἡ τὰς κύλικας, ἕτως οἱ τὰ
κακὰ προσαγγέλλοντες, ὑπὸ τῶν ἀκουόντων δυσχε-
ραίνονται ἡ μισῦνται. Ὅθεν χαριέντως ὁ Σοφοκλῆς δι-
πόρησεν,

Ἐν τοῖσιν ὠσὶν ἢ 'νὶ τῇ ψυχῇ δάκνῃ;
D Τί δαί; ῥυθμίζεις τὴν ἐμὴν λύπην, ὅπῃ;
Ὁ δρῶν σ' ἀνιᾷ τὰς φρένας, τὰ δ' ὦτ' ἐγώ.

C. 11. Ὅθεν] Sic D. et Jannot. Vulgo, καίτοιγε.
D. 1. ὅπῃ] ὅπῃ Schott. Jan. ut auctor dicti Sophocles Antig. 328.

sceleſtum, qui iſthæc finxit atque compoſuit: quis enim alius audivit, quis credidit? Adfertur rota, intenditur tonſor. Sub hoc ipſum adſunt nuncii calamitatis, qui ex ipſa clade profugerant. Itaque omnes diffipati ſinguli ad ſuos ſunt luctus, miſerum tonſorem rotæ illigatum relinquentes. Atque is ſero et jam ſub veſperam ſolutus, e lictore quæſivit, *Audiviſſentne etiam de Nicia duce exercitus, quo is modo perierit.* Adeo inexpugnabile et inemendabile malum fit conſuetudine garrulitas.

XIV. Et vero ſicut qui amara et male olentia medicamenta biberunt, ipſa etiam oderunt pocula: ſic qui mala annunciant, auditoribus inviſi ſunt. Sane Sophocles venuſte iſtam dubitationem propoſuit,

In mente numnam, vel morderis in auribus?
Cur tu, dolor meus jam ubi ſiet, rogas?
Facti autor ægre menti fecit, ego auribus.

Digitized by Google

Λυπῶσι δ' ὧν ὥσπερ οἱ δρῶντες, καὶ οἱ λέγοντες, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔστι γλώσσης ῥεύσης ἐπίσχεσις, οὐδὲ κολασμός. Ἐν Λακεδαίμονι τῆ Χαλκιοίκου τὸ ἱερὸν ὤφθη συλημένον, καὶ κεκμηκὸς ἔνδον κενὴ λάγυνος· ἦν δὲ ἀπορία πολλῶν συνδεδραμηκότων· καί τις τῶν παρόντων, Εἰ βούλεσθε, εἶπεν, ἐγὼ φράσω ὑμῖν ὅ μοι παρίσταται περὶ τῆς λαγύνου· νομίζω γάρ, ἔφη, τοὺς ἱεροσύλους ἐπὶ τηλικοῦτον ἐλθεῖν κίνδυνον, κώνωπα ἐμπιόντας, καὶ κομίζοντας οἶνον· ἵνα εἰ μὴ αὐτοῖς λαθεῖν ἐγγένοιτο, τῷ ἀκράτῳ πολλῷ σβέσαντες καὶ ἀφαλύσαντες τὸ φάρμακον, ἀπέλθοιεν ἀσφαλῶς· εἰδ' ἁλίσκοιντο περὶ τὸν βασάνων ὑπὸ τοῦ φαρμάκου ῥᾳδίως καὶ ἀνωδύνως ἀποθάνοιεν. Ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, τὸ πρᾶγμα πλοκὴν ἔχον καὶ πειρὸν τοσαύτην, οὐκ ὑπονοοῦντος, ἀλλ' εἰδότος ἐφαίνετο· καὶ περιστάντες αὐτὸν ἀνέκριναν ἀλλαχόθεν ἄλλος, Τίς εἶ; καὶ πῆς σε οἶδε; καὶ πόθεν ὁρμᾶσαι ταῦτα; Καὶ τὸ πέρας ἐλεγχόμενος ὅτως, ὡμολόγησεν εἷς εἶναι τῶν ἱεροσύλων. Οἱ δὲ Ἴβυκον ἀπα-

Nam moleſtia afficiunt ut ii qui lædunt, ita etiam qui factum narrant. Sed tamen nulla eſt linguæ fluentis inhibitio, nulla coërcitio. Lacedæmone Minervæ Chalcioeci templum repertum eſt compilatum, intuſque jacens inanis lagena: ea de re cum inter multos qui accurrerant diſquireretur, quidam e corona hominum, *Si vultis audire*, inquit, *ego vobis exponam quid mihi in mentem venerit de hac lagena: exiſtimo ſacrilegos rem aggreſſos ita periculoſam, prius cicutam bibiſſe, ac vinum ſecum attuliſſe; ut ſi fallerent, epoto mero vim veneni diluerent, incolumeſque diſcederent: ſi vero deprehenderentur, ante tormenta facili et doloris vacua morte decederent.* Hæc illo fato, res tam intricata ac perplexa, viſa fuit non ſuſpicantis aliquid tale, ſed ſcientis. Itaque circumfuſi homini, alius aliunde cœperunt interrogare, *Quis es? cuive notus? unde iſta habes cognita?* denique hoc modo examinatus, confeſſus eſt ſe unum de iſtis eſſe ſacrilegis. Quid? qui Ibycum interfecerant, nonne

τείναντες ἀχ ὕπως ἑάλωσαν ἐν θεάτρῳ καθήμενοι; ἐν γεφύραις φθαφανεισῶν, ἅμα γέλωτι πρὸς ἀλλήλους φιθυρίζοντες ὡς αἱ Ἰβύκε ἔνδικοι πάρεσιν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ καθεζόμενοι πλησίον, ἤδη πολὺν χρόνον τοῦ Ἰβύκε ὄντος ἀφανοῦς καὶ ζητουμένε, ἐπελάβοντο τῆς φωνῆς, καὶ προσήγειραν τοῖς ἄρχεσιν. Ἐλεγχθέντες δὲ ὕπως, ἀπήχθησαν, ἀχ ὑπὸ τῶν γεφύραις κολασθέντες, ἀλλ' ὑπὸ τῆς αὐτῆς γλωσσαλγίας, ὥσπερ ἐριννύος ἢ ποινῆς, βιασθέντες ἐξαγορεῦσαι τὸν φόνον. Ὡς γὰρ ἐν τῷ σώματι τοῖς τὰ πεπονθότα μέρη καὶ ἀλγεῦντα γίνεται φορὰ καὶ ὁλκὴ τῶν πλησίον, ὕπως ἡ γλῶττα τῶν ἀδολέσχων, ἀεὶ φλεγμονὴν ἔχουσα καὶ σφυγμὸν, ἕλκει τι καὶ σπάγει τῶν ἀπορρήτων καὶ κεκρυμμένων ἐφ' ἑαυτήν. Διὸ δεῖ περιέχεσθαι, καὶ τὸν λογισμὸν ὡς πρόβολον, ἐμποδὼν ἀεὶ τῇ γλώττῃ κείμενον, ὑπισχεῖν τὸ ῥεῦμα καὶ τὸν ὄλεθον αὐτῆς· ἵνα μὴ τῶν χείλεων ἀφεγγέστεροι εἶναι

A. 8. κείμενον, ὑπισχεῖν] Videtur excidisse ἔχοντας, scriptumque fuisse—κείμενον ἔχοντας, ὑπισχεῖν.

eodem modo sunt deprehensi? Hi cum sederent in theatro, ac forte tum grues essent conspectæ, cum risu invicem sibi insusurraverunt, *Ibyci vindices adesse*. Hanc vocem qui propius assidebant, quod jam multo tempore nusquam apparens Ibycus desideraretur, exceperunt, indiciumque de ea ad magistratum detulerunt. Ita illi facinoris comperti, ad supplicium abducti sunt, non a gruibus eo injuncto, sed a sua ipsorum linguæ impotentia, tanquam Erynny quadam et ultrice Dira, coacti cædem prodere. Sicut enim in corpore ad male affectas et dolore correptas partes feruntur atque vergunt quæ sunt in vicinia: sic loquacium lingua perpetuo inflammatione laborans atque palpitatione, trahit et adducit ad se aliquid arcanorum et absconditorum. Oportet igitur eam obturatam habere, et ratione veluti obice linguæ oppositio identidem fluxum ejus lapsusque cohi-

δοκῶμεν, οὓς φασιν, ὅταν ὑπερβάλλωσιν ἐκ Κιλικίας τὸν Ταῦρον ἀετῶν ὄντα μεγάλων, εἰς τὸ στόμα λαμβάνειν εὐ- B
μεγέθη λίθον, ὥσπερ χαλινὸν ἐμβάλλοντας, τῇ φωνῇ, καὶ νυκτὸς οὕτως ὑπερφέρεσθαι λανθάνοντας.

ιέ. Εἰ τοίνυν ἔρωτό τις τὸν κάκιστον ὅστις ἐστὶ καὶ τὸν ἐξωλέστατον, οὐδεὶς ἂν ἄλλον εἴποι ἢ τὸν προδότην παρελθών. Εὐθυκράτης μὲν οὖν ἥρπασε τὴν οἰκίαν τοῖς ἐκ Μακεδονίας ξύλοις, ὥς φησι Δημοσθένης· Φιλοκράτης δὲ χρυσίον πολὺ λαβών, πόρνας καὶ ἰχθῦς ἠγόρασεν· Εὐφόρβῳ δὲ καὶ Φιλάγρῳ τοῖς Ἐρετριεῦσι προδοῦσι χώραν ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν. Ὁ δὲ ἀδέσποτος ἅμισθός ἐστι προδότης, καὶ αὐτεπάγγελτος, οὐκ ἵππους οὐδὲ τείχη C
προδιδοὺς, ἀλλὰ λόγους ἐκφέρων ἀπορρήτους, ἢ δίκαις, ἢ ψήφοις, ἢ συμπολιτείαις, μηδενὸς αὐτῷ χάριν ἔχοντος· ἀλλ' ἂν αὐτὸς ἀκέηται, προσοφείλων χάριν. Ὥστε

B. 5. ἢ τὸν προδότην] ἢ abest in D. et Codice Xylandri: hic item vertit. Puto ἢ retinendum, ac subesse poetæ dictum, ut oratio arguit.

bere; ne stultiores anseribus videamur esse, quos aiunt cum e Cilicia transvolant Taurum montem aquilarum plenum, singulos recepto in os justæ magnitudinis lapide, quo tanquam fræno aut claustro vocem compescant, ita noctu latentes tacite trajicere.

XV. Jam si quis quærat quisnam hominum pessimus atque perditissimus sit, nemo utique proditore omisso alium quenquam responderet. At enim Euthycrates domui suæ e Macedonicis lignis fastigium imposuit, ut ait Demosthenes: Philocrates multo accepto argento scorta piscesque emit: Euphorbo et Philagro, qui Eretriam prodiderunt, agrum rex adsignavit. Garrulus autem proditor est nullo conductus pretio, ultroque suam offert operam: non equos prodens, aut munitiones: sed arcana publicans dicta in judiciis, in seditionibus, in certaminibus de republica: nemine ipsi agente gratias, quas ipse ultro debet si audiatur. Ergo quod dictum est in eum

Digitized by Google

τὸ λελεγμένον πρὸς τὸν εὐκῆ καὶ ἀκρίτως ὀχλέοντα τὰ ἑαυτῶ καταχαριζόμενον,

Οὗτοι φιλάνθρωπος σύ γ' ἴσσ' ἔχεις νόσον,
Χαίρεις διδούς,——

ἁρμόττει καὶ πρὸς τὸν φλύαρον, Οὐ φίλος εἶ σὺ ταῦτα μεμυκώς, οὐδὲ εὔνους· ἔχεις νόσον, χαίρεις λαλῶν καὶ φλυαρῶν.

ιϛ'. Ταῦτα δὲ οὐ κατηγορίαν ἠκτέον, ἀλλ' ἰατρείαν τῆς ἀδολεσχίας· τὰ γὰρ παθῶν κρίσις καὶ ἀσκήσεως δεόμεθα, πρότερον δὲ ἡ κρίσις ἐστίν. Οὐδεὶς γὰρ ἐθίζεται φεύγειν καὶ ἀποτρέπεσθαι τῆς ψυχῆς ὃ μὴ δυσχεραίνει. Δυσχεραίνομεν δὲ τὰ πάθη, ὅταν τὰς βλάβας καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς ἀπ' αὐτῶν τῷ λόγῳ κατανοήσωμεν· ὥσπερ νῦν κατανοοῦμεν ὅτι τῶν ἀδολέσχων, ὅτι φιλεῖσθαι βουλόμενοι μισοῦνται· χαρίζεσθαι θέλοντες, ὀχλοῦσι· θαυμάζεσθαι δοκοῦντες, καταγελῶνται· κερδαίνοντες οὐδέν,

C. 7. Οὗτοι φιλάνθρωπος σύ γ' ἴσσ'] Ita distinxi ex Jannot. Vulgo, uno versu, Οὐ φιλάνθρωπος σύ γ' ἴσσι. Pro σύ est τύ apud Plutarch. Vit. Publicol. p. 105. B. ubi Epicharmo tribuitur.

qui temere et absque judicio sua profundebat ac donando prodigebat,

Nec tu humanus es, vitio laboras; nam gaudes dare.

id etiam in garrulum competit: Non amicus es, non benevolus qui ista indicas: morbo hoc laboras, quod gaudes loquendo et nugando.

XVI. Verum hæc non accusandæ, sed curandæ sanandæque Garrulitatis gratia dici intelligendum est. Vitia enim judicio et exercitatione cum vincantur, judicium præcedat oportet. Nemo enim se adsuefacit ad vitandum et ex animo evellendum ea quæ molesta ei non sunt. Invisa autem nobis fiunt vitia, cum ratione perspicimus, quæ damna ea dent, quam adferant turpitudinem. Quo modo nunc cernimus, garrulos dum volunt amari, in odia incurrere: dum gratificari, molestiam adferre: dum in admiratione esse, rideri: nullo cum lucro sumtus facere: injuria ami-

Digitized by Google

ἀναλίσκουσιν· ἀδικοῦσι τοὺς φίλους, ὠφελοῦσι τοὺς ἐχθροὺς, ἑαυτοὺς ἀπολλύουσιν. Ὥστε τοῦτο πρῶτον ἴαμα καὶ φάρ- E
μακόν ἐστι τοῦ πάθους, ὁ τῶν ἀπ' αὐτοῦ γινομένων ἀφρόνων καὶ ὀδυνηρῶν ἐπιλογισμός.

ιη'. Δεύτερον δὲ χρηστέον ἐπιλογισμῷ, τῷ τοῦ σπανίων, ἀκούοντας ἀεὶ καὶ μεμνημένους, καὶ παρόντα ἔχοντας τὰ τῆς ἐχεμυθίας ἐγκώμια, καὶ τὸ σεμνὸν καὶ τὸ ἅγιον καὶ τὸ μυστηριῶδες τῆς σιωπῆς, καὶ ὅτι θαυμάζουσι μᾶλλον καὶ ἀγαπῶνται ὑπὸ σοφώτερον δοκοῦσι τῶν ἐξιόντων τύπτων καὶ φερομένων, οἱ τραγγύλοι καὶ βραχυλόγοι, ὑπ' ὧν πολὺς νοῦς ἐν ὀλίγῃ λέξει συνέχεται. Καὶ γὰρ Πλάτων τοὺς τοιούτους ἐπαινεῖ, δεινοῖς ἀκοντισταῖς ἐοικέναι λέγων, ὅλα F
καὶ πυκνὰ καὶ συνεστραμμένα φθεγγομένους. Καὶ ὁ Λυκοῦργος εἰς τοῦτο τὸ δεινότητα τοὺς πολίτας εὐθὺς ἐκ παίδων τῇ σιωπῇ πιέζων, σιωπᾶν καὶ κατεπύκνου. Καθάπερ γὰρ οἱ Κελτίβηρες ἐκ τοῦ σιδήρου τὸ χρῶμα ποι-

D. 9. ἀναλίσκουσιν] Sic D. Codex Xyl. Leonic. Jannot. Mez. Vulgo, κερδαίνοντες, ὀδὲν ἀλίσκουσιν.
F. 5. ἐκ τοῦ σιδήρου] Forte delendum ἐκ.

cos afficere, inimicis prodeſſe, ſemetipſos peſſundare. Itaque primum hujus morbi remedium eſt, ratiocinatio turpium atque noxiarum quæ ab eo proficiſcuntur.

XVII. Secundo loco rationes ſunt ſubducendæ eorum, quæ a contraria virtute veniunt, bonorum, ſemperque audiendæ, memoriterque tenendæ et in promtu habendæ ſunt taciturnitatis ac ſilentii laudes, eorumque majeſtas, ſanctimonia, ac cum ſacris arcanis ſimilitudo: et quod majori ſunt in admiratione, magis cari ſapienteſque habentur quam effrænes iſti et concitati, ii qui rotundi ſunt ac breviloquentes, et quorum in exigua dictione multus ineſt ſenſus. Nam et Plato hos laudat, ſimiles eſſe dicens peritorum jaculatorum, dum criſpa, ac denſa, inter ſeque convoluta verba emittunt. Et Lycurgus cives ſtatim a puero ſuos ſilentio compeſcens, ad hujuſmodi contracte ac preſſe loquendi peritiam condocefecit. Etenim ſicut Celtiberes ferro-

Digitized by Google

ἔσιν, ὅταν καταρύξαντες εἰς τὴν γῆν τὸ σολὺ καὶ τὸ γεῶδες ἀποκαθάρασιν, ὅπως ὁ Λακωνικὸς λόγος οὐκ ἔχει φλοιὸν, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ διαφέρειν ἀφαιρέσῃ τῆς σειτίδος διακόμπους τομᾶται τι γὰρ ἀποφθεγματικὸν αὐτοῖς τοῦτο, καὶ τὸ μετ' ἐτροφας ὀξὺ σρὸς τὰς ἀπαντήσεις,
511 οὐκ τῆς σολλῆς σειότητος σιωπῆς. Καὶ δεῖ τὰ τοιαῦτα μάλιστα τοῖς ἀδολέσχοις σροβάλλειν, ὅσην χάριν ἔχει καὶ δύναμιν· οἷον ὅτι τοὺς Λακεδαιμονίοι Φιλίππῳ, Διονύσιος ὁ Κορίνθῳ. Καὶ πάλιν χαίροντος αὐτοῖς τῷ Φιλίππῳ, Αἰ ἐμβάλλω εἰς τὴν Λακωνικὴν, ἀναξάτους ὑμᾶς σοιήσω· ἀντέγραψαν, Οὐκ. Δημητρίου δὲ τοῦ βασιλέως ἀγανακτοῦντος καὶ βοῶντος, Ἵνα σοὶ ἐμὲ Λακεδαιμόνιοι σρεσβευτὴν ἔπεμψαν· οὐ καταπλαγεὶς ὁ σρεσβευτὴς, Ἵνα, εἶπε, σοὶ γα. Θαυμάζονται δὲ καὶ τῶν παλαιῶν οἱ βραχυλόγοι. Καὶ τῷ ἱερῷ τοῦ Πυ-
B θίου Ἀπόλλωνος, οὐ τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν, οὐδὲ τοὺς Πινδάρου σαιᾶνας ἐπέγραψαν οἱ Ἀμφικτύονες·

A. 2. σροβάλλειν] Sumſi a D. Vulgo, σροσβάλλειν.
A. 5. Αἰ] Ἂν Moſc. 1. 2. Colleg. Nov. Mox ἐμβάλλω Moſc. 1.

aciem ſoliditatemque parant, eo in terram defoſſo craſſas terreſtreſque partes expurgando: ita Laconica oratio cortice carebat, et ſupervacaneorum remotione in efficacitatem coacta æquebatur: quippe illa ſcite dicendi brevitas, et verſatile in reſponſionibus acumen, multi erat ſilentii fructus. Atque id genus dicta maxime ſunt loquacibus objicienda, ut ſentiant quantum ea gratiæ habeant atque virium. Quale eſt, quod Philippo Lacedæmonii dixerunt, *Dionyſius Corinthi*: cursum cum Philippus ſcripſiſſet, *Si in Laconicam impressionem fecero, extorres vos eritis*: reſcripſerunt, *Si.* Demetrio regi indignanti et minitanti, *Unum ad me legatum miſere Spartani?* nihil territus legatus reſpondit, *Unum ad unum.* In admiratione etiam de priſcis ſunt breviloqui: et templo Apollinis Pythii non Iliadem aut Ulyſſeam, neque Pindari Pæanes inſcripſere

Ἀλλὰ τὸ Γνῶθι σαυτόν, καὶ τὸ Μηδὲν ἄγαν, καὶ τὸ Ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα· θαμάσαντες τῆς λέξεως τὸ εὔογκον καὶ τὸ λιτὸν, οἱ βραχεῖ σφυρήλατον νοῦν ταχυτέχνους. Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς οὐ φιλοσύντομός ἐστι καὶ βραχυλόγος ἐν τοῖς χρησμοῖς; καὶ Λοξίας κατὰ τοῦτο προσηγόρευται τὸ φεύγειν τὴν Ἀδολεσχίαν μᾶλλον ἢ τὴν ἀσάφειαν. Οἱ δὲ συμβολικῶς ἄνευ φωνῆς ἃ δεῖ φράζοντες οὐκ ἐπαινοῦνται καὶ θαυμάζονται προφερόντως; Ὁ Ἡράκλειτος, ἀξιώντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γνώμην τινὰ εἰπεῖν περὶ ὁμονοίας, ἀναβὰς ὅπου τὸ βῆμα, καὶ λοῦσαν ψυχροῦ κύλικα, καὶ τὴν ἀλφίτων ὀπιπάσας, καὶ τὴν γλήχωνι κινήσας, ἐκπιὼν ἀπῆλθεν· ἱκανὸς ὑποδεῖξαι τοῖς, ὅτι τὸ τοῖς τυχοῦσιν ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ δεῖσθαι τῶν πολυτελῶν, ἐστὶν εἰρήνη καὶ ὁμονοία πραγμάτων. Σκιλοῦρος δὲ καταλιπὼν ὀγδοήκοντα παῖδας Σκυθῶν βασιλεύς, ἤτησε δέσμην δοράτων ὅτε ἀπέθνῃσκε, καὶ λαβόντας ἐκέλευσε καταθραῦσαι καὶ κατενεγκεῖν συνδεδεμένην καὶ ἀθρόαν· ὡς δ'

Amphictyones: se *Nosce teipsum*, *Ne quid nimis*, *Sponde*, *præsto noxa*: admirati gravitatem tenuis sermonis, in tanta brevitate sensus quasi malleo ductum concidentis. An non ipse ille Deus in oraculis brevitati et compendio studet? et Loxias ideo vocatur, quod loquacitatem magis fugit quam obscuritatem. Nonne qui absque verbis quid per tesseram quando significant, in admirationem sunt, magnisque feruntur laudibus? Ut Heraclitus, qui civibus postulantibus ut aliquam de concordia sententiam diceret, consenso suggesto calicem aqua plenum sumsit, farinamque ei inspersam cum pulegio agitasset, ea epota abiit: cum demonstrasset civibus, in pace et concordia conservari civitates, si contenti esse quibusvis, et non requirere sumtuosa cives nossent. Scilurus Scytharum rex octoginta filios jam moriturus adferre fasciculum hastilium jussit, eumque singulis ita ut erat colligatus confringendum dedit: cum autem quisque pro

Digitized by Google

ἀπέπαυον, αὐτὸς ἕλκων ἓν καθ' ἕν, πάντα ῥᾳδίως διέλασε· D τὴν συμφωνίαν αὐτῶν καὶ τὴν ὁμόνοιαν ἰσχυρὰν ἀποφαίνων καὶ δυσκαθαίρετον, ἀσθενεῖς δὲ τὴν ἀφάλυσιν καὶ οὐ μόνιμον.

ιά. Εἰ δὲ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα συνεχῶς τις εἴποι καὶ ἀναλαμβάνοι, παύσαιτ' ἂν ἴσως ἡδόμενος τῷ φλυαρεῖν. Ἐμὲ δὲ καὶ κεῖνος ὁ οἰκέτης εὖ μάλα δυστοπεῖ, τὸ προσέχειν τῷ λόγῳ, καὶ κρατεῖν προαιρέσεως, ἥλικον ὄντα ὠθούμενον. Πόπλιος Πείσων ὁ ῥήτωρ, μὴ βουλόμενος ἐνοχλεῖσθαι, προσέταξε τοῖς οἰκέταις τοῖς τὰ ἐρωτώμενα λαλεῖν, καὶ μηδὲν πλέον. Εἶτα Κλώδιον ἄρχοντα δεξιώσασθαι βουλόμενον, ἐκέλευσε κλινῆναι καὶ παρ- E εσκευάσατο λαμπρῶν, ὡς εἰκός, ἑστιᾶσαι· ἐπεὶ δὲ ἡ ὥρας οἱ μὲν ἄλλοι ἦσαν, ὁ δὲ Κλώδιος προσεδέχετο· καὶ πολλάκις ἔπεμψε τὸν εἰωθότα καλεῖν οἰκέτην, ἐπιφθόμενον εἰ προσίοιεν· ὡς δὲ ἦν ἑσπέρα καὶ ἀπέγνωσται, Τί δή, ἔφη πρὸς τὸν οἰκέτην, ἐκάλεσας αὐτόν; Ἐγὼ γε,

se id se præstare posse negaret, ipse uno post alterum extracto hastili, omnia nullo negotio confregit: ostendens concordiam ipsos firmos et insuperabiles conservaturam, dissidio imbecilles et instabiles eorum res redditum iri.

XVIII. Si quis ergo hæc et similia horum continenter reciteat atque repetat, opinor nugis gaudendi finem eum facturum. Mihi quidem etiam servus, de quo dicam, pudorem admodum incutit, consideranti quid rei sit rationi animum advertere, et institutum animi tenere. P. Piso orator, ne interturbaretur, servis mandaverat ut tantum ad interrogata responderent, nihil præterea dicerent. Evenit, ut Clodium, qui tum magistratum gerebat, amicitiæ gratia ad convivium, quod, ut moris erat, splendidum instruxerat, vocari juberet. Ut hora cœnæ appetiit, cum jam adessent reliqui convivæ, exspectabatur Clodius: ac servum qui solebat convivas invitare, aliquoties misit Piso visum an veniret: vesperè jam facto, cum adventus ejus desperaretur, *Quid*, inquit Piso servo, *an non invitavisti Clo-*

Digitized by Google

εἶπε· Διὰ τί ἦν οὐκ ἀφῖκτο; Κἀκεῖνος, Ὅτι ἠρήσατο· Πῶς οὖν οὐκ εὐθὺς ἔφερσας. Ὅτι τοῦτό με οὐκ ἠρώτησας. Οὕτως μὲν Ῥωμαϊκὸς οἰκέτης. Ὁ δὲ Ἀττικὸς ἐρεῖ τῷ δεσπότῃ σκάπτων, ἐφ' οἷς γεγόνασιν αἱ ἁλώσεις. Οὕτως μέγα πρὸς πάντα ὁ ἐθισμός ἐστι καὶ πρὸς τοῦτο γε ἤδη λέγωμεν.

ιθ'. Οὐ γάρ ἐστιν ὡς χαλινῶν ἐφαπτομένους, ἐπισχεῖν F τὴν Ἀδολεσχίαν, ἀλλ' ἔθει δεῖ κρατῆσαι τῷ νοσήματος. Πρῶτον μὲν ἐν οἷς ταῖς τῶν πέλας ἐρωτήσεσιν, σαυτὸν ἐθίζε σιωπᾶν, μέχρις ἂν πάντες ἀπείπωσιν τὴν ἀπόκρισιν·

Οὐ γάρ τι βωλῆς ταυτὸ καὶ δρόμου τέλος,

ὡς φησιν ὁ Σοφοκλῆς· οὐδέ γε φωνῆς καὶ ἀποκρίσεως· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν, ἡ νίκη τοῦ φθάσαντός ἐστιν, ἐνταῦθα δέ, ἐὰν μὴ ἱκανῶς ἕτεροι ἀποκρίνηται, καλῶς ἔχει συνεπαγωνίσασθαι καὶ συνεπιψηφίσαντα, δόξαν εὐμενῆ ἀνθρώπῳ λαβεῖν· ἐὰν δὲ μὴ, τότε καὶ διδάξαι τὸ ἠγνοημένον, καὶ 512 ἀναπληρῶσαι τὸ ἐλλεῖπον, ἀνεπίφθονον καὶ οὐκ ἄκαιρόν ἐστι.

dium? Etiam, respondit: *Cur ergo non venit? Quia venturum se negavit: Cur id non statim dixisti? Quia de eo abs te non fui interrogatus.* Hic est servus Romanus. At Atticus domino fodiens interim narrabit, quibus conditionibus pax sit facta. Tanta est in omnibus rebus vis consuetudinis. Ac de hac quidem jam nunc dicemus.

XIX. Non enim fræno injecto cohiberi Garrulitas, sed adsuefaciendo morbo illo obstari potest. Primum itaque ubi ex iis qui una sunt aliquid quæritur, tacere adsuescito, donec omnes respondere abnuerint:

Cursus enim non finis idem, et consilii,

ait Sophocles: neque vocis et responsi: quippe in cursu victoria est alios antevertentis: hic, si recte respondit aliquis, satis est collaudando et adstipulando candidi hominis opinionem reportasse: sin vero, tum et docere quod fuit ignoratum, et implere quod deerat, citra invidiam et importunitatem licet. Maxime au-

Digitized by Google

Μάλιστα δὲ φυλάττωμεν ἑαυτοὺς ὅπως μὴ ἑτέρου τινὸς ἐρωτηθέντος, αὐτοὶ προλαμβάνωμεν ἀποφαίνοντες τὴν ἀπόκρισιν. Ἴσως μὲν γὰρ, οὐδὲ ἄλλό τι χαλεπὸν ἔχον ὀφείλει αἰτηθέντος ἑτέρου, παρωσαμένους ἐκεῖνον, αὐτοὺς ἐπαγγέλλεσθαι· δόξομεν γὰρ ἅμα καὶ τοῦτον ὡς παρεχεῖν ὃ αἰτεῖται μὴ δυνάμενον, καὶ ἐκεῖνον ὡς αἰτεῖν παρ' ὧν δύναται λαβεῖν, οὐκ ὀπισάμενον, ὀνειδίζειν· μάλιστα δὲ ὕβριν φέρει περὶ τὰς ἀποκρίσεις ἡ τοιαύτη περιπέτεια καὶ θρασύτης. Σημαίνει γὰρ ὁ φθάνων ἐν τῷ ἀποκρίνασθαι τὸν ἐρωτώμενον, τὸ, Τί τοῦτο δεῖ; καὶ, Τί ἔτος οἶδε; Καὶμὲ παρόντος, περὶ τούτων οὐδένα δεῖ ἄλλον ἐρωτᾶν. Καίτοι πολλάκις τινὰς ἐρωτῶμεν, οὐ τοῦ λόγου δεόμενοι, φωνῆς δέ τινα καὶ φιλοφρονήσεως ἐκκαλούμενοι παρ' αὐτοῦ, καὶ προσαγαγεῖν εἰς ὁμιλίαν ἐθέλοντες, ὡς Σωκράτης Θεαίτητον καὶ Χαρμίδην. Ὅμοιον οὖν τῷ τὸν ὑφ' ἑτέρου βουλόμενον φιληθῆναι, προθυμούμενα φιλεῖν αὐτὸν, ἢ τὸν ἑτέρῳ προσβλέποντα, μεταστρέφειν εἰς ἑαυ-

tem attendamus noſmetipſos, ne alio quodam interrogato, ipſi occupemus reſpondere. Fortaſſe enim ne alias quidem convenit, ubi quid ab alio petitur, nos, illo dimoto, a nobis hoc promittere: utrique enim videbimur exprobrare, alteri quod non poſſit præſtare quod poſcitur, alteri quod neſciat poſtulare inde, unde poſſit accipere. Maxime autem in reſponſionibus hujuſmodi temeritas et audacia cum injuria conjuncta eſt. Nam qui reſpondendo præcurrit eum qui fuit interrogatus, ſimul iſthæc ſignificat, *Quid attinebat ex iſto quæri? Quid ille novit? Me præſente non debet alius de hiſce rebus interrogari.* Atqui ſæpenumero interrogamus, non quod reſponſo nobis ſit opus, ſed quod vocem aliquam, et comitatem elicere, et ad colloquium adducere interrogatum volumus: ut Socrates Theætetum et Charmidem. Ergo quale eſt accurrere et oſculari eum, qui volebat oſculum alius, aut intuentis in alium oculos in ſe

Digitized by Google

τὸν, τὸ προλαμβάνειν τὰς ἀποκρίσεις, καὶ τὰ ὦτα μετάγειν, καὶ τὴν διάνοιαν ἕλκειν, καὶ ἀποστρέφειν πρὸς ἑαυτόν· ὅπου καὶν ἀπείπηται τὸν λόγον ὁ αἰτηθείς, ὅπως ἀνδρὶ καλῶς ἔχει, καὶ πρὸς τὸ βουλόμενον ὁ ἐρωτῶντος ἁρμοσάμενον ὡς ἐπὶ κλῆσιν ἀλλοτρίαν τὴν ἀπόκρισιν, αὐθημόνως καὶ κοσμίως ἀπαντᾷν. Καὶ γὰρ οἱ μὴ ἐρωτηθέντες ἐν σφαλῶσιν ἐν τῷ ἀποκρίνασθαι, συγγνώμης δυσκόλως τυγχάνουσιν· ὁ δὲ αὐθαιρέτως ὑφιστάμενος καὶ προλαμβάνων τὸν λόγον, ἀηδὴς μὲν ὅτι καὶ κατορθῶν, διαμαρτάνων δὲ, παντάπασιν ἐπίχαρτος γίνεται καὶ καταγέλαστος.

κ'. Δεύτερον τοίνυν ἄσκημα πρὸς τὰς ἰδίας ἀποκρίσεις ἐστὶν, ἃς ἐγὼ ἥκιστα δεῖ προσέχειν τὸν ἀδελφὸν προθύμως μὲν, ἵνα μὴ λάθῃ τοῖς ἐπὶ γέλωτι καὶ ὕβρει προσκαλουμένοις εἰς λόγους αὐτὸν ἀποκρινόμενος μετὰ ἀστυνομίας. Ἔνιοι γὰρ οὐδὲν δεόμενοι, διαπειρᾶς δὲ καὶ παιδιᾶς ἕνεκα σωθέντες τινὰς ἐρωτήσεις, προσβάλλουσι

C. 3. ἐπὶ κλῆσιν] Mosc. 1. a correctore, D. integre. Vulgo, ἐπίκλησιν.

avertere; tale est occupare responsionem, aureſque et cogitationes ab alio in se traducere: ubi etiam si is qui interrogatus est respondere detrectet, pulchrum est se continere, et ad voluntatem interrogantis accommodato, tanquam in provocatione aliena, responso modeste atque verecunde occurrere. Etenim interrogatus aliquis si non satis commode respondeat, veniam meretur ac consequitur: qui ultro in se respondendi munus alteri præreptum suscipit, is cum bene se gerens molestiam exhibet, tum aberrans gaudio et risu omnium excipitur.

XX. Proxima condocefactio est, quæ ad nostras ubi interrogati sumus pertinet responsiones, ubi maxime cavere debemus futilitatem: primum quidem, ne per imprudentiam serio respondeamus iis qui risus aut contumeliæ causa nos ad dicendum provocant. Quidam enim nullo usu exigente, joci tantum et fallendi temporis gratia compositas ab se quæstiones

Digitized by Google

τοῖς τοιούτοις, καὶ ἀναχινῆσιν αὐτοῖς τὸν λόγον· ὁ δεῖ φυλάττεσθαι, καὶ μὴ ταχὺ τῷ λόγῳ, μηδ' ὥσπερ χάριν ἔχοντας ὑπολαβεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τὸ πυνθανομένου σκοπεῖν καὶ τὴν χρείαν. Ὅταν δὲ φαίνηται τῷ ὄντι βουλόμενος μαθεῖν, ἐθιστέον ἐφιστάναι, καὶ ποιεῖν τι μεταξὺ τῆς ἐρωτήσεως καὶ τῆς ἀποκρίσεως· ἐν ᾧ τεθεῖναι μὴ ὁ ἐρωτῶν εἰ τι βούλεται δύναται, σκέψασθαι δὲ αὐτὸς περὶ ὧν ἀποκρινεῖται, καὶ μὴ καταπέχειν μηδὲ καταχωνεύειν τὴν ἐρώτησιν, ἔτι πυνθανομένοις πολλάκις ὑπὸ ἀπορίας, ἄλλας ἀντ' ἄλλων ἀποκρίσεις διδόντας. Ἡ μὲν γὰρ Πυθία καὶ πρὸ ἐρωτήσεως αὐθωρὶ χρησμοὺς εἴωθε τισὶν ἐκφέρειν· ὁ γὰρ θεὸς ᾧ λατρεύει,

Καὶ κωφῶν ξυνίησι, καὶ οὐ λαλίοντος ἀκούει.

Τὸν δὲ βουλόμενον ἐμμελῶς ἀποκρίνασθαι, δεῖ τὴν ἀφορμὴν ἀναμεῖναι, καὶ τὴν παρεμπεσοῦσαν ἀκριβῶς καταμαθεῖν τὸ πυνθανόμενον· μὴ γένηται τὸ κατ' τὴν παροιμίαν,

Ἄμας ἀπῄτει, οἱ δ' ἀπεκρύπτοντο σκάφας.

ad garrulitatem proclivibus proponunt, ut eos ad nugandum pertrahant. Adhibenda est hic cautio, ne celeriter ad dicendum, ac veluti gratiam agentes ob oblatam verba faciendi ansam prosiliamus: sed et mores interrogantis consideremus, et usum loquendi. Quod si videatur re vera vohuisse aliquid cognoscere, tum continere nos discamus, et inter interrogationem atque responsionem aliquid interjicere intervalli: ut et adjicere, si quid libeat, possit is qui interrogat: et interrogatus quid respondendum sit dispicere, ne raptim antevertat interrogantem etiamnum, et, ut sæpe fit, festinando diversum ab eo quod quærebatur respondeat. Sane Pythia etiam priusquam interrogaretur aliquando oracula edebat. Deus enim, cui servit,

Mente videt muti sensa, exauditque tacentem.

Qui vero concinne respondere vult, ei accurate sententia et institutum interrogantis est percipiendum: ne id eveniat, quod est in proverbio,

Ego postulabam vitra, furcula hi reponant.

Digitized by Google

Ἄλλως δὲ τὸ λάβρον τοῦτο καὶ πρὸς τὰς ἀγωγὰς ἐξυπτεινον ἀναχρουστέον· ἵνα μὴ δοκῇ καθάπερ ῥεῦμα τῇ γλώττῃ πάλαι προσκάμψαν, ἀσμένως ἑαυτὸ τῆς ἐρωτήσεως ἐξαίρεσθαι. Καὶ γὰρ ὁ Σωκράτης οὕτως ἐκόλυε τὴν δίψαν, οὐκ ἐφιεὶς ἑαυτῷ πιεῖν μὴ γυμνάσιον, εἰ μὴ τὸν προῆκτον ἐκκαύσαι καὶ δὸν ἀνιμήσασθαι, ὅπως ἐθίζῃ τὸν ἧττον λόγου χαρὰν ἀναμένειν τὸ ἄλογον.

κα'. Ἔστι τοίνυν τρία γένη τῶν πρὸς τὰς ἐρωτήσεις 513
ἀποκρίσεων· τὸ μὲν, ἀναγκαῖον· τὸ δὲ, φιλάνθρωπον· τὸ δὲ, περιττόν. Οἷον πυθομένου τινὸς εἰ Σωκράτης ἔνδον, ὁ μὲν ὥσπερ ἄκων καὶ ἀπροθύμως, ἀποκρινεῖ τὸ, Οὐκ ἔνδον· ἐὰν δὲ βέλτῃ λακωνίζειν, καὶ τὸ ἔνδον ἀφελὼν, αὐτῷ μόνῳ φθέγξεται τῷ ἀποφασιν· ὡς ἐκεῖνοι, Φιλίππου γράψαντος εἰ δέχονται τὴν πόλει αὐτὸν, εἰς χάρτιον ΟΥ μέγα γράψαντες ἀπέστειλαν. Ὁ δὲ φιλανθρωπότερον ἀποκρίναι, Οὐκ ἔνδον, ἀλλ' ἐπὶ ταῖς πρα-

F. 6. ἐξαίρεσθαι] Forte ἐξάγεσθαι. Jun. ἐξορμᾶσθαι.

Alioquin etiam effusa illa ad dicendum tanquam ab acri fame proficiscens festinatio inhibenda est: ne videatur interrogatione quasi fluxus quidam linguam occupans nobis volentibus eductus. Etenim Socrates ita sitim reprimebat, non permittens sibi ipsi uti a gymnasio biberet ante, quam primam urnam hauſtam effudisset; ut condocefaceret brutam animæ partem ad exspectandam loquendi opportunitatem.

XXI. Proinde tria sunt genera respondendi ad interrogata: necessarium, come, supervacaneum. Ponamus exemplum. Interrogatus aliquis, *Intusne Socrates?* tanquam invitus et nihil quicquam alacris respondebit, *Non est intus:* aut si placuerit Spartanos imitari, tantum hoc referet, *Non:* quomodo illi Philippo per epistolam scisitanti an se in urbem admitterent, epistolam NON litteris magnis inscriptis miserunt. Alius humanius respondebit, *Non est intus, sed in mensa:* addita-

Digitized by Google

πέζαις· καὶν βάλητα τοσοπιμετρῆσαι· ξένους πιὰς ἐκεῖ τοξεμυήσων. Ὁ δὲ τοξτῖος καὶ ἀδολέσχης, ἄν γε δὴ τύ-
B χῃ καὶ τὸν Κολοφώνιον ἀνεγνακὼς Ἀντίμαχον, Οὐκ ἔνδον, φησὶν, ἀλλ' ὀπὶ ταῖς τραπέζαις, ξένους ἀναμένων Ἴωνας, ὑπὲρ ὧν αὐτῷ γέγραφεν Ἀλκιβιάδης τοῖ Μίλητον ὢν, καὶ τοῖ Τισσαφέρνῃ ἀφεστῶσιν, τῷ τοῦ μεγάλου σατράπῃ βασιλέως, ὃς πάλαι μὲν ἐβοήθει Λακεδαιμονίοις, νῦν δὲ τοσείθεται δι' Ἀλκιβιάδην Ἀθηναίοις· ὁ γὰρ Ἀλκιβιάδης ὀπιθυμῶν κατελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα, τὸν Τισσαφέρνην μεταπίθησι. Καὶ ὅλως τὴν ὀγδόην Θουκυδίδου κατατεινάμενος ἐρεῖ, καὶ κατακλύσει τὸ
C ἄνθρωπον, ἕως φθάσῃ καὶ Μίλητον ἐκπολεμωθεῖσα, καὶ φυγαδευθεὶς τὸ δεύτερον Ἀλκιβιάδης. Μάλιστα δὲ τοῖ τοῦτο δεῖ τῷ Ἀδολεσχίαν σωέχειν, ὥσπερ εἰς ἴχνος ἐμβιβάζοντα τὴν ἐρώτησιν, καὶ ὡς κέντρῳ καὶ σχήματι τῇ χειρὶ τοῦ πυνθανομένου τοεγράψαντα τῷ ἀποκρι-

B. 9. κατατεινάμενος] Sic A. D. Colleg. Nov. Mosc. 1. Vulgo, κατατεθύμενος.

menti quoque, si videbitur, loco, adjiciet, *et ibi hospites quosdam præstolatur.* Supervacaneus autem ille et loquax, siquidem etiam forte Antimachum legerit Colophonium, sic respondebit, *Non est intus, sed ad mensas, hospites expectans Iones, pro quibus ad ipsum scripsit Alcibiades, apud Miletum degens cum Tisapherne satrapa regis Persiæ, qui ante Lacedæmoniis, nunc propter Alcibiadem Atheniensibus opitulatur: nam Alcibiades conficiendi in patriam reditus gratia Tissaphernem suis conciliat.* Denique contenta oratione totum octavum Thucydidis librum recitabit: eoque auditorem proluet, donec et Miletus capiatur, et Alcibiades denuo in exsilium agatur. Hoc loco maxime inhibenda est garrulitas, ut interrogationis veluti vestigia respondendo sequaris, responsionemque interrogantis usu tanquam centro et circino circumscribas. Carneadem, cum

Digitized by Google

σιν. Καρνεάδῃ μὲν γὰρ, οὔπω μεγάλῃ ἔχοντι τὴν δόξαν, ἐν τῷ γυμνασίῳ διαλεγόμενον, πέμψας ὁ γυμνασίαρχος, ἐκέλευσεν ὑφεῖναι τὸ μέγεθος τῆς φωνῆς· ἦν γὰρ μεγαλοφωνότατος· ἐπόντος δὲ ἐκείνου, Δός μοι μέτρον φωνῆς, ἔφη φαύλως ἔχοντι, δίδωμι τὸν προσδιαλεγόμενον. Τῷ δὲ ἀποκρινομένῳ μέτρον ἔστω ἡ τοῦ ἐρωτῶντος βούλησις. D

κβ'. Καὶ μὴν ὥσπερ ὁ Σωκράτης ἐκέλευε φυλάττεσθαι τῶν σιτίων ὅσα μὴ πεινῶντας ἀναπείθει ἐσθίειν, καὶ τῶν τρομάπων ὅσα πίνειν μὴ διψῶντας, οὕτω χρὴ καὶ τῶν λόγων τὸν ἀδολέσχην οἷς ἥδεται μάλιστα καὶ κέχρηται χαλεπώτερος, τούτους φοβεῖσθαι, καὶ περὶ τούτων ἀπαρρήκτους, ἀντιβαίνειν. Οἷον οἱ στρατιωτικοὶ πολέμων εἰσὶ διηγηματικοί· καὶ τὸν Νέστορα ὁ ποιητὴς τοιοῦτον εἰσάγει, τὰς αὑτοῦ πολλάκις ἀριστείας καὶ πρεσβείας διηγούμενον. Ἐπιεικῶς δὲ καὶ τοῖς περὶ δίκας εὐτυχήσασιν, ἢ παρ' ἡγεμόσι καὶ βασιλεῦσιν ἀπροσδοκήτως εὐημερήσασιν, ὥσ-

in gymnasio differeret, neque dum magnam sibi paraſſet gloriam, præfectus gymnasii, miſſo qui id nunciaret, juſſit de vocis magnitudine (erat autem vocaliſſimus) aliquid remittere: cumque is peteret, ut ſibi modus vocis ab eo daretur, non inepte ſubjecit præfectus, *Do tibi modi loco eum, quicum diſputas.* Reſpondenti itidem modus ſit voluntas interrogantis.

XXII. Porro autem ſicut Socrates maxime ab iis abſtinendum cibis aiebat, qui non eſurientes ad edendum, et potibus, qui non ſitientes ad bibendum pelliciunt: ſic et eos ſermones ad garrulitatem proclivis maxime vitet, ad quos cum voluptate aliqua fertur, inque iis ſolet eſſe nimius: eoſque occurrentes ſibi averſetur. Puta, bellicoſi multi ſunt in bellis narrandis: talemque facit Homerus Neſtorem, ſæpenumero ſua præclara recenſentem facinora. Eodemque modo iis qui in judicio cauſas obtinuerunt, aut præter exſpectationem apud reges vel principes viros gratioſi fuerunt, veluti morbus

Digitized by Google

E περ νόσημά τι, προσαπίπτει καὶ προσακολουθεῖ τὸ μεμνῆσθαι καὶ διηγεῖσθαι πολλάκις ὧν τρόπον εἰσῆλθον, προσήχθησαν, ἠγωνίσαντο, διελέχθησαν, ἐξήλεγξαν ἀντιδίκους τινὰς ἢ κατηγόρους, ἐπηνέθησαν. Πολλῷ γὰρ ἡδίων ἡ χαρὰ τῆς κωμικῆς ἐκείνης ἀγρυπνίας λαλίστερον, ἀναῤῥιπίζουσα πολλάκις ἑαυτὴν, καὶ προσφατον ποιοῦσα τοῖς διηγήμασιν. Ὅθεν ὀλιθηροὶ πρὸς τοὺς τοιούτους τῶν λόγων εἰσὶν οὐ πάσης προφάσεως. Οὐ γὰρ μόνον

Ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖθι καὶ τὴν χεῖρ' ἔχει,

ἀλλὰ καὶ τὸ ἡδόμενον ἔχει τὴν φωνὴν ἐν ἑαυτῷ, καὶ
F πρεμάγει τὴν γλῶτταν, ἐπφρίζειν ἀεὶ τῇ μνήμῃ βελόμενον. Οὕτω καὶ τοῖς ἐρωτικοῖς ἡ πλείστη ἀφορμὴ περὶ λόγους μνήμην τινὰ τῶν ἐρωμένων ἀναδιδόναι· οἵ γε καὶ μὴ πρὸς ἀνθρώπους, πρὸς ἄψυχα περὶ αὐτῶν διαλέγονται,

Ὦ φιλτάτη κλίνη·———

F. 6. Ὦ φιλτάτη—δικεῖς] Ita distinxi cum Xyl. et Salmas. Pro vulgato ἢ sumsi ex ab A. D. marginibus C. et Mosc. 1. item Mez. et Salmas. Pro Καὶ τῶν θεῶν malim κ' εἴ τῶν θεῶν· ut Reisk.

quidam incidit atque comitatur, quod sæpenumero memorant narrantque, quo modo ingressi, adducti sint, certaverint, dissuerint, actores aut adversarios aliquos redarguerint, laudem retulerint. Est enim gaudium longe comica illa vigilia loquacius, subinde seipsum exsuscitans, et narrando innovans. Itaque proclives ad hujusmodi sermones quavis data ansa feruntur. Non enim tantummodo

Ubi dolor urget aliquem, ibi manum tenet,

sed et delectatio vocem in se habet, secumque linguam circumducit, semper cupiens memoriam ea fulcire. Ita et amantes plerumque in eo occupatos videas, ut sermone aliquo memoriam eorum quæ amant repræsentent: de quibus si non cum hominibus, saltem cum rebus animæ expertibus colloquuntur: ut,

O sponda mi carissima:—

Digitized by Google

χαὶ

Βακχὶς θεόν σ' ἐνόμισεν, εὐδαίμων λύχνε·
Καὶ τῶ θεῶν μέγιστος, εἰ ταύτῃ δοκεῖς.

Ἔστι μὲν οὖν ἀτεχνῶς ἡ λαλιὰ ῥάθυμα πρὸς τοὺς λόγους ἀδόλεχος· οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον ἑτέρων ἑτέροις πεφυ- 514
πεπονθώς, ὀφείλει τούτους φυλάττεσθαι, καὶ ἀνέχειν ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων καὶ ἀναχρήειν, ὡς προῤῥωτάτω προαγαγεῖν καὶ ἀπομηκῦναι ἀεὶ δι' ἡδονὴν δυναμένων. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς λόγους ἐκείνους πεπόνθασιν οἱ οἷς κατ' ἐμπειρίαν ἢ ἕξιν τινὰ τῶν ἄλλων διαφέρειν νομίζουσι. Φίλαυτος γὰρ ὢν καὶ φιλόδοξος ὁ τοιοῦτος,

Νέμει τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτῳ μέρος,
Ἵν' αὐτὸς αὑτῷ τυγχάνῃ κράτιστος ὤν·

ἢ ἱστορίας, ὁ ἀναγνωστικός· ἢ τεχνολογίας, ὁ γραμματικός· ἢ διηγήμασι ξενικοῖς, ὁ πολλὴν χώραν ἐπελη- B
λυθὼς καὶ πεπλανημένην. Ὥστε καὶ ταῦτα δεῖ φυλάττεσθαι· δελεαζομένη γὰρ ὑπ' αὐτῶν ἡ Ἀδολεσχία, καθάπερ ζῶον ὀπὶ νομὰς συνήθεις πρέπει. Θαυμαστὸς

et,

Lucerna beata, Bacchis te deum putat:
Eique si videre, deorum es maximus.

Nimirum autem garrulus est ubi ad verba venitur, alba, (quod dicitur proverbio,) amussis: et tamen alius ad aliud sermonis genus cum sit propensior, id ipsum potissimum vitare, ab eoque se abstinere et revellere debet: qui hoc eum quam longissime provehere, et ob voluptatem prolixum in loquendo facere possit. Eodem modo affici solent sermonibus de eo rerum genere, in quo ob peritiam habitumve aliquem aliis se præstare censent. Sui enim, et gloriæ studiosi tales homines, quisque

Partem diei tribuit maximam huic rei,
In qua præstare novit ipsus se sibi.

sic qui multæ lectionis est, historias: grammaticus, artificia sermonis: peregrinas res, qui multum terræ pervagatus est, solent inculcare. Itaque hic quoque adhibenda est cautio: inesecata enim garrulitas iis rebus tanquam animal ad usitata sibi pascua fertur. Dig-

Digitized by Google

δὲ ὁ Κῦρος, ὅτι χρὴ τὰς ἀμίλλας ἐποιεῖτο πρὸς τοὺς ἥλικας, οὐκ ἐν οἷς κρείττων, ἀλλ' ἐν οἷς ἀπειρότερος ἦν ἐκείνων, εἰς ταῦτα προκαλούμενος· ἵνα μήτε λυπῇ παρρυδοκιμῶν, καὶ μανθάνων ὠφελῆται. Ὁ δὲ ἀδολέσχης τοὐναντίον, ἂν μή τις ἐμπέσῃ λόγος ἐξ οὗ μαθεῖν τι δύναται καὶ πυθέσθαι τῶν ἀγνοουμένων, τὸν ἑξῆς καὶ ἐκκρούει, μισθὸν αἰτῶν δοῦναι μικρὸν τῷ σιωπῆσαι μὴ δυναμένῳ· εἰς δὲ τὰς ἑώλους καὶ πολυπατήτους κύκλῳ πρεσβιῶν εἰσελαύνει ῥαψῳδίας τὸν λόγον. Ὡς τῶν παρ' ἡμῖν τις τῷ τύχῃ ἀνεγνωκὼς δύο τῶν Ἐφόρου βιβλίων ἢ τρία, πάντας ἀνθρώπους κατέτεινε, καὶ πᾶν ἀνάστατον ἐποίει συμπόσιον, ἀεὶ τοῖς ἐν Λεύκτροις μάχῃ τὰ συνεχῆ διηρυθμίζων· ὅθεν Ἐπαμινώνδας παρανόμιον ἔσχεν.

κγ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτό γε τῶν κακῶν ἐλάχιστόν ἐστι, καὶ δεῖ προσχωρεῖν εἰς ζῶντα τὴν Ἀδολεσχίαν· ἧττον γὰρ ἀνδὲς ἔστι τὸ λάθον ἐν τῷ φιλολόγῳ πλεονάζον.

nus admiratione Cyrus, qui cum æqualibus contentiones ſuſceperit, non earum rerum in quibus præſtabat, ſed quarum erat imperitior: ad has provocans, ut neque contriſtaret eos vincens, et diſcendo utilitatem perciperet. Contra garrulus, ſi ſermo incidat de re aliqua, unde diſcere et cognoſcere aliquid ſibi ignotum queat, eum profligat, neſcius tacendo ei exiguam dare mercedem: orationem vero in obſoletos jam et uſu protritos centones in orbem redigit. Ita quidam apud nos, cum forte fortuna duos aut tres legiſſet Ephori libros, omnes obtundebat homines, et omnia convivia devaſtabat, ſemper Leuctricam pugnam et quæ ſequuntur narrans; unde Epaminondæ cognomentum ei factum fuit.

XXIII. Enimvero hoc quidem omnium eſt malorum minimum, eoque avertenda eſt loquacitas: minus enim eſt moleſta, quando rerum ad humanitatem pertinentium commemoratione nimia peccat.

Digitized by Google

Ἐθιστέον δὲ καὶ χράφειν τι τοὺς τοιούτους, καὶ παλέγκαλος κατ' ἰδίαν. Ὁ μὲν γὰρ Στωϊκὸς Ἀντίπατρος, ὡς ἔοικε, μὴ δυνάμενος μηδὲ βουλόμενος ὁμόσε χωρεῖν τῷ Καρνεάδῃ μετὰ πολλῆς ῥύματος εἰς τὴν Στοὰν φερομένῳ, χράφων δὲ καὶ πληρῶν τὰ βιβλία τὸν πρὸς αὐτὸν ἀντιλογίων, καλαμοβόας ἐπεκλήθη· τὸν δὲ ἀδολέσχην ἴσως ἂν ἡ πρὸς τὸ χράφειν σκιαμαχία καὶ βοὴ καὶ πλήθους ἀπερύκουσα καθ' ἡμέραν, ἐλαφρότερον προσκυάσῃ τοῖς σιωπῶσιν· ὥσπερ οἱ κύνες εἰς λίθους καὶ ξύλα τὴν θυμὸν ἀφέντες, ἧττον εἰσὶ χαλεποὶ τοῖς ἀνθρώποις. Ἁρμόσῃ δ' αὐτοῖς σφόδρα καὶ τὸ μετὰ χρειττόνων ἀεὶ καὶ πρεσβυτέρων ὁμιλεῖν· αἰσχυνόμενοι γὰρ αὐτῶν τὴν δόξαν, εὖ ἕξει γενήσονται τῶν σιωπῶν. Τούτοις δὲ δεῖ ἀεὶ καὶ συμμεμίχθαι καὶ συμπεπλέχθαι τοῖς ἐθισμοῖς τὴν πρόσοχὴν ἐκείνην καὶ τὸν ὀπιλογισμόν, ὅταν τι μέλλωμεν λαλεῖν, καὶ τὰ ῥήματα τῷ στόματι προστρέχῃ, Τίς οὗτος ὁ λόγος ὁ ἐφεστὼς καὶ καταβιαζόμενος; ὅπῃ τί δὲ ἡ γλῶσσα ἀπάρει; τί δὲ

Quin et adſuefaciendi ſunt qui vitio huic ſunt obnoxii, ut ſcribant aliquid, et ſeorſim differant. Stoicus quidem Antipater, ut fertur, cum neque poſſet neque vellet congredi cum Carneade, magno cum impetu in Stoicos invehente, interim ſcribens libroſque implens contradictionibus adverſus eum, Calamoboas appellatus eſt, (quod calamo ſcilicet vociferaretur:) garrulum autem umbratilis illa ſcribendi concertatio et vociferatio a multitudine abducens, fortaſſis paulatim tolerabiliorem conſuescentibus præbuerit: ſicut canes ubi in ligna aut lapides defævierunt, minus adverſum homines ferociunt. Congruet illis etiam admodum perpetua cum præſtantioribus et ſenioribus conſuetudo; ut verecundia illorum exiſtimationis ducti ad tacendum adſuescant. Atque his quidem adſuefactionibus ſemper debet adhiberi et implicari hæc obſervatio et ratiocinatio, ubi aliquid ſumus dicturi, et verba ad os procurrunt, *Quiſnam eſt hic ſermo qui inſtat et urget? quorſum tendit lingua? quid boni di-*

Digitized by Google

ἐπόντι τὸ ἐγκίνδυνον χαλόν, ἢ τί σιωπήσαντι δυσχερές; Οὐ γὰρ ὡς βάρος τι δεῖ πίπτοντα ἀποθέσθαι τὸν λόγον· ἐπεὶ τὸ βλαμμένον γε καὶ ῥηθὲν ὁμοίως· ἀλλ' ἢ δι' αὐτούς ἄν-
F θρωποι δόμβυοί τινος λαλοῦσιν· ἢ τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦντες· ἢ χάριν τινὰ παρασκευάζοντες ἀλλήλοις, ὥσπερ ἅλσι τοῖς λόγοις ἐφηδύνουσι τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν παῤῥησίαν οἱ μὴ τυγχάνουσιν ὄντες. Εἰ δὲ μήτε τῷ λέγοντι χρήσιμον, ὅτε ἀναγκαῖον τοῖς ἀκούουσι τὸ λεγόμενον, ἡδονή τε καὶ χάρις ὑπάρχουσι, διὰ τί λέγεται; τὸ γὰρ μάτην ἐν ἀλαζονείᾳ, οὐχ ἧττον ἐν τοῖς λόγοις ἢ τοῖς ἔργοις ἐστίν. Ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ τὰ βαῦτα πάντα δεῖ παρεῖναι καὶ μνημο-
515 νεύειν τὸ Σιμωνίδειον, ὅτι Λακαίνας μέν, πολλάκις μετανόησε, σιωπήσας δέ, οὐδέποτε· καὶ τὴν ἄσκησιν, ὅτι πάντων ἐπικρατεῖ καὶ ἰσχυρόν ἐστιν· ὅτε καὶ λυγμὸν καὶ βῆχα ἄνθρωποι τῷ μὴ παρεῖναι ἀπαλλόμενοι, μετὰ πόνου καὶ ἀλγηδόνος ἐξεκρούσαντο. Σιγὴ δὲ οὐ μόνον ἄδηλον, ὡς φησιν Ἱπποκράτης, ἀλλὰ καὶ ἄλυπον καὶ ἀνώδυνον.

cendo, quid mali tacendo ſum conſecuturus? Neque enim oratio urgens deponenda eſt oneris in morem, cum etiam emiſſa permaneat nihilo minus. Sed aut ſuæ alicujus neceſſitatis cauſa loquuntur homines, aut ut proſint auditoribus, aut gratiæ invicem alicujus conciliandæ cauſa converſationem actionemve ſuſceptam ſermone tanquam ſale condiunt. Ubi vero neque dicenti utile, neque audienti neceſſarium eſt quod dicitur, neque voluptatem aut gratiam parit; quorſum dicitur? Vanitas enim et fruſtra eſſe, non minus in verbis quam in rebus locum habet. Præter hæc omnia poſtremo loco in promtu habeatur et memoriæ inhæreat Simonidis illud, qui dixit, *Sæpe pœnitentia ſe ductum quod locutus eſſet, nunquam quod tacuiſſet:* tum hoc, adſuefactionis magnam eſſe in omnibus rebus vim; quando ſingultum etiam et tuſſim homines attendendo profligantes, cum labore et dolore expulerunt. Silentium autem non ſiti modo, ut Hippocrates ait, ſed moleſtia etiam ac dolore vacat.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΠΟΛΥΠΡΑΓΜΟΣΥΝΗΣ.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΠΟΛΥΠΡΑΓΜΟΣΥΝΗΣ.

PLUTARCHI

DE

CURIOSITATE.

α'. ΑΠΝΟΥΝ ἡ σκοτεινὴν ἢ δυσχείμερον οἰκίαν ἢ νοσώδη φυγεῖν μὴ ἴσως ἄριστον· ἂν δὲ φιλοχωρῇ τις ὑπὸ συνηθείας, ἔστι καὶ φῶτα μεταθέντα, καὶ κλίμακα μεταβαλόντα, καὶ θύρας τινὰς ἀνοίξαντα, τὰς δὲ κλείσαντα, λαμπροτέραν, εὐπνοωτέραν, ὑγιεινοτέραν ἐργάσασθαι· καὶ πόλεις τινὲς ὅπου μεταθέντες ὠφέλη-

1. DOMUM, quae non perfletur, aut tenebricosa sit, vel hyemi tempestatibusque obnoxiam, deserere fortassis optimum est: si quis tamen ob consuetudinem loco eo delectetur, potest ea fenestris transpositis, scalis mutatis, januis aliquibus apertis, aliis clausis, splendidior, perspicibilior, ac salubrior reddi. Quo genere mutationis quidam urbibus magnam utilitatem conciliaverunt: sicut meam pa-

Digitized by Google

σαν· ὥσπερ τὴν ἐμὴν πατρίδα πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κεκλιμένην, καὶ τὸν ἥλιον ἐρείδοντα δείλης ἀπὸ τοῦ Παρνασσοῦ δεχομένην, ὅθεν τὰς ἀναταλὰς τραπῆναι λέγουσιν ἀπὸ τοῦ Χαίρωνος· ὁ δὲ φυσικὸς Ἐμπεδοκλῆς ὄρους τινὰ ἀφοφάγα βαρὺ καὶ νοσώδη κατὰ τῶν πεδίων τὸν νότον ἐμπνέουσαν ἐμφράξας, λοιμὸν ἔδοξεν ἐκκλεῖσαι τὴν χώραν. Ἐπεὶ τοίνυν ἔστί τινα πάθη νοσώδη καὶ βλαβερὰ καὶ χειμῶνα παρέχοντα τῇ ψυχῇ καὶ σκότος, ἄριστον μὲν ἐξωθεῖν ταῦτα καὶ καταλύειν εἰς ἔδαφος, αἰθρίαν καὶ φῶς καὶ πνεῦμα καθαρὸν διδόντας ἑαυτοῖς· εἰ δὲ μή, μεταλαμβάνειν γε καὶ μεθαρμόττειν ἄλλως γέ πως πρὸς τὰ παρόντας ἢ τρέφοντας. Οἷον εὐθύς, ἡ Πολυπραγμοσύνη, φιλομάθειά τις ἐστὶν ἀλλοτρίων κακῶν, ἵνα φθόνῳ δακοῦσα καθαρεύειν νόσου, κἂν τε κακοηθείας.

Τί τἀλλότριον, ἄνθρωπε βασκανώτατε,
Κακὸν ὀξυδορκεῖς, τὸ δ' ἴδιον παραβλέπεις;

μεταθεῖς ἔξωθεν, καὶ μετάστρεφον εἴσω τὴν Πολυπραγ-

triam ad Favonium ventum inclinatam, Soliſque radios ſub veſperam Parnaſo incumbentis excipientem, verſus ortum converſam a Chærone ferunt. Empedocles vero phyſicus quodam montis hiatu, unde gravis et inſalubris in planitiem exhalabat auſter, obturato, creditus eſt peſtem ea regione excluſiſſe. Quando igitur ſunt affectiones quædam morboſæ ac damnoſæ, et quæ tempeſtatem tenebraſque animo inferant, optimum quidem fuerit eas expellere et ſolo proſternere, animoque hac ratione ſerenitatem, lucem, purumque ſpiritum parare: at ſi fieri hoc nequit, ſaltem circumagendo et vertendo ita mutandæ ſunt, ut commodiores nobis aptioreſque fiant. Talis eſt, quæ ſe nobis offert, curioſitas, cupiditas quædam cognoſcendi aliorum mala, morbus neque invidiæ, ut apparet, neque malignitatis vacuus.

Aliena quorſum acute pervides mala,
In propriis cæcus, hominum invidiſſime?

transfer extrinſecus, et intro converte curioſitatem, ſiqui-

Digitized by Google

μοσύνην· εἰ χαίρεις κακῶν μεταχειριζόμενος ἱστορίαν, ἔχεις οἴκοι πολλὴν παρατεθειμένην,

Ὅσσον ὕδωρ κατ' Ἀλιζώνος, ἢ δρυὸς ἀμφὶ πίτυλα,

τοσοῦτον πλῆθος εὑρήσεις ἁμαρτημάτων ἐν τῷ βίῳ, καὶ παθῶν ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ παραπτωμάτων ἐν τοῖς καθή-
E κουσιν. Ὡς γὰρ ὁ Ξενοφῶν λέγει τοῖς οἰκονομικοῖς ἴδιον εἶ) τι ἀμφὶ θυσίαν σκεύων, ἴδιον τι ἀμφὶ δεῖπνα τόπον, ἄλλαχοῦ κεῖσθαι τὰ γεωργικά, χωρὶς τὰ πρὸς πόλεμον· οὕτω σοι τὰ μὲν ἔστιν ἀπὸ φθόνου κακὰ κείμενα, τὰ δ' ἀπὸ ζηλοτυπίας, τὰ δ' ἀπὸ δειλίας, τὰ δ' ἀπὸ μικρολογίας. Ταῦτ' ἔπελθε, ταῦτα ἀναθεώρησον· τὰς εἰς γειτόνων θυρίδας, καὶ τὰς παρόδους τῆς πολυπραγμοσύνης
F ἔμφραξον, ἑτέρας δὲ ἄνοιξον εἰς τὸν ἀνδρωνῖτιν τὸν σεαυτοῦ φερούσας, εἰς τὸν γυναικωνῖτιν, εἰς τὰς τοῦ θεραπόντων παρόδους· ἐκεῖθα ἔχει παρατεθὰς ἐκ ἀχρήστους, οὐδὲ κακοήθεις, ἀλλ' ὠφελίμους καὶ σωτηρίους, τὸ

D. 10. Ὅσσον—ἀμφὶ πίτυλα] Sic Xyl. quocum conſentiunt C. D. Voſſ. Vulgo, Ὅσον—ἀμφιπίτυλα.

dem delectaris malorum tractanda hiſtoria, domi tibi copioſa eſt materia,

Quantum ad Alizona aquæ eſt, folia aut quæ germinat ilex,

tantam multitudinem invenies peccatorum in vita, et perturbationum in animo, et delictorum in officio. Xenophon ait iis qui familiam probe adminiſtrant, ſuum eſſe reponendis ſacrificiorum vaſis, ſuum cœnæ, ſuum ruſticorum, ſuum bellicorum inſtrumentorum locum: tu quoque itidem habes repoſita mala quæ ab invidia, quæ ab obtrectatione, quæ a timiditate, quæ a ſordibus illiberalitatis proficiſcantur. Hæc recenſe, hæc ordine conſidera: feneſtras quibus in viciniam proſpicis, et diverticula curioſitatis occlude: alia aperi quæ in conclave tuum, quæ in gynecæum, quæ in familiæ ducant cellas: ibi negotium inveniet non inutile, non malignum, ſed conducibile et ſalutare, cu-

Digitized by Google

φιλοπευθὲς τοῦτο καὶ φιλοπράγμον, ἑαυτὸν ἐάσαι πρὸς ἑαυτὸν λέγοντος,

Πῇ παρῆλθον; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

β'. Νῦν δὲ ὥσπερ ἐν τῷ μύθῳ τὴν Λαμίαν λέγουσιν οἱ μὲν ἀδεῖν τυφλὸν, ἐν ἀγγείῳ τινὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσαν ἀποκειμένους, ἔξω δὲ προϊεῖσαν ὑποπίπτειν καὶ βλέπειν· οὕτως ἡμῶν ἕκαστος ἔξω καὶ πρὸς ἑτέρους τῇ κακονοίᾳ τὴν περιεργίαν, ὥσπερ ὀφθαλμὸν, ἀποπέμπει· τοῖς δὲ ἑαυτοῦ ἁμαρτήμασι καὶ κακοῖς πολλάκις προσπλάσσομεν τὸ ἀγνοίας, ἄμμιν ἐπ' αὐτὰ καὶ φῶς οὐ προσιζόμενοι. Διὸ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ὠφελιμώτερός ἐστιν ὁ πολυπράγμων· τὰ γὰρ ἐκείνων ἐλέγχει καὶ προφέρεται, καὶ δάκνουσιν αὐτοῖς ἃ δεῖ φυλάξασθαι καὶ διορθώσασθαι· τοὺς δὲ οἰκείους τὰ πλεῖστα παροράσαντας περὶ τὰ ἔξω πάσχουσιν. Ὁ μὲν γὰρ Ὀδυσσεὺς, οὐδὲ τῇ μητρὶ συγκεχωρηκὼς πρότερον ὑπέμεινεν, ἢ πυθέσθαι πα- 516

F. 9. ἰδεῖν] Xyl. conjicit εἶδεν.
A. 1. ἐπισπάσασθαι] Sic A. Voſſ. Anon. item varia lectio C. Vulgo, ἀντισπάσασθαι.
A. 5. περιπλάσσομεν] Sic C. D. Colleg. Nov. Vulgo, παραπλάσσομεν.

piditas iſta ſciſcitandi et agendi, quovis ſe ita compellante,

Qua prætergreſſus, quid feci, quidve reliqui
Infectum, facto quod opus fuit?—

II. Nunc, quemadmodum in fabulis eſt Lamiam domi dormire cæcam, oculis in quodam vaſculo repoſitis, foras autem egreſſam inſerere oculos et videre: ita quiſque noſtrum foris et adverſum alios malignitati curioſitatem quaſi oculos aptat, in ſua ipſius peccata et mala impingens ſæpenumero ob ignorationem, viſum iis et lumen non adhibens. Quo fit ut inimicis quam ſibi utilior ſit homo curioſus: eorum enim res arguit et in lucem protrahit, oſtenditque ipſis quid cavere, quid corrigere debeant: ſuas autem majori ex parte præterit et non videt, attonitus ſtudio aliena noſcendi. Ulyſſes quidem ne cum matre quidem colloqui ſuſtinuit ante quam

Digitized by Google

B ἐκ τῦ μάντεως ὧν ἕνεκα ἦλθεν εἰς ᾅδου· πυθόμενος δὲ τῦτο, πρός τε Ξανθίππην ἔτρεψεν αὐτὸν, καὶ τὰς ἄλλας γυναῖκας ἀνέκρινε, τίς ἡ Τυρὼ, καὶ τίς ἡ καλὴ Χλωρὶς, καὶ διὰ τίν' Ἐπικάστη ἀπέθανεν,

Ἀψαμίνη βρόχον αἰπὺν ἀφ' ὑψηλοῖο δόμοιο.

Ἡμεῖς δὲ τὰ καθ' ἑαυτὺς ἐν πολλῇ ῥαθυμίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ θέμενοι καὶ ἀμελήσαντες, ἕτερους γενεαλογῦμεν, ὅτι τῦ γείτονος ὁ πάππος ἦν Σύρος, Θρᾴτταν δὲ ἡ τήθη· ὁ δεῖνα δὲ ὀφείλει τάλαντα τρία, καὶ τὺς τόκυς ὐκ ἀποδέδωκεν. Ἐξετάζομεν δὲ ἢ τὰ τοιαῦτα, πόθεν ἡ γυνὴ ἕ δεῖνος ἐπανήρχετο, τί δὲ ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα καθ' C ἑαυτὺς ἐν τῇ γωνίᾳ διελέγοντο. Σωκράτης δὲ ᾤετο διαπορῶν τὶ Πυθαγόρας λέγων ἔπεισε. Καὶ Ἀρίστιππος Ὀλυμπιάσιν Ἰσχομάχῳ συμβαλὼν ἠρώτα, τί Σωκράτης διαλεγόμενος, ὅτῳ τὺς νέους διατίθησι καὶ μικρὰ ἄττα τῶν λόγων αὐτῦ σπέρματα καὶ δόγματος λαβὼν, ὅτως ἐμπαθῶς ἔχει ὅστε τῷ σώματι συμπεσεῖν, ἢ

e vate audiviſſet ea quorum gratia ad inferos venerat: his cognitis, et ad matrem ſe convertit, et in reliquas mulieres inquiſivit, quæ Tyro eſſet, quæ formoſa Chloris, cur mortua fuerit Epicaſta

Sublimis funem tecti de culmine nectens.

Sed nos cum noſtrarum rerum ſocordia, ignoratione, et neglectu ſummo, in aliorum natales inquirimus: ſcilicet vicini noſtri avum fuiſſe Syrum, aviam Threſſam: illum tria debere talenta, neque perſolviſſe uſuras. Quin et talia indagamus, unde uxor hujus redeat, quid iſte et iſte in angulo inter ſe ſint locuti. At Socrates circumibat perſcrutans, quibus dictis Pythagoras fidem ſibi paraſſet. Et Ariſtippus in Iſchomachum ludis Olympicis incidens, quæſivit quibuſnam diſputationibus Socrates ita animos adoleſcentum afficeret: acceptiſque exiguis ſermonum ejus ſeminibus atque documentis, ita vehementem ſenſit animi ardorem, ut et corpus marceſceret, et

Digitized by Google

γενέσθαι παντάπασιν ὠχρὸς καὶ ἰχνός· ἄχρις οὗ πλεύσας Ἀθήναζε δηλῶν καὶ διαπεπαυμένος, ἠρύσατο τῆς πηγῆς, καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐξόρμησεν, ἧς ἐστὶ τέλος, ὁρᾶν τὰ ἑαυτοῦ κακὰ καὶ ἀπαλλαγῆναι.

γ'. Ἀλλ' ἔνιοι τὸν ἴδιον βίον, ὡς ἀτερπέστατον θέαμα, προσιδεῖν οὐκ ἀνέχονται, οὐδ' ἀνακλάσαι τὸν λογισμὸν, ὡς φῶς, ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ περιαγαγεῖν· ἀλλ' ἡ ψυχὴ γέμουσα κακῶν πανοδαπῶν, καὶ φρίττουσα καὶ φοβερὰ τὰ ἔνδον, ὀκνηδᾷ θύραζε καὶ πλανᾶται περὶ ἀλλότρια, βόσκουσα καὶ παίνουσα τὸ κακόηθες. Ὡς γὰρ ὄρνις οὐ οἰκίᾳ πολλάκις, τροφῆς προκειμένης εἰς γωνίαν καταδῦσα σκαλεύῃ,

Ἐνθά γε τις διαφαίνοθ' ἅτ' ἐν κοπρίᾳ μία κριθή·

προσπλησίως οἱ πολυπράγμονες, ἐπιβάντες τοῖς ἐν μέσῳ λόγοις καὶ ἱστορίαις, καὶ ἃ μηδεὶς κωλύει προσήκειν μηδὲ ἄχθεσθαι πυνθανομένοις, τὰ κρυπτόμενα καὶ λαν-

D. 7. οἰκίᾳ] οἰκίσκῳ corrigit Valckenarius ad Herodot. p. 557.
D. 9. Ἐνθά γε τις] Sic D. et Codex Xyl. Vulgo, Ἐνθά γε ἧ a Steph. Antea, Ἐνθάδε καί.

plane pallidus graciliſque redderetur: donec ſitibundus et flagrans Athenas navigavit, et ipſo de fonte hauſit, Socratemque et doctrinam ejus atque philoſophiam cognovit: cujus philoſophiæ finis eſt, perſpicere ſua mala, iiſque liberari.

III. Verum quidam ſuam ipſorum vitam, tanquam injucundiſſimum ſpectaculum, inſpicere, ac rationem veluti lumen in ſeſe reflectere non ſuſtinent; quippe anima omnigenum vitiorum plena horrens et metuens ea quæ intus ſunt, exſilit foras, et vagatur circum aliena, paſcens et ſaginans ſuam vitioſitatem. Sicut enim gallina propoſito ſæpe alimento in angulum aliquem ſeſe ſubducit, ubi vel in ſterquilinio unicum apparet hordei granum: ita curioſi in medio ſitos ſermones et hiſtorias, et de quibus nemo prohibet aut indignatur quæri prætereuntes, occultata et la-

Digitized by Google

θανόντα κακὰ πάσης οἰκίας ἐκλέγουσι. Καίτοι γε τὸ τῆ Αἰγυπτίᾳ χάριεν, πρὸς τὸν ἐρωτῶντα τί φέρει συγκεκαλυμμένον, Διὰ τοῦτο συγκεκάλυπται. Καὶ σὺ δὴ τί πολυπραγμονεῖς τὸ ἐπικρυπτόμενον; εἰ μή τι κακὸν ἦν οὐκ ἂν ἀπεκρύπτετο. Καίτοι μὴ κόψαντά γε θύραν εἰς οἰκίαν ἀλλοτρίαν οὐ νομίζεται παρελθεῖν· ἀλλὰ νῦν μὲν εἰσι θυρωροὶ, πάλαι δὲ ῥόπτρα κρουόμενα πρὸς ταῖς θύραις αἴσθησιν παρεῖχεν, ἵνα μὴ τὶς οἰκοδέσποιναν ἢ μέσῳ καταλάβῃ ὁ ἀλλότριος, ἢ τὴ παρθένον, ἢ κολαζόμενον οἰκέτην, ἢ κεκραγυίας τὰς θεραπαινίδας. Ὁ δὲ πολυπράγμων ἐπ' αὐτὰ ζῶντα πρόεισι, σώφρονος μὲν οἰκίας κὴ καθεστώσης, οὐδ' ἂν προκαλῇ τις, ἡδέως γενόμενος θεατής· ὧν δὲ ἕνεκα κλεὶς κὴ μοχλὸς κὴ αὐλειος, ζῶντα ἀνακαλύπτων κὴ φέρων εἰς τὸ μέσον ἑτέροις. Καίτοι κὴ τῶν ἀνέμων μᾶλλον δυσχεραίνομεν, ὡς Ἀρίστων φησὶν, ὅσοι τὰς περιόδους ἀναστέλλουσιν ἡμῶν· ὁ δὲ πο-

E. 6. κόψαντά] Ita omnes libri, excepto Stephano et tribus Gr. Latinis, qui habent κύψαντά.

tentia cujuſque familiæ mala colligunt. Et quidem ſcitum eſt illud Ægyptii, qui interrogatus quidnam id eſſet, quod velatum gerebat, *Ideo*, inquit, *velatum eſt, ut ignoretur*. Tu quoque, dicerem curioſo, quid inquiris in rem abſconditam? non celaretur, ſi non eſſet malum. Niſi pulſato prius oſtio ingredi in alienam domum non eſt moris: et nunc ejus rei gratia janitores habentur, antiquitus, mallei januis appenſi ſignum dabant; ne ſcilicet alienus matremfamilias in medio offenderet, aut virginem, aut ſervum vapulantem, aut vociferantes ancillas. Curioſus in hæc ipſa ſe inſinuat, familiæ quidem bene conſtitutæ haud libenter, etiam ſi rogaretur, futurus ſpectator: quorum vero cauſa clavis, vectis, et fores inventæ ſunt, ea detegens aliiſque enuncians. Ventorum, aiebat Ariſto, moleſtiſſimi ſunt ii, qui amictum nobis retegunt. Curioſus non veſtes proximo-

Digitized by Google

λυπράγμων οὐ τὰ ἱμάτια τῶν πέλας, οὐδὲ τοὺς χιτῶνας, ἀλλὰ τοὺς τοίχους ἀπαμφιέννυσι, τὰς θύρας ἀναπετάννυσι, καὶ μὴ μόνον παρθενικῆς ἀπαλόχροος, ὡς πνεῦμα, διαδύεται καὶ δέρπει, βακχεῖα καὶ χορεύσεις καὶ παννυχίδας ἐξετάζων, καὶ συκοφαντῶν. 517

δ'. Καὶ καθάπερ τῶν κωμῳδουμένων Κλέωνος

Τὰ χεῖρ' ἐν Αἰτωλοῖς, ὁ δὲ νοῦς ἐν Κλωπιδῶν·

οὕτω τοῦ πολυπράγμονος ὁ νοῦς ἅμα καὶ πλησίον ὄντως ἐστὶν, ἐν δωματίοις πενήτων, ἐν αὐλαῖς βασιλέων, ἐν γαλαμίοις νεογάμων· πάντα πράγματα ζητεῖ, τὰ ξένων, τὰ ἡγεμόνων· οὐδὲ ἀκινδύνως ταῦτα ζητῶν. Ἀλλ' οἷον, εἴ τις ἀκονίτου γεύοιτο πολυπραγμόνων τὴν ποιότητα, φθάσει τῆς αἰσθήσεως προαναλῶν τὸν προαποθνήσκοντα· οὕτως οἱ τὰ τῶν μειζόνων κακὰ ζητοῦντες, προαναλίσκουσι τῆς γνώσεως ἑαυτούς. Καὶ γὰρ οἱ τῆς ἡλίου τοῦ ἄρτιόν γε τούτου καὶ καθαρχομένου ἅπασιν ἀκτῖνα B

A. 4. Τὰ χεῖρ'] Sic Ald. Baſ. Xyl. Voſſ. Colleg. Nov. et Ariſtoph. Equ. 79. Vulgo, Τὰ μὲν χεῖρ'.

A. 10. τὸν προαποθνήσκοντα] Legendum vel αὐτὸν προαποθνήσκοντα, vel τὸ προαποθνήσκοντα.

rum, non tunicas, ſed ipſos parietes detrahit, fores pandit, atque adeo venti inſtar etiam teneram virginem pervadit, bacchationes, choreas, et per noctem ductas hilaritates, examinans atque calumnians.

IV. Et quemadmodum in comœdia exagitati Cleonis,

Manus in Ætolis, animus in Clopidis

erant: ita curioſi animus ſimul et in divitum ædibus eſt, et caſis pauperum, in aulis regum, in cubilibus recens nuptiis junctorum, omnes res indagat, peregrinorum, principum: has quidem non ſine periculo. Nam ſicut aconitum aliquis guſtans qualitatem ejus ſcrutandi cauſa prius perit quam ſaporem ſentiat: ita qui majorum mala rimantur, ſæpe prius ſeipſos peſſundant, quam cognoverint quod quærebant. Nam et hos qui, præterito copioſiſſimo hoc Solis et omnibus circumfuſo ſplendore ra-

Digitized by Google

παρορῶντες, αὐτὸν δὲ τὸν κύκλον ἀναμὶξ καταβλέπειν καὶ διαφέλλειν τὸ φῶς εἴσω βιαζόμενοι, καὶ τολμῶντες, ἀποτυφλῶνται. Διὸ καλῶς Φιλιππίδης ὁ κωμῳδοποιὸς, ἐπόντος αὐτῷ ποτε Λυσιμάχου τοῦ βασιλέως, Τίνος σοι τῶν ἐμῶν μέτεστιν; Μόνον, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μὴ τῶν ἀπορρήτων. Τὰ γὰρ ἥδιστα καὶ κάλλιστα τῶν βασιλέων ἔξω πεφύκασι, τὰ δεῖπνα, οἱ πότοι, αἱ πανηγύρεις, αἱ χάριτες· εἰ δέ τι ἀπόρρητόν ἐστι, μὴ προσέλθῃς, μηδὲ κινήσῃς· οὐ κρύπτεται γὰρ βασιλέως εὐτυχοῦντος, οὐδὲ γέλως παίζοντος, οὐδὲ φιλανθρωπίας παρασκευὴ καὶ χάριτος· φοβερόν ἐστι τὸ κρυπτόμενον, σκυθρωπὸν, ἀγέλαστον, δυσπρόσιτον, ὀργῆς τινος ὑποψία ἠσυχάζουσα, ἢ τιμωρίας βαρυθύμου σκέψις, ἢ ζηλοτυπία γυναικὸς, ἢ παιδὸς υἱοῦ ὑποψία τις, ἢ παιδὸς φίλου ἀπιστία. Φεῦγε τὸ μελανὸν τοῦτο καὶ στιγμάμενον νέφος· οὐ λήσεταί σε βροντῆσαν, οὐδὲ ἀστράψαν, ὅταν ἀπορραγῇ τὸ νῦν κρυπτόμενον.

diorum, ipsum ejus orbem libere intueri, introque penetrare suo visu conantur, luminibus capi videmus. Ideo præclare Philippides comicus poëta, cum ei Lysimachus rex quodam tempore dixisset, *Quanam mearum rerum te impertiam?* respondit, *Modo ne arcano ullo.* Quæ enim suaviſſima et pulcherrima habent reges, ea conspectui sunt exposita, cœnæ, opes, festivitates solennes, beneficia: si vero arcani quid est, cave accesseris aut moveris: non occultatur gaudium regis fortuna utentis secunda, non risus jocantis, non beneficii apparatus: terribile est quod celatur, tetricum, risu et accessu periculosum; iræ puta alicujus latentis reservatio, aut supplicii atrocis meditatio, aut rivalitas adversus uxorem, aut sinistra de filio suspicio, aut de amico diffidentia. Fuge atram illam, et se condensantem nubem: non latebit te id quod nunc occultatur, ubi cum tonitru et fulgure eruperit.

Digitized by Google

ε. Τίς οὖν ἡ φυγή; θεωρασμὸς, ὡς ἔοικεν, ἡ μεθολκὴ τῆς Πολυπραγμοσύνης, μάλιστα μὲν ὅπου τὰ βελτίω καὶ τὰ ἡδίω τρέφεται τῆ ψυχῆ· τὰ δὲ ἐραστὴ D πολυπραγμονεῖ, τὰ δὲ γῆ, τὰ δὲ ἀέρι, τὰ δὲ θαλάττη. Μικρῶν πέφυκας ἢ μεγάλων φιλοθεάμων. Εἰ μεγάλων, ἥλιον πολυπραγμόνει, πῶς χάτεισι, καὶ πόθεν ἄνεισι· ζήτει τὰς δὲ σελήνης, καθάπερ δὲ ἀνθρώπω μεταβολὰς, πῶς τοσοῦτον κατιώλωσε φῶς, πόθεν αὖθις ἐκτήσατο,

Πῶς ἐξ ἀδήλου πρώτον ἔρχεται νέα
Πρόσωπα καλλύνουσα καὶ πληρεμένη.
Χὤταν πορ αὐτῆς εὐγενεστάτη φανῆ,
Πάλιν διαῤῥεῖ, κἀπὶ μηδὲν ἔρχεται.

Καὶ ταῦτα ἀπόῤῥητά ἐστι φύσεως, ἀλλ' οὐκ ἄχθεται τοῖς ἐλέγχουσιν. Ἀλλὰ τῶν μεγάλων ἀπέγνωκας; πολυ- E πραγμόνει τὰ μικρότερα, πῶς τὸ φυτὸν τὰ μὲ ἀεὶ τέθηλε καὶ χλοάζει καὶ ἀγάλλεται παντὶ καιρῷ, τὸν ἑαυτῶν ἐπιδεικνύμενα πλοῦτον, τὰ δὲ νεῶ μὲν ἔστιν ὅμοια τούτοις, νεῶ δὲ, ὥσπερ ἀνοικονόμητος ἄνθρωπος, ἀθρόως ἐκ-

V. Quomodo ergo fugiam, inquis? Curiositatem avellendo, et avertendo, ut dixi: maxime animo ad meliora et jucundiora traducto. Considera quæ in cœlo, terra, mari, aëre sunt. Aut enim magnarum aut parvarum rerum contemplatione duceris. Si magnarum, de Sole inquire, quæ ejus ortuum et obituum sit ratio: examina Lunæ tanquam hominis mutationes, quo tantum luminis insumserit, atque unde id recuperet:

Primum recens cur ex obscuro prodeat,
Fulgore pleno faciem collustrans suam:
Rursumque, postquam visa fuit pulcherrima,
Spoliata sensim luce in nihilum diffluat.

Sunt quidem hæc naturæ arcana: sed nec ei molesta est eorum indagatio. At magnarum rerum de cognitione desperasti? minora scrutare: cur stirpium aliæ semper floreant, vireant, vigeant, suasque opes omni tempore ostentent: aliæ nunc his similes, paulo post, veluti rei familiaris administrandæ ignarus homo, profu-

Digitized by Google

χάσματα τὴν οὐσίαν, γυμνὰ καὶ πλοκὰ καταλείπεται· ἀφ' ὧν τὰ μὲν σωθήσεις, τὰ δὲ γωνιώδεις, τὰ δὲ τροχύλους καὶ σφαιροειδῆ ἀπόδωσι τοὺς καρπούς; Ἴσως δὲ ταῦτα οὐ πολυπραγμονήσῃς ὅτι τούτοις ἀθέμιτον ἐστιν. Ἀλλ' εἰ δεῖ πάντως τὸ σκληρὸν ἐν φαύλοις πιεῖν; F ὥσπερ ἑρπετὸν ἐν φαναισίμοις ὕλαις, ἀεὶ νέμεσθαι καὶ διατρίβειν, ὅπου τὰς ἱστορίας ἀγάγωμεν αὐτοῦ, κ' ὀφθαλμῶμεν ἀφθονίαν κακῶν καὶ σκληρίαν· ἐνταῦθα γὰρ ἔνεισι σφαγὴ ἀνδρῶν καὶ ἁρπαγισμοὶ βίων, φθοραὶ γυναικῶν, ἐπιθέσεις οἰκετῶν, ἀφαιρέσεις φίλων, σφαλμοὶ φαρμάκων, φόνοι, ζηλοτυπίαι, ναυάγια οἴκων, ἐκπλώσεις ἡγεμόνων. Ἐμπίπλασο καὶ τέρπε σαυτὸν, ἐνοχλῶν μηδενὶ τῶν σωζόντων, μηδὲ λυπῶν.

ς'. Ἀλλ' ἔοικεν ἡ Πολυπραγμοσύνη μὴ χαίρειν ἑώλοις κακοῖς, ἀλλὰ θερμοῖς καὶ σφαγαῖς· κ' χαίρειν τραγῳδίας ἡδέως θεᾶσθαι, τοῖς δὲ κωμικοῖς καὶ ἱλαροτέροις σχήμασιν οὐ μάλα σφόδρα ὁμιλεῖν. Διὸ γάμον μὲν τινος ἢ θυσίαν ἢ σφαγὴν ἀκλήτου παρόντος, ἀμε-

fis confertim ſuis copiis, nudæ atque inopes relinquantur: cur aliæ oblongos, aliæ angulos habentes, aliæ teretes et rotundos edant fructus. Sed fortaſſe hæc tu noles perquirere, quia nihil iis eſt mali. Proinde ſi omnino curioſitas in malis, tanquam ſerpens in lethali materia, verſari iiſque paſci debet, eam in hiſtorias traducamus, malorumque copiam immenſam fruendam præbeamus. In hiſtoriis enim inveniuntur caſus et ſubitæ mortes virorum, mulierum corruptelæ, inſidiæ ſervorum, calumniæ amicorum, veneni apparatus, invidiæ, obtrectationes, familiarum naufragia, principum de ſuo ſtatu deturbatio. Implere his, et oblecta teipſum, nulli moleſtiam, nulli dolorem tuorum exhibens.

VI. Sed apparet curioſitatem non gaudere obſoletis, verum recentibus malis: et novas tragœdias cum voluptate ſpectare, comicis et lætis actionibus non admodum libenter intereſſe. Itaque ergo nuptias aliquo, aut ſacrificium,

Digitized by Google

λὴς ὁ πολυπεράγμων καὶ ῥάθυμος ἀκροατής ἐστι, καὶ παρακινοέναι τὰ πλεῖστά φησι, καὶ κελεύει ταῦτα σιωπέμενον καὶ παρέρχεσθαι τὸ διηγούμενον· ἂν δ' ἡ φλυαρία τις παρθένου παιδαριδίου, ἢ μοιχείαν γυναικὸς, ἢ δίκης παρασκιδιὰ, ἢ φάσιν ἀδελφῶν διηγῆται, ὅτε νυστάζει, οὔτε ἀχολεῖται,

Ἀλλά τε δίζηται ἐπίων, παρὰ τ' ὦατα βάλλει.

Καὶ τὸ,

Οἴμοι, τὸ κακὸν τῆς εὐτυχίας
Ὡς μᾶλλον ἐς ὦς φέρεται θνητῶν,

ἐστὶ τῶν πολυπραγμόνων εἰρημένον ἐστὶν ἀληθῶς. Ὡς δ' οὐ συκῆν τὸ χείριζον ἐκ τῆς σαρκὸς ἕλκουσιν, οὕτω τὰ τῶν πολυπραγμόνων ὦτα τὰς φαυλοτάτας λόγως ἕλκεται. Μᾶλλον δὲ, ὥσπερ αἱ πόλεις ἔχουσί τινας πύλας ἐκφορίδας καὶ σκυθρωπὰς δι' ὧν ἐξάγουσι τοὺς θανατουμένους, καὶ τὰ λύματα καὶ τοὺς καθαρμοὺς ἐκβάλλουσιν, εὐαγεῖς δὲ οὐδεὶν οὐδὲ ἱερὸν εἴσεισι καὶ διέξεισι δι' αὐτῶν· οὕτω καὶ τὰ τῶν πολυπραγμόνων ὦτα λοιδορίαν οὐδὲν

B

aut ſolennem pompam narrante, ſocors eſt negligenſque auditor homo curioſus, et pleraque ſe jam ante audiviſſe ait, jubetque iſta præteriri, et orationem contrahi: ſi vero quis aſſidens vitium virgini oblatum, matronæ adulterium, litis intentationem, diſcordiam fratrum referat; non jam dormitat aut aliis occupatus eſt rebus,

Verum aures præbet tum, verboque plura requirit.

Et profecto dictum illud, *Heu, quod mala magis quam res proſperæ ad aures mortalium feruntur*, veriſſime in curioſos competit. Sicut enim cucurbitulæ peſſimum e carne humorem educunt, ſic aures curioſorum peſſimos ſermones ad ſe trahunt. Immo, ſicut quibuſdam in urbibus ſunt portæ quædam nefaſtæ et triſtes, per quas educuntur qui a carnifice necandi ſunt, et ſordes atque piacula, nihil autem caſtum et ſacrum per eas intrat vel exit: ſic etiam curioſorum aures bonum nihil aut elegans, ſed tantum de cædi-

Digitized by Google

οὐδὲ ἀστεῖον, ἀλλ' οἱ φονικοὶ λόγοι διέρχονται καὶ τρίβωσιν, ἀκρόσημα καὶ μαρὰ διηγήματα ὠδαικομίζοντες,

C Αἰεὶ δὲ ἀοιδῶν μῦθος ἐν στόμασιν ἁμαῖς
Κακυτὸς ἐμπίπλωκεν ——

αὕτη τοῖς πολυπράγμοσι μέσα καὶ σφρὶν μία, τοῦτο ἥδιστον ἀκροαμάτων αὐτοῖς. Ἔστι γὰρ ἡ Πολυπραγμοσύνη, φιλοπερισία τις οὐ ἀποκρύπτει καὶ λανθανόντων. Οὐδεὶς δὲ ἀγαθὸν ἀποκρύπτει κεκτημένος· ὅπου καὶ τὰ μὴ ὄντα πεφαντάζονται. Κακῶν οὖν ἱστορίας ὁ πολυπράγμων ὀρεγόμενος, ἐπιχαιρεκακίας σωέχεται πάθει φθόνου καὶ βασκανίας ἀδελφῷ· Φθόνος μὲν γάρ ἐστι λύπη ἐπ' ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς· ἐπιχαιρεκακία δὲ, ἡδονὴ ἐπ' ἀλλοτρίοις κακοῖς· ἀμφότερα δὲ οὐκ πάθους ἀνημέρου καὶ θηριώδους γεγένηται,

D τῆς κακοηθείας.

ζ. Οὕτω δὲ ἐκάστῳ λυπηρόν ἐστιν ἡ τοῦ περὶ αὐτὸν κακῶν ἀνακάλυψις, ὥστε πολλοὺς ἀποθανεῖν ἂν μᾶλλον

C. 1. ἀοιδῶν] ἀιδῶν A. C. Colleg. Nov.

bus ſermones, ac piaculares et impuræ narrationes perſonant atque atterunt,

Semperque ſolus curioſi in ædibus
Auditur ejulatus.—

hæc eſt unica id genus hominum Syren, hæc Muſa, hæc illi omnium auditionum eſt ſuaviſſima. Quippe curioſitas ſtudium eſt audiendi quæ occultata ſunt et latent. At bonum nemo nactus celat: atque adeo etiam quæ non habent bona ſolent ſibi affingere homines. Ergo malorum cognitionem curioſus affectans, eo tenetur morbo, quod gaudium ex aliorum adverſis rebus captat: quod vitium eſt invidentiæ germanum. Invidentia enim eſt dolor conceptus ob res alterius proſperas: gaudium ſeu voluptatem qua afficimur ob aliena mala, epichærecaciam uno verbo Græci dicunt: utrumque horum naſcitur e malignitate, ſævo et belluino animi affectu.

VII. Ita vero moleſta unicuivis ſuorum malorum eſt patefactio, ut multi inventi ſint qui mori mallent, quam

Digitized by Google

ἢ δεῖξαί τι τῶν ἀπορρήτων νοσημάτων ἰατροῖς. Φέρε γὰρ, Ἡρόφιλον ἢ Ἐρασίστρατον, ἢ τὸν Ἀσκληπιὸν αὐτὸν, ὅτε ἦν ἄνθρωπος, ἔχοντα τὰ φάρμακα καὶ τὰ ὄργανα, κατ' οἰκίαν παριτάμενον ἀνακρίνειν μή τις ἔχει σύριγγα παρὰ δακτύλιον, ἢ γυνὴ καρκίνον ἐν ὑστέρᾳ· καίτοι σωτήριόν ἐστι τῆς τέχνης ταύτης τὸ πολύπραγμον· ἀλλὰ πᾶς ἄν τις, οἶμαι, τὸν τοιοῦτον ἀπήλασεν, ὅτι τοῦ χρείαν οὐ παρεμένων, ἄκλητος ἐπ' ἀλλοτρίων κακῶν ἔρχεται καθαίνοντι. Οἱ δὲ πολυπράγμονες αὐτὰ ταῦτα καὶ τὰ τούτων ἔτι χείρονα ζητοῦσιν, οὐ θεραπεύοντες, ἀλλὰ μόνον ἀνακαλύπτοντες. Ὅθεν μισοῦνται δικαίως. Καὶ γὰρ τοὺς τελώνας βαρυνόμεθα καὶ δυσχεραίνομεν, οὐχ ὅταν τὰ ἐμφανῆ τῶν εἰσαγομένων ἐκλέγωσιν, ἀλλ' ὅταν τὰ κεκρυμμένα ζητοῦντες, ἐν ἀλλοτρίοις σκεύεσι καὶ φορτίοις ἀναστρεφῶνται· καίτοι τοῦτο ποιεῖν ὁ νόμος δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ βλάπτον μὴ ποιοῦντες. Οἱ δὲ πολυπράγμονες, ἀπολ-

D. 7. παρὰ δακτύλιον] περιδακτύλιον C.

secretos morbos ſuos medicis oſtendere. Ac mihi finge Herophilum vel Eraſiſtratum, vel ipſum, dum homo fuit, Æſculapium, medicamentis et inſtrumentis ſuis præditum domos ſingulatim obire, et ſcitari, An aliquis fiſtulam habeat juxta podicem, aut mulier cancrum in utero: quanquam ſalutaris eſſet hæc artis curioſitas: tamen quivis, puto, medicum talem repelleret: quod is non exſpectato dum ipſius imploraretur opera, ultro ad inquiſitionem alienorum malorum ſe contuliſſet. Curioſi vero hæc ipſa, hiſque adhuc pejora quærunt: neque hoc medendi, ſed tantum patefaciendi cauſa. Jure itaque inviſi et exoſi ſunt. Nam et publicanis ſuccenſemus et ægre ferimus, non quando merces apertas inſpectant, ſed cum abſcondita veſtigantes in alienis vaſis atque ſarcinis verſantur: et tamen illis hoc lex concedit, et niſi faciant, damnum accipiunt. Curioſus au-

Digitized by Google

λύσει καὶ περίεσται τὰ αὐτοῦ, ἀσχολούμενοι περὶ τὰ ἀλλότρια. Καὶ σπανίως μὲν εἰς ἄγρὸν βαδίζουσι, τὸ ἥσυχον καὶ σιωπηλὸν τῆς ἐρημίας οὐ φέροντες· ἐὰν δὲ καὶ παραβάλλωσι ποτὲ χρόνῳ, ταῖς τῶν γειτόνων ἀμπέλοις ἐμβλέπουσι μᾶλλον ἢ ταῖς ἰδίαις· καὶ σκοπάνονται πόσοι βόες τῷ γείτονος ἀπεθανήκασιν, ἢ πόσος οἶνος ὀξίνης γέγονε· ταχὺ δὲ τύπων ἐμπλησθέντες, ἀποτρέχουσιν. Ὁ μὲν γὰρ ἀληθινὸς ἐκεῖνος γεωργὸς οὐδὲ τὸν αὐτομάτως ἐρχόμενον ἐκ πόλεως λόγον, ἡδέως προσδέχεται λέγων,

519 —— εἶτά μοι σκάπτων ἐρεῖ,
Ἐφ' οἷς γεγόνασιν αἱ διαλύσεις; ταῦτα γὰρ
Νῦν πολυπραγμοσυνῶν ὁ κατάρατος περιπατεῖ·

ιη'. Οἱ δὲ πολυπράγμονες, ὡς ἕωλόν τι πρᾶγμα καὶ ψυχρὸν καὶ ἀτρέφωδες, φεύγοντες τὴν ἀγροικίαν, εἰς τὸ βῆμα καὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς λιμένας ὠθοῦνται· Μή τι καινόν; Οὐ γὰρ ἦς πρωὶ κατ' ἀγοράν; Τί οἴει; ἡ ὥρα τοσὴν οἴει τὴν πόλιν μεταβεβλῆσθαι; Οὐ μὴν ἀλλ' ἂν μή τις ἔχῃ τι ῥᾴστον εἰπεῖν, καταβὰς ἀπὸ τοῦ ἵππου,

tem ſua perdens atque dimittens, circa aliena occupatur. Id genus homines raro rus abeunt; quod tranquillitatem et ſilentium ſolitudinis ferre non poſſunt. Quod ſi eo interdum accedunt, magis tum vicinorum quam ſuas inſpiciunt vites: et interrogant quot boves vicino mors abſtulerit, aut quantum vini acorem contraxerit: atque his mox impleti, curſu ſe proripiunt. Etenim verus ruſticus, ne caſu quidem allatum ex urbe rumorem lubens inaudit, ſed in hanc loquitur ſententiam,

Nunc ille mi raſtris exercenti ſolum,
Fuerit quibus pax facta conditionibus,
Narrabit: hæc enim ſceleſtus obambulans
Nunc curioſe quærit ille.—

VIII. Sed curioſi rus, ut rem obſoletam, frigidam, et tragœdiis carentem fugientes, in tribunal, forum, portuſque ſe intrudunt, quærentes *Novine aliquid? Atqui mane fueras in foro! Aut putas trium horarum ſpatio urbis ſtatum eſſe immutatum?* At enim ſi in aliquem incidit qui habet quod narret, huic ab equo deſcendens dextram injicit,

Digitized by Google

δεξιωσάμενος καὶ καταφιλήσας, ἔσπευδεν ἀκροώμενος. Ἐὰν δὲ ἀπαντήσας εἴπῃ τις, ὅτι οὐθὲν καινόν· ὥσπερ ἀχθόμενος, Τί λέγεις; φησὶν, Οὐ γέγονας κατ' ἀγοράν; Οὐ παρελήλυθας τὸ γραπτήριον; Οὐδὲ τοῖς ἐξ Ἰταλίας ἦκουσιν ὑπετύχανες; Διὸ καλῶς οἱ τῶν Λοκρῶν ἄρχοντες ἐπεὶ γάρ τις ἐξ ἀποδημίας πρεσβυτῶν ἠρώτησε, Μή τι καινόν; ἐζημίωσαν αὐτόν. Ὡς γὰρ οἱ μάγειροι φορὰν εὔχονται βοσκημάτων, οἱ δὲ ἁλιεῖς ἰχθύων, οὕτως οἱ πολυπράγμονες εὔχονται φορὰν κακῶν, καὶ πλῆθος πραγμάτων, καὶ ταραχὰς καὶ μεταβολάς, ἵνα ἀεί τι θηρεύειν καὶ κατανοεῖν ἔχωσιν. Εὖ δὲ καὶ ὁ τῶν Θουρίων νομοθέτης· κωμῳδεῖσθαι γὰρ ἐκώλυσε τοὺς πολίτας, πολὺ μείζους καὶ πολυπράγμονας. Ἔοικε γὰρ ἡ τε μοιχεία, πολυπραγμοσύνῃ τῆς ἀλλοτρίας ἡδονῆς εἶναι, καὶ ζήτησις καὶ ἔρευνα τῶν φυλαττομένων καὶ λανθανόντων τοὺς πολλούς· ἥ τε Πολυπραγμοσύνη, φιλοφάλυσίς ἐστι καὶ φλοερὰ καὶ ἀπηυμένωσις τῶν ἀπορρήτων.

Θ'. Τῇ μὲν οὖν πολυμαθείᾳ τὴν πολυλογίαν ἕπεσθαι

amplexuſque hominem et exoſculatus, audit. Si vero occurrens aliquis dicat nihil eſſe novi, indignabundo ſimilis, *Quid ais*, inquit, *Non fuiſti in foro? Non prætergreſſus es curiam? Non compellaſti eos qui ex Italia venere?* Egregie Locrorum principes, qui peregre venientem, et quærentem *ecquid novi*, multaverunt. Nam ſicut coqui pecudum, piſcatores piſcium uberem proventum: ita curioſi multorum malorum exoptant exortum, multorumque negotiorum, et res novas ac mutationes, ut ſemper venari aliquid et mactare poſſint. Recte etiam Thuriorum legiſlator, qui vetuit ne quis civium in comœdia traduceretur, præter adulteros et curioſos. Videtur enim adulterium curioſa in alterius voluptatem eſſe inquiſitio, eorumque indagatio quæ abſconduntur et pleroſque latent: et Curioſitas corruptela eſt ac denudatio arcanorum.

IX. Jam neceſſe eſt, ut multarum rerum cognitioni

Digitized by Google

συμβαίνει· διὸ καὶ Πυθαγόρας ἔταξε τοῖς νέοις πενταετῆ σιωπὴν, ἐχεμυθίαν προσαγορεύσας· τὴν δὲ περιεργίαν ἢ κακολογίαν ἀνάγκη συνακολουθεῖν. Ἃ γὰρ ἡδέως ἀκούουσιν, ἡδέως λαλοῦσι· καὶ ἃ παρ' ἄλλων ἀπούσῃ συλλέγουσι, πρὸς ἑτέρους μὴ χαρᾶς ἀναφέρουσιν. Ὅθεν αὐτοῖς, μὴ τῶν ἄλλων κακῶν, τὸ νόσημα καὶ πρὸς τὴν ὀπτιμίαν ἐμποδών ἐστι· πάντες γὰρ αὐτὸν φυλάττουσι καὶ ἀποκρύπτουσι, καὶ ὅτε πραξάί τι πολυπράγμονος ὁρῶντος, ὅτε εἰπεῖν ἀκούοντος, ἡδέως ἔχουσιν· ἀλλὰ καὶ βελὸς ἀναπήγνυται, καὶ σκέψεις πραγμάτων ἀφαιροῦσι, μέχρις ἂν ἀκποδὼν ὁ τοιοῦτος γένηται· κἂν ἡ λόγου τινὸς ἀπορρήτου παρόντος, ἢ πράξεως αὐτοσχεδίας πραγματείας, ἀνὴρ πολυπράγμων ὀπτανῇ, καθάπερ ὄμφον, γαλῆς ἀθρόαν ἁρπάσασα, ἄρασιν ἐκ μέσου καὶ ἀποκρύπτουσιν· ὥστε πολλάκις τὰ τοῖς ἄλλοις ῥητὰ καὶ θεατὰ, τούτοις μύθοις ἄῤῥητα καὶ ἀθέατα γίνεσθαι. Διὸ καὶ πίστεως ἀπάσης ἔρημος ὁ πολυπράγμων ἐστί. Οἰκέταις γὰρ

loquacitas comitetur: itaque Pythagoras etiam adolescentibus silentium quinquennium durans injunxit, echemythian (a sermone cohibendo) dictum. Curiositatem autem non potest non subsequi maledicentia. Quæ enim libenter audiunt, libenter etiam loquuntur: et quæ ab aliis studiose colligunt, apud alios cum gaudio efferunt. Quo fit, ut, cum aliis malis, hic morbus etiam cupiditati ipsorum sit impedimento. Omnes enim a curioso sibi cavent, et sua eum celant, et neque agunt libenter curioso inspectante, neque loquuntur audiente: sed et consultationes in aliud tempus rejiciunt, et deliberationes, donec is homo sese amoveat: quod si arcano alicui proposito, aut rei seriæ tractationi superveniat curiosus, veluti cibum accurrente fele tollunt e medio et occultant id de quo agebatur; ut plerumque ea, quæ aliis dicenda spectandaque committuntur, solis curiosis neque videre neque dicere contingat. Eadem de causa etiam omnis fides curioso derogatur.

Digitized by Google

καὶ ξένοις πιστεύομεν μᾶλλον ὑπολαβὰς καὶ γράμματα καὶ σφραγῖδας, ἢ φίλοις καὶ οἰκείοις πολυπράγμοσιν. Ὁ δὲ Βελλεροφόντης ἐκεῖνος οὐδὲ καθ' ἑαυτῷ γράμματα κομίζων ἔλυσεν, ἀλλ' ἀπέσχετο τῆς ὑπολήψεως τῆς βασιλέως, ὡς ἡ γυναικὸς, καὶ τὴν αὐτῶν ἐγκράτειαν. Ἀκρασίας γὰρ τὸ πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ τὸ μοιχεύειν· καὶ ὥσπερ τῇ ἀκρασίᾳ, δεινῆς ἀνοίας καὶ ἀφροσύνης. Τὸ γὰρ τοσαύτας παρελθόντα κοινὰς καὶ δεδημοσιωμένας γυναῖκας, ὑπὲρ τὴν καταύκλειστον ἀθεῖσθαι καὶ πολυτελῆ, πολλάκις, ἂν ὕ- F
πω τύχῃ, καὶ ἄμορφον ὖσαν, ὑφορᾶσθαι μανίας καὶ παραφροσύνης. Ταυτὸν δὲ οἱ πολυπράγμονες ποιοῦσι, πολλὰ καὶ καλὰ θεάματα καὶ ἀκούσματα καὶ σχολὰς καὶ διατριβὰς παρελθόντες, ὑπόνοια διορύττουσιν ἀλλότρια, καὶ καθαλλόμενοι γειτόνων τοίχοις τὰ ὦτα, καὶ συμμιγνύουσιν οἰκέταις καὶ γυναίοις, πολλάκις μὲν οὐδὲ ἀκινδύνως, ἀεὶ δὲ ἀδόξως.

ι'. Διὸ καὶ χρήσιμον ὡς ἔνι μάλιστα πρὸς τὴν ἀπόλροπὴν τοῖς

Nam ſervis et peregrinis facilius credimus epiſtolas atque litteras et ſigilla, quam amicis et familiaribus curioſis. At Bellerophontes ille litteras, quas in ſeipſum ſcriptas ferebat, non aperuit: ſed ſua uſus continentia, tam litteris quam uxore regis abſtinuit. Incontinentiæ enim eſt curioſitas, ut et adulterium: accedente ad incontinentiam atroci ſtultitia atque inſania. Tot enim præteritis communibus et publicis mulieribus impetu ferri ad incluſam unam atque ſumtuoſam, ſæpenumero etiam deformem, extremæ eſt dementiæ. Atqui eadem eſt ratio curioſorum. Omiſſis namque pulchris multis ſpectaculis, auditionibus, ſcholis, diſputationibus, aliorum litteras reſignant, aures parietibus vicinorum applicant, et cum ſervis eorum atque mulierculis ſuſurros miſcent: pleraſque id non ſine periculo, ſemper cum turpitudine.

X. Proinde ut quam fieri poteſt maxime a vitio ſuo abducantur curioſi, utile erit ip-

Digitized by Google

520 πολυπράγμοσιν, ἡ τ̃ προεγνωσμένων ἀνάμνησις. Ἂν γδ, ὥσπερ ὁ Σιμωνίδης ἔλεγε, τὰς κιβωτὰς ἀνοίγων διὰ χρόνου, τ̃ μ̀ τ̃ μισθῶν, ἀεὶ μεστὰν, τ̃ δὲ τ̃ χαρίτων, εὑρίσκειν κενάν· ἔπως ἄν τις Πολυπραγμοσύνης τὴν ἀποθήκην ἀνοίγῃ διὰ χρόνου, καὶ κατασκέπτηται πολλῶν ἀχρήστων καὶ μαλακῶν καὶ ἀτερπῶν γέμουσαν, ἴσως ἂν αὐτῷ τὸ πρᾶγμα προσκόψῃ, φανὲν ἀηδὲς παντάπασι καὶ φλυαρῶδες. Φέρε γδ, ἔστι ὅπου τὰ συγγράμματα τ̃ παλαιῶν ἀναμβάνοι τὰ κάκιστα τ̃ ἐν αὐτοῖς, καὶ βιβλίον ἔχοι συντεθραμμένον οἷον
B Ὁμηρικῶν στίχων ἀκεφάλων, καὶ τραγικῶν σολοικισμῶν, καὶ τ̃ πρὸς Ἀρχιλόχου τοὺς γυναῖκας ἀπρεπῶς καὶ ἀκολάστως εἰρημένων, ἑαυτὸν προδειγματίζοιτος· ἆρ' οὐκ ἔστι δ τραγικῆς καταράς ἄξιος;

Ὅλοιο ὅστις ἐκλέγων τὰς συμφοράς.

Καὶ ἄνευ δ καταράς, ἀπρεπὴς καὶ ἀνωφελὴς ὁ θησαυρισμὸς αὐτ̃ τ̃ ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων· ὥσπερ ἡ πόλις ἣν ὁ κακίστων καὶ ἀναγωγοτάτων κτίσας ὁ Φίλιππος,

sis, si præterita in memoriam sibi revocent. Nam quo pacto Simonides dicebat *se duas suas ciſtas, temporis certi decurſu, aperientem, invenire eam quæ præmiorum eſt, ſemper plenam, quæ beneficiorum, ſemper vacuam reperire:* ita ſi quis interpoſito temporis ſpatio penum ſuæ Curioſitatis inſpiceret, inveniens eam multis inutilibus, vanis, atque injucundis plenam rebus, nimirum ipſa re offenſum iri arbitror, quæ ſe ita plane moleſtam futilemque declararet. Nonne enim ſi quis veterum ſcripta evolvens, peſſima quæque ex iis excerperet, librumque conderet, in quo capite carentes Homeri verſus, tragicos ſolœciſmos, et Archilochi in mulieres indecenter ac fœde dicta, quibus is ſeſe oſtentui præbuit, complecteretur: is dignus videretur tragica iſta imprecatione,

Pereas hominum calamitates male colligens?

et, exſecratione etiam demta, turpis et inutilis eſſet iſte alienorum peccatorum theſaurus: ſimiliſque ejus urbis, quam Philippus peſſimis et contu-

Digitized by Google

Πονηρόπολιν προσηγόρευσεν. Οἱ τοίνυν πολυπράγμονες, ὑ τοίχων, οὐδὲ ποιημάτων, ἀλλὰ βίων ἀτυχήματα καὶ πλημμελήματα καὶ σολοικισμὸς ἀναλεγόμενοι καὶ συνάγοντες, ἀμισούμενον καὶ ἀτερπέστατον κακῶν γραμματοφυλακεῖον τ' ἑαυτοῦ μνήμιον προφέρουσιν. Ὥσπερ οὖν ἐν Ῥώμῃ τινὲς τὰς γραφὰς καὶ τὰς ἀνδριάντας καὶ νὴ Δία τὰ κάλλη τ' ὠνίων παίδων καὶ γυναικῶν ἐν μισθοῦ λόγῳ πλέμβοι, περὶ τ' τεράτων ἀγορὰν ἀναστρέφονται, τὰς ἀκνήμους καὶ τὰς γαλεάγκωνας καὶ τὰς τριοφθάλμους καὶ τὰς τρεθοκεφάλους καταμανθάνοντες, καὶ ζητοῦντες εἴ τι γεγένηται

Σύμμικτον εἶδος καὶ ἀποφώλιον τέρας.

ἀλλ' ἐὰν συνεχῶς τις ἐπάγῃ τοῖς τοιούτοις αὐτοὺς θεάμασι, ταχὺ πλησμονὴν καὶ ναυτίαν τὸ πρᾶγμα παρέξει· οὕτως οἱ τὰ περὶ τὸν βίον ἀτυχήματα καὶ γενῶν ἄρχη καὶ διαστροφὰς πονηρὰς ἐν οἴκοις ἀλλοτρίοις καὶ πλημμελείας πολυπραγμονοῦντες, τ' προτέρων ἀναμιμνησκέτωσαν ἑαυτοὺς, ὅτι χάριν καὶ ὄνησιν οὐδεμίαν ἥνεγκε.

maciſſimis a ſe frequentatam hominibus, Poneropolin, (id eſt urbem malorum,) nominavit. At vero curioſi non carminum, non poëmatum, ſed vitarum lapſus, mendas, et ſolœciſmos colligentes, archivum a Muſis et Gratiis alieniſſimum, memoriam ſuam circumferunt. Sunt Romæ qui picturis, ſtatuis, pulchritudine adeo puerorum venalium et mulierum ſpreta, in Foro monſtrorum obverſentur, et quærant ſi qui ſint vitioſis tibiis aut cubitis, tribus oculis, aut ſtruthionis capite præditi, denique an ſit aliquod natum e

Mixtis naturis monſtrum abominabile:

quos tamen ſi frequenter ad hæc adducerentur ſpectacula, mox ſatietas et nauſea invaderet. Eodem modo qui vitæ infortunia, turpitudineſque gentium et corruptelas, et peccata alienarum familiarum curioſe colligunt, recordentur illorum primo loco obſervatorum, ſentiantque nihil ea ſibi gratiæ, nihil utilitatis attuliſſe.

Digitized by Google

ια'. Μέγιστον μὲν τοῖς τῆ πάθους ἀποτροπῆ ὁ ἐθισμὸς, ἐὰν πόρρωθεν ἀρξάμενοι γυμνάζωμεν ἑαυτὺς καὶ διδάσκωμεν ὅτι ταύτης τ' ἐγκράτειαν· καὶ γὰρ ἡ αὔξησις ἔθει γέγονε, τῆ νοσήματος κατ' μικρὸν εἰς τὸ πρόσω χωροῦντος· ὃν δὲ τρόπον, εἰσόμεθα πρὸ τ' ἀσκήσεως ὁμῆ ἀναλεγόμενοι. Πρῶτον μὲν οὖν ἀπὸ τῶν βραχυτάτων καὶ φαυλοτάτων ἀρξώμεθα. Τί γὰρ χαλεπόν ἐστιν ἐν ταῖς ὁδοῖς τὰς ὑπ' τ' πάφων ὑπογραφὰς μὴ ἀναγινώσκειν; ἢ τί δυσχερὲς ἐν τοῖς πρεπάτοις τὰ κατ' τ' τοίχων γράμματα τῆ ὄψει παρατρέχειν; Συμβάλλονται αὐτοῖς ὅπ χρήσιμον ὐδὲν ὐδ' ὑπιτερπὲς ἐν τούτοις γέγραπται· ἀλλ' ἐμνήσθη ὁ δεῖνα τὸν δεῖνος ἐπ' ἀγαθῷ, καὶ φίλων ἄριστος ὅδε πὶς· καὶ πολλὰ τοιαύτης γέμοντα φλυαρίας· ἃ δοκεῖ μὲν οὐ βλάπτειν ἀναγινωσκόμενα, βλάπτει δὲ λεληθότως, τῷ μελέτῃ παρεμποιεῖν τὸ ζητεῖν τὰ μὴ προσήκοντα. Καὶ καθάπερ οἱ κυνηγοὶ τοὺς σκύλακας οὐκ ἐῶσιν ἐκτρέπεσθαι καὶ δίωκειν πᾶσαν ὀσμὴν, ἀλλὰ τοῖς ῥυτῆρσιν

XI. Maximum ad hujus vitii propulsationem momentum adfert adsuefactio, si eminus orsi condocefaciamus nos et paremus ad hanc continentiam: quando consuetudine etiam id morbi augetur, ac sensim ulterius progreditur. Modum hujus adsuefactionis exponere placet. Ergo initium faciamus a vilissimis et minimis rebus. Quid enim mali est, in via non legere inscriptiones monumentorum, aut in ambulationibus litteras parietibus inscriptas visu praetercurrere? si nobiscum cogitemus nihil hinc ad nos commodi oblectationisque reditorum, sed certos homines certorum hominum memoriam honorificam fecisse, ac scripsisse, *Amicorum iste fuit optimus*, ac quae multae aliae istius generis sunt nugae: quae lectae nihil videntur afferre damni, nocent tamen occulte, dum curam quaerendi nihil ad nos pertinentia ingenerant. Et quemadmodum venatores non sinunt canes evagari aut quemvis odorem sectari, verum lo-

Digitized by Google

ἕλκωσι καὶ ἀνακρούωσι, καθαρὸν αὐτῷ καὶ ἄκραῦον φυ- P
λάττοντες τὸ αἰσθητήριον ὅπῃ τὸ οἰκεῖον ἔργον, ἵνα εὐτο-
νώτερον ἐμφύῃ τοῖς ἴχνεσι,

Τίρματα θηρίων μελέων μυκτῆρσιν ἰχνευῶν·

οὕτω δεῖ τὰς ὅπῃ πᾶν θέαμα καὶ πᾶν ἄκουσμα τῆ πολυ-
πράγμονος ὀχλαγωγὰς καὶ ἀδιαπλανήτους ἀφαιρεῖν καὶ ἀν-
τιτιθᾶν ὅπῃ τὰ χρήσιμα φυλάττοντας. Ὥσπερ γὰρ οἱ
ἀετοὶ καὶ οἱ λέοντες ἐν τῷ βαδιστεῖν συστρέφουσιν ἔσω τοὺς
ὄνυχας, ἵνα μὴ τῷ ἀκμὴν αὐτῷ καὶ τὴν ὀξύτητα καταβλά-
βωσιν· οὕτω τὸ πολύπραγμον τῆ φιλομαθοῦς ἀκμὴν 521
τινα καὶ γόμωμα νομίζοντες ἔχειν, μὴ καταναλίσκωμεν
μηδ' ἀπαμβλύνωμεν ἐν τοῖς χειρίστοις.

ιβ'. Δεύτερον τοίνυν ἐθιζώμεθα θύραν παριόντες ἀλ-
λοτρίαν μὴ βλέπειν ἔσω, μηδὲ τῷ ἐντὸς ὑπαθρεῖν
τῇ ὄψει, καθάπερ χειρὶ τῇ περιεργίᾳ· ἀλλὰ τὸ τῆ Ξε-
νοκράτους ἔχωμεν πρόχειρον, ὃς ἔφη, Μηδὲν διαφέ-
ρειν ἢ τὰς πόδας ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ἀλλοτρίαν οἰκίαν

ris capita eorum ſurſum tra-
hunt atque cohibent eos, ſen-
ſumque ipſorum purum ſince-
rumque ad rem ſibi deſtina-
tam ſervant: nimirum ut veſ-
tigiis poſſint eo acrius inhæ-
rere, quando

Naribus indagant miſerarum luſtra ferarum:

ſic oportet curioſi ad quævis
ſpectacula et quaſvis auditio-
nes vagabundam excurſionem
inhibere, et ad utilia caute re-
trahere. Sicut enim aquilæ et
leones inter ambulandum un-
gues intro avertunt, ne eorum
aciem atterant: ita curioſita-
tis acumen, quod habere vi-
detur in ſtudio cognoſcendi,
non debemus in viliſſimis re-
bus retundere et hebetare.

XII. Secundum eſt proin-
de, ut adſueſcamus januam
prætereuntes alienam non in-
tro adſpicere, neque ob curio-
ſitatem oculis, tanquam manu,
quæ intus ſunt apprehendere:
habeamuſque potius in promtu
illud Xenocratis dictum, *Ni-
hil intereſſe, pedeſne quiſquam
an oculos in aliena domo po-*

Digitized by Google

πήνεμ. Οὔτε γὰρ δίκαιον ἐστὶ καλὸν, ἀλλ' οὐδὲ ἡδὺ τὸ θέαμα.

Δύσμορφα μέντοι τἄνδον εἰσιδεῖν, ξένε.

τὰ γὰρ πολλὰ τοιαῦτα τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις, σκεύαρια κείμενα, καὶ θεραπαινίδες καθεζόμεναι, καὶ ἀκουσδαῖον οὐδὲν οὐδὲ θέατρον. Ἡ δὲ σωφρονοῦσα τὴν ψυχὴν παρέβλεψις αὐτὴ καὶ ἀποστροφὴ, ἀηδὲς καὶ τὸ ἔθος μοχθηρόν. Ὁ μὲν γὰρ Διογένης θεασάμενος εἰσελαύνοντα τὸν ὀλυμπιονίκην Διόξιππον ἐφ' ἅρματος, καὶ γυναικὸς εὐμόρφου θεωμένης τὴν πομπὴν, ἀποπαύσαι τοὺς ὄφεις μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ὑποβλέπουσα καὶ παρεπιστρεφόμενον, Ὁρᾶτε, εἶπε, τὸν ἀθλητὴν ὑπὸ παιδισκαρίου τραχηλιζόμενον; Τοὺς δὲ πολυπραγμονας ἴδοις ἂν ἐκάστοτε πάντας ὁμοίως θεάματος τραχηλιζομένους καὶ ἀειλογημένους, ὅταν ἔθος καὶ μελέτη γένηται τῆς ὄψεως αὐτοῖς παλαχῆ διαφερομένης. Δεῖ δὲ, ὡς ἔμοιγε, μὴ καθάπερ θεράπαιναν, ἀνάλογον ἔξω ῥέμβεσθαι τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ἀποπεμπομένην ὑπὸ τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὰ πράγματα, συντυγχάνειν αὐτοῖς ταχὺ καὶ

nat. Nam neque juſta, neque honeſta, neque ſuavis adeo eſt iſta inſpectio.

Sunt intus, heſpes, fane viſu turpia.

cernuntur quippe plerumque vaſa jacentia, ancillæ ſedentes, nihil ſerium, aut adſpectu jucundum: verum obtutus iſte et ejaculatio oculorum animum ſimul convertens, turpis eſt, moriſque pravi. Diogenes cum videret Dioxippum ex Olympico certamine victorem curru invehentem, a muliercula formoſa, quæ pompam ſpectabat, oculos non poſſe avellere, ſed rejecto retro vultu eam intueri, *Videte*, inquit, *athletam, cui puellæ cervicem interquet.* At curioſorum videas collum quovis ſpectaculo circumagi, quando ob ſtudium et conſuetudinem uſquequaque eorum ſe oculi obvertunt. Debet autem, puto, ſenſus non inſtar petulantis ancillæ foras evagari, ſed cum a mente emittitur ad res, celeriter eas percipere et renunciare, deinde rurſum mo-

ἀφαγγέλλειν· ἔπειτα πάλιν κοσμίως ἐντὸς εἶ δ' λογισμῷ καὶ προσέχειν αὐτῷ. Νῦν δὲ συμβαίνει τὸ τοῦ Σοφοκλέους,

Ἔπειτα δ' Αἰνιᾶνος ἀνδρὸς ἄγομοι
Πῶλοι βίᾳ φορεῦσιν,—

αἱ μὴ τυχοῦσαι παιδαγωγίας, ὥσπερ λέγομεν, ὀρθῆς μηδὲ ἀσκήσεως ἀληθοῦς, περιεκτρέχουσαι καὶ σωφελκόμεναι πολλάκις, εἰς ἃ μὴ δεῖ καταβάλλουσι τὴν διάνοιαν. D Ὅθεν ἐκεῖνο μὲν ψεῦδός ἐστι, τὸ Δημόκριτον ἑκουσίως σβέσαι τὰς ὄψεις ἀπερεισάμενον εἰς ἔσοπτρα πυρωθέντα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῶν ἀνάκλασιν δεξάμενον, ὅπως μὴ παρέχωσι θόρυβον, τὴν διάνοιαν ἔξω καλοῦσαι πολλάκις, ἀλλ' ἔασιν ἔνδον οἰκουρεῖν καὶ διατρίβειν περὶ τοῖς νοητοῖς, ὥσπερ παρόδιοι θυρίδες ἐμφραγεῖσαι· τοῦτο μᾶλλόν ἐστι ἀληθές, ὅτι τὴν αἴσθησιν ὀλίγα κινοῦσιν οἱ πλεῖστα τῇ διανοίᾳ χρώμενοι. Καὶ γὰρ τὰ Μουσεῖα πορρωτάτω τῶν πόλεων ἱδρύσαντο, καὶ τὴν νύκτα προσεῖπον Εὐφρόνην, μέγα πρὸς εὕρεσιν τῶν ζητουμένων καὶ σκέψιν ἡγούμενοι τὴν ἡσυχίαν καὶ τὸ ἀπράγμονον. E

deſte intus cum ratione eſſe, eique parere. Nunc Sophocleum illud uſu venit,

Hinc Æniaris effrænes pulli viri
Feruntur indomito ore.—

ſcilicet ſenſus non recte inſtituti atque condocefacti, frequenter excurrere occupant, animumque una trahunt in res nihil attinentes. Equidem falſum eſt, quod dicitur, Democritum ſponte ſua oculos exſtinxiſſe, in ignitum ſpeculum eos defigentem luminiſque reflectionem accipientem; nimirum ne obturbarent, animum ſæpe foras evocando, ſed veluti feneſtræ proſpectus in viam obturatæ, intus eum manere ſinerent, et immorari rebus ſola mente cernendis. Id tamen veriſſimum eſt, qui mente plurimum utuntur, eos ſenſuum motu perparco uti. Nam et Muſea longiſſime ab urbibus ædificabant, et noctem Euphronam dixerunt Græci (a bene intelligendo,) ad conſiderationem et inventionem eorum quæ quæruntur, admodum conducere quietem aut alio abſtrahentium vacuitatem rati.

Digitized by Google

ιγ'. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο χαλεπὸν ἢ δύσκολον, ἀνθρώπων λοιδορουμένων ἐν ἀγορᾷ καὶ κακῶς λεγόντων ἀλλήλους, μὴ προσελθεῖν· ἢ συμφορμῆς ὄπι τι πλειόνων γενομένης, μένειν καθήμενον· ἐὰν δὲ ἀκρατῶς ἔχῃς, ἀπελθεῖν ἀναστάντα. Χρησῷ μὲν γὰρ ἡδέως, τοῖς πολυπραγμονοῦσιν ἀναμίξας σεαυτὸν, ἀπολαύσῃς· μεγάλα δὲ ὠφεληθήσῃ, τὸ πολύπραγμον ἀποστρέψας βίᾳ καὶ κολάσας, ὑπακούειν τῷ λογισμῷ συνηθίζόμενον. Ἐκ δὲ τούτου μᾶλλον ὀρεκτέονται τῆς ἄσκησιν ὀρθῶς ἔχει, καὶ θέατρον ἀκροάματος εὐημερούντος παρελθεῖν, καὶ φίλους ἐπ' ὀρχηστοῦ τινος ἢ κωμῳδοῦ θέαν προσλαμβανομένους δώσασθαι, ἢ βοῆς ἐν σταδίῳ γενομένης ἢ ἱπποδρόμῳ, μὴ ἐπισφαφῆναι. Καθάπερ γὰρ ὁ Σωκράτης παραίνει φυλάττεσθαι τῶν βρωμάτων ὅσα μὴ σωτηρίας ἕνεκα ἐσθίειν ἀναπείθει, καὶ τῶν ποτῶν ὅσα πίνειν μὴ διψῶντας· οὕτω χρὴ καὶ ἡμᾶς τῶν θεαμάτων καὶ ἀκουσμάτων φυλάττεσθαι καὶ φεύγειν ὅσα κρατεῖ ἢ προσάγεται τοὺς μηδὲν δεομένους.

XIII. Porro nec hoc quoque difficile aut arduum eſt, hominibus in foro mutuis conviciis ſe proſcindentibus, non accedere: aut ubi concurſus multorum aliquam ad rem fit, ſede ſe ſua continere: aut ſi hoc ob incontinentiam nequeas, ſurgere et domum abire. Nihil enim boni conſequeris permiſcendo te curioſis: magnam vero utilitatem percipies, Curioſitate per vim averſa et compreſſa, rationique obtemperare adſuefacta. Exinde magis intendens exercitationem recte facies, ſi theatrum in quo aliquid cum applauſu auditur prætereas, et amicos ad ſaltatoris aut comœdi alicujus ſpectaculum trahentes ſubmoveas, ac vociferatione in ſtadio aut circo ſublata, non movearis. Ut enim Socrates aiebat cavendos eſſe cibos, qui non eſurientes ad edendum alliciunt, et potus qui faciunt ut non ſitiens bibas: ita nobis fugienda ſunt ſpectacula iſta et auditiones, quæ nullo uſu exigente nos ad ſe trahunt. Cyrus quidem

BODLEIAN LIBRARY OXFORD MUSEUM

Digitized by Google

Ὁ δὲ Κῦρος οὐκ ἐβούλετο τὴν Πάνθειαν ἰδεῖν, ἀλλὰ τοῦ Ἀράσπου λέγοντος, ὡς ἄξιον θέας εἴη τὸ τῆς γυναικὸς εἶδος, Οὐκοῦν, ἔφη, μᾶλλον αὐτῆς ἀφεκτέον· εἰ γὰρ ὑπὸ σοῦ πεισθεὶς ἀφικόμην πρὸς αὐτήν, ἴσως ἄν με πάλιν ἀναπείσειεν αὐτὴ καὶ μὴ σχολάζοντα φοιτᾶν, θεᾶσθαί τε καὶ προσκαθῆσθαι πρὸς ἐμὲ πολλὰ τῶν ἀσχολιῶν ἀξίων. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἀλέξανδρος εἰς ὄψιν ἦλθε τῆς Δαρείου γυναικός, εὐπρεπεστάτης εἶναι λεγομένης· ἀλλὰ πρὸς τὴν μητέρα φοιτῶν αὐτῆς προσεῖχεν ἑαυτὸν, οὐκ ἐπιμένουσι τὴν νέαν καὶ καλὴν ἰδεῖν. Ἡμεῖς δὲ τοῖς φορείοις τῶν γυναικῶν ἐπιβάλλοντες τὰ ὄμματα, καὶ τῶν ψυρίδων ἐκκρεμαννυμένων, οὐδὲν ἁμαρτάνειν δοκοῦμεν, οὕτως ἀλιθήκην καὶ ῥᾳδιὴν εἰς ἅπαντα τὴν Πολυπραγμοσύνην ποιούμενοι. B

ιδ'. Ἔστι τοίνυν καὶ πρὸς δικαιοσύνης ἄσκησιν, ὑπερβολή ποτε λῆμμα δίκαιον, ἵνα πόρρω τῶν ἀδίκων ἐξίστῃς σεαυτὸν τῆς ἕξεως· καὶ πρὸς σωφροσύνην ὁμοίως, ἀποκάθηταί ποτε γυναικὸς ἰδίας, ἵνα μηδέ ποτε κινηθῇς ἐπ' ἀλλο-

Pantheam videre noluit, et Araſpe dicente mulieri formam eſſe ſpectatu dignam, reſpondit, *Tanto magis ergo abſtinendum; ſi enim nunc tibi parens ad eam veniam, fortaſſis ipſa rurſum mihi perſuaſerit etiam cum otioſus non ero ad ſe ventitare, ſpectare, et aſſidere, multis rebus ſeriis neglectis.* Et Alexander Darii uxorem, quia formoſiſſima dicebatur, noluit in ſuum venire conſpectum: ſed ad matrem ejus anum accedens, vidi- 522

dere juvenem et pulchram non ſuſtinuit. Nos lecticis mulierum oculos ſubjicientes, et eos a feneſtris ſuſpendentes, nihil peccare nobis videmur, adeo lubricam et ad omnia fluentem curioſitatem facientes.

XIV. Proinde etiam ad juſtitiæ exercitationem facit, aliquando capturam honeſtam omittere, ut longe abeſſe ab inhoneſtis adſuefcas: et ad temperantiam conducit, interdum propria abſtinere uxore, ne unquam in aliena commo-

Digitized by Google

τρίας. Τοῦτο δὴ τὸ ἦθος ἐπάγων τῇ Πολυπραγμοσύνῃ, σπυρῶν καὶ τῶν ἄλλων ἔνια παρορᾶσαί ποτε καὶ παριδεῖν, καὶ βουλομένην πρὸς ἀγγελίαί τι τῶν ἔνδον οἰκίας, ὑποβαλέσθαι, καὶ λόγους περὶ σοῦ λελέχθαι δοκοῦντας ἀπώσασθαι. Καὶ γὰρ ὁ Οἰδίπους τοῖς μείζοσι κακοῖς ἡ περιεργία πε-
C μέβαλε· ζητῶν γὰρ ἑαυτὸν ὡς οὐκ ὄντα Κορίνθιον ἀλλὰ ξένον, ἀπιόντι τῷ Λαΐῳ, καὶ τοῦτον ἀνελὼν, καὶ τὴν μητέρα λαβὼν ἔνδον τῇ βασιλείᾳ γυναῖκα, καὶ δεινὸν τὸν εἰ μαχήριος, πάλιν ἑαυτὸν ἐζήτει· καὶ ὁ γυναικὸς οὐκ ἐώσης, ἔτι μᾶλλον ἤλεγχε τὸν συνειδότα γέροντα, πᾶσαν περιφέρων ἀνάγκην· τέλος δὲ τοῦ πράγματος ἤδη περιρρέοντος αὐτὸν τῇ ὑπονοίᾳ, καὶ τοῦ γέροντος ἀναβοήσαντος,

Οἴμοι πρὸς αὐτῷ γ' ὡμὸ τοὔπος λέγειν,

ὅμως ἐξημμένος καὶ τοῦ πάθους καὶ σφαδάζων ἀποχρίνεται,

Κἄγωγ' ἀκούειν· ἀλλ' ὅμως ἀκουστέον.

D Οὕτω τις ἡδὺ γλυκύπικρος καὶ ἀκατάσχετος ὁ τῆς Πολυ-

veare. Hunc morem in Curiositatem introducens, conaretur etiam tuorum quædam aliquando fuida aure prætermittere ac clausis oculis: et volentem aliquid de rebus domesticis nunciare, differre, et quæ de te dicta videbuntur non admittere. Etenim Œdipum quidem Curiositas in extremas conjecit calamitates. Quærens enim seipsum, ut qui non Corinthius esset, sed peregrinus, Laio occurrit, eoque necato, matrem cum dote regni uxorem duxit: cumque videretur felix, rursum seipsum quærebat, et prohibente uxore tanto magis examinavit senem totius rei conscium, omni necessitate urgens: tandem re jam ei suspicionem injiciente, et sene exclamante,

Heu, restat hoc nunc, dicere quod gravissimum est,

tamen affectu inflammatus atque tremiscens ait,

Mihique dirum auditu: sed tamen audiam.

Ita pruritus quidam est Curiositatis dulcedini amarorem habens permixtum et effrænis,

περιγμοσύνης γέλγαλισμὸς, ὥσπερ ἕλκος αἱμάτων ἑαυτὸν ὄζειν ἀμύνηλας. Ὁ δὲ ἀπηλλαγμένος τῆς νόσου ταύτης καὶ φύσει πρᾷος, ἀγνοήσας τι τῶν δυσχερῶν, εἴποι ἄν,

Ὦ πόσα λήθη τ' κακῶν, ὡς εἶ σοφή.

ιε'. Διὸ χὴ πρὸς ταῦτα συνεθιστέον αὑτὸν, ὀπισθίω κομισθεῖσαν μὴ ταχὺ μηδὲ κατεσπευσμένως λύειν καθάπερ οἱ πολλοὶ ποιοῦσιν, ἂν αἱ χεῖρες βεβρύνωσιν, τοῖς ὀδοῦσι τὰς δεσμὰς διαβιβρώσκοντες· ἀγγέλου πόθεν ἥκοντος, μὴ προσδραμεῖν, μηδὲ ἁρπάσαι φίλου τινος ἐπόντος, Ἔχω σοί τι καινὸν εἰπεῖν πρᾶγμα, Μᾶλλον, εἰπὲ χρήσιμον ἔχεις ἢ ὠφέλιμον. Ἐμοῦ ποτε ὄντος Ῥώμῃ διαλεγομένου, Ῥοῦφος ἐκεῖνος ὃν ὕστερον ἀπέκτεινε Δομετιανὸς τῇ δόξῃ φθονήσας, ἤκουσε, καὶ διὰ μέσου γραπτώτης παρελθὼν ὀπισθίω ἅπτει Καίσαρος ἐπέδωκε· γενομένης δὲ σιωπῆς, καμοῦ διαλιπόντος ὅπως ἀναγνῷ τὸ ὀπισθίω, οὐκ ἠθέλησεν, οὐδὲ ἔλυσε πρότερον ἢ διεξελ-

tanquam vulnus ſibi ipſi ſanguinem eliciens ubi ſauciatur. Qui vero liberatus hoc morbo eſt, natura placidus, is ubi aliquid mali ignoravit, dicet ſecum,

Veneranda malorum oblivio, quantum ſapis!

XV. Quare ad hoc etiam adſueſcendum eſt, et allatam epiſtolam non ſtatim neque feſtinanter ſolvas: quod multi faciunt, manibus cunctantibus dentes vinculis injicientes, eaque morſu rumpentes: nuncio alicunde veniente, non accurras neque aſſurgas: amico aliquo dicente, *Habeo novi aliquid quod tibi dicam*, reſpondeas, *Malim utile aliquid et conducibile.* Ego cum aliquando Romæ diſſererem, Ruſtico (quem poſtea Domitianus invidia gloriæ ejus impulſus interfecit) me audienti, interveniens miles epiſtolam a Cæſare miſſam tradidit: hic ego intermittere cum vellem orationem, ipſique ſpatium legendi litteras concedere, renuit ille, neque ante epiſtolam ſolvit, quam ego perо-

Digitized by Google

θεῖν ἐμὲ τὸν λόγον, καὶ διαλυθῆναι τὸ ἀκροατήριον· ἐφ' ὧν πάντες ἐθαύμασαν τὸ βάρος τῆς ἀνδρός. Ὅταν δέ τις οἷς ἔξεστι τρέφων τὸ πολύπραγμον, ἰσχυρὸν ἀσφάσηται καὶ βίαιον, οὐκέτι ῥᾳδίως ἔστιν ἀπὸ κενοῦ φερομένης διὰ συνήθειαν, κρατεῖν δυνατός ἐστιν· ἀλλ' ὑπόπτοις παραλύσιν ἔστι φίλων, συνεδρίοις ἀπορρήτοις ἑαυτὸν παραβάλλουσιν, ἱερῶν ἃ μὴ θέμις ὁρᾶν γίνονται θεαταί, τόπους ἀβάτους πατοῦσι, πράγματα καὶ λόγους βασιλικοὺς ἀνερευνῶσι.

ις'. Καίτοι τὸν γε τυράννους οἷς ἀνάγκη πάντα γινώσκειν, ἐπαχθεστάτους ποιεῖ τὸ τῶν λεγομένων ἀπόρρητων καὶ προσαγωγέων γένος. Ὠπακουσὰς μὲν οὖν πρῶτος ἔσχεν ὁ νέος Δαρεῖος, ἀπιστῶν ἑαυτῷ, καὶ πάντας ὑφορώμενος καὶ δεδοικώς· 523 τοὺς δὲ προσαγωγέας οἱ Διονύσιοι τοῖς Συρακουσίοις κατὰ-

E. 7. ἐφ' ὧν] ἐφ' ᾧ. Colleg. Nov.

F. 3. ἔστι φίλων, συνεδρίοις] Ita distinguunt C. D. Voss. Vulgo, οὗτοι, φίλων συνεδρίοις.

A. 1. προσαγωγέας] Hoc Stephanus dedit ex Jannot. pro προσαγωγίδας quod habent Ald. Bas. Xyl. item A. C. D. Voss. Colleg. Nov. et ipse Plutarch. Dion. p. 970. D. Sed hoc loco, vulgatum forte retinendum.

rassem, et missa esset schola: omnibus viri gravitatem admirantibus. At vero ubi aliquis potentia et licentia præditus vitium Curiositatis alit, idque vires et violentiam acquisivit, is jam non facile abstinere ab his, quibus ipsi interdictum est, potest: nam qui hoc modo sunt affecti, ii et epistolas resignant, et consiliis amicorum arcanis sese ingerunt, sacra quæ cerni ab ipsis est nefas intuentur, loca inaccessa calcant, res et sermones regum scrutantur.

XVI. Sane tyrannos, quibus omnia cognoscere est necesse, invisissimos reddit hoc genus hominum, qui auscultatores et delatores appellantur. Primus Darius minor auscultatores usurpavit, sibi ipsi non credens, omnesque habens suspectos atque metuens: Delatores, (quos ipsi Prosagogidas nominabant,) Dionysii inter Syracusanos spar-

Digitized by Google

μιξαι· ὅθεν ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν πραγμάτων, τούτους πρώτους οἱ Συρακούσιοι συλλαμβάνοντες ἀπετυμπάνιζον. Καὶ γὰρ τὸ τῶν συκοφαντῶν γένος ἐκ τῆς τῶν πολυπραγμόνων φατρίας καὶ ἑτας ἐστίν. Ἀλλ' οἱ μὲν συκοφάνται ζητοῦσιν εἴ τις ἢ βεβούλευται κακόν, ἢ πεποίηκεν· οἱ δὲ πολυπράγμονες καὶ τὰς ἀβουλήτους ἀτυχίας τῶν πέλας ἀλόγχοντες, εἰς μέσον ἐκφέρουσι. Λέγεται δὲ καὶ τὸ ἀλιτήριον ἐκ φιλοπραγμοσύνης κατονομασθῆναι τοιοῦτον· λιμοῦ ὄντος, ὡς ἔοικεν, Ἀθηναίοις ἰσχυροῦ γενομένου, καὶ τῶν ἐχόντων πυρὸν εἰς μέσον οὐ φερόντων, ἀλλὰ κρύφα καὶ νύκτωρ ἐν ταῖς οἰκίαις ἀλούντων, αἰσθόμενοι ἐτήρουν τοὺς μύλωνας τὸν ψόφον· ἔπειτα ἀλιτήριοι προσηγορεύθησαν. Ὁμοίως δὲ καὶ τῷ συκοφάντῃ τοὔνομα γεγενῆσθαι· κεκωλυμένης γὰρ ἐκφέρειν τὰ σῦκα, μηνύοντες καὶ φαίνοντες τοὺς ἐξάγοντας, ἐκλήθησαν συκοφάνται. Καὶ τοῦτο οὖν οὐκ ἄχρηστόν ἐστιν ἐνιδεῖν τοὺς πολυπραγμο-

ferunt: quos quidem delatores conversione rerum facta primos arripuere Syracusani, et exquisito tympani supplicio affecerunt. Calumniatorum enim genus, e tribu et curia curioforum est. Quanquam calumniatores tantum id scrutantur, an malum aliquis consilium ceperit, an aliquid flagitii perpetraverit: curiosi etiam calamitates quæ nolentibus acciderunt, exquirunt inque medium proferunt. Quin et aliterium, (id est scelerosum,) a Curiositate principio aiunt inveniſſe. Narrant enim, penuria frumenti Athenis oborta, ita ut quibus esset triticum, ii id non in publicum promerent; sed domi suæ per noctem molerent; quosdam obambulasse qui molarum observarent strepitum, atque inde hoc nomen reportasse, (quasi *molarios* si diceres: est enim *alein* Græcis molere.) Similis est origo vocabuli Sycophanta: (quem Latini delatorem, puto, dicunt.) Eos enim sic appellabant, qui, cum prohibitum esset ficus exteris vendere, indicium de iis deferebant, qui foras ficus vendidissent. Atque hoc non inutile est considerari a curio-

Digitized by Google

νας, ὅπως ἀρχύνωνται τὴν πρὸς τὰς μισουμένους μάλιστα καὶ δυσχεραινομένους ὁμοιότητα καὶ συγγένειαν τοῦ ἁμαρτήματος.

sis, ut ſtudii ſui pudore afficiantur, quod ipſis cum inviſiſſimis atque moleſtiſſimis hominibus ob ſimilitudinem et cognationem rei eſt commune.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΦΙΛΟΠΛΟΥΤΙΑΣ.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΦΙΛΟΠΛΟΥΤΙΑΣ.

PLUTARCHI

DE

CUPIDITATE DIVITIARUM.

α'. Ἱππομαχος ὁ ἀλείπτης, ἐπαινέντων τινῶν ἄνθρωπον εὐμήκη καὶ μακρὰς ἔχοντα χεῖρας, ὡς παιπαιὸν, Εἴπερ, ἔφη, χαλκεῖν ἔδει τὸν στέφανον κρεμάμενον. Τοῦτ' ἔστιν εἰπεῖν πρὸς τοὺς τὰ κάλλη χωρία καὶ τὰς μεγάλας οἰκίας καὶ τὸ πολὺ ἀργύριον ὑπερεκπεπληγμένους καὶ κηλοῦντας, Εἰ γὰρ ἔδει πωλουμένην κρί-

I. HIPPOMACHUS alipta, quibusdam hominem procerum longisque manibus præditum laudantibus, tanquam ad pugillationem aptum, *Sane*, inquit, *si corona in sublimi suspensa foret aetrahenda*. Idem hoc usurpare licet de iis qui pulchros fundos, et amplas domos, argentique copiam cum stupore admirantur, inque his felicitatem ponunt, *Sane, si quidem venalem beatitatem emere oper-*

Digitized by Google

αὐθαι τὴν εὐδαιμονίαν. Καίτοι πολλοὺς ἂν ἴδοι τις οἱ μᾶλλον ἐθέλουσι πλουτεῖν ἢ κακοδαιμονοῦντες, ἢ μαχόμενοι γενέας δόντες ἀργύριον. Ἀλλ' οὐκ ἔστι γε χρημάτων ὠνιον ἀλυπία, μεγαλοφροσύνη, εὐχάθεια, θαῤῥαλέότης, αὐτάρκεια· τῷ πλουτεῖν οὐκ ἔνεστι τὸ πλούτου καταφρονεῖν, οὐδὲ τῷ τὰ περιττὰ κεκτῆσθαι τὸ μὴ δεῖσθαι τῶν περιττῶν.

Β. Τίνος οὖν ἀπαλλάττει τῶν ἄλλων κακῶν ὁ πλοῦτος, εἰ μηδὲ Φιλοπλουτίας; Ἀλλὰ ποτῷ μὲν ἔσβεσαν τὴν τοῦ ποτοῦ ὄρεξιν, καὶ τροφὴ τὴν τῆς τροφῆς ἐπιθυμίαν ἠκέσαντο· καὶ κεῖνος ὁ λέγων,

Δὸς χλαῖναν Ἱππώνακτι, κάρτα γὰρ ἐγὼ·

πλειόνων ἐπιφερομένων, δυσαναχετεῖ καὶ διωθεῖται· Φιλαργυρίαν δὲ οὐ σβέννυσιν ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον, οὐδὲ πλεονεξίαν παύει κτωμένη τὸ πλέον. Ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν πρὸς τὸν πλοῦτον, ὡς πρὸς ἰατρὸν ἀλαζόνα,

Τὸ φάρμακόν σου τὴν νόσον μείζω ποιεῖ.

teret. Et vero multos videas, qui divites juxtaque miseri esse malint, quam pecunia impensa felices fieri. Atqui non est venalis argento vacuitas doloris, magnanimitas, constantia, confidentia, vita tota ex sese apta: divitiæ in se non habent contemtum opum; neque supervacanearum possessio rerum hoc præstat ut eas non requiras.

II. Quo autem alio malo divitiæ liberent, si ne cupiditatem quidem divitiarum tollunt? Sane potu bibendi appetitus exstinguitur, et cibus cibi desiderio medetur: et is qui dicit,

Da pallium Hipponacti, nam valde algeo,

si quis plures ingerat vestes, non ferat sed rejiciat. At avaritiam neque argentum neque aurum exsaturat, neque auctis opibus aboletur. Sed dici potest de divitiis, id quod in medicum glorioſum dictum est,

Tuum remedium morbum graviorem facit.

Digitized by Google

Ἄρτος δόμβος καὶ οἶκος καὶ σκέπης μετρίας, καὶ ὅ τυχόντος ὄψος παραλαβών, ἐμπέπληκεν ἐπιθυμίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ ἐλέφαντος, καὶ σμαράγδων, καὶ κυνῶν καὶ ἵππων, εἰς χαλεπὰ καὶ πάνια καὶ δυσπόριστα καὶ ἄχρηστα, μεταδεὶς οὐκ τῶν ἀναγκαίων τοῦ ὄρεξιν. Ἐπεὶ τῶν γε ἀρκούντων ὀδεὶς πένης ἐστίν· ὁ δεδάνεικας πώποτε ἀργύριον ἄνθρωπος, ἵνα ἅλφιτα πρίηται, ἢ τυρόν, ἢ ἄρτον, ἢ ἐλαίας· ἀλλὰ τὰ μὲ οἰκία πολυτελὴς χρεωφειλέτου πε-
524 πώκασιν· τὸν δὲ ὁμορῶν ἐλαιόφυτον, τὰ δὲ σιτῶνες, ἀμπελῶνες, ἄλλον ἡμίονοι Γαλατικαὶ, ἄλλον ἵπποι ζυγοφόροι

Κεῖν' ὄχεα κροτέοντες——

σωρεύσασιν εἰς βάραθρα συμβολαίων καὶ τόκων καὶ ἐπωδίνων. Εἶτα ὥσπερ οἱ πίνοντες μὴ τὸ μὴ διψῆν, ἢ ἐσθίοντες μὴ τὸ μὴ πεινῆν, καὶ ὅσα διψῶντες ἢ πεινῶντες ἔλαβον προσεξεμοῦσιν· οὕτως οἱ τὰ ἀχρήστων ἐφιέμενοι καὶ περιττῶν, οὐδὲ τῶν ἀναγκαίων κρατοῦσιν. Οὗτοι μὲν οὖν τοιοῦτοι.

Quippe nos qui pane opus habebamus, domoque et operculo modico, ac qualicumque obsonio nactus implevit concupiscentia auri, argenti, eboris, smaragdorum, canum, equorum, appetitu a rebus necessariis ad difficilia, rara, magno labore paranda, et inutilia aversо. Etenim rerum ad vitam tolerandam sufficientium nemo est pauper: neque unquam fœnore argentum sumsit homo ut emeret caseum, panem, olivas, sed alium sumtuosa domus debitorem fecit, alium olivetum finitimum, alium granaria, vineæ, alium mulæ Galaticæ, alios jugales equi

Pulsantes vanos currus——

præcipitaverunt in voraginem contractuum, fœnorum, pignorum: post, sicut qui post exstinctam sitim bibunt, et edunt postquam fames sublata fuit, una evomunt quæ esurientes et sitientes ingesserant: ita qui inutilia appetunt atque otiosa, ne necessaria quidem retinent. Hi quidem tales sunt.

Digitized by Google

γ'. Τὸν δὲ μηδὲν ἀποβάλλοντας, ἔχοντας δὲ πολλὰ, πλειόνων δὲ ἀεὶ δεομένους, ἔτι μᾶλλον θαυμάσειεν ἄν τις, τῷ Ἀριστίππου μεμνημένος. Ἔλεγε γὰρ εὐώδει λέγειν, ὅτι πολλὰ μὲν τις ἐσθίων, πολλὰ δὲ πίνων, πληρώμενος δὲ μηδέποτε, τοὺς τὺς ἰατροὺς βαδίζει, ἢ πυθάνεται τί τὸ πάθος, ἢ τίς ἡ αἰφθισις, ἢ πῶς ἂν ἀπαλλαγείη· εἰ δέ τις ἔχων πέντε κλίνας, δέκα ζητεῖ, ἢ κεντημένος δέκα τραπέζας, ἑτέρας σωνεῖται τοσαύτας, ἢ χωρίων πολλῶν παρόντων, καὶ ἀργυρίου, οὐ γίνεται μεστὸς, ἀλλὰ ἐπ' ἄλλα σπεύδει, καὶ ἀγρυπνεῖ ἢ ἀπλήρατος ὄζει πάντων, ἆρα οὐκ οἴεσθαι δεῖσθαι τοῦ θεραπεύοντος, ἢ δείξοντος ἀφ' ἧς αἰτίας τοῦτο πέπονθεν; Καίτοι τὸν διψῶντα τὸν μὲν ὑπὸ πεπωκότα, προσδοκήσειν ἄν τις ἀπαλλαγήσεσθαι πίνων· ὃν δὲ διψῆν· τὸν δὲ πίνοντα συνεχῶς καὶ μὴ παυόμενον, οὐ πληρώσεως, ἀλλὰ καθάρσεως οἰόμεθα δεῖσθαι· ἢ κελεύομεν ἐμεῖν, ὡς οὐκ ὑπ' ἀπορίας ὀχλούμενον, ἀλλά τινος δριμύτητος ἢ θερμότητος αὐτῷ τοῦ

III. Qui vero nihil amittunt, sed cum habeant multa, plura semper desiderant, eos magis etiam miretur aliquis, Aristippi memor. Solebat enim is dicere, Si quis multa edens, multa bibens, nunquam saturaretur, eum ad medicos iturum, et interrogaturum, qualis hic morbus, quæ affectio, quis sanandi modus esset: si quis autem quinque habens culcitras, decem requireret, et decem mensas possidens, alias totidem coëmeret, multisque prædiis, multo argento parto non expleretur, sed ad alia paranda se intenderet, vigilaret, neque ullis rebus ei satisfieret, eum non putare sibi medico opus esse, qui causam hujus affectionis ostenderet. Atqui sitientem qui nondum biberit, spes est potu sitim aboliturum: qui vero continenter bibens sitire non desinat, non impletione sed purgatione censemus opus habere: et vomere jubemus, quia non indigentia eum vexet, sed acrimonia aut calor aliquis contra naturam

φύσιν ἀνόσιος· ὁκνοῦσι καὶ τῶν πορίζοντων ὁ μὲ σιδηρᾶς, παύσει ἴσως, ἐτέραν κτησάμενος, ἢ θησαυρὸν εὑρὼν, ἢ φίλου βοηθήσαντος, ἐκτίσας καὶ ἀπαλλαγεὶς τοῦ δανειστοῦ· τὸν δὲ πλέονι τῶν ἱκανῶν ἔχοντα, καὶ πλειόνων ὀρεγόμενον, ἀ χρυσίον ἐστὶν, οὐδὲ ἀργύριον τὸ θεραπεῦον, οὐδ' ἵπποι καὶ πρόβατα καὶ βόες, ἀλλ' ἐκβολῆς δεῖται καὶ καθαρμοῦ. Πενία γὰρ οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἀπληστία, τὸ πάθος αὐτῷ, καὶ φιλοπλουτία, ἀφ' κρίσιν φαύλην καὶ ἀλόγιστον σῶσαι· ἰὼ ἂν μή τις ἐξέλκῃ τῆς ψυχῆς, ὥσπερ ἕλκυμα πλάγιον, ἀ παύσονται δεόμενοι τ πρέπόντων, τουτέστιν ἐπιθυμοῦντες ὧν ἀ δέονται.

δ'. Ὅταν ἰατρὸς εἰσελθὼν πρὸς ἄνθρωπον ἐρρυμμένον ἐν τῷ κλινιδίῳ, καὶ γένοντα καὶ μὴ βελόμενον προφὴν λαβεῖν, ἄψηται καὶ ἀνακρίνῃ καὶ εὕρῃ μὴ πυρέτοντα, Ψυχικὸν νόσος, ἔφη, καὶ ἀπῆλθεν· ὁκοῦν καὶ ἡμεῖς ὅταν ἴδωμεν ἄνδρα τῷ πορισμῷ προστετηκότα καὶ τοῖς ἀναλώμασιν ὑπτιαίνοντα, καὶ μηδενὸς εἰς χρηματισμὸν σωτηρίου

inhærens. Eodem ergo modo de his qui in rebus comparandis ſunt, pauperem et indigum apparet finem facturum, ſi domum nactus fuerit, aut theſaurum invenerit, aut amico opitulante debitum perſolverit creditorique ſatisfecerit. Qui vero plura neceſſariis poſſidens plura expetit, eum non aurum et argentum, non equi, oves, boves ſanare poſſunt, ſed jactura opus habet ac purgatione. Non enim pauperie laborat, ſed inexplebili avaritia, ob pravam et rationis expertem opinionem inhærentem animo: quam niſi quis evellat, tanquam obliquum nodum, nunquam deſinet appetere ſupervacanea: hoc eſt, concupiſcere quæ nihil attinent.

IV. Medicus ſi intret ad hominem in grabato jacentem, gementem, et cibum averſantem, ſi tetigerit ac inquiſiverit omnia, et febre eum vacare deprehenderit, fatus animi eſſe morbum diſcedet. Nos quoque cum videbimus hominem rei faciendæ prorſus deditum, gementem cum ſumtus facit, nulla re turpi, nulla moleſta

Digitized by Google

ἀνιαρῶ φειδόμενον, οἰκίας δὲ ἔχοντα καὶ χώρας καὶ ἀγέλας καὶ ἀνδράποδα σὺν ἱματίοις, τί φήσομεν τὸ πάθος εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ἢ πενίαν ψυχαῖς; Ἐπεὶ τήν γε χρηματικὴν, ὡς φησιν ὁ Μένανδρος, εἴς ἂν φίλος ἀπαλλάξειεν εὐεργετήσας· τὴν δὲ ψυχικὴν ἐκείνην οὐκ ἂν ἐμπλήσαι ἅπαντες οἵτε ζῶντες εἴτε ἀποθανόντες. Ὅθεν εὖ μοι δοκεῖ τούτου λέγειν ὁ τοῦ Σόλωνος,

Πλέτου δ' οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνθρώποισιν.

Ἐπεὶ τοῖς γε νοῦν ἔχουσιν ὁ τῆς φύσεως πλοῦτος ὥρισται, καὶ τὸ τέρμα πάρεστι τῆς χρείας καθάπερ κέντρῳ καὶ περιγράμματι περιγραφόμενον. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῆς φιλαργυρίας ἴδιον· ἐπιθυμία γάρ ἐστι μανομένη πρὸς τὴν αὐτῆς πλήρωσιν· αἱ δὲ ἄλλαι καὶ συνεργοῦσιν· οὐδεὶς γοῦν ἀπέχει χρηστὸς ὢν διὰ φιλοψίαν, οὐδὲ οἶνου δι' οἰνοφλυγίαν, ὡς χρημάτων ἀπέχονται διὰ φιλοχρηματίαν. Καίτοι πῶς ἐ μανικὸν οὐδὲ οἰκτρὸν τὸ πάθος, εἴ τις ἱματίῳ μὴ

F. 6. χρηστὸς] Corruptum videtur. Mez. corrigit χρήσιος. Jannot. et Anon. χρηστῷ. Aliud latet: forte οἷα ἄψυχος vel simile.

abſtinentem quæ ad lucrum conducat, poſſidentem domos, prædia, greges, ſervos, veſtes, quo alio morbo laborare dicemus, quam paupertate animi? Nam pecuniariam paupertatem, ut ait Menander, unus aliquis amicus beneficus ſanaverit: animo inhærentem illam non exſaturaverint omnes et vivi et mortui. Recte adeo in hos Solon dixit,

Divitiarum homini finis non ulla ſtatuta eſt.

Quippe qui ſana ſunt mente, iis naturæ divitiæ definitæ ſunt, terminuſque adeſt uſu tanquam centro et circino circumſcriptus. Peculiare hoc eſt amori divitiarum, quod hæc cupiditas pugnat contra ſui impletionem, ad quam reliquæ momentum afferunt: nemo enim obſoniorum cupidus, propterea obſonio abſtinet, neque vino quia vinoſus: pecunia avari ob amorem pecuniæ abſtinent. At qui non ſit hæc inſana et miſerabilis

Digitized by Google

λεῖται, ἀφ' τὸ ῥιγῶν, μηδὲ ἄρτῳ ἀφ' τὸ πεινῆν, μηδὲ πλούτῳ ἀφ' τὸ φιλοπλουτεῖν; Ἀλλ' ὅμως τοῖς Θρασωνίδαι κακοῖς ἔστιν.

Παρ' ἐμοὶ γάρ ἐστιν ἔνδον, ἔξεστιν δέ μοι,
Καὶ βούλομαι τοῦτ'——

ὡς οἱ ἐμμανέστατα ἐρῶντες,

——οὐ σοὶ δί'——

καταλλείσας δὲ πάντα καὶ καταφρονισάμενος, καὶ ἀπαριθμήσας τοκιστῇσι καὶ πραγματευταῖς ἄλλα σωφρονῶ καὶ διώκω καὶ ζημιοῦμαι τοὺς τὰς οἰκέτας, τοὺς τοὺς γεωργοὺς, τοὺς τοὺς χρεώστας.

Ἄπολλον, ἀνθρώπων τίν' ἀθλιώτερον
Εὑρόντας ἢ ἐρῶντα δυστυχέστερον;

ε'. Ὁ Σοφοκλῆς ἐρωτηθεὶς εἰ δύναται γυναικὶ πλησιάζειν, Εὐφήμει, ἄνθρωπε, εἶπεν, ἐλεύθερος γέγονα, λυττῶντας καὶ ἀγρίους δεσπότας ἀφ' τὸ γῆρας ἀποφυγών. Χάριεν γὰρ ἅμα ταῖς ἡδοναῖς συναλλαττεῖν τὰς ἐπιθυμίας, ἃς μήτε ἄνδρα φησὶν Ἀλκαῖος ἀφυγεῖν, μήτε

A. 1. Παρ' ἐμοὶ—δυστυχέστερον] Versus Menandri distinxi ad rationem Mes. Salmas. Xyl. Praeterea legendum videtur καὶ ἐρῶντα *et amantem.*

animi affectio, propter frigus veste, propter famem pane, propter avaritiam pecunia non uti? Est hoc de Thrasonidae malis. *Apud me* (inquit) *intus est, licet uti, et volo* ut qui insaniissime amant, *non facio autem:* ergo cum concluserim omnia, et obsignaverim, et numeraverim fœneratoribus ac negotiatoribus, alia colligo, et sector, et certo cum servis, cum colonis, cum debitoribus. *Apollo, an unquam vidisti hominem infeliciorem, aut qui miserius amaret?*

V. Sophocles interrogatus utereturne rebus venereis, *Bona verba,* inquit, *homo; libenter vero isthinc a furioso et agresti domino profugi.* Est enim scitum simul cum voluptatibus etiam concupiscentias dimittere, quas Alcæus

γυναῖκα. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ὅπῃ τὴ φιλοπλουτίας· ἀλλ', ὥσπερ βαρεῖα καὶ πικρὰ δέσποινα, κτᾶσθαι μὲ ἀναγκάζει, χρῆσθαι δὲ κωλύει· καὶ τὴν μὲν ἐπιθυμίαν ἐγείρει, τὴν δὲ ἡδονὴν ἀφαιρεῖται. Τὸν μὲν οὖν Ῥοδίων ὁ Στρατόνικος ἐπέσκωπτεν εἰς πολυτέλειαν, οἰκοδομεῖν μὲν ὡς ἀθανάτους λέγων, ὀψωνεῖν δὲ ὡς ὀλιγοχρονίους· οἱ δὲ φιλάργυροι κτῶνται μὲν ὡς πολυτελεῖς, χρῶνται δὲ ὡς ἀνελεύθερα· καὶ τοὺς μὲν πόνους ὑπομένουσι, τὰς δὲ ἡδονὰς οὐκ ἔχουσι. Ὁ γοῦν Δημάδης ὀψοφάγος ἀριστῶντί ποτε Φωκίωνι, καὶ θεασάμενος αὐτῷ τὴν τράπεζαν αὐχμηρὰν καὶ c λιτὴν, Θαυμάζω σε, ὦ Φωκίων, εἶπεν, ὅπως οὕτως ἀριστᾶν δυνάμενος, πολιτεύῃ. Αὐτὸς γὰρ εἰς τὴν γαστέρα ἐδημαγώγει, καὶ τὰς Ἀθήνας μικρὸν ἡγούμενος τῆς ἀσωτίας ἐφόδιον, ἐκ τῆς Μακεδονίας ἐπεσιτίζετο· καὶ διὰ τοῦτο Ἀντίπατρος ἔλεγε, θεασάμενος αὐτὸν γέροντα, κεφάλαιον ἱερεῖον διαπεπραγμένον, μηδὲν ἔτι λοιπὸν ἢ τὴν γλῶσσαν εἶναι καὶ τὴν κοιλίαν. Σὲ δὲ οὐκ ἄν τις, ὦ κακό-

ait *neque virum ſubterfugere neque mulierem.* Hoc vero in avaritia locum non habet: quæ veluti moleſta et moroſa hera parare cogit, frui prohibet: et concupiſcentiam cum excitet, voluptatem adimit. Stratonicus Rhodiorum luxum ſubſannans, *ædificare* eos aiebat *tanquam immortales, et obſonari ut brevi tempus victuros.* Avari autem in parandis rebus ſumtuoſorum ſimiles, partis utuntur ut ſordidi: ac labores quidem ſuſtinent, voluptates autem non percipiunt. Demades cum aliquando prandenti Phocioni ſuperveniſſet, videretque menſam ejus tetricam et parcam, *Miror*, inquit, *te, qui ſic prandere poſſis, rempublicam tractare.* Ipſe enim ventrem ſuis actionibus in republica procurabat ſuum: et, quod Athenas exiguum putaret ſuæ luxuriæ viaticum, e Macedonia præterea commeatum petebat. Itaque Antipater cum eum vidiſſet jam ſenem, dicebat *Demadis tanquam confectæ victimæ nihil ſupereſſe præter ventrem et linguam.* Te vero, O miſer, quis non miretur,

Digitized by Google

δαιμον, θαυμάσθεν, εἰ δυνάμενος ὕτω ζῆν ἀνελευθέρως καὶ ἀπανθρώπως καὶ ἀμεταδότως, καὶ τοὺς φίλους ἀπανῶς, καὶ πρὸς πόλιν ἀφιλοτίμως, κακόπαθεῖς καὶ ἀλγυπνεῖς, καὶ ἐργολαβεῖς καὶ κληρονομεῖς, καὶ ὑποπίπτεις, τηλικοῦτον ἔχων τῆς ἀπραγμοσύνης ἐφόδιον, τὴν ἀνελευθερίαν; Βυζάντιόν τινα λέγουσιν ὅτι δυσμόρφῳ γυναικὶ μοιχὸν εὑρόντα εἰπεῖν, Ὦ ταλαίπωρε, τίς ἀνάγκη, σαυτοῦ γε ἕνεκα τοῦτο; Ἄγε σὺ κυκᾶς ὑφάπτεις, ὦ πόνηρε, τοὺς βασιλεῖς πορίζεσθαι δεῖ, τοὺς ἐπιτρόπους τοὺς βασιλέων, τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι τοῦτο ποιεῖν καὶ ἄρχειν ἐθέλοντας· ἐκείνοις ἀνάγκη διὰ τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν κενὴν δόξαν ἑστιῶσιν, χαριζομένοις, δορυφοροῦσι, δῶρα πέμπουσι, θρατεύματα τρέφουσι, μονομάχους ὠνοῦνται· σὺ δὲ τοσαῦτα πράγματα συνέ-

D. 5. Ὦ ταλαίπωρε—ὦ πόνηρε] Est quædam varietas in libris, major etiam in conjecturis Interpretum. Mihi leniſſima hæc videtur ratio: Ὦ ταλαίπωρε, τίς ἀνάγκη σοι· παραγορία ἡ προίξ. Ἃ δὲ σὺ κακῶς φυλάττεις, ὦ πόνηρε—. Vel—ἀνάγκης παραγορία προίξ. Illo modo forma dicti magis ſervatur, quod brevius Laconi tribuitur in Apophthegm. p. 235. E. Senſum probabilem verſioni adjeci.

D. 7. δεῖ] Sumſi ex D. et Codice Xyl. Vulgo, abeſt.

qui cum poſſis vivere tam illiberaliter, inhumaniter, qui neminem ulla re impertias, et erga amicos tam ſis durus, neque ullam in civitatem exerceas munificentiam: tamen te afflictes, vigiles, conducas opera, hæreditates cernas, omnibus te rebus ſubmittas, tantam habens ad vivendum abſque negotiis occaſionem, illiberalitatem? Byzantium ferunt, cum adulterum cum uxore ſua deformi comprehendiſſet, dixiſſe: *O miſer, quæ neceſſitas te huc adegit? mihi neceſſitatis ſolatium eſt dos.* Tu vero, improbe, quas male cuſtodis opes, reges neceſſe habent parare, et regii procuratores, ac qui in civitatibus principem tenere locum atque imperare volunt: his opus eſt parto, dum ambitione, jactantia, et inani oſtentatione impulſi convivia præbent ſplendida, largiuntur, ſtipant, dona mittunt, milites alunt, gladiatores emunt. Tu vero, tot tantaque poſſidens, angis ver-

Digitized by Google

χεις, καὶ ταφῆτεις καὶ τροβεῖς σαυτὸν, κοχλίου βίον ζῶν ἀφ' ἡ μακρολογίαν, καὶ τὰ δυσερῆ πάντα ὑπομένεις, οὐδὲν εὖ πάσχων· ὥσπερ ὄνος βαλανέως ξύλα καὶ φρύγανα καταχομίζων, ἀεὶ καπνῷ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτρῷ δὲ μὴ μετέχων μηδὲ ἁλέας μηδὲ καθαριότητος.

ϛ'. Καὶ ταῦτα πρὸς τὴν ὀνώδη καὶ μυρμηκώδη λέγω ταύτην Φιλοπλουτίαν. Ἑτέρα δέ ἐστιν ἡ θηριώδης συκοφαντοῦσα καὶ κληρονομοῦσα καὶ παραλογιζομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα καὶ φροντίζουσα, καὶ ἀριθμοῦσα τῶν φίλων ἔτι πόσοι ζῶσιν, εἶτα πρὸς μηδὲν ἀπολαύουσα τῶν πανταχόθεν προσπορίζομένων. Ὥσπερ ὖν ἐχίδνας καὶ κανθαρίδας καὶ φαλάγγια μᾶλλον προβαλλόμεθα καὶ δυσερεμνόμεν ἄρκτων καὶ λεόντων, ὅτι κτείνει καὶ ἀπόλλυσιν ἀνθρώπους μηδὲν χρῶμα τοῖς ἀπολλυμένοις ὑπ' αὐτῶν· οὕτω δεῖ μᾶλλον δυσερεμνεῖν τὴν δι' ἀσωτίαν τὴν ἀφ' μακρολογίαν καὶ ἀνελευθερίαν πονηρούς· ἀφαιροῦνται γὰρ ἄλλων, οἷς αὐτοὶ

saſque teipſum, cochleæ vitam ob ſordes vivens, ac difficilia omnia perferens, nunquam conſequeris ut bene ſit tibi: et plane aſinum balneatoris refers, qui ligna et malleolos identidem adportans, fumo ſemper et favilla oppletus, in nullam lavacri, caloris, munditiæque partem venit.

VI. Atque hæc dicta mihi ſunt in aſininam iſtam et fornicariam divitiarum cupiditatem. Alia porro eſt belluina ac fera, quæ calumnias ſtruit, hæreditates invadit, in fraudem inducit, ſolicite inquirit ac numerat amicorum quot adhuc vivant: deinde ad nullam rem utitur bonis undique conquiſitis. Ergo ſicut viperas, cantharidas, et phalangia magis vituperamus atque odimus quam leones et urſos; quod illæ beſtiæ homines interficiunt, neque interfectorum ullus iis eſt uſus: ita majore digni ſunt odio quia propter illiberalitatem et ſordes mali ſunt, quam qui propter intemperantiam: auferunt enim aliis ea illi quibus uten-

Digitized by Google

516 χρῆσθαι μὴ δύνανται μηδὲ τεφύκασιν. Ὅθεν ἐκεῖνοι μὲ ἐκεχειρίαν ἄγουσι, οἱ ἀφλόνοις γενόμενοι, καὶ χορηγίαν ἔχοντες· ὥσπερ ὁ Δημοσθένης ἔλεγε πρὸς τοὺς νομίζοντας, τῆς πονηρίας τὸν Δημάδην πεπαῦσθαι, Νῦν γάρ, ἔφη, μεστὸν ὁρᾶτε, καθάπερ τοὺς λέοντας. Τοῖς δὲ εἰς μηδὲν ἀλλὰ μηδὲ χρήσιμον πολιτευομένοις, οὐκ ἔστιν ἀναχωρεῖν τῆ πλεονεκτεῖν, οὐδὲ ἀσχολία, κενοῖς οὖσιν ἀεὶ καὶ προσδεομένοις ἁπάντων.

ζ. Ἀλλὰ νὴ Δία, φήσῃ τις ὅτι, παισὶν ὕστοι καὶ κληρονόμοις φυλάττουσι καὶ θησαυρίζουσιν, οἷς ζῶντες οὐδὲν μεΒ ταδιδόασιν· ἀλλ' ὥσπερ τῶν μυῶν τοῖς μετάλλοις τὴν χρυσῖτιν ἐσθίουσιν, οὐκ ἔστιν ὅ χρυσίον μεταλαβεῖν εἰ μὴ νεκρῶν γενομένων καὶ ἀναλωθέντων. Παισὶ δὲ καὶ κληρονόμοις ἀφ' ὅτι βάλλονται πολλὰ χρήματα καὶ μεγάλην οὐσίαν ἀπολιπῶν; ἵνα δηλονότι καὶ ὕστοι φυλάττωσιν ἑτέρους, κἀκεῖνοι παισίν· ὥσπερ οἱ κεραμεοῖ σωλῆνες, ὑδὲν

A. 5. καθάπερ τοὺς λέοντας] Aliunde adjectum videtur ex simile dicto de Alexandro.

di nullam habent facultatem. Itaque hi quidem copia rerum parta ferias agunt, suppeditante luxuriæ materia: quomodo Demosthenes iis dixit, qui Demadem improbitati finem fecisse putabant, *Nunc eum plenum videri instar leonis.* Qui vero nulla voluptate, nullo usu proposito opibus inhiant, eorum avaritia nullas admittit inducias, nullum otium, cum semper inanes sint et omnia desiderent.

VII. Dicat fortassis aliquis, liberis eos et hæredibus thesauros congerere, quibus viventes nihil dant; similes muribus qui in metallis chrysitidem (ea est terra glebulas auri permixtas habens) vorantes, aurum non reddunt nisi mortui et dissecti. Cur ergo liberis et hæredibus volunt multum pecuniæ et rem auctam relinquere? scilicet ut hi quoque aliis hæc, rursumque illi suis servent filiis: instar figlinorum canalium, qui nihil in se retinent aquæ, sed

Digitized by Google

ἀναλαμβάνοντες εἰς ἑαυτούς, ἀλλ' ἕκαστος εἰς ἕτερον ἐξ ἑαυτῶν μεθιείς· ἄχρις ἂν τις ἔξωθεν ἢ συκοφάντης ἢ τύραννος ἐκκόψας τὸ φυλάττοντα καὶ καταξας ἀλλαχόσε ἀθρυπτέψῃ καὶ παρεκτεύσῃ τὸ πλοῦτον· ἢ, καθάπερ λέγουσιν, εἷς ὁ πονηρότατος ἐν τῷ γένει γενόμενος, καταφάγῃ τὰ πάντων. Οὐ γὰρ μόνον κατὰ τὸν Εὐριπίδην, C

Ἀκόλαστα φαύλη γίνεται δούλων τέκνα,

ἀλλὰ καὶ μικρολόγων· ὡς που καὶ Διογένης ἐπέσκωψεν, εἰπών, Μεγαρέως ἂν ἀνδρὸς βέλτιον κριὸν ἢ υἱὸν γενέσθαι. Καὶ γὰρ οἷς δοκοῦσι παιδεύειν, ἀπολλύουσι, καὶ προσαφαιρέφουσιν, ἐμφυτεύοντες τοῖς αὐτῶν φιλαργυρίαν καὶ μικρολογίαν, ὥσπερεῖν τι φρούριον τὸν κληρονομίας ἐποικοδομοῦντες τοῖς κληρονόμοις. Ταῦτα γάρ ἐστιν ἃ παιδεύουσι καὶ διδάσκουσι, Κέρδαινε καὶ φείδου, καὶ τοσούτου νόμιζε σεαυτὸν ἄξιον, ὅσον ἂν ἔχῃς. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι παιδεύειν, ἀλλὰ συσέλλειν καὶ ἀποῤῥάπτειν ὥσπερ βαλάντιον, ἵνα

B. 9. κατάξας] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. C. E. G. Moſc. 1. 2. Voſſ. Colleg. Nov. Mez. ut magis conveniens ſententiæ quam vulgatum κατάγξας.

unuſquiſque proximo a ſe eam tradit: nempe, donec extrinſecus ſycophanta aliquis aut tyrannus, cuſtode ſublato, fractoque tubulo, alio derivet, avertatque divitias: aut, quod dici ſolet, unus in ea ſtirpe peſſimus exſiſtat, qui bona reliquorum omnia devoret. Non enim ſervorum modo, quod Euripides aiebat, ſed et avarorum filii fiunt intemperantes. Indicavit hoc falſe Diogenes, *præſtare* inquiens *arietem eſſe Megarenſis viri quam filium*. Etenim avari dum hæredes ſuos inſtituere et informare moribus volunt, pervertunt eos atque perdunt, avaritiam eis et ſordes inſerentes, eamque quaſi arcem et caſtellum tutandæ hæreditati aptum in animis eorum exædificantes. Hæc enim ſunt quæ docent ac præcipiunt: *Lucrare, et parce, ac tanti te crede eſſe, quantum eſt quod poſſides*. Hoc vero non eſt erudire, ſed ſtipare et conſuere tanquam crumenam, ut con-

Digitized by Google

D τέγειν καὶ φυλάττειν τὸ εἰσβληθὲν δύνηται. Καίτοι τὸ μὲ βαλάντιον, ἐμβληθέντος τοῦ ἀργυρίου, γίνεται ῥυπαρὸν καὶ δυσῶδες· οἱ δὲ τῶν φιλαργύρων παῖδες πρὶν ἢ καταμαθεῖν τὸν πλοῦτον, ἀναπίμπλανται τῆς Φιλοπλουτίας ἀπ' αὐτῶν τῶν πατέρων. Καὶ μὴν αἱ διδασκαλίας καὶ μισθοὺς ἀξίους ἀποτίνουσιν αὐτοῖς, οὐ φιλοῦντες, ὅτι πολλὰ λήψονται, ἀλλὰ μισοῦντες, ὅτι μήπω λαμβάνουσι· μηδὲν γὰρ ἄλλο θαυμάζειν, ἢ τὸν πλοῦτον μαθόντες, μηδὲ ἐπ' ἄλλῳ τινὶ ζῆν, ἢ τῷ πολλὰ κεκτῆσθαι, κώλυσιν τοῦ ἰδίου βίου τὸν ἐκείνων ποιοῦνται, καὶ νομίζουσιν αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι τὸν χρόνον ὅσον ἐκείνοις παρεστήσησιν. Διὸ καὶ
E ζῶντων μὲν ἔτι τῶν πατέρων, λανθάνοντες ἀμωσγέπως παρακλέπτουσι τὰ ἡδονῆς καὶ ἀπολαύσεως, ὥσπερ ἀλλοτρίων μεταδιδόντες φίλοις, ἀναλίσκοντες εἰς ἐπιθυμίας ὅτι ἀκύοντές τι μανθάνουσι. Ὅταν δὲ ἀποθανόντων τὰς κλεῖς παραλάβωσι καὶ τὰς σφραγῖδας, ἕτερον βίου σχῆμα αὖ

E. 3. ὅτι ἀκύοντές τι μανθάνουσι] C. D. μανθάνοντες. Unde forte legendum ὅτι ἀκύοντες καὶ μανθάνοντες. Sententiam quidem talem proxima poſtulant.

tinere ac ſervare poſſit quod injicitur. Quanquam crumena quidem injecto demum argento fit ſordida et fœtida: avarorum filii ante quam accipiant divitias, implentur paterna avaritia. Et quidem dignam diſciplinæ ſuæ mercedem hi parentibus perſolvunt, non amantes quod multa ſint accepturi, ſed infenſi iis, quod non jam nunc accipiunt. Cum enim didicerint nihil aliud admirari quam divitias, neque alium finem propoſitum vitæ habere quam multa poſſidere, parentum vitam ſuæ impedimento eſſe exiſtimant, et quantum iis accedit temporis, tantum ſibi decedere. Itaque vivis etiamnum parentibus utcunque occulte aliquid voluptatis et fruitionis ſuffurantur, tanquam de alieno amicis aliquid largientes, et in ſuas cupiditates inſumentes, doctoribus item et philoſophis aliquid operæ tribuentes. Ubi vero mortuis parentibus claves ſunt et ſigilla adepti, ibi jam aliud

Digitized by Google

τοῖς ὄχλοις, καὶ πρόσωπον ἀγέλαστον, αὐχμηρὸν, ἀνέντευκτον· οὐ κολοφὼν, οὐ σφαῖρα, οὐ παλαίστρας, οὐκ Ἀκαδημία, οὐ Λύκειον· ἀλλ' οἰκετῶν ἀνάκρισις, καὶ γραμματείων ἐπίσκεψις, καὶ πρὸς οἰκονόμους ἢ τραπεζίτας διαλογισμὸς, καὶ ἀσχολία καὶ φροντὶς ἀφαιρουμένη τὸ ἄριστον, καὶ συσταλεῖσα νυκτὸς εἰς τὸ βαλανεῖον· γυμνάσια δὲ οἷσιν ἐπετάφη, Δίρκης τε ὕδωρ παρώδευται· κἂν εἴπῃ τις, Οὐκ ἀκούσῃ τῶν φιλοσόφων; Πόθεν ἐμοί; φησὶν· οὐ σχολάζω, τοῦ πατρὸς τεθνηκότος. Ὦ ταλαίπωρε, τί σοι τοῦτο καθαλέλοιπεν, οἷον ἀφῄρηται, τὴν σχολὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν; μᾶλλον δὲ σοῦ; οὐκεῖνος, ἀλλ' ὁ πλοῦτος προσελθὼν καὶ δουλεύσας ὥσπερ ἡ παρ' Ἡσιόδῳ γυνὴ

Εὖτε ἄτερ δαλοῦ καὶ ἐν ὠμῷ γούνατι θῆκεν, 527

ὥσπερ ῥυτίδας ἀώρους, ἢ πολιὰς, ἐπαγαγὼν τῆς ψυχῆς τὰς φροντίδας ἐκ τῆς φιλαργυρίας καὶ τῆς ἀσχολίας, ὑφ' ὧν μαραίνεται τὸ γαῦρον καὶ τὸ φιλότιμον καὶ τὸ φιλάνθρωπον.

vitæ initur genus, vultusque triſtis et auſterus, et non affabilis: non jam Colophon, non pila, non lucta, non Academia, non Lyceum: ſed ſervorum examen, tabularum conſideratio, cum diſpenſatoribus aut debitoribus collocutio, occupatio, ſolicitudo privans prandio, et noctu in balneum agens: exercitationes autem a puero familiares, Dircesque aqua prætereuntur. Quod ſi quis dicat, Non audies philoſophum? Qui poſſim? dicet; non mihi vacat a morte patris. O te miſerum! quid tantum tibi ille reliquit, quantum eſt quod tibi abſtulit, otium inquam, et libertatem? Immo autem non ille hæc ademit, ſed divitiæ circumfuſæ et imperium in te nactæ, veluti Heſiodea illa mulier,

Utque abſque face in vendam tendutque ſine flamma.

tanquam rugas intempeſtivas, aut canos, animo inducentes ſolicitudines, cupiditates, occupationes, ob quas elatio animi, ejuſque liberales conatus et humanitatis ſtudium concidunt atque tabeſcunt.

Digitized by Google

η'. Τί οὖν; φησί τις, οὐχ ὁρᾷς καὶ χρωμένους οἷς ἕκαστος δαψιλῶς τοῖς χρήμασι; Σὺ δὲ οὐκ ἀκούεις, φήσομεν, Ἀριστοτέλους λέγοντος, ὅτι οἱ μὲν οὐ χρῶνται, οἱ δὲ παραχρῶνται; καθάπερ ὑδ' ἑτέρου τοιούτου. Ἀλλ' ἐκείνους μὲν οὐκ ὠφελεῖ τὸ οἰκεῖον οὐδὲ κοσμεῖ, τούτους δὲ καὶ βλάπτει καὶ καλαμύνει. Φέρε δὴ σκεψώμεθα τὸ πρᾶγμα. Ἡ χρῆσις αὕτη δι' ἣν θαυμάζεται ὁ πλοῦτος, τίς; Πότερον τῶν ἀρκούντων; Οὐδὲν πλέον ἔχουσιν οἱ πλούσιοι τῶν μετρίως κεκτημένων. Ἀλλ' ἄπλουτος ὁ πλοῦτός ἐστιν, ὡς φησι Θεόφραστος, καὶ ἄζηλος ἀληθῶς, εἰ Καλλίας πλουσιώτατος Ἀθηναίων, καὶ Ἰσμηνίας εὐπορώτατος Θηβαίων, ἐχρῶντο τούτοις οἷς Σωκράτης καὶ Ἐπαμεινώνδας. Ὡς γὰρ Ἀγάθων τὸν αὐλὸν ἀπέπεμψεν ἐκ τοῦ συμποσίου τοῖς τὰς γυναῖκας, οἰόμενος ἀρκεῖν τοὺς λόγους τῶν παρόντων· οὕτως ἀποπέμψας ἂν καὶ τρωμικὰς ἀλυσγόνς, καὶ τραπέζας πολυτελεῖς, καὶ τὰ

B. 1. τίς;] D. τίνων, τίς, ὁ χρῆσις δι' ἣν ὁ πλοῦτος θαυμάζεται.
B. 3. ἀλλ' ἄπλουτος ὁ πλοῦτός] Sic C. E. Mosc. 1. Voss. Jannot. Jun. Vulgo, ἀλλὰ πλοῦτός.

VIII. Quid ergo? dicat aliquis: Nonne vides quosdam suis opibus largiter uti? Tu autem, respondebimus, non audis quid dicat Aristoteles? *alios iis non uti, alios abuti*, neutros recte: nam neque illis sua usui ornamentove sunt, et his damnum præterea ac dedecus adferunt. Agedum prius illud consideremus. Usus ille, ob quem divitias admirantur, quarum tandem est rerum? an sufficientium ad vitam tolerandam? At hoc modo nihil amplius habent divites, quam mediocris fortunæ homines: et re vera, ut aiebat Theophrastus, divitiæ sunt ne divites quidem nec admirandæ, si Callias Atheniensium, et Ismenias Thebanorum ditissimi iisdem utebantur rebus, quibus Socrates et Epaminondas. Sicut enim Agatho fistulam e convivio ad mulieres emisit, sufficere ratus fermones convivarum: ita repudiaveris etiam stragula purpurea, mensas sumtuosas, et

Digitized by Google

περιττὰ πάντα, τὰς πλησίας ὁρῶν χωμένας οἷς αἱ πέντητες· οὐκ

Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ κατάθοιο, C
Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν·

ἀλλὰ χρυσοχόων καὶ τορευτῶν καὶ μυροπωλῶν, καὶ μαγείρων καλῆς καὶ σώφρονος γενομένης ξενικαῖσιν τ' ἀχρήστων. Εἰ δὲ τὰ μὲν ἀρχιτέκτονα κενὰ καὶ τῶν πλησίον καὶ τῶν μὴ πλησίον ἐστὶν, σεμνύεται δὲ ὁ πλοῦτος ἐπὶ τοῖς περιττοῖς· καὶ Σκόπαν τὸν Θεσσαλὸν ἐπαινεῖς, ὃς αἰτηθείς τι τῶν χρησίμων οἰκίαν ὡς περιττὴν ἔτω καὶ ἄχρηστον, ἀλλὰ μὰ, ἔφη, τούτοις ἐσμὲν ἡμεῖς εὐδαίμονες καὶ μακάριοι τοῖς περιττοῖς, ἀλλ' ἐκ ἐκείνοις τοῖς ἀναγκαίοις· ὅρα μὴ πομπὴν ἐπαινῇς καὶ πανήγυριν D μᾶλλον ἢ βίον ἔοικας. Ἡ πάτριος τῶν Διονυσίων ἑορτὴ τοπαλαιὸν ἐπέμπετο δημοτικῶς καὶ ἱλαρῶς, ἀμφορεὺς οἴνου καὶ κλήματις, εἶτα τράγον τις ἕλκεν, ἄλλος ἰσχάδων ἄρρι-

C. 7. ἐπαινεῖς] Sic D. Ceteri et Vulgo, ἐπαινέσαις.
C. 8. ἔτω] Legendum αὐτῷ, ut monuit item Bryan. ad Plutarch. Vit. T. II. p. 584.

ſupervacanea omnia, videns divites iiſdem uti rebus quibus pauperes: neque vero ſic

Ilicet et temo jam ſuſpendetur ad ignem,
Jamque boum labor et mulorum cura peribit:

ſed labor et cura peribit aurificum, tornatorum, unguentariorum, prudenter honeſteque in exſilium ejectis rebus inutilibus. Quod ſi res neceſſariæ diviti ſunt cum pauperibus communes, jactant ſe autem divites poſſeſſione rerum ſupervacanearum: et probatur tibi Scopa Theſſalus, qui petenti aliquid de ejus ſupellectile, quod id diceret ſupervacaneum ac proinde inutile eſſe, reſpondit, *At his rebus nos ſumus beati et felices, ſupervacaneis, non neceſſariis iſtis*; vide ſis, ne pompam potius aliquam et ſolennem apparatum, quam vitam laudaveris. Accepta a majoribus Bacchanalium feſtivitas antiquitus plebeio more et hilari agebatur: amphora vini, et palmitis ſarmentum, tum aliquis caprum trahebat, ſequebatur alius calathum ficis ple-

Digitized by Google

χεν ἀκολούθει νομίζων, ὅτι πᾶσι δὲ ὁ φαλλός· ἀλλὰ νῦν ταῦτα παρεῖται καὶ ἠφάνισται, χρυσωμάτων περιφερομένων, καὶ ἱματίων πολυτελῶν καὶ ζευγῶν ἐλαυνομένων καὶ προσωπείων. Οὕτως τὰ ἀναγκαῖα τῷ πλούτῳ καὶ χρήσιμα τοῖς ἀχρήστοις καταχέωσαι καὶ τοῖς περιττοῖς.

Θ'. Οἱ δὲ πολλοὶ τὸ τοῦ Τηλεμάχου πάσχουσι· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὑπὸ ἀπειρίας, μᾶλλον δὲ ἀπειροκαλίας, τὴν μὲ Νέστορος ἰδὼν οἰκίαν κλίνας ἔχουσαν, τραπέζας, ἱμάτια, χρώματα, οἶνον ἡδύν, οὐκ ἐμακάριζε τὸν εὐπορεῖσθαι τῶν ἀναγκαίων ἢ καὶ χρησίμων· τῷ δὲ τῷ Μενελάῳ θαυμάσιος ἐλέφαντα καὶ χρυσὸν καὶ ἤλεκτρον, ἐξεπλάγη, καὶ εἶπε

Ζηνός που τοιήδε γ' Ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλή·
Ὅσσα τάδ' ἄσπετα πολλά· σίβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.

Σωκράτης δ' ἂν εἶπεν ἢ καὶ Διογένης,

Ὅσσα τά γ' ἄθλια πολλὰ καὶ ἄχρηστα καὶ μάταια,
—— γέλως μ' ἔχει εἰσορόωντα.

Τί λέγεις ἀβέλτερε; ὁ γυναικὸς ὀφείλων παρελεῖν τὴ

num geſtans, ultimo loco phallus: nunc ea negliguntur et obſoleta ſunt, dum interim geſtantur aurea pocula, veſtes pretioſæ, bigæ agitantur, perſonatique incedunt. Sic quæ neceſſaria et utilia habent divitiæ, ea ſupervacaneis et inutilibus obruuntur.

IX. Pleriſque autem id accidit quod Telemacho. Is enim ob imperitiam, aut ruditatem potius, cum vidiſſet domum Neſtoris culcitris, menſis, ſtragulis, veſtibus, vinoque dulci inſtructam, non laudavit fortunam neceſſariarum utiliumque rerum copia præditi: apud Menelaum autem conſpicatus ebur, aurum, et electrum, attonitus dixit,

Talem intus Jupiter, niſi fallor, Olympius aulam
Poſſidet: ut multis hæc ornatiſſima rebus
Reſplendet: me cernentem veneratio tentat.

Socrates vero aut etiam Diogenes dixiſſet,

—Ut miſeris, vanis oppletaque rebus

hæc eſt, et inutilibus:

—Mihi cernenti ridere ſubibat.

Quid ais, fatue? cum adimere uxori deberes purpuram et

πορφύραν καὶ τὸν κόσμον, ἵνα παύσηται τρυφῶσα καὶ ξενομανοῦσα, τὴν οἰκίαν πάλιν καλλωπίζειν ὡς θέατρον ἢ θυμέλην τοῖς εἰσιοῦσι;

ι'. Τοιαύτην ὁ πλοῦτος εὐδαιμονίαν ἔχει θεατὴν καὶ μαρτύρων, ἢ τὸ μηδὲν ὄσαν. Ἀλλ' οὐχ ὁμοίον γε τὸ σωφρονεῖν, τὸ φιλοσοφεῖν, τὸ γινώσκειν ἃ δεῖ περὶ θεῶν, καὶ λανθάνειν πάντας ἀνθρώπους· ἴδιον δὲ στέγας ἔχει, καὶ 528
φέγγος ἐν τῇ ψυχῇ μέγα καὶ χαρὰν ποιεῖ σύνοικον αὐτῇ ἐν ἑαυτῇ ἀντιλαμβανομένῃ ταγαθοῦ, ἂν τε ἴδῃ τις, ἂν τε λανθάνῃ καὶ θεὸς καὶ ἀνθρώπους ἅπαντας. Τοιοῦτόν ἐστιν ἀρετὴ ἀληθείᾳ, μαθημάτων τε κάλλος γεωμετρικῶν, ἀστρολογικῶν· ὧν τίνι τὰ τῆς πλούτου φάλαρα ταῦτα καὶ περιδέρεια καὶ θέαματα κορασιώδη παραβαλεῖν ἄξιον; Μηδενὸς ὁρῶντος μηδὲ περιβλέποντος, ὅπως τυφλὸς γίνεται καὶ

F. 6. καὶ μαρτύρων] Addendum θεμένην cum Mez. et Reisk. quod, ut nunc est, sententiæ satisfacit. Major etiam antiquitus fuit varietas; indicio codicum Xyl. D. Pol. Jannot. qui ita supplent καὶ μαρτύρων ὡς δεῖ παῦσιν ἐμποιοῦσαν αὐτὸν, ἢ τὸ μηδὲν ὄσαν. Itaque reddidit Xyl.

A. 2. αὐτῇ—ταγαθοῦ] Secutus sum codicem D. Vulgo, αὐτὸν ἑαυτῷ ἀντιλαμβανομένη ταγαθόν.

mundum muliebrem, ut luxuriandi et hospites depereundi finem faceret: tu interim domum exornas ut theatrum aut thymela intrantibus videatur?

X. Talem habent divitiæ felicitatem, a spectatoribus et testibus pendentem, quibus omnibus tanquam ad pompam adornatus ostentare se opus habet dives: alioquin ea felicitas nulla est. Non ita temperantia, philosophia, deorum recta notitia: nam hæc ut omnes homines lateant, in animo suum habent proprium splendorem, suam lucem magnam: animusque bonum summum amplectens gaudium sibi contubernale adscisit: sive videatur virtus, sive sit diis hominibusque ignota. Talis res est virtus, veritas mathematum, pulchritudo rerum geometricarum et astrologicarum: cui indignum est istas divitiarum phaleras, et bullas ac puellaria spectacula comparari. Quippe hæc si nemo videat, nemo spectet, vere cæcæ fiunt.

Digitized by Google

ἀφεγγὴς ὁ πλοῦτος. Μόνος γὰρ ὁ πλούσιος δειπνῶν μετὰ ἑταίρων ἢ γυναικὸς ἢ τῶν σωμάτων, ὅτε ταῖς σιδοίναις παρ-
B έχει θεάγματα τραπέζαις, ὅτε τοῖς χρυσοῖς ἐκπώμασιν, ἀλλὰ χρῆται τοῖς παρατυχοῦσι· καὶ ἡ γυνὴ ἄχρυσος καὶ ἀπόρφυρος καὶ ἀφελὴς πάρεστιν. Ὅταν δὲ σύνδειπνον, τότε πομπὴ καὶ θέατρον, συγκροτῆται, καὶ δρᾶμα πλουσιακὸν εἰσάγηται, πῶν δ' ἔκφερε λέβητάς τε τρίποδάς τε· τῶν τε λύχνων ἔχονται, καὶ θεραπαίνιδες τὰς κύλικας, ἀλλάττουσι τοὺς οἰνοχόους, μεταμφιέννυσι πάλλα, πάντα κινοῦσι, χρυσὸν, ἄργυρον λιθοκόλλητον, ἁπλῶς πλουτεῖν ὁμολογοῦντες. Ἀλλὰ εὐφροσύνης γε, κἂν μόνος δειπνῇ, δεῖται ἡ εὐωχίας.

B. 4. *συγκροτῆται*] Sic D. Vulgo, *συγκυκᾶται*.
B. 9. *εὐφροσύνης*] Item ex D. et varia lectione C. Vulgo, *σωφροσύνης*.

et obſcuræ divitiæ. Nam ſi ſolus aut cum familiaribus cœnat dives, non ille magnificis menſis aut aureis poculis negotium faceſſit, ſed quibuſvis uſitur, mulierque ei ſine auro et purpura habitu ſimplici adeſt: ubi vero convivium, hoc eſt pompa et ſpectaculum, paratur, et fabula divitiarum agitur, ibi demum

Navibus exportant tripodas ſimul atque lebetas,

tum lychni curantur, tum occupantur circa calices, mutant pincernas, omnia veſtiunt, omne aurum, omne argentum, omnia gemmata promunt, ſimplices divitias ſuas profitentes. At vero temperantia diviti et animi hilaritate opus eſt, etiam ſi ſolus cœnet.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΔΥΣΩΠΙΑΣ.

Digitized by Google

Digitized by Google

C

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΤΣΩΠΙΑΣ.

PLUTARCHI

DE

VITIOSO PUDORE.

α'. ΕΝΙΑ τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων, αὐτὰ μὲν ἐστιν ἄγρια τῇ φύσει καὶ ἄκαρπα καὶ βλαβερὰν
D τοῖς ἡμέροις σπέρμασι καὶ φυτοῖς τὴν αὔξησιν ἔχοντα, σημεῖα δὲ αὐτὰ ποιᾶσθαι χώρας οἱ γεωργοῦντες οὐ πονηρᾶς ἀλλὰ γενναίας καὶ πίονος· ὕτω δὴ καὶ πάθη ψυχῆς ἐστιν ἃ χρηστά, χρηστῆς δὲ φύσεως οἷον ἐξανθήματα, καὶ

I. QUÆDAM eorum quæ e terra enaſcuntur, cum ſint ipſa per ſe ſylveſtria, ſterilia, et incremento ſuo noceant hortenſibus ſeminibus atque ſtirpibus, agricolæ tamen pro certo indicio ſoli non mali, ſed egregii atque pinguis, habent. Eodem modo animi etiam quædam ſunt affectiones non bonæ, ſed quaſi germina e bo-

Digitized by Google

λόγῳ προσφέρειν ἐργάσιμον ἑαυτὸν ὀπτικῶς δυναμένης. Ἐν τούτοις τίθημι καὶ τὴν λεγομένην Δυσωπίαν, σημεῖον μὲν οὐ φαῦλον, αἰτίαν δὲ μοχθηρίας οὖσαν. Τὰ γὰρ αὐτὰ τοῖς ἀναισχύντοις οἱ αἰσχυνόμενοι πολλάκις ἁμαρτάνουσι· πλὴν ὅτι τὸ λυπεῖσθαι καὶ ἀλγεῖν ἐφ' οἷς ἥμαρτάνουσι, τούτοις προσέστιν, οὐχ ὡς ἐκείνοις τὸ ἥδεσθαι. Ἀναλγὴς μὲν γὰρ ὁ ἀναιδὴς πρὸς τὸ αἰσχρόν· εὐπαθὴς δὲ καὶ πρὸς τὸ φαινόμενον αἰσχρὸν ὁ εὐδυσώπητος. Ὑπερβολὴ γὰρ τοῦ αἰσχύνεσθαι, τὸ δυσωπεῖσθαι· διὸ καὶ ὕπτιον κέκληται, τρόπον τινὰ τοῦ προσώπου τὴν ψυχὴν συναιρομένου καὶ συνεξατενοῦντος. Ὡς γὰρ τὴν Κατήφειαν ὁρίζονται λύπην κάτω βλέπειν ποιοῦσαν, ὕπτιον τὴν αἰσχυντηλίαν μέχρι τοῦ μηδὲ ἀντιβλέπειν τοῖς δεομένοις ἐπάγουσαν, Δυσωπίαν ὠνόμασαν. Ὅθεν ὁ μὲν ῥήτωρ τὴν ἀναίσχυντον οὐκ ἔφη κόρας ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχειν, ἀλλὰ πόρνας· ὁ δ' εὐδυσώπητος αὖ πάλιν, ἄγαν τὸ θῆλυ τῆς ψυχῆς καὶ

no pullulantia ingenio, et quod culturæ ſe ſatis exhibiturum ſit tractabile. In his etiam Vitioſum cenſeo Pudorem: qui ut ſignum eſt non malum, ita cauſam pravitati præbet. Etenim ſæpenumero in eadem cum impudentibus peccata incidunt verecundi: niſi quod his ſua errata dolorem incutiunt, non, ut illis, voluptatem afferunt; nullo enim ob turpitudinem dolore impudens afficitur: in quem facile etiam ſpecie tantum turpitudinis oblata prolabitur is qui inepte verecundus eſt. Hoc vitii *Dyſopiam* Græci dixerunt, in quo pudoris modus exceditur: quod vultus quodammodo cum anima dejiciatur. Sicut enim *Katepheiam* (hoc eſt mœſtitiam) vocant dolorem oculos in terram dejicientem: ſic verecundiam, præ qua intueri in alios non audemus, *Dyſopiam* dixerunt. Orator quidem impudentem oculis non *koras*, (quæ vox et virgines ſignificat, et luminum pupillas) ſed meretrices habere pronunciavit. At qui ad nimium propenſus eſt pudorem, animum nimis effe-

πεφυκὸν ἐμφαίνει αἰδῶ τὸ ἄφυες, τιμῶν τοῦτο τοῦ ἀναισχύντων ἥττων, ἀρχύνην τοιχορυζόμυος. Ὁ μὲν οὖν Κάτων ἔλεγε τοὺς νέους μᾶλλον ἀγαπᾶν τοὺς ἐρυθριῶντας, ἢ τοὺς ὠχριῶντας· ὀρθῶς ἐθίζων καὶ διδάσκων, τὸν φόβον μᾶλλον ἢ τὸν ἔλεγχον δεδιέναι, καὶ τιμῶν αἰσχύνην μᾶλλον ἢ τὸν κίνδυνον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ ψόγου τὸν
529 φόβον ὑποπτεύω καὶ φοβοδεᾶς τὸ ἄγαν ἀφαιρετέον· ὡς ὀχ ἥττον ἔνιοι πολλάκις ἀκοῦσαι κακῶς ἢ παθεῖν δείσαντες, ἀπεδειλίασαν, καὶ προήκαντο τὸ καλὸν, οὐ δυνηθέντες ὑπομεῖναι τὸ ἄδοξον.

β. Οὔτε δὴ τούτους θρασυπέους ὅπως ἀσθενῶς ἔχοντας, δεῖ αὖ πάλιν ἐκείνην ἐπαινετέον τιμῶν ἄτρεπτον. καὶ ἀτενῆ αἰδῶτον,

Ἐν δὲ τὸ θαρσαλέον τε καὶ ἰμμενὲς ὄφρα ἑοῦσαι
Φαίνετ' Ἀναξάρχῃ κύνεον μένος.

ἀλλ' ἐμμελῆ τινα μιχανητέον σύγκρασιν ἀμφοῖν, τοῦ μὲν ἀτενοῦς ἄγαν τιμῶν ἀναίδειαν, τοῦ δὲ ὀπιθεικοῦς σφόδρα τιμῶν

F. 6. ἔλεγχον] Forte corrigendum αἶνον, quod res et ſententiæ uſus poſtulat. Huc ducit varietas lectionis C. Moſc. 2. Colleg. Nov. qui habent ἔπαινον.

minatum ac delicatum ipſo prodit viſu, verecundiæ honeſto nomine prætexens mollitiem ſuam, qua impudentibus ſuccumbit. Sane Cato dicebat adoleſcentes ſe eos magis probare qui erubeſcerent quam qui palleſcerent: recte condocefaciens probrum magis quam laborem timere, et ſuſpicionem, quam periculum. Veruntamen et nimius vituperationis metus, ac ad quemvis ſtrepitum trepidatio, coërceri debet; quando ſæpe non minore male audiendi, quam mala patiendi metu ducti, honeſtatem prodiderunt nonnulli ob impatientiam infamiæ.

II. Ergo neque horum negligenda eſt imbecillitas: et nequaquam laudanda animi pertinax illa et rigida affectio,

Qualis Anaxarchi vis, quo ſe cumque canina
Verteret indemita, et pertendens prorſus, et audax.

ſed concinna quædam utrinque temperanda eſt ratio, quæ et nimiæ pertinaciæ impudentiam, et modum excedenti le-

ἀαθένειαν, ἀφαιρῶσαν. Ἤ, καὶ τὸ θεράπευμα δυσχερές, καὶ οὐκ ἀκίνδυνος ἡ τῶν τοιούτων πλεονασμῶν κώλυσις. B
Ὡς γὰρ ὁ γεωργὸς ἄγριον μὲν ἐκκόπτων βλάστημα καὶ ἀγεννές, αὐτόθεν ἀφειδῶς ἐμβαλὼν τὸ σκαφεῖον, ἀνέτρεψε τὴν ῥίζαν, ἢ πῦρ προσαγαγὼν ἐπέκαυσεν· ἀμπέλῳ δὲ πρασιὰν τομῆς δεομένην, καὶ μηλέας ἢ τινος ἐλαίας ἀπόμυσος, εὐλαβῶς ὑπιφέρει τὴν χεῖρα, δεδιὼς μή τι τῶν ὑγιαίνοντος ἀποτυφλώσῃ· οὕτως ὁ φιλόσοφος, φθόνον μὲν ἐξαιρῶν νέᾳ ψυχῇ, ἀγεννὲς βλάστημα καὶ δυσπάλαστον, ἢ φιλαργυρίαν ἄωρον, ἢ φιληδονίαν ὀπτικόπλων ἀκόλαστον, αἰμάσσει. καὶ πιέζει, καὶ τομὴν ποιεῖ καὶ ἀλλὰ βαθεῖαν· ὅταν δὲ τυφερῷ μέρει ψυχῆς καὶ ἁπαλῷ κολάσωνται προσαγάγῃ C
λόγον, οἷόν ἐστι τὸ δυσωπούμενον καὶ αἰδουμένον, εὐλαβεῖται μὴ λάθῃ τούτοις συναποκόψας τὸ αἰδούμενον. Καὶ γὰρ αἱ τίτθαι τῶν βρεφῶν ἐκτίλλουσαι πολλάκις τὸν ῥύπον, ἐλκοῦσιν ἐνίοτε τὴν σάρκα καὶ βασανίζουσιν. Ὅθεν

A. 12. Ἤ,] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. C. D. Schott. Anon. Mez. Vulgo ἢ.
B. 1. κώλυσις] κόλασις Mez. Salmaſ. Reiſk. corrector C. Nec male Matth. κόλασις. Utrumque vulgato melius: neutrum recipere auſus ſum.

nitati imbecillitatem, auferat. Itaque correctio difficilis eſt, neque periculo vacat hujuſmodi exceſſuum coërcitio. Sicut enim colonus ſylveſtrem plantam et inutilem exſcindens, ligone viribus adacto nihil parcens radicitus etiam proruit, aut igne adhibito cremat: ad vitem autem, malum, vel oleam putandi gratia accedens, caute manum admovet, metuens ne quid utile lædat: ſic philoſophus ex animo adoleſcentis invidiam tollens degener germen et intractabile, aut avaritiam intempeſtivam, aut ſtudium voluptatis intemperans, ſauciat, premit, vulnus alte adigit, cicatricemque ducit magnam: quando autem delicatæ ac teneræ parti animæ orationem correctricem applicat, qualis eſt quæ nimio pudore ſubvertitur, ſummo ſtudio cavet, ne imprudens ſimul cum vitio verecundiam ejiciat. Nam nutrices etiam puerorum ſordes dum detergunt, interdum carnem ſauciant atque adfligunt. Itaque oportet adoleſ-

Digitized by Google

οὐ δεῖ τοὺς νέους πανταπάσιν ὁ χρὼς τὴν Δυσωπίαν ἐκτρίβοντας, ὀλιγώρους ποιεῖν καὶ λίαν ἀτρέπτους. Ἀλλ' ὥσπερ οἱ καταλύοντες οἰκίας ἱεροῖς γειτνιώσας, τά γε συνεχῆ καὶ πλησίον ἐῶσι καὶ διερείδουσιν· ὕτω δεῖ τὴν Δυσωπίαν κινεῖν, δεδιότας συνεφελκύσασθαι τὰ ὁμορροῦντα τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς ὀπτικείας καὶ τῆς ἡμερότητος, οἷς ἐπιδέδυκε
D καὶ περιπέπλεκται κολακεύουσα τὴν εὐδυσώπητον, ὡς φιλάνθρωπον καὶ πολιτικὸν καὶ κοινὸν ἔχοντα νοῦν, καὶ οὐκ ἄτεγκτον οὐδὲ αὐθέκαστον. Ὅθεν εὐθὺς οἱ Στωϊκοὶ καὶ τῷ ῥήματι τὸ αἰσχύνεσθαι καὶ δυσωπεῖσθαι τοῦ αἰδεῖσθαι διέστησαν, ἵνα μηδὲ τιὼ ὁμωνυμίαν τῷ πάθει περιφασιν τοῦ βλάπτειν ἐπολίπωσιν. Ἀλλ' ἡμῖν χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν ἀσυκοφαντήτως δοτέον, μᾶλλον δὲ Ὁμηρικῶς· καὶ γὰρ ἐκεῖνος εἶπεν,

Αἰδὼς ἥτ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι·

καὶ οὐ κακῶς τὸ βλάπτειν αὐτῆς πρότερον εἶπε· γίνεται

centibus non ita penitus Vitiosum Pudorem eximere, ut securi fiant nimisque inverecundi. Sed sicut qui domos demoliuntur templis vicinas, ii saltem continuas his partes sinunt atque suffulciunt: sic nimius Pudor subruendus est, ut tamen caveamus ne simul cum eo confinia verecundiæ, æquanimitatis, et mansuetudinis ejiciantur: quibus rebus se insinuat ille in animum ad hoc vitii propensum, eumque occupat, dum sibi is humanus, civilis, communi sensu præditus, non durus aut obstinatus videtur. Itaque jam inde a principio Stoici ipsis verbis pudorem a verecundia distinxerunt, ne ambiguitas vocabuli occasionem vitii habens relinqueretur. Ii tamen nobis hoc relinquant, ut vocabulis citra calumniam utamur, atque adeo Homeri imitatione. Is enim dicit,

Sæpe verecundis sua fert affectio damnum
Grandeq; verecundis sua sæpe affectio prodest:

et non male priore loco eam dixit nocere: utilis enim ra-

Digitized by Google

γὰρ ὠφέλιμος ἐστὶ τῷ λόγῳ τὸ πλεονάζον ὠφελοῦντος, ἢ τὸ μέτριον ἀπολιπόντος.

γ'. Πρῶτον οὖν δεῖ τοῦτο πεῖσαι τὸν ὑπὸ πολλῆς Δυσωπίας βιαζόμενον, ὅτι πάθει βλαβερῷ συνέχεται. Καλὸν δὲ τῶν βλαβερῶν οὐδὲν, οὐδὲ δεῖ τοῖς ἐπαίνοις χαλούμενον ἥδεσθαι, κομψὸν ἢ ἱλαρὸν ἀντὶ σεμνοῦ ἢ μεγάλου καὶ δικαίου προσαγορευόμενον, μηδ' ὥσπερ ὁ Εὐριπίδου Πήγασος

Ἔπτηστ' ὑπτίοις μᾶλλον ἢ θέλοι

τῷ Βελλεροφόντῃ, τοῖς δεομένοις ἑαυτὸν ἐκδιδόναι ἢ συγκαταπεσεῖν, φοβούμενον ἀκοῦσαι τὸ, σκληρός γε ἢ ἀπηνής. Τῷ μὲν γὰρ Αἰγυπτίῳ Βοκχόριδι φύσει χαλεπῷ γενομένῳ τὴν ἀσπίδα λέγουσιν ὑπὸ τῆς Ἴσιδος ὑπερεμφεῖσαν, ἢ τῇ κεφαλῇ περιελιχθεῖσαν, ἄνωθεν ὑποσκιάζειν ἵνα κρίνῃ δικαίως· ἡ δὲ τοῦ Δυσωπία τοῖς ἀτόνοις καὶ ἀνάνδροις ὑπικειμένη, ἢ πρὸς μηδὲν ἀναντεῦσαι μηδὲ ἀντειπεῖν ἰσχύσασα, καὶ δικάζοντας ἀποτρέπει τοῦ δικάσαι, καὶ συμβουλεύοντας ὑποτομίζει, καὶ λέγειν πολλὰ καὶ προϊέμενον ἀναγκά-

tione demum fit Verecundia, quæ ſublato exceſſu mediocritatem relinquit.

III. Primo omnium perſuaſum eſſe debet ei quem nimius Pudor urget, affectu ſe damnoſo teneri. Nihil autem eorum quæ damnoſa ſunt, pulchrum eſt: neque debet laudibus delinitus gaudere, ubi comis et hilaris loco gravis, magnanimi, et juſti dicitur: neque ſicut Euripideus Pegaſus,

Pavens, magis quam vellet ille, ſubdidit

ſe Bellerophonti, ita ipſe iis qui volunt ſe dedere ac ſubmittere, metuentem ne durus et immitis audiat. Ægyptio Bocchoridi, homini ingenio intractabili ferunt ab Iſide aſpidem miſſam, quæ ſuperne capiti circumvoluta obumbraret, ut judicaret juſte. At Pudor Vitioſus languidis et mollibus incumbens, et nihil renuere, nihil dicendo refellere finens, cum diſceptatores a juſte dicenda ſententia abigit, tum conſulentium ora occludit, multaque cogit præ-

Digitized by Google

530 ζα τῶν ἀβελτίπων· ὁ δὲ ἀγνωμονέσταλος ἀεὶ τῷ τοιούτῳ διαφόρως ἔχει κρατεῖ, τῷ μὴ αἰδεῖσθαι, τὸ αἰδούμενον ἀναιρούμενος. Ὅθεν, ὥσπερ χωρίον ὕπτιον καὶ μαλακὸν, ἡ Δυσωπία μηδεμίαν ἔντευξιν ἐξοῦσα μηδὲ ἀποστρέφαι δυναμένη, τοῖς αἰσχίστοις βάσιμός ἐστι πράγμασι καὶ πάθεσι. Κακὴ μὲν γὰρ αὕτη παιδαγωγὸς ἡλικίας, ὡς ἔλεγε Βροῦτος, οὐ δοκεῖν αὐτῷ καλῶς ἔχειν ὥραν ἀφανθεῖσαν ἔτι πρὸς μηδὲν ἀρτέμωνον· κακὴ δὲ θαλάμων καὶ γυναικωνίτιδος ἐπίτροπος, ὡς φησιν ἡ τῶν Σοφοκλεῖ μεταποιοῦσα πρὸς τὸν μοιχόν,

Ἔπεισας, ἐξέθωψας.———

B ὥστ' ἡ Δυσωπία προσαφθείρασα τὸ ἀκόλαστον, ἀνώχυρα πάντα καὶ ἄκλειστα καὶ κατάντη προδίδωσι τοῖς ἐπιτιθεμένοις. Καὶ διδόντες μὴν αἰσχύνῃ τὰς βδελυρωτάτας τῶν φύσεων· τῷ δὲ πείθειν καὶ δυσωπεῖν, πολλάκις κατεργάζονται καὶ τὰς ἐπιεικεῖς. Ἐὰν δὲ τὰς εἰς τὰ χρή-

B. 5. χρήματα] Sumfi a Mosc. 1. et Jannot. Vulgo, χρῆσμα.

ter animi ſententiam dicere atque facere: et quanto quiſque animo iniquiore, tanto is crebrius in talem hominem imperium obtinet, impudentia ſua eum ad pudorem cogens. Unde fit, ut Dyſopia, tanquam locus humilis et mollis, quia nullum congreſſum averſari, aut detrectare poteſt, turpiſſimis quibuſque rebus et vitiis occupandam ſe præbeat. Peſſima ſane cuſtos ea puerilis ætatis: ſicut et Brutus dicebat, *male ſibi videri eum florem ætatis collocaſſe, qui nihil negare auderet.* Eadem peſſima thalami eſt et gynæcei adminiſtra: ſicut apud Sophoclem adultero quædam corrupta ab eo dicit,

Tu blandiendo perſuaſiſti mihi.—

hoc adeo vitium intemperantiam corrumpere occupans, inſidiantibus omnia expugnatu facilia, recluſa, atque prona reddit. Dando capiunt impuriſſima ingenia, perſuadendo et pudorem ineptum injiciendo ſæpe etiam proba ſubigunt. Mitto quæ damna is

Digitized by Google

μαζα βλάβας ὑπὸ τῦ δυσωπεῖσθαι, δανειζόντων οἷς ἀπιστοῦσιν, ἐγγυωμένων οἷς οὐ θέλουσιν· ἐπαινόντων μὲν τὸ, Ἔγγυα, πάρα δ' ἄτα, χρῆσθαι δ' αὐτῷ περὶ τὰ πράγματα μὴ δυναμένων.

δ'. Ὅσους δ' ἀνήρηκε τῦτο τὸ πάθος, οὐκ ἄν τις ἐξαριθμήσαιτο ῥᾳδίως. Καὶ γὰ ὁ Κρέων πρὸς τὴν Μήδειαν εἰπών,

Κρεῖσσον δέ μοι νῦν πρός σ' ἀπέχθεσθαι, γύναι,
Ἢ μαλθακισθέντ' ὕστερον μέγα στένειν,

ἄλλοις ἐγνωμολόγησεν· αὐτὸς δὲ τῆς Δυσωπίας ἥττων γενόμενος καὶ μίαν ἡμέραν αἰτησμένη δοὺς, ἀπώλεσε τὸν οἶκον. Ἔνιοι δὲ καὶ σφαγὰς ὑφορώμενοι καὶ φαρμακείας, διετράπησαν. Οὕτω παραπόλεσε Δίωνα, οὐκ ἀγνοήσας ὑπὸ βουλεύοντα Καλλίππου, ἀλλ' αἰσχυνθεὶς φυλάξασθαι φίλον ὄντα καὶ ξένον. Οὕτως Ἀντίπατρος ὁ Κασάνδρου Δημήτριον καλέσας ὑπὲρ δεῖπνον, εἶτα κληθεὶς τῇ ὑστεραίᾳ πρὸς αὐτὸν, ἠδέσθη πεπιστευμένος ἀπιστεῖν, καὶ πορευθεὶς ἐσφάγη μὴ τὸ

B. 8. περὶ τὰ πράγματα] Legendum παρὰ τὰ πράγματα, cum Reiskio.

Pudor adfert rei familiari, quando eo ducti mutuum damus quorum ſuſpecta eſt fides: ſpondemus inviti, ac laudantes illud, *Sponde, præſto noxa eſt*, uti eo in rebus nequimus.

IV. Quam multis exitio fuerit hoc vitium, non eſt enumeratu facile. Etenim Creon hæc ad Medeam dicens,

Præſtat jam nunc inviſum me fieri tibi,
Ob mollitiem quam poſtmodo gemere meam,

aliis præclaram ſubjecit ſententiam: ipſe Vitioſo victus Pudore, unicam diem petenti dum aſſentitur, familiam ſuam perdidit. Nonnullos etiam cædem ſibi aut venenum parari ſuſpicantes, Pudor ineptus a tuenda ſalute deterruit. Sic periit Dion, non ignorans ſibi abs Callippo ſtrui inſidias, ſed ab amico et hoſpite ſibi cavere pudori ducens. Sic Antipater Caſſandri F. cum cœna excepiſſet Demetrium, vocatus poſtridie ab eo, quod puderet fidem non habere ſibi habitam, ivit et a cœna eſt

Digitized by Google

δεῖπνον. Ἡρακλέα δὲ τὸν Ἀλεξάνδρῳ γενόμενον ἐκ
D Βαρσίνης, ὡμολόγησε μὲ Κασάνδρῳ Πολυσπέρχων ἀναιρήσειν ὀπὶ ταλάντοις ἑκατὸν, εἶτ' ὀπὶ δεῖπνον καλεῖ· τῇ δὲ μειρακίῳ τὴν κλῆσιν ὑφορωμένῳ καὶ δεδοικότι, ἄλλως δὲ πεφρασιζομένῳ μαλακώτερον ἔχειν, ἐλθὼν ὁ Πολυσπέρχων, πρῶτον εἶπεν, Ὦ παῖ, μιμοῦ γε πατρὸς τὸ εὔκολον καὶ φιλέταιρον, εἰ μὴ νὴ Δία δέδοικας ἡμᾶς ὡς ὀπιβουλεύοντας· αἰδεσθεὶς οὖν ἠκολούθησεν ὁ νεανίσκος· οἱ δὲ δειπνήσαντες αὐτὸν ἐφαγγάλισαν. Οὐ γελοῖον ἦν, ὡς φασί τινες, οὐδὲ ἀβέλτερον, ἀλλὰ σοφὸν τὸ τοῦ Ἡσιόδου,

Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.

E μὴ δυσωπεῖ τὸν μισοῦντα, μηδ' ὑποέκβαλε πιστεύειν δοκοῦντα, κλήσῃ δὲ καλέσας, καὶ δειπνήσῃς ἂν δειπνίσῃς, ὥσπερ βαφὴν τὴν φυλάττουσαν ἀπιστίαν μαλαχθεῖσαν αἰσχύνῃ πεφέλμυος.

E. 1. ὑπέκβαλε] Nil in libris ſani: plerique vulgatum exhibent: varia lectio C. et Colleg. Nov. ὑπεκκάλει. Moſc. 2. ὑπεύγαλε. Forte μηδὲ σύ γε κάλει· vel μηδ' οὐκ εὐλαβοῦ· vel μηδ' ὑπόλαβε πιστεύειν, δοκοῦντα· quod verti.

interfectus. Herculem Alexandri Magni e Barſina F. Caſſandro Polyſperchon promiſit acceptis centum talentis ſe interfecturum, atque ad cœnam invitavit: adoleſcens, cui ſuſpecta res metum injiciebat, minus integra ſe valetudine præſcripta excuſavit: ut autem Polyſperchon venit, et, *O adoleſcentule*, dixit, *primo omnium facilitatem patris, atque erga amicos comitatem imitare, niſi mehercle nos ut inſidiatores times:* ductus pudore una ad cœnam ivit eſtque ab accumbentibus ſtrangulatus. Non ergo ridiculum eſt, ut nonnulli eſſe dixerunt, neque ſtolidum, ſed ſapiens Heſiodi præceptum,

Qui te amat, hic convivа inimico ſit tibi omiſſo.

noli ejus qui te odit pudore moveri, neque ideo, quod tibi is videtur fidem habere, puta eum fidem habere: nam vocaberis, ſi vocaveris, et cœna prębenti prębebitur, incredulitatem tanquam aciem cautionis pudore emollitam ubi dimiſeris.

Digitized by Google

ε'. Ὡς οὖν πολλῶν κακῶν αἴτιον τὸ νόσημα ὂν τοῦτο, πειρατέον ἀποδιάζεσθαι τῇ ἀσκήσει, θᾶττον ἀρξάμενος, ὥσπερ οἱ τἆλλα μελετῶντες, ἀπὸ τῶν μικρῶν καὶ μὴ σφόδρα δυσαποκλέπτων. Οἷον, ἂν δείπνῳ τις παρῇ ἄδην ἔχοντι· μὴ δυσωπηθῇς, μηδὲ παρασιάσῃ σαυτὸν, ἀλλὰ κατάθου τὸ ποτήριον. Αὖθις ἕτερος παρακαλεῖ κυβεύειν πρὸς πότον· μὴ δυσωπηθῇς, μηδὲ δείσῃς σκωπτόμενος· ἀλλ' ὥσπερ Ξενοφάνης, Λάσου τοῦ Ἑρμιονέως μὴ βουλόμενον αὐτῷ συγκυβεύειν, δειλὸν ἀποκαλοῦντος, ὡμολόγει καὶ πάνυ δειλὸς εἶναι πρὸς τὰ αἰσχρὰ καὶ ἄτολμος. Πάλιν, ἀδολέσχῃ συνέντυχες ὀπλομαχανομένῳ καὶ παιπαλοσομένῳ· μὴ δυσωπηθῇς, ἀλλὰ ἀφανόμενος ἐπέγνω καὶ πέρανε τὸ προκείμενον. Αἱ γὰρ τοιαῦται φυγαὶ καὶ ἀφαιρέσεις, ἂν ἐλαφρᾶς μέμψεσι τῆς μελέτης ἔχωσι τοῦ ἀδυσωπήτου, προεθίζουσιν ἡμᾶς ὀπὶ τὰ μείζονα. Καὶ τὸ τοῦ Δημοσθένους ἐνταῦθα καλῶς ἔχει ἀναμιμνήσκεσθαι. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων ὁρμησάντων

V. Enimvero hoc vitium, utpote multorum cauſam malorum, primum conabimur amoliri, ab adſuefactione petito ad res (ut ſolemus in aliis quæ meditamur) exiguas initio, et in quibus non admodum difficulter huic malo reſiſtatur. Verbi gratia; In cœna tibi ſaturo aliquis præbibit; noli verecundia inepta ductus vim tibi facere, ſed depone poculum. Alius inter pocula poſcit ut teſſeris ſecum ludas; abjice inanem pudorem, neque metue dicteria: et Xenophanem imitare, qui timidus dictus a Laſo Hermionenſe quod ludere cum eo teſſeris nollet, faſſus eſt *ad res inhoneſtas ſe timidiſſimum etiam eſſe*. Incidiſti in garrulum qui tibi inhæret ac te detinet; noli vereri, ſed præciſo colloquio propera et age quod cœpiſti. Hujuſmodi fugæ et repulſiones, quibus vili reprehenſione comitante ſatui Pudoris vacuitatem meditamur, ad majora nos præparant. Atque hoc loco tempeſtivum eſt Demoſthenicum illud commemorare. Is cum Athenienſes ad ferendam Har-

Digitized by Google

Ἀρπάλῳ βοηθεῖν, καὶ κορυσσομένων ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον, ἐξαίφνης ἐπεφάνη Φιλόξενος ὁ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ πραγμάτων Ἀλεξάνδρου στρατηγός· ἐκπλαγέντος δὲ τοῦ δήμου, καὶ σιωπῶντος ἀφ' ὑπόνοιαν φόβου, ὁ Δημοσθένης, Τί ποιήσουσιν, ἔφη, τὸν ἥλιον ἰδόντες, οἱ μὴ δυνάμενοι πρὸς τὸν λύχνον ἀντιβλέπειν; Τί γὰρ ποιήσῃς σὺ πρᾶγμασι μεγάλοις, βασιλέως ἐντυγχάνοντος, ἢ δήμῳ δυσωπουν-
B τος, εἰ στόμιον ἀπώσασθαι μὴ δύνασαι πρεπόντως σωφρόνως· μηδὲ ἀδολέσχου λαβὴν ἀφεύγειν, ἀλλὰ παρέχεις ἐμπεριπατεῖν φλυάρῳ σαυτόν, οὐκ εὐζώνων εἰπεῖν, Ὁμοιός σε αὔρις, νῦν δὲ οὐ χολάζω.

ϛ'. Καὶ μὴν ὅδε ὁ πρὸς τὰς ἐπαίνους τῆς ἀδυσωπησίας μελέτη καὶ ἄσκησις ἐν μικροῖς καὶ ἐλαφροῖς ἄχρησός ἐστιν. Οἷον, ἐν συμποσίῳ φίλου κιθαρῳδὸς ᾄδει κακῶς, ἢ πολλοῦ κωμῳδὸς εὐτραπέλου ὑποκρίνει Μένανδρον, οἱ δὲ πολλοὶ κροτοῦσι καὶ θαυμάζουσιν· οὗτος, οἶμαι, χα-
C λεπὸν οὐδὲ δύσκολον ἀκοῦσαι σιωπῇ, καὶ μὴ ἀφ' ὑπὸ τὸ φαι-

palo opem ſe, et adverſus Alexandrum arma capeſſanda incitarent, ac ſubito adveniente Philoxeno, copiarum Alexandri maritimarum præfecto, populus perterritus metu conticuiſſet, *Quid*, inquit, *facient Bole conſpecto, qui adverſus lucernam oculos attollere non audent?* Quid enim facies in magnis rebus, rege aut populo pudorem tibi incutiente, ſi non audes poculum præbibente familiari repudiare, aut garruli prehenſionem effugere, ſed nugatorem tibi inſultare pateris? non tantum animi habens, ut dicas, *Alias te videbo, nunc non vacat.*

VI. Utilis eſt etiam in parvis et vilibus rebus exercitatio vacuitatis Pudoris inepti, quod ad laudandum attinet. Puta; In convivio citharœdus amici male canit, aut magno emtus hiſtrio Menandrum agendo flagellat, pleriſque laudantibus et applaudentibus: non eſt quidem ita arduum, audire cum ſilentio, neque illiberaliter contra animi ſententiam laudare. Nam

Digitized by Google

νόμιμον ἀνελευθέρως ἐπαινεῖν. Ἐὰν γὰρ σὺ τούτοις μὴ κρατῇς σαυτοῦ, τί ποιήσεις φίλῳ ποίημα φαῦλον ἀναγινώσκοντος, ἢ λόγον ἐπιδεικνυμένου γελοίως ἀκέλτερος ἢ γελοίως; ἐπαινέσεις δηλονότι, καὶ συνεπιθορυβήσεις τοῖς κολακεύουσι. Πῶς οὖν ἐν πράγμασιν ἁμαρτάνοντος ἐπιλήψῃ; πῶς δὲ περὶ ἀρχὴν ἢ γάμον ἢ πολιτείαν ἀγνωμονοῦντα νουθετήσεις; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ τὸ τοῦ Περικλέους ἀποδέχομαι, πρὸς τὸν ἀξιοῦντα μαρτυρίαν ψευδῆ μαρτυρῆσαι φίλον, ἢ προσίῳ ὁ ὅρκος, εἰπόντος, Μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος ἐμοί· λίαν γὰρ ἐγγὺς ἦλθεν. Ὁ δὲ πόρρωθεν ἑαυτὸν ἐθίσας μήτε λέγοντος ἐπαινεῖν ἄνευ γνώμης, μήτε ἡδονῶς κροτεῖν, μήτε σκώπτοντος ἀφυῶς ὑπογελᾶν, οὐκ ἐάσει μέχρι τούτου προελθεῖν, οὐδ' εἰπεῖν πρὸς τὸν οὐ κλείνοις ἀδυσώπητον, Ὄμοσον ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ τὰ ψευδῆ μαρτύρησον, καὶ ἀπόφηναι πρὸς τὸ δίκαιον.

ζ. Οὕτω δὲ δεῖ καὶ πρὸς τοὺς αἰτοῦντας ἀργύριον ἀντιβαίρειν, προεθιζόμενον οὐ τοῖς μήτε μεγάλοις, μήτε δυσ-

in hoc genere ſi compos tui non ſis, quid facies amico poëma ineptum recitante, aut orationem oſtendente ridicule fatueque ſcriptam? ſcilicet laudabis, et adulatorum obturbantium catervæ te ſocium addes. Quomodo ergo in rebus eum gerendis peccantem inhibebis: quomodo in magiſtratu, conjugio, aut republica delinquentem caſtigabis? Ego enim ne Periclem quidem probo, qui amico poſtulanti ut falſum pro ipſo teſtimonium, idque juratus, diceret, reſpondit, *Se uſque ad aras amicum eſſe:* nimis enim prope acceſſerat. At, qui eminus ſe adſuefecit, ut neque dicentem laudet diverſum ſentiens, neque canenti applaudat, neque ſcurrilibus dictis arrideat, is rem eo uſque deduci non patietur, ut ipſi iſtis in rebus inepti pudoris vacuo dicat aliquis, Jura pro me, falſum perhibe teſtimonium, pronuncia injuſte.

VII. Eodem modo adſuefcere debemus, ut pecuniam petentibus reluctemur in rebus neque magnis neque recuſatu difficilibus. Etenim

Digitized by Google

παραιτήτοις. Ἀρχέλαος μὲν γὰρ ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς τῷδε δεῖπνον αἰτηθεὶς ἔκπωμα χρυσοῦν ὑπ' ἀνθρώπου μηδὲν ἠγυμμένου καλὸν ἢ τὸ λαμβάνειν, ἐκέ-
E λευσεν Εὐριπίδῃ τὸν παῖδα δοῦναι, ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ἀποβλέψας, Σὺ μέ, εἶπεν, αἰτεῖν ἀδιαιτήτους ἔᾳ καὶ μὴ λαμβάνειν, οὗτος δὲ λαμβάνειν καὶ μὴ αἰτεῖν ἄριστα τῷ διδόναι καὶ χαρίζεσθαι κύριον τοιῶν τὸ κρῖνον, ἀλλὰ μὴ τὸ δυσωπούμενον. Ἡμεῖς δὲ πολλάκις ἀνθρώποις ἐπιεικέσι καὶ οἰκείοις καὶ δεομένοις προσιόντες, ἑτέροις αὐτῶν ἐπιλεκτῶς καὶ ἰταμῶς ἐδώκαμεν, οὐ δοῦναι θελήσαντες, ἀλλ' ἀρνήσασθαι μὴ δυνηθέντες. Ὥσπερ Ἀντίγονος ὁ γέρων ὑπὸ Βίαντος ἐνοχληθεὶς πολλάκις, Δότε, εἶπε, Βίαντι τάλαντον, καὶ ἀνάγκη. Καίτοι τῶν
F βασιλέων μᾶλλον ἐμμελὴς ἴσως καὶ πιθανὸς ἀποτείνεσθαι τὰ τοιαῦτα. Κυνικῷ γὰρ ποτε δραχμὴν αἰτήσαντος αὐτὸν, Οὐ βασιλικόν, ἔφη, τὸ δόμα· τῷ δὲ ὑποτυ-

E. 4. ποιῶν] Sic C. D. Mosc. 2. Colleg. Nov. Jun. Vulgo, οἱῶν.
E. 9. Βίαντος—Βίαντι] Βίαντος—Βίαντι legendum monet Is. Casaubon. ad Diog. Laert. IV, 48.

Archelaus Macedonum rex in cœna aureum poculum poscente quodam, cui nihil pulchrum videbatur nisi accipere, puerum id Euripidi dare jussit: et in alterum illum intuens, *Tu quidem*, inquit, *ad petendum idoneus es, non ad accipiendum: ille autem ad accipiendum, etiam non petens:* rectissime dandi ac donandi arbitrium judicio, non inepto Pudori deferens. At vero nos sæpenumero hominibus probis, familiaribus, et indigentibus præteritis, aliis continenter ac proterve petentibus damus, non studio dandi, sed quia negare non possumus. Ita Antigonus senex a Biante crebro interpellatus, *Date*, dixit, *Bianti et necessitati talentum*: quanquam is quidem alias ita ut quisquam regum in hujusmodi petitoribus repellendis accuratus fuit atque argutus. Cynico enim cuidam drachmam postulanti, *Non est*, ait, *hoc donum regium:* et subjiciente illo, *Da*

Digitized by Google

χόνδος, Δὸς ἔν μοι τάλαντον, ἀπιώτησεν, Ἀλλ' οὐ κομιχὸν τὸ λῆμμα. Διογένης μὲν οὖν τὰς ἀνδριάντας, ἤτει περιὼν ἐν Κεραμεικῷ, καὶ πρὸς τοὺς θαυμάζοντας ἔλεγεν ἀποτυγχάνειν μελετᾶν. Ἡμῖν δὲ πρῶτον ἐμμελετητέον ἐστὶ τοῖς φαύλοις, καὶ γυμναστέον περὶ τὰ μικρά, πρὸς τὸ ἀρνεῖσθαι τοῖς αἰτοῦσιν ἃ προσκόντως λυπουμένοις· ὡς ἂν μείζοσιν ἀποτεύξεσιν ὀπισυρεῖν ἔχω- 53a
μεν. Οὐδεὶς γάρ, ὡς ὁ Δημοσθένης φησίν, εἰς ἃ μὴ δεῖ καταναλώσας τὰ παρόντα, τῶν μὴ παρόντων εὐπορήσῃ πρὸς ἃ δεῖ. Γίγνεται δὲ ἡμῖν πολλαπλάσιον τὸ αἰσχρόν, ὅταν ἐλλίπωμεν εἰς τὰ καλά, πλεονάσαντες τοῖς πονηροῖς.

η'. Ἐπεὶ δὲ οὐ χρημάτων μόνον ἡ Δυσωπία κακὴ καὶ ἀγνώμων ἐστὶν οἰκονόμος, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ μείζονα πολυπραγμονεῖται τὸ συμφέρον τῷ λογισμῷ· καὶ γὰρ ἰατρὸν νοσοῦντες οὐ προσκαλούμεθα τὸν ἔμπειρον, αἰσχυνόμενοι τὸν

F. 9. ὃ προσκόντως λυπουμένοις] Varie turbant libri ſcripti. Puto conſtitutum iri orationem corrigendo ὃδὲ pro ὃ.

A. 9. παραιρεῖται] Sumſi a D. Moſc. 2. et varia lectione codicis Xyl. Vulgo, παρατιθεται.

ergo talentum, reſpondit, *Hoc accipere non eſt Cynicum*. Sane Diogenes in Ceramico ſtatuas circumibat, ab iiſque ſtipem exigebat, mirantibuſque hoc dicebat, *Meditari ſe repulſas*. Nobis autem primum in vilibus adſueſcendum eſt et parvis rebus, ut denegare poſſimus quæ petuntur inconvenienter: ut majoribus in repulſis non deſit copia opitulandi. Recte enim Demoſthenes, *Nemo*, inquit, *præſentibus in quæ non debuit inſumtis, abſentium copiam ad uſus neceſſarios conſequetur*. Multiplicatur autem nobis turpitudo, ſi abundantes in otioſis rebus, inopes ſimus in pulchris.

VIII. Enimvero Vitioſus Pudor non in pecunia modo diſpenſanda pravos nos et iniquos reddit, ſed etiam in majoribus rebus facit ut reſpuamus quod recta ratio utiliter ſuggerebat: quippe ægrotantes, non peritum accerſimus medicum, pudore nobis fami-

Digitized by Google

σκώπτειν· καὶ παισὶ διδασκάλους ἀντὶ τῶν χρηστῶν, τοὺς
B τῶν δημαγωγῶν, αἱρούμεθα· καὶ δίκαιον ἔχοντες πολλάκις
οὐκ ἐῶμεν εἰπεῖν τὸν ὠφέλιμον καὶ ἀγοραῖον, ἀλλ' οἰκείου
τινὸς συγγενοῦς ὑφ' ἡμῶν χαριζόμενοι, παρεδώκαμεν ἐμπαιγνυ-
μένοις· τέλος δὲ πολλοῦ δεῖν ἰδεῖν καὶ τῶν φιλοσοφεῖν λε-
γομένων, Ἐπικουρείους καὶ Στωϊκοὺς ὄντας, οὐκ ἐλομένους
οὐδὲ κρίναντας, ἀλλὰ παραθεμένους δυσωπηθεῖσιν οἰκείοις καὶ
φίλοις· φέρε δὴ καὶ ἡμεῖς ταῦτα πόρρωθεν ἐν τοῖς ὀπιτυ-
χοῦσι καὶ μικροῖς γυμνάζωμεν ἑαυτούς, ἐθίζοντες μήτε κυ-
ρεῖ, μήτε γναφεῖ κατὰ δυσωπίαν χρῆσθαι, μήτε κα-
ταλύειν ἐν φαύλῳ πανδοκείῳ, βελτίονος παρόντος, ὅτι
C πολλάκις ὁ πανδοκεὺς ἠσχύνθη ἡμᾶς· ἀλλ' ἔθος ἕνεκα,
κἂν ᾖ τοῦτο μικρόν, αἱρεῖσθαι τὸ βέλτιον· ὥσπερ οἱ Πυ-
θαγορικοὶ παρεφύλαττον ἀεὶ μηδέποτε τῷ δεξιῷ μηρῷ τὸν
ὠώνυμον ὀπιθένας, μηδὲ τ' ἄρτιον ἀντὶ τοῦ περιττοῦ λα-
βεῖν, τῶν ἄλλων ὀπίσω ἐχόντων. Ἐθιστέον δὲ, καὶ θυσίαν

liaris moti: et liberis magiſtros loco bonorum præficimus eos qui nobis operam ſuam obtrudunt: et litis noſtræ patrocinium non utili et in foro verſato committimus alicui, ſed grarificandi ſtudio amici alicujus aut cognati filio eam oſtentandi ſui materiam offerimus: denique invenias, qui philoſophantium nomen gerentes, Epicurei aut Stoici fiunt non judicio aliquo, ſed ob pudorem ineptum urgentibus familiaribus et amicis ſe addentes. Quæ ita cum ſint, age dum in vilibus ac quotidianis rebus eminus nos condocefaciamus, ut neque tonſore neque pictore, Pudore inepto impulſi, utamur, neque in diverſorio incommodo divertamus, omiſſo commodiore quod ad manum eſt, quia caupo nos ſæpe ſalutaverit: ſed adſueſcendi gratia utamur eo quod melius eſt, etiamſi leve ſit diſcrimen: quomodo Pythagorei obſervabant, ne unquam dextro femori ſiniſtrum imponerent, neve parem numerum pro impari acciperent, cum reliqua æquailter haberent. Adſueſcendum eſt

Digitized by Google

πο ἔμθυον ἢ γάμον, ἢ τινα ἄλλιν τοιαύτιν ἐπόδοχλιν, μὴ τὸν ἀσπασάμθυον καλεῖν ἢ προσδραμόντα, μᾶλλον ἢ τὸν εὔνουν καὶ χρηστόν. Ὁ γὰρ ὕπως ἐθισθεὶς καὶ ἀσκήσας, δυσάλωτος ἔσται, μᾶλλον δὲ ὅλως ἀνεπιχείρητος ἐν τοῖς μείζοσι.

Θ'. Περὶ μὲν οὖν ἀσκήσεως ἱκανὰ καὶ ταῦτα· τῶν δὲ χρησίμων ὑπολογισμῶν πρῶτός ἐστιν ὁ διδάσκων καὶ ἐπομιμνήσκων ὅτι πᾶσι μὲν τοῖς πάθεσιν ἀκολυθεῖ καὶ τοῖς νοσήμασιν, ἃ φεύγειν δι' αὐτὸ δικαίμθα, ἀδοξίαν φιλοδοξίας, καὶ λύπην φιληδονίας, καὶ πόνοι μαλακίας, καὶ φιλονεικίας ἥτταν καὶ καταδίκην· τῇ δὲ Δυσωπίᾳ συμβέβηκεν ἀτεχνῶς φεύγουσι καπνὸν ἀδοξίας, εἰς πῦρ ἐμβάλλειν ἑαυτό. Αἰσχυνόμθυοι γὰρ ἀντιλέγειν τοῖς ἀγνωμόνως δυσωπῦσιν, ὕστερον δυσωπῦνται τὰς δικαίως ἐγκαλοῦσας· καὶ δεδιότες μέμψιν ἐλαφρὰν, πολλάκις αἰσχύνην ὁμολογουμθύων ὑπομθύουσι. Καὶ γὰρ αἰτοῦντος ἀργύ-

etiam, ut ad ſacrificium, nuptias, aut convivium, invitemus non eum potius qui nos ſalutavit aut accurrit, quam benevolum et utilem. Qui enim ſic fuerit exercitatus, is in majoribus non modo non capietur, ſed ne tentabitur quidem a vitio.

IX. Atque hæc de exercitatione dicta ſufficiant. De ratiocinationibus autem utilibus prima hæc eſt qua docemur et admonemur, cum omnibus aliis affectibus ac morbis animi ea comitari ipſa mala, quæ illorum opera evitare volueramus, ut ambitioni infamiam, cupiditati voluptatum dolores, mollitiei labores, contendendi ſtudio damnationes et partes inferiores: tum vero inepto Pudori hoc plane uſu venire, ut qui eum ſecuti fumum fugiunt, in ignem incidant: dum enim verentur contradicere inique urgentibus, poſtmodo pudore turpi afficiuntur in juſtas illapſi accuſationes, et ob metum exiguæ reprehenſionis, plerumque apertum dedecus ſuſtinent. Etenim amico pecuniam flagitanti, denegare ob

Digitized by Google

ριον φίλου δυσωπηθέντες ἀντειπεῖν, οὐκ ἔχοντες, ἀχημονοῦσι μετ' ὀλίγον ἐξελεγχόμενοι· καὶ βοηθήσειν ὁμολογήσαντες οἷοις δῆλον ἔχουσιν, εἶτα τὰς ἑτέρας ἀφιστάντες, ἀποκρύπτονται καὶ ἀναπείθουσι· πολλοὺς δὲ καὶ πρὸς γάμους ἢ πρὸς θυγατρὸς ἢ ἀδελφῆς εἰς ὁμολογίαν ἀλυσιτελῆ καταπλείσασα Δυσωπία, ψεύδεσθαι πάλιν ἀναγκάζει μεταπεμψαμένους.

ι'. Ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν ὅτι πάντες οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες ἑνὶ δουλεύουσιν ἀνθρώπῳ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι F μίαν εἰπεῖν τὴν Οὐ συλλαβήν, οὐκ ἐπαύδασεν, ἀλλ' ἔσκωψε· τοῖς δὲ δυσωπουμένοις, κἂν μηδὲν εἴπωσιν, ἔξεστιν ὀφρυῶν ἐπάρσει μόνον ἢ κάτω κύψασι, πολλὰς ἀβουλίας καὶ ἀτόπους ὑποφορὰς ἀφεύγειν. Τῷ γὰρ σιωπῶντι ὁ μὲν Εὐριπίδης φησὶ τοῖς σοφοῖς ἀποκρίσιν εἶναι· κινδυνεύομεν δὲ μᾶλλον αὐτῆς δεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀγνώμονας. Ἐπεὶ τοὺς χαριέντας ὅτι καὶ παρηρῶσαι καὶ πρόχειρά γε δεῖ καὶ συχνὰ τῶν ὑπαίνων καὶ ἀγαθῶν

ineptum Pudorem non ausi, carentes ea ipsi, paulo post turpiter stant re patefacta: eodemque modo polliciti se patrocinaturos alicui in judicio, pudore alterius partis ducti vadimonium deserunt. Multos etiam Pudor Vitiosus in stipulationem nuptiarum filiæ sororisve inutilem conjectos, mentiri mutata sententia coëgit.

X. Dixit quidam, non serio tamen, sed jocans, omnes Asiæ incolas uni servire homini, ideo quod unicam syllabam Non pronunciare nequirent: at qui improbe urgentur ad peccandum pudoris metu, ii etiam si nihil dicant, saltem sublato supercilio, oculisve in terram defixis, multa possunt adversa ipsis et absurda evitare ministeria. Etenim *silentium* Euripides *sapientibus esse* dixit *responsum*. Videmus autem magis eo adversus iniquos opus habere. Nam verbis quidem possumus placare urbanos homines: ad quam rem in promtu sunt habenda multa illustrium ac bonorum

Digitized by Google

ἀνδρῶν ἔχειν ἀποφθέγματα, καὶ μνημονεύειν πρὸς τὸν
δυσωποῦντας· οἷον τὸ Φωκίωνος πρὸς Ἀντίπατρον, Οὐ 533
δύνασαί μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι καὶ κόλακι. Καὶ πρὸς τὸν
Ἀθηναίους, ἐπιδεῖναι κελεύοντας αὐτὸν ἐν ἑορτῇ, καὶ κρο-
τοῦντας, Αἰσχύνομαι, εἶπεν, ὑμῖν μὴ ἐπιδιδοὺς, τούτῳ δὲ
μὴ ἀποδιδούς· Καλλικλέα δείξας τὸν δανειστὴν αὐτῷ.
Πενίαν γὰρ οὐχ ὁμολογεῖν αἰσχρὸν, ὡς ὁ Θουκυδίδης φη-
σὶν, ἀλλ' ἔργῳ μὴ ἀφαφεύγειν αἶσχος. Ὁ δὲ ἀβελτη-
ρίαν καὶ μαλακίαν πρὸς τὸν αἰτοῦντα δυσωπούμενος εἰπεῖν,

Οὐκ ἔστ' ἐν ἄντροις λευκὸς, ὦ ξέν', ἄργυρος·

εἶτα, ὥσπερ ἐνέχυρον, προβάλλων τὴν ἐπαγγελίαν,

Αἰδοῦς ἀχαλκεύτοισιν ἐζευγμένα σφυδοις.

Ὁ δὲ Περσαῖος ἀργύριον πρὸς τῶν γνωρίμων δανείζων, δι' Β
ἀγορᾶς καὶ τραπέζης ἐποιεῖτο τὸ συμβόλαιον· μεμνημένος
δηλονότι τοῦ Ἡσιόδου λέγοντος,

Καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.

θαυμάσαντος δὲ ἐκείνου καὶ εἰπόντος, Οὕτως, ὦ Περσεῦ,

virorum dicta: quale est Phocionis ad Antipatrum, *Non potes me simul et amicum habere et adulatorem.* Et Atheniensibus quadam in festivitate jubentibus eum stipem conferre ac plaudentibus, *Pudet vero me*, inquit, *si vobis contribuam, huic non retribuam*, Callicle creditore suo monstrato. Paupertatem enim non fateri turpe est, ut ait Thucydides, sed turpius re ipsa non effugere. At qui ob fatuitatem et mollitiem passus sibi incuti pudorem, petenti dicere metuens,

Non est in antris argentum, hospes, candidum,

ac quasi pignus deinde promissionem emittit,

Non ære fabricatis hunc pudor illigat Compedibus.—

Persæus cuidam sociorum argentum mutuo dans, in foro et apud mensarium contractum confecit, scilicet memor Hesiodei præcepti,

Quin etiam fratri testem rideus adhibeto.

cumque alter admiraretur, ac diceret, *Adeone, Persæe, omnia*

Digitized by Google

νομικῶς; Ναὶ, εἶπεν, ἵνα φιλικῶς ἀπολάβω, ἢ μὴ νομικῶς ἀπαιτήσω. Πολλοὶ γὰρ ἐν ἀρχῇ διὰ δυσωπίαν παρέμφυσι τὸ πρῶτον, ὕστερον ἐχρήσαντο τοῖς νομίμοις μετ' ἔχθρας.

ια'. Πάλιν ὁ Πλάτων Ἑλίκωνι τῷ Κυζικηνῷ διδοὺς πρὸς Διονύσιον ὑπὲρ Ὀλυμπίου, ἐπῄνεσεν αὐτὸν ὡς ὑπιεικῆ καὶ μέτριον· εἶτα προσέγραψε τῇ ὑπὲρ Ὀλυμπίου τελευτώσῃ, Γράφω δέ σοι ταῦτα περὶ ἀνθρώπου, ζῶσι φύσει ἐμμεταβόλου. Ξενοκράτης δὲ, καίπερ αὐστηρὸς ὢν τὸν τρόπον, ὅμως ὑπὸ δυσωπίας ἐκάμφθη, καὶ συνέστησε Πολυσπέρχοντι δι' ὑπερβολὴν ἄνθρωπον οὐ χρηστὸν, ὡς τὸ ἔργον ἔδειξε· δεξιωσαμένου δὲ αὐτὸν τοῦ Μακεδόνος, καὶ πυθομένου μή τινος ἔχοι χρείαν, ᾔτησε τάλαντον· ὁ δὲ ἐκείνῳ μὲν ἔδωκε, Ξενοκράτει δὲ ἔγραψε, παρῃνῶν ὑπομελέστερον τὸ λοιπὸν ἐξετάζειν οὓς συνίστησιν. Ὁ μὲν οὖν Ξενοκράτης ἠγνόησεν· ἡμεῖς δὲ καὶ πάνυ πολλάκις ὑπὲρ ἀμφοτέρων τῶν πονηρῶν, ἢ γράμματα περιέμεθα καὶ χρή-

ſecundum jus? reſpondit, *Omnino, ut amice recipiam, neque jure experiar in repetendo.* Multi enim initio ob Pudorem Vitioſum omiſſa cautione, deinde lege agere ſuſcepta inimicitia opus habuerunt.

XI. Rurſum Plato Heliconi Cyziceno epiſtolam ad Dionyſium tradens, a probitate hominem et moderatione animi laudavit: ſed epiſtolam his verbis clauſit, *Hæc ad te ſcribo de homine, quod animal natura eſt mutabile.* Xenocratem vero, quamvis auſteris hominem moribus, Pudor tamen ineptus flexit, ut Polyſperchonti commendaret hominem, ut res docuit, non probum: comiter enim exceptus a Macedone, et interrogatus ecqua re opus haberet, talentum petiit: dedit hoc Polyſperchon, ſed Xenocratem monuit per litteras, ut accuratius poſthac examinaret quos commendare vellet. Atque hoc quidem Xenocrati ignoratione uſu venit. Nos autem ſæpe cum optime novimus malos, litteras tamen et

Digitized by Google

μαζα, βλάπτοντες ἑαυτούς, οὐ μεθ' ἡδονῆς, ὥσπερ οἱ ταῖς D ἑταίραις χαριζόμενοι καὶ τοῖς κόλαξιν, ἀλλὰ δυσχεραίνοντες καὶ βαρυνόμενοι τὴν ἀναίδειαν ἀνατρέπουσαν ἡμῶν καὶ καταβιαζομένην τὸν λογισμόν. Εἰ γὰρ ἄλλως ἄλλό τι, καὶ πρὸς τοὺς δυσωποῦντας ἔξεστιν εἰπεῖν τὸ,

— μανθάνω μὲ οἷα δρᾶν μέλλω κακὰ,

τὰ ψευδῆ μαρτυρῶν, ἢ τὰ μὴ δίκαια κρίνων, ἢ τὰ μὴ συμφέροντα χειροτονῶν, ἢ δανειζόμενος ὑπὲρ ὃν μὴ ἀποδώσοντος.

ιβ'. Διὸ τῶν παθῶν, πάλιζα τοῦ δυσωπεῖσθαι, τὸ μετανοεῖν οὐχ ὕστερον, ἀλλ' εὐθὺς ἐν οἷς πράττει παρέστι· καὶ γὰρ διδόντες ἀχθόμεθα, καὶ μαρτυροῦντες αἰσχυνόμεθα, καὶ συνεργοῦντες ἀδικοῦμεν, καὶ μὴ παρέχοντες ἐλεγ- E χόμεθα. Πολλὰ γὰρ, ὑπ' ἀσθενείας τοῦ ἀντιλέγειν, καὶ τοῦ ἀδυνάτου ἡμῖν ὑποιχνέμεθα τοῖς ἀεὶ παροῦσιν·

D. 10. τῷ δυσωπεῖσθαι] τῷ δυσωπεῖσθαι recte corrigit Matth.
E. 1. συνεργῶντες] Forte, συνηγορῶντες.
E. 3. ἀεὶ παροῦσιν] λειπαροῦσιν Mez.

pecuniam largimur, nobisque ipsis nocemus: neque id cum voluptate aliqua ut qui scortis adulatoribusve donant, sed indigne interim molesteque ferentes impudentiam hominum, nostram rationem quae vi facta subvertat. Quod si alias, maxime ad eos qui nobis pudorem incutere volunt, dicere licet,

Intelligo bene quid facturus sim mali,

falsum dicturus testimonium, injuste judicaturus, inutilem legem probaturus, alienum æs contrahens ejus causa qui non reddet.

XII. Neque vero ullus est animi morbus, ubi poenitentia non jam consequatur, sed statim in ipsa actione praesto sit: ut fit cum inepto pudori indulgemus; nam dantes molestiam percipimus, et testimonium ferentes pudore suffundimur, et adjuvamus cum infamia, et promissa non implentes convincimur. Quod enim ad contradicendum sumus imbecilli, fit ut multa recipiamus iis quibuscum vivimus, quae praestare non pos-

Digitized by Google

ὡς συχάσῃς σὺ αὐλαῖς, καὶ τοὺς ἡγεμόνας σὺ τεύξεις, μὴ βαλόμενοι μηδὲ εὐτονοῦντες εἰπεῖν, Οὐκ οἶδεν ἡμᾶς ὁ βασιλεύς, ἀλλ' ἑτέρους ὁρᾷ μᾶλλον. Ὡς Λύσανδρος Ἀγησιλάῳ τοσοῦτον διεφέρετο, ἀξιώμενος δὲ μέγιστον δύνασθαι παρ' αὐτῷ καὶ τιμᾶν δόξαν, οὐκ ἠνέχετο τοὺς δεομένους ἀποτυγχάνοντας, ἀπιέναι πρὸς ἑτέρους κελεύων, καὶ πειρᾶσθαι τοῦ μᾶλλον αὐτοῦ τοῦ βασιλεῖ δυναμένου. Οὐ γὰρ αἰσχρὸν τὸ μὴ πάντα δύνασθαι· τὸ δέ, μὴ δυναμένους ἢ μὴ περιϊδεῖν ἀναδέχεσθαι τὰ τοιαῦτα καὶ τοῦτο διάζεσθαι, πρὸς τὸ ἀχρεῖον καὶ λυπηρότατόν ἐστιν.

ιγ'. Ἀπ' ἄλλης δὲ ἀρχῆς τὰ μέτρια καὶ πρέ-534 ποντα δεῖ τοῦτο ὑπουργεῖν τοῖς ἀξιοῦσι, μὴ δυσωπούμενον, ἀλλ' ἑκόντα· τὸ δὲ τοῖς βλαβεροῖς καὶ ἀτόποις τὸ τοῦ Ζήνωνος ἀεὶ τοῦτο πρόχειρον ἔχειν, ὃς ἀπαντήσας τινὶ νεανίσκῳ τῶν συνήθων τοῦτο τὸ τεῖχος ἡσυχῇ βαδί-

E. 5. οἶδεν] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. quibuſcum conſentiunt A. Moſc. 1. 2. Vulgo, εἶδεν.

A. 2. εἴκοντας] Rectius ἴσχοντας ut Mez.

ſumus, ut commendationes in aulam, et ad principes; quia ſcilicet nolumus et non audemus etiam dicere, Non novit nos rex, alios magis reſpicit. Lyſander quidem, cum a ſe animum Ageſilai abalienaſſet, et ob gloriam tamen putaretur apud eum plurimum poſſe, non veritus eſt commendationem a ſe petentes ad illum rejicere, jubens ad alios ire, ac per eos rem tentare, qui largius ipſo apud regem poſſent. Non enim turpe eſt non omnia poſſe: ſed quod non poſſis, et ad quod factus non ſis, id in te recipere et vi velle conſequi, præter quam quod turpe, etiam moleſtiſſimum eſt.

XIII. Rurſum ab alio principio ordiamur. Oportet mediocria et convenientia officia petentibus præſtare alacriter, non victos incuſſo ab iis pudore, ſed ultro concedentes: in damnoſis autem et abſurdis ſemper Zenonis illud habere in promtu, qui cum obviam eſſet factus adoleſcenti cuidam familiari ſuo juxta mu-

Digitized by Google

ζοντι, ἡ πυθόμενος ὅτι φεύγει φίλον ἀξιῶντα μαρτυρεῖν αὐτῷ τὰ ψευδῆ, Τί λέγεις, φησὶν, ἄβέλτερε; σὲ μὲν ἐκεῖνος ἀγνωμονῶν ἡ ἀδικῶν οὐ δέδιεν οὐδὲ αἰσχύνεται, σὺ δὲ ἐκεῖνον ὑπὲρ τοῦ δικαίων οὐ θαρρεῖς ὑποστῆναι; Ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν, Ποτὲ τὸν πονηρὸν οὐκ ἄχρηστον ὅπλον ἡ πονηρία, κακῶς ἐθίζει μιμούμενον ἀμύνεσθαι τὴν κακίαν· τὸ δὲ τὸν ἀναιδῶς ἡ ἀδυσωπήτως ἐνοχλοῦντας ὑποτρίβεσθαι τῷ ἀδυσωπήτῳ, καὶ μὴ χαρίζεσθαι τὰ αἰσχρὰ τοῖς ἀναισχύντοις αἰσχυνόμενον, ὀρθῶς καὶ δικαίως νενόμισται ὑπὸ τῶν νῦν ἐχόντων. B

ιδ'. Ἐπὶ τοίνυν τῶν δυσωπούντων τοῖς μὲν ἀδόξοις καὶ ταπεινοῖς καὶ μηδενὸς ἀξίοις οὐ μέγα ἔργον ἀντισχεῖν· ἀλλὰ καὶ μετὰ γέλωτος ἔνιοι καὶ μετὰ σκώμματος ἐκκλίνουσι τοὺς τοιούτους. Ὡς Θεόκριτος δυεῖν παρ' αὐτῷ σὺν βαλανείῳ στλεγγίδα κιχραμένων, ὃν μὲν ξένον, τὸν δὲ γνωρίμου κλέπτην, μετὰ παιδιᾶς ἀμφοτέρους διεκρούσατο, εἰπών, Σὲ μὲν οὐκ οἶδα, σὲ δὲ οἶδα. Λυσιμάχῳ δὲ Ἀθηνήσιν

rum ſenſim ambulanti, et audiret eum fuga ſe ſubducere amico poſtulanti ut falſum pro ipſo diceret teſtimonium, *Quid ais*, inquit, *ſtulte? iſte improbe injuſteque agens te non fugit, neque veretur: tu eum in juſta re ſubſiſtere non audes?* Qui enim dixit *nequitiam adverſus hominem nequam non eſſe malam armaturam*, is male adſuefacit nos, imitando ulciſci malitiam. At impudenter nobis moleſtos, et ad Vitioſum urgentes Pudorem, vacuitate pudoris amoliri, neque ob verecundiam hominibus perfrictæ frontis gratificari, opus eſt juſtum ac rectum, et quidem hominis cordati.

XIV. Jam obſcuris, abjectis, et nullius pretii hominibus, cum ii nos improbe inceſſunt, reſiſtere non eſt magni laboris: ſed quidam cum riſu et ſanna tales rejiciunt. Ut Theocritus, qui cum in balneo duo ſtrigilem ab ipſo utendam peterent, alter peregrinus, alter notus furtorum, jocoſe utrumque removit, dicens, *Te non novi, te vero novi.* Et Lyſimache Athenis

Digitized by Google

C ἡ τῆς Πολιάδος ἱέρεια, τῷ τὰ ἱερὰ προσαγόντων ὀρεσκόμων ἐγχέαι κελευόντων, Ἀλλ' ὀκνῶ, εἶπε, μὴ καὶ τοῦτο πάτριον γένηται. Καὶ Ἀντίγονος τοῦ τινα νεανίσκον γεγονότα μὲν ἐκ λοχαγοῦ χαρίεντος, αὐτὸν δὲ ἄτολμον ὄντα καὶ μαλακόν, ἀξιοῦντα δὲ προαχθῆναι, Παρ' ἐμοὶ, φησὶν, ὦ μειράκιον, ἀνδραγαθίας εἰσὶν οὐ πατραγαθίας τιμαί.

ιε'. Καὶ μὴν ἐάν τῳ ὁ δυσαπῶν ἔνδοξος ᾖ καὶ δυνατὸς, οἱ δὴ μάλιστα καὶ δυσαρέστητοι καὶ δυσαπότρεπτοι πρὸς τὰς κρίσεις καὶ τὰς χειροτονίας συντυγχάνοντές εἰσιν, ὃ μὴν ἔπραξεν ὁ Κάτων νέος ἔτι ὢν πρὸς Κάτλον, D οὐκ ἄν τινι φανείη ῥᾴδιον ἴσως οὐδ' ἀναγκαῖον. Ὁ δὲ Κάτλος ἦν μὲν ἐν ἀξιώματι τοῦ Ῥωμαίων μείζω, καὶ ποτε τὸν τιμητικὸν ἀρχὸν ἔσχεν· ἀνέβη δὲ πρὸς τὸν Κάτωνα τεταγμένον ἐπὶ δημοσίᾳ ταμείᾳ, δεδιττομένός τινα τῶν ἐζημιωμένων ὑπ' αὐτοῦ, καὶ λιπαρὴς ἐγίνετο ταῖς δεήσεσι προσιζόμενος· ἄχρις ὅ συνανα-

C. 2. ἐγχέαι] Matth. εἴχεσθαι. Carte et Jun. notavit εὔχεσθαι.

Minervæ Poliadis antiſtita, cum agaſones ſacra adportantes infundere juberent, *Vereor*, inquit, *ne hoc quoque in conſuetudinem trahatur*. Et Antigonus adoleſcenti cuidam egregii centurionis filio timido atque molli, cum is ornari et produci ad honores poſtularet, *Apud me*, inquit, *O adoleſcens, propriæ, non patriæ virtutis ſunt præmia*.

XV. Verum ubi is qui inſtat nobis, in honore eſt, et cum potentia: quod genus hominum difficilime poſſunt averti et excuſationibus flecti, cum in judiciis aut comitiis ſententias noſtras expetunt: fortaſſis neque facile, neque neceſſarium facto videatur id, quod egit Cato juvenis etiamnum adverſus Catulum. Is Catulus inter Romanos dignitate princeps, quo tempore cenſuram gerebat, ad Catonem acceſſit, tunc quæſtorem, deprecaturus pro quodam cui Cato multam dixerat: cumque urgeret precando, tandem

Digitized by Google

χετήσας ἐκεῖνος, Αἰσχρόν ἐστιν, ἔφη, Κάτλε, σὲ τὸν τιμητὴν ἀπαλλαγῆναι μὴ βεβούλυσθον ἐντεῦθεν ὑπὸ τῆς ἐμῶν ὑπηρετῆσαι ἕλκεσι· καὶ ὁ Κάτλος ἀρχωδεὶς, πρὸς ὀργὴν ἀπῆλθε. Σκόπει δὲ μὴ τὸ τοῦ Ἀγησιλάου, καὶ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους βέλτιόν ἐστι καὶ μετριώτερον. Ὁ μὲν B γὰρ Ἀγησίλαος ὑπὸ τοῦ πατρὸς κελευόμενος κρῖναί τινα δίκην οὐδὲ τὸν νόμον, Ἀλλ' ὑπὸ σοῦ, ἔφη, πάτερ, πέπεισμαι τοῖς νόμοις ἐδιδασκόμην ἀπ' ἀρχῆς· διὸ καὶ νῦν σοι πείθομαι μηδὲν ποιεῖν παράνομον. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς πρὸς τὸν Σιμωνίδην ἀξιοῦντά τι παρὰ μὴ δίκαιον, Οὔτ' ἂν σὺ ποιητὴς ἀγαθὸς εἴης, ἔφη, παρὰ μέλος ᾄδων, οὔτ' ἂν ἐγὼ ἄρχων δικαίως ἄρχων, παρὰ νόμον κρίνων.

ις'. Καίτοι ὁ διὰ τὸν ποδὸς πρὸς τὸν λύραν ἀμέλειαν, ὡς Πλάτων ἔλεγε, καὶ πόλεις πόλεσι καὶ φίλοι φίλοις διαφερόμενοι τὰ κάκιστα δρῶσί τε καὶ πάσχουσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν F

D. 10. Σκόπει δὲ μὴ—ἀπαιδευτότερον ἐστι] Secutus fum Xyl. et Colleg. Nov. nifi quod ἐστι retinent, affentiuntur C. D. Mofc. Schott. Anon. V. Vulgo, Σκόπει δὲ μὴ—ἀπαιδευτότερον ἔτι.

F. 1. τὰ κάκιστα] Ita Baf. Xyl. D. item A. pro varia lectione: melius fane altero vulgato τἀλάχιστα· certius tamen eft ἴσχατα ut exftat in Platonis loco Clitophont. p. 255. E. Utrumque ἴσχατα καὶ junxit Plutarchus fupra p. 439. C.

impatientia impulsus Cato, *Turpe est*, inquit, *Catule, te censorem hinc discedere nolentem a lictoribus trahi:* ita Catulus pudore perfusus, iratus abiit. Moderationis et æquitatis plus habent dicta Agesilai et Themistoclis. Agesilaus in quodam judicio jussus a patre sententiam a legibus alienam ferre, *A te*, inquit, *mi pater, jam inde ab initio edoctus sum legibus parere: itaque etiam nunc tibi obtemperabo, nihil in leges peccando.* Themistocles Simonidi postulanti rem injustam, *Neque tu*, inquit, *poëta esses bonus, si contra carminis legem caneres: neque ego bonus magistratus, si judicarem præter civitatis legem.*

XVI. Et vero non ob pedis ad lyram inconcinnitatem, ut Plato dicebat, urbes urbibus, amici amicis infesti redditi extrema inferunt accipiuntque damna, sed ob juris et

Digitized by Google

περὶ τὰ νόμιμα καὶ δίκαια πλημμέλειαν. Ἀλλ' ὅμως ἔνιοι τῶν ἐν μέλεσι καὶ γράμμασι καὶ μέτροις ἀκρίβειαν αὐτοὶ φυλάττοντες, ἑτέρους ἐν ἀρχαῖς καὶ κρίσεσι καὶ πράξεσιν ἀξιοῦσιν ὀλιγωρεῖν τοῦ καλῶς ἔχοντος. Διὸ καὶ τούτῳ μάλιστα χρηστέον πρὸς αὐτούς. Ἐντυγχάνει σοι δικάζοντι ῥήτωρ, ἢ βουλεύοντι δημαγωγός· ὁμολόγησον, ἐὰν ἐκεῖνος σολοικίσῃ προοιμιαζόμενος, ἢ βαρβαρίσῃ διηγούμενος· οὐ γὰρ ἐθέλησε λέγειν τὸ φαινόμενον αἰσχρόν· οὕτως γοῦν ὁρῶμεν ὀδὲ συγκρούσας φωνήεντι φωνῆεν ἐν τῷ λέγειν ὑπομένοντας. Ἕτερον πάλιν δυσωποῦντα τὸν ὀλιγαρχῶν καὶ ἐνδόξων, κέλευσον ὀρχούμενον δι' ἀγορᾶς ἐξελθεῖν, ἢ βλασφέμαντα τὸ πρόσωπον· ἐὰν δὲ ἀρνῆται, σός ἐστιν ὁ χωλὸς εἰπεῖν, καὶ πυθέσθαι τί αἰσχρόν ἐστι, τὸ συλοικίσαι καὶ βλασφέμαι τὸ πρόσωπον, ἢ τὸ λῦσαι τὸν νόμον, καὶ ψεύσασθαι τὸν ὅρκον, καὶ πλέον νεῖμαι τῷ πονηρῷ τοῦ ἀγαθοῦ παρὰ τὸ δίκαιον. Ἔτι τοίνυν ὥσπερ Νικόστρατος ὁ Ἀργεῖος, Ἀρχιδάμου ψευσαλοῦντος

legum violationem. Et tamen ſunt qui cum accuratam in cantilenis, literis, verſibuſque ſervent rationem, alios volunt in magiſtratu, judiciis, actionibuſque id quod rectum eſt negligere. Quibus maxime hoc modo occurrendum eſt. Flagitat aliquid a te jus dicente orator, aut conſulente in publicum? dic te morem ei geſturum, ſi in exordio ſolœciſmum, aut in narratione barbariſmum admittere velit: nolet enim, ob turpitudinis ſpeciem: cum videamus quoſdam etiam vocalem cum vocali concurrentem in dicendo non ferre. Rurſum aliquem illuſtrium virorum improbi aliquid abs te contendentem, jube ſaltando per forum exire, aut perverſo vultu: ſi neget hoc, jam tuum eſt quærere, Utrum ſit turpius ſolœciſmum facere, et vultum pervertere, an legem violare, perjurii ſe obligare, injuſte malo quam bono plus tribuere? Nicoſtratus Argivus, Archidamum petentem ut Cromnum ſibi traderet, ac

Digitized by Google

αὐτὸν ὅτι χρήμασι πολλοῖς καὶ γάμῳ γυναικὸς ἧς βέλεται Λακαίνης παραδῦναι Κρῶμνον, οὐκ ἔφη γενέσθαι τὸν Ἀρχίδαμον ἀφ' Ἡρακλέους· ἐκεῖνον μὲν γὰρ ἀποκτιννύναι περιιόντα τοὺς πονηρούς· τοῦτον δὲ, τοὺς χρηστοὺς B
ποιεῖν πονηρούς· οὕτω καὶ ἡμῖν πρὸς ἄνθρωπον ἀξιοῦντα καλὸν καὶ ἀγαθὸν λέγεσθαι, ῥητέον, ἂν βιάζηται καὶ δυσωπῇ, μὴ πρέποντα ποιεῖν μηδὲ ἄξια τῆς περὶ αὐτὸν εὐγενείας τε καὶ ἀρετῆς.

ιζ'. Ἐπὶ δὲ τῶν φαύλων ὁρᾶν δεῖ καὶ διανοεῖσθαι, τὸν φιλάργυρον εἰ δυσωπήσῃς ἄνευ συμβολαίου δανεῖσαί σοι τάλαντον, ἢ τὸν φιλότιμον πείσῃς ἐκχωρῆσαι τῆς προεδρίας, ἢ τὸν φίλαρχον τῆς παρρησίας, ὑπίδοξον ὄντα κρατήσειν. Δεινὸν γὰρ ἂν ἀληθῶς φανείη, τούτους μὲν C
νοσήμασι καὶ παθήμασιν ἀκαμπέσι διαμένειν καὶ ἐχυροὺς καὶ δυσμεταθέτους, ἡμᾶς δὲ, βουλομένους καὶ φάσκοντας

A. 9. ἧς βούλεται] Hoc ex D. prætuli vulgato ᾧ βέλεται.
A. 10. παραδῦναι] προδῦναι Collat. Muret. Schott. Jannot. Anon. T. V. B. Mez. item ſupra Apophthegm. p. 192. A.
B. 4. περὶ αὐτὸν] Sic A. C. D. Moſc. 1. 2. Xyl. Vulgo, πρὸς αὐτόν.

promittentem eo nomine magnam vim pecuniæ, et Lacænæ mulieris quamcumque vellet matrimonium, negavit ab Hercule genus ducere; nam Herculem circumiviſſe terras, ut malos interficeret: Archidamum conari de bonis malos facere. Ita nos quoque homini, qui vir bonus atque præclarus haberi velit, poſtulanti aliquid improbius et vim facienti dicemus, Indigna eum ſua nobilitate et virtute agere.

XVII. In vitioſis autem et hoc conſiderabis, an avarus tua importunitate poſſit eo adigi, ut talentum det mutuum abſque ſyngrapha: aut ambitioſus, ut primo loco cedat: aut magiſtratus gerendi cupidus, ut petitionem dignitatis omittat ſpe propoſita potiundi. Indignum quippe fuerit revera, cum videamus hos in vitioſis iſtis affectionibus, rigidos, invictos, immutabileſque, pertendere: nos, qui profitemur honeſti et juſtitiæ

Digitized by Google

τὴν φιλοκάλους καὶ φιλοδόξους, μὴ κρατεῖν ἑαυτῶν, ἀλλ' ἀνατρέπεσθαι καὶ φθείρεσθαι τὴν ἀρετήν. Καὶ γὰρ εἰ μὴ οἱ δυσωποῦντες, ὅτι δόξῃ καὶ δυνάμει τοῦτο ποιοῦσιν, ἄτοπόν ὅτι κοσμοῦντες ἑτέρους καὶ αὔξοντες, ἀχνυμονεῖν αὐτοὺς καὶ κακῶς ἀκούειν· ὥσπερ οἱ φαλερεύοντες ἐν ταῖς ἀγῶσι, καὶ χαριζόμενοι περὶ τὰς χειροτονίας, ἐξ οὗ προσκόπτων ἀρχεῖα καὶ στέφανος ἄλλοις καὶ δόξαν, ἀφαιροῦνται τὸ ἔνδοξον αὐτῶν καὶ τὸ καλόν. Εἰ δὲ χρημάτων ἕνεκα προσκείμενον ὁρῶμεν τὸν δυσωποῦντα, πῶς D οὐ παρίσταται δεινὸν εἶναι τὸ τῆς ἰδίας δόξης καὶ ἀρετῆς ἀφειδεῖν, ἵνα τὸ τοῦ δεῖνος βαλάντιον βαρύτερον γένηται; Καίτοι παρίσταταί γε τοῖς πολλοῖς τὰ τοιαῦτα, καὶ οὐ λανθάνουσιν ἑαυτοὺς ἐξαμαρτάνοντες· ὥσπερ οἱ τὰς μεγάλας κύλικας ἐκπίνειν ἀναγκαζόμενοι, μόλις καὶ ἐνίοτε, καὶ τὰ πρόσωπα διαστρέφοντες, ἐκτελοῦσι τὸ προσταττόμενον.

C. 4. ἀνατρέπεσθαι] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. C. D. Moſc. 1. 2. Colleg. Nov. Vulgo, ἀνατρέπειν. Mox αὐτὸς pro ἑαυτὸς dedi ex Colleg. Nov.

C. 8. ἐξ οὗ προσκόπτων] Hoc quidem ſanum: ſed ad explendam ſententiam addendum γίνοντες vel ſimile: ut vidit et Reiſkius.

ſtudium, non eſſe noſtrum ipſorum compotes, ſed ſubverti et prodere virtutem. Etenim ſi qui poſcendo pudorem nobis volunt incutere, id faciunt gloriæ ac potentiæ parandæ gratia: abſurdum eſt nos ornandis augendiſque aliis, nobis ipſis dedecus et infamiam conficere: ſicut qui in certaminibus præmia injuſte tribuunt, et in deſignandis magiſtratibus ſuffragia ad gratiam ferunt: ii dum aliis perperam honores, coronas, et gloriam conciliant, ſe ipſos bona opinione et honeſtate ſpoliant. Sin id pecuniæ cauſa faciunt, qui non videatur flagitium, noſtram nos gloriam et virtutem prodire, ut crumena alterius fiat onuſtior? Atqui hæc pleriſque ad animum accidunt, neque fallit ipſos peccare ſe: ſicut qui magna pocula ebibere coguntur, ægre et gementes vultumque diſtorquentes perficiunt mandatum.

Digitized by Google

ιη'. Ἀλλ' ἔοικεν ἡ τῆς ψυχῆς ἀτονία, σώματος κρᾶσει ἢ πρὸς ἀλέαν κακῶς πεφυκέναι ἢ πρὸς κρύος· ἐπαινέμενοί τε γὰρ ὑπὸ τῶν δυσωπούντων, παντάπασι θρύπτονται καὶ χαλῶνται· πρός τε τὰς μέμψεις καὶ ὑφορᾶσεις τῶν ἀποτυγχανόντων φοβοδεῶς καὶ δειλῶς ἔχουσι. Δεῖ δὲ ἀντιχυρίζεσθαι πρὸς ἀμφότερα, μήτε τοῖς δεδηλωμένοις, μήτε τοῖς κολακεύουσιν, ἐνδιδόντας. Ὁ μὲν οὖν Θουκυδίδης, ὡς ἀναγκαίως ἐπομένῳ τῷ δύνασθαι δ' φθονεῖσθαι, καλῶς φησι βουλεύεσθαι τὸ ὑπὲρ μείζοσι λαμβάνοντα τὸ ὑπέφθονον· ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν φθόνον ἀφεύγειν οὐ χαλεπὸν ἡγούμενοι, τὸ δὲ μέμψει μὴ πρεπόντων μηδὲ λυπηρόν τινι γενέσθαι τῶν χρωμένων, ἀδύνατον παντάπασιν ὁρῶντες, ὀρθῶς βουλευσόμεθα, τὰς τῶν ἀγνωμόνων ἀπειθείας ἐκδεχόμενοι μᾶλλον, ἢ τὰς τῶν δικαίως ἐγκαλούντων ἐὰν ἐκείνοις μὴ δικαίως ὑπεργῶμεν. Καὶ μὴν

E. 1. πρὸς ἀμφότερα] Sic Ald. Baſ. Xyl. Colleg. Nov. Moſc. 1. 2. Vulgo, ἢ πρὸς ἀμφότερα, quod Stephanus addidit ex Pol. et Jannot.

E. 7. τινι γενέσθαι] Sic D. item A. pro varia lectione. Mez. Reiſk. Vulgo, τι γενέσθαι.

XVIII. Sed imbecillitas iſta animi ſimilis eſt temperamento corporis quod neque calorem poſſit ferre, neque frigus. Nam et laudati ab iis, qui petendo pudorem denegandi incutere volunt, protinus franguntur atque emolliuntur: et ad omnem reprehenſionis ſtrepitum, omnemque ſuſpicionem et querelam repulſorum tremunt atque expaveſcunt. Oportet autem animo adverſus utrumque obfirmato, neque terrentibus neque adulantibus cedere. Thucydides docet, quandoquidem neceſſario potentiam ſequatur invidia, recte eum ſibi conſulere, qui ob maximas res invidiam ſubeat. Nos autem invidiam haud difficulter vitari putantes, in reprehenſiones autem ut non incidamus eorum, quibuſcum vivimus, utque nunquam eos offendamus, fieri non poſſe videntes; ita bene rem inſtituemus, ſi iniquorum potius odia in nos ſuſcipiamus, quam accuſationes juſtas, ubi illis injuſte operam navaverimus.

Digitized by Google

ἔπαινόν γε τὸν παρὰ τῶν δυσωπούντων κίβδηλον ὄντα παντάπασι, δεῖ φυλάττεσθαι, καὶ μὴ πάσης πάσχειν ὑπ-
ὧδες, ὑπὸ κνησμῷ καὶ γαργαλισμῷ παρέχοντα ἀξιοῦσθαι ῥᾳδίως τῷ δεομένῳ, καὶ καταβάλλειν ἑαυτὸν ὑπτιοκατα-
κλινόμενον. Οὐδὲν γὰρ διαφέρουσι τῶν τὰ σκέλη τοῖς ὑποδυομένοις παρεχόντων, οἱ τὰ ὦτα τοῖς κολακεύουσι πα-
536 ραδιδόντες. Ἀλλ' αἴσχιον ἀνατρέπονται καὶ πίπτουσιν· οἱ μὲν, ἔχθρας καὶ κολάσεις ἀνιέντες ἀνθρώποις πονηροῖς, ἵν' ἐλε-
ήμονες καὶ φιλάνθρωποι καὶ συμπαθεῖς κληθῶσιν· οἱ δὲ τοὐ-
ναντίον, ἀπεχθείας καὶ κατηγορίας οὐκ ἀναγκαίας οὐδὲ ἀκινδύνους ἀναδέξασθαι πειθόντες, ὑπὸ τῶν ἐπαινούντων ὡς μόνους ἄνδρας καὶ μόνους ἀκολακεύτους, καὶ νὴ Δία σώματα καὶ φωνὰς σωσαγρούντων. Διὸ καὶ Βίων ἀπεικάζε τοὺς τοιούτους ἀμφορεῦσιν, ὑπὸ τῶν ὤτων ῥᾳδίως μεταφερομένοις. Ὥσπερ Ἀλεξῖνον ἱστοροῦσι τὸν σοφιστὴν πολλὰ φαῦλα λέ-
γειν ἐν τῷ περιπάτῳ περὶ Στίλπωνος τοῦ Μεγαρέως·

A. 8. *ἐπὶ τῶν ὤτων*] Legendum *ἀπὸ τῶν ὤτων* cum Reiſkio.

Enimvero a laudibus, quas importuni iſti in nos conferunt prorſum adulterinas, cavendum eſt ſummo ſtudio; ne porcorum in morem pruritu et titillatione deliniti patiamur nos tractari ex iſtorum animi ſententia, dejicique ultro inclinantes. Nihil enim differunt ab his qui crura proſternere volentibus porrigunt, qui aures adulatoribus præbent; niſi quod turpius ſubvertuntur atque cadunt, vel inimicitias ac malorum ſupplicia hominum dimittentes, ut miſericordes, humanique videantur: vel contra inimicitias et accuſationes non neceſſarias non ſine periculo in ſe recipientes ſuaſu laudantium, ac ſolos eos viros, ſolos adulationis vacuos, adeoque ſolos qui vocem et ora habeant appellantium. Tales Bion ſimiles eſſe dicebat amphorarum, quæ auribus apprehenſæ facile circumferuntur. Quo modo Alexinum ferunt ſophiſtam inter deambulandum multa mala dixiſſe de Stilpone Megarenſi: cumque eorum

Digitized by Google

εἰπόντος δέ τινος τῶν παρόντων, Ἀλλὰ μὲν ὀκεῖνός σε B
τρώλιν ἐπήνει· Νὴ Δία, φάναι· βέλτιστος γὰρ ἀνδρῶν ἐστι
καὶ γενναιότατος. Ἀλλὰ Μενέδημος τἀναντίον, ἀκούσας ὡς
Ἀλεξῖνος αὐτὸν ἐπαινεῖ πολλάκις, Ἐγὼ δέ, εἶπεν, ἀεὶ
ψέγω Ἀλεξῖνον· ὥστε κακός ἐστιν ἄνθρωπος, ἢ κακὸν
ἐπαινῶν, ἢ ὑπὸ ψεύδους ψευδόμενος. Οὕτως ἀτρεπτος ἦν
καὶ ἀνάλωτος ὑπὸ τῶν τοιούτων, καὶ κρατῶν ὀκείνης τῆς παρ-
αινέσεως ἣν ὁ Ἀντισθένειος Ἡρακλῆς παρήνει τοῖς παι-
σὶ, μηδενὶ χάριν ἔχειν ἐπαινοῦντι αὐτούς· τοῦτο δὲ ἦν οὐδὲν ἄλλο ἢ μὴ δυσωπεῖσθαι, μηδὲ ἀντι-
κολακεύειν τοὺς ἐπαινοῦντας. Ἀρκεῖ γάρ, οἶμαι, τὸ τοῦ C
Πινδάρου, τοὺς τὸν λέγοντα πανταχοῦ καὶ τοὺς πάν-
τας ἐπαινεῖν αὐτὸν, εἰπόντα, Κἀγώ σοι χάριν ἀποδί-
δωμι· τοιοῦτος γάρ σε ἀληθεύειν.

ιθ'. Ὁ τοίνυν τοὺς πάντα τὰ πάθη χρήσιμόν ἐστι,
τούτῳ δεῖ μάλιστα τοῖς εὐδυσωπήτοις, ὅταν ὀκνιασθέν-
τες ὑπὸ τῆς πάθους, παρὰ γνώμην ἁμάρτωσι καὶ διάρα-

qui aderant quidam diceret, *Atqui Stilpo te nuper laudavit:* intuliſſe, *Optimus namque vir eſt et generoſiſſimus.* Contra Menedemus, audito ſe ab Alexino ſæpe laudari, *Ego autem,* inquit, *ſemper vitupero Alexinum; malus proinde homo eſt, vel qui malum laudat, vel quem bonus vituperat.* Adeo is talibus rebus ſe mutari aut capi non ſinebat: tenens nimirum Antiſthenei illius Herculis præceptum, qui pueros jubebat nemini ipſos laudanti gratiam habere: quod nihil aliud erat, quam ne Ineptæ Verecundiæ capti, laudantibus viciſſim adularentur. Ac ſufficit, puto, illud Pindari, qui dicenti, *Ego te ubique et apud omnes laudo:* reſpondit, *Et ego tibi gratiam refero: facio enim ut verax ſis.*

XIX. Quod itaque adverſus omnes animi pravas affectiones utile eſt, eo maxime indigent, qui facile ſibi Vitioſum Pudorem incuti patiuntur: ut quando victi eo vitio præter animi propoſitum peccaverunt atque ſubverſi ſunt,

Digitized by Google

πᾶσιν, ἰσχυρῶς μνημονεύῃ, καὶ τὰ σημεῖα τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν μεταμελείας ἡμέρας ἐν ἑαυτοῖς, ἀναλαμβάνειν καὶ φυλάττειν ὅπου πλεῖστον χρόνον. Ὡς γὰρ οἱ λίθῳ προσπταίσαντες ὁδοιπόροι, ἢ σχοίνῳ ἄκρᾳ ἀνατραπέντες κυβερνῆ-
D ται, ἂν μνημονεύωσιν, οὐκ ἐκεῖνα μόνον ἀλλὰ καὶ τὰ προσόμοια φρίττοντες καὶ φυλαττόμενοι διατελοῦσιν· ὕπως οἱ τὰ τῆς Δυσωπίας αἰσχρὰ καὶ βλαβερὰ συνεχῶς τῷ μεταγνῶναι καὶ δακνομένῳ προσβάλλοντες, ἀπολήψονται πάλιν ἑαυτοὺς ἐν τοῖς ὁμοίοις, καὶ οὐ πρήσονται ῥᾳδίως ὑποφερόμενοι.

D. 4. προσβάλλοντες] Legendum περιβάλλοντες. Ducit huc et D. qui habet προβάλλοντες.

arcte memoria complectantur, eique penitus infigant ſigna morſus atque pœnitentiæ, ac plurimum temporis iis recordandis et obſervandis tribuant. Sicut enim viatores ubi in ſaxum impegerunt, et nautæ apud promontorium aliquod navim ſicubi alliſerunt, memores ſui caſus non iſta modo ad quæ offenderunt, ſed et ſimilia horum perpetuo horrent atque vitant: ita qui Vitioſi Pudoris turpitudinem et damna continenter pœnitentiæ morſum ſentiente animo revolvunt, in ſimili re cohibebunt ſeipſos, neque facile rurſus in peccatum prolabentur.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΦΘΟΝΟΥ ΚΑΙ ΜΙΣΟΥΣ.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΦΘΟΝΟΥ ΚΑΙ ΜΙΣΟΥΣ.

PLUTARCHI

DE

INVIDIA ET ODIO.

α'. Οὕτω δὴ χ δοκεῖ μηδὲν τῦ Μίσους διαφέρειν ὁ Φθόνος, ἀλλ' ὁ αὐτὸς εἶναι. Καθ' ὅλα μὲν γὰρ ὥσπερ πολυάλωτόν ἡ κακία, τοῖς ἐξηρτημένοις αὐτῆς πάθεσι κινεμένη δεῦρο κἀκεῖσε, πολλὰς καὶ ἄλλας συναφὰς καὶ ἀπλοκὰς ἐνδίδωσι· ταῦτα δὲ

R. 7. οὕτω δὲ] Non eſt, quare initium libelli periiſſe putemus. Vertas *Itane?*

R. 11. ταῦτα δὲ ὥσπερ πεπόμματα] Non placet. Requiro tale quid ταῦτα δὲ ἴδιος τὰ πεπόμματα· *hæ peculiariter affectiones, Odium et Invidia.*

I. ITA quidem videtur nihil ab Odio differre Invidia, ſed idem eſſe. Univerſe autem malitia tanquam multis hamis prædita, pravis ab ipſa dependentibus affectionibus hinc inde, varie in ſeſe implicatur atque committitur:

Digitized by Google

ὥσπερ νοσήματα συμπαθεῖ ταῖς ἀλλήλων φλεγμοναῖς. Ὁ δ' εὐτυχῶν, ὁμοίως ἡ τὴν μισυλλα λυπεῖ ἡ τὴν φθονοῦντα. Διὸ καὶ τὴν εὔνοιαν ἀμφοτέρως νομίζομεν ἀντικεῖσθαι, βάλλησιν ὅσαν ἀγαθῶν τοῖς πλησίον· καὶ τὸ μισεῖν τὸ φθονεῖν ταὐτὸ εἶναι, ὅτι τὴν ἀντίαν τῷ φιλεῖν ἔχει προαίρεσιν. Ἐπεὶ δ' οὐχ οὕτω ταὐτὸν αἱ ὁμοιότητες ὡς ἕτερον αἱ διαφοραὶ ποιοῦσι, καὶ ταύτας ζητῶμεν ἐὰν μεταδιώξωμεν, ἀπὸ τῆς γενέσεως ἀρξάμενοι τῶν παθῶν.

Β'. Γεννᾶται τοίνυν ὁ Μῖσος ἐκ φαντασίας τοῦ ὅτι πονηρός, ἢ κοινῶς ἢ πρὸς αὐτόν, ἔστιν ὁ μισούμενος· καὶ 537
τὸ ἀδικεῖσθαι δόξαντες αὐτοὶ, πεφύκασι μισεῖν, καὶ τοὺς ἄλλως ἀδικουμένους ἢ πονηροὺς, προσβάλλοντας καὶ δυσχεραίνουσι· φθονοῦσι δὲ ἁπλῶς τοῖς εὖ πράττειν δοκοῦσιν. Ὅθεν ἔοικεν ὁ μὲν Φθόνος ἀόριστος εἶναι, καθάπερ ὀφθαλμία πρὸς ἅπαν τὸ λαμπρὸν ἐκταραττόμενος· τὸ δὲ

F. 7. ζητῶμεν ἐὰν μεταδιώξωμεν] Primum ſumſi ab E. pro vulgato ζητῶμεν. Ceterum, corrigenda dictio ita ζητῶμεν ἢ μεταδιώκωμεν.

A. 1. ἡ γὰρ ἀδικεῖσθαι—ἄλλως] Ita diſtinguit B. Vulgo, δόξαντες, αὐτοὶ πεφύκασι. Poſt μισεῖν forte ſupplendum, certe ſubaudiendum, τὸν ἀδικοῦντα. Denique ἄλλως mutem in ἄλλων.

quæ morborum modo una alterius inflammatione excitantur. Cui res ſunt ſecundæ, is Odium gerenti et invidenti æque eſt moleſtus: quare benevolentiam utrique vitio cenſemus opponi, quæ vult ut proximo bene ſit: et invidere atque odiſſe pro eodem ducimus, quia contrarium benevolentiæ ſtudium habent. Sed quoniam non ita conveniunt ſimilitudinibus duo hæc, ut differentiis diſcrepant: has conſectemur, initio ab origine utriuſque ducto.

II. Odium gignitur, quod quem Odio quis habet, eum vel ſimpliciter, vel erga ſe malum eſſe imaginatur. Nam et qui injuria ſe affectos putant, auctorem injuriæ odiſſe ſolent: et qui alias injurioſi aut malitioſi videntur, eos averſamur atque moleſte ferimus. Invident autem ſimpliciter iis, qui fortuna utuntur propitia. Itaque Invidentia videtur infinitum eſſe quippiam: ſicut ophthalmia, quæ eſt oculorum vitioſus affectus, omnibus ſplendidis offenditur. Θ-

Digitized by Google

Μῖσος ὥρισαι καθ' ὑποκειμένων ἀεί τινων ἀφορισθόμενον πρὸς αὐτόν.

γ'. Δεύτερον δὲ τὸ μισεῖν γίνεται καὶ πρὸς ἄλογα ζῶα· ἢ γὰρ γαλᾶς ἢ κανθαρίδας ἔνιοι μισοῦσι, καὶ φρύνους, καὶ ὄφεις· Γερμανικὸς δὲ ἀλεκτρυόνος οὔτε φωνὴν οὔτε ὄψιν ὑπέμεινεν· οἱ δὲ Περσῶν μάγοι τοὺς μῦς ἀπεκτίννυσαν, ὡς αὐτοί τε μισοῦντες καὶ θεοῖς δυσχεραίνοντος τοῦ ζῴου· ὁμοῦ τε γὰρ πάντες Ἄραβες καὶ Αἰθίοπες μυσάττονται· τὸ μέντοι φθονεῖν πρὸς μόνον ἄνθρωπον ἀνθρώπῳ γίνεται.

δ'. Κἂν τοῖς θηρίοις δὲ φθόνον μὴ οὐκ εἰκὸς ἐγγίνεσθαι πρὸς ἄλληλα· ὃ γὰρ εὖ πράττειν ἢ κακῶς ἕτερον, φαντασίαν ὑπολαμβάνουσιν, οὐδὲ ἅπτεται τὸ ἔνδοξον ἢ ἄδοξον αὐτοῖς, οἷς ὁ φθόνος ἐκτραχύνεται μάλιστα· μισοῦσι δὲ ἄλληλα καὶ ἀπεχθάνονται καὶ πολεμοῦσιν ὥσπερ ἀπίστους τινὰς, πολεμοῦσι δὲ ἀετοὶ καὶ δράκοντες, κορῶναι καὶ γλαῦκες, αἰ-

A. 7. ὥρισαι—πρὸς αὐτὸν] Acute Mez. ὁρίσθαι—πως αὐτό.
B. 9. πολεμοῦσιν—ἀετοὶ] Legendum πολεμοῦσιν ὥσπερ ἀπίστους τινας πολέμους τάδε, ἀετοὶ— ut partim et Reiskius ſuſpicatus eſt.

dium ſemper definitur ſubjecto certo, in quod incumbit.

III. Deinde, odium concipitur etiam in bruta animalia. Sunt enim qui feles, cantharidas, rubetas, ſerpentes oderunt. Et Germanicus galli gallinacei neque vocem neque adſpectum ferebat: mures magi Perſarum interficiebant, quod et ipſi eos odio haberent et Deo inviſos arbitrarentur. Ex æquo enim et Arabes omnes, et Æthiopes murem abominantur. Invidia ſoli homini adverſus hominem eſt.

IV. Neque enim probabile eſt brutam beſtiam brutæ invidere; cum de alterius vel ſecundis vel adverſis rebus nihil imaginetur, neque de bona aut mala alterius fama: quibus opinionibus maxime exaſperari ſolet Invidentia. Interim oderunt invicem bruta, exercentque inimicitias, et fide majora bella gerunt. Pugnant inter ſe aquilæ et dracones, cornices et ululæ, pa-

Digitized by Google

γήλοι καὶ ἀχαριθυλλίδες· ὥστε τούτων γε φασὶ μηδὲ τὸ
αἷμα κίρναθαι σφαττομένων, ἀλλὰ καὶν μίξῃς, ἰδίᾳ
πάλιν ἀποῤῥεῖ διακρινόμενον. Εἰκότως δὲ καὶ λέοντι
πρὸς τὸν ἀλεκτρυόνα, καὶ ἐλέφαντι πρὸς τὴν Μῦν
ἰσχυρὰν γεγενημένην τὸ φόβον ὁ μὲν δεῖσας καὶ μισεῖν πεφύ-
κασιν· ὥστε καὶ ζώντων φανερὸν εἶναι τὸ μὲν Μίσους
καὶ Φθόνου, τὸ μὲν δεχομένης τῆς τῶν ἀλόγων φύσεως, τὸν
δὲ μὴ δεχομένης.

ε'. Ἐπὶ τοίνυν τὸ μὲν φθονεῖν, πρὸς οὐδένα γίνεται
δικαίως· οὐδεὶς γὰρ ἀδικεῖ τῷ εὐτυχεῖν, ὑπὲρ τούτου δὲ φθο-
νοῦνται· μισοῦνται δὲ πολλοὶ δικαίως, οὓς οὐκ ἀξιομισή-
τους καλοῦμεν, ἂν μὴ φεύγωσι τοὺς τοιούτους μηδὲ βδε-
λύττωνται καὶ δυσχεραίνωσι. Μέγα δὲ τούτου τεκμήριον, ὅτι
μισεῖν μὲν πολλοὺς ὁμολογοῦσιν ἔνιοι, φθονεῖν δὲ οὐδενὶ λέ-
γουσι. Καὶ γὰρ ἡ μισοπονηρία τοῦ ἐπαινουμένου ἐστί· καὶ

C. 2. ἀποῤῥεῖ] Rectius fit ἀποῤῥεῖ. Ceterum μίξῃς ἰδίᾳ diſtinxi cum A. C. B.
C. 2. Εἰκότως] Recte Mez et Reiſk. Εἰκός.
C. 4. γεγενημένην] ἐγγεγενημένην.
C. 10. ὡς οὓς ἀξιομισήτους] Forte ὥστε καὶ ἄλλους ἀξιομισήτους καλοῦμεν, ἂν μὴ—.

rus et carduelis, quorum etiam ſanguinem occiſorum permiſceri negant, ſed etiam ſi quis confundat, utrumque ſeorſim diffluere narrant. Probabile eſt etiam leoni adverſus gallum, et elephanto adverſus murem atrox Odium eſſe a metu natum. Quod enim timetur, id Odio eſt. Hoc ergo videntur Odium et Invidia diſcrepare, quod hanc brutorum natura non item ut illud admittit.

V. Præterea Invidia contra neminem juſte ſuſcipitur: nemo enim eo injuſte agit, quod fauſtis utitur ſucceſſibus: propter quos tamen ei invidetur. At multi merito Odio habentur: et qui eos non fugiant atque averſentur, ipſos Odio dignos dicimus. Atque hujus rei magnum hoc eſt argumentum, quod ſunt qui multos ſe odiſſe fatentur: nemini autem dicunt ſe invidere. Odium enim malorum,

Digitized by Google

τὸν ἀδελφιδῆν τῷ Λυκούργου Χάριλλον βασιλεύοντα ἐν Σπάρτῃ, ἐπιεικῆ δ' ὄντα καὶ πρᾷον, ἐπαινούντων τινῶν, ὁ συνάρχων, Καὶ πῶς, ἔφη, χρηστὸς ἔσται Χάριλλος, ὃς ἐκ παίδων τοῖς πονηροῖς χαλεπὸς ἦν; Καὶ τὸν Θερσίτην ὁ ποιητὴς τὰ μὲν τοῦ σώματος κακίαν πολυμερῶς καὶ περιττολογίᾳ διεμόρφωσε, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς μοχθηρίαν συνέτεμεν ἅπαντα καὶ δι' ἑνὸς ἔφρασεν,

Ἔχθιστος δ' Ἀχιλῆϊ μάλιστ' ἦν, ἠδ' Ὀδυσῆϊ.

ὑπερβολὴ γάρ τις φαυλότητος, τὸ τοῖς κρατίστοις ἐχθρὸν εἶναι. Καὶ φθονεῖν δὲ ἀρνοῦνται κἂν ἐλέγχωνται, μυρίας σκήψεις πρόφερον, ὀργίζεσθαι λέγοντες ἢ φοβεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἢ μισεῖν· ὅ, τι ἂν τύχωσιν ἄλλο τῷ Φθόνῳ τὸ πάθος ὄνομα προβάλλοντες, καὶ καλύπτοντες ὡς μόνον τοῦτο τῆς ψυχῆς νοσημάτων ἀπόῤῥητον.

ς'. Ἀνάγκη τοίνυν τὰ πάθη ζῆν τοῖς αὐτοῖς, ὥσ-

E. 4. Καὶ φθονεῖν] Delendum videtur Καί.

E. 6. μισεῖν· ὅ, τι ἂν τύχωσιν] E. P. μισεῖν· ἢ ὅ, τι ἂν τύχωσι. Mox ἀπόῤῥητον ἴσον Reiskius, probabiliter.

E. 9. Ἀνάγκη—μισοῦσι μὲν γὰ] Nec oratio nec sententia constat. Forte corrigendum, Ἀνάγκη τοίνυν τὰ πάθη τὰ αὐτὰ ὄντα τοῖς αὐτοῖς—αἴρεσθαι ἢ ἀντιτίθεσθαι· φίλους δ' ἄλλος· μισοῦσι γάρ. Sensum quidem in Latinis reddidi.

laudabile habetur: et fratre Lycurgi natum Charilaum Spartæ regem, benignum mansuetumque hominem cum laudarent nonnulli, collega ejus, *Et quomodo*, inquit, *probus iste sit, qui ne malis quidem se difficilem gerit?* Ac Therſitæ corporis vitia Homerus cum multiplici atque copioſa oratione depinxiſſet, animi pravitatem breviſſime, ac quaſi uno verbo expreſſit,

Pelide in primis erat, atque inimicus Ulyſſi.

nam major nulla poteſt eſſe vitioſitas, quam optimis eſſe inimicum. Quinetiam negant ſe invidere: et ſi arguantur, ſexcentas præſcriptiones adferunt: iraſci ſe dicentes, aut metuere, aut odiſſe hominem, aut quodvis aliud nomen affectioni prætendentes, quo Invidiam velent, ut ſolam omnium animi morborum infandam.

VI. Porro neceſſe eſt eaſdem, ut ſtirpes, ita etiam af-

Digitized by Google

περὶ τὰ φυτά, καὶ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι καὶ ἐπτίνεσθαι πέφυκεν ἀλλήλοις· μισοῦσι μὲν γε μᾶλλον τοὺς μᾶλλον εἰς πονηρίαν ἐπιδιδόντας, φθονοῦσι δὲ μᾶλλον τοῖς μᾶλλον F ἐπ' ἀρετῇ προϊέναι δοκοῦσι. Διὸ καὶ Θεμιστοκλῆς ἔτι μειράκιον ὢν, οὐδὲν ἔφη πρᾴττειν λαμπρὸν, ὅπου δὲ φθονεῖσθαι. Καθάπερ γὰρ αἱ κανθαρίδες ἐμφύουσι μάλιστα τῷ ἀκμάζοντι σίτῳ, καὶ τοῖς εὐθαλέσι ῥόδοις· οὕτως ὁ Φθόνος ἅπτεται μάλιστα τῶν ἀκμῶν καὶ αὐξομένων πρὸς ἀρετὴν καὶ δόξαν ἠθῶν καὶ προσώπων. Καὶ τοὐναντίον αὖ πάλιν, αἱ μὲν ἄκρατοι πονηρίαι συνεπιτείνουσι τὸ Μῖσος. Τοὺς γοῦν Σωκράτη συκοφαντήσαντας, ὡς εἰς ἕκατον καὶ πλείους 538 ἑλλιμακόδας οὕτως ἐμίσησαν οἱ πολῖται καὶ ἀπεστράφησαν, ὡς μήτε πῦρ αὐτοῖν, μήτε ἀποκρίνεσθαι πυνθανομένοις, μὴ λουμένοις κοινωνεῖν ὕδατος, ἀλλ' ἀναγκάζειν ἔχειν ἐκεῖνο τοὺς προσχέας, ὡς μεμιασμένον· ἕως ἀπήγξαντο μὴ φέροντες τὸ Μῖσος. Αἱ δὲ τῶν εὐτυχημάτων ὑπεροχαὶ καὶ λαμπρότητες πολλάκις τὴν Φθόνου κα-

fectiones iisdem ali, augeri, intendi cauſſis. Nunc aliter natura comparatum eſt. Nam eos magis odimus, qui deteriores fieri pergunt: invidetur iis potiſſimum, quorum virtus creſcere videtur. Itaque etiam Themiſtocles dicebat, *ſe adoleſcentem nullum ſplendidum feciſſe facinus: nondum enim ſibi fuiſſe invidum.* Sicut enim cantharides maxime adultis jam frugibus, et roſis florentibus incumbunt: ita Invidia maxime adoritur bonos, et ad virtutem proficientes atque gloriam. Rurſum extrema malitia facit ut ſimul etiam Odium fiat vehementius. Eos quidem, quorum calumnia Socrates fuit oppreſſus, ut extreme malos, ita oderunt, itaque averſati ſunt cives, ut neque ignem eis accenderent, neque interrogantibus reſponderent, neque in balneo aqua uterentur eadem, ſed qua illi laviſſent, eam tanquam pollutam juberent a miniſtris effundi: donec illi impatientia Odii ſeſe ſuſpenderunt. At rerum ſecundarum excellentia atque ſplendore ſæpenumero exſtinguitur

Digitized by Google

ζαβαινύουσιν. Οὐ γὰρ εἰκὸς Ἀλεξάνδρῳ τινὰ φθονεῖν, οὐδὲ Κύρῳ, κρατήσασι καὶ γενομένοις κυρίοις ἁπάντων· ἀλλ' ὥσπερ ὁ ἥλιος ὢν ἂν ὑπὲρ κορυφῆς γένηται καταχέ-
B μνος τὸ φῶς ἢ παντάπασι τὴν σκιὰν ἀνεῖλεν, ἢ μικρὰν ἐποίησεν, ὅταν τοῖς τῶν εὐτυχημάτων ὕψος λαβόντων καὶ γενομένων ὑπὲρ κεφαλῆς τὸ φθόνου συστέλληται καὶ ἀναχωρεῖ καταλαμπόμενος. Τὸ μέντοι Μῖσος οὐκ ἀνίησιν ἡ τῶν ἐχθρῶν ὑπεροχὴ καὶ δύναμις. Ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος φθονεῖσθαι μὲν οὐδένα εἶχε, μισεῖσθαι δὲ πολλούς, ὑφ' ὧν τέλος ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. Ὁμοίως γοῦν καὶ τὰ δυστυχήματα τοὺς μὲν φθονεῖσθαι παύει, τοὺς δ' οὔ· ἔχθεσις οὐκ ἀναιρεῖ. Μισοῦσι γὰρ καὶ ταπεινοὺς, τοὺς ἐχθροὺς γενομένους· φθονεῖ δὲ οὐδεὶς ὑπὸ δυστυχοῦντι· ἀλλὰ καὶ τὸ μηδὲν
C ὑπό τινος τῶν καθ' ἡμᾶς σοφιστῶν, ὅτι ῥᾴδιοι οἱ φθονεῖσθαι ἐλεεῖσθαι, ἀληθὲς ἔοικεν. Ὥστε καὶ ταύτῃ μεγάλῃ ἐστὶ τῶν παθῶν διαφορά, ὡς ὁ μὲν Μῖσος, ὅταν εὐτυχούντων,

A. 8. εἰκὸς] Sumfi a P. pro vulgato ἐοικὸς.
C. 2. ταύτῃ μεγάλῃ] ταύτῃ μεγάλην Reiſk.

Invidia. Non enim veriſimile eſt Alexandro quenquam aut Cyro invidiſſe, poſtquam ſumma rerum ſunt potiti. Sed quemadmodum Sol quorum per verticem tranſit, in eos diffuſo lumine, aut nullam aut exiguam umbram facit: ſic qui proſperitate elati ſupra caput æmulorum eminent, ſplendore ſuo eorum Invidiam coërcent atque abolent. Odium vero potentia et excellentia inimicorum non minuit. Nam Alexander neminem quidem habuit qui invideret ipſi, qui odiſſent, multos: quorum tandem interfectus eſt etiam inſidiis. Similiter etiam adverſæ res Invidiam tollunt, Odia non perimunt: nam etiam dejectos inimicos oderunt, cum nemo invideat miſero. Sed et hoc verum eſt, quod noſtra ætate quidam ſophiſta dixit, *Invidos ad miſerandum eſſe facillimos*. Ut in hoc etiam magnum Invidiæ et Odii diſ-

Digitized by Google

ἔτι δυστυχήσαντων ἀφίσταθαι πέφυκεν· ὁ δὲ Φθόνος, ὅρος τὴν ἀμφοῖν ὑπερβολὴν ἀπαγορεύει.

ζ'. Ἐπὶ τοίνυν τὸ μᾶλλον ἴσως ἀπὸ τῶν ἐναντίων τὸ αὐτὸ σκοπῶμεν. Λύουσι γὰρ ἔχθρας καὶ Μῖσος, ἢ πεισθέντες μηδὲν ἀδικεῖσθαι· ἢ δόξαν ὡς χρηστῶν, ἢ ἐμίσουν ὡς πονηρούς, λαβόντες· ἢ τρίτον, εὖ παθόντες· ἡ γὰρ τελευταία χάρις, ὡς Θουκυδίδης φησί, καὶν ἐλάττων ᾖ, καιρὸν ἔχουσα, δύναται μεῖζον ἔγκλημα λῦσαι. Τούτων δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐ λύει τὸν Φθόνον· πεπεισμένος γὰρ ἐξ ἀρχῆς μηδὲν ἀδικεῖσθαι, φθονεῖ. Τὰ δὲ λοιπὰ καὶ παροξύνει· τοῖς τε γὰρ δοκοῦσι χρηστοῖς βασκαίνειν μᾶλλον, ὡς δὴ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τὴν ἀρετὴν ἔχουσι· καὶν εὖ πάσχωσιν ὑπὸ τῶν εὐτυχούντων, ἀνιῶνται, φθονοῦντες αὐτοῖς καὶ τὴν προαιρέσεως καὶ τὴν δυνάμεως· τὸ μὲν γὰρ, ἀρετῆς ὄφλει, τὸ δὲ, εὐτυχίας· ἀγαθὰ δὲ ἀμφότερα. Διὸ παντελῶς ἕτερόν ἐστι τοῦ Μίσους πάθος ὁ Φθόνος, εἰ δι' ὧν ἐκεῖνο θεραπεύεται, τοῦτο λυπεῖται καὶ παροξύνεται.

crimen appareat: cum hoc neutram fortunam relinquat, illa utriusque abundantia elanguescat.

VII. A contrario denique idem hoc intelligemus. Inimicitia et Odium tolluntur, vel ubi fides fit nos non esse affectos injuria: vel ubi quos ut malos oderamus, bonos eos esse persuadetur: vel beneficio accepto: *ultima enim gratia*, ut Thucydides inquit, *etsi minor sit, tamen tempestive inita, potest majus diluere crimen.* Horum primum Invidiam non perimit: oderunt enim, quantumvis constet nulla se affectos injuria. Reliqua duo etiam augent eam: nam et magis invident iis quos bonos putant, utpote virtute rerum bonarum optima præditis: et si beneficium a fortunatis accipiant, ægre ipsis est, invidentque iis et voluntatem et facultatem: quorum illa virtuti, hæc fortunæ debetur, utraque bonum est. Ergo plane diversæ sunt affectiones Odium et Invidia: quando quibus illud lenitur rebus, iis hæc exasperatur.

Digitized by Google

η'. Ἤδη τοίνυν καὶ τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ ἑκατέρου παθους σκοπῶμεν. Ἔστι δὲ μισοῦντος μὲν προαίρεσις, κακῶς ποιῆσαι καὶ τὴν δύναμιν ὅπως ὁρίζονται, συμφοράν τινα καὶ προαίρεσιν ἐπιτηρητικὴν τοῦ κακῶς ποιῆσαι. Τῷ Φθόνῳ δὲ τοῦτο γοῦν ἄπεστι· πολλοὺς οἱ φθονοῦντες τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων, ἀπολέσθαι μὲν οὐκ ἂν ἐθέλοιεν οὐδὲ δυσχεῖναι, βαρύνουσι δὲ εὐτυχοῦντας καὶ κωλύουσι μὲν, εἰ δύναιντο, τὴν δόξαν αὐτῶν καὶ λαμπρότητα, συμφορὰς δὲ ἀνιᾶσιν οὐκ ἂν προσβάλοιεν· ἀλλ', ὥσπερ οἰκίας ὑπερεχούσης, ὃ ἐπισκοτοῦν αὐτῆς καθελόντες, ἀρκοῦσι.

E. 1. ποιῆσαι· ἢ τὴν δύναμιν ὅπως ὁρίζονται,] Legendum ποιῆσαι κατὰ δύναμιν ἢ οὕτως ὁρίζονται· ut jam Xyl. vertit et Steph. monuit.
E. 3. πολλοὺς οἱ φθονοῦντες] Legendum πολλοὺς γὰρ οἱ φθονοῦντες: ut Steph. monuit.
E. 5. αὐτοῦ] Forte præstat αὐτοῖς, ut B. C. E. Jannot.

VIII. Jam nunc porro utriusque affectionis propositum considéremus. Institutum est ejus qui odit, male, si possit, facere: atque ita Odium definiunt, affectionem quandam et propositum male faciendi, ejusque occasionem captandi. Verum hoc quidem ab Invidia abest. Multi familiaribus ac domesticis suis invident, quos perire aut in calamitatem incidere nollent: tantum molesta ipsis eorum est prosperitas, et gloriam splendoremque eorum pro viribus minuunt: grave autem incommodum et perniciem inferre nollent, contenti veluti excelsæ domus eam partem quæ lumini officit, dejecisse.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΝ ΕΠΑΙΝΕΙΝ ΑΝΕΠΙΦΘΟΝΩΣ.

Digitized by Google

Digitized by Google

539

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΝ ΕΠΑΙΝΕΙΝ ΑΝΕΠΙΦΘΟΝΩΣ.

PLUTARCHI

QUA QUIS RATIONE SEIPSE SINE INVIDIA LAUDET.

α'. Το περὶ ἑαυτῦ λέγειν ὥς τι ὄντος ἢ δυναμένου παρὰ τοὺς ἐπέρους, ὦ Ἡρακλανε, λόγῳ μὲν, ἐπαχθὲς ἅπασι φαίνεται πάντες καὶ ἀνελεύθερον, ἔργῳ δὲ, οὐ πολλοὶ τὴν ἀηδίαν αὐτῦ διαπεφεύγασιν οὐδὲ τῦ ψεγόντων. Ὁ γοῦν Εὐριπίδης εἰπών,

I. NEMO eſt, Herculane, qui non dicat moleſtum atque illiberale eſſe, de ſeipſo ad alios loquendo aliquam ſibi dignitatem aut potentiam vindicare: ſed reipſa pauci, eorum etiam qui rem iſtam vituperant, ingratam ejus importunitatem evitaverunt. Euripides quidem qui hæc cecinit,

Digitized by Google

Εἰδ' ἦσαν ἀνθρώποισιν ὑπὲρ λόγου,
Οὐδὲις ἂν αὐτὸν εὖ λέγειν ἐθέλετο·
Νῦν δ' ἐκ βαθείας χὠ πάρεστιν αἰδέρος
Λαβεῖν ἀμιδὶ, πᾶς τις ἡδέως λέγων
Τά τ' ὄντα κ' μὴ 'ξημίαν χὠ ἐκ ἔχων·

φορτικωτάτῃ χέχρηται μεγαλαυχίᾳ, συγκαταπλέκων C τοῖς πραγῳδουμένοις πάθεσι κ' πράγμασι μηδὲν προσήκοντα τ περὶ αὑτῦ λόγον. Ὁμοίως ὁ Πίνδαρος φήσας

——— καὶ
Τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν,
Μανίαις ὑποκρίνειν,—

ὁ παὺ μεγαληγορῶν περὶ τ ἑαυτῦ δυνάμεως, ἀξίας μὴ ἐγκωμίων ὕσης· τίς γὰ φησιν; Ἀλλὰ κ' τὺς στεφανουμένους ἐν τοῖς ἀγῶσιν, ἕτεροι νικῶντας, ἀναγορεύουσι, τ ἀπόδειαν τ περὶ αὐτολογίας ἀφαιρῦντες. Ἢ κ' τ Τιμόθεον ὅτι τῇ κτ' Φρύνιδος νίκῃ χαίροντα, "Μακάριος ἦθα, Τιμόθεε, ὅτε κά- "ρυξ εἶπε, Νικᾷ Τιμόθεος ὁ Μιλήσιος τ Κάρωνος τ "ἰωνοκάμπταν," εἰκότως δυσχεραίνομεν ὡς ἀμέτρως κ' παρανόμως ἀναπρύτλοντα τὴν ἑαυτῦ νίκην. Αὐτῷ μὴ D

C. 1. συγκαταπλέκων] Sic D. Vulgo, κ' τῷ συγκαταπλέκειν.

Venalis oratio si esset mortalibus,
Laudes nemo sui ipsius vellet dicere.
Nunc (ex profundo namque gratis aëre
Sumere licet) nemo non gaudet dicere
Tam falsa quam vera: hoc impune
quia licet;

insolentissima tamen usus est jactantia, dum orationem de seipso inseruit casibus et rebus in tragœdia propositis, nihil ad eas pertinentem. Similiter Pindarus quoque, qui *intempestivam jactantiam insaniæ succinere* dixit, nullum facit finem magnifice loquendi de sua facultate, digna quidem laudibus: quis hoc negaret? Sed tamen et eorum qui in certaminibus coronantur, alii victoriam proclamant, ut molestam de seipso loquendi ansam præcidant. Itaque et Timotheo in victoriam de Phrynide partam scribenti, *Beatus eras, Timothee, quando præco dixit, Vincit Timotheus Milesius Carbonis filium, Ionacamptam*, non injuria succensemus, qui indocte et injuste suam ipse prædicaverit victoriam. Unicuique enim, ut

Digitized by Google

γὰρ ὁ παρ' ἄλλων ἔπαινος ἥδιστον ἀκουσμάτων ἐστίν, ὥσπερ ὁ Ξενοφῶν εἴρηκεν· ἑτέρωις δὲ ὁ περὶ αὐτῶ, λυπηρότατον. Πρῶτον μὲν γὰ, ἀναισχύντους ἡγούμεθα τοὺς ἑαυτοὺς ἐπαινοῦντας, αἰδεῖσθαι προσῆκον αὐτοῖς καὶν ὑπ' ἄλλων ἐπαινῶνται· δεύτερον δὲ, ἀδίκους, ἃ λαμβάνειν ἔδει παρ' ἑτέρων, αὐτοῖς διδόντας· τρίτον, ἢ σιωπῶντες ἀχθεσθαι ἢ φθονεῖν δοκοῦμεν, ἢ τοῦτο δεδιότες, ἀναγκαζόμεθα συνεφάπτεσθαι παρὰ γνώμην τοῖς ἐπαίνοις, ἢ συνεπιμαρ-
E τυρεῖν, πρᾶγμα κολακείᾳ μᾶλλον ἀνελευθέρῳ προσῆκον ἢ τιμῇ, τὸ ἐπαινεῖν παρόντας, ὑπομένοντες.

β'. Οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ, τούτων οὕτως ἐχόντων, ἔστιν ᾗ προσκινδυνεύσειεν ἂν ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ ἅψασθαι τῆς καλουμένης περιαυτολογίας, οὐκ ὀδημίαν αὐτῷ δόξαν ἢ χάριν, ἀλλὰ καιροῦ καὶ προφάσεως ἀπαιτούσης, ὥσπερ ἄλλό τι, καὶ περὶ αὐτῶ, λεκτέον τοῖς ἀληθῶν· μάλιστα δὲ ὅταν ἢ τὰ πεπραγμένα καὶ πρόσοντα χρηστὰ, δεῖ

E. 6. ὥσπερ ἄλλό τι] Legendum, ὡς περὶ ἄλλου τι. Item verti.

ait Xenophon, *laus ab aliis profecta ſuaviſſima eſt auditu:* aliis autem ea moleſtiſſima, quam ſibi quis ipſe tribuit. Primum enim impudentes eos arbitramur, qui ſeipſos laudant, quia decebat eos pudor, etiam ſi ab aliis laudarentur: ſecundo, injuſtos, ſibi ſumentes ſcilicet, quod tribui ab aliis debuit: tertio, aut ſilentes videbimur moleſte ferre et invidere: aut hoc dum vitamus, cogemur præter animi noſtri ſententiam ipſi quoque nos ad laudandum conferre, et ipſos teſtimonium dicendo in faciem laudare, hoc eſt, rem in nos recipere, quæ magis illiberali adulationi, quam honoris exhibitioni convenit.

II. Verum enimvero quanquam hæc ita habent, uſu venire tamen poteſt, ut audendum ſit viro civili aliquid de ſeipſo dicere, non gloriæ ullius aut gratiæ captandæ cauſa, ſed quia occaſio et res ita poſtulent, ut ſicut de alio vera, ita de ſeipſo etiam proferat: maxime cum ad præſens inſtitutum commode cadit, ut

Digitized by Google

μὴ φεισάμενον εἰπεῖν ἃ συμπράξασθαί τι τῶν ὁμοίων. Καλὸν γὰρ ὁ τοιοῦτος ἔπαινος ὠφέλιμον κομπὸν, ὥσπερ ἀπὸ σπέρματος πλειόνων ἑτέρων ἀπ' αὐτοῦ καὶ κρειττόνων φυο- F
μένων ἐπαίνων. Καὶ γὰρ τιμὴ δόξαν ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ οὐχ ὡς τινα μισθὸν ἢ παράμυθίαν τῆς ἀρετῆς ἀπαιτεῖ, καὶ ἀγαπᾷ ταῖς πράξεσι παρεῖσαν· ἀλλ' ὅτι τὸ πιστεύεσθαι καὶ δοκεῖν χρηστὸν εἶναι πλήθουσι καὶ καλλίοσι πράξεως ἀφορμὰς δίδωσι. Πειθομένοις γὰρ ἅμα καὶ φιλοῦσιν ἥδιον καὶ ῥᾴδιον ὠφελεῖν· πρὸς δὲ ὑποψίαν καὶ διαβολὴν οὐκ ἔστι χρήσασθαι τῇ ἀρετῇ φεύγουσαν, εὖ παθεῖν προσδιαζόμενον. Εἰ δὲ καὶ δι' ἑτέρας τινὰς αἰτίας ὁ πολιτικὸς ἂν αὑτὸν ἐπαινέσαι, σκεπτέον τίνες εἰσὶν αὗται, ὅπως ἐξυλα- 540
βούμενοι τὸ κενὸν καὶ δυσχερεμινόμενον, εἴτι χρήσιμον ἔχει, μὴ παραλίπωμεν.

γ'. Ἔστιν οὖν κενὸς ἔπαινος, ὁ τῶν ἑαυτοὺς ἐπαινεῖν, ὅπως

E. 9. εἰπεῖν διαπράξασθαι] Sic D. T. V. B. Mez. Vulgo, εἰπεῖν ἢ διαπράξασθαι. Videtur præterea ſupplendum eſſe, μάλιστα δὲ ὅταν λέγηται τὰ ἄλλα πεπραγμένα —.

F. 9. αἰτίας] Addidi ex D.

liberaliter profiteatur tale aliquid abs ſe fuiſſe geſtum aut confectum. Hujuſmodi enim laus bonum producit fructum, ex ea tanquam ſemine pluribus et auctioribus pullulantibus laudibus. Quippe gloriam civilis vir non ut præmium aut ſolatium virtutis exigit, aut amplectitur ſuis actionibus comitantem: ſed quod credi et haberi pro probo, cauſam et occaſionem ipſi plurium pulchriorumque parit facinorum. Dicto enim audientibus et amantibus facilius et ſuavius licet prodeſſe: qui ſuſpecti ſunt aut calumniis onerati, virtute ſua non poſſunt uti, et vim facere beneficium ipſorum fugientibus. Si vero alias etiam ob cauſas civilis vir ſeipſum laudare debeat, conſiderandum eſt quales eæ ſint: ut vanitatem et importunitatem evitantes, quod utile eſt interim non prætermittamus.

III. Proinde vana eſt laus eorum qui ſeipſos propterea

Digitized by Google

ἐπαινεθῶσι, δοκεῖν· ἢ καταφρονεῖται μάλιστα, φιλοτιμίας ἕνεκα γίνεσθαι καὶ δόξης ἀκαίρου φαινόμενος. Ὡς γὰρ οἱ τροφῆς ἀπορῦντες, ἐξ αὐτοῦ τοῦ σώματος ἀναλίσκονται παρὰ φύσιν τρέφεσθαι, καὶ τοῦτο τοῦ λιμοῦ τέλος ἐστίν· οὕτως οἱ πεινῶντες ἐπαίνων, ἂν μὴ τύχωσιν ἑτέρων ἐπαινούντων, αὐτοὶ τῇ φιλοδοξίᾳ παρ' αὑτοῖς ἐπαρκεῖν τι βέ-
B λεσθαι καὶ συνεισφέρειν δοκοῦντες, ἀκχημονοῦσιν· ὅταν δὲ μηδὲ ἁπλῶς καὶ καθ' ἑαυτὸς ἐπαινεῖσθαι ζητῶσιν, ἀλλ', ἀμιλλώμενοι τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπαίνοις, ἔργα καὶ πράξεις ἀντιπαραβάλλωσιν αὑτοῖς, ὡς ἀμαυρώσοντες ἑτέρους, πρὸς τὸ κενὸν βάσκανον πρᾶγμα καὶ κακόηθες ποιοῦσι. Τὸν μὲν γὰρ ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα πηδῶντα, περίεργον ἡ παροιμία καὶ γελοῖον ἀποδείκνυσι· τὸ δὲ ἐν ἀλλοτρίοις ἐπαίνοις εἰς μέσον ἐκτὸς φθόνου καὶ ζηλοτυπίας ἐξαθυμοῦντα περιαυτολογίαν, εὖ μάλα δεῖ φυλάττεσθαι, καὶ μηδ' ἑτέρων ἐκπομπεύειν ἐπαινέντων αὐτόν, ἀλλὰ παραχωρεῖν τοῖς

A. 9. ἐτέρων] Ita omnes libri. At Steph. et hinc Græco-Latinæ, ἑταίρων.

videntur laudare, ut laudentur: ac maxime contemnitur, ab ambitione intempestivæ gloriæ proficisci credita. Sicut enim qui cibi penuria laborant, contra naturam ex suis ipsorum corporibus ali coguntur, isque finis est famis: sic qui laudes esuriunt, nisi obtingant alii laudatores, decorum violant, dum ob arrogantiam ipsi sibi aliquid tribuere ac conferre videntur. Quando autem non simpliciter et pro se laudari cupiunt, sed certamine adversus aliorum laudes suscepto, res suas gestas iis opponunt, tanquam obliteraturi, ad vanitatem facinus invidum atque malignum adjiciunt. Nam qui in alieno choro pedem ponit, eum proverbio curiosum atque ridiculum demonstrant: sed de seipso inter aliorum laudes in medium ab invidia et obtrectatione extrusum sermonem, cavere diligenter debemus, ac ne alios quidem ferre qui tum nos laudent, sed meritis laudem

Digitized by Google

πιμωμήτοις, ἂν ἄξιοι ὦσιν· ἂν δ' ἀνάξιοι ᾖ φαῦλοι δόξ- C
ωσιν εἶ), μὴ τοῖς ἴδιοις ἐπαίνοις ἀφαιρώμεθα τὰς ἐκείνων,
ἀλλ' ἄντικρυς ἐλέγχοντες, ᾖ δεικνύντες ὑ περσπόντως
εὐδοκιμοῦντας. Ταῦτα μὲν οὖν δῆλον ὅτι φυλακτέον.

Δ'. Αὐτὸν δὲ ἐπαινεῖν ἀμέμπτως ὀξύ· πρῶτον μὲν ἂν
ἀπολογούμενος τοῦτο ποιῇς περὶ βλασφολίαν ἢ χαυτηρ-
ρίαν, ὡς ὁ Περικλῆς, "Καίτοι ἐμοὶ τοιούτῳ ἀνδρὶ ὀργί-
"ζεσθε, ὃς οὐδενὸς ἥσσων οἴομαι εἶ) γνῶναί τε τὰ δέ-
"οντα, ᾖ ἑρμηνεῦσαι ταῦτα, φιλόπολίς τε ᾖ χρημάτων
"κρείσσων." Οὐ γὰρ μόνον ἀλαζονείαν ᾖ κενότητα ᾖ φι-
λοτιμίαν ἐκπέφευγε πρὸ λέγειν τὰ τοιαῦτα περὶ αὑτοῦ D
σεμνόν, ἀλλὰ ᾖ φρόνημα ᾖ μέγεθος ἀρετῆς βλασφείκνυσι,
πρὸ μὴ ταπεινοῦσθαι ταπεινώσεις ᾖ χαυσυμβίους τὸν φθό-
νον. Οὐδὲ γὰρ κρίνειν ἔτι τοὺς τοιούτους ἀξιοῦσιν, ἀλλ' ἐπαί-
ρονται ᾖ γάνυνται ᾖ σωενθυσιῶσι ταῖς μεγαλαυχίαις, ἂν
περ ὦσι βέβαιοι ᾖ ἀληθεῖς· ὡς ὀπιμαρτυρεῖ τὰ γινόμενα.

D. 1. λέγειν] Mez. λέγειν τι.

ſuam concedere: aut ſi eo honore indigni ac vitioſi videantur, non nobis laudandis hunc ipſis adimere, ſed palam arguere atque oſtendere, non competere in eos, qui habetur, honorem. Hæc cavenda eſſe, liquet.

IV. Seipſum autem abſque culpa reprehenſionis laudare aliquis poteſt: primum ſi calumniæ aut accuſationis depellendæ gratia hoc faciat, ut Pericles, *Ac mihi quidem vos iraſcimini, ei viro, qui nemini veſtrum cedo vel peritia rerum, vel elocutione intellectarum, vel amore patriæ, vel pecuniæ deſpicientia.* Non enim crimen modo arrogantiæ, vanitatis, et ambitionis effugit tunc de ſe magnifice loquendo: ſed et altitudinem animi, et virtutis declaravit magnitudinem, eo ipſo invidiam opprimentis, quod dejici ſe et frangi non eſt paſſa. Et non jam ferre de talibus ſuffragia volunt cives: ſed extolluntur, lætantur, et inſtinctu quodam animi proſequuntur talem jactantiam, ſi vera ſit et con-

Digitized by Google

Θηβαῖοι γοῦν, ἐγκαλεσάντων τῶν στρατηγῶν ὅτι δι' ἀρχὴν τὴν Βοιωταρχίας ἐξήκοντος αὐτοῖς, οὐκ εὐθὺς ἐπανῆλθον, ἀλλ' εἰς τὴν Λακωνικὴν ἐνέβαλον, καὶ τὰ περὶ Μεσσήνην διέ-
E κλεισαν, Πελοπίδαν μὲν ὑπαιτίους ὄντα καὶ δεόμενον, μόλις ἀπέλυσαν· Ἐπαμινώνδου δὲ πολλὰ περὶ τῶν πεπραγμένων μεγαληγορήσαντος, τέλος δὲ φήσαντος ὡς ἕτοιμός ἐστιν ἀποθνήσκειν ἂν ὁμολογήσωσιν ὅτι τὴν Λακωνικὴν διεπόρθησε, καὶ τὴν Μεσσηνίων ἔκτισε, καὶ συνέζευξεν Ἀρκαδίαν ἀκόντων ἐκείνων, οὐδὲ τὰς ψήφους ἀναλαβεῖν ἐπ' αὐτὸν ὑπέμειναν, ἀλλὰ θαυμάζοντες τὸν ἄνδρα, καὶ χαίροντες ἅμα καὶ γελῶντες ἀπηλλάγησαν. Ὥθεν οὐδὲ τῷ Ὁμηρικῷ Σθενέλῳ παντάπασιν αἰτιατέον τὸ,

Ἡμεῖς τοι πατέρων μέγ' ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι·

F μεμνημένους τοῦ,

Ὦ μοι Τυδεΐδη υἱὲ δαΐφρονος ἱπποδάμοιο,
Τί τρωτὸν; τί δ' ὀπιπτεύεις κοίλοιο γεφύρας;

οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἀκούσας κακῶς, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ φίλου

stans. Teſtimonio ſunt hiſtoriæ. Pelopidam a principibus reipublicæ accuſatum, quod exacto Bœotarchiæ tempore non ſtatim domum rediiſſet, ſed in Laconicam irrupiſſet, ac Meſſenam inſtauraviſſet, ſubmittentem ſe et deprecantem Thebani ægre abſolverunt. At contra Epaminondam, qui ejus tum fuerat collega, multa de rebus ſuis geſtis magnifice prædicantem, eumque orationi finem imponentem, ut diceret, *Paratum ſe eſſe mori, ſi fateri velint cives, ipſum iis invitis Laconicam vaſtaſſe, Meſſenam condidiſſe, et Arcades in unum corpus conduxiſſe:* non ſuſtinuerunt iidem ire in ſuffragia, ſed admiratione viri gaudio ſimul riſuque oborto diſceſſerunt. Itaque ne Homericus quidem Sthenelus plane damnandus nobis eſt, cum diceret,

Nos noſtris multo meliores patribus eſſe Jactamus:—

ſiquidem horum meminimus etiam verborum,

Ebeu Tydide, tam forti nate parente,
Quid trepidas, timidusque acies circumſpicis amplas?

ipſe enim nullo impetitus maledicto, amicum ignominioſe

Digitized by Google

λοιδορηθέντος ἠμύνατο, τῇ περιαυτολογίᾳ παῤῥησίαν συγγνώμονα τῆς αἰτίας διδούσης. Ἀλλὰ μὴν καὶ Ῥωμαῖοι, Κικέρωνι μὲν ἐδυσχέραινον ἐγκωμιάζοντι πολλάκις ἑαυτὸν τὰς περὶ Κατιλίναν πράξεις· Σκιπίωνι δὲ εἰπόντι μὴ πρέπειν αὐτοῖς κρίνειν περὶ Σκιπίωνος, ὃν ἅπαντες ἔχουσι τὸ κρίνειν πᾶσιν ἀνθρώποις, περιστεφάμενοι συνανέβησαν εἰς τὸ Καπιτώλιον, καὶ συνέθυσαν. Ὁ μὲν γὰρ οὐκ ἀναγ- 541
καίως, ἀλλ' ὑπὲρ δόξης ἐχρῆτο τοῖς ἐπαίνοις· τὸν δὲ ἀφῄρει τὸν φθόνον ὁ κίνδυνος.

ε'. Οὐ μόνον δὲ χρημάτων καὶ κινδυνεύουσιν, ἀλλὰ καὶ δυστυχοῦσι, μᾶλλον ἁρμόζει μεγαλαυχία καὶ κόμπος, ἢ εὐτυχοῦσι. Οἱ μὲν γὰρ οἷον ὀλισθάνοντα τῆς δόξης καὶ ὑπολαύειν, χαριζόμενοι τῷ φιλοτίμῳ δοκοῦσιν· οἱ δέ, πόρρω φιλοτιμίας ἀφ' ὧν κεῖνται ὄντες, ἐξαναφέρειν τοὺς τῷ τύχῃ καὶ ὑποφείδειν τὸ φθόνημα, καὶ φεύγειν ὅλως

F. 5. συγγνώμονα] D. εὐγνώμονα. Neutrum satis aptum. Malim aliud quid: vel, omisso παῤῥησίαν, ita τῇ περιαυτολογίᾳ συγγνώμων τῆς αἰτίας διδόσης: vel retento, τῇ περιαυτολογίᾳ παῤῥησίαν εὔλογον τ. αἰτ. δ.

F. 8. Σκιπίωνι—Σκιπίωνος] Sic A. C. Mosc. 1. Harl. Voss. Boni item libri aliis locis. Vulgo, Σκιπίων—Σκιπίωνος.

compellatum defendit, ipsa causa veniam de se dicenti conciliante. Et quidem Romani ægre tulerunt Ciceronem crebro res suas contra Catilinam gestas prædicantem: iidem tamen Scipionem dicentem, *Non debere eos sententiam de Scipione ferre, quibus ipse potestatem decernendi de omnibus hominibus paravisset*, coronati in Capitolium deduxerunt, sacrificioque ejus interfuerunt. Ille enim nulla urgente necessitate, tantum gloriæ cupiditate impulsus laudibus suis utebatur: hunc, periculum invidiæ liberavit.

V. Non autem reis duntaxat, et in periculo constitutis, sed etiam iis qui in aliquam inciderunt calamitatem jactantia et fastus convenit, magis quam cum rebus utuntur secundis: hi enim veluti arripere gloriam, et ambitioni suæ indulgere videntur: illi procul ab arrogantia ob temporis rationem dejuncti, emergere adversus opprimentem fortunam, ac magnitudinem animi fulcire, omninoque fu-

Digitized by Google

τὸ ἐλεεινὸν καὶ συνεπιθρηνοῦν τοῖς ἀδυλήτοις καὶ ταπει-
νόμυον. Ὥσπερ οὖν τοὺς ἐν τῷ περιπατεῖν ἐπαιρομένους
B καὶ ὑψαυχενοῦντας, ἀνοήτους ἡγούμεθα καὶ κενούς· ἂν δὲ
πυκτεύοντες ἢ παλαίοντες διεγείρωσι καὶ ἀναλάβωσιν ἑαυ-
τούς, ἐπαινοῦμεν· οὕτως ἀνὴρ ὑπὸ τύχης σφαλλόμενος,
ἑαυτὸν εἰς ὀρθὸν καθιστὰς καὶ ἀντίπαλον,

Πύκτης ὅπως εἰς χεῖρας,—

ἐκ δὲ ταπεινῆς καὶ οἰκτρᾶς τῆς μεγαλαυχίας μεταφέρων εἰς
τὸ γαῦρον καὶ ὑψηλόν, οὐκ ἐπαχθὴς οὐδὲ θρασύς, ἀλλὰ
μέγας ἂν εἶ) δοκεῖ καὶ ἀήττητος· ὡς που καὶ τὸν Πάτροκλον
ὁ ποιητὴς μέτριον καὶ ἀνεπίφθονον ἐν τῷ κατορθοῦν, ἐν δὲ
τῷ τελευτᾶν μεγαλήγορον πεποίηκε λέγοντα,

C Τοιοῦτοί δ' εἴπερ μοι ἐείκοσιν ἀντεβόλησαν.

Καὶ Φωκίωνα τἄλλα μὲν θρασὺν ὄντα καὶ παράδοξον,
ἄλλοις τε πολλοῖς διεδείκνυε τὴν μεγαλοφροσύνην,
καὶ πρὸς ἕνα τῶν συναποθνησκόντων ὀδυρόμενον καὶ δυσα-

A. 11. περιπατεῖν] Sic omnes libri. At Steph. eumque ſecutus περιπαθεῖν.

gere adverſarum rerum miſerationem deplorationemque exiſtimantur. Quemadmodum ergo eos qui inter ambulandum ſeſe erigunt, cervicemque ſublimem attollunt, ſtolidos vanoſque putamus: qui in pugillatione vel pugna ſeipſos excitant, eos laudamus: ſic vir fortuna iniqua ubi ſe rectum ſtatuit atque reluctatur,

Tanquam pugilque conferens manum

de abjecto et miſerabili gloriositate ſua elatum ſe et altum rediens, non moleſtus aut ferox, ſed magnus eſſe videtur atque invictus. Hoc ſcilicet modo Homerus Patroclum moderatum et invidiæ expertem in re præclare gerenda, glorioſum in morte facit,

Si mihi viginti tales equidem occurriſſent.

Et Phocion, manſuetus alias, poſtquam damnatus fuit, cum multis aliis indiciis ſuam detexit magnanimitatem, tum cuidam una moriturorum ejulanti et graviter caſum ſuum

Digitized by Google

παρεστῶντα, "Τί λέγεις," εἶπεν, "ὅτος, οὐκ ἀγαπᾷς "ἀποθνήσκων μετὰ Φωκίωνος;"

ς'. Ἐπὶ τοίνυν οὐκ ἦν ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀδικουμένῳ τῷ πολιτικῷ δίδοσθαι τὸ λέγειν τι περὶ αὑτοῦ πρὸς τοὺς ἀγνωμονοῦντας· ὥσπερ ὁ Ἀχιλλεὺς ἄλλως μὲν ὑφίετο τῷ θείῳ τὴν δόξης, καὶ μέτριος ἦν λέγων,

—— αἴκέ ποθι Ζεὺς
Δῶσι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι·

ὑβριωθεὶς δὲ παρ' ἀξίαν καὶ περιπλακιωθεὶς, ἐφίησι τὴν μεγαλαυχίαν τῇ ὀργῇ,

Δώδεκα γὰρ σὺν νηυσὶ πόλεις ἀλάπαξ' ἀνθρώπων. D

καὶ,

— οὐ γὰρ ἐμῆς κόρυθος λεύσσουσι μέτωπον
Ἐγγύθι λαμπομένης.——

Δέχεται γὰρ ἡ παῤῥησία, μέρος ὂσα τῆς διαβολίας, τὴν μεγαληγορίαν. Ἀμέλει δὲ καὶ Θεμιστοκλῆς, οὐδὲν ὅτι τῶν πράξεων εἰπὼν οὐδὲ ποιήσας ἐπαχθὲς, ὁπλίτας τοὺς Ἀθηναίους ἑώρα μεγάλους ὄντας, αὐτοῦ καὶ περιορῶντας, οὐκ

C. 5. οὗτος] Forte vera lectio fuit θούτιπι. Vide Apophthegm. p. 189. A.

ferenti, *Quid?* inquit, *Non tibi gratum eſt cum Phocione mori?*

VI. Non minor, ſed major etiam civili homini injuria affecto licentia datur de ſe verba faciendi ad ingratos. Sic Achilles alias diis gloriam concedens, et moderate loquens,

—— *Si Juppiter olim*
Concedat nobis evertere Pergama Troiæ.

indigne autem adfectus contumelia et circumſcriptus, iræ jactantiam permittit,

Cepi bis ſenas comitatus navibus urbes.

et,

Non etenim galeæ fulgorem cernere noſtræ
Comminus audebunt.—

Admittit enim libertas, quæ excuſationis ſui pars eſt, magniloquentiam. Sic nimirum etiam Themiſtocles, cum in actionibus ſuis nullum dictum aut factum moleſtum adhibuiſſet, ab Athenienſibus ſe ob ſatietatem faſtidiri ac deſpici animadvertens, non abſti-

Digitized by Google

ἐφείδετο λέγειν, " Τί, ὦ μακάριοι, κοπιᾶτε, πολλάκις
E " ὑπὸ τ' αὐτῶν εὖ πάσχοντες;" ἢ ὅτι, " χειμαζόμενοι
" μὲν, ὥσπερ ὑπὸ δένδρον ὑποφεύγετε, γενομένης δὲ
" εὐδίας, τίλλετε παρεζιόντες;"

ζ'. Οὗτοι μὲν οὖν ἄλλως ἀδικούμενοι, τῶν κατορθωμένων ἐμέμνηλο τοῖς τὰς ἀγνωμονοῦντας. Ὁ δ' ἐπ' αὐτοῖς ψεγόμενος οἷς κατώρθωκε, καὶ πανταπάσι συγγνωστὸς ὀφθεὶς καὶ ἄμεμπτος, ἐγκωμιάζων τὰ πεπραγμένα δοκεῖ μὲν οὐκ ὀνειδίζειν, ἀλλ' ἀπολογεῖσθαι. Τοῦτο γοῦν λαμπρὸν τῷ Δημοσθένει παρῆκσίαν ἐδίδου, καὶ τὸν χόρον ἀφῄρει τῶν ἐπαίνων, οἷς παρὰ πάντα τὸν λόγον ὁμοῦ τι τὸν ὑπὲρ τοῦ στεφάνου κέχρηται, σεμνυνόμενος οἷς ἐπε-
F κάλειτο περὶ τοῦ πολέμου πρεσβεύμασι καὶ ψηφίσμασιν.

η'. Οὐ πόρρω δὲ τούτου τεταγμένον ἔχει τινα χάριν ὁ τῆς ἀντιθέσεως, ὅταν ἐφ' ᾧ τις ἐγκαλεῖται, τούτου τοὐναντίον ἀρχὴν ἀποδεικνύῃ καὶ φαῦλον· ὡς ὁ Λυκοῦργος ὑπ' Ἀθηναίων ὅτι τῷ πεπεισένας τ' συκοφάντῃ ἀργυρίου λοι-

E. 1. καὶ ὅτι] Accepi ut ipsius Plutarchi particulam, nectentis duo Themistoclis dicta.

nuit dicere, *Quid, O felices, defatigamini sæpenumero beneficiis ab eodem accipiendis? Et tempestate oborta sub arborem hanc confugitis, serenitate reddita inter digrediendum frondes ejus stringitis?*

VII. Hi ergo injuriis lacessiti, adversum ingratos memoriam rerum abs se præclare gestarum intulerunt. Jam cujus recte facta culpantur, is ea si laudat, omnino veniam meretur, et reprehensione vacat: videtur enim non exprobrare, sed defendere. Hæc res splendidam Demosthenis paravit libertatem, laudumque amolita est fastidium, quas fere per totam pro Corona orationem usurpavit, jactans suas quæ culpabantur de bello legationes et decreta.

VIII. His admodum vicina est venustas oppositionum, cum quæ cui res vitio datur, ejus contrarium turpe ostendit esse atque vitiosum. Ita Lycurgus Athenis, cum ei exprobraretur, quod argento

Digitized by Google

δορύμβους, "Εἶτα," ἔφη, "ποῖός τις ὑμῖν δοκῶ εἶ) "πολίτης, ὃς τοσοῦτον χρόνον τὰ δημόσια πράττων παρ' "ὑμῖν, δίδους μᾶλλον ἀδίκως ἢ λαμβάνων ἐλήμμην;" Καὶ ὁ Κικέρων, τοῦ Μετέλλου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, ὅτι 542
πολλοὺς ἀνήρηκε κατὰ μαρτύρησας, ἢ συκοφάντησας σέσωκε, "Τίς δ'," εἶπεν, "ὁ φησὶν οὐ ἐμοὶ πλέον εἶ) πίστεως ἢ "δεινότητος;" Καὶ τὰ Δημοσθένους τοιαῦτα, "Τίς δ' οὐκ "ἂν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἴτι τῇ πόλει καλῶν ὑπαρ- "χόντων λόγῳ μόνον ἀρχύνειν ἐπεχείρησα;" καὶ, "Τί ἂν "οἴεσθε λέγειν τοὺς μιαροὺς τούτους ἀνθρώπους, εἰ τότε μὴ "περὶ τούτων ἀκριβολογούμεθα, ἀπῆλθεν αἱ πόλεις;" Καὶ ὅλως ὁ περὶ τοῦ στεφάνου λόγος εὐφυέσταις ἐρωτήσεσι καὶ λύσεσι τοῦ αὐτῶν ἐπεισάγει τοὺς ἐπαίνους.

θ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο χρήσιμόν ἐστιν ἐν ἐκείνῳ τῷ λόγῳ καταμαθεῖν, ὅτι μεγάλων ἐμμελέσταις τῷ περὶ B
αὐτοῦ λόγῳ τὸν περὶ τοῦ ἀκούοντος ἔπαινον, ἀνεπίφθονον ἐποίει καὶ ἀφίλαυτον· οἵους μὲν Εὐβοεῦσιν οἱ Ἀθη-

dato calumniatorem placasset, *Et qualis tandem*, inquit, *vobis videor civis, qui apud vos tanto tempore rem gerens publicam, dare potius quam accipere injuste deprehensus sim?* Et Cicero Metello objicienti, plures ipso testimonium contra eos dicente damnatos, quam defendente, absolutos esse, *Quis vero*, inquit, *non hoc dicit, plus in me fidei esse quam eloquentiæ?* Talia sunt etiam isthæc Demosthenis, *Quis vero me non jure occidisset, si quid eorum quæ urbi pulchra sunt, verbo saltem ausus fuissem dedecorare?* Et, *Quid existimatis dicturos fuisse impuros istos homines, si tunc me his de rebus subtiliter rationes subducente abivissent civitates?* Omnino autem oratio illa de Corona ingeniosissime oppositionibus et solutionibus causarum laudes superinducit.

IX. Verum hoc quoque utile est illa ex oratione discere, quod de se dictis accuratissime admiscens auditorum laudes, invidiam et amorem sui a se removit: ut cum refert quales se Euboensibus præbuerint Athenienses, qua-

Digitized by Google

ναῖοι αὐτὸς παρέχον, οἷος δὲ Θηβαίοις, ὅσα δὲ Βυζαντίοις ἀγαθὰ καὶ Χερρονησίταις ἐπόησαν· αὐτῷ δὲ τῆς διακονίας μετεῖναι φάσκων. Λανθάνει γὰρ οὕτω τὴν ἀκροατὴν, τοῖς ἰδίοις ἐπαίνοις συνυποδυόμενον, τὸ τοῦ λέγοντος ἡδέως προσδεχόμενον· καὶ χαίρει μᾶλλον ἐφ' οἷς κατώρθωσε λεγομένοις, τῷ δὲ χαίρειν εὐθὺς ἕπεται τὸ θαυμάζειν καὶ ἀγαπᾶν δι' ὧν κατώρθωσεν. Ὅθεν καὶ Ἐπαμινώνδας, Μενεκλείδα ποτὲ καθάζοντος αὐτὸν ὡς μεῖζον τοῦ Ἀγα-
C μέμνονος φρονοῦντα, "Διὰ ὑμᾶς γε," εἶπεν, "ὦ ἄνδρες "Θηβαῖοι, μεθ' ὧν μόνον ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατέλυσα τὴν "Λακεδαιμονίων ἀρχήν."

ι'. Ἐπεὶ δὲ τῷ μὲν ἑαυτὸν ἐπαινοῦντι πολεμοῦσιν οἱ πολλοὶ καὶ σφόδρα ἀχθονται, τῷ δὲ ἕτερον, οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ καὶ χαίρουσι πολλάκις καὶ συνεπιμαρτυροῦσι προθύμως· εἰώθασιν ἔνιοι τοὺς ζηλοῦντας προσαρμόττειν καὶ προσάπτειν αὐτοῖς, καὶ ὅλως ὁμοιοτρόπους, ἐπαινοῦντες ὅτι καὶ-

B. 7. συνυποδυόμενον, τὸ τοῦ λέγοντος—καὶ χαίρει] Locus et olim et nunc turbatus, forte ita reſtituendus συνυποδυόμενον τὸν τοῦ λέγοντος (ſcil. ἔπαινον)—ὡς χαίρει.

les Thebanis, quæ in Byzantios et Cherroneſitas beneficia contulerint: quorum ſe adminiſtrum duntaxat ait. Ita enim occulte propriis laudibus auditori ſe inſinuat, cum voluptate admittenti quæ dicuntur, et gaudenti ſuis pulchris facinoribus: cui gaudio ſtatim comitatur admiratio et amor ejus, cujus opera res ita bene geſta fuit. Eo reſpiciens Epaminondas, Meneclida ipſum aliquando traducente, ut qui de ſe quam Agamemnone amplius ſentiret: *Facio*, inquit, *hoc propter vos, Thebani, quorum ſolorum opera Lacedæmonium imperium unica die everti.*

X. Sed quoniam qui ſeipſos laudant, iis plerique admodum adverſantur et ſuccenſent, non item alios laudantibus, ſed frequenter gaudent alacriterque adſtipulantur ſuis teſtimoniis: ſolent nonnulli iis, quibus idem ſtudium fuit, eædem actiones, iidem denique mores, tempeſtive laudandis

Digitized by Google

ρῷ, συνοικειῶν ϗ συνεπιστρέφειν πρὸς ἑαυτὸς τ̀ ἀκροατήν. Ἐπιγινώσκει γὰρ εὐθὺς ὁ τῷ λέγοντι, κἂν περὶ ἄλλου λέγῃ, τ̀ ὁμοιότητα ἀρετῆς, τ̀ αὐτῶν ἀξίαν ἐπαίνων οὖσαν. D Ὡς γὰρ ὁ λοιδορῶν ἕτερον οἷς αὐτὸς ἔνοχός ἐστιν, ὑ λανθάνει λοιδορῶν μᾶλλον ἑαυτὸν ἢ ἐκεῖνον, οὕτως οἱ ἀγαθοὶ τὺς ἀγαθὺς τιμῶντες, ἀναμιμνήσκουσιν αὐτῶν τὺς συμβόλους· ὥστε εὐθὺς ὑποφωνεῖν, Σὺ γὰρ ὁ τοιοῦτος; Ἀλέξανδρος μὲν οὖν Ἡρακλέα τιμῶν, ϗ πάλιν Ἀλέξανδρον Ἀνδρόκοττος, ἑαυτὺς εἰς τὸ τιμᾶσθαι προῆγον ἀπὸ τῶν ὁμοίων. Διονύσιος δέ, τ̀ Γέλωνα χλευάσων, ϗ γέλωτα τῆς Σικελίας ἀποκλῶν, ἐλάνθανεν ὑπὸ φθόνου καθαιρῶν τὸ μέγεθος ϗ τὸ ἀξίωμα τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως.

ια'. Ταῦτα μὲν οὖν ϗ ἄλλως ὑπίσασθαι ϗ προφυλάττειν τῷ πολιτικῷ πρέπει. Τὺς δὲ ἀναγκαζομένους ἐπαινεῖν αὐτὺς, ἐλαφροτέρους παρέχει ϗ τὸ μὴ πάντα E

C. 10. Ἐπιγινώσκει—τὴν ὁμοιότητα ἀρετῆς] Sic edidi ex D. In primo verbo consentiunt etiam Voss. Colleg. Nov. Mez. Addendum præterea τῆς ante ἀρετῆς. Vulgo, ἐπιγινώσκειν—δι' ὁμοιότητα ἀρετῆς.

D. 6. Ἀνδρόκωπος] Forte Ἀνδρόκοττος ut Xyl.

conciliare ſibi et in ſe convertere auditorem: qui ſtatim intelligit dicentem, etiamſi de alio loquatur, ob virtutis ſimilitudinem dignum eadem eſſe laude. Sicut enim qui alteri exprobrat ea quibus ipſe obnoxius eſt, facile ſentitur non tam alium quam ſeſe vituperare: ſic boni dum bonos honorant, ſui ipſorum memoriam renovant apud eos qui virtutis ipſorum ſunt conſcii, ut ſtatim acclament, Quaſi vero tu non ſis talis? Sic Alexander Herculem venerans, et rurſus Alexandrum Androcottus, effecerunt ut ipſi quoque a ſimilibus honorarentur. Dionyſius autem Gelonem ſubſannando, et *gelota*, (id eſt riſum,) Siciliæ nominando, imprudens per invidiam ſuæ potentiæ magnitudinem auctoritatemque infregit.

XI. Atque hæc quidem etiam alias ſcire et obſervare civilem hominem convenit. Qui vero coguntur ſeſe laudare, eos tolerabiliores facit ſi

Digitized by Google

ποιεῖν ἑαυτοῖς, ἀλλ' ὥσπερ φορτίου τὴν δόξης, τὸ μὲν εἰς τὴν τύχην, τὸ δὲ εἰς τὸν θεὸν ἀποτίθεσθαι. Διὸ καλῶς μὲν ὁ Ἀχιλλεύς,

Ἐπειδὴ τόνδ' ἄνδρα θεοὶ δαμάσαντο ἕκηλον·

καλῶς δὲ Τιμολέων, ὁ Συρακοσίοις Αὐτοματίας βωμὸν ἱδρυσάμενος, ὅτι ταῖς πράξεσι, καὶ τὴν οἰκίαν Ἀγαθῷ Δαίμονι καθιερώσας· ἄριστα δὲ Πύθων ὁ Αἴνιος, ἐπειδὴ Κότυν ἀπαντήσας ἦκεν εἰς Ἀθήνας, καὶ τῶν δημαγωγῶν
F ἁμιλλωμένων τοῖς ἐγκωμίοις αὐτῷ πρὸς τὸν δῆμον, ἠσθετο βασκαίνοντας, οἷς καὶ βαρυνομένοις, παρελθών, Ταῦτα, εἶπεν, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θεῶν τις ἐποίησεν, ἡμεῖς δὲ τὰς χεῖρας ἐχρήσαμεν. Ἀφῄρει δὲ καὶ Σύλλας τὸν φθόνον, ἀεὶ τιμῶν τύχῃ ἐπαινῶν· καὶ τέλος, Ἐπαφρόδιτον ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε. Μᾶλλον γὰρ εὐτυχίας ἢ ἀρετῆς ἥττασθαι βούλονται· τὸ μὲν, ἀλλότριον ἀγαθὸν ἡγούμενοι,
543 τὸ δὲ, οἰκεῖον ἔλλειμμα καὶ παρ' αὐτοὺς γενόμενον. Οὐκ

E. 4. φορτίου] Sic D. Vulgo, φορτικοῦ.
A. 1. παρ' αὐτὸς] Sumsi a D. Pol. Jannot. Mez. Vulgo, παρ' αὐτοῖς.

non omnia sibi arrogent: sed gloriam molestam aliis sentientes, alia fortunæ, alia deo accepta ferant. Itaque præclare Achilles,

Hunc postquam superi nobis superare dederunt.

Præclare etiam Timoleon, qui Syracusis fanum Fortuitæ casuum ob res a se gestas posuit, domumque suam Bono Genio consecravit. Optime Python Ænius, qui cum Cotyn interfecisset, ac deinde Athenas venisset, certatim oratoribus ipsum ad populum laudantibus, cum invidere sibi quosdam et indigne ferre hoc sentiret, progressus, *Hæc*, inquit, *Athenienses, deorum aliquis fecit, nos manus ei utendas præbuimus.* Sylla quoque invidiam amolitus est, identidem Fortunæ mentionem faciens, et ad extremum *Venusti* cognomen sibi sumens. Malunt enim homines fortunæ quam virtutis victoriam aliis concedere: illam alienum bonum, hanc proprium defectum et a se ipsis profectum, existimantes.

Digitized by Google

ἥκιστα γοῦν λέγουσιν ἀρέσαι Λοκροῖς τὰ Ζαλεύκου νομοθεσίαν, ὅτι τὴν Ἀθηνᾶν ἔφασκεν αὑτῷ φοιτῶσαν εἰς ὄψιν ἐκάστοτε, τοὺς νόμους ὑφηγεῖσθαι καὶ διδάσκειν, αὐτὸς δὲ μηδὲν εἰσφέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ μηδὲ βούλευμα τῶν εἰσφερομένων.

ιβ'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως πρὸς τοὺς πανταχόθεν χαλεπούς καὶ βασκάνους ἀνάγκη τὰ φάρμακα καὶ τὰ παρηγορήματα μηχανᾶσθαι. Πρὸς δὲ τοὺς μετρίους οὐκ ἄτοπον ὄντι χρῆσθαι καὶ ταῖς ἐπανορθώσεσι τῶν ἐπαίνων· ἔστιν ὡς λόγιον, ἢ πλούσιον, ἢ δυνατὸν ἐπαινοῦσι, κελεύομεν μὴ ταῦτα περὶ αὐτοῦ λέγειν, ἀλλὰ μᾶλλον, εἰ χρηστὸς, καὶ ἀδιάβλητος, καὶ ὠφέλιμος. Οὐ γὰρ εἰσφέρει τὸν ἔπαινον ὁ τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ μεταπίθησιν· οὐδὲ χαίρειν δοκεῖ τοῖς ἐγκωμιάζουσιν αὐτὸν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι μὴ προσπεσόντως, μηδ' ἐφ' οἷς δεῖ, δυσχεραίνειν καὶ ἀποκρύπτειν τὰ φαυλότερα τοῖς βελτίοσιν, οὐκ ἐπαινεῖσθαι βουλόμενος, ἀλλ' ἐπαινεῖν ὡς χρὴ διδάσκων. Τὸ γὰρ, "Οὐ "λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν, οὐδὲ πλίνθοις ἐγώ· ἀλλ'

Qua re Zaleucus maxime ſuas leges Locrenſibus commendavit, Minervam identidem ſibi in conſpectum venire legeſque dictare et exponere dicens, nihil eorum quæ promulgaret abs ſe excogitatum aut conſultatum eſſe.

XII. Verum hæc quidem remedia, haſque excuſationes fortaſſis neceſſe eſt adverſus plane moroſos invidoſque præparare. Apud moderatos non eſt abſurdum etiam correctionibus laudum uti. Verbi gratia; Laudavit aliquis te a doctrina, aut divitiis, aut potentia: hunc tu jubebis non iſta de te commemorare, verum hoc potius dicere, ſi bonus ſis, ſi innocuus, ſi utilis. Hoc qui facit, non infert, ſed transfert laudem: neque videtur gaudere laudatoribus, ſed ſuccenſere quod non convenienter laudaverint, aut ob eas res quas oportuit, ac deteriora melioribus occultare: ut qui non velit laudari, ſed doceat laudare ita ut decet. Tale aliquid ſpectare videntur iſta Demoſthenis, *Non enim lapidibus ego, non latere cocto urbem munivi: ſed ſi meas*

Digitized by Google

" ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν βάλῃ σκοπεῖν, εὑρήσεις καὶ ὅπλα
" καὶ ἵππους καὶ συμμάχους," τοιούτου τινὸς ἔοικεν ἅπτεσθαι.
Καὶ τὸ τοῦ Περικλέους ἔτι μᾶλλον. Ὀλοφυρόμενοι γὰρ, ὡς
C ἔοικεν, ἤδη καταφρόντος αὐτοῦ, καὶ δυσφορούντες οἱ ἐπιτήδειοι τὰ πρατηγῶν ἐμέμνηντο καὶ τὰ δυνάμεως, καὶ ὅσα δὴ τρόπαια καὶ νίκας καὶ πόλεις Ἀθηναίοις κτησάμενος ἀπολέλοιπεν· ὁ δὲ, μικρὸν ἐπαναστὰς, ἐμέμψατο αὐτοὺς ὡς κοινὰ πολλῶν, καὶ τὰ τύχης ἔνια μᾶλλον ἢ τὰ ἀρετῆς ἐγκώμια λέγοντας, ὃ δὲ κάλλιστον καὶ μέγιστον καὶ ἴδιον αὐτοῦ παραλιπόντας, ὅτι δι' αὐτὸν οὐδεὶς Ἀθηναίων μέλαν ἱμάτιον ἀνείληφε. Τοῦτο δὴ τὸ παράδειγμα καὶ ῥήτορι δίδωσιν, ἂν περ ᾖ χρηστὸς, ἐπαινεμένῳ περὶ λόγου
D δεινότητα, μεταθεῖναι τὰ ἔπαινον ἐπὶ τὸν βίον καὶ τὸ ἦθος· καὶ πρατηγῷ θαυμαζομένῳ δι' ἐμπειρίαν πολεμικὴν ἢ δι' εὐτυχίαν, περὶ πραότητός τε καὶ δικαιοσύνης αὐτοῦ παῤῥησιάσασθαι· καὶ τοὐναντίον αὖ πάλιν, ὑπερφυῶν τινων λεγομένων ἐπαίνων, οἷα πολλοὶ κολακεύοντες ἐπέφθονα

C. 1. δυσφοροῦντες] D. Colleg. Nov. Mss. Vulgo, δυσφορούντως.

munitiones conſiderare velis, arma invenies, equos, atque ſocios. Ac multo magis illud Periclis. Cum enim jam morientem neceſſarii mœſti deplorarent, ac præturas commemorarent, potentiam, et quæ tropæa, quas victorias urbeſque Athenienſibus partas relinqueret: paululum ſeſe erigens, reprehendit eos, quod communes multorum, et fortunæ magis quam virtuti debitas laudes retuliſſent, pulcherrima et maxima ipſique propria hac laude prætermiſſa. Quod propter ipſum nemo Athenienſium nigram veſtem unquam ſumſiſſet. Hoc exemplum et oratorem docet, ſiquidem vir bonus ſit, laudatum ob facundiam, laudem in vitam et mores avocare: et imperatorem, ſi ob peritiam rei militaris aut felicitatem ſit in admiratione, de manſuetudine ſua et juſtitia libere loqui. Et contra ubi nimiæ laudationes proferuntur, ut vulgo per adulationem ſolent

Digitized by Google

λέγουσιν, εἰπεῖν,

Οὔ τις τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις;

Ἀλλ' εἰ μὲ γινώσκεις ἀληθῶς, ἐπαίνει τὸ ἀδιαβλήτον, ἢ τὸ σῶφρον, ἢ τὸ εὐγνωμον, ἢ τὸ φιλάνθρωπον. Ὁ γὰρ φθόνος οὐκ ἀπλῶς τῷ τὰ μείζονα παραιτουμένῳ τὰ μετριώτερα δίδωσι, καὶ τὸ ἀληθὲς ἐγκώμιον οὐκ ἀφαιρεῖται τὰ ψευδῆ καὶ κενὰ μὴ προσδεχομένων. Διὸ καὶ τοὺς βασιλέων τοὺς μὴ θεοὺς μηδὲ παῖδας θεῶν ἀναῤῥεύειν θέλοντας, Ἀλλὰ φιλαδέλφους, ἢ φιλομήτορας, ἢ εὐεργέτας, ἢ θεοφιλεῖς, οὐκ ἤχθοντο ταῖς κλήσεσι μόνοις, ἀνθρωπικαῖς δὲ ταύταις προσηγορίαις τιμῶντες. Ὥσπερ οὖν καὶ τοὺς γραφόντων καὶ λεγόντων βαρυνόμενοι τοὺς τῆς σοφίας ὀνόματι ὀνομαζομένους ἄνομα, χαίρουσι τοῖς φιλοσοφεῖν, ἢ προκόπτειν, ἢ τι τοιοῦτο περὶ αὐτὸν ἀνεπίφθονον καὶ μέτριον λέγουσιν. Οἱ δὲ ῥητορικοὶ σοφισταὶ, τὸ θείως καὶ τὸ δαιμονίως καὶ τὸ μεγάλως ἐν ταῖς ἐπιδείξεσι προσδεχόμενοι, καὶ τὸ μετρίως καὶ τὸ ἀνθρωπίνως προσαπολλύουσι.

invidiosa tribuere, dicere,

Non Deus ipse ego sum, quid me immortalibus æquas?

si me recte nosti, integritatem meam lauda, aut temperantiam, aut æquanimitatem, aut humanitatem. Invidia enim citra molestiam ei qui majora recusat, minora concedit: veraque laus iis non adimitur, qui falsas et vanas non admittunt. Itaque reges quoque, qui non deos se, aut deorum filios, sed fratrum, aut matris amatores, aut beneficos, aut diis charos appellaverunt, haud gravate pulchris quidem istis, sed humanis tamen cognomentis honoraverunt. Sicut rursum de his qui scribunt aut docent, eos molestè ferunt, qui sapientum nomen sibi adscribunt, amplectuntur autem se philosophiæ studere, aut proficere, aliudve aliquid tale et moderatum et invidiæ expers, dicentes. At oratores et sophistæ dum declamantes patiuntur sibi acclamari, *Divinitus*, moderatorum et humanorum laudem amittunt.

Digitized by Google

ογ'. Καὶ μὴν ὥσπερ οἱ τοὺς ὀφθαλμιῶντας σκοπεῖν φυλαττόμενοι, τοῖς ἄγαν λαμπροῖς σκιάν τινα προβαλλόμενοι· οὕτως ἔνιοι τοὺς αὑτῶν ἐπαίνους μὴ παντελῶς λαμπροὺς μηδὲ ἀκράτους προσφέροντες, ἀλλά τινας ἐλλείψεις ἢ ἀποτεύξεις ἢ ἁμαρτίας ἐλαφρὰς ἐμβάλλοντες, ἀφαιροῦσι τὸ ἐπαχθὲς αὑτῶν καὶ νεμεσητόν. Ὥσπερ ὁ Ἐπειὸς, οὐ μέτριος περὶ τῆς πυκτικῆς εἰπὼν ὁ θεσπιῳδός, ὡς

Ἀντικρὺ χρόα τε ῥήξω,——
Ἢ οὐχ ἅλις, (φησὶν,) ὅτι μάχης ἐπιδεύομαι;—

544 Ἀλλ' ὅτος μὴ ἴσως γελοῖος, ἀθλητικὴν ἀλαζονείαν δειλίας ἢ ἀναισθησίας ἐξομολογήσει προβαλλόμενος. Ἐμμελὴς δὲ καὶ χαρίεις ὁ λήθην τινὰ καθ' αὑτοῦ λέγων, ἢ ἄγνοιαν, ἢ φιλοτιμίαν, ἢ πρός τινα μαθήματα καὶ λόγους ἀκρόασιν· ὡς Ὀδυσσεὺς,

—— αὐτὰρ ἐμὸν κῆρ
Ἤθελ' ἀκουσέμεναι, λῦσαι δ' ἐκέλευον ἑταίρους
Ὀφρύσι νευστάζων.——

A. 5. ἀκρόασιν] Legendum ἀκροασίαν, quod et Mez. ac Reisk. viderunt.

XIII. Porro ſicut qui oculorum debilitate affectis cavent ne moleſtiam exhibeant, ii nimium ſplendidis umbræ aliquid admiſcent: ita ſunt qui ſuas laudes non omnino ſplendidas ac puras proferunt, ſed defectus quoſdam et errata aut levia peccata injiciendo, importunitatem et invidiam declinant. Ita Epeus non mediocriter ſe de pugillatione jactans atque ferociens,

Comminus huic corpus rumpam:—

ſimul et hoc dicit,

Nonne ſatis eſt aliis me pugnando eſſe minorem?

Quanquam hic quidem fortaſſe ridiculus eſt, athleticam arrogantiam timiditatis et ignaviæ confeſſione excuſans. Is accuratus et elegans, qui oblivionem de ſe aliquam, aut ignorantiam, aut ambitionem, aut immoderatam cupiditatem alicujus diſciplinæ vel ſermonis prodit. Sic Ulyſſes,

Ast ego Sirenum voces audire cupivi,
Solvere me ſocios nutuque oculiſque jubebam,

Digitized by Google

καὶ πάλιν,

Ἀλλ' ἐγὼ οὐ πιθόμην· ἦτ' ἂν πολὺ κέρδιον ἦεν,
Ὄφρ' αὐτόν τε ἴδοιμι, καὶ εἴ μοι ξείνια δοίη.

Καὶ ὅλως ὅσα μὴ παντάπασιν ἀρχεγὰ μηδ' ἀγεννῆς ἁμαρτίαι, ῥᾳδιουργήμασι τοῖς ἐπαίνοις, τὸν φθόνον ἀφαιροῦσι. Πολλοὶ δὲ καὶ πενίας καὶ ἀπειρίας, καὶ νὴ Δία δυσγενείας ὁμολογοῦσιν ὅτε τοῖς ἐγκωμίοις παρεμβάλλοντες, ἀμβλυτέρῳ τῷ φθόνῳ χρῶνται. Καθάπερ Ἀγαθοκλῆς χρυσᾶ ποτήρια καὶ τορευτὰ τοῖς νέοις προπίνων, ἐκέλευσε καὶ κεραμεᾶ κομιδῆναι· καὶ, Τοιοῦτόν ἐστιν, ἔφη, ὃ ἀδελφὸς καὶ φιλόπονον καὶ ἀνδρεῖον· ἡμεῖς πάλαι ταῦτα, τῶν δὲ ἐκεῖνα ποιοῦμεν. Ἔδοκει γὰρ ἐκ κεραμείας ἀναφέρεσθαι πρὸς δυσγένειαν καὶ πενίαν ὁ Ἀγαθοκλῆς, ἕως συμπάσης ὀλίγου δεῖν ἐβασίλευσε Σικελίας.

ιδ'. Καὶ ταῦτα μὲν ἔξωθέν ἐστιν ἐπεισαγόμενα φάρμακα τῆς περιαυτολογίας. Ἕτερα δὲ αὐτοῖς τρόπον τινὰ τοῖς ἐπαινουμένοις ἔνεστιν. Οἷς καὶ Κάτων ἐχρῆτο, φθονεῖσ-

B. 5. ἀπειρίας] Malim ἀπορίας. Itaque verti.

Et,

Nec mihi perſuaſum eſt (melius parere fuiſſet
Multo equidem) volui luſtrare, et munera ab illo
Sperabam.—

Atque omnino quæcunque non plane turpia et indecora peccata laudibus admixta, invidiam averterunt. Multi paupertatem, inopiam, atque adeo ignobilitatem inter ſuas laudes dum confitentur, invidiam retundunt. Sic Agathocles aurea pocula et cælata præbibens adoleſcentibus, juſſit etiam fictilia proferri: et, *Talis*, inquit, *res eſt adſiduitas laboris ac tolerantia et fortitudo: nos olim lutea, nunc aurea facimus pocula.* Etenim Agathocles, qui ob obſcuritatem generis et egeſtatem credebatur in figuli officina educatus, poſtmodo regnum totius prope Siciliæ obtinuit.

XIV. Atque hæc quidem remedia extrinſecus adſciſcuntur orationi quam de ſe quis habet. Quædam alia in ipſis quodammodo inſunt, qui ſeipſos laudant. His Cato uſus

Digitized by Google

φαι λέγων ὅτι τῶν ἰδίων ἀμελεῖ, καὶ τοὺς πόνους ἀγωνιᾷ ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Καὶ τὸ,

Πῶς δ' ἂν φρονοίην, ἢ παρὼν ἀπραγμόνως
Ἐν τοῖσι πολλοῖς ἠριθμημένῳ στρατῷ,
Ἴσον μεταρχεῖν τῇ σοφωτάτῃ τύχῃ.

Καὶ τὸ,

Ὀκνῶ δὲ μόχθων τῶν πρὶν ἐκχέαι χάριν,
Καὶ τοὺς παρόντας οὐκ ἀπωθεῖμαι πόνους.

D Ὡς γὰρ οἰκίαν ἢ χωρίον, οὕτω καὶ δόξαν οἱ πολλοὶ καὶ ἀρετὴν, τοῖς πρώτοις καὶ ῥᾳδίως ἔχειν δοκοῦσιν, οὐ τοῖς πρωϊαμβύοις πόνων πολλῶν καὶ κινδύνων φθονοῦσιν.

ιε'. Ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἀλύπως καὶ ἀνεπιφθόνως, ἀλλὰ καὶ χρησίμως καὶ ὠφελίμως προσοιστέον ἐστὶ τοὺς ἐπαίνους, ἵνα μὴ τοῦτο πράττειν, ἀλλ' ἕτερόν τι διὰ τούτου δοκῶμεν· ὅρα πρῶτον εἰ προτροπῆς ἕνεκα καὶ ζήλου καὶ φιλοτιμίας τοὺς ἀκουόντων, αὐτὸν ἄν τις ἐπαινέσειεν. Ὥσπερ ὁ Νέστωρ τοὺς ἑαυτοῦ διηγούμενος ἀριστείας καὶ μάχας,

C. 14. παρόντας] Recepi ex D. editum jam a Xyl. forte ex codice ſcripto. Vulgo, παλαιοὺς: quod Valckenarius cum Heathio in παντοίους mutavit e conjectura. Diatrib. Fragm. p. 119.

eſt, *Invideri ſibi dicens, quod ſuis rebus neglectis noctes patriæ cauſa vigilaret.* Tale et iſtud,

Jactone me? qui poteram ſine negotio,
Numeratus in vulgari cenſu exercitus,
Fortuna eadem cum primo ſapientia
Frui.—

Item,

Vereor laborum gratiam profundere
Quos pertuli: neque nunc hos detrecto novos.

Ut enim domum aut prædium, ita gloriam quoque et virtutis laudem vulgo, iis qui gratis et nullo negotio, non qui redemerint multis laboribus et periculis, invident.

XV. Quoniam autem non modo citra dolorem aliorum et invidiam, ſed etiam cum eorum utilitate uſurpandæ nobis ſunt noſtræ laudes, ne hoc unum agere, ut nos laudemus, ſed eo ipſo aliud aliquid moliri, videamur: primum hoc conſidera, an excitandi ſtudii æmulationiſque virtutum gratia apud auditores aliquis ſeipſum laudare poſſit. Hoc ſane modo Neſtor ſuas pugnas et præclara facinora narrando, et

Digitized by Google

τόν τε Πάτροκλον παρώρμησε, καὶ τοὺς ἐννέα πρὸς τὴν μονομαχίαν ἀνέστησεν. Ἡ δὲ ἔργον ὁμοῦ καὶ λόγον ἔχουσα παρηγορικὴ καὶ παράδειγμα καὶ ζῆλον οἰκεῖον, ἔμψυχός ἐστι, καὶ κινεῖ καὶ παροτρύνει, καὶ μεθ' ὁρμῆς καὶ προαιρέσεως ἐλπίδας ὡς ἐφικτὰς καὶ οὐκ ἀδυνάτων παρίστησι. Διὸ καὶ τοῖς ἐν Λακεδαίμονι χοροῖς ᾄδουσιν, οἱ μὲν τῶν γερόντων,

"Ἄμμες ποτ' ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι·

οἱ δὲ τῶν παίδων,

"Ἄμμες δέ γ' ἐσόμεσθα πολλῷ κάρρονες·

οἱ δὲ τῶν νεανίσκων,

"Ἄμμες δέ γ' εἰμέν· αἰ δὲ λῷς, αὐγάσδια·

καλῶς καὶ πολιτικῶς τῷ νομοθέτῃ τὰ πλησίον καὶ οἰκεῖα παραδείγματα τοῖς νέοις δι' αὐτῶν τῶν εἰργασμένων ἐκτιθέντος.

ις'. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χαλαπλήξεως ἐναχθῆ καὶ

E. 6. "Ἄμμες—ἦμες] Prius e Xyl. et Harl. posterius ex Mosc. 1. 2. Vulgo, Ἄμες—ἦμεν. Alia revocare Dorica ex aliis locis, ubi hi versus exstant, nolui; quando ceterum hoc loco codices cum vulgata consentiebant. Malim præterea in singulari ὁ μὲν—ὁ δέ.

Patroclum ad pugnam instigavit, et novem Græcos heroäs ad singulare cum Hectore prœlium excitavit. Exhortatio enim quæ simul sermoni adjunctum habet et factum et exemplum et propriam æmulationem, animata est et movet atque exstimulat, et cum impetu ac proposito animi spem etiam consequendi et potiundi ejus, ad quod impellimur, certam injicit. Hinc est, quod Lacedæmone chorus senum cantat,

Nos fuimus olim juvenes valde strenui:

puerorum,

Nos erimus olim fortiores plurimo:

juvenum,

Fortes sumus nos: fac, si vis, periculum:

legislatore præclare et civili rationi convenienter vicina et domestica exempla adolescentibus eorum qui rem gessissent proponente.

XVI. Enimvero interdum etiam ad reprimendum, ac hu-

Digitized by Google

συζολῆς ἕνεκα καὶ τῦ ζαπεινῶσαι καὶ λαβεῖν ἐπιχείριον τὸν αὐθάδη καὶ ἰταμόν, ἢ χεῖρόν ἐϛι κομπάσαι τι περὶ αὑτῦ καὶ μεγαληγορῆσαι. Καθάπερ αὖ πάλιν ὁ Νέϛωρ,

Ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοσιν ἠέπια εἰπὼν
Ἀνδράσιν ὠμίλησα, καὶ οὔ ποτέ μ' οἵ γ' ἀθέριζον.

Οὕτω δὲ καὶ τοὺς Ἀλέξανδρον ὁ Ἀριϛοτέλης, Οὐ μόνον ἔφη τοῖς πολλῶν κρατῦσιν ἐξεῖναι μέγα φρονεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ θεῶν δόξας ἀληθεῖς ἔχουσι. Χρήσιμα δὲ καὶ πρὸς πολεμίους καὶ πρὸς ἐχθροὺς τὰ τοιαῦτα,

Δυσπίνων δέ τε παῖδις ἰρὴ μένει ἀντιάσωσι.

Καὶ πρὸς τῦ Περσῶν βασιλέως, μεγάλου δὲ χαλεπῶς, ὁ Ἀγησίλαος, Τί δ' ἐμὲ γε μείζων ἐκεῖνος, εἰ μὴ καὶ δικαιότερος; Καὶ πρὸς τὺς Λακεδαιμονίους τ' Θηβαίων κατηγορῦντας ὁ Ἐπαμινώνδας, Ἡμεῖς μὲν τοι ὑμᾶς βραχυλογῦντας ἐπαύσαμεν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρὸς ἐχθροὺς καὶ πολεμίους· τ' δὲ φίλων καὶ πολιτῶν, οὐ μόνον τὺς θρασυνομένους καλαζορέσαι καὶ ποιῆσαι ταπεινολέρους, ἀλλὰ καὶ τὺς περφόβους καὶ καταπλῆγας ἐξᾶραι πάλιν καὶ

miliandum et cicurandum hominem insolentem ac ferocem conducit de seipso aliquid tumidius jactare. Ut rursum Nestor,

Certe ego cum, quam vos estis, melioribus olim
Consuevi, vixique viris: neque me talem illi
Spreverunt.—

Sic etiam Alexandro Aristoteles scripsit, *Non his tantum qui magnum tenerent imperium permissum esse magnifice de se sentire, sed bis etiam qui recte de diis statuerent.* Utilia sunt etiam adversus hostes et inimicos isthæc,

Occurrunt nati miserorum viribus nostris.

Et de Persarum rege, qui magnus usurpabatur, Agesilaus, *Qui*, inquit, *major me est, si non etiam justior?* Et adversum Lacedæmonios, cum ii Thebanos accusarent, Epaminondas, *Sane*, ait, *nos breviloquentiæ vestræ finem imposuimus.* Atque hæc quidem in hostes et inimicos. De amicis porro et civibus, tempestive nos jactando non modo ferocientes retundere possumus et humiliores reddere,

BODLEIAN LIBRARY OXFORD MUSEUM

Digitized by Google

παρορμῆσαι, χρησάμενον εἰ δέοντι μεγαλαυχίᾳ. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἐφ' ἑαυτὰ δεινὰ καὶ τὰς μάχας ἐμεγαλήγορει, ἄλλοτε δὲ ὑ μεγαλήγορος ἦν. Καὶ Ἀντίγονος ὁ δεύτερος τἆλλα μὲν ἦν ἄτυφος καὶ μέτριος, ἐν δὲ τῇ περὶ Κῶν ναυμαχίᾳ, τ φίλων τινὸς εἰπόντος, Οὐχ ὁρᾷς ὅσῳ πλείους εἰσὶν αἱ πολέμιαι νῆες; Ἐμὲ δέ γε αὐτὸν, εἶπε, πόσας ἀντιπάλους ἔστε; Καὶ τοῦτο δὲ ἔοικε σωιδεῖν C Ὅμηρος· τὸν γὰρ Ὀδυσσέα πεποίηκεν ἀποδειλιῶντων τῶν ἑταίρων πρὸς τὸν φόρον καὶ τ κλύδωνα τ περὶ τ χάρυβδιν, ἀναμιμνήσκοντα τ αὐτῶν δεινότητος καὶ ἀνδρείας,

Οὐ γάρ πω τό γε μεῖζον ἔπι κακὸν, ἢ ὅτε Κύκλωψ
Εἶλεν ἐνὶ σπῆϊ γλαφυρῷ κρατερῇ γε βίῃφι·
Ἀλλὰ κ ἔνθεν ἐμῇ ἀρετῇ βουλῇ τε νόῳ τε
Ἐξφύγομεν.——

οὐ γὰρ ὅτι δημαγωγοῦντος, οὐδὲ σοφιζομένου τοιοῦτος ἔπαινος, οὐδὲ κρότου οὐδὲ ποππυσμοῦ ἀτεχνῶς, ἀλλὰ τ ἀρετὴν κ τ ἐπιστήμην ἐνέχυρον τοῦ παρρησιάζεσθαι τοῖς φίλοις διδόντος. Μέγα γὰρ ἐν κινδύνοις ἐπισφαλέσι πρὸς σω- D

sed et timidos atque attonitos animare. Sic et Cyrus in periculis et prœliis magnifice de se loquebatur, non alias. Et Antigonus secundus, cætera fastu vacuus et moderatus, in navali ad Côn prœlio, amicorum quodam dicente, *Non vides quanto plures sint hostium naves?* respondit, *Me vero ipsum quot navibus opponis?* Apparet hoc perspectum fuisse Homero. Facit enim Ulyssem sociis ad fluctus et strepitum circa Charybdim animos despondentibus, in memoriam iis redigentem callidi-

Non tamen hocce malum nunc grandius ingruit illo,
Cum nos vi tenuit vasto Polyphemus in antro:
Et tamen hinc virtute mea mea consilioque
Fugimus.——

tatem suam et fortitudinem,

Non est enim popularem captantis auram, aut sophisticæ ostentationis ista laudatio, neque strepitum et applausum quærentis: sed ejus, qui confidendi pignus virtutem scientiamque suam amicis exhibeat. Nam in periculis ad salutem permultum conducit

Digitized by Google

τηρίαν, δόξα καὶ πίστις ἀνδρὸς ἡγεμονικῆς ἐμπειρίαν καὶ δύναμιν ἔχοντος.

ιζ. Ὅτι μὲν οὖν τὸ μὴ ἔπαινον ἀλλότριον καὶ δόξαν ἀλλοτρίαν ἐκβάλλειν ἑαυτὸν, ἥκιστα πολιτικὸν, εἴρηται πρότερον. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅπου βλάπτει καὶ διαφθείρει ζῆλον ἐμποιῶν πρὸς τὰ φαῦλα καὶ προαίρεσιν πονηρὰν ἢ πράγμασι μεγάλοις ἡμαρτημένου ἔπαινος, οὐκ ἄχρηστόν ἐστιν ἐλέγξαι, μᾶλλον δὲ ἐπιστρέψαι τὸν ἀκροατὴν ἐπὶ τὰ κρείττω, τὴν διαφορὰν ἐνδεικνύμενον. Ἀγαπήσαι γὰρ ἄν τις, οἶμαι, λοιδορουμένης κακίας καὶ ψεγομένης ἐπέχεσθαι τοὺς πολλοὺς ὁρῶν· εἰ δὲ προσλάβοι δόξαν ἡ κακία, καὶ τῷ καθ' ἡδονὰς αὐτῆς ἢ πλεονεξίας ἄγοντι προσγένοιτο τιμὴ καὶ τὸ εὐδοκιμεῖν, οὐκ ἔστιν εὐτυχὴς ὅτῳ οὐδὲ ἰσχυρὰ φύσις ἧς οὐκ ἂν κρατήσαι. Διὸ δεῖ μὴ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐπαίνοις, ἀλλὰ τοῖς τῶν πραγμάτων, ἂν ᾖ φαῦλα, πολεμεῖν τὸν πολιτικόν· οὗτοι γὰρ διαστρέφουσι, καὶ τούτοις τὸ μιμεῖσθαι τὰ αἰσχρὰ καὶ ζηλοῦν, ὡς καλά, συνεισέρχε-

auctoritas et exiſtimatio viri imperatoria peritia ac facultate præditi.

XVII. Cæterum ſupra docuimus, nequaquam civile eſſe laudi et gloriæ alienæ ſeipſum opponere. Tamen ubi falſæ laudes nocent et corrumpunt, ſtudiumque rerum malarum et pravum de rebus magnis conſilium animi generant, non inutile eſt eas refutare, aut potius indicato diſcrimine auditorem ad meliorem avertere ſententiam. Etenim quis non gratum habeat, ſi pleroſque ultro videat abſtinere a vitio quod maledictis ac reprehenſionibus ſit exagitatum? Quod ſi autem malitia honeſtam opinionem nacta fuerit, ejuſque ad voluptatem avaritiamve illecebris honor et gloria accedat, nulla jam ita felix, ita valida eſt natura, quæ his non vincatur. Itaque oportet non hominum laudibus, ſed ipſarum rerum, ſi pravæ ſint, adverſari civilem hominem. Hæ enim laudes pervertunt, ſecumque trahunt imitationem turpium pro ho-

Digitized by Google

ται. Μάλιστα δὲ ἐξελέγχοιλαι τοῖς ἀληθινοῖς ψευδομένοις· οἷον ὁ τῶν τραγῳδῶν ὑποκριτὴς Θεόδωρος εἰ- F
πεῖν ποτε πρὸς τὸν χωμικὸν λέγεται Σάτυρον, Ὡς οὐ θαυμαστόν ἐστι τὸ γελᾶν ποιεῖν τοὺς θεατάς, ἀλλὰ δακρύειν καὶ κλαίειν. Ἄμεινον δ' οἶμαι, ἂν πρὸς τοῦτον αὐτὸν εἴπῃ φιλόσοφος ἀνὴρ, Ἀλλ' ὦ τὸ ποιεῖν, ὦ βέλτιστε, κλαίειν καὶ δακρύειν, τὸ δὲ παύειν λυπουμένους καὶ κλαίοντας, σεμνόν ἐστιν. Ἐπαινῶν δ' ἑαυτὸν ὠφελεῖ τὸν ἀκούοντα, καὶ μετατίθησι τὴν κρίσιν. Οὕτω καὶ ὁ Ζήνων πρὸς τὸ πλῆθος τῶν Θεοφράστου μαθητῶν, Ὁ ἐκείνου χορὸς, ἔφη, μείζων, ὁ ἐμὸς δὲ, συμφωνότερος. Καὶ ὁ Φωκίων, 546
ἔτι τοῦ Λεωσθένους εὐημερούντος, ὑπό τῶν ῥητόρων ἐρωτώμενος τί τὴν πόλιν αὐτὸς ἀγαθὸν πεποίηκεν, Οὐδέν, εἶπεν, ἀλλ' ἢ τοῦτο, τὸ, ὑμᾶς ἐμοῦ στρατηγοῦντος, βραχύφωνον λόγον μὴ εἰπεῖν, ἀλλὰ πάντας ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι θάπτεσθαι τοὺς ἀποθνήσκοντας. Πάνυ δὲ χαρίεντως καὶ ὁ Κράτης πρὸς τὸν,

F. 4. Ἄμεινον δ' οἶμαι, ἂν] Sic D. Vulgo, ἂν δί γε οἶμαι.

neſtis habitorum. Maxime autem refelluntur, veris juxta oppoſitis. Hoc modo Theodorus actor tragœdiarum fertur aliquando ad Satyrum hiſtrionem comicum dixiſſe, *Non ſpectatoribus riſum movere, ſed lachrymas elicere admirabilitatem habet.* Rectius etiam fuerit ſi huic ipſi Theodoro philoſophus aliquis diceret, *Atqui, mi homo, non id præclarum eſt fletum movere, ſed fletu et mœſtitia liberare:* nam ſeipſum prædicando, auditorem juvaret, ejuſque judicium corrigeret. Sic Zeno de multitudine diſcipulorum Theophraſti, *Chorus*, inquit, *ejus major, meus eſt concinnior.* Et Phocion, Leoſthene adhuc rem feliciter gerente, interrogatus ab oratoribus quidnam beneficii in urbem contuliſſet, *Nihil*, inquit, *quam quod me prætore vos orationem funebrem nullam habuiſtis, ſed quotquot mortui ſunt, in ſepulchris majorum ſunt humati.* Admodum venuſte etiam Crates his verſibus,

Digitized by Google

Ταῦτ' ἴσχω ὅσα ἴφαγον, κὴ ἰφίλησα, κὴ μετ' ἔρωτος
Τίρπν' ἰπαθον——.

ἀντέζαψε τὸ,

Ταῦτ' ἴσχω ὅσα ἴμαθον, κὴ ἰφρόντισα, κὴ μετὰ μεσῶν
B Σίμν' ἰδάην——.

Καλὸς γὰρ ὁ τοιοῦτος ἔπαινος καὶ ὠφέλιμος καὶ διδάσκων τὰ χρήσιμα καὶ τὰ συμφέροντα θαυμάζειν κὴ ἀγαπᾶν ἀντὶ τῶν κενῶν κὴ φευκτῶν. Διὸ τοῦτο μὲν συγκατατεταύχθω τοῖς εἰρημένοις εἰς τὸ πρόβλημα.

ιη'. Λείπεται δὲ ἡμῖν, τοῦ λόγου τὸ ἐφεξῆς ἀπαιτοῦντος καὶ ὠθοῦντος καλοῦντος, εἰπεῖν ὅπως ἂν ἕκαστος ἐκφύγοι τὸ ἐπαινεῖν ἀκαίρως ἑαυτόν. Μέγα γὰρ ἡ φειδωλία τῆς φιλαυτίας ὁρμητήριον ἔχουσα, κὴ τοῖς πάνυ δοκοῦσι μετρίως ἔχειν πρὸς δόξαν, ἐμφύεται πολλάκις ὑπιπτεμένη. Καθάπερ γὰρ τῶν ὑγιεινῶν ἐν ὄψοις πολυτελμάτων τὸ τὰ νο-
C σώδη χωρία φυλάττεσθαι παντάπασιν, ἢ πρόσεχειν μᾶλλον αὐτῷ νόμιμον ἐν αὐτοῖς, ὅπως ἔχει τινὰς ἡ φει-

B. 10. ἰμφύται] Sic A. Mosc. 1. Voss. Jun. Mez. Vulgo, ἰμφαίται.

Hæc habeo, quæ edi, quæque exsaturata libido
Hausit:——

oppoſuit hos,

Hæc habeo, didici ſtudio quæ pulchra, Camœnæ
Me quibus inſtruere.—

Pulchra enim eſt hæc laus et utilis, docens utilia et commoda mirari atque amplecti, vanis et otioſis rebus poſthabitis. Itaque hoc cum dictis ad quæſtionem explicandam conjungatur.

XVIII. Reſtat ut ipſa jam diſputatione hoc flagitante porro explicemus qua quis ratione intempeſtivam ſui laudationem cavere poſſit. Etenim amorem ſui arcem habens de ſeipſo dicendi ſtudium munitam, etiam his qui admodum mediocriter erga gloriam affecti videntur, deprehenditur ſæpenumero inſidians. Sicut enim de præceptis bonæ valetudinis tuendæ unum eſt, omnino cavere ſibi a locis inſalubribus, aut majori cura valetudinis uti in illis verſantem: ſic de ſeipſo loquendi ſtudium

Digitized by Google

αυτολογία χαμερές, ἡ λόγος ὀλιθηρός, καὶ παρεφέρεσθαι εἰς αὐτὴν ἐκ πάσης προφάσεως. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπαίνοις, ὥσπερ εἴρηται, τὸ φιλότιμον ἐξαυθεῖ τὴν παρεπαινολογίαν· καί τις αὐτὸ καταλαμβάνει δακνόμενον καὶ γαργαλιζόμενον οἷον ὑπὸ κνησμοῦ, δυσχερτέρητος ὀρέξεως καὶ ὁρμῆς πρὸς δόξαν· ἄλλως τε κἂν ὑπὲρ τοῖς ἴσοις ἕτερος ἢ τοῖς ἐλάττοσιν ἐπαινῆται. Καθάπερ γὰρ οἱ πεινῶντες, ἑτέρων ἐσθιόντων ἐν ὄψει, μᾶλλον ἐρεθίζονται καὶ παροξύνονται τὴν ὄρεξιν· ὕπως ὁ τῷ πλησίον ἔπαινος ἐκκαίει τὴν ζηλοτυπίαν τὴς πρὸς δόξαν ἀκρατῶς ἐχούσης.

ιθ'. Δεύτερον, αἱ τὰ εὐτυχῶς καὶ κατὰ νοῦν πεπραγμένων διηγήσεις λανθάνουσι πολλοὺς εἰς μεγαλαυχίαν ὑπὸ χαρᾶς ἐκφέρουσαι καὶ κόμπον· ἐμπεσόντες γὰρ εἰς τὸ λέγειν νίκας τινὰς ἑαυτῶν, ἢ κατορθώσεις ἐν πολιτεύμασιν, ἢ

C. 3. ἡ λόγος] ἡ τόπος. Reisk.

D. 5. λανθάνουσι] Hanc veriſſimam lectionem ſervarunt D. et Harlei. Primo, abiit in λαμβάνουσι quod plerique habent libri, Ald. Baſ. Xyl. A. C. Moſc. 1. 2. Voſſ. Colleg. Nov. Denique in vulgatum ἐμβάλλουσι, quod Steph. ſumſit ex Leonic. Schott. Anon.

quaſdam habet occaſiones et rationes lubricas, et quovis prætextu propriam laudem elicientes. Primum ubi laudantur alii, ibi (ut diximus) ambitio ſermonem de ſeipſo facile extrudit, animumque morſum aliena laude ac titillatum pruritus inſtar occupat quædam gloriæ cupiditas et ad eam parandam incitatio: idque cum alias, tum adprime ſi alius æqualis aut inferior etiam nobis ſit in ea re ob quam laudatur. Quemadmodum enim eſurientium appetitio aliis coram edentibus magis acuitur et irritatur: ita laus in proximum collata intemperanter erga gloriam affectos quaſi rivalitate quadam accendit.

XIX. Secundo loco narrationes rerum feliciter et ex animi ſententia geſtarum, multos præ lætitia in jactantiam ampullaſque verborum efferunt. Incidentes enim in commemorationem victoriæ ſuæ alicujus, aut rei in republica

Digitized by Google

παρ' ἡγεμόσι πραξεις, ἢ λόγους εὐδοκιμήσαντας, ἢ κρατῆσαι, οὐδὲ μεταλάζουσιν. Ὧι γένει μάλιστα τῆς περιαυτολογίας, τὸ ναυτικὸν ἰδεῖν ὅτι ἢ στρατιωτικὸν ἁλισκόμενον. Συμβαίνει δὲ καὶ τοῖς ἐκ τόπων ἡγεμονικῶν καὶ
E πραγμάτων μεγάλων ἐπανήκουσι, τοῦτο πάσχειν ὑπείκως· μεμεμιγμένοι γὰρ ἀνθρώπων ὑπατικῶν καὶ βασιλικῶν, συγκαλλαλέουσι περὶ αὐτῶν εὐφημίας τινὰς ὑπ' ἐκείνων ἐμφημίας, καὶ νομίζουσιν οὐκ αὐτοὺς ἐπαινεῖν, ἀλλ' ἑτέρων ἐπαίνοις διηγεῖσθαι περὶ αὐτῶν γενομένους. Οἱ δὲ ἄλλως αὐτοὶ λανθάνειν τὰς ἀκύρους, ὅταν βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων δεξιώσεις καὶ πρεσβυτρεύσεις καὶ φιλοφρονήσεις ἀπαγγέλλουσιν, ὡς οὐκ αὐτῶν ἐπαίνους, ἀποδείξεις δὲ τῆς ἐκείνων ὑπεικείας καὶ φιλανθρωπίας διεξιόντες. Ὅθεν εὖ
F μάλα δεῖ προσέχειν ἑαυτοῖς περὶ τῶν ἑτέρων ἐπαίνων, ὅπως καθαροὶ καὶ ἀνύποπτοι φιλαυτίας καὶ περιαυτολογίας ὦσι· καὶ μὴ δοκῶμεν Πάτροκλον προφάσιν, σφᾶς δ' αὐτοὺς δι' ἐκείνων ἐπαινεῖν.

præclare geſtæ, aut actiones vel orationes principibus probatas, non ſe tenent, neque modum ſervant. Quo genere ſui prædicandi maxime vides homines nauticos et militares decipi. Accidit etiam his qui e provinciis a ſe gubernatis, aut magnis negotiis revertuntur, hoc frequenter. Mentione enim facta illuſtrium et regiorum hominum, annectunt collaudationes ſui ab iis profectas: arbitrantes non ſe a ſeipſis laudari, ſed aliorum laudes ipſis tributas referri. Sunt qui plane rem ab auditoribus non animadverti putant, cum regum aut imperatorum erga ipſos in dextra danda alloquendo et amice tractando referunt comitatem, non ut ſuas hæc laudes, ſed illorum humanitatis atque benignitatis documenta narrantes. Qua in re attendere ſe quiſque diligenter debet, ut cum alios laudat, laudatio ea ſuſpicione amoris ſui ipſius, ac ſtudii de ſe verba faciundi careat: ac ne videatur

Patroclum prætendendo—

ſeipſum laudandis aliis laudare.

Digitized by Google

κ'. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ περὶ τοὺς ψόγους καὶ τὰς καταιτιάσεις γένος ὀπισθαλές ἐστι, καὶ πρέχον ἐκτροπὰς τοῖς περὶ δόξαν νοσοῦσιν. Ὧι μάλιστα δεσπίπτουσιν οἱ γέροντες, ὅταν εἰς τὸ νουθετεῖν ἑτέρους καὶ κακίζειν ἔθη φαῦλα καὶ πράξεις ἡμαρτημένας προσαχθῶσι, μεγαλύνοντες αὑτοὺς ὡς περὶ ταῦτα θαυμασίους δή τινας γενομένους. Τούτοις 547
μὲν οὖν, ἂν μὴ μόνον ἔχωσιν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ δόξαν καὶ ἀρετήν, δοτέον· οὐ γὰρ ἀνωφελές, ἀλλὰ μέγα, ζῆλον ἐμποιοῦν ἅμα καὶ φιλοτιμίαν τινὰ τοῖς οὕτω κολαζομένοις. Οἱ δὲ ἄλλοι σφόδρα φυλάττεσθαι καὶ δεδιέναι τὴν ἐκτροπὴν ταύτην ὀφείλομεν. Ἀνιαρῶν γὰρ ὄντως ἄλλως καὶ μόλις ἀνεκτῶν τὸν τῶν πλησίον ἐλέγχειν, καὶ δεομένων πολλῆς εὐλαβείας, ὁ μεγίστην ἔπαινον ἴδιον ἀλλοτρίῳ ψόγῳ, καὶ δι' ἀδοξίας ἑτέρου δόξαν αὑτῷ θηρώ-

F. 8. ἴδιον] Sic D. Mosc. 1. 2. T. B. Schott. Anon. Jun. Vulgo, ἴδιον.

A. 3. ἀλλὰ μέγα, ζῆλον] Sumsi ex D. et Harlei. Vulgo, ἀλλὰ μέγαν ζῆλον.

A. 4. κολαζομένοις] Ita omnes noſtri libri Ald. Baſ. Xyl. A. C. D. Moſc. 1. 2. Voſſ. Harlei. Colleg. Nov. At Stephanus perperam, neſcio unde, κολακευομένοις.

XX. Proinde id dicendi genus, quo alios vituperamus aut culpamus, periculoſum eſt, et ambitioſis multas præbet ad excurrendum in ſui laudationem occaſiones. In hoc vitii cum primis incidunt ſenes, ubi ad caſtigandum alios et culpandum malos mores ac male facta converſi, eo progrediuntur, ut ſeipſos laudibus ferant, qui mirabilem in tali re virtutem oſtenderint ſuam. His quidem, ſi non ætate tantum, ſed gloria etiam et virtute ſint præditi, danda eſt venia: tantum enim abeſt ut inutilis ſit horum jactantia, ut qui hoc modo caſtigantur, magna ſimul virtutis æmulatione et pulchritudinis ſtudio incendantur. Nos alii cavere diligenter et metuere etiam iſtas debemus digreſſiones. Nam cum alioqui moleſta ſit et pœne intolerabilis proximi reprehenſio, multamque requirat cautionem: qui alterius reprehenſioni ſuam immiſcet laudem, ſibique gloriam ex alterius vituperio venatur, moleſtiſſimus plane importuniſſi-

Digitized by Google

μῶνος, ἐπαχθὴς παντάπασι καὶ φορτικός ἐστιν, ὡς οἰόμενος ἀσχημονεῖν ἄλλοις βουλόμενος.

κα'. Ἐπὶ τούτῳ τοῖς μὲν πρὸς τὰς γέλωτας εὐκίνητος φύσεις φύσει καὶ προχείρους, μάλιστα φεύγειν προσήκει καὶ φυλάττεσθαι τὰς γαργαλισμοὺς καὶ τὰς ψηλαφήσεις, ἐν αἷς τὰ λειόταθα τοῦ σώματος ὀλισθαίνοντα καὶ συρρέοντα, κινεῖ καὶ συνεξορμᾷ τὸ πάθος· ὅσοι δὲ πρὸς δόξαν ἐμπαθέστερον ἐρρύηκασι, τούτοις ἂν τις μὴ ἥκιστα προσμενέτω ἀπέχεσθαι δ' σφᾶς αὐτοὺς ἐπαινεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων ἐπαινῶνται. Δεῖ γὰρ ἐρυθριᾶν ἐπαινούμενον, οὐκ ἀπερυθριᾶν, καὶ καταστέλλειν τοὺς μέγα τι περὶ αὐτοῦ λέγοντας, οὐκ ἐλέγχειν, ὡς σφοδρότερον ἐπαινοῦντας· ὅπερ οἱ πολλοὶ ποιοῦσιν, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὶ, καὶ προσφέροντες ἄλλας πάσας προφάσεις καὶ ἀνθαγωγίας, ἄχρις οὗ τὰ παρ' αὐτοῦ καὶ τὰ παρ' ἑτέρων ἔπαινον ἀφανίσωσιν. Ἔνιοι μὲν οὖν κολακεύοντες αὐτοὺς, ὥσπερ γαργαλίζουσι καὶ φυσῶσιν· ἔνιοι δὲ, κακοήθως οἷόν τι δέλεαρ μικρὸν εὐλογί-

mufque eſt: quippe qui ex aliorum dedecore decus ſibi videatur velle quærere.

XXI. Addamus hoc. Qui facile in riſum ſolvuntur, ii maxime cavere debent et fugere titillationes atque contrectationes, in quibus læviſſimæ corporis particulæ delabentes et confluentes, excitant impelluntque eam adfectionem. Et qui effuſius ad gloriæ cupiditatem feruntur, iis vel maxime hoc conſulendum eſt, ut cum laudantur ab aliis, ſeſe laudando abſtineant. Eum enim qui laudatur, erubeſcere convenit, abjicere verecundiam non convenit: et inhibere eos, qui magnum aliquid de ipſis dixerint, non reprehendere tanquam intra modum laudes ipſorum proſecutos. Qua in re peccant multi, admonentes præterea de aliis quibuſdam ſuis actionibus et egregiis facinoribus, eaque dictis inculcantes: donec ſimul et a ſe, et ab aliis tributam ipſis laudem corrumpant. Nonnulli dum ſibi ipſis blandiuntur, quaſi titillant ſe atque inflant. Sunt qui aliquam laudem quaſi eſ-

Digitized by Google

ας ὑποβάλλοντες, ἐκκαλοῦνται τὴν περιαυτολογίαν· οἱ δὲ περαιτωλάνοιαν καὶ διεροῦσιν, ὡς τῷ Μενάνδρῳ τὸν τραπιώτην ἵνα γελάσωσι,

— πῶς τὸ τραῦμα τοῦτ' ἔχεις;
Μεσαγκύλη. Πῶς πρὸς θεῶν; Ἐπὶ κλίμακα
Πρὸς τεῖχος ἀναβαίνων. Ἐγὼ μὲν δεκάτῳ
Ἐσπέδακώς, οἱ δ' πάλιν ἐπεμυκτήρισαν.

κβ'. Ἐν ἅπασιν οὖν τούτοις εὐλαβητέον ὡς ἔνι μάλιστα, μήτε συνεκπίπτοντα τοῖς ἐπαίνοις, μήτε ζηλοῦντα τοὺς ἐραστήσεσιν ἑαυτὸν προϊέμενον. Ἐντελεστάτη δὲ τούτων εὐλάβεια καὶ φυλακὴ, τὸ προσέχειν ἑτέροις ἑαυτοὺς ἐπαινοῦσιν, καὶ μιμνησκεσθαι, ὡς ἀηδὲς τὸ πρᾶγμα καὶ λυπηρὸν ἅπασι, καὶ λόγος ἄλλος οὐδεὶς οὕτως ἐπαχθὴς οὐδὲ βαρύς. Οὐδὲ γὰρ ἔχοντες εἰπεῖν ὅτι πάσχομεν ἄλλο κακὸν ὑπὸ τῶν αὐτοὺς ἐπαινούντων, ὥσπερ φύσει βαρυνόμενοι τὸ πρᾶγμα καὶ φεύγοντες, ἀπαλλαγῆναι καὶ ἀναπνεῦσαι σπεύδομεν· ὅπου κόλακι καὶ προσίτῳ καὶ δεομένῳ δύσκιον ἐν χρείᾳ

C. 7. ἵνα γελάσωσι] Xylander accepit pro Menandreis iisque adjunxit.

cam ſubmittentes maligne, provocent eos, qui ſuorum ipſorum prædicandorum vitio correpti ſunt. Alii percunctantur eo modo quo illi apud Menandrum, ut irrideant,

—Hoc vulnus unde tibi accidit?
Sum læſus baſtili. Qui pro deum? Gradus
Muris admotos conſcendens. Promte ſimul
Oſtendo vulnus: rurſum me ſannis premunt.

XXII. In omnibus his quam poteſt fieri maxime cavendum eſt, ne laudibus præcipites agi nos patiamur, neve interrogati noſmet prodamus. Ad quam rem perfectiſſima eſt hæc cautio atque cuſtodia, ut animadvertamus alios qui ſeipſos laudant, quam ii rem omnibus ingratam moleſtamque agant, utque nulla alia oratio ſit perinde inviſa et gravis. Quippe ut nullam aliam injuriam in nos eorum qui ſeipſos laudant allegare poſſimus: tamen tanquam naturæ inſtinctu moleſte ferentes eam rem et averſantes, dimitti ab eis et reſpirare properamus. Cum quidem adulatori et menſarum aſſeclæ atque indigenti intolerabilis ſit

Digitized by Google

E καὶ δυσκαρτέρητον ἑαυτὸν ἐγκωμιάζων πλούσιός τις ἢ σατράπης ἢ βασιλεύς· καὶ συμβολὰς ταύτας ἀποτίνειν μεγίστας λέγουσιν, ὡς ὁ τῷδε Μενάνδρῳ,

Σφάττει με, λευκὸς γίνομ' εὐωχούμενος,
Τὰ σκώμματ' εἶα τὰ σοφά τε καὶ γραπτικά,
Οἷος δ' ἀλαζὼν ἐστιν ἀλιτήριος.

Ταῦτα γὰρ οὐ πρὸς στρατιώτας, οὐδὲ νεοπλούτους μόνον, εὐπάρυφα καὶ σοβαρὰ διηγήματα φρονίδας, ἀλλὰ καὶ πρὸς σοφιστὰς καὶ φιλοσόφους καὶ γραμματεῖς, ὀγκωμένους ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ μεγαληγοροῦντας, εἰωθότες φάσκειν καὶ λέγειν, ἂν μνημονεύωμεν ὅτι τοῖς ἰδίοις ἐπαίνοις ἄλλοτριος ἔπεται ψόγος ἀεί, καὶ γίνεται τέλος ἀδοξία τῆς κενοδοξίας ταύτης, καὶ ὃ λυπεῖν τοὺς ἀκούοντας, ὡς ὁ Δημοσθένης φησὶ, φοβούμενοι, καὶ τὸ δοκεῖν τοιούτους, ἀφεξόμεθα οὐ λέγειν περὶ αὐτῶν, ἂν μή τι μεγάλα μέλλωμεν ὠφελεῖν ἑαυτοὺς ἢ τοὺς ἀκούοντας.

E. 2. καὶ συμβολὰς—λέγουσιν] Hæc item Menandrea ducta videntur e verſu qui exſtat apud Athen. VI. p. 270. D. Ceterum Salmaſius τὰ σοφὰ mutat in τ' ἄσοφα. Cleric. ἐστιν ὁ ἀλιτήριος.

E. 10. φάσκειν] Legendum σάσχειν. Sed vel ſic aliquid requiritur ad ſententiæ integritatem.

F. 3. μή τι] Legendum μὴ vel μή τινα.

etiam tunc cum ejus eſt uſus, dives aliquis, aut ſatrapa, aut præbitor: atque has ſymbolas aiunt conviviorum ſe dare maximas, ut ille apud Menandrum,

Hic me emcat, ſio macer conviviis,
Sapientia audiens, et militaria
Dicteria iſta: glorioſus eſt nimis,
Nimiſque impurus ac ſcelęſtus.

Hæc etenim non ad milites duntaxat, atque recens ditatos, prætextatis illis et comtis ſuis narratiunculis alios detinentes, ſed et de ſophiſtis, philoſophis, imperatoribus ſua nimium extollentes atque cum faſtu jactantes, adſueverimus dicere: ſiquidem memoria teneamus propriis laudibus aliorum comitari vituperium, ac vanam hanc gloriæ cupiditatem deſinere in ignominiam, idque ad extremum nos conſequi, quod Demoſthenes dixit, ut offenſis auditoribus exiſtimemur tales non eſſe, quales nos ipſi prædicavimus: his, inquam, conſideratis, ipſi de nobis loqui omittemus, niſi magna id vel cum noſtra, vel cum auditorum utilitate futurum ſperemus.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΒΡΑΔΕΩΣ ΤΙΜΩΡΟΥΜΕΝΩΝ.

Digitized by Google

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΠΑΤΡΟΚΛΕΥΣ. ΤΙΜΩΝ.
ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. ΟΛΥΜΠΙΚΟΣ.

PERSONÆ COLLOQUII.

PATROCLES. TIMON.
PLUTARCHUS. OLYMPICUS.

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΒΡΑΔΕΩΣ ΤΙΜΩΡΟΥΜΕΝΩΝ.

PLUTARCHI

DE

HIS QUI SERO A NUMINE PUNIUNTUR.

α'. ΤΟΙΑΥΤΑ μὲν ὁ Ἐπίκουρος εἰπὼν, ὦ Κύιντε, ἢ
B πρὶν ἀποκρίνασθαί τινα πρὸς τὰ πεφασμένα τῆς φωνῆς γενομένων ἡμῶν, ὥρμητο ἀπιών· ἡμεῖς δὲ ὅσον τι θαυμάσαι τὴν ἀνθρώπου τόλμαν ἀτοπίαν, ὀλιγάντες σιωπῇ, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀμφιβλέψαντες, ἀνεστρέφομεν πάλιν ὥσπερ ἐτυγχάνομεν περιπατοῦντες· εἶτα πρῶτος ὁ Πα-

A. 8. Ἐπίκουρος] Forte Ἐπικούρειος.
A. 8. Κύιντε] Legendum videtur Κύιντε.

I. HÆC ergo locutus Epicurus, Quinte, priusquam responderet quisquam, cum in ultima porticu nos essemus, proripuit se atque discessit. Nos cum admirati hominis insolentiam aliquantulum taciti substitissemus, invicemque intuiti essemus, rursum, ut tum forte deambulabamus, reversi sumus. Ibi primus Patrocles, Quid, in-

Digitized by Google

τροκλέας, Τί οὖν, εἶπεν, ἐὰν δοκεῖ τιὶ ζήτησιν, ἢ τῷ λόγῳ καθάπαξ παρόντος, καὶ μὴ παρόντος, ἀποκρινώμεθα τῷ ἐκπόντος; Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Τίμων, Ἀλλ' οὐδ' εἰ βαλὼν, εἶπεν, ἀπηλλάγη, καλῶς εἶχε φειδομένην τὸ βέλος ἐγκείμενον· ὁ μὲν γὰρ Βρασίδας, ὡς ἔοικεν, ἐξελκύσας ὁ c δόρυ τοῦ σώματος, αὐτῷ τούτῳ τὸν βαλόντα κατάξας ἀνεῖλεν· ἡμῶν δὲ ἀμύνασθαι μὲν οὐδὲν ἔργον ὅσι δή τε τοὺς ἄτοπον ἢ ψευδῆ λόγον εἰς ἡμᾶς ἀφέντας, ἀρκεῖ δὲ αὐτοῖς ὀρθὴν ἄφασθαι τῆς δόξης, ἂν ἐκβάλλωμεν. Τί οὖν, ἔφην ἐγὼ, μάλιστα κεκίνηκεν ὑμᾶς τῶν εἰρημένων; ἀθρόα γὰρ πολλὰ καὶ κατὰ τάξιν οὐδὲν, ἄλλο δὲ ἄλλοθεν ἄνθρωπος, ὥσπερ ὀργῆς πιὶ καὶ λοιδορίας, ἀπαρτίζων ἅμα κατεφόρει τῆς Προνοίας.

Β'. Καὶ ὁ Πατροκλέας, Ἡ περὶ τὰς τιμωρίας, εἶπε, τῶν πονηρῶν βραδύτης τοῦ δαιμονίου καὶ μέλλησις ἐμοὶ δοκεῖ καὶ μάλιστα δεινὸν εἶ· καὶ νῦν ἐπὶ τοῦ λόγου τοῦ- D

B. 6. ἐᾷν] Ita Ald. Baſ. Xyl. Ven. Mez. Vulgo, ἐάν.

quit, dimittenda videtur quæſtio, an potius, quamvis abſit dicens, tamen perinde ac ſi adſit, quæſtioni eſt reſpondendum? Sub hæc Timon, Non ſane, ait, ſi conjecto in aliquem noſtrum jaculo abiiſſet, jaculum inhærens corpori negligere conveniebat. Braſidas quidem, ut fertur, haſta e ſuo extracta corpore eum ipſum percuſſit ac necavit, a quo in ipſum fuerat miſſa: nos vero non eſt quod ulciſcamur eos qui falſam et inſolentem in nos ſententiam emiſerunt: quam nobis rurſum ejicere ſatis eſt antequam radices agat. Quid eſt ergo, inquam ego, quod ex iis quæ dixit potiſſimum vos moveat? multa enim confertim, nihil ordine protulit homo, et alia aliunde petita, ira quadam et maledicendi ſtudio interim exagitatus, adverſus Providentiam effudit.

II. Tum Patrocles, Mihi, inquit, vel maxime tarditas et cunctatio numinis in pœna malis irroganda res videtur eſſe gravis atque atrox: et nunc oratione iſtius quaſi rudis factus ſum quod ad opi-

Digitized by Google

των, ὥσπερ πεῖσμα τος γέγονα τῇ δοξῃ ἡ χαμαί· ἐκπεπλαγμαι δὲ ἡγανάκτουν ἀκούων Εὐριπίδου λέγοντος,

Μάλλει, τὸ θεῖον δ' ἐστὶ τοιοῦτον φύσει.

καίτοι πόθεν ἤθεν, ἔκεισε δὲ τρέπει πόθεν τὸς πονηρὸς ῥᾴθυμον εἶ) τὸν θεὸν, οὐ ῥᾳθύμους ὄντας, αὐτὸς, οὐδὲ ἀμβολιεργὸς τῶ κακῶς ποιεῖν, ἀλλ' ἐξυπάτοις ὁρμαῖς ὑπὸ τῶν παθῶν φερομένους πρὸς τὰς ἀδικίας. Καὶ μὴν τὸ ἀμύνασθαι τῶν παθῶν, ὡς Θουκυδίδης φησὶν, ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον, εὐθὺς ἀντιφέρεται τὴν ὀδὸν τοῖς ἐπιπλέξιον εὐεργεσίᾳ τῇ κακίᾳ χρωμένοις. Οὐθὲν γὰρ ὕπω χρέος ὡς τὸ τῆς δίκης ὑστέρημεσιν γνώμενον, ἀσθενὲς μὴν ταῖς ἐλπίσι ποιεῖ καὶ ταπεινὸν τὴν ἀδικουμένων, αὔξει δὲ θερσύτητι καὶ τόλμῃ τὴν μοχθηρίαν· μᾶ δ' ὑπὸ χεῖρα τοῖς τολμωμένοις ἀπαντῶσαι τιμωρίαι, καὶ τῶν μελλόντων εἰσὶν ὑπερβάσεις ἀδικημάτων, καὶ μάλιστα τὸ παρηγορεῖν τὰς πεπονθόσας ἔνεστιν αὐταῖς. Ὡς ἔμοι γε καὶ τὸ τοῦ Βίαντος ἐνοχλεῖ πολλάκις ἀναλαμβάνοντι τὸν λόγον· ἔφη γὰρ, ὡς ἔοικε, πρὸς

nionem hanc attinet atque novitius. Jampridem cum indignatione audiebam isthuc Euripidis,

Canitatur: hæc quippe est natura minimis.

Enimvero nullam ad rem, minime autem omnium adversum malos decebat deum esse segnem: non segnes eos, aut qui suæ maleficentiæ diem producant, sed qui celerrimis impetibus ab animi affectionibus ad flagitia incitentur. Thucydidis est sententia, ultionem maleficio quamproxime adjunctam statim viam intercludere iis qui quamplurimum malitia bonos habente successus utuntur. Nullum enim aliud debitum perinde atque dilatio justæ vindictæ, injuria affectorum spes enervat animosque eorum dejicit, contra improbos ferocia et audacia augens. Sed supplicia statim facinoribus imposita, etiam futurorum sunt inhibitiones maleficiorum, illisque maxime inest consolatio, quæ passos injuriam reficiat. Ita que mihi etiam Biantis dictum molestum est, sæpe id mecum repetenti: quod dixisse fertur

Digitized by Google

τινα ποιήσῃ, ὡς οὐ δέδια μὴ οὐ δῷ δίκην, ἀλλὰ μὴ F
οὐκ αὐτὸς ὀφείλῃ. Τί γὰρ Μεσσηνίοις ὄφελος τοῖς προ-
αναιρεθεῖσι τὴν Ἀριστοκράτους τιμωρίας; ὃς πεφευγὼς τὴν
ὑπὲρ Τάφρῳ μάχην, καθὼν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη καὶ πάν-
τα ταῦτα βασιλεύσας Ἀρκάδων, ὕστερον ἔδωκε δίκην
φωραθείς· οἱ δὲ οὐκέτ' ἦσαν. Ἢ τίνα Ὀρχομενίων τοῖς
ἀποβαλοῦσι παῖδας καὶ φίλους καὶ οἰκείους ὑπὸ Λυκίσ-
κου πεφονευμένους, λύπης ἔσχε φάρμακον ἢ χρόνοις ὕστερον
πολλοῖς ἀμαυρὰν νόσος καὶ κατανεμηθεῖσα τοῦ σώματος;
ὃς ἀεὶ βάπτων καὶ βρέχων τὸ πόδε εἰς τὸν ποταμόν, 549
ὥμοσε καὶ κατηράσατο σαπῆναι, πεφονευτὸς αὐτῷ καὶ ἀδικη-
σαντος. Τὰς μὲν γὰρ Ἀθηναίοις τῶν σφαγῶν σωμάτων ῥίψεις,
καὶ νεκρῶν ἐξορισμούς, οὐδὲ παίδων παισὶν ἰδεῖν ὑπῆρξε
τῶν ἀποφαγέντων ἐκείνων. Ὅθεν Εὐριπίδης ἄτοπος,
εἰς ἀποτροπὴν κακίας τούτοις χρώμενος,

F. 4. Τάφρῳ] Recepi: quandoquidem Mez. in libro vetere exſtare notat et habet Jannot. et Coll. Muret. et hiſtoria poſtulat ut monuit Palmer. Exercit. p. 224. Vulgo, Κύπρῳ.

cuidam malo, *Non metuo ne non ſis daturus pœnas, ſed ne ego id non ſim viſurus.* Quid enim utilitatis rediit ad Meſſenios ante interfectos quam de Ariſtocrate ſumtum eſt ſupplicium? qui prodita in Taphro pugna, cum ſupra viginti annos delituiſſet, totoque eo tempore Arcadum rex fuiſſet, tandem deprehenſus pœnas dedit; Meſſeniis pridem peſſundatis. Aut quid ſolatii attulit Orchomeniis, qui proditione Lyciſci liberos, amicos, et familiares ſuos amiſerunt, morbus qui longo poſt tempore Lyciſcum invaſit, corpuſque ejus depaſtus eſt? qui identidem pedes in fluvium intingens imprecatus eſt iis putredinem, ſiquidem prodidiſſet aut inique egiſſet. Nam quod Athenis ſceleſtorum corpora projecta, et cadavera extra fines patriæ deportata ſunt, ne nepotibus quidem videre licuit eorum quos iſti interfecerant. Et Euripides abſurde his utitur verbis, dehortaturus aliquem a malitia,

Digitized by Google

Οὗτοι προσιλθὼν ἡ Δίκη σε· μὴ τρέσῃς·
Παίσει πρὸς ἦπαρ, ὑδὲ τ' ἄλλων βροτῶν
Τὸν ἄδικον· ἀλλὰ σῖγα κ' βραδεῖ ποδὶ
Στείχουσα, μάρψει τὸν κακὸν ὅταν τύχῃ.

Οὐ γὰρ ἄλλα δή που, ταῦτα δὲ αὐτὰ τὰς κακὰς εἰκὸς ἔστιν ἑαυτοῖς παρακελευομένας κ' παροξυνούσας, ὀπτεῖσθαι τοῖς ἀδικήμασιν, ὡς ἡ ἀδικία τὸν μὲν καρπὸν εὐθὺς ὡραῖον κ' πολύπονον ἀποδιδοῦσης, τὴν δὲ τιμωρίαν ὀψὲ κ' πολὺ τῆς ἀπολαύσεως καθυστερεῦσαν.

γ'. Ταῦτα Πατροκλέους διελθόντος, ὑπολαβὼν ὁ Ὀλυμπικὸς, Ἐκεῖνο δὲ, εἶπεν, ὦ Πατροκλέα, πηλίκον αἰ περὶ ταῦτα τῷ θείῳ ἁμαρτίαι κ' μελλήσεις ἄτοπον ἔχουσιν; ὅτι τ' πίσιν ἡ βραδύτης ἀφαιρεῖ τ' Προνοίας, κ' τὸ μὴ παρ' ἔλαττον ἀδίκημα τοῖς πονηροῖς ἐπακολουθῶν κακὸν, ἀλλ' ὕστερον, εἰς ἀτυχήματος χώραν πίπτοντι, κ' συμφορὰν ἃ τιμωρίαν νομάζοντες, ὠφελῶν-

A. γ. ἡ Δίκη σε—μάρψει] Prius ſumſi ex Voſſ. Venet. Moſc. 1. 2. Coll Muret. Jannot. Mez. pro vulgato ἰδίκησε. Poſterius, pro μάρψῃ, ex A. Venet. Moſc. 1. 2. Mez. Sumſi item σῖγα ex Mez. Salmaſ. pro σιγᾷ.

Trepidare noli: non te accedens commi-
nuns
Juſtitia jecur feriet, aut alium improbum.
Sed tacita, lento tardeque adrepens pede
Suo malos aliquando tempore obruet.

Non enim profecto alia, ſed hæc ipſa ea eſſe conſentaneum eſt, quibus mali ſeſe ad capeſſanda flagitia exhortantur atque excitant, quod nimirum malitia fructum ſtatim maturum et ante oculos ſitum præbeat, pœna autem ſero demum et longe poſt fruitionem ſubſequatur.

III. Hæc Patrocle fato, Olympicus iſta ſubjecit. Expediendum erat tibi, Patrocles, quodnam abſurdum cunctatio numinis in puniendo ſecum trahat. Nimirum quod tarditas fidem Providentiæ derogat, et quia non quodvis flagitium malorum aliquid adverſi comitatur, ſed ſpatio temporis ſuccedit; infortunii alicujus loco accipiunt mali, ac non ſupplicium, ſed calamitatem appellantes, nihil percipiunt commodi; ægre qui-

Digitized by Google

ται, τοῖς μὲν συμβαίνουσιν ἀχθόμενοι, τοῖς δὲ πεπραγμένοις μὴ μεταμελόμενοι; Καθάπερ γὰρ ἡ ποινὴ ἡ παραχρῆμα τὸ πάθημα καὶ τὴν ἁμαρτίαν δίκαιον πληγὴ καὶ νύξις ἐπανορθοῖ καὶ μετάγει πρὸς τὸ δέον, οἱ δὲ ὕστερον καὶ μετὰ χρόνον σπαραγμοὶ καὶ ἀναχρέσεις καὶ περιφοβήσεις, ἑτέρου τινὸς ἕνεκα μᾶλλον δοκοῦσι γίνεσθαι ἢ διδασκαλίας, διὸ τὸ λυπεῖν ἄνευ τοῦ παιδεύειν ἔχουσιν· οὕτως ἡ καθ' ἕκαστον ὧν πλημμ καὶ περιστέλλει ῥαπιζομένη καὶ ἀναχρεο- D μένη τῷ κολάζεσθαι κακία, μόλις ἂν γένοιτο σύνεσις καὶ ταπεινὴ καὶ κατάφοβος πρὸς τὸν θεόν, ὡς ἐφεστῶτα τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι καὶ πάθεσιν οὐκ ὀλιγήμερον δικαστήν. Ἡ δὲ ἀτέμωρα καὶ βραδεῖ ποδὶ, κατ' Εὐριπίδην, καὶ ὡς ἔτυχεν ὑπιππεύουσα δίκη τοῖς πονηροῖς, τῷ αὐτομάτῳ μᾶλλον ἢ τῷ κατ' Πρόνοιαν ὅμοιον ἔχει τὸ πεπλανημένον καὶ ὑσφήμερον καὶ ἄτακτον. Ὥστε οὐκ ὀρθῶς τι χρήσιμον ἔνεστι τοῖς ὀψὲ δὲ τούτοις ἀλεῖν λεγομένοις

C. 4. ἡ ποινὴ] Legendum ἡ πονη, at recte et acute conjecit Reisk.
D. 2. μόλις ἂν] Forte μάλις' ἄν.

dem ferentes adversa quae eveniunt, sed facinora sua tamen non mutantes. Sicut enim equum ea compunctio atque verberatio corrigit et ad officium reducit, quae confestim peccatum et offensionem insequitur: quae vero aliquanto post tempore subsequuntur convulsiones, agitationes, et clamores, alio magis quam ad docendum pertinere videntur, quia molestiam adferunt sine institutione: ita malus, si quoties aliquid delinquit, vapulet poenaque imposita reprimatur, saltem tandem ad mentem redibit, metuque dei humiliter se demittet, eum praesto humanis actionibus atque affectibus intelligens esse vindicem, non qui in aliud judicium rejiciat tempus. At justitia ea, quae paulatim, et, ut Euripidi visum, *tardo pede et utcunque malis ingruit*, ob incertitudinem ac dilationem et inordinatam vindictae rationem a casu potius quam a Providentia pendere videtur. Atque adeo non video quid utilitatis adsit iis, quae *sero tandem me-*

Digitized by Google

μύλοις τῶν θεῶν, καὶ ποιῆσι τῷ δικίῳ ἀμαυρόν, ἢ τὸν φόβον ἐξέτηλον τῆς ψυχῆς.

Δ. Ῥηθέντων οὖν τούτων, καὶμοῦ πρὸς αὐτὸν ὄντος, ὁ Τίμων, Πότερον, εἶπε, ὀπτῶ κἀγὼ αὐτὸς ἤδη τῷ λόγῳ τὸ καλοφῶνα τῆς ἀπορίας, ἢ πρὸς ταῦτα ἐάσω πρότερον αὐτὸν ἀμφισβήσασθαι; Τί γὰρ, ἔφην ἐγὼ, δεῖ τὸ τρίτον ἐπεισφέρειν κῦμα, ἢ προσκατακλύσαι τὸν λόγον, εἰ τὰ πρῶτα μὴ δυνατὸς ἔσαι διώσασθαι μηδὲ ἀποφυγεῖν ἐγκλήματα; Πρῶτον οὖν, ὥσπερ ἀφ' ἑστίας ἀρχόμενοι παιδείας τὸ πρὸς τὸ θεῖον εὐλαβείας τῶν τε Ἀκαδημίας Ε φιλοσόφων, τὸ μὴ ὡς εἰδότες τι λέγειν περὶ τούτων, ἀφοσιούμεθα· πλέον γάρ ἐστι περὶ μυστικῶν ἀμαύρους, καὶ πολεμικῶν ἀπείρατους διαλέγεσθαι, τὰ τε θεῖα καὶ δαιμόνια πράγματα διασκοπεῖν, ἀνθρώπους ὄντας, οἷον ἀτέχνως τεχνικῶν διάνοιαν ἀπὸ δόξης καὶ ἀμαθίας κρί-

E. 4. τῷ λόγῳ] Sic Voſſ. Venet. Pol. Leonic. Schott. Mez. T. V. B. Vulgo, τῷ λογισμῷ.

F. 5. καὶ διαθίας] Corrigo καὶ ἀπιθίας, ut Mez.

lere, malis deorum dicuntur; cum hoc pacto et juſtitia reddatur obſcura, et malitiæ metus evaneſcat.

IV. His ita dictis, cum ego mecum rem meditarer, Timon, Vultiſne, inquit, ut ipſe quoque difficultatibus hujus diſputationis colophonem addam? aut ſinam potius iſtum adverſus hæc decertare? Quid enim, reſpondi ego, attinet tertium fluctum immittere, eoque obruere argumentum, ſi id priora non poſſit depellere aut evitare crimina? Primum itaque ſumto, tanquam a Lare, initio ab avita Academicorum philoſophorum de rebus divinis differendi cautione atque modeſtia: ita de his rebus dicere ac ſi earum ſcientiam profiteremur, pie detractabimus. Gravius enim eſt quam de rebus muſicis imperitum mufices, aut de bellicis militiæ rudem verba facere, res deorum et geniorum velle perſpicere eum qui ſit homo, et tanquam artificis ſententiam artis ignarum opinionibus et probabi-

Digitized by Google

τὸ εἰκὸς μετιόντας. Οὐ γὰρ ἰατρῷ μὲν ἰδιώτῃ ὄντα συμβαλεῖν λογισμὸν, ὡς πεύσεται οὐκ ἔτυμον, ἀλλ' ὕστερον, οὐδὲ χθὲς ἔλουσεν, ἀλλὰ σήμερον, ἔργον ὀξύ· περὶ θεῦ δὲ, θνητὸν ῥᾴδιον ἢ βέβαιον εἰπεῖν ἄλλο, πλὴν ὅτι ἥκιστ' εἰδὼς ἄριστα τῆς περὶ τὴν κακίαν ἰατρείας, ὡς φάρμακον ἐπάξιον προσφέρει τὴν κόλασιν, οὔτε μεγέθους μέτρον κοινὸν, οὔτε χρόνον ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁπὶ πάντων ἔχουσαν. Ὅτι γὰρ ἡ περὶ τὴν ψυχὴν ἰατρεία, Δίκη δὲ καὶ Δικαιοσύνη προσαγορεύομένη, πασῶν ὀξὺ τεχνῶν μείζων, πρὸς μυρίοις ἔτεσιν ὁ Πίνδαρος ἐμαρτύρησεν, Ἀριστοτέχναν ἀναπαλαίμονος τὸν ἄρχοντα καὶ κύριον ἁπάντων θεὸν, ὡς δὴ δίκης ὄντα δημιουργὸν, ἢ προσήκει, τὸ πότε καὶ πῶς καὶ μέχρι πόσου κολαστέον ἔχειν τῶν πονηρῶν, ὁρίζειν. Καὶ ταύτης φησὶ τῆς τέχνης ὁ Πλάτων ὑὸν ὄντα τοῦ Διὸς γεγονέναι τὸν Μίνω μαθητὴν, ὡς οὐ δυνατὸν ἐν τοῖς δικαίοις κατορθοῦν, οὐδ' ἀληθάνεσθαι B

libus conjecturis inveſtigare. Nam cum perdifficile ſit homini plebeio conſilium medici deprehendere, quod ſecutus, non ante, ſed poſt, ſectionem adhibuit, neque heri lavit ægrotum, ſed hodie; certe de deo non facile aliud quicquam firmum homo pronunciabit, quam eum, ut qui optime opportunum medendi flagitiis tempus habeat cognitum, medicamenti inſtar pœnam ſceleri cuivis imponere, neque eadem in omnibus magnitudinis menſura, neque eodem temporis articulo definitam. Medicinam enim animæ, quæ Juſtitia cognominatur, omnium eſſe artium maximam, præter ſexcentos alios etiam Pindarus teſtatur, principem et dominum omnium deum appellans Ariſtotechnam, (id eſt, artificum præſtantiſſimum:) quippe juſtitiæ adminiſtratorem, quæ jus habet determinandi quando, quomodo, et quatenus, quilibet malorum ſit puniendus. Atque hanc artem Minos Jovis filius, a patre didicit, ut Plato ait, indicans jus recte adminiſtrare, rectamque juris adminiſtratio-

τῷ χειροθετοῦντος, τὸν μὴ μαθόντα μηδὲ κτησάμενον τὴν ἐπιστήμην. Οὐδὲ γὰρ οὓς ἄνθρωποι νόμους τίθενται, τὸ εὔλογον ἁπλῶς ἔχουσι καὶ πάντοτε φαινόμενον, ἀλλ' ἔνια καὶ δοκεῖ κομιδῇ γελοῖα τῶν προσταγμάτων. Οἷον, ὁ Λακεδαίμονι κηρύττουσιν οἱ Ἔφοροι παριόντες εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχήν, μὴ τρέφειν μύσταξα, καὶ πείθεσθαι τοῖς νόμοις, ὡς μὴ χαλεποὶ ὦσιν αὐτοῖς. Ῥωμαῖοι δὲ, οὓς ἂν εἰς ἐλευθερίαν ἀφαιρῶνται, κέρδος αὐτῶν λεπτὸν ὑποβάλλουσι τοῖς σώμασιν· ὅταν δὲ ἀφεθῶσι χράσωσιν, ἑτέρους μὲν ἀπολείπουσι κληρονόμους, ἑτέροις δὲ πωλοῦσι τὰς οὐσίας· ὃ δοκεῖ προσγέλοιον εἶναι. Παρακελεύεται δὲ τὸ τοῦ Σόλωνος, ἄτιμον εἶναι τὸν φάσκοντα πόλεως μηδετέραν μερίδι προσθέμενον, μηδὲ συστασιάσαντα. Καὶ ὅλως πολλὰς ἄν τις ἐξείποι νόμων ἀτοπίας, μήτε τὸν λόγον ἔχων τοῦ νομοθέτου, μήτε τὴν αἰτίαν συνιείς ἑκάστου τῶν γραφομένων. Τί δὴ θαυμαστὸν, εἰ τῶν ἀνθρωπίνων ὕπως ἡμῖν ὄντων δυσθεωρήτων,

B. 11. ἕτερα δὲ πωλοῦσι] Legendum ἑτέροις δ. π. ut Amiot. Mez. Reisk.

nem intelligere non posse, qui eam scientiam discendo non fuerit consecutus. Etenim et eæ leges, quæ ab hominibus ponuntur, non ubique habent rationem eorum quæ præcipiuntur illustrem, immo quædam videntur omnino ridicula. Ut quod Lacedæmone Ephori statim ab inito magistratu edicunt *ne quis myſtacem alat*: et *ut legibus obtemperent, ne eæ ipſis ſint difficiles*. Romani quos in libertatem vindicant, eorum corporibus stipulam tenuem injiciunt: et ubi testamentum condunt, alii scribuntur hæredes, aliis vendunt bona: quod videtur alienum a ratione. Alieniſſimum illud Solonis, qui in seditione neutri se parti adjungentem ignominia notavit. Et plane multas legum absurdas esse dixerit, qui auctoris mentem, et causam scriptorum singulatim non cognoverit. Quid ergo miremur, ubi humana ita difficulter a nobis intelliguntur, si non facile expli-

Digitized by Google

ὐκ εὔποδον ἔχει τὸ περὶ τῶν θείων ἐπεῖν, ᾧ τις λόγῳ τὰς μὲν ὑστερον, τὰς δὲ πρότερον τῶν ἁμαρτανόντων κολάζεσιν;

ε'. Ταῦτα δὲ οὐκ ἀποφάσεως προφασίς ἐστιν, ἀλλὰ συγχώρησις αἴτησις· ὅπως ὁ λόγος, οἷον εἰς λιμένα τὴν καταφυγὴν ἀποβλέπων, εὐθαρσέστερον ἐπαναφέρῃ τὸ πιθανὸν πρὸς τὴν ἀπορίαν. Ἀλλὰ σκοπεῖτε πρῶτον ὅτι, κατὰ Πλάτωνα, πάντων καλῶν ὁ θεὸς ἑαυτὸν ἐν μέσῳ προθεὶς δεῖγμα θέμενος, τὴν ἀνθρωπίνην ἀρετὴν, ἐξομοίωσιν οὖσαν ἀφωσιγέπους πρὸς αὐτὸν, ἐνίδρυσι τοῖς ἔπειτε θεῶν δυναμένοις. Καὶ γὰρ ἡ πάντων φύσις ἄτακτος οὖσα, τοῦτον εἶχε τὴν ἀρχὴν τῆς μεταβαλεῖν, καὶ γενέσθαι κόσμος, ὁμοίωτιν καὶ μέθεξει τινὶ τοῦ περὶ τὸ θεῖον ἰδέας καὶ ἀρετῆς. Καὶ τὸν ὄφιν αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ ἐνάφας φησὶ τὴν φύσιν ἐν ἡμῖν, ὅπως ἐκ τοῦ θείας τὸ ἐν ἡδονῇ φαυλότητα καὶ θαύματος ἀπαύξεσθαι καὶ ἀγάπῃ ἐθίζομένη τὸ εὐσχήμον ἡ ψυχὴ καὶ τεταγμένον, ἀπεχθάνηται τοῖς ἀναρμόστοις, καὶ

catu nobis est quanam de causa dii peccantium aliis maturius, aliis serius supplicia imponant?

V. Quae dixi, ea non tergiversationis sunt praescriptio, sed veniae petitio: ut disputatio nostra portum quasi et tutum effugienti locum respiciens, probabilia ad explicandas quaestionis difficultates tanto animosius possit consectari. Proinde hoc primum considerate, quod, Platone auctore, deus se in medio exemplar omnium bonorum cum proposuisset, humanam virtutem, qua homo similis dei aliquo modo saltem redditur, parandam concessit his qui deum sequi possunt. Etenim ipsa hujus universi natura cum omni careret ordine, habuit principium suae mutationis ut mundus fieret, quod similis particepsque facta est cujusdam ideae et virtutis quae in deo erat. Idem ille Plato vitium in nobis a natura fuisse accensum ait, ut spectandis admirandisque coelestium corporum motibus, anima nostra amplecti condocefacta decorum et ordinem, odium con-

E πλανητοῖς πάθεσι, καὶ φεύγῃ τὸ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν, ὡς κακίας καὶ πλημμελείας ἀπάσης γόνεσιν. Οὐ γὰρ ἔστιν ὅ, τι μεῖζον ἄνθρωπος ἀπολαύειν θεῶν πέφυκεν; ἢ τὸ μιμήσει καὶ διώξει τῶν ἐν ἐκείνῳ καλῶν καὶ ἀγαθῶν εἰς ἀρετὴν κεκτῆσθαι. Διὸ καὶ ταῖς ποιναῖς ἐν χρόνῳ τῆς ἀφελείας τὴν δόσιν ἐπιτιθησιν, οὐκ αὐτός τινα τῷ βαρὺ κολάζειν ἁμαρτίαν δεδικὼς ἢ μετάνοιαν, ἀλλ' ἡμῶν τὸ περὶ τὰς τιμωρίας θαρρῶντες καὶ λάθρα ἀφαιρῶν, ἐν δι-
F δάσκων μὴ σὺ ὀργῇ, μηδ' ὅτε μάλιστα φλέγεται καὶ σφαδάζει

Πεπῶν ὁ θυμὸς τ' φρενῶν ἀνωτέρω,

καθάπερ δίψαν ἢ πεῖναν ἀποκρεμπλάνᾶσθαι, ἐπιπηδᾶν τοῖς λελυπηκόσιν, ἀλλὰ μιμούμενος τὴν ἐκείνου πραότητα καὶ τὸ μέλλησιν, ἐν τάξει καὶ μετ' ἐμμελείας, τὸν ἅπαξ μετανοίᾳ παρασκόμενον χρόνον ἔχοντα, σύμβουλον,

F. 6. μετ' ἐμμελείας] Sic Venet. Xyl. cod. ἐμμελίᾳ. Vulgo, μεταμελίᾳ.

ciperet incompositorum et vagorum motuum, temeritatemque et casui fidentem levitatem fugeret, tanquam omnis vitii et erroris originem. Non est enim major alius fructus quem ex deo possit capere homo, quam quod imitatione pulchrorum et bonorum quæ divinæ naturæ insunt, virtute potitur. Propterea deus malis interposita mora ac tarde pœnas infligit, non quod vereatur, ne accelerando supplicio erret, aut committat cujus pœnitentia aliquando ducatur, sed ut in vindicandis aliorum peccatis sævitiam et vehementiam nobis hoc exemplo suo eximat: docens non per iram, aut cum maxime fervet et palpitat

Animus, super rationem se salus efferens,

tunc nos debere quasi famis sitisve replendæ gratia invadere in eos qui nos irritaverunt, sed imitatione ductos ejus mansuetudinis et cunctationis, ordine et accuratione adhibito temporis spatio in consilium, quod minime locum parabit pœnitentiæ, ad pu-

Digitized by Google

ἄπεσθαι τῆς δίκης. Ὕδατι γὰρ τεταραγμένῳ προσπε-
σόντα μὴ πίνειν δι' ἀκρασίαν, πολὺ βέλτιον, ὡς Σω-
κράτης ἔλεγεν, ἢ χολερὸν ὄντα καὶ μεμεστωμένον τὸν λο- 552
γισμὸν ὀργῆς καὶ μανίας, πρὶν ἢ καθαρθῆναι καὶ γενέσθαι
καθαρὸν, ἐμφορεῖσθαι τιμωρίας συγγενοῦς καὶ ὁμοφύλου σώ-
ματος. Οὐ γὰρ ἐγγυτάτω τὸ ἀμύνεσθαι τοῦ παθεῖν, ὡς
Θουκυδίδης ἔλεγεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπωτάτω κείμενον,
ἀπολαμβάνει τὸ προσῆκον. Ὡς γὰρ ὁ θυμὸς ἔχει τὸν
Μελάνθιον,

Τὰ δεινὰ πραότητι τὰς φρένας μετοικίσας·

οὕτω καὶ ὁ λογισμὸς, τὰ δίκαια πραότητι καὶ μέτρια, τὴν ὀρ-
γὴν καὶ τὸν θυμὸν ἐκποδὼν ἠέρθω. Ὅθεν ἡμεροῦσι καὶ τοῖς
ἀνθρωπίνοις παραδείγμασιν, ἀκούοντες ὡς Πλάτων τε τὴν
Βακτηρίαν ἀνατεινάμενος τῷ παιδὶ, πολὺν ἔσχε χρόνον, B
ὡς αὐτὸς ἔφη, τὸν θυμὸν χολάζων· καὶ Ἀρχύτας οἰκε-
τῶν τινα πλημμέλειαν ἐν ἀγρῷ καὶ ἀταξίαν καταμα-
θὼν, εἶτα ἑαυτῷ σωφρονιζόμενος ἐμπαθέστερον ἔχοντος καὶ
τραχύτερον πρὸς αὐτοὺς, οὐδὲν ἐποίησεν, ἀλλ' ἢ τοσοῦτον,

niendum nos conferre. Nam, ut Socrates dicebat, *ſi in aquam turbatam incidens, eam ob incontinentiam bibas, minus mali eſt, quam ſi anima conturbato, iræque et furoris pleno, priuſquam ſubſiſtat et purus fiat, eo te des, ut ſupplicio cognati et ad eandem gentem pertinentis, eum expleas.* Non enim ultio proxime injuriam, ut voluit Thucydides, ſed longiſſime potius ab ea diſſita, convenientem ſibi locum obtinuerit. Nam ſicut ira, ut eſt apud Melanthium,

Migrare coacta ratione mala res agit:

ita ratio viciſſim ira et excandeſcentia ſubmotis juſte moderateque agit. Hinc eſt quod etiam humanis exemplis auditis homines fiunt placidiores. Quale eſt Platonis, qui cum ſublato baculo plagam puero intentaſſet, aliquandiu conſtitit, iram (ut ipſe aiebat) puniens: et Archytæ, qui ruri deprehenſa ſervorum ſuorum ſocordia et ordinis neglectione, ut ſenſit ſe aſperius adverſum eos animo eſſe commotum, nihil egit, niſi quod diſcedens

Digitized by Google

ἀπιὼν, Εὐτυχεῖτε, εἶπεν, ὅτι ὀργίζομαι ὑμῖν. Εἴπερ οὖν ἀνδρῶν λόγοι μνημονευόμενοι καὶ πράξεις λεγόμεναι τὸ πρᾶον καὶ σφοδρὸν ἀπαρύτουσι τῆς ὀργῆς, πολὺ μᾶλλον εἰκὸς ἡμᾶς τὸν θεὸν ὁρῶντας, ᾧ δέος οὐδὲν οὐδὲ μετάνοια πράγματος οὐδενός, ὅμως ἐν τῷ μέλλοντι τιμῶ πο-
C μωρίαν καταπέμποντα, καὶ φειδόμενον τὸν χρόνον, εὐλαβεῖς περὶ τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι, καὶ θεῖον ἡγεῖσθαι μόριον ἀρετῆς τὴν πραότητα καὶ τὴν μεγαλοπάθειαν, ᾗ ὁ θεὸς ἐνδείκνυται, τῷ μὴ χολάζειν, ὀλίγους ἐπανορθώσαν, τῷ δὲ βραδέως πολλοὺς ὠφελοῦσαν καὶ νουθετοῦσαν.

ϛ'. Δεύτερον τοίνυν τοῦτο διανοηθῶμεν, ὡς αἱ μὲν δικαιώσεις αἱ παρὰ ἀνθρώπων μόνον ἔχουσι τὸ ἀντιλυποῦν, καὶ ἐν τῷ κακῶς τὸν δεδρακότα παθεῖν ἴσασιν, πραγτέρω δὲ οὐκ ἐξικνοῦνται· διὸ τοῖς ἁμαρτήμασι κυνὸς δίκην ἐφυλακτοῦσαι καταδιώκουσι, καὶ τὰς πράξεις οὐ ποδὸς ἐμπιδῶσι· τὸν θεὸν δὲ εἰκὸς, ἧς ἂν ἐφάπτη-
D ται τὴ δίκη ψυχῆς νοσούσης, τά τε πάθη διορᾶν, εἴπη

dixit, *Bona veſtra fortuna ſit quod iratus ſum vobis.* Quod ſi commemoratio humanorum dictorum factorumque iræ vehementiam aſperitatemque poſſunt adimere, multo magis convenit nos in deum intuentes (qui tametſi nullius rei metu pœnitentiave ducatur, tamen ſupplicium differt, et in futurum rejicit tempus) caute in hoc genere verſari, et manſuetudinem graviumque læſionum tolerantiam pro divina habere virtutis parte; quam deus nobis demonſtrat, puniendo paucos emendantem, tar-

VI. Secundum porro hoc conſideremus. Humanæ malefactorum ultiones legitimæ id duntaxat habent, quod viciſſim ægre faciunt, repoſitoque maleficio ſubſiſtunt, neque ulterius progrediuntur. Quæ cauſa eſt, quod delicta canum inſtar cum latratu perſequuntur, et facinora extemplo ulciſcuntur. Atqui deum credibile eſt, quamcunque vitio captam animam juſto ſuo judicio aggreditur, ejus motus perſpicere, ſicubi ad pœniten-

Digitized by Google

τι καμπόμμα πρὸς μετάνοιαν διδόσι, καὶ χρόνον γε πρὸς ἐπανόρθωσιν, οἷς οὐκ ἄκρατος οὐδὲ ἄτρεπτος ἡ κακία πέφυκε, προσιζάνειν. Ἅτε γὰρ εἰδὼς, ὅσον μοῖραν ἀρετῆς ἀπ' αὐτοῦ φερόμενα πρὸς γένεσιν αἱ ψυχαὶ βαδίζουσι, καὶ τὸ γενναῖον ὡς ἰσχυὸν αὐταῖς καὶ οὐκ ἐξίτηλον ἐμπέφυκεν, ἐξανθεῖ δὲ πολλαχοῦ φύσιν ἡ κακίαν ὑπὸ τροφῆς καὶ ὁμιλίας φαύλης φθειρόμενον, εἶτα θεραπευθὲν ἐνίοις καλῶς, ἀπολαμβάνει πολὺ προσῆκουσαν ἕξιν, οὐ πᾶσι κατεπάγει τὴν τιμωρίαν ὁμοίως· ἀλλὰ τὸ μὲν E ἀνήκεστον εὐθὺς ἐξεῖλε τοῦ βίου καὶ ἀπέκοψεν, ὡς ἑτέροις γε πάντως βλαβερὸν, αὐτῷ τε βλαβερώτατον, ἀεὶ σωτῆναι μὴ πονηρίας· οἷς δὲ ὑπ' ἀγνοίας τοῦ καλοῦ μᾶλλον ἢ προαιρέσει τοῦ αἰσχροῦ, τὸ ἁμαρτητικὸν εἰκὸς ἐγγεγονέναι, δίδωσι μεταβαλέσθαι χρόνον· ἐὰν δὲ ὀτιμάσωσι, καὶ τούτοις ἀπέδωκε τὴν δίκην· οὐ γάρ που δέδοκε μὴ ἀφα-

D. 4. πέφυκε, προσιζάνειν] Mez. πέφυκε, προίζειν. Venet. additum habet a manu lecunda διδόναι post χρόνον γε quod a correctore potius quam auctore, videtur esse. Equidem corrigo, προσπέφυκεν, ὁρίζειν. itemque verti.

tiam inflectatur, tempusque correctionis definire iis, quibus non mera et incurabilis inolevit nequitia. Videlicet sciens quantam virtutis portionem animæ ab ipso ad hominis ortum proficiscentes secum ferant, et quam valida eis, minimeque evanida generositas sit innata: utque eædem contra suam naturam vitia proferant cum sunt victu consuetudineque malis corruptæ: ita quidem ut nonnullæ recte curatæ, sibi convenientem recuperent habitum; non omnibus eodem modo poenam accelerat: sed quod insanabile est, statim præcidit vitaque privat; quia et omnino aliis nocent, et sibi multo maxime, qui semper in vitiis vivunt: quibus autem ignoratione boni potius quam appetitione mali peccata obrepunt, iis tempus vitia mutandi largitur: quod si persistant in vitiis, ipsos quoque punit; non enim periculum est ullum, ne ipsius manibus ela-

Digitized by Google

φύγωσιν. Σκόπει δὲ ὅσαι μεταβολαὶ γεγόνασιν εἰς ἤθος
ἀνθρώπων καὶ βίον· ἢ γὰρ τρόπος—ὠνομάσθη τὸ μεταβάλλον
αὐτῦ καὶ ἦθος, ὡς πλεῖστον αὐτῷ ἐνδύεται τὸ ἔθος, καὶ
F κρατεῖ μάλιστα καθαπόμενον. Οἶμαι μὲν οὖν καὶ τὸ Κέ-
κροπα διφυᾶ προσαγορεῦσαι τὸν παλαιὸν, οὐχ, ὡς ἔνιοι
λέγουσιν, ὅτι χρηστοῦ βασιλέως ἄρχειν καὶ δρακοντώδη γε-
νόμενον τύραννον, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐπ' ἀρχῆς σκολιὸν ὄντα
καὶ φοβερὸν, εἶτ' ὕστερον ἄρξαντα πρᾴως καὶ φιλανθρώ-
πως. Εἰ δὲ τῦτ' ἄδηλον, ἀλλὰ Γέλωνά γε ἴσμεν
καὶ Ἱέρωνα τὸν Σικελιώτας, καὶ Πεισίστρατον τὸν Ἱππο-
κράτυς, ὅτι πονηρίᾳ κτησάμενοι τυραννίδας, ἐχρήσαντο
552 πρὸς ἀρετὴν αὐταῖς, καὶ προσηνόμως ὅτι τὸ ἄρχειν ἐλ-
θόντες, ἐγένοντο μέτριοι καὶ δημωφελεῖς ἄρχοντες· οἱ μὲν
εὐνομίαν τε πολλὴν καὶ γῆς ἐπιμέλειαν προσφόντες, αὐ-
τός τε σώφρονας τὰς πολίτας καὶ φιλεργὺς, οὐκ πολυ-
γέλων καὶ λάλων κατασκευάσαντες· Γέλων δὲ καὶ πρόπο-

A. 5. προπολεμήσας—μάχη μεγάλη] Prius ſumſi a Venet. pro vulgato προσπολεμήσας. In poſteriore addidi μεγάλῃ ex Ald. Baſ. Xyl. Harlei. A. Venet. Moſc. 1. 2. Colleg. Nov.

bantur. Conſidera vero quam multorum hominum mores et vita fuerint mutata: qua de cauſſa Græci mores *tropos* a mutando, et *ethe* a conſuetudine nominant, quæ in hac re ſemel adhibita plurimum poteſt. Equidem ita ſentio, Cecropem a priſcis fuiſſe biformem dictum, non quod e bono rege immanis et draconis naturam imitans ſit factus tyrannus, ſed contra, quod perverſus ab initio et terribilis, poſtmodo benigne humaniterque imperaverit. Quod ſi hoc incertum eſt, certe Gelonem novimus et Hieronem Siculos, et Piſiſtratum Hippocratis F. qui tyrannide per malitiam parta uſi ſunt ſecundum virtutis rationes, et injuſte potiti imperiis, modeſte iis et cum utilitate publica functi ſunt: nam et optimarum uſu legum, et agriculturæ ſtudio commendando, cives de captatoribus riſuum ac garrulis modeſtos ac induſtrios reddiderunt: et Gelo adverſus

Digitized by Google

λεμήσας ἄριστα καὶ κρατήσας μάχῃ μεγάλῃ Καρχηδονίων, ὑ πρότερον εἰρήνην ἐποήσαντο πρὸς αὐτὺς δεομένους, ἢ καὶ τοῦτο ταῖς συνθήκαις προσέθεσαν, ὅπ παύσονται τὰ τέκνα τῷ Κρόνῳ καθαγίοντες. Ἐν δὲ Μεγάλῃ πόλει Λυδιάδας ἰῶν τύραννος, εἶτ' ὢν αὐτὸς τὸ τυραννεῖν μεταβαλλόμενος, καὶ δυσκρασίας τινὰ ἀδικίαν, ἀπ- B
έδωκε μὲν τὺς νόμους τοῖς πολίταις, μαχόμενος δὲ πρὸς τὺς πολεμίους ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἐπιφανῶς ἔπεσεν. Εἰ δέ τις ἢ τύραννον ἀπέκτεινε Μιλτιάδην ὢν Χερρονήσῳ πρότερον, ἢ Κίμωνα συνόντα τῇ ἀδελφῇ δίκῃ ἔλεν, ἢ Θεμιστοκλέης ἐφ' οἷς ἀσελγαίνων ὑκώμαζε καὶ ὕβριζε δι' ἀγορᾶς, ἀφείλετο τ' πόλιν, ὡς ὕστερον Ἀλκιβιάδου, γραφάμενος, ἆρ' ὐκ ἂν ἀπολώλεσαν ἡμῖν οἱ Μαραθῶνες; οἱ Εὐρυμέδοντες; ὃ καλὸν

Ἀρτεμίσιον, ὅθι παῖδες Ἀθηναίων ἐβάλοντο
Φαιναὶν κρηπῖδ' ἐλευθερίας;——

Οὐθὲν γὰ μεγάλαι φύσις μικρὸν ὑκφέρουσιν, οὐδὲ ἀργεῖ δι' ὀξύτητα τὸ σφοδρὸν ὢν αὐταῖς καὶ δραστήριον,

Carthaginienſes geſto optime bello, cum eos magno viciſſet prœlio, pacem petentibus non ante conceſſit, quam id quoque inſertum ejus fuit conditionibus, finem facturos Carthaginienſes Saturno ſuos immolandi liberos. Megalopoli tyrannus fuit Lydiades: is ipſa in tyrannide conſilio mutato et improbata injuſtitia, civibus rempublicam et leges reſtituit, et pro patria in hoſtes pugnans, illuſtrem oppetiit mortem. Jam ſi quis Miltiadem in Cherſoneſo tyrannidem gerentem interfeciſſet, aut Cimonem cum ſorore concumbentem in judicio reum tanti criminis peregiſſet, aut Themiſtoclem laſcive comeſſantem, petulanterque per forum bacchantem Athenis expuliſſet, ſicut poſtmodo de Alcibiade reo facto ſtatutum fuit: nonne periiſſent nobis Marathon, Eurymedon, et pulchrum Artemiſium, ubi

—— Pubes Attica jecit
Illuſtre fundamentum libertatis?

Nihil enim præſtantes naturæ exiguum efferunt, et ob acumen vehementia earum atque efficacitas otioſa eſſe non po-

Digitized by Google

ἀλλ' ἐν σάλῳ διαφέρωνται, πρὶν εἰς ὃ μόνιμον καὶ καθ]εστηκὸς ἦθος ἐλθεῖν. Ὥσπερ οὖν ὁ γεωργίας ἄπειρος οὐκ ἂν ἀποδοκιμάσειε χώραν ἰδὼν λόχμης ἔμπλεων δασείας καὶ φυτῶν ἀγρίων, καὶ θηρία πολλὰ καὶ ῥεύματα καὶ πολὺν ἕλκουσαν πηλόν, ἀλλὰ τῷ μεμαθηκότι διαλαθάνεσθαι καὶ κρίνειν αὐτὰ ταῦτα, τὴν ἰσχὺν καὶ πάνθ' ὅσα ἐπιδείκνυσιν, καὶ τὴν μαλακότητα τῆς γῆς· ὕπως ἄτοπα πολλὰ καὶ
D φαῦλα προεξανθοῦσιν αἱ μεγάλαι φύσεις, ὧν ἡμεῖς μὴ εὐθὺς τὸ πρακτὸν καὶ νῦν ὑπὸ φέροντες, ἀποκόπτειν οἰόμεθα δεῖν καὶ κολούειν· ὁ δὲ βελτίων κριτὴς, καὶ ἀπὸ τούτων ἐνορῶν τὸ χρηστὸν καὶ γενναῖον, περιμένει λόγῳ καὶ ἀρετῆς συνεργὸν ἡλικίαν καὶ ὥραν, ἣ τὸν οἰκεῖον ἡ φύσις καρπὸν ἀποδίδωσι.

Ζ'. Ταῦτα μὲν οὖν ταύτῃ· τὸν δ' ἐν Αἰγύπτῳ νόμον ἆρ' οὐκ εἰκότως ὑμῖν ἀποβέβληται δοκεῖν ἔνιοι τῶν Ἑλλήνων, ὃς κελεύει τὴν ἔγκυον, ἂν ἀλῷ θανάτῳ, μέχρι τέκῃ φυλάττειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν. Εἶπον οὖν ἐγώ, Εἰ δὲ παιδία μὴ κύῃ τις, ἀλλὰ προῖξιν

test, sed quasi æstu fluctibusque jactantur, donec mores stabiles atque compositos sibi parent. Sicut ergo rudis aliquis agriculturæ nullo modo probet locum, quem videat densa obsitum sylva, agrestibus stirpibus, et multis feris ac rivis lutoque repletum: perito autem, et judicandi gnaro, hæc ipsa virtutem mollitiemque agri demonstrarent: sic multa inepta et prava magnæ naturæ primo efferunt, quorum nos asperitatem et aculeos initio non ferentes, putamus statim exscindi opprimique debere: qui vero melior est ratiocinator harum rerum, is ætatem tempusque præstolatur quod rationi et virtuti auxilium fert, quo etiam tempore indoles suum profert fructum.

VII. Atque hæc quidem hactenus. Legem autem Ægyptiam nonne videntur recte quidam Græcorum descripsisse quæ jubet, *gravidam si mortis fuerit damnata, asservari donec pariat?* Plane assensum ab iis est. Tum ego. Quid si prægnans aliquis non

Digitized by Google

ἢ βελτίω ἀπόρρητον εἰς φῶς ἡλίκα δυνατὸς ἦ προαγα- E
γεῖν χρόνῳ καὶ ἀναδεῖξαι, κακόν τι μιμούμενος λανθάνον,
ἢ σωτηρίας γνώμης γενόμενος σύμβουλος, ἢ χρείας εὑρετὴς
ἀναγκαίας, οὐκ ἀμείνων ὁ προμείνας τῆς τιμωρίας τὸ
χρήσιμον τῷ προαγαγόντος; ἐμοὶ μὲν γὰρ, ἔφην, δοκεῖ.
Καὶ ἡμῖν ὁ Πατροκλέας εἶπεν. Ὀρθῶς ἔφην. Σκόπει
γὰρ εἰ Διονύσιος ὁ ἀρχῆς τῆς τυραννίδος ἔδωκε δίκην, ὡς
οὐδεὶς ἂν Ἑλλήνων ᾤκει Σικελίαν ἀνάστατον ὑπὸ Καρ-
χηδονίων γενομένην· ὥσπερ νῦν Ἀπολλωνίαν, νῦν Ἀναχ-
τόριον, οὐδὲ τὴν Λευκαδίων χερρόνησον ᾤκουν Ἕλληνες, εἰ
Περίανδρος ὠχολάθη μὴ μετὰ πολὺν χρόνον. Οἶμαι F
δὲ καὶ Κασάνδρῳ γενέσθαι τῆς δίκης ἀναβολὴν, ὅπως
αἱ Θῆβαι συνοικῶνται πάλιν. Τῶν δὲ τυπὴ τὸ ἱερὸν συγ-
κατασκαφόντων ξένων οἱ πολλοὶ Τιμολέοντι συμπλεύσαν-
τες εἰς Σικελίαν, ὅτε Καρχηδόνιοι ᾤκησαν καὶ κατέ-

E. 6. Ὀρθῶς ἔφην] Ita ſententia poſtulante dedi ex mea correctione. Vulgo, Ὀρθῶς ἔφη.

ſit, ſed progreſſu temporis actionem aut conſilium arcanum in lucem poſſit producere, aut occulti alicujus mali indicium deferre, vel ſalutaris auctor fieri conſilii, aut neceſſarii uſus inventor, nonne rectius facit qui dilato ſupplicio eam utilitatem operitur, quam qui præmature eum interficiat? mihi quidem ſic videtur. Nos quoque idem ſentimus, reſpondit Patrocles. Recte, inquam ego, ſtatuitis. Hoc enim reputa: ſi de Dionyſio ſub initium tyrannidis ſumtum fuiſſet ſupplicium, nemo utique Græcorum Siciliam fuerat inhabitaturus, a Carthaginienſibus evaſtatam. Neque vel Apolloniam, vel Anactorium, vel peninſulam Leucadiam quiſquam Græcorum incoluiſſet, ſi Periandri pœna non fuiſſet in bene longum dilata tempus. Exiſtimo etiam Caſſandro obtigiſſe moram debiti ſupplicii, ut rurſus Thebæ civibus frequentarentur. Barbarorum, qui in hoc templo occupando ſuam ſacrilegis navarunt operam, bona pars cum Timoleonte profecti, poſtquam ibi Carthaginienſes

Digitized by Google

λυσαν τὰς τυραννίδας, ἐξώλοντο κακοὶ κακῶς ὕστερον. Ἐνίοις γὰρ ἀμέλει καὶ κολαστὴς ἑτέρων πονηρῶν, οἷον δημοκοίνοις, ἀπεχρήσατο τὸ δαιμόνιον, εἶτ' ἐπέτεμψε, καθάπερ, οἶμαι, τοὺς πλείστους τυράννους. Ὥσπερ γὰρ ὑαίνης χολὴ, καὶ φώκης πυτία, ἔνιοι τῶν ἰατρικῶν τἄλλα μυρίων, ἔχουσί τι πρὸς τὰς νόσους χρήσιμον, οὕτως οἷς δικαίοις δεομένοις καὶ κολάσεως, ἐμβαλὼν ὁ θεὸς πικρίαν τινὰ τυράννου δυσμείλικτον, καὶ τραχύτητα χαλεπὴν ἄρχοντος, οὐ πρότερον ἐξεῖλε τὸ λυποῦν καὶ ταράττον, ἢ τὸ νοσοῦν ἀπαλλάξαι καὶ καθᾶραι. Τοιοῦτο καὶ Φάλαρις ἦν Ἀκραγαντίνοις φάρμακον, καὶ Ῥωμαίοις Μάριος. Σικυωνίοις δὲ καὶ Δελφοῖς ὁ θεὸς προεῖπε μαντικῶς δεῖσθαι τὴν πόλιν, ὅτι Τελετίαν παῖδα τεθανάμενον οἱ Πυθίοις ἀφαιρούμενοι Κλεωναῖοι, ὡς ἴδιον πολίτην, διέσπασαν.

B Ἀλλὰ Σικυωνίοις μὲν Ὀρθαγόρας γενόμενος τύραννος, καὶ μετ' ἐκεῖνον οἱ περὶ Μύρωνα καὶ Κλεισθένην, τὴν ἀκολασίαν ἔπαυσαν· Κλεωναῖοι δὲ τῆς αὐτῆς οὐ τυχόντες

deviciſſent ac tyrannides deſtruxiſſent, mali male perierunt. Nimirum enim deus quibuſdam malis tanquam carnificibus uti ſolet ad ſumendas de aliis malis pœnas deinde perdere: quod verum eſſe de pleriſque tyrannis arbitror. Quemadmodum enim fel hyænæ, et phocæ coagula fœdorum alioquin animalium aliquid habent ad morbos ſanandos utile: ſic nonnullis morſu et pœna indigentibus deus injiciens tyranni alicujus ſævitiam implacabilem, aut magiſtratus moleſtam aſperitatem, non ante id quod excruciabat ac turbabat ſuſtulit, quam vitioſos morbo liberaſſet ac purgaſſet. Tale medicamentum fuit Agrigentinis Phalaris, Romanis Marius. Sicyoniis Deus diſertis verbis prædixit, *flagella incutientibus urbem opus habere:* quando ii Teletiam puerum ludis Pythiis coronatum, tanquam ſuum civem Cleonæis auferentes, diſcerpſerunt. Et vero Orthagoras tyrannus, ac poſt eum Myron et Cleiſthenes, Sicyoniorum laſciviæ finem impoſuerunt: Cleonæi, qui-

Digitized by Google

ἰατρείας, εἰς τὸ μηδὲν ἤκουσι. Καὶ Ὁμήρου δέ που λέγοντος ἀκήκοατε,

> Τῦ γένετ' ἐκ πατρὸς πολὺ χείρονος, υἱὸς ἀμείνων
> Παντοίην ἀρετήν·——

χή τοι λαμπρὸν οὐδὲν οὐδὲ εὐπρεπὲς ἔργον ἐκεῖνος ὁ τῦ Κοπρέως παρέσχεν. Ἀλλὰ τὸ Σισύφυ καὶ τὸ Αὐτολύκυ καὶ τὸ Φλεγύυ γένος ἐν δόξαις καὶ ἀρεταῖς μεγάλων βασιλέων. Γέγονε δὲ καὶ Περικλῆς Ἀθήνησιν ἐναγῦς οἰκίας· καὶ Πομπήϊος Μάγνος ἐν Ῥώμῃ, Στράβωνος ἦν υἱός, ὃν τὸν νεκρὸν ὁ Ῥωμαίων δῆμος ὑπὸ μίσυς ἐξέβαλε καὶ κατεπάτησε. Τί οὖν ἄτοπον, εἰ καθάπερ γεωργὸς οὐκ ἐκκόπτει τὴν ἄκανθαν, ἂν μὴ λάβῃ τὴν ἀσπάραγον, οὐδ' οἱ Λίβυες τὸ φρύγανον ὑπεκκαίουσι πρότερον ἢ τὸ λήδανον ἀπ' αὐτῦ σωαγαγεῖν, οὕτως ὁ θεὸς ἐνδόξυ καὶ βασιλικῦ γένυς ῥίζαν πονηρὰν καὶ τραχεῖαν οὐκ ἀναμρεῖ πρότερον ἢ φῦναι τὸν προσήκοντα καρπὸν ἀπ' αὐτῆς; Μυρίας γὰρ Ἰφίτυ βῦς καὶ ἵππους ἀπολέσθαι

B. 8. εὐπρεπὲς] Forte, ἀπρεπές.

bus eadem medela non obtigit, peſſum eunt. Audiviſtis etiam Homerum alicubi ſic loquentem,

> *Filius hoc patre eſt permultum deteriore*
> *Editus, omnigenis potior virtutibus.*—

et tamen filius iſte Coprei nullum præclarum edidit aut memorabile facinus: Siſyphi, Autolyci, et Phlegyæ poſteri gloria et virtute inter magnos reges floruerunt. Quin et Pericles Athenis natus fuit e familia ſcelerata: et Pompeius magnus Romæ patre Strabone, cujus cadaver populus Romanus odio victus dejecit atque calcavit. Quid ergo abſurdi eſt, ſi quo modo agricola ſpinam non exſcindit niſi prius ſumto ex ea aſparago: et Afri ſarmentum non ante comburunt, quam Ladanum inde collegerint: ſic deus nobilis ac regii generis radicem malam atque aſperam non prius abolet, quam debitus ex ea fructus provenerit? Præſtabat enim Phocenſibus aliquot millia boum Iphiti et equorum

Digitized by Google

κρεῖττον ἦν Φωκεῦσι, ἢ πλέονα χρυσὸν ἐκ Δελφῶν οἴ-
D χεσθαι καὶ ἄργυρον, ἢ μήτε Ὀδυσσέα μήτε Ἀσκληπιὸν
φῦναι, μήτε τοὺς ἄλλους ἐκ κακῶν καὶ πονηρῶν ἄνδρας
ἀγαθοὺς καὶ μεγαλωφελεῖς γενομένους.

η'. Τὸ δ' ἐν καιρῷ καὶ τρόπῳ προσήκοντι γενέσθαι
τὰς τιμωρίας, ἢ βέλτιον ἔστι τοῦ ταχὺ καὶ προχρῆμα
νομίζειν; οἷόν ἐστι τὸ τοῦ Καλλιππον, ᾧ ξιφιδίῳ φίλος
ἔστι δοκῶν ἀπέκτεινε Δίωνα, τούτῳ πάλιν αὐτὸν ὑπὸ τῶν
φίλων ἀποθανεῖν· καὶ τὸ, Μίτιος δ' Ἀργείοις τοῦ
φασιν ἀναιρεθέντος, ἀνδριάντα χαλκοῦν ἐν ἀγορᾷ, θέας ἕσεως, ἐμ-
πεσεῖν τῷ κτείναντι τὸν Μίτιον, καὶ ἀνελεῖν. Καὶ τὰ περὶ
τὸν Βέσσον τὸν Παίονα καὶ Ἀρίστωνα, τὸν Οἰταῖον ξεναγωγόν,
οἶσθα δήπουθεν, ὦ Πατροκλέα. Μὰ Δί', ἔφην, ἀλλὰ
E δέομαι μαθεῖν. Ὁ μὲν Ἀρίστων, ἔφην, τὸν Ἐριφύλης κόσ-
μον ἐνταῦθα κείμενον κρυφῆ τῶν τυράννων διδόντων, ἐκό-

D. 6. νομίζειν] Forte, νομίζεται. Mss. εἶναι mutat in δεῖ.

E. 1. Ἀρίστων, ἔφην,] ἔφη, pro vulgato ἔφα, dedi e Xyl. et Mosc. 1. Modo ξεναγὸν, pro ξεναγωγὸν, e Venet. Mosc. 1. 2. Colleg. Nov. Harlei. Voss. codice Xyl. Coll. Muret. Schott.

perire, pluſque auri et argenti Delphis ablatum eſſe, quam non naſci Ulyſſem, non Æſculapium, non alios, qui e malis et pravis hominibus præſtantes et utiliſſimi in publicum viri nati ſunt.

VIII. Nonne autem ſic ſtatuendum eſt, tempore et modo convenienti irrogatas pœnas præſtare celeriter ac ſubito immiſſis? quale eſt Callippi, qui quo pugione Dionem ſub amici ſpecie interfecit, eodem rurſus eſt a ſociis ſuis necatus: et Mitii Argivi, qui cum in ſeditione eſſet interemptus, ærea ejus ſtatua in foro, cum exhiberentur ſpectacula, incidit in percuſſorem Mitii, eumque occidit. Quid Beſſo Pæoni, et Ariſtoni Œtæo ductori peregrinorum militum evenerit, ſcis, opinor, Patrocles? Non profecto, aiebat Patrocles, ſed cupio audire. Ariſton, inquam ego, mundum Eriphylæ hic depoſitum, permiſſu tyrannorum abſtulit, donoque ſuæ

Digitized by Google

μισε τὴν γυναῖκα δῶρον· ὁ δ' υἱὸς αὐτῆς τοὺς τῆς μητέρας διορυχθεὶς ἔκ τινος αἰτίας, ὑφῆψε τὴν οἰκίαν, ἐν πάντας ἐν ᾗ αὐτὸς κατέκαυσεν. Ὁ δὲ Βέσσος, ὡς ἔοικε, ἀπεκτονὼς τὸν πατέρα τὸν ἑαυτοῦ, σολοικὸν χρόνον ἐλάνθανεν, ὕστερον δὲ τοὺς ξένους ὀπὶ δεῖπνον ἐλθὼν, χελιδόνων τινὰ νεοσσιὰν τῇ λόγχῃ νύξας κατέβαλε, καὶ τοὺς νεοσσοὺς διέφθειρε· λεγόντων δέ, οἷον εἰκὸς, τῶν παρόντων, Ἄνθρωπε, τί παθὼν ἔργον οὕτως ἀλλόκοτον ἔσεξας; Οὐ γὰρ, ἔφη, μὲ πάλαι καταμαρτυροῦσιν αὗται ψευδῶς καὶ καταβοῶσιν, ὡς ἀπεκτονότος τὸν πατέρα; Θαυμάσαντες δὲ οἱ παρόντες τὸν λόγον, ἐμήνυσαν τῷ βασιλεῖ· καὶ δι' ὀργὰς μετὰ ταῦτα ἐλεγχθέντος, ἔτισεν ὁ Βέσσος τὴν δίκην.

θ'. Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ἔφην, ἡμεῖς λέγομεν ὥσπερ ἠξίωται, γίγνεσθαί τινα τῶν τιμωρίας ἀναβολὴν, ἐπιθήμιοι τοῖς φονεῦσι· τὰ λοιπὰ δὲ Ἡσίοδον χρὴ νομίζειν ἀκροᾶσθαι, λέγοντος, οὐχ ἧ Πλάτων ἀκόλουθον εἶ τιμωρίαν

F. 6. ἔφη, ἡμεῖς] ἔφην, pro vulgato ἔφη, ſumſi e Xyl. et Colleg. Nov.
F. 6. ὥσπερ ἠξίωται—ἐπιθήμιοι] Tranſponendo legendum, ἐπιθήμιοι, ὥσπερ ἠξίωται, γίγνεσθαι—.

mulieri apportavit: filius autem ipſius certa quadam de cauſa iratus matri, domum ſuccendit, in eaque totam familiam combuſſit. Beſſus, ut narratur, cum patrem ſuum necaſſet, diuque id ſcelus clam fuiſſet, poſtea temporis ad hoſpites quoſdam cum iviſſet cœnatum, nidum quendam hirundinum haſta incuſſa dejecit, pulloſque interfecit: cumque ii qui aderant quærerent, ut fieri adſolet, quanam re impulſus rem tam inſolentem egiſſet, *Non*, inquit, *auditis hirundines falſo de me vociferari et teſtari, me patris mei eſſe interfectorem?* Mirati qui intererant, hunc ſermonem ad regem detulerunt: reque certis indiciis comperta, pœnas luit Beſſus.

IX. Verum hæc ita a me dicta ſunt, poſito, quod pro certo ſumtum fuerat, moram aliquam intercipere malorum ſupplicia. Quod reliquum eſt, ſtatuamus audiendum eſſe Heſiodum, qui non ut Plato

Digitized by Google

554 ἀδικίας πάθημ, ἀλλ' ἡλικιῶτην ἐκ τ αὐτῆς ὁμόθεν χώρας καὶ ῥίζης συμφυομένην·

Ἡ γὰρ κακὴ [φησὶ] βουλὴ, τῷ βεβουλευσαντι κακίστη.

Καὶ,

Ὅς δ' ἄλλῳ κακὰ τεύχει, ἑῷ κακὸν ἤπατι τεύχει.

Ἡ μὲν γὰ κανθαρὶς ἐν αὐτῇ λέγεται τὸ βοηθητικὸν ἔκ τινος ἀντιπαθείας ἔχειν συγκεχεμένον· ἡ δὲ πονηρία συγγεννῶσα τὸ λυποῦν ἑαυτῇ καὶ κολάζον, οὐχ ὕστερον, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ὕβρει τιμὴ δίκαιον τῶ ἀδικεῖν δίδωσι. Καὶ τῷ μὲν σώματι τῶν κολαζομένων ἕκαστος κακούργων
B ἐκφέρει τὸν αὐτῶ φανέν· ἡ δὲ κακία τῶν κολασηρίων ἐφ' ἑαυτιὼ ἔκαστον ἐξ αὐτῆς τεκταινέσθαι, δεινή τις ὅσα βίῳ δημιουργὸς οἰκτρῶ, καὶ σιὼ ἀρχιὼν φόβου τε πολλοῦ καὶ πάθη χαλεπὰ καὶ μεταμελείας καὶ παραχὰς ἀπαύστους ἔχοντος. Ἀλλ' οὐδὲν ἔνιοι ἀφαφέουσι παιδα-

A. 1. παῖδων] Ita Plato Leg. V. p. 604. F. item Venet. a manu ſecunda: a prima παιδεῖν ut Moſc. 1. 2. Colleg. Nov. Ald. Baſ. Xyl. Vulgata, τῷ παιδεῖν, a Stephano eſt.

A. 10. ἔκαστος κακούργων] Sic Venet. Vulgo, ἕκαστος τῶν κακούργων.

affectionem quandam moleſtam animi ſentit eſſe ultionem peccati comitem: ſed ultionem delicti æqualem facit, ſimulque ait eodem e loco eademque radice enaſci. Sic enim inquit:

Molitur damnum ipſe ſibi, qui intentat alii.

Et,

Conſiliumque malum auteri fert maxima damna.

Cantharidem ferunt in ſe habere quoddam damni, quod injunxit, remedium, adverſo modo afficientibus præditam facultatibus: ſic malitia ſimul ſecum gignens id quod animum mordet atque vexat, non ſubſequentem, ſed in ipſo malefacto præſentem pœnam habet. Et quemadmodum malefici cum ad ſupplicium educuntur, quiſque ſuam effert crucem: ſic vitioſitas ad ſingula peccata ex ſeſe fabricatur ſingula tormenta: ſolertiſſima opifex vitæ miſerabilis, et in qua præter turpitudinem terrores multi, animique motus graves, pœnitentia, tumultuſque continentes, inſint. Sed plerique plane agunt inſtar

Digitized by Google

ρίων, ἃ τὰς χαχούργους ἐν τοῖς θεάτροις θώμωα πολλάχις ἐν χιτῶσι ἁβροχρύσοις καὶ χλαμυδίοις ἀλουργοῖς ἐστεφανωμένους καὶ πυρριχίζοντας, ἄγαται καὶ πέπηγεν ὡς μαχαίρας· ἄχρις οὗ κεντούμενοι καὶ μαστιγούμενοι καὶ πῦρ ἀνιέντες ἐκ τῆς ἀνθινῆς ἐκείνης καὶ πολυτελοῦς ἐσθῆτος ὀφθῶσιν. Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν πονηρῶν οἰκίας περιβεβλημένοι c μεγάλας, καὶ ἀρχὰς καὶ δυνάμεις περιφανεῖς, λανθάνουσιν ὄπι κολάζονται, πρὶν ἂν ὀφθῶσιν ὑποφαγέντες ἢ καταχρημνισθέντες· ἅπερ ἄν τις οὐ τιμωρίαν εἴποι, πέρας δὲ τιμωρίας καὶ σωτήριαν. Ὥσπερ δὲ Ἡρόδικον τὸν Σηλυμβριανὸν εἰς φθίσιν ἀνήκεστον πάθος ἐμπεσόντα, καὶ μίξαντα θερμὸν ἀνθρώπων γυμναστικὴν ἰατρικῇ, φησὶν ὁ Πλάτων, μακρὸν ποιῆσαι τὸν θάνατον αὑτῷ καὶ τοῖς ὁμοίως νοσοῦσιν· οὕτω καὶ τῶν πονηρῶν ὅσοι τῷ παραυτίκα πλαγὴν ἐκφυγεῖν ἔδοξαν, οὐ μετὰ πλείονα χρόνον, ἀλλ' ἐν πλείονι χρόνῳ, τιμωρίαν μακροτέραν, οὐ βελτίονα τί-

C. 7. φησὶν ὁ Πλάτων] Sic Venet. Vulgo, ὡς φησιν ὁ Πλάτων.

puerorum, ſæpenumero maleficos in theatris ſpectantium in veſtibus auro pertextis et lænis purpureis coronatos ſaltare, ſtupentium, utque beatos admirantium, tantiſper dum compungi eos ac flagellari et e pretioſa iſta veſte ignem edere cernant. Etenim malorum multos magnis familiis circumdatos, magiſtratibuſque geſtis et potentia illuſtres, non apparet pœnas dare, donec conflagrent jugulati aut præcipites dejecti: quod non tam recte pœnam, quam extremum et perfectionem pœnæ dixeris. Eſt apud Platonem, *Herodicum Selymbrianum, cum incidiſſet in tabem, morbum inſanabilem, et primus hominum arti medicæ artem corporis exercendi miſcuiſſet, diuturnam ſibi aliiſque eodem modo ægrotantibus mortem reddidiſſe.* Sic et mali homines, cum in præſentia effugiſſe ictum vindictæ putantur, non poſt longius tempus, ſed longiore temporis tractu, ſupplicium non ſerius, ſed diuturnius, perferunt: neque ſe-

Digitized by Google

D νυσιν· οὐδὲ γηράσαντες ἀκολάθησαν, ἀλλ' ἐγήρασαν κολαζόμενοι. Λέγω δὲ πρὸς ἡμᾶς τὸν πολὺν χρόνον· ἐπεὶ τοῖς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρωπίνου βίου ἄφαντμα, ὃ μηδέν ἐστι καὶ τὸ νῦν, ἀλλὰ μὴ πρὸ ἐτῶν τριάκοντα, τοιοῦτόν ἐστιν οἷον τὸ δείλης, ἀλλὰ μὴ πρωΐ, στρεβλοῦν ἢ κρεμαννύναι τὸν πονηρόν· ἄλλως τε καὶ φευγόμενον ἐν τῷ βίῳ, καθάπερ εἰρκτῇ, μηδεμίαν μετανάστασιν ἐχόντα μηδὲ ἀφάνειαν, εὐωχίας δὲ πολλὰς ἀπὸ μέσου καὶ πραγματείας καὶ δόσεις καὶ χάριτας ἀμέλει καὶ παιδιάς, ὥσπερ ἐν δεσμωτηρίῳ κυβευόντων ἢ στρεβλουμένων, ὑπὲρ κεφαλῆς τῶν κοινῶν κρεμαμένου.

ι'. Καίτοι τί κωλύει, μηδὲ τοὺς ὑπὸ θανάτῳ καθειργνυμένους φάναι κολάζεσθαι, μέχρις οὗ τις ἀποκόψει τὸν τράχηλον· μηδὲ τὸν πεπωκότα τὸ κώνειον, εἶτα περιόντα καὶ προσμένοντα βάρος ἐγγενέσθαι τοῖς σκέλεσιν αὐτῶν, πρὶν ἢ τὸν σιωπῆσαν ἀναθησίᾳ σβέσιν καὶ πῆξιν καταλαβεῖν; εἰ τὸ ἔσχατον τῆς τιμωρίας κακὸν ἡγούμεθα τιμωρίαν

nes facti puniuntur, ſed in toleranda pœna conſeneſcunt. De tempore longo cum dixi, intelligendum eſt hoc ut ad humanam refertur naturam. Nam diis quidem omne humanæ vitæ ſpatium pro nihilo eſt: et quod nunc, non ante triginta annos, tale eſt, atque hoc, quod non mane, ſed veſperi cruciatur aut ſuſpenditur ſceleratus: maxime qui in hac vita captivus detineatur, tanquam in carcere unde migrare aut effugere non poſſit, utcunque interim multum conviviorum, negotiorum, munerum, officiorumque obtingat: ſcilicet ea ſunt ſimilia ludorum, quos alea aut talis in carcere captivi ludunt, funе ſuper capita pendente.

X. Quanquam quid impedit dicere, neque eos qui ad mortem in carcere incluſi tenentur, puniri antequam cervices præcidantur? neque eum qui cicutam biberit, jamque obambulet et exſpectet dum cruribus ingruat gravitas, prius quam exſtinctio caloris et concretio eum ſenſu ſpolient? ſi extremum duntaxat ſupplicii articulum pro

Digitized by Google

τὰ δ' ἐν μέσῳ παθήματα καὶ φόβους καὶ περιστάσεις καὶ μεταμελείας, οἷς ἀδικήσας ἕκαστος ὀφλισκάνει τὴν τιμωρίαν, παραλείπομεν· ὥσπερ ἰχθὺν καταπεπωκότα τὸ ἄγκιστρον οὐ φάσκοντες ἁλωπέκαν, πρὶν ὑπὸ τῶν μαγείρων ὀπτώμενον ἰδωμεν ἢ κατατεμνόμενον. Ἕλκει γὰρ ἕκαστος ἀδικήσας τὴν δίκην, καὶ τὸ γλυκὺ τῆς ἀδικίας ὥσπερ δέλεαρ εὐθὺς ἐξεδήδοκε· ὃ δὲ συνειδὸς ἐγκείμενον ἔχων καὶ ὀπτῶν,

Θύννος βολαῖος πέλαγος ὃς διαστροβεῖ.

Ἡ γὰρ ἰταμότης ἐκείνη καὶ τὸ θερμὸν τῆς κακίας ἄχρι τῶν ἀδικημάτων ἰσχυρόν ἐστι καὶ παράχρημα, εἶτα τῷ πάθει ὥσπερ πνεύματος ὑπολείποντος, ἀθενὲς καὶ ταπεινὸν ὑποπίπτει τοῖς φόβοις καὶ ταῖς δεισιδαιμονίαις. Ὥστε περὶς τὰ γινόμενα καὶ περὶς τὴν ἀλήθειαν ὑποπλάττεσθαι τὸ τῆς Κλυταιμνήστρας ἐνύπνιον τὴ Στησίχορον, ὑπωσί πως λέγοντα,

Ἀγιτεῖται, ὡς θύννος πόντου πνοιῇσιν ἐπιῤῥεόμενος.

Etenim protervitas illa et ferocia pravitatis usque ad perpetrandum facinus vim suam perfert atque exstat: deinde motu animi, tanquam vento, sensim deficiente, imbecilla et humilis reddita terroribus se et superstitionibus submittit. Ut ad rerum ipsarum eventum et veritatem Stesichorus somnium Clytemnestræ effinxisse videatur, in hanc sententiam,

F. 6. ἀποτίνων] Recepi e Venet. pro vulgato ἀποτίνων. Antea ἰκτιτῖνων corrigebam.

A. 6. λέγοντα, τᾷδε—ἄκρον] Hæc est verissima Valckenarii correctio; quam, quum a Mez. confirmatum reperissem, recepi. Vulgo, λέγοντα τάδε δρέπων ἰδύσσει μολεῖν κάρα βεβροτωμένος ἄκρον.

Digitized by Google

Τᾷδε φάσμα μὲ ἴδεξε μολεῖν βοερωπίος ἄκρον,
Ἐκ δ' ἄρα τᾶς βασιλεὺς Πλειαδεωίδας ἰφάνη.

Καὶ γὰρ ὄψεις ὀνυπνίων, καὶ φάσματα μεθημερινὰ, καὶ χρησμοὶ, καὶ καταβασίαι, καὶ ὅπη δόξαν ἔχει αἰτίαν θεῶν πεφύκασθαι, χειμῶνας ἐπάγει καὶ φόβους τοῖς ὕπω ἀγαθεμιθίοις. Οἷον φασὶν Ἀπολλόδωρόν ποτε κατὰ τοὺς ὕπνους ὁρᾶν ἑκδερόμενον ἑαυτὸν ὑπὸ Σκυθῶν, εἶτα καθεψόμενον, τὴν δὲ καρδίαν ἐκ τοῦ λέβητος ὑποφθεγξομένην καὶ λέγουσαν, Ἐγώ σοι τούτων αἰτία· καὶ πάλιν τὰς θυγατέρας ἀναπύρους καὶ φλεγομένας τοῖς σώμασι κύκλῳ περὶ αὐτὸν περιτρέχουσας. Ἵππαρχον δὲ τὸν Πεισιστράτου, μικρὸν ἔμπροσθεν τῆς τελευτῆς, αἷμα προσβαλοῦσαν αὐτῷ τινὰ Ἀφροδίτην ἐκ τινος φιάλης πρὸς τὸ πρόσωπον. Οἱ δὲ Πτολεμαίῳ τῷ Κεραυνῷ φίλοι κατεύδοντα αὐτὸν ἑώρων ὑπὸ δίκην ὑπὸ Σελεύκου, γυπῶν καὶ λύκων διακζόντων, καὶ κρέα πολλὰ τοῖς πολεμίοις διανέμοντα. Παυσανίας δὲ Κλεονίκην τὴν Βυζαντίῳ παρθένον ἐλευθέραν ὕβρει μεταπεμψάμενος ὡς

Viſus adeſſe draco, tabo caput oblitus atrum,
Ex illo ſe rex promere Pleiſbenida.

Quippe ſomnia, et ſpectra diurna, oracula, de cœlo ſervationes, et quidquid aliud divinitus objici videtur, tempeſtatibus et terroribus percellit male ſibi conſcios. Hoc modo narrant Apollodorum aliquando in ſomnis vidiſſe, cutim ſibi a Scythis detrahi, deinde elixari ſe, et cor ex ipſo lebete ſibi tacite dicere, *Ego tibi horum ſum cauſſa:* rurſumque, filias ignitas et ardentes in orbem circa ipſum diſcurrere. Hipparchum Piſiſtrati F. paulo ante mortem, Venerem ſanguinem ipſi e patera quadam in faciem conjicere. Ptolemæum Ceraunum amici per quietem imaginati ſunt a Seleuco in jus vocari, vulturibus et lupis diſceptationi præfectis, ipſumque multas carnes inter hoſtes diſtribuere. Pauſanias Cleonicam virginem liberam Byzantii per libidinem ad ſe vocavit, ut ea

Digitized by Google

ἔξων ἀφ' ὑκτὸς, εἶτα περισῶσαν ἐκ τινος ταραχῆς καὶ ὑποψίας ἀνελὼν, ἑώρα πολλάκις ἐν τοῖς ὕπνοις λέγουσαν αὑτῇ,

Βαῖνε, δίκης ἄσσον· μάλα τοι κακὸν ἀνδράσιν ὕβρις·

οὐ παυομένῳ δὲ τοῦ φάσματος, ὡς ἔοικε, πλεύσας ὅθι τὸ ψυχοπομπεῖον εἰς Ἡράκλειαν, ἱλασμοῖς τισι καὶ χοαῖς ἀνεκαλεῖτο τὴν ψυχὴν ἡ κόρης· ἐλθοῦσα δὲ εἰς ὄψιν, εἶπεν ὅτι παύσεται τοῦ κακῶν ὅταν εἰς Λακεδαίμονι γένηται· γενόμενος δὲ, εὐθὺς ἐτελεύτησεν.

ια'. Ὥστε εἰ μηδὲν ὄφελος τῇ ψυχῇ μιᾷ τινὶ τελευτῇ, D ἀλλὰ καὶ χάριτος πέρας ἁπάσης καὶ τιμωρίας ὁ θάνατος, μᾶλλον ἄν τις εἴποι τοῖς ταχὺ κολαζομένοις τοὺς πονηρῶν καὶ ἀποθνήσκουσι, μαλακῶς καὶ ῥᾳθύμως χρῆσθαι τὸ δαιμόνιον. Καὶ γὰρ εἰ μηδὲν ἄλλο φαίη τις ἂν εἶναι ᾧ βίῳ καὶ ᾧ χρόνῳ, τὸ πονηρῶν παρέχειν κακὸν, ἀλλ' ἐξελεγχο-

D. 5. ἐν τῷ βίῳ καὶ] Hæc in omnibus libris ſervata, a Stephano et ſequentibus omiſſa, revocavi.
D. 6. παρίχειν] Corrigendum, ὑπάρχειν.

per noctem potiretur: deinde accedentem perturbatione quadam et ſiniſtra ſuſpicione concitus interfecit: hanc ſæpe dormiens vidit ſibi dicere,

Perge ad ſupplicium: valde eſt damnoſa libido:

quod viſum cum non deſineret, Heracleam navigavit ad Pſychopompeion, (qui locus eſt curandis animabus deſtinatus,) puellæque animam deprecationibus inferiiſque certis evocavit: atque ea in conſpectum venit, ac finem ei malorum fore prædixit, ubi Spartam veniſſet: reverſus autem Lacedæmonem, ſtatim periit.

XI. Ac profecto, ſi nihil animæ poſt corpus reliquum eſt, ſed morte omne et beneficium et ſupplicium finitur, celeriter ſua flagitia luentibus et morientibus malis benigne et indulgenter fieri a diis dixeris rectius. Nam ut vitam et tempus nihil aliud mali flagitioſis adferre dicas, tamen ubi vitioſitas convincitur eſſe res

Digitized by Google

μόνης τῆς ἀδικίας, πράγματος ἀχάριτος καὶ ἀχαρίστου, καὶ
χρηστὸν οὐδὲν οὐδὲ ἄξιον σπουδῆς ἀναφέρηται ἐκ πολ-
λῶν καὶ μεγάλων ἀγώνων, ἡ διάθεσις αὐτῶν ἀνατρέπει τὴν
ψυχήν. Οἷον ἱστοροῦσι δή που Λυσίμαχον ὑπὸ δίψους ἐκ-
διαθέντα, καὶ προδόντα τοῖς Γέταις τὸ σῶμα καὶ τὴν
R δύναμιν, ὡς ἔπιεν ὑποχείριος γενόμενος, εἰπεῖν, Φεῦ τῆς
ἐμῆς κακίας, ὃς δι' ἡδονὴν ὀλίγου βραχεῖαν, ἐξέρημον βα-
σιλείας τηλικαύτης. Καίτοι γε πρὸς φυσικὴν πάθος
ἀνάγκην ἀντιβῆναι, παγχάλεπόν ἐστιν· ὅταν δὲ ἄνθρωπος
ἢ χρημάτων ἕνεκεν πλεονεξίας, ἢ φθόνῳ πολιτικῆς δόξης
καὶ δυνάμεως, ἢ δι' ἡδονήν τινα σωφροσύνης ἄνομον ἔργον
ἐργασάμενος καὶ δεινὸν, εἶτα τῶν πάθους ἀφιεὶς τὸ διψῶδες
F καὶ μανικὸν, ἐν χρόνῳ καθορᾷ τὰ ἀρχεῖα καὶ φοβερὰ τῆς ἀδι-
κίας πάθη προδεδομένα, χρήσιμον δὲ μηδὲν μηδὲ ἀναγ-
καῖον μηδὲ ὀπωσοῦν, ἆρ' οὐκ εἰκὸς ἐμπίπτειν αὐτῷ πολ-
λάκις λογισμὸν, ὡς ὑπὸ κενῆς δόξης ἢ δι' ἡδονὴν ἀνε-
λεύθερον καὶ ἀχάριστον, ἀνατρέψας τὰ κάλλιστα καὶ μέ-

sterilis et ingrata, ac quæ operæ pretium nullum perſolvat tam multis et magnis ærumnis, harum ipſarum rerum ſenſus animam ſubvertit. Quo modo narrant Lyſimachum ſiti victum Getis corpus imperiumque ſuum in manus dediſſe, cumque dedititius jam bibiſſet, dixiſſe, *Proh me hominem pravum, qui tantillæ voluptatis gratia tantum amiſerim regnum.* At enim perdifficile erat homini adverſus neceſſariam naturæ affectionem pertendere. Verum ubi homo aut ob avaritiam, aut gloriæ potentiæque civilis invidiam, aut Venereæ voluptatis cauſa facinus injuſtum atque atrox commiſit, ac deinde furioſa ſiti libidinis ſuæ diſſipata, ſumto tempore perſpicit reliquos manſiſſe fœdos et horrendos flagitii impetus, utile autem, neceſſarium, aut conducibile nihil iis partum; nonne in eam ut ſæpenumero incidat cogitationem neceſſe eſt, ſe vanæ gloriæ aut illiberalis ingratæque voluptatis cauſſa, perverſis pulcherrimis

Digitized by Google

γιγα τῶν ἐν ἀνθρώποις δικαίων, ἐμπέπληκεν ἀρχύνης καὶ ταραχῆς τὸν βίον; Ὥσπερ γὰρ ὁ Σιμωνίδης ἔλεγε παίζων, τὸν τοῦ ἀργυρίου κιβωτὸν εὑρίσκειν ἀεὶ πλήρη, τὸν δὲ τῶν χαρίτων, κενήν· οὕτως οἱ πονηροὶ τὸν κακίαν ἐν ἑαυτοῖς διορῶντες, δι' ἡδονῆς μὲν εὐθὺς κενὴν χάριν ἐχούσης, ἐλπίδος ἔρημον εὑρίσκουσι, φόβων δὲ καὶ λυπῶν καὶ 556
μνήμης ἀτερποῦς καὶ ποθῆς τὸ μέλλον ὑποψίας, ἀπιστίας δὲ ποθῆς τὸ παρὸν ἀεὶ γέμουσαν. Ὥσπερ τῆς Ἰνοῦς ἐν τοῖς θεάτροις λεγούσης ἀκούομεν, ἐφ' οἷς ἔδρασε μεταμελομένης,

Φίλαι γυναῖκες, πῶς ἂν ἐξ ἀρχῆς δίκης
Ἀθαμάντος οἰκήσαιμι, τἄπιπραγμένων
Δράσασα μηδέν;——

ζοῦντα ἐκάστου τῶν πονηρῶν εἰκὸς τὸν ψυχὴν ἀναπολεῖν ἐν αὐτῇ, καὶ διαλογίζεσθαι, Πῶς ἂν ἐκβᾶσα τὴν μνήμην τῶν ἀδικημάτων, καὶ τὸ συνειδὸς ἐξ ἑαυτῆς ἐκβα- B
λοῦσα, καὶ καθαρὰ γενομένη, βίον ἄλλον ἐξ ἀρχῆς βιώσει-

A. 3. Ὥσπερ τῆς Ἰνοῦς] Forte, Καὶ ὥσπερ. Stephanus, neſcio quo errore, invexit Οἰνοῦς, et hinc Græco-Latinæ. Ἰνοῦς habent omnes libri.

et maximis inter homines juribus, vitam turpitudine tumultibuſque impleviſſe? Jocans dicebat Simonides, *ſe argenti ciſtam ſemper invenire plenam, beneficiorum autem vacuam.* Sic etiam pravi homines malitiam in ſe ſuam contemplantes, ob voluptatem vanam ſtatim gratiam habentem inveniunt ſpei inanem eſſe: eandemque ſemper abundare metu, dolore, memoria triſti, et de præſenti ſtatu diffidentiæ, de futuro ſiniſtrarum ſuſpicionum plenam eſſe. In theatris Inonem audimus dicere, pœnitentia factorum ductam,

Quonam modo, caræ mulieres, denuo
Athamantis incolam domum, quæ ſunt retro,
Factis diffectis?——

nonne hoc modo etiam quævis impia anima ſecum verſat atque rationes init, quomodo excuſſa delictorum memoria, ejectaque conſcientia, puritiem nacta, aliam alio ab initio vitam poſſet vivere? Niſi e-

Digitized by Google

εν. Οὐ γὰρ ἔστι παῤῥαλέον, οὐδὲ ἄτυφον, οὐδὲ μόνιμον καὶ βέβαιον ἐν οἷς προαιρεῖται τὸ πονηρόν· εἰ μὴ νὴ Δία σοφούς τινας τοὺς φήσομεν τοὺς ἀδικοῦντας· ἀλλ' ὅπου φιλοπλουτία καὶ φιληδονία πολεμάρχους καὶ φθόνος ἄκρατος ἐνοικίζεται μετὰ δυσμενείας ἢ κακοηθείας, ἐνταῦθα καὶ δεισιδαιμονίαν σκοπῶν ἂν εὕρῃς ὑπανακαθημένην, καὶ μαλακίαν πρὸς πόνον, καὶ δειλίαν πρὸς θάνατον, καὶ μετάπλωσιν ὀξεῖαν ὁρμῶν, καὶ χαυνότητα πρὸς δόξαν ὑπὸ ἀλαζονείc ας· καὶ τοὺς φέροντας φοβοῦνται, καὶ τοὺς ἐπαινοῦντας δεδίασιν, ὡς ἀδικημένους τῇ ἀπάτῃ, καὶ μάλιστα τοῖς κακοῖς πολεμοῦντας, ὅτι τοὺς δικαίους ἀγαθοὺς ἐπαινοῦσι προθύμως. Τὸ γὰρ σκληρὸν ἐν κακίᾳ, καθάπερ ἐν φαύλῳ σιδήρῳ, σαθρόν ἐστι, καὶ τὸ ἀντίτυπον εὔθραυστον. Ὅθεν ἐν χρόνῳ πολλῷ μᾶλλον ὡς ἔχουσιν αὐτοὺς καταμανθάνοντες, ἀχθονται καὶ δυσκολαίνουσι, καὶ προβάλλονται τὸν ἑαυτῶν βίον.
1 Οὐ γὰρ δή που τῷ δικαιοσύνῃ μὲν ἀποδοὺς, καὶ γνώρι-

nim omnino ſapientiæ titulum deferimus injuſtitiæ, profecto malitiæ conſiliis atque ad agendum propoſitis nihil fiduciæ, nihil gravitatis, nihil ſtabilitatis, nihil conſtantiæ adeſt: verum ubi vel divitiarum vel voluptatum cupiditas effuſior, vel odium ardentius cum hoſtili malignitate atque improbitate conjunctum inſederit; ibi, re conſiderata diligentius, deprehendes et ſuperſtitionem deliteſcere, et mollitiem labores ſubterfugientem, et mortis metum, et animi impetuum celerem mutationem, et vanitatem animi ob arrogantiam hiantis: hoc genus hominum et terretur ſi reprehendatur, et laudatores metuit, ut impoſtura ipſorum injuria affectos, eoque vel maxime infeſtos, quia etiam hos alacriter laudent, qui boni videntur. Durities enim malitiæ, itidem ut ferri vitioſi, putrida eſt, rigorque ejus facillime retunditur. Inde fit, ut longo temporis decurſu plenius ſeipſos cognoſcentes, ægre ferant culpentque vitæ ſuæ ſtatum. Scilicet aliquis vitioſus homo ubi depoſitum

Digitized by Google

μον ἐγγυησάμενος, ἢ πατρίδι μὴ δόξης ἢ φιλοτιμίας ὀφειλὰς ἢ συνεισενεγκών ὁ φαῦλος, εὐθὺς ἔστιν ἐν μεταμελείᾳ, ἢ τοῖς πεπραγμένοις ἀνιᾶται, ἅμα τὸ πάντη D εὐμετάπτωτον αὐτῆς καὶ πλανώμενον τῆς γνώμης· ἢ κροτούμενοί τινες ἐν τοῖς θεάτροις, εὐθὺς γέγηθσιν, ὑπονοσούσης τῆς φιλοδοξίας εἰς τὴν φιλαργυρίαν· οἱ δὲ καλαθοῦλες ἀνθρώπους ὑπὲ τυραννίσι ἢ συωμοσίαις, ὡς Ἀπολλόδωρος, ἢ χρήματα φίλων ἀποτεροῦντες, ὡς Γλαῦκος ὁ Ἐπικύδους, οὐ μετενόησν οὐδ' ἐμίσουν ἑαυτοὺς, οὐδὲ ἰωιῶντο τοῖς γεγενημένοις. Ἐγὼ μὴν, εἰ θέμις ἐστὶν εἰπεῖν, οὔτε τινὸς θεῶν οὔτε ἀνθρώπων δεῖσθαι κολασῆ νομίζω τὲς ἀνοσιουργοῦντας, ἀλλὰ τὸν βίον αὐτῆ ἱκανὸν εἶναι πρὸς τὴν κακίας διεφθαρμένον ὅλον ἢ συντεταραγμένον. E

ιβ'. Ἀλλὰ σκοπεῖτε τὸν λόγον, ἔφη, μὴ τῆ χαρῆ πορρώτερον πρόῃσι. Καὶ ὁ Τίμων, Τυχόν, ἔφη, πρὸς τὸ μέλλον καὶ τὸ λειπόμενον αὐτῷ μῆκος· ἤδη γὰρ ὥσπερ ἔφεδρον ἀνίσημι τὴν τελευταίαν ἀποριαν, ἐπεὶ ταῖς προφ-

reddidit, aut pro amico fidejussit, vel in patriam aliquid ambitiose impendit, statim pœnitentia ducitur, factumque ei suum est molestum, ob vagam usquequaque animi mobilitatem: et nonnulli plausu in theatro excepti, extemplo ingemiscunt, ambitione in avaritiam recidente: qui vero tyrannidis et conspirationis gratia homines mactaverunt, ut Apollodorus, aut amicos pecuniis spoliaverunt, ut Glaucus Epicydis F. credemus non mutasse factum, non in seipsos odium concepisse, nulla ob facinus affectos fuisse molestia? Ego, si fas est dicere, censeo sceleſtos nullo neque deo neque homine indigere qui supplicia ipsis imponat: ipsam ad hoc eorum existimo sufficere vitam, totam a pravitate corruptam atque conturbatam.

XII. Vos tamen, inquam, videritis, ne ultra quam convenit nostra progrediatur oratio. Hic Timon, Fortasse, inquit, longius progressa videatur, si ad ea quæ restant eorumque longitudinem respiciatur. Jam enim ego ultimam dubitationem, quæ exi-

Digitized by Google

ταις δοκιμασιαις μετείωσε. Ἃ δὲ Εὐριπίδης ἐγκαλεῖ καὶ παῤῥησιάζεται πρὸς τοὺς θεοὺς, τὰ τῶν τεκόντων σφάλματα εἰς τοὺς ἐγγόνους τρέπουσας, αἰτιᾶσθαι νόμιζε καὶ τοὺς σιωπῶντας ἡμῶν. Εἴτε γὰρ οἱ δράσαντες αὐτοὶ δίκην ἔδο-
F σαν, ἄθλον ἐπὶ δεῖ κολάζειν τοὺς μὴ ἀδικήσαντας, ὅπου δὶς ὑπὲρ τοῖς αὐτοῖς οὐδὲ τοὺς δράσαντας δίκαιον· εἴτε ῥᾳθυμίᾳ καλαπροέμενοι τὴν τιμωρίαν ἐν τοῖς πονηροῖς, ὀψὲ περὶ τῶν ἀναιτίων εἰσπράττουσιν, οὐκ εὖ τῷ ἀδίκως τὸ βεβαίως ἀναλαμβάνουσιν. Οἷον ἐνταῦθα δήπουθεν λέγεται ἐλθεῖν Αἴσωπον, ἔχοντα παρὰ Κροίσου χρυσίον, ὅπως τε θύσηται τῷ θεῷ μεγαλοπρεπῶς, καὶ Δελφοῖς ἑκάστῳ ἀφανείμῃ μνᾶς τεσσαρας· ὀργῆς δέ τινος, ὡς ἔοικεν, καὶ ἀφορᾶς αὐτῷ γενομένης πρὸς τοὺς αὐτόθι, τὴν μὲν θυσίαν ἐποιήσα-
357 το, τὰ δὲ χρήματα ἀνέπεμψεν εἰς Σάρδεις, ὡς οὐκ ἀξίων ὄντων ὠφεληθῆναι τοῦ ἀνθρώπου· οἱ δὲ σωθέντες αἰτίαν ἐπ' αὐτὸν ἱεροσυλίας, ἀπέκτειναν, ὥσαντες ἀπὸ τῆ

tum priorum quæſtionum, mediocriter ſane ſolutarum, præſtolata eſt, in medium adduco. Quæ Euripides libero ore incuſans *Diis* objicit, *majorum delicta poſteris imputantibus*, eadem exiſtima nos quoque tacentes vitio iis dare. Sive enim ſontes puniti ſunt, injuſtum eſt porro etiam ab inſontibus pœnas exigi; cum bis ob idem delictum ne eum quidem puniri qui in noxa fuit, æquitas ſinat: ſive ſocordia quadam prætermiſſam pœnam noxiorum ſero ab innocentibus exigunt, non recte tarditatem ſuam injuſtitia exſarciunt. Cujus generis eſt, quod hic actum fertur, Æſopum huc adveniſſe allato a Crœſo auro, ut et magnifico ſacrificio Apollinem veneraretur, et Delphis viritim quaternas minas diſtribueret: cum vero ei offenſa et diſcordia quædam cum Delphicis eſſet oborta, ſacris quidem eum fuiſſe operatum, ſed pecuniam Sardes remiſiſſe, ut qui homines iſtos beneficio indignos judicaret: Delphos e compoſito ſacrilegii inſimulatum eum interfeciſſe præcipitatum

Digitized by Google

πέτρας ἐκείνης ἰὼ Ὑάμπειαν καλοῦσιν. Ἐκ δὲ τούτου λέγεται μιμούσης τὸ θεῖον αὐτοῖς, ἀφορίαν τε γῆς ἐπαγαγεῖν, καὶ νόσων ἀτόπων ἰδέαν πᾶσαν· ὥστε θεμένους, ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πανηγύρεσι κηρύττειν καὶ καλεῖν ἀεὶ τὸν βουλόμενον ὑπὲρ Αἰσώπου δίκην λαβεῖν παρ' αὐτῶν. Τρίτῃ δὲ γενεᾷ Σάμιος Ἴδμων ἀφίκετο, γένει μὲν οὐδὲν Αἰσώπῳ προσήκων, ἀπόγονος δὲ τῶν πριαμένων αὐτὸν ἐν Σάμῳ γεγονώς· καὶ τούτῳ πινὰς δίκας δόντες οἱ Δελφοὶ, τῶν κακῶν ἀπηλλάγησαν. Ἐξ ἐκείνου δὲ φασι καὶ B τιὼ τιμωρίαν τῶν ἱεροσύλων ὅπι τιὼ Ναυπλίαν ἀπὸ τῆς Ὑαμπείας μεταπεθῆναι. Καὶ τὸν Ἀλέξανδρον οὐδὲ οἱ πάνυ φιλοῦντες, ὧν ἐσμὲν καὶ ἡμεῖς, ἐπαινοῦσι, τὸ Βραγχίδων ἄχυ συγχέαντα, καὶ ἀφαθέαντα πᾶσαν ἡλικίαν, ἀφ' ἣ γενομένῳ τῷ περὶ Μίλητον ἱερῷ προδοσίαν ὑπὸ τῶν προπάππων αὐτῶν. Ἀγαθοκλῆς δὲ ὁ Συρακουσίων τύραννος, καὶ σὺν γέλωτι χλευάζων Κερκυ-

B. 2. Ναυπλίαν] Variant libri. Forte legendum Δαυλίδ.

de ſaxo, quod Hyampeiam nominant. Ex eo deum iras in ipſos exercuiſſe, et cum ſolo ſterilitatem, tum hominibus omnis generis tetros morbos intuliſſe: ita ut Delphi ſingulis Græcorum conventibus edixerint, ſe paratos eſſe, ſi quis Æſopi gratia pœnas ab ipſis exigere vellet. Tertia demum ætate veniſſe Idmonem Samium, qui genere Æſopum nequaquam attingeret, ſed prognatus ab his eſſet qui Æſopum Sami emiſſent: huic pro delicto ſatis dediſſe Delphos, itaque eos malis liberatos fuiſſe. Ferunt ex hac re tractum, ut ſupplicium ſacrilegorum ab Hyampeia in Naupliam petram transferretur. Alexandrum porro ne hi quidem qui vel maxime amant, quorum et nos ſumus, laudant, quod Branchidarum urbem evertit, omniſque ætatis homines interfecit, propter proditionem Mileſii templi, a proavis horum factam. Agathocles vero Syracuſanorum tyrannus etiam cum riſu ſubſannans Corcyræos quærentes

Digitized by Google

ἐμίσες ἐρωτῶντας, ἀφ' ἡ πορθοίη τὴν νῆσον αὐτῶν, Ὅπ
νὴ Δία, εἶπεν, οἱ πατέρες ὑμῶν ξενίσαντο τὸν Ὀδυσ-
C σέα· καὶ τῶν Ἰθακησίων ὁμοίως ἐγκαλούντων ὅτι πρό-
βατα λαμβάνουσιν αὐτῶν οἱ στρατιῶται, Ὁ δὲ ὑμέτερος,
ἔφη, βασιλεὺς ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὴν ποιμένα προσ-
εξετύφλωσεν. Ἆρ' οὖν οὐκ ἀτοπώτερος τούτων ὁ Ἀ-
πόλλων, εἰ Φενεάτας ἀπόλλυσι τοὺς νῦν, ἐμφράξας τὸ
βάραθρον καὶ κατακλύσας τὴν χώραν ἅπασαν αὐτῶν, ὅτι
πρὸ χιλίων ἐτῶν, ὡς φασιν, ὁ Ἡρακλῆς ἀναπαύσας τὴν
τρίποδα τὸν μαντικὸν εἰς Φενεὸν ἀπῴκησε; Συβαρί-
ται δὲ φράζων ἀπόλυσιν τῶν κακῶν ὅταν τισὶν ὀλέθ-
ρους ἱλάσωνται τὸ μιάσμα τῆς Λευκαδίας Ἥρας; Καὶ
D μὴν οὐ πολὺς χρόνος ἀφ' οὗ Λοκροὶ πέμποντες εἰς Τροί-
αν πέπαυνται τὰς παρθένους,

Αἳ καὶ ἀναμπέχονοι γυμνοῖς ποσὶν, ἤύτε δῆλαι,
Ἱστία σαίρεσκον Ἀθηναίης περὶ βωμὸν,
Νόσφι κρηδέμνοιο, καὶ εἰ βαρὺ γῆρας ἱκάνοι,

ἀφ' ἧς Αἴαντος ἀχολασίαν· ὧν δὴ ταῦτα τὸ εὔλογον

D. 4. Ἱστίαι] Sic Mez. Vulgo, Ἥ σίαι.

cur ipſorum inſulam popularetur, reſpondit, *Quia mehercle majores veſtri Ulyſſem hoſpitio exceperunt:* et Ithacenſibus itidem expoſtulantibus quod milites ipſius eorum oves auferrent, *At veſter*, inquit, *rex cum ad nos veniſſet, præterea etiam excæcavit paſtorem.* Quid? nonne his inſolentior Apollo, ſi Pheneatas qui nunc ſunt perimit obturato barathro, et univerſo eorum agro illuvie perdito, quia ante annos, ut aiunt, mille, Hercules, hinc abrepto tripode, oraculum ad Pheneum tranſtulit? Idemque Sybaritis *finem malorum* prædicens, *poſtquam tribus exitiis iram Junonis Leucadiæ expiaſſent?* Neque diu eſt quod Locri deſierunt virgines ad Trojam mittere,

Quæ pedibus nudis, cum ſervæ, corpore nudo,
Sub lucem circum verrebant Palladis aram
Vittarum exſortes, gelidam quoque ad uſque ſenectam,

ob Ajacis libidinem. Ubinam hæc rationem habent? quo

Digitized by Google

ἴσχει τὸ δίκαιον; Οὐδὲ γὰρ Θρᾷκας ἐπαινοῦμεν ὅτι σίζουσιν ἄχρι νῦν, τιμωροῦντες τῷ Ὀρφεῖ, τὰς αὐτῶν γυναῖκας· οὐδὲ τοὺς περὶ Ἠριδανὸν βαρβάρους, μελανοφορουμένους, ὅτι πένθει τῷ Φαέθοντος, ὥσπερ λέγουσιν. Ἔτι δ' ἂν, οἶμαι, γελοιότερον ἦν, εἰ τότε ἀνθρώπων ὅτε διεφθάρη Φαέθων ὠδαμελησάντων, οἱ πέντε γενεαῖς ἢ δέκα τοῦ πάθους ὕστερον γεγονότες, ἤρξαντό τ' ἐαθῆται μεταβάλλειν ἐπ' αὐτῷ καὶ πενθεῖν. Καίτοι τοῦτο ἀβελτηρίαν μὲν ἔχει μόνον, οὐδὲν δὲ δεινὸν οὐδὲ ἀνήκεστον. Αἱ δὲ τῶν θεῶν ὀργαὶ τίνι λόγῳ ὠδαχρήμα δύομναι, καθάπερ ἔνιοι τῶν ποταμῶν, εἶτα ὕστερον ἐπ' ἄλλους ἀναφερόμναι, τοὺς ἐκείνων συμφορᾶς ὑποτελευτῶσιν;

ιγ'. Ὡς δὲ τοῦτον ἐπέσχε, δείσας ἐγὼ μὴ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς ἐπαγάγῃ πλείονας καὶ μείζονας ἀτοπίας, εὐθὺς ἠρόμην αὐτόν· Εἶεν· ἔφην, ταῦτα γὰρ πάντα ἀληθῆ νὴ ἡγῇ; Κἀκεῖνος, Εἰ δὲ μὴ πάντα, εἶπεν, ἀλλ' ἔνια, τί σοὶ αὐτῷ ἀπορίαν ἔχειν ὑ νομίζεις τὸν λόγον; Ἴσως,

jure fiunt? Neque enim Thraces laudamus, qui in hanc uſque diem ſuas compungunt uxores ulciſcendi Orphei cauſa: neque barbaros ad Eridanum accolentes, qui atris veſtibus amicti Phaëthontem lugent, ſi vera eſt fama. Magis etiam, puto, ridiculum hoc fuerit, ſi eorum hominum, qui vixerunt pereunte Phaëthonte, nemine id curante, nati quinque aut decem poſt ætatibus cœpiſſent ejus gratia veſtem mutare, et lugere. Quanquam hæc ſtulta duntaxat ſunt, cum nulla pernicie conjuncta. Deorum autem iræ quanam ratione ſubito occultatæ, veluti nonnulli amnium, deinde rurſum in alios erumpunt, et in eorum extremas calamitates deſinunt?

XIII. Ut primum inhibuit vocem, Ego metuens ne de integro orſus plura et graviora proferret abſurda, ſtatim interrogavi hominem: Eſto, inquam. Hæc enim tu omnia vera putas? Tum ille, An, inquit, ſi non omnia, quædam tamen vera ſint, non putas eodem abſurdo rem la-

Digitized by Google

ἔφιω ἐγώ· καὶ τοῖς σφόδρα πυρέτιουσιν ἐάν τε ἓν ἱμάτιον, ἐάν τε πολλὰ περιβεβλημένοι τυγχάνωσιν, ταὐτὸ καῦμα καὶ παραπλήσιον, ὅμως δὲ δεῖ εἰς παραμυθίαν ἀφελεῖν τὸ πλῆθος· εἰ δὲ μὴ βούλει, τοῦτο μὲν ἔασον· καίτοι τὰ πλείστα μυθοῖς ἔοικε καὶ πλάσμασιν· ἀναμνήσθητι δέ, τὸν ἔναλχος, τὸν Θεοξενίων, καὶ τῆς καλῆς ἐκείνης μερίδος, ἣν
558 ἀφαιρεῦντες, τοὺς Πινδάρου κηρύττουσι λαμβάνειν ἀπογόνους· ὡς σοι τὸ παράγγελμα σεμνὸν ἐφάνη καὶ ἡδύ. Τίς δ' ἂν, εἶπεν, ἀηδεῖ τῇ χάριτι τῆς τιμῆς, ὅπως Ἑλληνικῶς καὶ ἀφελῶς ἀρχαΐζουσης; εἰ μὴ μέλαιναν καρδίαν κεχάλκευταί ψυχρᾷ φλογί, κατ' αὐτὸν τὸν Πίνδαρον. Ἐᾶ τοίνυν, ἔφιω, ὅμοιον ἐν Σπάρτῃ κήρυγμα τοῦτο, τὸ Μετὰ Λέσβιον ᾠδὸν, ὅτι τιμῇ καὶ μνήμῃ Τερπάνδρου τοῦ παλαιοῦ κηρυττόμενον· ὁ γὰρ αὐτὸς ὅτι λόγος. Ἀλλ' ὑμεῖς γε δὴ που πολέον ἔχειν ἑτέρων ἔν τε Βοιωτοῖς

F. 6. ὅμως δὲ δεῖ] Sic Mosc. 2. et Venet. Vulgo, ὅμως δεῖ.
A. 1. ἀφαιροῦντες] Forte, ἐξαιροῦντες.

borare? Fortasse, inquam: sicut vehementer febricitantibus sive unica, sive multis vestibus sint amicti, idem aut similis ardor adest: tamen recreandi gratia multitudo est amolienda. Sed, si ita videtur, ista sic relinque, quanquam pleraque fabulis et commentis videntur similia. In mentem vero revoca nuper celebrata Theoxenia, et præclaram illam portionem, quam eximiam præco edicit Pindari posteros accipere debere: et quam tibi res ea fuerit visa pulchra, quam jucunda. Quis vero, inquit, non delectaretur venustate honoris, ita Græcanice et simpliciter antiquitatem referentis; nisi si *cujus atrum cor*, ut cum ipso illo Pindaro loquar, *frigida flamma sit fabricatum?* Missum facio igitur, inquam ego, hujus simile edictum Spartæ, *secundum Lesbium cantorem*, quod proclamabatur in honorem et memoriam Terpandri: eadem est enim utriusque ratio. Sed et vos nimirum inter Bœotos aliis potiores ha-

Digitized by Google

Ὀφελτιάδαι γένος ὄντες ἀξιοῦτε, ἢ φῶδε Φωκεῦσι, περὶ Δαίφαντον, ἐμοὶ δὲ καὶ παρῆτε καὶ συνελαμβάνεσθε τοῦτον, ὅτε Λυκορμαίοις καὶ Σατιλαίοις τὴν πάτριον Ἡρακλειδῶν μετιοῦσι τιμὴν καὶ στεφανηφορίαν συναπασώζων, ἔλεγον ὅτι δεῖ μάλιστα τοῖς ἀφ' Ἡρακλέους γεγονόσι τὰς τιμὰς ὑπάρχειν βεβαίως καὶ τὰς χάριτας, ὧν τοὺς Ἕλληνας εὐεργετήσας, οὐκ ἔτυχεν αὐτὸς ἀξίας χάριτος οὐδὲ ἀμοιβῆς. Καλῶς γε, εἶπεν, ἡμᾶς ἀγῶνος καὶ φιλοσοφίας πρέποντος μάλα ἀνέμνησας. Ἄφες οὖν, εἶπον, ὦ τᾶν, τὸ σφοδρὸν τοῦτο τῆς κατηγορίας, καὶ μὴ φέρε παρῶς εἰ κολάζονταί τινες οὐκ ἀγαθῶν γεγονότες ἢ τοκήρων, ἢ μὴ χαῖρε μηδ' ἐπαίνει τιμωμένης εὐγενείας. Δεῖ δὲ εἰ τὴν χάριν ἐν τῷ γένει τῆς ἀρετῆς ἀνασώζομεν, εὐλόγως μηδὲ τὴν κόλασιν οἰέσθαι δεῖν ἀπαυδᾶν καὶ παραπολείπειν ὅτι ζημίας ἀδικίας, ἀλλὰ συνεκτείνειν ἐκείνῃ τὸ κατ'

A. 10. Ὀφελτιάδαι γένος ὄντες ἀξιοῦτε] Secutus ſum Xylandrum, e certa emendatione ita edentem: quo item ducunt codicum veſtigia. Vulgo, Ὀφελτιάδαι γένους ὄντες ἀξίως.

beri vultis, ut qui Opheltiadæ genere ſitis: et apud Phocenſes propter Daiphantum. Et mihi primum adfuiſtis cauſamque meam juviſtis, quando Lycormæis et Satilæis avitam Heraclidarum dignitatem et coronæ geſtationem ambientibus, contendi, maxime poſteris Herculis beneficia et honores oportere ſartos tectos curari, cum ipſi pro collatis in Græcos beneficiis gratia par relata non fuerit. Egregii, inquit, nobis certaminis et philoſophia digni memoriam renovaſti. Mitte ergo, inquam, ſodes, vehementiam iſtam accuſationis, neque inique fer ſi qui malis aut improbis prognati puniuntur, aut lætari ac probare noli ſi bonis natalibus honor habetur. Nam ſi gratiam quæ virtuti refertur arbitramur ad poſteros debere propagari; conſentaneum omnino rationi eſt ut ſentiamus debere etiam pœnas flagitiorum non intercidere, aut ante gratiam deſinere, ſed eodem uſque ſe extendere, ut utrinque pari ſuum cuique tri-

Digitized by Google

ἀξίαν ἀντιστρόφως ἀποδιδούσῃ. Ὁ δὲ τὸν ἀπὸ Κίμωνος ἡδέως ὁρῶν Ἀθηναίοις τιμωμένους, τὸν δὲ Λαχάρους ἢ Ἀρίστωνος ἐκγόνων ἐλαυνομένων, ἀχθόμενος καὶ ἀγανακτῶν, ὑγρός ἐστι λίαν καὶ ῥᾴθυμος, μᾶλλον δὲ φιλαίτιος ὅλως καὶ δύσκολος πρὸς τὸ θεῖον· ἐγκαλῶν μὲν ἂν ἀνδρὸς ἀδίκου καὶ πονηροῦ παῖδες ἐκ παίδων εὐτυχεῖν δοκῶσιν, ἐγκαλῶν δὲ πάλιν ἂν τοῖς γένη κολούειαι καὶ ἀφανίζηται
D τῶν φαύλων· ἀπιώμενος δὲ τὸν θεὸν, ὁμοίως μὲ ἂν χρηστοῦ πατρὸς τέκνα προΐδῃ κακῶς, ὁμοίως δὲ ἂν πονηροῦ.

ιδ'. Καὶ ταῦτα μὲν, ἔφην, ὥσπερ ἀντιφεγγματά σοι κείσθω πρὸς τὰς ἄγαν πικρὰς καὶ κατηγορικὰς ἐκείνας. Ἀναλαβόντες δὲ αὖθις ὥσπερ ἀρχὴν κλωστῆρος, ἐν σκοτεινῷ καὶ πολλὰς ἑλιγμὰς καὶ πλάνας ἔχοντι τῷ περὶ τῶν θεῶν λόγῳ, καθοδηγῶμεν αὐτὰς μετ' εὐλαβείας ἀπέρεμα πρὸς τὸ εἰκὸς καὶ πιθανόν· ὡς τόγε σαφὲς καὶ τὸ ἀληθεσαν, οὐδ' ἐν οἷς αὐτοὶ πράττομεν, ἀσφαλῶς εἰπεῖν ἔχομεν. Οἷον, ἆρά τι τῶν ὑπὸ φήσεως ἢ ὑδέσου

buatur ratione. Qui vero Cimonis posteros Athenis honorari cum voluptate videt, Lacharis contra vel Aristonis stirpem exsulare indignatur, is nimis quam mollis est et socors, aut potius querelarum captator et morosus adversus deos: incusans eos si injusti malique hominis posteritas videatur rebus uti secundis: incusans rursum si familiæ improborum atterantur et aboleantur: et sive boni, sive mali patris proli res contingant adversæ, deos culpans.

XIV. Atque hæc, aiebam, posita tibi sunto veluti sæpes objecta nimis acerbis istis et ad vituperandum propensis. Nunc autem quasi glomeris initio repetito, in tenebricosa, et multas involutiones, multos errores habente de diis disputatione, caute nosmet et paulatim evolvamus filo deducente ad ea quæ probabilia videntur. Veritatem enim et de quo constet, ne in his quidem quæ ipsi nos agimus, certo possumus habere. Verbi gratia; cur tabe aut inter-

Digitized by Google

ἀμφιθαρέντων τὰς παῖδας εἰς ὕδωρ τὸ πόδε βρέχοντας καθίζεσθαι κελεύομεν, ἕως ἂν ὁ νεκρὸς καίηται· δοκεῖ γὰρ οὕτω τὸ νόσημα μὴ μεθίστασθαι, μηδὲ περιπελάζειν αὐτοῖς. Ἢ πάλιν, δι' ἣν αἰτίαν ἀηδὲς τὸ ἡρυγγίτιον λαβόντες εἰς τὸ στόμα, ὅλον ἐφίστασθαι τὸ ἀμπόλιον, ἄχρις ἂν ἐξέλθῃ παρελθὼν ὁ ἀμπόλος; Ἀλλαί τε δυνάμεις ἀφὰς ἔχουσαι καὶ ἀμφόδους ἀπίστους, ὀξύτησι καὶ μήκεσι δι' ἑτέρων εἰς ἕτερα περαίνουσιν. Ἀλλ' ἡμεῖς τὰ καθ' ἡμᾶς χρόνους ἀμελείμματα θαυμάζομεν, οὐ τὰ καλὰ τῶν τόπων. Καίτοι θαυμασιώτερον, εἰ πάθος ἐν Αἰθιοπίᾳ λαβόντος ἀρχήν, ἀνεπλήσθησαν αἱ Ἀθῆναι, καὶ Περικλῆς ἀπέθανε, καὶ Θουκυδίδης ἐνόσησεν, ἢ εἰ Δελφῶν καὶ Συβαριτῶν γενομένων πονηρῶν, ἡ δίκη φερομένη παρῆλθεν εἰς τὰς παῖδας. Ἔχουσι γάρ τινας αἱ δυνάμεις ἀναφορὰς ἀπὸ τῶν ἑκάτων ὅτι τὰ πρῶτα καὶ σπουδαῖοις· ὧν ἡ αἰτία, κἂν ὑφ' ἡμῶν ἀγνοῆται, σιωπῇ περαίνει τὸ οἰκεῖον.

cute aqua exſtinctorum liberos, tantiſper dum cadaver comburitur, ſedere jubemus pedibus in aquam demiſſis? creditur enim ſic effici, ut morbus in eos non tranſeat, neque eos attingat. Aut quæ cauſa eſt quod, capra eryngium in os ſumente, totus ſubſiſtit grex, tantiſper dum accedens caprarius eximat? Aliæ quoque ſunt facultates anſis ac propagationibus præditæ, et incredibili celeritate etiam in longinquum penetrantes. Sed nos temporum intervalla miramur, non locorum. Atqui plus admirationis meretur, ſi, lue in Æthiopia exorta, Athenæ ſunt impletæ, mortuuſque eſt Pericles, et morbo correptus Thucydides, quam ſi Delphis ac Sybaritis prava uſis vivendi ratione, pœna in eorum liberos incubuit. Eſt enim facultatibus ſuus quidam recurſus et continuatio ab extremis ad prima pertinens: quorum cauſa, etiam ſi a nobis ignoretur, tacite ſuum peragit officium.

Digitized by Google

ιε'. Οὐ μὴν ἀλλά γε τὰ δημόσια τῶν πόλεων μηνί-
559 ματος τὸν τοῦ διαφέρ λόγον ἔχει πρόχειρον. Ἓν γὰρ π
πρᾶγμα καὶ συνεχὲς ἡ πόλις, ὥσπερ ζῷον οὐκ ἐξιστά-
μενον αὑτῆς ταῖς κατ' ἡλικίαν μεταβολαῖς, ἀλλ' ἕτερον
ἐξ ἑτέρου τῷ χρόνῳ γινόμενον, ἀλλὰ συμπαθὲς ἀεὶ καὶ
οἰκεῖον αὑτῷ, καὶ πᾶσαν ὧν πράττει καὶ τὸ κοινὸν ἢ ἔπραξεν
αἰτίαν καὶ χάριν ἀναδεχόμενον, μέχρις ἂν ἡ ποιοῦσα καὶ
συνδέουσα ταῖς ὀπτιλοκαῖς κοινωνία, τὴν ἑνότητα φυ-
φυλάξῃ. Τὸ δὲ πολλὰς πόλεις διαιρεῖν τῷ χρόνῳ
ποιεῖν, μᾶλλον δὲ ἀπείρους, ὁμοίον ἐστὶ τῷ πολλοὺς ἢ ἕνα
ποιεῖν ἄνθρωπον, ὅτι νῦν πρεσβύτερός ἐστι, πρότερον δὲ
νεώτερος, ἀναστέρω δὲ μειράκιον ἦν. Μᾶλλον δὲ ὅλως
Β ζητά γε τοῖς Ἐπιχαρμείοις ἔοικεν, ἐξ ὧν ὁ αὐξόμε-
νος ἀνέφυ τοῖς σοφιστῶν λόγος· ὁ γὰρ λαβὼν πάλαι τὸ
χρέος, νῦν οὐκ ὀφείλει γεγονὼς ἕτερος· ὁ δὲ κληθεὶς

F. 10. ἀλλά γε] Ita A. Mosc. 1. 2. Colleg. Nov. Harlei. Schott. Vulgo, ἀλλὰ πρός γε.
A. 2. ἐξιστάμενον αὑτῆς] Legendum ἐξιστάμενον αὑτῷ, cum Mez.
A. 6. ἡ ποιοῦσα] Sumsi a Xyl. et Mosc. 1. 2. Corrigendum etiam ἡ ἑνοῦσα, vel ἡ συνοῦσα. Mez. similiter ἡ ἐν ποιοῦσα.

XV. Enimvero publicæ urbium ob iras deorum calamitates, rationem in promtu sitam habent. Est enim civitas res quædam unica et continens, animalis instar: neque mutationibus secundum ætates suam exuit naturam, aut ratione temporis aliud fit ex alio, sed semper easdem erga se affectiones et naturæ suæ consentaneas servat, omnesque eorum quæ publice agit aut egit causas in se continet, quamdiu communitas, quæ mutuis complexibus devincit unumque corpus efficit, unitatem suam conservaverit. Qui vero ex una urbe ratione temporis, instituta divisione, plures atque adeo infinitas facit; is perinde agit ac si unum hominem in multos diducat, propterea quod nunc senex est, ante juvenis, olim adolescens fuit. Immo isthæc planissime cum Epicharmeis istis quadrant, ex quibus sophistæ ratiocinandi formulam desumserunt, *auxomenon*, (id est augescentem,) appellatam: qua, qui dudum pecuniam sumsit

Digitized by Google

ὅτι δεῖπνον ἐχθὲς, ἄκλητος ἥκει τήμερον· ἄλλος γὰρ ὅστις. Καίτοι μείζονάς γε αἱ ἡλικίαι ποιοῦσι διαφορὰς ἢ τόπος ἑκάστοις ἡμῶν ποιεῖσιν, ἢ κοινὴ περὶ τὰς πόλεις. Γνοίη γὰρ ἄν τις ἰδὼν τὰς Ἀθήνας ἔτει τριακοστῷ· καὶ τὰ νῦν ἤθη, καὶ κινήματα, παιδιαί τε καὶ ἀσυδαὶ καὶ χάριτες καὶ ὀργαὶ τοῦ δήμου πάνυ γε τοῖς παλαιοῖς ἐοίκασι. Ἀνθρώπου δὲ μόλις ἄν τις οἰκεῖος ἢ φίλος ἐντυχὼν ἀφ' ἡλικίας μορφὴν γνωρίσειεν· αἱ δὲ τῶν ἠθῶν μεταβολαὶ παντὶ λόγῳ καὶ c πόνῳ καὶ πάθει καὶ νόμῳ ῥᾳδίως περιπίπτουσι, καὶ ποιοῦσι τὸν ἀεὶ συνόντα τὴν ἀτοπίαν καὶ τὴν ξενότητα θαυμαστὴν ἔχουσιν. Ἀλλ' ἄνθρωπός τε λέγεται μέχρι τέλους εἷς ἀπὸ γενέσεως· πόλιν τε τὴν αὐτὴν ὡσαύτως ἀφανίζουσαν ἐνέχεσθαι τοῖς ὀνείδεσι τῶν προγόνων ἀξιοῦμεν, ᾧ δικαίῳ μέτεστιν αὐτῇ δόξης τε τῆς ἐκείνων καὶ δυνάμεως· ἢ λήσομεν εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἅπαντα πράγματα πολαμὸν ἐμβαλόντες, εἰς ὃν οὐ φησι

B. 5. μείζονάς γε] Sic Venet. Vulgo, μείζονάς τε.

mutuam, is nunc eam non debet, cum ſit factus alius: et, qui heri eſt ad cœnam invitatus, is hodie invocatus venit; eſt enim alius. Et vero ætates diſcrimina majora in quovis noſtrum efficiunt, quam in urbibus. Qui enim Athenas vidit, anno poſt trigeſimo agnoſcat: et mores, motus, ludi, feria, gratia, iræ populi quæ nunc ſunt, priſcorum ſunt admodum ſimilia. Hominis diu non viſi formam vix domeſticus aut amicus agnoverit occurrens: morum ea eſt ad quemvis ſermonem, laborem, affectionem, ac legem mutatio, ut etiam ei qui ſemper una ſit miranda inſolentia hominis atque novitas videri poſſit. Et tamen unicus homo ab ortu uſque ad mortem dicitur. Ergo urbem quoque eodem modo perdurantem volumus opprobriis majorum ſuorum obnoxiam eſſe, quo etiam ſibi gloriam eorum et potentiam vindicat: niſi imprudentes omnia velimus in Heracliteum illum injicere fluvium, in quem ille negabat

Digitized by Google

δὶς ἐμβῆναι, τῷ πάντα κινεῖν καὶ ἑτεροιοῦν τὴν φύσιν μεταβάλλουσαν.

ις'. Εἰ δ' ἔστι τι πόλις ἓν πρᾶγμα καὶ συνεχές, ἔστι δή που καὶ γένος ἐξηρτημένον ἀρχῆς μιᾶς, καὶ δύναμίν τινα καὶ κοινωνίαν ἀμεταφυκτῶν ἀναφερόσης, καὶ τὸ γεννηθὲν οὐχ ὡς τι δημιούργημα παροιμιῶδες ἀπαλλαχθὲν τοῦ γεννήσαντος· ἐξ αὐτοῦ γὰρ, οὐχ ὑπ' αὐτοῦ, γέγονεν· ὥστ' ἔχει τι καὶ φέρειν τῶν ἐκείνου μέρος ἐν ἑαυτῷ, καὶ κολαζόμενον προσκόπτως καὶ τιμώμενον. Εἰ δὲ μὴ δόξαιμι παίζειν ἐγὼ, φαίην ἂν ἀνδριάντα Κασάνδρου καταχαλκευόμενον ὑπ' Ἀθηναίων πάσχειν ἀδικώτερα· καὶ τὸ Διονυσίου σῶμα μὴ τὴν τελευτὴν ἐξορίζόμενον ὑπὸ Συρακουσίων, ἢ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ δίκην τίνοντας. Τῷ μὲν γὰρ ἀνδριάντι τὸ Κασάνδρου φύσεως οὐθὲν ἔστι, καὶ τὸν νεκρὸν ἡ Διονυσίου ψυχὴ προλέλοιπε· Νυσαίῳ δὲ καὶ Ἀπολλοκράτει καὶ Ἀντιπάτρῳ καὶ Φιλίππῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως παισὶ τῶν πονηρῶν τὸ κυριώτατον ἐμπέφυκε καὶ πάρεστι μέρος, οὐχ ἡ-

bis posse eundem descendere, natura subinde omnia mutante atque alterante.

XVI. Quod si urbs una res est et continua, est nimirum etiam genus a principio pendens uno, quod vim quandam et communionem assiduam in se habeat, et quod inde nascitur, non ita a procreante liberatur, quomodo opificium ab opifice: non enim ab ipso, sed ex ipso fit; itaque aliquam convenienter a sua origine partem trahit, sive honore, sive pœna afficiatur. Ac nisi vererer, ne quis jocari me putaret, dicerem gravissimam injuriam Cassandri statuæ factam ab Athenienſibus, cum eam conflaverunt: aut Dionysii cadaveri, cum est a Syracusanis extra fines ipsorum projectum, multo justius eorum posteros pœnas luisse. Nam statuæ quidem Cassandri nihil inerat naturæ, et cadaver Dionysii ab anima fuit desertum. Nysæo autem, Apollocrati, Antipatro, Philippo, aliisque itidem filiis malorum princeps innata est inhæretque portio, non quieta aut otiosa illa, sed per eam

Digitized by Google

συλαῖον οὐδὲ ἀρχόν, ἀλλὰ ζῶσιν αὐτῷ καὶ τρέφονται, καὶ διοικοῦνται καὶ φρονοῦσι· καὶ οὐδὲν δεινὸν οὐδ' ἄτοπον ἂν ἐκείνων ὄντες ἔχωσι τὰ ἐκείνων. Καθόλου δ' εἰπεῖν, ὥσπερ ἐν ἰατρικῇ τὸ χρήσιμον καὶ δίκαιόν ἐστι, καὶ γελοῖος ὁ φάσκων ἄδικον εἶναι, τοῦ ἰατροῦ πονοῦντος καίειν τὸν ἀντίχειρα, καὶ τῶν ἵππων ἐκπώλου γενομένου, ἀμύσσειν τὸ ὑπηνάστριον, καὶ τοῦ βοῶν, ἂν εἰς τὰς χηλὰς μαλακιῶσι, παρασαλείφειν τὰ ἄκρα τοῦ κεράτων· οὕτως ὁ περὶ τὰς κολάσεις ἄλλο τι δίκαιον ἢ τὸ θεραπεύειν τὴν κακίαν ἡγούμενος, καὶ ἀγανακτῶν ἐάν τις δι' ἑτέρων ἐφ' ἑτέρους ἀναφέρῃ τὴν ἰατρείαν, (ὥσπερ οἱ τὴν φλέβα διαιροῦντες ἵνα τὴν ὀφθαλμίαν κωφίσωσιν) οὐδὲν ἔοικε πραγματέρα τῆς αἰσθήσεως ἐφορᾶν· οὐδὲ μνημονεύει ὅτι καὶ διδάσκαλος παῖδων ἑνὸς κολαζόμενος, ἑτέρους ὠφέλησε, καὶ στρατηγὸς ἐκ δεκάδος ἀνελὼν ἕνα, πάντας ἀνέστρεψε. Καὶ οὕτως ἡ μέρει διὰ μέσους ἑτέρου μόνον, ἀλλὰ καὶ ψυχῇ διὰ

E. 7. καθόλου δ' εἰπεῖν] Ita Venet. Vulgo, καθόλου δ' εἰπεῖν.

vivunt, aluntur, gubernantur, ſentiunt: et iniquum minime eſt, ſi illorum cum ſint, habeant quæ illorum ſunt. In univerſum denique ſicut in medicina id quod utile eſt, juſtum etiam cenſetur: ridiculus enim ſit qui injuſte fieri dicat quod coxendicibus laborantibus, pollices uruntur: et jecinore vitiato, incidere ventrem circa umbilicum: et boum extrema cornua inungere, quando eorum ungulæ mollitie tentantur: ita qui aliud jus in ſuppliciis quærit quam malitiæ curationem, et indignatur ſi medicina per alios aliis adhibeatur, (veluti cum lippitudinis levandæ gratia vena ſecatur) videtur nihil ultra ea quæ ſentiri poſſunt proſpicere: neque meminit magiſtrum uno puerorum cæſo reliquos officii monere, et decimatione facta imperatorem totum plectere exercitum. Atque ſic quidem non tantum uni parti per aliam, ſed et animæ per animam accidunt quæ-

Digitized by Google

ψυχῆς γίνονταί τινες ἀφαιρέσεις καὶ κακώσεις καὶ ἐπανορθώσεις, μᾶλλον ἢ σώματι ἀφὰ σώματος. Ἐκεῖ μὲν γάρ, ὡς ἔοικε, τὸ αὐτὸ δεῖ πάθος ἐγγίνεσθαι καὶ τὴν αὐτὴν μεταβολήν· ἐνταῦθα δ' ἡ ψυχὴ ταῖς φαντασίαις ἀγομένη, κρίνει τὸ θαρρεῖν καὶ δεδιέναι χεῖρον ἢ βέλτιον ἀφηγίνεσθαι πέφυκεν.

ιζ'. Ἔτι δέ μου λέγοντος, Ὑπολαβὼν ὁ Ὀλυμπικὸς, Ἐοίκας, ἔφη, τῷ λόγῳ μεγάλην ὑποτίθεσθαι
B πίστιν, τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Καὶ ὑμῶν γε, εἶπον ἐγὼ, διδόντων, μᾶλλον δὲ δεδωκότων· ὡς γὰρ τῷ θεῷ τὸ κατ' ἀξίαν νέμοντος, ἡμῖν ὁ λόγος ἐξαρχῆς δεῦρο προελήλυθε. Καὶ ἐκεῖνος, Εἶτα δ', ἔφη, νομίζεις ἕπεσθαι τῷ τὰς θεὰς ἀθρόλεπτειν καὶ νέμειν ἕκαστα τῶν καθ' ἡμᾶς, τὸ τὰς ψυχὰς ὑπάρχειν ἢ πάμπαν ἀφθάρτους, ἢ χρόνον τινὰ μετὰ τὴν τελευτὴν διαμένουσας; Οὐκ, ὦ ἀγαθὲ, εἶπον, ἀλλὰ μικρὸς ὕπω καὶ κενόσπουδος ὁ θεός ἐστιν, ὥστε

A. 11. Ὀλυμπικὸς] Sic Venet. Vulgo, Ὀλυμπιακὸς. Aliis item locis illud restitui ex codicibus.

dam affectiones, vitia, et correctiones, magis quam corpori per corpus. Ibi enim, uti par est, oportet eandem affectionem, eandem mutationem evenire: hic anima visis ducta ut fidendo metuendove melius aut deterius afficiatur, a sua habet natura.

XVII. Nondum ego finem dicendi feceram, cum Olympicus sermonem excipiens, Videris, inquit, huic disputationi quasi fundamentum magnum supposuisse, animæ permansionem. Sane, inquam, vobis dantibus, aut potius jam ante largitis: sermo enim huc processit ab eo principio, quo dare deus cuique quod eo dignum est ponebatur. Tum ille, Ergo, ait, censes ex hoc, quod deus singulas res nostras inspicere, ac distribuere pro meritis ponitur, sequi animas aut omnino interitus esse expertes, aut aliquandiu saltem a morte corporis supereſſe? Non sane, inquam: sed scilicet sordidus admodum est deus, et inanem sumere voluit operam, qui nostrum ni-

Digitized by Google

μηδὲν ἡμῶν ἐχόντων θεῖον ἐν αὑτοῖς, μηδὲ προσόμοιον ἀμωσγέπως σκέψῃ, ἢ ἄφρυές ἢ βέβαιον, ἀλλὰ φύλλοις, ὡς Ὅμηρος ἔφη, παραπλησίως ἀπομαραινομένων παντάπασι, ἢ φθινόντων ἐν ὀλίγῳ, προσήκειν λόγον τοσοῦτον, ὅσπερ αἱ τοὺς Ἀδώνιδος κήπους ἐπ' ὀστράκοις τιθηνούμεναι καὶ θεραπεύουσαι γυναῖκες· ἐφημέρους ψυχὰς ἐν σαρκὶ τρυφερᾷ καὶ βίᾳ ῥίζαν ἰσχυρὰν οὐ δεχομένῃ βλαστανούσας, εἶτα ἀποσβεννυμένας εὐθὺς ὑπὸ τῆς τυχούσης προφάσεως. Εἰ δὲ βούλῃ, τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐάσας, σκόπει τουτονὶ τὸν ἐνθάδε τὸν ἡμέτερον, εἴ σοι δοκεῖ τὰς ψυχὰς τῶν τελευτώντων ἀπολλυμένας ὁλοσχερῶς εὐθὺς, ὥσπερ ὁμίχλας ἢ καπνὸς ἀποσκεδαννυμένας τῷ στόματι, ἱλασμοῦ τε πολλοῦ προσφέρειν τῷ κατοιχομένῳ, καὶ γέρα μεγάλα καὶ τιμὰς ἀπαιτεῖν τοῖς τεθνηκόσιν, ἐξαπατῶν καὶ φενακίζων τοὺς πιστεύοντας. Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἂν προείμην τῆς ψυχῆς τὴν ἀθανασίαν, εἰ μή τις, ὥσ-

C. 4. ἡμερίους—προφάσεως] Videtur excidisse φυτώσας, vel simile.
D. 1. προσφέρειν] An προσάπτειν?

hil in nobis divinum, nihil habentium ipsius simile quocunque modo, et permanens ac stabile, sed foliorum instar, ut est apud Homerum, brevi temporis spatio emarcescentium atque pereuntium, tantam habeat rationem, cum quidem quomodo mulieres Adonidis hortos in testis colunt atque educant, ita nos animas in diem victuras in carne delicata vitaque non durabili germinantes habeamus, et qualibet occasione exstinguendas. Quod si lubet, reliquis diis omissis, Apollinem hic degentem nostrum considera. Videturne is tibi compertum habens animas mortuorum statim interire, ac fumi instar aut nebulæ a corporibus exspirare, tam multas expiationes vita defunctorum, ac tot tantaque præmia et honores iis habendos exigens, credulis hominibus fraudem facere et ora sublinere velle? Ipse profecto animæ perpetuitatem nunquam sim inficiatus.

Digitized by Google

περ ὁ Ἡρακλῆς, ὑφελὼν ἡ τρίποδα ἡ Πυθίας, ἀναιρήσῃ καὶ ἀφαφθείρῃ τὸ χρηστήριον. Ἄχρι τοῦ πολλὰ τοιαῦτα προθεσπίζεσθαι καὶ καθ' ἡμᾶς, οἷα καὶ Κόραξι τῷ Ναξίῳ χρησθῆναι λέγουσιν, ὡς οὐχ ὅσιόν ἐστι ψυχῆς καταγνῶναι θάνατον. Καὶ ὁ Πατροκλέας, Τί δ' ἦν, ἔφη, τὸ χρησθέν, ἢ τίς ὁ Κόραξ οὗτος; ὡς ἐμοὶ καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ ὀνομαζόμενον, ξένον. Οὐδαμῶς, εἶπον, ἀλλ' αἴτιος ἐγὼ, παρανόμως χρησάμενος ἀντὶ τοῦ ὀνόματος. Ὁ γὰρ ἀποκτείνας ἐν τῇ μάχῃ τὸν Ἀρχίλοχον, ἐκαλεῖτο Καλάνδης, ὡς ἔοικεν· ἐμοὶ δ' αὖ πρὸς Κόραξ ἐπωνύμιον· ἐκβληθεὶς δὲ τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς Πυθίας ὡς ἱερὸν ἄνδρα τῶν Μουσῶν ἀπώλεσε, εἶτα χρησάμενος λιταῖς τισι καὶ παρρησίαις μετὰ δικαιολογίας, ἐκελεύσθη πορευθεὶς ὅπου ἡ τοῦ Τέττιγος οἴκησις, ἱλάσασθαι τιμῇ τοῦ Ἀρχιλόχου ψυχήν. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὁ Ταίναρος· ἐκεῖ γάρ φασιν ἐλθόντα μετὰ στόλου Τέττιγα τὸν Κρῆτα, πόλιν κτί-

D. 6. Ἄχρι τοῦ] Forte Ἄχρι δὲ τοῦ. Mss. Reisk.
E. 2. ὀνομαζόμενον] Legendum ὄνομα.

rus, nisi quis Herculis in morem erepto Pythiæ tripode aboleat ac perdat hoc oraculum. Quoad enim multa id genus hic dantur responsa, quale Coraci Naxio ferunt edictum esse, impium est animam morte damnare. Ibi Patrocles, Quid, inquit, hoc oraculi est, aut quis Corax iste? nam et res mihi ignota, et inauditum est nomen. Nequaquam vero, inquam, sed ego in causa sum loco nominis cognomine usus. Is enim qui Archilochum in pugna interfecit, Calondas nomine fuit, cognomento Corax: is primum ejectus a Pythia, ut qui Musis sacrum virum necasset, usus deinde supplicibus precibus et obsecrationibus cum excusatione sui, jussus est proficisci ad Tettigis habitationem, ibique animam Archilochi placare. Is autem locus erat Tænarus, quo fertur Tettix Cretensis cum classe appulisse, et urbe condita habitasse prope Psychopompeum, (qui est locus

Digitized by Google

σαι, καὶ κατοικῆσαι περὶ τὸ ψυχοπομπεῖον. Ὁμοίως δὲ καὶ Σπαρτιάταις χρησθὲν ἱλάσασθαι τὴν Παυσανίου ψυ- F
χήν, ἐξ Ἰταλίας μεταπεμφθέντες οἱ ψυχαγωγοί, καὶ θύσαντες, ἀπεσυράσαντο τοῦ ἱεροῦ τὸ εἴδωλον.

ιη'. Εἷς οὖν ἐστιν, ἔφην, λόγος ὁ τοῦ θεοῦ καὶ Πρόνοιαν ἅμα καὶ τοῦ περιόντος τὴν ἀνθρωπίνης ψυχῆς βεβαιῶν, καὶ δίκην οὐκ ἔστιν ἀπολιπεῖν, ἀναιρῶντα δίκην. Οὔσῃ δὲ τῇ ψυχῇ, μᾶλλον τοῦ τελευτῆσαι μᾶλλον εἰκὸς ἐστὶ καὶ τιμὰς ἀποδίδοσθαι καὶ τιμωρίας. Ἀγωνίζεται γὰρ, ὥσπερ ἀθλη- 562
τὴς, καὶ τὸν βίον· ὅταν δὲ ἀφαγωνίσηται, τότε τυγχάνει τοῦ προσηκόντος. Ἀλλὰ ἃς μὲν ἐκεῖ καθ' ἑαυτὴν ἅσα νομίζεται τοῦ προβεβιωμένων χάριτας ἢ ποινὰς κολάσεις, οὐθὲν εἰσὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ζῶντας, ἀλλ' ἀπιστοῦνται καὶ λανθάνουσιν· αἱ δὲ ἀφ' ὧν παῖδων ἴσασι καὶ διὰ γένους, ἐμφανεῖς τοῖς δοκοῦσι γενόμεναι, πολλοὺς ἀποτρέπουσι καὶ συστέλλουσι τοῦ πονηρῶν· ὅπου δ' οὐκ ἔστιν αἰσχίων οὐδὲ λυπροῦσα μᾶλλον ἑτέρα κόλασις, ἢ τοὺς ἐξ ἑαυτοῦ κακοὺ

animis demulcendis facer.) Similiter cum Spartani oraculo essent jussi placare animam Pausaniæ, exciti ex Italia animarum lustratores, facto sacrificio simulachrum templo avellerunt.

XVIII. Una igitur, aiebam, eademque ratione et Providentia dei, et animæ humanæ permansio stabilitur, neque potest relinqui altero sublato alterum. Ergo animæ post mortem exstanti magis probabile est vel præmia vel pœnas reddi. Vitam enim quasi certamen quoddam obit, et certamine peracto consequitur quod meruit. Enimvero quos ibi honores, aut quæ supplicia ob actam vitam percipit ea sola existens, nihil ista ad nos qui vivimus attinent, sed ignorantur, fidesque iis derogatur: quæ liberos stirpemque pervadunt pœnæ, viventibus conspicuæ, multos malorum dehortantur atque reprimunt. Non esse autem fœdiorem ullam pœnam aut quæ majorem afferat dolorem, quam si quis videat sua culpa suis posteris male esse; et cum quis viderit impii sceleratique

Digitized by Google

πάσχοντας δι' αὐτὸς ὁρᾶν, ἢ ὅτι ψυχὴν ἀνδρὸς ἀσεβοῦς
καὶ ὠθουμένης μετὰ θάνατον ἐφορῶσαι οὐκ ἀνδριάντας,
B οὐδὲ τιμάς τινας ἀναιρεσόμενος, ἀλλὰ παῖδας ἢ φίλους
ἢ γένος ἢ οἰκεῖον αὐτῆς ἀτυχήμασι χρωμένους μεγάλοις
δι' αὐτὸν, καὶ δεῖλον τινοῦντας, οὐδεὶς ἂν ἀγαπήσειεν αὖθις
ὑπὲρ ταῦς τοῦ Διὸς τιμαῖς, ἄδικον γενέσθαι καὶ ἀκόλαστον.
ἔχω μέν τινα καὶ λόγον εἰπεῖν, ἕναλλος ἀκροᾶσθαι, σκοπῶ δὲ
μὴ φανῇ μῦθος ὑμῖν μόνον οὗτος χρῶμαι τῷ εἰκότι. Μη-
δαμῶς, εἶπεν ὁ Ὀλυμπικός, ἀλλὰ διελθὲ κἀκεῖνον. Τὰ
δὲ αὐτὰ καὶ τὰ ἄλλων δεομένων, Ἐάσατε, εἶπον, ἀποδοῦ-
ναί με τῷ λόγῳ τὸ εἰκός· ὕστερον δὲ τὸν μῦθον, ἐὰν δόξῃ,
κινήσομεν, εἴ γε δὴ μῦθος ἐστίν.

C ιθ'. Ὁ δὲ Βίων τὰ θεὰν κολάζοντα τοὺς παῖδας τῶν
πονηρῶν, γελοιότερον εἶναί φησιν ἰατρεῖν, διὰ νόσον πάππου
καὶ πατρὸς, ἔκγονον ἢ παῖδα φαρμακεύοντος. Ἔστι δὲ τὰ

B. 3. οἷδεις ἂν] Forte ſupplendum, ἰδών τις οἷδεις ἂν—ἄδικος γενέσθαι καὶ ἀκόλαστος. Itaque verti. Item fere Amiot.

animam hominis poſt mortem inſpectare non ſtatuas ſuas aliquas everti aut honores antiquari, ſed propter ſua ipſius flagitia liberos ſuos, aut amicos, aut neceſſarios gravibus premi calamitatibus et pœnas dare: talem igitur animam qui viderit neminem vel Jovis honoribus inductum iri ut intemperans denuo fiat et injuſtus: poſſim vobis ſermone quodam demonſtrare, quem nuper audivi, niſi vereor ne vos fabulam putaretis: itaque tantum utar probabilibus. Quin tu, inquit Olympicus, eum nobis narra. Eadem reliquis orantibus, Sinite, inquam, me probabilia perſequi: deinde, ſi ita videbitur, fabulam, ſiquidem fabula eſt, proferemus.

XIX. Etenim Bion deum qui malorum liberis ſupplicia inferret, magis aiebat ridiculum eſſe medico, qui filio aut nepoti ob morbum patris vel avi medicinam adhiberet. Sunt vero hæ res aliquatenus diffi-

Digitized by Google

μὴ ἀνόμοια τὰ παραγγέλματα, πῆ δὲ ἐοικότα καὶ ὅμοια. Νόσου μὲν γὰρ ἄλλος ἄλλον οὐ παύει θεραπευόμενος, οὐδὲ βέλτιόν τις ἔχει τῶν ὀφθαλμιώντων, ἢ πυρετιόντων, ἰδὼν ἄλλον ὑποαλειφόμενον ἢ καταπλασσόμενον· αἱ δὲ τιμωρίαι τῶν πονηρῶν ἀφ' τοῦτο διάκεινται πᾶσιν ὅτι δίκης κατὰ λόγον παρεχομένης ἔργον ὄφις ἐστίν, ἑτέρους δ' ἑτέρων κολαζομένων ὀπιθεῖν. Ἡ δὲ παρούσα τῷ ζητουμένῳ τὸ παραβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ βίου ἔλαθεν αὐτόν· ἤδη γὰρ ἀνδρὸς εἰς νόσημα μοχθηρὸν οὐ μὴν ἀνίατον ἐμπεσόντος, εἶτ' ἀκρασίᾳ καὶ μαλακίᾳ παρεμένου τῷ πάθει τὸ σῶμα καὶ ἀφαφαρέντος, ἰὸν οὐ δυνάμενα νοσεῖν, ἀλλὰ μόνον ὀπιπηδίως ἔχοντα πρὸς τὴν αὐτὴν νόσον, ἰατρὸς, ἢ οἰκεῖος, ἢ ἀλείπτης καταμαθὼν, ἢ δεσπότης ἀρχὴν, ἐμβαλὼν εἰς δίαιταν αὐστηράν, καὶ ἀφελὼν ὅλα καὶ πέμματα καὶ πότους καὶ γύναια, φαρμακείαις δὲ χρησάμενος ἐπιτηδείοις, καὶ ἀφαπονήσας τὸ σῶμα γυμνασίοις, ἐσκέδασε καὶ ἀπέκαμψε, μεγάλην πάθους σπέρμα μι-

miles, aliquatenus etiam ſimiles. Alius enim dum ſanatur, alium qui ſimili eſt in morbo, nihil juvat: neque quiſquam ex oculis aut febre laborans levatus eſt malo, quod alium videret ungi aut emplaſtro illini: malorum autem ſupplicia omnibus hoc demonſtrant, Juſtitiæ ratione pergentis opus eſſe aliis puniendis alios coërcere. Neque ſenſit Bion, quid in hac ſimilitudine conveniret propoſitæ quæſtioni. Quippe viri qui in morbum gravem, neque tamen immedicabilem, inciderit, ac deinde ob intemperantiam et mollitiem prodito corpore perierit, filium non ægrotare, ſed proclivem duntaxat ad idem morbi genus creditum medicus, aut neceſſarius aliquis, aut alipta ſentiens, aut bonus dominus, in victus rationem auſteram conjiciens, adimenſque obſonia, bellaria, potationes, ſcorta, utenſque continentibus medicationibus, exercitationibuſque corpus durans, magnum malum exiguo ſemine diſſipando averterit,

χρὴ οὐκ ἐάσας εἰς μέγεθος προελθεῖν· ἢ γὰρ οὐχ οὕτως ὀλιγωρήσομεν, προσέχειν ἀξιοῦντες ἑαυτοῖς καὶ φυλάττεσθαι, καὶ μὴ ὀλιγωρεῖν ὅσοι γεγόνασιν ἐκ πατέρων ἢ μητέρων νοσηματιῶν, ἀλλ' εὐθὺς ἐξωθεῖν τὴν ἐγκαθεζομένην ἀρχὴν εὐκίνητον οὖσαν καὶ ἀκροσφαλῆ πρὸς μελαγχολικὰς μεθάνοιας. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν. Οὐ τοίνυν ἄτοπον, εἶπον, ἀλλ' ἀναγκαῖον, οὐδὲ γελοῖον, ἀλλ' ὠφέλιμον πρᾶγμα ποιεῖσθαι, ἐπιληπτικῶν παισὶ καὶ μελαγχολικῶν καὶ ποδαγρικῶν γυμνάσια καὶ ἀσκήσεις καὶ φάρμακα προσφέροντες, οὐ νοσοῦσιν, ἀλλ' ἵνα τὸ μὴ νοσήσαι. Τὸ γὰρ ἐκ πονηροῦ σώματος γινόμενον σῶμα τιμωρίας μᾶλλον, ἰατρείας δὲ καὶ φυλακῆς ἄξιόν ἐστιν· ἢ εἴ τις, ὅτι τὰς ἡδονὰς ἀφαιρεῖ, καὶ δηγμὸν ἐπάγει καὶ πόνον, τιμωρίαν ὑπὸ δειλίας καὶ μαλακίας ὀνομάζει, χαίρειν ἐατέον. Ἆρ' οὖν σῶμα μὲν ἔκγονον φαύλου σώματος ἄξιόν ἐστι θεραπεύειν καὶ φυλάττειν, κακίας δὲ ὁμοιότητα συγγενικὴν

E. 3. ἑαυτοῖς] Sanfi a Venet. Vulgo, ἑαυτούς.

non paſſus progrediendo augeri. Nonne enim ſic præcipimus, animadvertendos, non negligendos eſſe qui patre aut matre morboſa nati ſunt, ſtatimque innatum mali principium mobile et ad lædendum in proclivi ſitum ejiciendum eſſe antevertendo? Omnino quidem, reſpondebant. Non ergo abſurdam rem, inquam ego, ſed neceſſariam, neque ridiculam, ſed utilem agimus, quando filiis, comitiali morbo, melancholia, aut podagra detentorum, exercitationes, victus rationem, et medicamenta accommodamus, non quod ægrotent, ſed ut ne hoc fiat. Natum enim e malo corpore corpus ſupplicium ſane nullum, ſed medicinam tamen et cuſtodiam meretur: quam quia voluptatibus abſtinet, morſumque et dolorem infert, qui ob mollitiem et timiditatem ſupplicii afficit nomine, miſſus eſt faciendus. An ergo corpus e vitioſo natum corpore curare et cuſtodire convenit? malitiæ innatam ſimilitudinem in tenera indole

Digitized by Google

ἐν νέῳ βλαστάνουσαν ἤθη καὶ ἀναφυομένην ἐᾶν δεῖ, καὶ πε- 562
ριμένειν καὶ μέλλειν ἄχρις ἂν ἐκχυθεῖσα τοῖς πάθεσιν ἐμ-
φανὴς γένηται κακόφυτα τ' ἀμφανῆ θεραπεύων καρπόν;
ὡς φησι Πίνδαρος.

κ'. Ἢ καὶ τοῦτο μὴ ὁ θεὸς οὐδὲν τῶ Ἡσιόδῳ σο-
φώτερος, ἀφικελευομένου καὶ παρεγχυῶντος,

Μηδ' ἀπὸ δυσήνιον τάφρου ἀποστήσαντα
Σπερμαίνειν γυναῖκα, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτὸς,

ὡς οὐ κακίαν μόνον οὐδ' ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ λύπην καὶ χα-
ρὰν καὶ πανθ' ὅσα ἀναδεχομένης τῆς γενέσεως, ἱλαροὺς καὶ
ἡδεῖς καὶ ἀφικνουμένους ἄγειν θεὸς ἐπὶ τέκνωσιν. Ἐκεῖνο
δὲ οὐκ ἔστι, κατ' Ἡσίοδον, οὐδὲ ἀνθρωπίνης ἔργον σο-
φίας, ἀλλὰ θεῦ, τὸ διορᾶν καὶ διαισθάνεσθαι τὰς ὁμοιοπα- B
θείας καὶ τὰς διαφορὰς, πρὶν εἰς μεγάλα τοῖς πάθεσιν
ἐμπεσούσας ἀδικήματα, γενέσθαι καταφανεῖς. Ἄρκτων
μὲν γὰρ ἔτι νήπια, καὶ λύκων τέκνα καὶ πιθήκων, εὐθὺς

A. 3. τὸν ἀμφανῆ] Legendum τ' ἀμφάνη, ut Ruhnk. Similiter fere Venet. τ' ἐκφανεῖ.

germinantem et enaſcentem negligere debemus, et moras nectere tantiſper dum ſe effundat, motibuſque pravis *malignum occulti animi fructum detegat*, ut ait Pindarus?

XX. An hac ratione nihilo deus ſapientior videbitur quam Heſiodus, qui ſic præcipit,

Non ſerito redieus triſti de funere prolem:
Da natis operam divum convivia linquens:

ſcilicet non vitii modo et virtutis, ſed gaudii etiam ac triſtitiæ, omniumque id genus rerum capax quia eſſet genitura, ideo ad procreationem prolis jubens nos hilari animo ſereneque aggredi? Illud vero non a ſententia Heſiodi proficiſcitur, neque humanæ eſt opus ſapientiæ, ſed dei, perſpicere ingeniorum ſimilitudines, et diſcrimina, priuſquam ab animorum motibus in magna erumpentibus flagitia detegantur. Sane urſorum catuli, et luporum ac ſimiarum, ſta-

Digitized by Google

ἐμφαίνει τὸ συγγενὲς ἦθος, ὑπὸ μηδενὸς ἐπαμπεχόμενον μηδὲ καλαπλαττόμενον· ἡ δ' ἀνθρώπου φύσις, εἰς ἔθη καὶ δόγματα καὶ νόμους ἑαυτὴν ἐμβαλοῦσα, κρύπτει τὰ φαῦλα, καὶ τὰ καλὰ μιμεῖται πολλάκις, ὥστε ἢ παντάπασιν ἐξαλεῖψαι καὶ διαφυγεῖν ἐγγενῆ κηλῖδα τῆς κακίας, ἢ C διαλαθεῖν πολὺν χρόνον, οἷον ἔλυτρον τι ἑαυτῇ τὴν πανουργίαν περιβαλοῦσαν· διαλαθεῖν δὲ ἡμᾶς, τὸ ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς ἢ δήγματος ἐκ τῶν ἀδικημάτων μόλις ἀναθαρρῆσαι τὴν κακίας, μᾶλλον δὲ ὅλως τότε γίγνεσθαι νομίζοντας, ἀδίκους ὅτε ἀδικοῦσιν, ἀκολάστους ὅτε ὑβρίζουσιν, καὶ ἀνάνδρους ὅτε φεύγουσιν· ὥσπερ εἴ τις οἴοιτο τοῖς σκορπίοις ἐμφύεσθαι τὸ κέντρον ὅτε τύπτουσιν, καὶ ταῖς ἐχίδναις τὸν ἰὸν ὅτε δάκνουσιν· εὐήθως οἰόμενος. Οὐ γὰρ ἅμα γίγνεσθαι καὶ φαίνεσθαι τῶν πονηρῶν ἕκαστος· ἀλλ' ἔχει μὲν ἐξ ἀρχῆς τὴν κακίαν, χρῆται δὲ, καιρῷ καὶ δυνάμεως ἐπιλαβόμενος, τῷ κλέπτειν ὁ κλέπτης, καὶ τῷ μοιχεύειν ὁ τυ- D φαννικός. Ἀλλ' ὁ θεὸς οὐκ ἀγνοεῖ δήπου τὴν ἑκάστου διά-

tim ſuam oſtendunt indolem, nulla velatam aut oblitam re: humanum ingenium in mores, opiniones, legeſque ſe conjiciens, ſæpenumero vitiis occultatis bona imitatur, ut aut omnino tandem eluat innatam vitii maculam, aut verſutia tanquam exuvio quodam tectum longo tempore deliteſcat, ac nos fallat: nos, inquam, qui velut icti aut morſi uno quovis flagitiorum vix tandem nequitiam ſentimus, immo tum demum injuſtos fieri putamus homines, cum injuria nos afficiunt, intemperantes cum libidinem exercent, timidos cum fugiunt: non aliter quam ſi quis opinetur ſcorpiis ſtimulum innaſci quando pungunt, et viperis venenum quando mordent. Quæ quidem ſtulta eſt opinio. Non enim ſimul et fit malus aliquis, et malus eſſe cernitur: ſed jam inde ab initio præditus pravitate, occaſionem facultatemque nactus furatur fur, leges violat tyrannicæ indolis homo. At vero deus non ignorat cujuſque ingenium et

Digitized by Google

ζεσιν καὶ φύσιν, ἅτε δὴ ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰσθάνεσθαι πεφυκὼς, ὅτ' ἀναμένει τὴν βίαν ἐν χερσὶ γενομένην, καὶ τὴν ἀναίδειαν ἐν φωνῇ, καὶ τὴν ἀκολασίαν ἐν αἰδοίοις κολάζειν. Οὐ γὰρ ἀμύνεται τὴν ἀδικηθεῖσαν χερῶν παθὼν, οὐδὲ ὀργίζεται τῷ ἁρπάσαντι βιασθεὶς, οὐδὲ μισεῖ τὴν μοιχὸν ὑβρισθείς· ἀλλ' ἰατρείας ἕνεκα τὸν μοιχικὸν καὶ πλεονεκτικὸν καὶ ἀδικητικὸν κολάζει πολλάκις, ὥσπερ ἐπιληψίαν, τὴν κακίαν φρίν ἢ καταλαβεῖν ἀναγκῶν.

κα'. Ἡμεῖς δὲ ἀρτίως μὲν ἠγανακτοῦμεν ὡς ὀφὲ τὴν βραδύτητα τῶν πονηρῶν δίκην διδόντων· νῦν δὲ, ὅτι τὴν πρὶν Ε ἀδικεῖν οὖσαν, τὴν ἕξιν αὐτῶν κολούει καὶ τὴν ὄρεξιν, ἐγκαλοῦμεν, ἀγνοοῦντες ὅτι τῷ γενομένῳ πολλάκις τὸ μέλλον, καὶ τὸ λανθάνον τῷ φανερῷ, χεῖρον ἐστὶ καὶ φοβερώτερον· οἱ δυνάμενοι δὲ συλλογίζεσθαι τὰς αἰτίας δι' ἃς οὕτως μὲν τὴν ἀδικοῦσαν ἕξιν βέλτιόν ἐστιν, οὕτως δὲ καὶ

E. 2. ἀδικοῦσαν οὖσαν] Sic Venet. Vulgo, ἀδ. οὖσαν.

naturam, ut qui animam ſuapte natura magis quam corpus ſentiat, neque eo rem differt, ut violentiam jam manibus, impudentiam voce, libidinem pudendis proditam puniat. Non enim ulciſcitur ſe accepta injuria, neque raptori iraſcitur vim paſſus, aut mœchum odit affectus injuria: ſed medicinæ faciendæ cauſa ſæpe plectit ad adulterium, avaritiam, vel injuriam faciendam proclivem, vitium veluti morbum comitialem anteverterens priuſquam erumpat.

XXI. Nos interim qui paulo ante indignabamur ob fera ſontium ſupplicia, nunc id culpamus, quod deus ante quam committantur flagitia ipſum pravum animi habitum coërcet; quippe ignorantes ſæpe futura factis, et occulta apertis deteriora majorique digna metu eſſe: neque docti ratiocinari cauſas, propter quas nonnullos expedit etiam perpetrato ſcelere miſſos facere, alios etiamnum meditantes ma-

Digitized by Google

ἀφηνυσμένους προσκαλαμβάνειν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ φάρμακα οἷσι μὴ ἐχ ἁρμόζει νοσοῦσιν, οἷσι δὲ λυσιτελεῖ καὶ μὴ νοσοῦσιν, ὑπισφαλέστερον ἐκείνων ἔχουσιν. Ὅθεν
F ὁδὲ πάντα τὰ τῶν τεκόντων σφάλματα εἰς τοὺς ἐκγόνους οἱ θεοὶ τρέπουσιν· ἀλλ' ἐὰν μὴ ἐκ φαύλου γένηται ἀρχηγὸς, ὥσπερ εὐεκτικὸς ἐκ νοσώδους, ἀφεῖται τῆς τοῦ γένους ποινῆς, οἷον ἐκποίητος τῆς κακίας γενόμενος· νέῳ δὲ εἰς ὁμοιότητα μοχθηρᾶς γένους ἀναφερομένῳ προσπίπτει δίκη ποινὴν, ὡς χρέα κληρονομίας, διαδεχομένῳ τὴν πονηρίας τιμωρίαν. Οὐ γὰρ Ἀντίγονός γε διὰ Δημήτριον, οὐδὲ τὸν πατρὸς Φυλεὺς δι' Αὐγέαν, οὐδὲ Νέστωρ ἀφ' Νη-
563 λέως δίκας ἔδωκεν· ἐκ κακῶν μὲν γὰρ, ἀγαθοὶ δὲ ἦσαν· ἀλλ' ὅσων ἡ φύσις ἔτρεφε καὶ προσήπατο τὸ συγγενὲς, τούτων ἡ Δίκη διώκουσα τιμὴν ὁμοιότητα τῆς κακίας, διέξηλθεν. Ὡς γὰρ ἀκροχορδόνες καὶ μελάσμαλα καὶ φακοὶ πατέρων ἐν παισὶν ἀφανισθέντες, ἀνέκυψαν ὕστερον ἐν υἱωνοῖς

F. 4. ἀνιάτους] Recepi veriſſimam correctionem, item a Mez. confirmatam.
F. 8. τῶν προπατόρων] Delet Mez. At Reiſk. corrigit, τῶν πάλαι ἡρώων.

ficium pœna anteverti: quomodo medicamentorum quædam non congruunt ægrotantibus, conducunt autem aliis non laborantibus, ſed in periculo quam ægroti verſantibus majore. Hinc eſt, quod non omnia parentum peccata dii in liberos convertunt: ſed ſi quis de malo naſcitur bonus, tanquam bene affecti corpore natus de morboſo, is generis pœna liberatur, veluti e malitia adoptatus in familiam virtutis: at juveni, qui morbo in ſimilitudinem generis refertur atque redigitur vitioſi, ei nimirum convenit tanquam hæredi debitas pœnas vitii perſolvere. Non enim profecto Antigonus propter Demetrium, non Phyleus propter Augeam, non Neſtor propter Neleum ſuſtinuit pœnam: nati enim hi malis, boni ipſi fuerunt: ſed quorum natura amplexa eſt cognatam malitiam, hos Juſtitia ſimilitudinem pravitatis perſequens ſupplicio affecit. Verrucæ, nævi, lentes, parentum in filiis non viſi, aliquando in nepotibus de-

Digitized by Google

χὴ θηλατειδῆς· χὴ γυή τις Ἑλληνὶς παῖσα βρέφος μέλαν, εἶτα χρονιζούσης μοιχείας, ἐξανεῦρεν αὐτῷ Αἰθίοπος ὄσαν γενεὰν τεταρτῷ· τὸν δὲ Πύθωνος τὸν Νισιβέως παίδων, ὃς ἔναγχος τέθνηκε, λεγομένου τοῖς Σπαρτοῖς τοιοῦτόν τι ἐν τῷ σώματι, διὰ χρόνων τοσούτων ἀναφύσης καὶ ἀναδύσης, ὥσπερ ἐκ βυθοῦ, τὸ τοῦ γένους ὁμοιότητος· ὕστερον πολλάκις ἤδη καὶ πάθη ψυχῆς αἱ τοιαῦται κρύπτουσι γενέσεις καὶ καταδύουσιν, ὕστερον δέ ποτε καὶ δι' ἑτέρων ἐξωθοῦσι καὶ ἀπέδωκε τὸ οἰκεῖον εἰς κακίαν καὶ ἀρετὴν ἡ φύσις.

κβ'. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησα, διαμειδιάσας ὁ Ὀλυμπικός, Οὐκ ἐπαινοῦμέν σε, εἶπεν, ὅπως μὴ δέξωμεν ἀφιέναι τὸν μῦθον, ὡς τοῦ λόγου τοῦτο ἀποδεῖξαι ἱκανῶς ἔχοντος, ἀλλὰ τότε δώσομεν τὴν ἀπόφασιν ὅταν κἀκεῖνον ἀκούσωμεν. Οὕτως οὖν ἔφην, ὅτι ὁ Σολεὺς Θεσ-

B. 9. κἀκεῖνον] Ita Venet. Vulgo, κἀκεῖνα.

B. 10. ὁ Σολεὺς Θεσπίσιος, ἀνὴρ] Ita Mez. et Reisk. Vulgo, Σολεὺς ὁ Θεσπίσιος ἀνήρ.

nuo apparuerunt: et quædam mulier Græca cum nigrum peperisset infantulum, adulterii postulata invenit se quarto gradu progeniei ab Æthiope procreatam: ac Pythonis Nisibensis, qui nuper commutavit vitam cum morte, dictus genus a Spartis (hi sunt homines e satis a Cadmo draconis dentibus enati) ducere, filiorum quidam hastæ figuram in corpore suo in lucem extulit, similitudine generis tam multis post ætatibus tanquam e profundo emergente. Eodem modo sæpe animi adfectiones in prima prole occultantur: in posterioribus propaginibus natura demum similitudinem vitii aut virtutis instaurat.

XXII. His dictis ego cum conticuissem, subridens Olympicus, Non, inquit, laudamus te, ne quasi satis demonstrato proposito videamur fabulam dimittere: hac demum audita, pronunciabimus. Tum ego narrationem sic sum prosecu-

Digitized by Google

Θησεὺς, ἀνὴρ ἐκείνου τοῦ γενομένου μεθ' ἡμᾶς οὐδαμῆ
C Πρωτογένους οἰκεῖος καὶ φίλος, ἐν πολλῇ βιώσας ἀκολα-
σίᾳ τὸν πρῶτον χρόνον, εἶτα ταχὺ τὴν οὐσίαν ἀπολέσας,
ἤδη χρόνον τινὰ καὶ ἀφ' ἡδονῆς ἀνάγκην ἐγένετο πονηρὸς, καὶ
τὸν πλοῦτον ἐκ μεταγοίας διώκων, αὐτὸ τοῖς ἀκολάστοις
ἔπαθε πάθος, οἱ τὰς γυναῖκας ἔχοντες μὴ οὐ φυλάττουσι,
προέμενοι δὲ πειρῶσιν αὖθις ἀδίκως ἑτέρους συνόντας
ἀφαιρεῖσθαι. Οὐδενὸς οὖν ἀπεχόμενος αἰσχροῦ φέροντος εἰς
ἀπόλαυσιν ἢ κέρδος, οὐσίαν μὲν ὀλίγην, δόξαν δὲ πο-
νηρίας ἐν ὀλίγῳ πλείστην συνήγαγε· μάλιστα δὲ αὐτὸν
D διέβαλεν ἀνενεχθεῖσά τις ἐξ Ἀμφιλόχου μαντεία· πέμ-
ψας γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἠρώτα τὸν θεὸν Εἰ βέλτιον βιώσεται
τὸν ὁπλοίκτον βίον· ὁ δὲ ἀνεῖλεν, Ὅτι πρόξει βέλτιον ὅταν
ἀποθάνῃ. Καὶ δὴ πόπον τινὰ τοῦτο μετ' οὐ πολὺν
χρόνον αὐτῷ συνέπεσε. Καλενεχθεὶς γὰρ ἐξ ὕψους τινὸς

B. 11. μεθ' ἡμᾶς] Forte καθ' ἡμᾶς, ut Turneb. vel μεθ' ἡμῶν, ut Mes.

tus. Theſpeſius Solenſis, vir Protogenis, ejus qui hic nobiſcum fuit, familiaris atque amicus, cum primis temporibus perquam diſſolute vixiſſet, atque exinde rem familiarem celeriter perdidiſſet, aliquandiu etiam neceſſitate impellente malis ſe dedit artibus, et pœnitentia ductus, dum divitias ſectatur, idem eſt expertus, quod uſu venire intemperantibus ſolet, qui uxores dum habent, non cuſtodiunt, dimiſſaſque et aliis conjunctas improbe corrumpere conantur. Is ergo Theſpeſius dum nulla turpi re abſtinet, quæ voluptatem aut quæſtum videretur conciliatura, brevi temporis ſpatio opes non ſane magnas, opinionem autem malitiæ ſummam ſibi paravit. Maxime autem eum notavit oraculum ab Amphilocho allatum: cum enim, ut fertur, miſiſſet ad deum, ſcitatum *An reliquum vitæ victurus eſſet melius*, reſponſum fuit, *Melius habiturum poſtquam mortuus foret.* Ac ſane hoc illi quodammodo non poſt multum temporis accidit. De ſublimi enim in cervicem delapſus, ic-

Digitized by Google

εἰς τραχηλον, ὑ γενομθὼν τραύματος, ἀλλὰ πληγῆς μό-
νον, ἐξέβανε, καὶ τελαῖος ἦδη περὶ τὰς ταφὰς αὐτὰς
ἀνελύεγκε· ταχὺ δὲ ῥωθεὶς, ὑ παρ' αὐτῷ γενόμθος, ἄ-
πιςόν τινα τῷ βίῳ τ' μεταβολὴν ἐποίησεν. Οὔτε γὰρ δικαι-
ότερον περὶ τὰ συμβόλαια γινώσκουσιν ἕτεροι Κίλικες σὺ
τοῖς τότε χρόνοις γενόμθοι, ὔτε περὶς τὸ θεῖον ὁσιώτεροι,
ὔτε λυπηρότεροι ἐχθροῖς, ἢ βεβαιότεροι φίλοις· ὥστε ὑ Ε
πολλοὺς τὺς ἐντυγχάνοντας, αὐτῷ τιὼ αἰτίαν ἀκοῦσαι τῆς
διαφορᾶς, ὐκ ἀπὸ τ' τυχόντος οἰομθοὺς γεγονέναι δια-
κόσμησιν εἰς ἦθος τοσαύτην, ὅσον ἰδὼν ἀληθὲς, ὡς αὐτὸς
διηγεῖτο, τῷ τε Προτογένει καὶ τοῖς ὁμοίοις ἐπιφέρει τ'
φίλων. Ἐπεὶ γὰρ ἐξέπεσε τὸ φρονεῖν τ' σώματος, οἷον ἂν
τις εἰκάσειε πλοίου κυβερνήτης εἰς βυθὸν ἀπορρήξεις πάθοι το-
σοῦτον, ὅσους ὑπὸ τ' μεταβολῆς ἔχει· εἶτα μικρὸν
ἐξαρθεὶς, ἔδοξεν ἀναπνεῖν ὅλος, καὶ περιορᾶν παλαιὰ

E. 2. ἐντυγχάνοντας αὐτῷ] Ita Ald. Baſ. Xyl. A. Moſc. 1. 2. Mez. Vulgo, ἐντυγχάνοντας αὐτῶ.
E. 3. γεγονέναι διακόσμησιν] Sic Jannot. Schott. Mez. Vulgo, γεγονέναι τῆς διαφορᾶς διακόσμησιν.
E. 9. ὅλος] S c Ald. Baſ. Xyl. Moſc. 1. 2. Colleg. Nov. et Var. lect. A. Vulgo, ὅλως.

tu abſque ullo vulnere accepto mortuus eſt, tertiaque poſt die ſub ipſam funerationem revixit. Mox recuperatis viribus ad ſe reverſus, incredibilem quandam vitæ mutationem inſtituit. Nam neque juſtiorem in contractibus ullum eo tempore noverunt Cilices, neque majore adverſum deos pietate, neque hoſtibus moleſtiorem, neque magis fidum amicis. Quo factum eſt, ut quibus res cum ipſo erat, cauſam cognoſcere tantæ diverſitatis averent, non vilem aut vulgarem eam fuiſſe arbitrantes. Quam eorum fuiſſe veram opinionem, intelligi poteſt ex his quæ ipſe Protogeni, aliiſque bonis amicis narravit. Nam ſimul atque mens corpore excidit, principio ejuſmodi ſenſit mutationem, qualis eveniat gubernatori e navi in profundum mare abjecto. Deinde paululum elatus, viſus eſt ſibi totus reſpirare, et ani-

Digitized by Google

ρ ἦεν, ὥσπερ ἐκὰς ὄμματος ἀνοιχθείσης τ ψυχῆς. Ἑώρα δὲ τῶν παρεστέρων οὐδὲν· ἀλλ' ἢ τὰ ἄστρα παμμεγέθη, καὶ ἀπέχοντα πλῆθος ἀλλήλων ἄπλετον, αὐγαί τε τῇ χροιᾷ θαυμασὴν ἀφιέντα καὶ τόνον ἔχουσαν· ὥστε τ' ψυχὴν ἐποχουμένην, λείως οἷον ὥσπερ ἐν γαλήνῃ τῷ φανὲν ῥᾳδίως πάντη καὶ ταχὺ διαφέρεσθαι. Τὰ δὲ πλεῖστα τ θαυμάτων ὠδύρετο, ἔφη τὰς ψυχὰς τ τελευτώντων κάτωθεν ἀνιούσας παμφόλυγα φλογοειδῆ ποιεῖν ἐξιταμένην
564 τῷ ἀέρι, εἶτα ῥαγνυμένης ἀτρέμα τ παμφόλυγος ἀνθρωπείων τύπων ἐχούσας ἀνθρωποειδῆ, τὸν δὲ ὄγκον εὐαλεῖς· κινεμένας δὲ οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ τὰς μὲν ἀκαπνοῦ ἐλαφρότητι θαυμασῇ, καὶ διάτειναι ἐπ' εὐθείας ἄνω, τὰς δὲ, ὥσπερ οἱ ἄταχτοι, στρεφομένας ἅμα κύκλῳ· καὶ τοτὲ μὲν κάτω, τοτὲ δὲ ἄνω ῥεπούσας μικτήν τινα φέρεσθαι καὶ τεταραγμένην κίνησιν, καὶ πολλῷ πάνυ χρόνῳ καὶ μόλις ἀποκαθιζαμένην. Τὰς μὲν οὖν πολλὰς ἠγνόει

F. 5. οἷον ὥσπερ] Mss. delet. οἷον. Reiskius corrigit, ὥσπερ τινὲς.

ma velati unico oculo aperta undiquaque circumspicere. Conspexit autem nihil eorum quæ antea: sed stellas ingentes, et inter se immensis distantes intervallis, splendoremque admirabilis coloris emittentes efficacitate præditum, ita ut anima eo leviter vecta, tanquam in serenitate in lumine usquequaque celeriter vagaretur. Præterea hic plurima spectacula ab eo commemorata. Animas autem morientium narrabat eum sursum adscendunt, aëre cedente bullam efficere flammeam: qua deinde sensim rupta, exeant forma præditæ humana, mole exigua, et motu non ejusdem omnibus modi: quasdam enim celeritate admirabili exilire, et ad rectam lineam sursum emicare: alias fusi instar in orbem conversas, alias sursum, alias deorsum vergendo, mixta quadam et turbida moveri agitatione, vix longo admodum temporis tractu subsistente. Pleraque earum ignorabat,

τίνες εἰσί· δύο δὲ ἢ τρεῖς ἰδὼν γνωρίμους ἐπειρᾶτο προσμίξαι καὶ προσφθεῖν· αἱ δ' οὔτε ἤκουον, οὔτε ἦσαν παρ' ἑαυταῖς, ἀλλ' ἐκφερόμεναι καὶ διασπώμεναι, πᾶσαν ἅμιλλαν ἀποφεύγουσαι καὶ B χαῦσιν, ἐρέμβοντο πρῶτον αὐταὶ καθ' ἑαυτάς, εἶτα πολλαῖς ὁμοίως διακεκμηκυίαις ἀντυγχάνουσαι καὶ περιπλεκόμεναι, φοραί τε πάσας πρὸς ἡδὺν ἀκρίτως ἐφέροντο, καὶ φωνὰς ἵεσαν ἀσήμους, οἷον ἀλαλαγμοὺς ἡρίνους καὶ φόβου μεμιγμένας· ἄλλαι δὲ ἄνωθεν ἐν ἄκρῳ τῷ περιέχοντος, ὀφθῆναί τε φαιδραί, καὶ πρὸς ἀλλήλας ὑπ' εὐμενείας γαμὰ πελάζουσαι, τὰς δὲ χορυβώδεις ἐκείνας ἐκτεποίμενας, διεσήμηνον, ὡς ἔοικεν, συστολὴ μὲν εἰς ἑαυτὰς τὸ δυσχερῶνον, ἐκπετάσει δὲ καὶ διαχύσει τὸ χαῖρον καὶ προσ- C ιέμενον. Ἐνταῦθα μίαν ἔφη συγγενῆς τινος ἰδεῖν, ἃ μύθοι σαφῶς· ἀποθανεῖν γὰρ ἔτι παιδὸς ὄντος· ἀλλ' ἐκείνῳ προσαναγνῶσαν ἐγγὺς, εἰπεῖν, Χαῖρε Θεσπέσιε· θαυ-

C. 1. διαχύσει] Sic. A. et Venet. Vulgo, διαλύσει.

C. 2. συγγενῶς τινος ἰδεῖν] Sumfi ἰδεῖν ex Coll. Muret. Jannot. Pol. idem Mez. annotavit ex libro vetere. Vulgo, deeſt.

ut retulit, quorum eſſent: duas aut tres notas ſibi cum conſpexiſſet, conatus eſt accedere et alloqui: illæ autem neque audiebant, neque apud ſe erant, ſed mentis expertes ac conſternatæ, omnem conſpectum tactumque fugientes vagabantur primum ſeorſim unaquæque, deinde multis eodem modo affectis obviam factæ et implicatæ, motibus promiſcuis et temerariis ciebantur, voceſque edebant obſcuras, quaſi vociferationes ejulatu et pavore mixtas. Aliæ autem ſupra in ſummo ambientis erant adſpectu ſplendidæ, et invicem ob benevolentiam coëuntes, tumultuantibus iſtis vitatis: ſignificabant nimirum ſeſe in ſe contrahendo moleſtiam, extendendo autem et pangendo gaudium et approbationem. Ibi aiebat quandam cujuſdam cognatorum animam, quem utpote ipſo puero mortuum, non ſatis bene agnoſceret, prope acceſſiſſe, ac dixiſſe, *Salve Theſpeſi.* Mira-

Digitized by Google

μάσαντα δὲ αὖθις καὶ φάσαντος ὡς ὁ Θεσπέσιος ἀλλ' Ἀριδαῖός ἐστι, Πρότερόν γε, φάναι, τὸ δὲ ὀπίσω τῆδε, Θεσπέσιος εἶ· καὶ γὰρ τοι τεθνήξῃ, ἀλλὰ μοῖρά τινι θεῶν ἥκεις δεῦρο τῷ φρονοῦντι τιὸ δὲ ἄλλην ψυχήν, ὥσπερ ἄγκυρον, οὐ τῷ σώματι καταλέλοιπας· σύμβολον δέ σοι καὶ νῦν καὶ αὖθις ἔσται τὸ τὰς ψυχὰς τῶν τεθνηκότων D μήτε σκιὰν ποιεῖν, μήτε σκαιρομμύττειν. Ταῦτα ἀκού-σας ὁ Θεσπέσιος, ἤδη τε μᾶλλον ἑαυτὸν τῷ λογίζεσθαι ἐπιστήσατο, καὶ ἀμβλέπει, εἶδεν ἐμπρὸ μοῦ τινα σποδοειδῆ ἀμυδρὰν πᾶσι καὶ σκιώδη γραμμήν, ἐκείνους δὲ ἐναλλαμπρυνομένους κύκλῳ καὶ διαφανεῖς ὄντας, οὐ μὴν ὁμοίως ἅπαντας· ἀλλὰ τὰς μοῦ, ὥσπερ ἡ καθαρωτάτη πανσέληνος, ἐν χροιᾷ λεῖον καὶ συνεχὲς καὶ ὁμαλῶς ἰσχούσας· ἑτέρων δὲ φολίδας τινὰς διατρεχούσας ἢ μώλωπας ἀραιοὺς· ἄλλας δὲ κομιδῇ ποικίλας καὶ ἀτόπους τὴν ὄψιν, ὥσπερ

C. 10. *καὶ αὖθις*] καὶ *sumfi ex Venet. Colleg. Nov. Mosc. 2. Vulgo, deest.*
D. 3. *μὴ τινα*] *τινα delendum.*
D. 5. *ἐκείνους*] *Forte, ἐκεῖνος.*

tum se respondisse, *Non Thespesius ego sum, sed Aridæus.* Tum animam intulisse, *Prius quidem Aridæus fuisti, postmodo autem Thespesius eris: non enim mortem obiisti, sed divino quodam fato tua huc venit mens, reliquis animæ facultatibus veluti ancbora in corpore relictis: atque rursum nunc tibi argumento hoc sit, quod animæ defunctorum neque umbram faciunt, neque connivent.* His auditis Thespesius jam et magis colligere se et ad rationis usum redire cœpit, et cum perspexisset, animadvertit sibi comitari appendicis loco obscuram quandam et umbrosam lineam, illas vero animas fulgore circundari et intus esse pellucidas, non omnes tamen eodem modo: nimirum alias plenæ instar puriſſimæ Lunæ unum colorem lævem ac continentem æquabiliter exhibere: alias squamis quibusdam exilibus ac vibicibus percurrentibus maculatas: alias admodum vario et insolenti adspectu, nigris notis viperarum instar

οἱ ἔχεις, μελάσμασι κατεστιγμένους· ἄλλους δὲ τινας, E
ἀμβλείας ἀμυχὰς ἐχούσας. Ἔλεγεν οὖν ἕκαστα φράζων ὁ τῆ Θεσπεσίου συγγενὴς, (ἐπεὶ γὰρ οὔτω κωλύει τὰς ψυχὰς ὀνόμασι τὰ ἀνθρώπινα παραμυθεῖσθαι) ὡς Ἀδράστεια μὲν Ἀνάγκης καὶ Διὸς θυγάτηρ, ὅτι πᾶσι τιμωρὸς ἀναπάλτως τέτακται τοῖς ἀδικήμασι· καὶ τῶν ποινῶν ἔστε μέγας οὐδεὶς ἔστε μικρὸς γέγονεν, ὥστε ἢ λαθὼν ἀφαφεύγειν ἢ βιασάμενον· ἄλλην δὲ ἄλλη τιμωρία τεῖων οὐσῶν φύλακι καὶ χαλεπουργῷ παρέστηκε. τὰς μὲν γὰρ εὐθὺς ἐν σώματι καὶ ἀπὸ σωμάτων κολαζομένους μεταχειρίζεται ποινὴ ταχεῖα, παρέφ τινὶ πόπῳ καὶ παραλείποντι P
πολλὰ τῶν καθαρμῶν δεομένων· ὧν δὲ μεῖζόν ἐστιν ἔργον ἡ παρὰ τὴν κακίαν ἰατρεία, τούτους Δίκη μετὰ τελευτὴν ὁ δαίμων παραδίδωσι· τοὺς δὲ πάμπαν ἀνιάτους ἀπώσαμένης τὰ Δίκης, ἡ τελευτὴ καὶ ἀχρωτάτη τῶν Ἀδραστείας ὑπηρετῶν Ἐρινὺς, μεταθέουσα πλανωμένους καὶ παραφεύγον-

E. 8. ἄλλην δὲ ἄλλη] Ita reposui, loco vulgati ἄλλα δὲ ἄλλα. Xylander edidit, ἄλλην δὲ ἄλλῳ.

compunctas: alias etiam obtusis distinctas fissuris. Cæterum singula enarrans Thespesii ille cognatus (nihil enim impedit, quin hominum nominibus animas adficiamus) docuit Adrasteam Jovis et Necessitatis filiam omnibus flagitiis vindicem supremo loco collocatam esse: neque malorum quemquam ita vel magnum vel parvum umquam fuisse, ut aut latendo aut vim faciendo pœnæ subducere se potuerit. Porro alios aliter puniri, et ipsam tria suppliciorum genera tueri atque exsequi. Quosdam enim, aiebat, statim in corpore et per corpora plectendos pœna velox arripit miti quadam ratione, et quæ multa omittat expiationis indigentia. Quorum vero malitia operosiorem flagitat medicinam, eos genius post mortem Justitiæ tradit. Prorsus autem insanabiles Justitia repellente, tertia et sæviſſima Adrasteæ administrarum Erinnys hinc inde vagantes at-

Digitized by Google

ἅμ᾽ ἄλλοι ἄλλως, οἰκτρῶς τε καὶ χαλεπῶς ἅπαντας, ἠφά-
565 νισε καὶ κατέδυσεν εἰς τὸ ἄῤῥητον καὶ ἀόρατον. Τῶν δ᾽ ἄλ-
λων, ἔφη, διαμώσεων, ἡ μὲν κατὰ τὴν ποινὴν ἐν τῷ βίῳ,
ταῖς βαρβαρικαῖς ἔοικεν. Ὡς γὰρ ἐν Πέρσαις τὰ χο-
λαζομένων τὰ ἱμάτια καὶ τὰς τιάρας ἀποτίλλουσι καὶ
μαστιγοῦσιν, οἱ δὲ παύσασθαι δεηθέντες ἀντιβολοῦσιν·
ὕπως αἱ ἀφ᾽ ἑρπημάτων καὶ ἀφ᾽ σωμάτων κολάσεις
ἀφὴν οὐκ ἔχουσι φιλεῖαν, οὐδὲ αὐτῆς ὑπολαμβάνοντας
τῆς κακίας, ἀλλὰ τοὺς δόξαν αἱ πολλαὶ καὶ τοὺς
ἀγνοοῦσιν αὐτὴν εἶσιν. Ὃς δ᾽ ἂν ἐκεῖθεν ἀκόλαστος ἐν-
θαῦθα καὶ ἀκάθαρτος ἥξῃ, τοῦτον ἡ Δίκη ἀφελαβοῦσα
τῇ ψυχῇ κατοφαῆ γυμνὸν, εἰς οὐδὲν ἔχοντα κεῖσθαι
Β καὶ ἀποκρύπτεσθαι καὶ ἀφεστῆναι τὴν μοχθηρίαν, ἀλλὰ
πανταχόθεν καὶ ὑπὸ πάντων καὶ πάντα καθορώμενον, ἔδειξε
θεῖον ἀγαθοῖς γονεῦσιν, ἂν τοῖ ὦσι, τοῖγόνοις αὐτῆς
τοῖσπιστον ὄντα καὶ ἀνάξιον· ἐὰν δὲ φαῦλοι, κολαζομέ-

que fugientes curſu adſequens miſerabiliter atque immaniter univerſos abolet, inque locum demergit qui neque cerni oculis, neque viſu adiri poteſt. De cæteris vindictis, ea quæ in hac vita pœnam infligit, barbaricarum eſt ſimilis. Sicut enim apud Perſas eorum qui puniuntur veſtes atque tiaras convellunt ac flagellant, ipſis plorantibus et ut deſiſtatur cœpto obſecrantibus: ita ſupplicia quæ a facultatibus et corporibus exiguntur, vehementem non inferunt ictum, neque ipſam attingunt malitiam, ſed pleraque tantum opinionem quandam ſenſumque externum pœnæ præbent. Qui vero hinc pœna evitata et inexpiatus eo pervenit, hunc excipiens Juſtitia conſpicuum atque nudum, ac qui pravitatem ſuam nulli rei immergere, nullo velare modo poſſit, ſed undiquaque ab omnibus talis qualis eſt perſpiciatur, primum parentibus ac majoribus ſuis probis, ſi quidem tales ſint, demonſtrat, indignum ipſis atque conſpuendum: ſin mali fuerunt, pœnas eorum videns, ipſis viciſſim cernen-

Digitized by Google

νως ὀπαδὸν ἀλείνως καὶ ὀφλὰς, διαμέτρου πολὺν χρόνον ἐξαριθμῶν ἔκαστον τῶν παθῶν ἀλγηδόσι καὶ πόνοις, οἱ τοσούτῳ μεγέθει καὶ σφοδρότητι τὰς διὰ σαρκὸς ὑπερβάλλουσιν, ὅσῳ τὸ ὕπαρ ὂν εἴη τοῦ ὀνείρατος ἐναργέστερον. Οὐλαὶ δὲ καὶ μώλωπες ὅτι τῶν παθῶν ἐνίοις μὲν μᾶλλον ἐμμένουσι, τοῖς δὲ ἧττον. Ὅρα δὲ, εἶπε, τὰ C ποικίλα τοῦτα καὶ παντοδαπὰ χρώματα τῶν ψυχῶν· τὸ μὲν ὀρφνὸν καὶ ῥυπαρὸν, ἀνελευθερίας ἀλοιφὴν καὶ πλεονεξίας· τὸ δὲ αἱματῶπον καὶ σφαγῶδες, ὠμότητος καὶ πικρίας· ὑπου δὲ τὸ γλαυκὸν ὄζει, ἐντεῦθεν ἀκρασία τις περὶ ἡδονὰς ἐκτέτριπται μόλις· καχύνοια δ' ἐνοῦσα μετὰ φθόνου τινὰ τὸ ἰῶδες καὶ ὑπουλον, ὥσπερ αἱ σηπίαι τὸ μέλαν, ἀφίησιν. Ἐκεῖ γὰρ ἡ τε καχία τῆς ψυχῆς περιπαρεῖσα τῶν παθῶν καὶ περιπάσης τὸ σῶμα τοῖς χρόαις ἀναδίδωσιν, ἐνταῦθα δὲ καθαρμοῦ καὶ κολάσεως πέρας ὄζει, τούτων ἀλεαινθέντων παντάπασι, τῷ ψυχὴν αὐ-

C. 6. καχύνοια δ' ἐνοῦσα] Huc satis manifesto codicum vestigia ducunt. Vulgo, καχὴν δὲ δεῖν οὖσα.

C. 11. ἀλεαινθέντων παντάπασι] Forte explendum ita, ἀλεαινθέντων, ὥς τε παντάπασι.

tibus plectitur per longum satis tempus, singula vitia iis luens doloribus ac cruciatibus, qui magnitudine et vehementia tanto superant corporis dolores, quanto res vera est quam somnium efficacior. Cicatrices autem et vibices restant a singulis vitiis, majores aliis, aliis minores. Jam mihi, aiebat, considera varios istos animarum et omnigenos colores. Squalidus iste et caliginosus, illiberalium sordium est pigmentum atque avaritiæ: sanguinolentus et igneus, crudelitatis atque sævitiæ: cœruleus intemperantiæ circa voluptates: lividus ac violaceus, et qualis atramenti quod sepia emittit, invidiæ ac malignitatis. Etenim ut hic vitiositas per animæ motus in corpora certos colores didit: ita ibi color finis est lustrationis atque pœnæ. His coloribus omnino detersis, anima splendida et maculârum ex-

Digitized by Google

D γρειδῆ καὶ σύγχρουν γίνεσθαι. Μέχρι δὲ ἔ ζῶντα ἔνεστι, γίνονταί τινες ὑποστροφαὶ τοῦ παθῶν, σφυγμὸς ἔχουσαι καὶ πίδησιν, ἐνίαις μὲν ἀμυδρὰν καὶ ταχὺ κατασβεννυμένην, ἐνίαις δὲ νεανικῶς ἐντεινούσαν· ὧν αἱ μὲν πάλιν καὶ πάλιν κολασθεῖσαι τὸ προσπίπτουσαν ἕξιν καὶ διάθεσιν ἀναλαμβάνουσι· τὰς δὲ αὖθις εἰς σώματα ζώων ἐξήνεγκεν βιαίστης ἀμαθίας καὶ φιληδονίας εἶδος· ἡ μὲν γὰρ ἀσθένεια λόγου καὶ δι' ἀργίαν τοῦ θεωρεῖν, ἔρρεψε τοῦ προκτικοῦ προῒς γένεσιν· ἡ δὲ ὀργάνου ἕ ἀκολάστου δεο-
E μένη, πολεῖ τὰς ὀπτήμιας συρράψαι ζωῖς ἀπολαύσεσι, καὶ συνεπαίρεσθαι σὺν σώματος· ἐνταῦθα γὰρ οὐδὲν ἡ σκιά τις ἀτελὴς καὶ ὄναρ ἡδονῆς πλήρωσιν οὐκ ἐχούσης πάρεστι. Ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἦγεν αὐτὸν ταχὺ μυθ, ἄπλετον δέ τινα τόπον, ὡς ἐφαίνετο, διεξιόντα ῥᾳδίως καὶ ἁπλανῶς, οἷον ὑπὸ πιερῶν τοῦ ἕ φωτὸς αὐγῶν ἀναφερόμενον· μέχρις ἕ τοῦ τι χάσμα μέγα καὶ κάτω δίκην ἀφι-

D. 7. βιαίστης] Jun. βιαιστάτης.

pers redditur. Quandiu autem inhærent, reciprocant affectus cum saltu quodam et agitatione, quæ in quibusdam languidior est ac facile exstinguitur, in aliis vehementer se intendit. Atque harum animarum aliæ iterum iterumque punitæ convenientem sibi habitum affectionemque tandem adipiscuntur: alias rursum in corpora animalium expellit violentia quædam insciti et cupiditatis voluptatum genus: nam rationis imbecillitas ob contemplatricis facultatis socordiam activam inclinat ad procreationem: hæc cum instrumentum intemperantiæ desideret, cupit suos appetitus ad fruendum perducere, et per corpus implere; ibi enim nihil nisi umbra quædam imperfecta et somnium voluptatis nunquam implendæ adest. Hæc locutus, Thespesium celeriter sane, cæterum per immensum spatium, ut apparebat, produxit, facile atque expedite pergentem, quippe qui splendore luminis tanquam alis veheretur, do-

κόμβος, ὑπὸ τ' ἐχύσης ἀπελείφθη δυνάμεως, καὶ τὰς ἄλλας ψυχὰς ἐῶσα τοῦτο παρούσας ἐκεῖ συγκλόμενας ὡ ὥσπερ αἱ ὄρνιθες, καὶ περιφερόμεναι, κύκλῳ τὸ χάσμα περέπεσαν· ἄντικρυς δὲ πρᾶν οὐκ ἐτόλμων, εἴσω μὴ ὀφθῆναι, τοῖς βακχικοῖς ἄντροις ὁμοίως ὕλη καὶ χλοερότητι καὶ χλόαις ἀνθέων ἁπάσαις ἀναπεποικιλμένον· ἐξέπνει δὲ μαλακὴν καὶ περαίαν αὔραν, ὁσμὰς ἀναφέρουσαν ἡδονῆς τε θαυμασίας, καὶ κρᾶσιν, οἷον ὁ οἶνος τοῖς μεθυσκομένοις, ἐμποιοῦσαν· εὐωχούμεναι γὰρ αἱ ψυχαὶ ταῖς εὐωδίαις, διεχέοντό τε καὶ πρὸς ἀλλήλας ἐφιλοφρονοῦντο· καὶ τὸν τόπον ὁ κύκλῳ κατεῖχε βακχεία καὶ γέλως, καὶ πᾶσα μοῦσα παιζόντων καὶ τερπομένων. Ἔλεγε δὲ ταύτῃ τὸν Διόνυσον εἰς θεοὺς ἀνελθεῖν, καὶ τὴν Σεμέλην ἀνάγειν ὕστερον· καλεῖσθαι δὲ λήθης τὸν τόπον. Ὅθεν οὐδὲ διατρέβειν βουλόμενον εἴα τὸν Θεσπέσιον, ἀλλ' ἀφεῖλε βίᾳ,

F. 2. εἴσω μὲν—διαπεποικιλμένον] Addendum ἦν.
F. 6. οἷον] Legendum, οἷαν Mez.
A. 4. ἀφεῖλε] Legendum ἀφεῖλκε.

nec ad magnum quendam hiatum deorsum penetrantem fuit perventum: ibi desertus a vi eum tenente, vidit alias idem pati animas. Instar avium enim coëuntes eo, atque in orbem circum hiatum obambulantes, recta transire non audebant. Ipse hiatus intus bacchici in morem antri conspiciebatur materia, viriditate, et floribus omnis generis varie ornatus: exhalabat autem lenem auram quæ odorem exhibebat suavitatis admirabilis, eamque temperiem adferebat fruentibus, quam vinum solet ebriis; nam fragrantia illa perfruentes animæ, lætitia perfundebantur, sibique invicem blandiebantur. Circa eum locum in orbem erat bacchatio, risus, omnisque jocantium et sese oblectantium musa. Atque ea, cognatus ille Thespesii dicebat, Bacchum in deos abiisse, Semelemque postea eodem adduxisse: vocari autem *Lethæ*, (id est Oblivionis,) locum. Itaque cupientem non passus est ibi commorari Thespesium, sed vi abstraxit, simul

Digitized by Google

διδάσκων ἅμα καὶ λέγων ὡς ἐκτήκεται καὶ ἀναγεμίζεται τὸ φρονοῦν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς· τὸ δὲ ἄλογον καὶ σωματοειδὲς ἀρδόμενον, καὶ σαρκούμενον, ἐμποιεῖ τῷ σώματος μνήμῃ, ἐκ δὲ τῆς μνήμης ἵμερον καὶ πόθον ἕλκουσα πρὸς γένεσιν, διὸ οὕτως ἀνομάσθαι νεῦσιν ὑπὸ γῆν ὕσαν, ὑγρότητι βαρυνομένης τῆς ψυχῆς. Ἄλλῃ οὖν τοσαύτην διελθὼν ὁδὸν, ἔδοξεν ἀφορᾶν κρατῆρα μέγαν, εἰς δὲ
B τοῦτον ἐμβάλλοιλα ῥεύματα, τὸ μὲν, ἀφρῷ θαλάσσης ἢ χιόνι λευκότερον, τὸ δὲ, ὁποῖον ἶρις ἐξανθεῖ τὸ ἀλυκρόν, ἄλλα δ' ἄλλαις βαφαῖς κεχρωσμένα, πρόσωθεν ἴδιον ἐχούσαις φέγγος· ὡς δὲ πλησίον ἦλθεν, ὁ κρατὴρ ἐκεῖνος ἀφανισθέντος μᾶλλον τοῦ περιέχοντος, τῶν τε χρωμάτων ἀμαυρουμένων, τὸ ἀνθηρότερον ἀπέλειπε πλὴν τῆς λευκότητος. Ἑώρα δὲ τρεῖς δαίμονας ὁμοῦ καθημένους ἐν σχήματι τριγώνου, πρὸς ἀλλήλους τὰ ῥεύματα μέτροις τισὶν ἀναχεομένους. Ἔλεγεν οὖν ὁ τοῦ Θεσπε-

A. 9. ἐπὶ γῆν οὖσαν] Unice hoc verum, ut nec Mez. nec Reisk. fugeret, in nullo librorum noſtrorum repertum, qui omnes, ut vulgo, ἐπιτείνουσαν.

docens, præ voluptate colliquari et humectari mentem: brutam vero partem rigatam et corroboratam, memoriam corporis excitare: ex ea deſiderium naſci, quod trahat ad generationem, quæ ſic dicatur γένεσις cum ſit ἐπὶ γῆν νεῦσις, inclinatio in terram. Tantundem porro itineris ubi confecit Theſpeſius, viſus eſt ſibi videre ingentem craterem, inque eum rivos influere, quorum alius candidior maris ſpuma aut nivibus eſſet, alius purpuram arcus coeleſtis referret, alii aliis coloribus infecti eminus ſuum perhiberent ſplendorem: ut propius acceſſit, crater ambiente aëre magis abolito, et obſcuratis coloribus floridiſſimum retinuit abſque albedine colorem. Vidit autem tres genios ibi in formam trianguli conſidentes, qui aquam influentem inter ſe menſuris quibuſdam dimetirentur. Huc uſque, aiebat

Digitized by Google

σὺν ψυχοπομπὸς, ἀχρι τούτου τὸν Ὀρφέα προσελθεῖν, ὅτε τὴν ψυχὴν τῆς γυναικὸς μετῄει, καὶ μὴ καλῶς διαμνημονεύσαντα λόγον εἰς ἀνθρώπους κόβαλον ἐξενεγκεῖν, ὡς κοινὸν εἶη μαντεῖον ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος καὶ Νυκτός· Θόδενός γ' Ἀπόλλωνι Νύκτα κοινωνεῖν· ἀλλὰ τοῦτο μὴ ἔφη, Νυκτὸς εἶναι καὶ Σελήνης μαντεῖον κοινόν, οὐδαμοῦ τῆς γῆς περαίνον, οὐδ' ἔχον ἕδραν μίαν, ἀλλὰ πάντη πλανητὸν ὑπὸ τῆς ἀνθρώπου συνηθείας καὶ εἰδώλοις· οὐ γὰρ τοῦτο γε οἱ ὀνειροι μογγύλλουσι, ὡς φαῖς, τῷ ἀπατηλῷ καὶ ποικίλῳ τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀληθὲς παραλαμβάνοντες, ἀλλ' ἀκατέργαστον. Τὸ δὲ Ἀπόλλωνος ἐκ κάτωθεν, εἶπεν, οὐδὲ κατιδεῖν ἔστι δυνατὸς· ἀνατέτραπται γὰρ οὐκ ἐπὶ δόσιν, οὐδὲ χαλᾷ τὸ τῆς ψυχῆς ὑπήκοον, ἀλλὰ κρατεῖται τῷ σώματι προσηρτημένον. Ἅμα δ' ἐπιβαίνοντι προσάγων ὑπόφασιν αὐτῷ τὸ φῶς οὐκ ἔᾳ πρόσω, ὡς ἔλεγε, χωρεῖν τὸν κόλπων ὁ Θέμιδος ἀπορρεόμενον εἰς τὸν Παρ-

B. 10. προσελθεῖν] Lege προελθεῖν.
C. 6. περαίνον] Vulgabatur περαῖον μαντεῖον. Ultimum in A. deletum eſt: in Venet. numquam fuit.

Theſpeſii animæ ductor, Orpheum perveniſſe, quo tempore animam uxoris quæſivit: et non probe memoria ſuggerente falſum hunc ad homines ſparſiſſe ſermonem, *Oraculum quod apud Delphos eſt, Apollini eſſe cum Nocte commune*; cum quidem commune Apollini cum Nocte ſit nihil. Verum hoc, addebat, Noctis eſt et Lunæ commune Oraculum, nullo terræ fine incluſum, neque una certa fixum ſede, ſed quod uſquequaque inter homines viſis ſomniſque vagetur. Hinc enim ſomnia, ut vides, temperata, et fallaci ac vario ſimplex verumque adſciſcentia diſſeminantur. Apollinis autem neque vidiſti, neque videre potes: altius enim ſe non effert neque concedit animæ terreſtris portio, ſed deorſum tendit a corpore dependens. Simulque conatus eſt adducto Theſpeſio offendere lumen, quod, ut narrabat, e tripode per ſinus Themidis enititur in Parnaſſum:

Digitized by Google

ναόν· καὶ προσθυμούμενος ἰδεῖν, οὐκ εἶδεν ὑπὸ λαμπρότητος, ἀλλ' ἤκουε παριὼν φωνῆς ὀξείας γυναικός, ἐν μέσῳ φθέγγεσθαι ἄλλα τε πολλὰ, καὶ χρόνον, ὡς ἔοικε, τῆς ἑαυτῆς τελευτῆς. Ἔλεγε δὲ ὁ δαίμων τὴν φωνὴν εἶναι Σιβύλλης· ἰδοῦσαν γὰρ αὐτὴν ἐπὶ τῷ μέλλοντι ἐν τῷ πρόσ-
E ὥπτῳ τῆς σελήνης περιφερομένῃ. Βιαίου δὲ ἀκροᾶσθαι πλείονα, τῇ ῥύμῃ τῆς σελήνης εἰς τοὐναντίον ὥσπερ ἐν ταῖς δίναις ἐξεώσθη, κἀ βραχέα καὶ ἄπυστα ἔφη λῷ καὶ τὸ μὲν τὸ Βέσβιον ὄρος καὶ τὴν Δικαιαρχείαν ὑπὸ πυρὸς φορᾶς γεγενημένην· καὶ τι κομμάτιον μὲν ἔτι τότε καπνοῦσθαι, ὡς Ἕκλος ἐὼν, νόσῳ πυρετώδει λείψει. Μετὰ δὲ ταῦτα, πρὸς τὴν ἡδονὴν τὴν καλλιόμενον ἐτρέποντο. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα, δυσχερεῖς καὶ αἰκηρὰς εἶχον ὄψεις μόνον· ἐπεὶ δὲ καὶ φίλοις καὶ οἰκείοις καὶ συμπότοις ὁ Θεσπέσιος οὐκ ἂν προσδοκήσας καλλιόμενοις ἐπετύγχανε, οἱ καὶ
F δεινὰ παθήματα καὶ τιμωρίας ἀρχόμενας καὶ ἀλγεινὰς

E. 4. Δικαιαρχείαν—φορᾶς] Legendum Δικαιαρχείας ὑπὸ πυρὸς φθορᾶς.

sed cum id is videre cuperet, præ splendore non conspexit: audivit tamen præteriens vocem acutam mulieris, carmine edentis cum alia quædam, tum tempus etiam quo ipse extremum esset vitæ diem confecturus. Dicebat autem genius vocem hanc esse Sibyllæ, quæ in facie Lunæ circumvehens futura caneret. Cum autem plura vellet audire, impetu Lunæ veluti fluctu in diversam partem compulsus, pauca percepit: e quibus fuit etiam vaticinium de monte Vesuvio, et Dicæarchiæ conflagratione, ac de principe ejus temporis versiculum hunc, *Bonus cum sit, morbo tyrannidem finiet.* Secundum hæc ad spectanda supplicia se converterunt. Atque initio quidem tantum difficilia et miserabilia visa ipsis sunt oblata: post in amicos etiam, familiares, et socios præter omnem suam exspectationem incidit Thespesius, qui graves cruciatus, ac fœda supplicia durissimaque perferentes, ipsum cum lamentatione et ploratu compella-

Digitized by Google

ὑποτρομέοντες, ἀντίζοντο πρὸς ἐκεῖνον καὶ ἀνεκλαίοντο· τέλος δὲ τὸν πατέρα τὸν ἑαυτῆς κατεῖδεν ἔκ τινος βαθρώδους τραγμάτων καὶ ὀλίγων μεσὸν ἀναδυόμενον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας ἄνω, καὶ σιωπᾷν οὐκ ἐῶντα, ἀλλ' ὁμολογεῖν ἀναγκαζόμενον ὑπὸ τῶν ἐφεστώτων ταῖς τιμωρίαις, ὅτι πρὸς ξένης τινὰς μισθοῦ γενόμενος χρυσίον ἔχοντας, φαρμάκοις ἀφανέσι, καὶ δηλητηρίοις ἀπαγαγοι, ἀπολωλεκὼς ἐξελεγχθείς, τὰ μὲν ἤδη πέπονθε, τὰ δὲ ἄγεται πεισόμενος. Ἱκετεύειν μὲν οὖν ἢ παραιτεῖσθαι πρὸς 567
τοῦ πατρὸς οὐκ ἐτόλμα, δι' ἔκπληξιν καὶ δέος· ὑποστρέφαι δὲ καὶ φυγεῖν βουλόμενος, οὐκ ἐπὶ τὸν πρᾷον ἐκεῖνον ἑώρα καὶ οἰκεῖον ξεναγόν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρων τινῶν φοβερῶν τὸ ὄψιν εἰς τὸ πρόσθεν ὠθούμενος, ὡς ἀνάγκην ἔσαν ὅπῃ διεξελθεῖν, ἐθεᾶτο τῶν μὲν γνωρίμων πονηρῶν γενομένων ἢ κολασθέντων αὐτόθι τὸ σκιὰν οὐκ ἔτ' ἔχειν χαλεπῶς ὑπ' ὁμοίως τελουμένου ἀτελῆ πρὸς τὸ ἄλογον

A. 6. γνωρίμων] Legendum γνησίων ut Reisk.
A. 7. ὡς ἐπ' εἶναι—ἔσαν] Locus affectus. Sententiam probabilem adjeci Verfioni. Mox τέτυς ex Mez. et Venet. dedi pro τέτυς.

rent: denique etiam patrem ſuum conſpexit e voragine quadam emergentem, plenum punctura rum atque cicatricum, manus adverſus ſe intendentem, ac ſilere non paſſum, ſed coactum a præfectis ſuppliciorum fateri, nefarie ſe hoſpites quoſdam auro præditos veneno ſuſtuliſſe, et cum iſthic latuiſſet, hic ſceleris convictum partim dediſſe pœnas, et jam duci ut reliqua patiatur. Deprecari ibi aut intercedere pro patre non auſus præ metu et terrore Theſpeſius, cum referre pedem et fugere vellet, non jam amplius benignum illum et familiarem vidit ductorem: ſed ab aliis quibuſdam adſpectu terribilibus propulſus; veluti neceſſitas eſſet ita progredi, reliqua ſpectavit. Eorum qui aperte mali fuerant, aut in vita pœnas dederant, animadvertit umbram non ita jam difficilem ſubire pœnam, ſed fere irrita ac laborioſa verſari cupiditate partis animæ irrationalis et af-

Digitized by Google

καὶ παθητικὸν, ὑπόπονον ὄσαν· ὅσοι δὲ τοῦ δόγματος καὶ
B δόξαν ἀρετῆς προβαλλόμενοι διεβίωσαν κακίαν λανθανού-
σην, τούτους ὑπόπονως καὶ ὀδυνηρῶς ἠνάγκαζον ἕτεροι πε-
ριεστῶτες ἐκτρέπειν τὰ ἐντὸς ἔξω τῆς ψυχῆς, ἰλυσπωμέ-
νους τρόπον φύσιν καὶ ἅμα καμπτομένους, ὥσπερ αἱ θα-
λάττιαι σκολόπενδραι καταπῖσαι τὸ ἄγκιστρον, ἐκτρέ-
πουσιν ἑαυτάς· οἷς δὲ ἀναδέοντες αὐτοὺς καὶ ἀναπίνο-
σοντες, ἀπεδείκνυσαν ἕλκους καὶ ποικίλους, ἐν τῷ
λογιστικῷ καὶ κυρίῳ τιμὴ μοχθηρίαν ἔχοντας. Ἄλλας
δ' ἔφη ψυχὰς ἰδεῖν, ὥσπερ τὰς ἐχίδνας πεπλεγμέ-
νας σιμβύο καὶ συύτερες καὶ πλείονας, ἀλλήλας ἐσθιούσας
ὑπὸ μνησικακίας καὶ κακοθυμίας ὧν ἔπαθον ἐν τῷ ζῆν ἢ
C ἔδρασαν. Εἶναι δὲ καὶ λίμνας τοῦ ἀλλήλας, τὴν μὲν χρυ-
σοῦ πεπυξέοντος, τὴν δὲ μολίβδου ψυχροτάτην, ἄλλην δὲ
πραχεῖαν σιδήρου· καὶ τινας ἐφεζῆναι δαίμονας, ὥσπερ οἱ
χαλκεῖς ὀργάνοις ἀναλαμβάνοντας καὶ καθιέντας ἐν μέρει τὰς
ψυχὰς τὴν δ' ἁπλησίαν καὶ πλεονεξίαν τοῦ πορῶν· ἐν οἷς δὴ τῷ

B. 4. ἅμα καμπτομένους] ἀνακαμπτομένους, Jun. Mss.

fectibus ſubjectæ. Qui vero ſub prætextu et opinione virtutis vitam latente improbitate exegiſſent, hos alii adſtantes cogebant magno cum labore et dolore interiora animæ foras obvertere, contra naturam torquentes ſeſe et flectentes, quomodo marinæ ſcolopendræ hamo vorato ſeſe volventes invertunt: quoſdam cute derepta explicantes, oſtendebant intus vitioſos, et qui nequitiam in ratione animæ partis principe tectam geſſiſſent. Alias quoque ſe vidiſſe animas perhibebat, quæ viperarum inſtar binæ, ternæ, aut etiam plures complicatæ, invicem ſe manderent, ob memoriam injuriarum et moeſtitiam de rebus in vita actis aut toleratis. Eſſe etiam lacus juxta ſe poſitos, unum ferventis auri, alium frigidiſſimi plumbi, tertium aſperi ferri: his adſtare quoſdam genios, qui fabrorum æratiorum in morem inſtrumentis ſuis animas eorum qui ob avaritiam et ha-

Digitized by Google

χρυσῷ διαπύους καὶ διαφανεῖς ὑπὸ τοῦ φλέγεσθαι γενομένας, ἐνέβαλλον εἰς τὸ τοῦ μολίβδου βάπτοντες· ἐκπαγέσας δὲ αὐτόθι καὶ γενομένας σκληράς, ὥσπερ αὖ χάλαζαν πάλιν εἰς τὴν τοῦ σιδήρου μεθίστασαν· ἐνταῦθα δὲ μέλαιναί τε δεινῶς ἐγίνοντο, καὶ προσκλώμεναι μᾶλλον σκληρότητι, καὶ συντριβόμεναι, τὰ εἴδη μετέβαλλον· εἶθ' ὅταν πάλιν εἰς τὸν χρυσὸν ἀναμίσγοντο, δεινάς, ὡς ἔλεγον, ἐν ταῖς μεταβολαῖς ἀλγηδόνας ὑπομένουσαι. Πάντων δὲ πάσχειν ἔλεγεν οἰκτροτάτα τὰς ἤδη δικαίως ἀφεῖσθαι τῆς Δίκης, εἶτ' αὖθις συλλαμβανομένας· αὗται δ' ἦσαν, ὧν εἷς τινας ἐχθρὸς ἢ παῖδας ἢ ποινὴ προσῆλθεν. Ὁπότε γάρ τις ἐκείνων ἀφίκοιτο καὶ προσπέσοι, προσετίθει ὀργῇ καὶ κατιδών, καὶ τὰ σημεῖα τῶν παθῶν ἐδείκνυεν, ὀνειδίζουσα καὶ δίκτουσα φεύγειν καὶ ἀποκρύπτεσθαι βουλομένῳ, καὶ δυναμένῳ δὲ ταχὺ καὶ μετάθεον οἱ κολασταὶ πρὸς τὸν Δίκην, ἐξ ἀρχῆς ἤπειγον ὀλοφυρομένας.

E. 1. διάπυρα—βυλομένην δὲ δυναμένην δέ·] Prius ſumſi a T. V. B. Mez. poſterius ab Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, βοκῦσα—βυλομένη δὲ δυναμένη δέ.
E. 3. πρὸς τὴν Δίκην—ἤπειγον] Corrigo, πρὸς τὸν ἐξ ἀρχῆς Δίκην ἀπῆγον.

bendi inexpletam cupiditatem malefici fuiſſent lacubus qua demitterent, qua extraherent. Nam in aureo lacu cum candentes ac vi ignis perſpicuæ eſſent redditæ, plumbeo injectæ congelabant: et grandinis ritu duratæ, in ferreo nigerrimæ fiebant, ac confringebantur conterebanturque ob duritiem, formaque mutata rurſum ad aureum lacum rejiciebantur, atroces, ut aiebat, hiſce in mutationibus cruciatus perferentes. Omnium autem miſerrime excruciari eas, quæ jam miſſæ factæ cum viderentur, ad ſupplicium retrahebantur: hæ autem erant, quarum pœnæ in poſteros redundarent. Cum enim harum aliqua eodem pervenit, irata incidit, et clamore obtundit, ſigna oſtendens eorum quæ paſſa eſt, exprobratque et inſequitur fugere et ſe ſubducere fruſtra conantem: celeriter enim tortores accurrunt ad ſupplicium, et denuo compellunt ejulantes ob prænoti-

Digitized by Google

τῷ παρηκέναι τὴν ἡμέραν. Ἐνίας δὲ καὶ πολλὰς ἅμα τῷ ἐκπνεῖν, ἔλεγε, διαιρεῖσθαι, καὶ καθάπερ μέλιτταις ἢ νυκτερίσιν ἀτεχνῶς ἐοικυίας ἢ τεττιγίαις ὑπὸ μίσους καὶ ὀργῆς ὧν ἔπαθον δι' αὐτάς. Ἑωρᾶν δὲ ὁρᾶντος αὐτῷ τὰς ἐπὶ δευτέραν γένεσιν πεπομένας ψυχὰς, εἴς τε ζῶα παντοδαπὰ καμπτομένας βίᾳ καὶ μεταρρυθμιζομένας ὑπὸ τοῦ ταῦτα δημιουργοῦντος ὀργάνοις τισὶ καὶ πληγαῖς, τοῦ μὲν ὅλα τὰ μέρη συνελαυνόντων, τὰ δὲ διαστρεφόντων, ἕνια δ' ἐκλεαινόντων καὶ ἀφαιζόντων περιτέμνουσιν, ὅπως ἐφαρμόσῃ ἑτέραις πάθεσι καὶ βίοις. Ἐν ταύτῃς φανῆναι τὴν Νέρωνος ψυχὴν τά τε ἄλλα κακῶς ἔχουσαν ἤδη, καὶ διαπεπαρμένην ἥλοις διαπύροις. Περιεχρισμένων δὲ καὶ ταύτῃ τοῦ δημιουργοῦ Πινδαρικῆς ἐχίδνης εἴδος, ἐν ᾧ κυηθεῖσα καὶ ἀμφαγεῖσα τὴν μητέρα βιώσεσθαι, φῶς ἔφασκεν ἐξάφνης ἀμολύμψαι μέγα, καὶ φωνὴν ἐκ τοῦ φωτὸς γενέσθαι, παρακελεύουσαν εἰς ἄλλο γένος ἡμερώτερον μεταβαλεῖν, φθονῶν τι μι-

F. 7. δι' ἧς ταύτην] Legendum cum Reisk. δι' ἧς ταύτης

onem pœnæ. Nonnullas quoque et multas posterorum animas ferebat a se invicem pendere, et apum aut vespertilionum modo, majorum animam infectari ac stridere ob memoriam eorum, quæ ipsis propter eos eveniunt. Extremo loco vidit animas quæ ad secundum ortum conversæ in varia animalia vi flecterentur atque transformarentur instrumentis ac verberibus, ab iis quibus illud opificium commissum est: qui integra membra aut contundunt, aut avertunt, aut etiam omnino dedolant atque abolent, ut alii vitæ congruere possint. In his conspexit etiam Neronis animam, male jam cum alias affectam, tum clavis confixam aureis. Huic cum jam opifices formam viperæ Pindaricæ præberent, in qua gestata in utero et matre peresa viveret, subito, ut narrabat, magnum effulsit lumen, et vox ex

Digitized by Google

χαυσαμένους τῷ ἕλκι καὶ λίμνας ζῶον· ὃν μὲ δὴ πλη-
σιοῦσι, δίδωσι δίκας· ὀφείλεσθαι δέ τι καὶ χρηστὸν αὖ-
θις θεῶν, ὅτι τὸν ὑπερήφανον τὸ βέλτιστον καὶ θεοφι- 568
λέστατον γένος ἠλευθέρωσε τὴν Ἑλλάδα. Μέχρι μὲν οὖν
τούτων εἶδε θεατής· ὡς δὲ ἀναστρέφειν ἔμελλεν, ἐν παντὶ
γενέσθαι κακῷ καὶ φόβον. Γυναῖκα γάρ τινα λαβομέ-
νην αὐτὸν, θαυμαστὴν τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος, Δᾶμον δή,
εἶπεν, οὗτος, ὅπως ἔκαιρα μᾶλλον μνημονεύσῃς· καί τι
ῥαβδίον, ὥσπερ οἱ ζωγράφοι, μιλτόπυρον προσάγειν, ἐτέ-
ρων δὲ κωλύειν· αὐτὸν δὲ ὥσπερ ὑπὸ σύριγγος ἐξάφνης
πνεύματι νεανικῷ σφόδρα καὶ βιαίῳ, τῷ σώματι προσπεσεῖν, καὶ ἀναβλέψαι θᾶττον ἀπ' αὐτοῦ ἢ μήματος.

A. 3. τούτων εἶδεν] Sic Venet. Mosc. 1. 2. Vulgo, εἶδεν τούτων.
A. 10. ἀπ' αὐτοῦ] Legendum ἐπ' αὐτῷ.

eo edita juſſit *in aliud manſuetius animal mutari, quod circum paludes et lacus caneret: dediſſe enim pœnas flagitiorum, et aliquod ei a diis deberi beneficium, quod ſubditorum optimam piiſſimamque gentem Græcos liberaſſet.* Atque hactenus fuit ſpectator. Reverſurus autem, præ metu in extremum mali venit. Quædam enim mulier mirabili forma ac magnitudine eum arripiens, *Huc*, ait, *ades, ut ſingula rectius memoria complectaris:* et bacillum quoddam, quali pictores utuntur, candens ingeſſit: alia autem prohibuit. Ipſe, tanquam a fiſtula, ſubito vento vehementi impulſus in corpus incidit, et oculos aperuit, tantum non jam in ſepulchrum conditus.

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ.

PLUTARCHI

DE

FATO.

ΤΑ περὶ τῆς Εἱμαρμένης δοκοῦντα ἡμῖν, ὡς οἷόν τε σαφῶς καὶ συντόμως πεπραγμάτευμαι βιβλίδιά σοι, φίλτατε Πείσων, ἐπειδὴ σὺ τοῦτο ἠξίωσας, οὐκ ἀγνοῶν μὲν ἔγωγε περὶ τὸ γράφειν εὐλάβειαν.

Libellus in editis ſcriptiſque codicibus noſtris corruptiſſimus, ut quovis fere verſu menda progreſſum legentis impediant. Itaque non committendum exiſtimavi quin complures correctiones meas e conjectura quidem profectas, ſed tamen probabiles illas, in contextum reciperem. Quod in reliquo Plutarcheo opere non item feci.

NOSTRAM de Fato ſententiam qua fieri potuit perſpicuitate ac brevitate conſcriptam, ad te mitto, cariſſime Piſo: quando ita tu flagitaſti, non ignarus quam caute me ad ſcribendum conferam.

Digitized by Google

α'. Πρῶτον τοίνυν ἴσθι ὅτι Εἱμαρμένη διχῶς ἂν λέγοι καὶ νοεῖται· ἡ μὲν γάρ ἐστιν Ἐνέργεια, ἡ δὲ Οὐσία. Πρῶτον μὲν ὃν Ἐνέργειαν τύπῳ ὑπέγραψεν ὁ Πλάτων, ἔν τε τῷ Φαίδρῳ λέγων, "Θεσμός τε Ἀδραστείας ὅδε, ἥ τις ἂν "ψυχὴ θεῷ ξυνοπαδὸς γενομένη" ἔν τε τῷ Τιμαίῳ, "νό- "μους εἰς ὅτι τῇ τοῦ παντὸς φύσει ὁ θεὸς εἶπε ταῖς ἀθα- "νάτοις ψυχαῖς" ἐν δὲ τῇ Πολιτείᾳ, Ἀνάγκης θυγατρὸς Κόρης Λαχέσεως λόγον φησὶν εἶναι τὴν Εἱμαρμένην, οὐ D τεχνικῶς ἀλλὰ θεολογικῶς τὸ ἀρέσκον αὐτῷ ἀποφαινόμενος. Εἰ δέ κοινότερον ἐθέλοι τις ταῦτα μεταλαβὼν ὑπογράψαι, ὡς μὲν ἐν Φαίδρῳ, λέγοιτ' ἂν ἡ Εἱμαρμένη, λόγος θεῖος ἀπαθὴς διὰ αἰτίαν ἀνεμπόδιστον· ὡς δὲ ἐν τῷ Τιμαίῳ, νόμος ἀκόλουθος τῇ τοῦ παντὸς φύσει, καθ' ὃν διεξάγεται τὰ γινόμενα· τοῦτο δὴ ἡ Λάχεσις ἐργάζεται, ἡ τῆς Ἀνάγκης ἀληθῶς θυγάτηρ, ὡς καὶ πρότερον παρελάβομεν, καὶ ὕστερον ἔτι μᾶλλον εἰσόμεθα

D. 3. Εἰ δὲ κοινότερον—λέγοιτ' ἂν ἡ Εἱμαρμένη] Legendum videtur Εἰ δὲ κοινότερον βούλοι τις ταῦτα μεταλαβεῖν, λέγοιτ' ἂν ὡς μὲν ἐν Φαίδρῳ ὑπογράφεται ἡ Εἱμαρμένη —.

I. Primum hoc ſcito, Fatum dupliciter et dici et intelligi: vel ut *Actionem* (ſic enim *energeian* Græcorum liceat interpretari): vel ut *Subſtantiam* (ſive Naturam.) *Actionem* in Phædro adumbravit Plato, ſic ſcribens, *Lexque hæc eſt Adraſteæ, ut quæcunque anima deo comes*, &c. et in Timæo, *Leges, quas de natura Univerſi deus ſanxit animis immortalibus:* et in Republica, *Fatum* ait *eſſe orationem virginis Lacheſis: quæ Neceſſitatis ſit filia:* non tragice, ſed theologice ſuam opinionem enuncians. Quod ſi quis hæc velit magis vulgaribus verbis exprimi, dicamus in Phædro Fatum deſcribi, ut ſit divina oratio, quæ ob cauſſam ab omni impedimento immunem, invicta nec migrari poſſit: in Timæo, Legem appellari comitem naturæ Univerſi, ſecundum quam omnia quæ fiunt tranſigantur: hoc enim efficit Lacheſis, vere Neceſſitatis filia, ut et ante commemoravimus, et poſtea plenius aperietur per diſputa-

Digitized by Google

ἐν τοῖς καθ' ἑκάστην λόγοις. Ἥδε μὲν οὖν ἡ κατ' Ἐνέργειαν Εἱμαρμένη.

E β'. Ἡ δὲ κατ' Οὐσίαν ἔοικεν εἶναι σύμπασα ἡ τοῦ κόσμου ψυχὴ τριχῇ διανεμηθεῖσα, εἴς τε τὴν ἀπλανῆ μοῖραν, καὶ εἰς τὴν πλανᾶσθαι νομιζομένην, καὶ τρίτην εἰς τὴν ὑπουράνιον τὴν περὶ γῆν ὑπάρχουσαν· ὧν ἡ μὲν ἀνωτάτω, Κλωθὼ προσαγορεύεται· ἡ δὲ μετ' αὐτήν, Ἄτροπος· ἡ καταντάτω δ' αὖ, Λάχεσις, δεχομένη μὲν τὰς οὐρανίας τῶν ἀδελφῶν ἐνεργείας, συμπλέκουσα δὲ καὶ διαδιδοῦσα ταύτας εἰς τὰ ὑπ' αὐτὴν τεταγμένα τὰ ἐπίγεια. Δεδώκαμεν μὲν οὖν εἰρῆσθαι ὁποία χρὴ λέγεσθαι περὶ
F τῆς κατ' Οὐσίαν Εἱμαρμένης· καὶ δὴ ἥ τις ἐστὶ, καὶ πόση τις, καὶ ὁποία, καὶ ὅπως τέτακται, καὶ ὅπως ἔχει αὐτή τε πρὸς ἑαυτὴν καὶ δὴ καὶ πρὸς ἡμᾶς, ὡς ἐν ἐπιτομῇ εἰρῆσθαι· τὰ δὲ καθ' ἕκαστα περὶ τούτων, ὁ ἕτερος μῦθος ὁ ἐν τῇ Πολιτείᾳ μετείωται, καὶ ἡμεῖς εἰς δύναμίν σοι ταῦτα ἐπειράθημεν ἐξηγήσασθαι.

D. 10. Ἥδε μὲν οὖν—Ἡ δὲ κατ' Οὐσίαν] Prius sumsi a T. V. Xyl. posteriùs ex Anon. In utroque consentiunt Versiones Turneb. et Amiot. Vulgo, ἥδε μὲν οὖν—τὴν κατ' οὐσίαν.

E. 8. διαδιδοῦσα] Sic margo Venet. Vulgo, διδοῦσα.

tiones in schola habendas. Et hoc quidem erat Fatum, secundum Actionem.

II. At Fatum, secundum Substantiam, est ut apparet, universa mundi anima, in tres partes quasi distributa: scilicet in portionem inerrantem, in eam quæ errare sive vagari putatur, et in eam quæ infra cœlum circa terram versatur. Harum suprema Clotho appellatur: proxima Atropos: infima Lachesis, quæ sororum suarum cœlestes actiones excipiens connectit, et in terrestria, quibus præfecta est, didit. Quid, quotuplex, et quale sit Fatum, quod Substantia censetur, quis ejus ordo, quis ad se invicem, quis ad nos respectus, compendio diximus: singula autem per aliam in Republica fabulam mediocriter significat Plato: et nos pro virili conati sumus tibi ea enarrare.

Digitized by Google

γ'. Πάλιν γε μὴν τὸν κατ' Ἐνέργειαν Εἱμαρμένην ἀναλαβόντες λέγωμεν· δεῖ γὰρ ταῦτα τὰ πολλὰ ζητήματα φυσικά τε καὶ ἠθικὰ καὶ διαλεκτικὰ τυγχάνει ὄντα. Τίς μὲν οὖν ἐστιν, ἱκανῶς ἀφώρισται· ὁποία δέ ἐστιν, ἐξῆς ῥητέον, εἰ καὶ πολλοῖς ἄτοπον φαίνεται. Ἀπείρων 567
γὰρ ὄντων ἀπείρου, καὶ εἰς ἄπειρον τῶν γινομένων, τὰ πάντα περιαλοῦσα ὁ κύκλῳ ἡ Εἱμαρμένη, οὐκ ἄπειρος ἀλλὰ πεπερασμένη ἐστίν. Οὔτε γὰρ νόμος, οὔτε λόγος, οὔτε τι θεῖον ἄπειρον ἂν εἴη. Ἐπὶ δ' ἂν μάθοις τὸ λεγόμενον, νοήσας τήν τε ὅλην περίοδον, καὶ τὸν σύμπαντα χρόνον, "ὅταν τὰ ὀκτὼ περιόδων, ὡς φησιν ὁ Τίμαιος, τὰ πρὸς "ἄλληλα συμπεφαντασμένα τάχη ἐπὶ κεφαλὴν, τῷ ταὐ- "τῷ καὶ ὁμοίως ἰόντος ἀναμετρηθέντα κύκλῳ." Ἐν γὰρ τούτῳ τῷ λόγῳ ὡρισμένῳ τε ὄντι καὶ θεωρουμένῳ πάντα ὅσα τε κατ' ὀργανον, ἅτ' ὄντι τοῦ γῆν ἐξ ἀνάγκης ἄνωθεν συνίσταται, πάλιν μὲν εἰς τὸ αὐτὸ καταστήσεται, πά- B

A. 2. εἰς ἄπειρον τῶν γινομένων] Legendum εἰς ἄπειρον ὄντων τῶν γινομένων.
A. 11. ἅτ'] Corrigo ὅσα τ.

III. Nobis ad Fatum quod in Actione est, referatur oratio: nam de hoc sunt illæ tam multæ naturalium, moralium, et ad dialecticam pertinentium rerum quæstiones. Satis definitum est, quid sit hoc Fatum. Dicendum ergo deinceps, quale sit: quanquam hoc multis videtur absurdum. Fatum enim cum suo orbe omnia, quæ infinita ex infinito in infinitum fiunt, complectatur, infinitum ipsum non est, sed finitum. Nam neque lex, neque oratio, neque divinum quicquam infinitum esse potest. Idque rectius percipies, quod dixi, si consideres totam conversionem, et universum tempus quando octo orbium, ut ait Timæus, inter se finibus continuis conjunctæ celeritates ad caput redeunt, dimensa circulo ejusdem et eodem semper modo moti orbis. Hac enim ratione, quæ definita et est et spectatur, omnia quæ in cœlo et in terra ex necessitate a primordio efficiuntur, et rursum in eundem statum constituentur, et

Digitized by Google

λιν δ' ἐξ ἀρχῆς ὅλα κτ' τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἀποδοθήσεται. Μόνη γὰν ἡ κατ' ὑρανὸν θέσις, αὐτή τε ποῖς ἑαυτῷ κτ' πάντα τεταγμένη ποῖς τε τ' γῆν καὶ πρὸς τὰ ὀπίγεια πάντα, ἀφ' μακρῶν ποικόδων πάλιν ἐπανήξει ποτέ· ἅ τε μετ' αὐτῷ ἐφεξῆς καὶ ἐχόμενα, ἀλλήλαις ἐχομένως, παρέσονται, ἑκάστη τὰ αὐτῆς ἐξ ἀνάγκης φέρουσα. Ἔστω δὲ ποῖς τὸ σαφὲς τ' περὶ ἡμᾶς νῦν ὄντων, ὅτι οὐ συμβαίνει ἀπὸ τ' οὐρανίων, ὡς πάντως αἰτιῶν ὄντων, καὶ τὸ ἐμὲ γράφειν νῦν τάδε, καὶ ὑμᾶς c σέ τε ποιεῖν ἅπερ καὶ ὅπως τυγχάνεις ποιοῦντων· πάλιν τοίνυν ἐπειδὴν ἡ αὐτὴ ἀφίκηται αἰτία, τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως, οἱ αὐτοὶ γενόμενοι ποιήσομεν· οὕτω δὲ κ' πάντες ἄνθρωποι, κ' τά γε ἑξῆς κτ' τ' ἑξῆς αἰτίαν γενήσει κ' ποιχθήσεται, κ' πάντ' ὅλα κ' κτ' μίαν τ' ὅλην ποίησιν, καὶ καθ' ἑκάστην τ' ὅλων ὡσαύτως, ἀποδοθήσεται.

B. 2. ὅλα κατὰ] Ita correxi vulgatum ὅσα κεῖται, ut mox infra C. in πάντ' ὅλα κατά: et proxime κατὰ πάντα pro κεῖται πάντα.

B. 7. παρίστανται—Ἔστω] Primum dedi pro παρίχονται: alterum mutandum videtur in Ποιείσθω. Mox ἀπὸ τῶν correxi et vulgato αὐτῶν: præiverat T. V. B. Leonic. ἀπὸ αὐτῶν: et Schott. ἀπὸ fine αὐτῶν.

B. 9. ὅτι οὐ συμβαίνει] Negationem delent Schott. Leonic. Anon. Xyl. Turneb. Amiot. Equidem retinui et Latine reddidi.

rursum tota eadem et eodem modo reddentur. Itaque solus cœli habitus et erga se, et erga terram ac terrena omnia ita est constitutus, ut longis temporum circuitionibus omnia revolvantur atque revertantur: quique illi cœli habitui proximi deinceps sunt habitus, unus alteri continuatus, sua quisque necessario adferens eventa et effectus, aderunt. Atque hoc nunc evidentiæ gratia in nostris rebus intellige, non efficacitate cœlestium, ut caussarum unicarum, vel me nunc scribere isthæc, vel te quidquid agis, eo modo agere quo agis. Rursum tamen, cum eadem redibit causa, ii ipsi nos eadem ista eodemque modo agemus: idemque de omnibus hominibus et omnibus deinceps rebus valet quæ suis deinceps ipsæ caussis et fient et agentur: et omnia tota cum in una tota conversione, tum in unaquaque totarum

Digitized by Google

Φανερὸν τοίνυν ἤδη ὅτι ἔφαμεν τὴν Εἱμαρμένην, ἄπειρον πρόπον τινὰ ὖσαν, μὴ ἄπειρον εἶναι, καὶ τὸ γε ῥηθὲν ὅτι κύκλος τις ἐστὶ, μετρίως τῶν καιρῶν· ὡς γὰρ καὶ ἡ τῶν κύκλων κίνησις, ὅ τε ταύτῃ συμμετρῶν χρόνος κύκλος τις ἐστὶν, ὅπου καὶ τῶν καθ' ἕκαστα κύκλον γινομένων ὁ λόγος, κύκλος ἂν νομισθείη.

δ'. Σχεδὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο δηλοῖ ὁποῖόν τι τυγχάνει ἡ Εἱμαρμένη, πλὴν οὐχ ἥγε Κατὰ Μέρος, οὐδ' ἡ Καθ' Ἕκαστα. Ποία τίς οὖν καὶ ἥδε καὶ τόδε τὸ εἶδος τοῦ λόγου; Ἔστι τοίνυν, ὡς ἄν τις εἰκάσαι, οἷος ὁ πολιτικὸς νόμος· πρῶτον μὲν τὰ πολεῖται, εἰ καὶ μὴ πάντα, Ἐξ Ὑποθέσεως προστάττει· ἔπειτα μὴν Καθόλου τὰ πόλει προσήκοντα εἰς δύναμιν περιλαμβάνει. Πάλιν δὲ τούτων ἑκάτερον ὁποῖόν τι ἐστὶ σκεπτέον. Ἀκολούθως τοίνυν ὁ πολιτικὸς νόμος περί τε ἀρετῆς καὶ λειποταξίου

C. 10. χρόνος] Vulgo, χρόνου.

D. 2. ἡ Εἱμαρμένη—κατὰ τόδε] Sumfi ἡ, pro vulgato ᾗ, ab Venet. κατὰ pro μέτρα ex T. V. κατὰ τόδε pro κατ' αὐτὸ δὲ ex mea correctione.

D. 5. νόμος· πρῶτον] Legendum νόμος, ὃς πρῶτον—. Mox Πάλιν δὲ pro Πάλιν δὲ ex T. V. Anon. Tum τῶνδε νομιμόν ἐστιν ſupplendum τῶνδε, ᾧ νομιμόν ἐστιν. Item καθόλου pro ἀκολούθως.

eodem modo redibunt. Manifeſtum ergo jam eſt quod diximus, Fatum quodammodo infinitum, non eſſe tamen infinitum: ac ſatis potuit perſpici eſſe circulum quendam. Ut enim et motus circularis, et circulus temporis eum metientis circulus item eſt: ita ratio etiam eorum quæ circulo fiunt, eſt pro circulo habenda.

IV. Fere id quoque oſtendit, qualis res ſit Fatum, nec tamen, qualis ſit res Fatum particulare, et ſingulare. Quale ergo eſt ſecundum hanc noſtræ diſputationis rationem? Eſt, quantum conjici poteſt, ſimilis civili legi. Primum enim ſi non omnia, tamen pleraque conditione certa mandat: deinde quidem univerſe ſua potentia omnia complectitur, quæ ad civitatem pertinent: quorum utrunque quale ſit, agedum conſideremus. Univerſe Civilis Lex legitimum ſignificat de eo qui rem

Digitized by Google

ἀφαλέγεται, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως· ἀλλ' οὐ περὶ τῶνδε, ἢ τῶνδε νόμιμόν ἐστιν· ἀλλὰ τὰ μὲν Καθόλου, περιγεγραμμένως· τὰ δὲ ὑποπίπτοντα τούτων, ἑπομένως. Καὶ γὰρ τὸ τιμῆσαι τόνδε τινα ἠρίστευκότα, καὶ τὸ κολάσαι τόνδε τινα λειποταξιτήσαντα νόμιμον ἂν φήσαιμι, ὡς δυνάμει καὶ περὶ τούτων ἀφωρισταγμένου τοῦ νόμου· ὃν τρόπον ὁ ἰατρικὸς ἢ ὁ γυμναστικός, ὡς εἰπεῖν νόμος, δυνάμει τὰ καθ' ἕκαστα τοῖς ὅλοις συμπεριλαμβάνει· ὅπου δὲ ἡ ὁ τῆς φύσεως νόμος τὰ μὲν Καθόλου, περιγεγραμμένως, τὰ δὲ Καθ' Ἕκαστα, ἑπομένως. Ἔστι τε εἱμαρμένα τρόπον τινὰ καὶ ζῶντα πάντα ἐκείνοις συνειμαρμένα. Τάχα δ' ἄν τις τῶν ἄγαν ἀκριβολογουμένων τὰ τοιαῦτα, καὶ τἀναντίον φαίη περιγεγράφθαι τὰ Καθ' Ἕκαστα, εἶναί τε τούτων ἕνεκα

F. 1. πάντα ἐκείνοις] Forte ὄντα ἐκείνοις.
F. 4. εἶναί τε τούτων—ἕνεκά τε] εἶναι pro ἐν, et περιγεγράφθαι pro περιγεγῆται ipse correxi: τε pro σε præbent Ven. T. V. P. Anon.

fortiter gesserit, et de eo qui ordinem deseruerit, eodemque modo etiam de aliis: non autem de certis personis: sed quæ universa sunt, ea principe loco, consequenter ea quæ sub iis continentur, proponit. Itaque legitimum dicemus esse, ut iste vel iste ob rem præclare gestam honore afficiatur, alius ob desertam aciem puniatur: scilicet quia lex facultate significationis et non expressis quidem verbis, sed tamen ita ut istos ea comprehendant, de iis sanxerit: sicut medicorum quoque et corpora exercentium leges, singularia in universalibus potestate inclusa proponunt: ita Naturæ etiam Lex universalia primarie ac præcipue, consequenter singularia instituit: ut ista fatalia sint quodammodo, quippe quæ universalium Fatis conjuncta sint, et, fatis, ut sic dicam, confatalia. Sed fortassis eorum aliquis qui isthæc nimis accurate examinant, subtiliusque rimantur, contra dixerit, Fato præcipue singularia, propter hæc universalia demum tanquam confatalia destinari, quæ horum gratia sunt:

Digitized by Google

καὶ τὸ Καθόλου, προηγεῖσθαι δὲ τοῦ ἕνεκά του τὸ οὗ ἕνεκα. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις σκεπτέον· ὅτι δὲ οὐ πάντα καθαρῶς οὐδὲ ἁπλῶς ἡ Εἱμαρμένη περιέχει, ἀλλ' ὅσα Καθόλου, τοῦτο δὲ ἐν τῷ παρόντι ῥητέον, ποσός τε ὁ ἑξῆς λόγον, καὶ ὁ ὁλίγον ἔμπροσθεν, χώραν ἔχει. Τὸ μὲν γὰρ ὡρισμένον οἰκεῖον τῇ θείᾳ φρονήσει, ἐν τῷ καθόλου μᾶλλον θεωρεῖται· τοιοῦτος καὶ ὁ θεῖος νόμος ὁ μύστικος, πολιτικός, τὸ δ' ἄπειρον ἐν τῷ καθ' ἕκαστα. Μετὰ δὴ ταῦτα, οἷον μού ἐστιν Ἐξ Ὑποθέσεως, ὅτι δὲ τοιοῦτον καὶ ἡ Εἱμαρμένη, οἰέσθω. Ἐξ Ὑποθέσεως δὴ ἔφαμεν τὸ μὴ καθ' ἑαυτὸ πεπερασμένον, ἀλλὰ πρὸς ἕτερόν πη ὡς ἀληθῶς ἑστηκὸς, ὁπόσα ἀκολουθίαν σημαίνει. " Θεσμός τε Ἀδραστείας ὅδε· ὅστις ἂν ψυχὴ σὺν " ὁπαδὸς γενομένη κατίδῃ τί τῶν ἀληθῶν μέχρι τῆς 570

A. 2. τοιοῦτος—μύστικος] Legendum, τοσοῦτος μέντοιγε ὁ θεῖος νόμος καὶ ὁ πολιτικός. In hanc ſententiam reddiderunt item Turneb. Amiot, Xyl.

A. 5. οἰέσθω] Potius, ὁρίσθω, vel ποιείσθω. Mox πρὸς ἑτέρῳ malim πως ἑτέρῳ. In ὁπόσα item quid eſt vitii, ſenſus ſatis apertus. Ἀληθῶν ex Platone ſumſi pro ἀληθῶς.

præcedit enim id propter quod reliqua ſunt et poſteriora ſunt quæ alterius gratia ſunt iis propter quæ ſunt. Verum de hoc alibi agetur: non omnia autem ſimpliciter atque expreſſe Fato contineri, ſed tantum univerſalia, id in præſentia dictum et ad ſequentes et ad præcedentes noſtræ diſputationis partes congruit. Quod enim definitum eſt, id divinæ convenit prudentiæ: et vero in univerſali conſpicitur: talis ergo eſt et divina lex, et civilis: in ſingularibus infinitas locum habet. Videamus nunc, quid ſit *cum conditione poni*, (quod *ex hypotheſi* Græcis dicitur:) et tale eſſe Fatum intelligamus. *Poni* ergo *certa quadam conditione* dicitur, quod non per ſe vel abſolute, ſed ad aliud relatum, eo poſito ponitur ipſum, atque hac ratione judicatur, hoc illius eſſe conſequens. Quale eſt illud apud Platonem, *Hæc eſt Adraſteæ ſanctio: Quicunque animus Dei comes factus aliquid veri perſpexerit, is uſque ad alteram circuitionem*

Digitized by Google

" ἑτέρας τοιούδε, τῆι) ἀπήμονα· κἂν ἀεὶ δύνηται τὸ-
B " το ποιεῖν, ἀδλαβῆ τῆι)." Τοιοῦτον μὲν δὴ τὸ Ἐξ Υ-
ποθέσεως ἅμα καὶ Καθόλου. Ὅτι δὲ καὶ ἡ Εἱμαρμένη τοιοῦ-
τον τυγχάνει ὄν, ἔκ τε τῆς οὐσίας αὐτῆς, καὶ ἐκ τῆς
προσηγορίας δῆλον. Εἱμαρμένη τε γὰρ προσαγορεύεται
ὡς ἂν εἰρομένη τις· θεσμὸς δὲ καὶ νόμος ὑπάρχει, τῷ τὰ
ἀκόλουθα τοῖς γινομένοις πολιτικῶς διατετάχθαι.

ε'. Ἑξῆς δὲ σκεπτέον καὶ τὰ κατὰ τὸ πρός τι, πῶς
μὲ πρὸς τὴν Πρόνοιαν ἡ Εἱμαρμένη ἔχει, πῶς δὲ πρὸς τὴν
Τύχην, καὶ τόγε Ἐφ' ἡμῖν, καὶ τὸ Ἐνδεχόμενον, καὶ ὅσα
τοιαῦτα. Περὶ δὲ τούτῳ διωρίσθω, τῇ μὲν ἀληθές, τῇ
δὲ ψεῦδος, τὸ πάντα κατὰ Εἱμαρμένην. Εἰ μὲν οὖν τὸ
C " Ἐν τῇ Εἱμαρμένῃ πάντα πρόκειθαι δῆλοῖ," συγχω-
ρητέον τῆι) ἀληθές· εἴτε ὅσα περὶ ἀνθρώπους, εἴτε περὶ
γῆν ἅπαντα, εἴτε κατ' οὐρανὸν γινόμενα βέλεΐαί τις ἐν
τῇ εἱμαρμένῃ τίθεθαι, καὶ ταῦτα ὡς πρὸς τὸ παρὸν συγ-
κεχωρήσθω. Εἰ δ', ὅπερ καὶ μᾶλλον ἐμφαίνει, τὸ Καθ'

ſupplicio ſit immunis: et ſi poſſit perpetuo id facere, perpetuo ſit illæſus. Hoc et *univerſe* dictum eſt, et *cum conditione*. Ipſum autem Fatum tale eſſe, e natura ejus, et appellatione conſtat. *Heimarmene* etiam dicitur, quaſi nexa et conſerta: et ſanctio eſt ac lex, quia civili modo conſtitutum habet quid ex factis conſequatur.

V. Deinceps conſideremus ea quæ ad mutuam relationem ſeu affectionem attinent: id eſt, quo pacto Fatum cum Providentia, cum Fortuna, cum Eo quod in Noſtra eſt Poteſtate, cum Contingentia comparetur atque componatur: addendumque eſt, quatenus verum ſit, quatenus falſum, *Omnia fato fieri*. Hæc ergo enunciatio, ſiquidem id notat, *Fato omnia contineri*, prorſus eſt concedenda, ſive quis de rebus humanis et terreſtribus, ſive de cœleſtibus velit intelligi: atque hoc in præſentia, quod ad noſtram attinet diſputationem, conceſſum eſto. Sin, quod multo magis illa vox præ ſe fert, Fa-

Digitized by Google

Εἱμαρμένην ἀχ ἅπαντα, ἀλλ' αὐτὸ μένον τὸ ἑπόμενον αὐτῷ σημαίνει, οὐ πάντα ῥητέον καθ' εἱμαρμένην, [ἀδ' εἰ Καθ' Εἱμαρμένην πάντα]· οὐδὲ γὰ νόμιμα, οὐδὲ κατὰ νόμον πάντα ὁπόσα περιείληφεν ὁ νόμος· καὶ γὰρ προδοσίαν, καὶ λειποταξίαν, καὶ μοιχείαν, καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα περιλαμβάνει, ὧν οὐδὲν ἄν τις εἴποι νόμιμον D ὁπότε οὐδὲ τὸ ἀριστεῦσαι, ἢ τυραννοκτονῆσαι, ἤ τι ἄλλο κατορθῶσαι, φαίην ἂν ἔγωγε νόμιμον. Τὸ μὲ γὰ δὴ νόμιμον, πρόσταγμα νόμου ὄφι· τὸ δ' εἴπερ ὁ νόμος προστάττει, πῶς οὐκ ἂν ἀπειθοῖεν καὶ παρανομοῖεν οἵ γε μὴ ἀριστεύοντες, καὶ τυραννοκτονοῦντες, καὶ ὅσοι τὰ τοιαῦτα μὴ κατορθοῦσι; ἢ πῶς εἰ παράνομοι οὗτοι, οὐ δίκαιον κολάζειν τοὺς τοιούτους; Εἴ γε μὲν ταῦτα λόγον οὐκ ἔχει, μόνα ῥητέον νόμιμά τε καὶ κατὰ νόμον τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριθέν-

C. 7. οὐδ' εἰ καθ' Εἱμαρμένην πάντα] Uncis inclusi, ut ex proxime antecedentibus temere repetita et corrupta: unde variæ lectionis instar exstitit ἃ δεῖ καθ' Εἱμαρμένην πάντα λέγειν indeque in hanc deformitatem abiit. Omisit et Amiotus.

D. 4. τὸ δ' εἴπερ ὁ νόμος] Credo omissum esse quid et ita scriptum fuisse: τὸ δὲ ἀριστεύειν καὶ τυραννοκτονεῖν εἴπερ ὁ νόμος —.

tum non omnia, sed illud potissimum significat, quod *Fati est consequens*: non dicendum est omnia fieri secundum fatum, ne si comprehenderentur quidem fato. Non enim legitima sunt, neque juxta leges fiunt omnia, quæ legibus continentur. Nam et proditionem, et ordinis desertionem, et adulterium aliaque id genus multa leges complectuntur: quæ legitima esse nemo dixerit. Et ego ne rem quidem egregie gerere, aut tyrannum interficere, aut tale aliquid dixerim esse legitimum. Quod enim legitimum est, legis est mandatum. At si ista leges juberent, quomodo non contumaces ac legibus adversi judicarentur ii, qui nullum præclarum edunt facinus, qui non cædunt tyrannos, qui nihil id genus rerum gerunt? aut si hi nihil contra leges delinquunt, cur non justum est illos alteros puniri? Proinde cum his nulla faveat ratio, ista tantum dicemus legitima esse, et secundum leges fieri, quæ legibus sunt ex-

Digitized by Google

ἁπλῶς τοῖς ὑπαρξοῦσι προσπιπτομένοις· μόνα δὲ εἱμαρμένα
E καὶ Καθ' Εἱμαρμένην, τὰ ἀκόλουθα τοῖς ἐν τῇ θείᾳ
ἀφηγήσει προσημασμένοις. Ὥστε πάντα μὲν τὰ γινόμενα ἡ Εἱμαρμένη περιλαμβάνει, πολλὰ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ἅπαν ὅσα προηγεῖται, οὐκ ὀρθῶν λέγειν Καθ' Εἱμαρμένην.

ς'. Τούτων δὲ ὕπως ἐχόντων, ἑξῆς ῥητέον ὡς τὸ μ' Ἐφ' ἡμῖν καὶ ἡ Τύχη, τό, τε Δυνατὸν καὶ τὸ Ἐνδεχόμενον, καὶ τὰ τούτων συγγενῆ ταχθήσεται ἐν τοῖς προηγεμένοις, ταῦτά τε σώζοιτ' ἂν, καὶ τὴν Εἱμαρμένην σώζοι. Ἡ μὲν γὰρ Εἱμαρμένη πάντα περιέχει, καθάπερ καὶ δοκεῖ· τὰ δ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης γενήσεται, ἀλλ' ἕκαστον
F αὐτῶν, οἷον καὶ πέφυκεν εἶναι. Πέφυκε δὲ τὸ Δυνατὸν, ὡς γένος προϋφεστάναι τῷ Ἐνδεχομένῳ· τὸ δὲ Ἐνδεχόμενον, ὡς ὕλη τῷ Ἐφ' ἡμῖν προϋποκεῖσθαι· τὸ δὲ

E. 4. ᾗθὲν λέγειν] Sumſi ab Anon. Exempl. Turneb. Nam in var. lectionibus edit. Gr. Lat. eſt ᾗθὲν λέγων T. V. operarum vitio. Vulgo, ᾗθελεγεῖν, quod hic non placet.
E. 9. ταῦτά τε] Legendum αὐτά τε.

preſſa, quocunque alias modo acta ſint. Eodemque jure illa tantum fatalia cenſebimus, et fato fieri dicemus, quæ conſequuntur cauſas in divina diſpoſitione cauſarum antegreſſas. Hinc concluditur, omnia quæcunque fiunt, Fato contineri: multa autem, atque adeo pleraque antecedentibus cauſis effecta, non recte Fato addici.

VI. His ita conſtitutis, porro dicendum eſt, quomodo Poteſtas in rebus et actionibus noſtra, Fortuna, Poſſibile, et Contingens, et quæ alia his cognata in antegredientibus ponuntur cauſis, conſtare conſtante Fato poſſint. Etenim Fatum omnia continet, ſicut etiam videtur: neque tamen propterea omnia neceſſario evenient, ſed unumquodque pro ſuæ naturæ modo. Natura porro ita comparatum eſt, ut Poſſibile tanquam genus Contingenti ſit prius: Contingens veluti materia ſubjiciatur iis quæ in Noſtra ſunt Poteſtate, et Noſ-

BIBLIOTHECA BODLEIANA OXFORD

Digitized by Google

Ἐφ' ἡμῖν, ὡς κύριον χρῆσθαι τῷ Ἐνδεχομένῳ· ἡ δὲ Τύχη παρεμπίπτει τῷ Ἐφ' ἡμῖν, ἀφ' ἑτέρας ροπῆς τοῦ Ἐνδεχομένου. Μάθοις δ' ἂν τὸ λεγόμενον σαφῶς, ἐννοήσας ὡς τὸ γινόμενον ἅπαν καὶ ἡ γένεσις αὐτὴ, οὐ δίχα Δυνάμεως, ἡ δὲ Δύναμις, οὐκ ἄνευ Οὐσίας. 57 E
Οἷον, ἀνθρώπου εἴτε Γένεσις, εἴτε Γενητὸν, οὐκ ἄνευ τῆς Δυνάμεως· αὕτη δὲ περὶ ἄνθρωπον· Οὐσία δὲ ὁ ἄνθρωπος. Ἀπὸ δὲ τῆς Δυνάμεως μεταξὺ οὔσης, ἡ μὲν Οὐσία Δυνάμενον, ἡ δὲ Γένεσις καὶ τὸ Γινόμενον, ἄμφω Δυνατά. Τριῶν τοίνυν τούτων, Δυνάμεως καὶ Δυναμένου καὶ Δυνατοῦ, Δυνάμεως μὲν ὡς τὸ εἶναι προϋπάρχειν τὸ Δυνάμενον, Δυνατῷ δὲ ἡ Δύναμις προϋφίστασθαι. Σαφὲς μὲν οὕτω καὶ ὅτι τὸ Δυνατόν. Τύπῳ δ' ἂν ἀφορισθείη, κοινότερον μὲν, τὸ κατὰ Δύναμιν πεφυκὸς γίνεσθαι· κυριώτερον δὲ, αὐτὸ τοῦτο, ὁπόταν μηδὲν ἔξωθεν ἔχῃ πρὸς τὸ γίνεσθαι ἐμπόδιον. Τῶν δὲ Δυνατῶν τὰ B

tra Poteſtas quaſi dominium exerceat in Contingentia. At Fortuna iis quæ in Noſtra ſunt Poteſtate incidit, ob libera in utramque partem eventus momenta Contingentiæ. Atque id quod dixi, palam intelliges, ſi hoc conſideres, omne generatum ipſamque generationem, non eſſe abſque facultate: (id eſt Potentia:) Potentiam non abſque Subſtantia. Veluti hominis ſive generatio ſive generatum, abſque Potentia eſt: iſta autem circa hominem eſt, homo Subſtantia eſt. Proxime vero ſunt Potentiæ veluti in medio poſitæ, Subſtantia ut Potens, Generatio vero et generatum ut Poſſibilia. Ergo, cum tria hæc ſint, Potentia, Potens, Poſſibile; Potens, inſtar Subſtantiæ, prius eſt quam Potentia, et Potentia item prior eſt quam Poſſibile. Atque ſic exiſtimo quid Poſſibile ſit, explicatum eſſe ſatis perſpicue. Rudi autem Minerva Poſſibile dividas licet, in id quod uſitatius ſic dicitur, cujus natura fert ut per Potentiam fiat: et in id quod magis proprie ita appellatur illud ipſum, cujus natura fert ut per Potentiam fiat, ſi nil ei obſit extrinſecus, quo minus fiat. Nam Poſſibilium quædam nunquam

Digitized by Google

μὴ ὂν ἂν κωλυθείη ποτὲ, ὥσπερ τὰ κατ' οὐρανὸν, ἀνατολαὶ καὶ δύσεις καὶ τὰ τούτοις ὁμοιοπλήσια· τὰ δὲ, οἷά τε κωλυθῆναί ὅτι, ὡς πολλὰ μὲν τῶν ἀνθρωπίνων, πολλὰ δὲ καὶ τῶν μεταρσίων. Τὰ μὲν οὖν ὕστερα, ὡς ἐξ ἀνάγκης γινόμενα, Ἀναγκαῖα προσαγορεύεται· τὰ δὲ πρὸς τἀναντίον διαδοχὴν, Ἐνδεχόμενα. Ἀφορίζοιτο δ' ἂν καὶ ταῦτα· τὸ μὲν Ἀναγκαῖον Δυνατὸν, τὸ ἀνταπείμενον Ἀδυνάτῳ· τὸ δὲ Ἐνδεχόμενον Δυνατὸν, ὃ καὶ τὸ ἀνταπείμενον Δυνατόν. Τὸ μὲν δὴ καταδῦναι τὸν ἥλιον, c Ἀναγκαῖόν τε ἅμα καὶ Δυνατόν· ἀντικεῖται Ἀδύνατον τὸ μὴ καταδῦναι. Τὸ δὲ καταδύντος ἡλίου ὄμβρον γενέσθαι, καὶ μὴ γενέσθαι, ἀμφότερα Δυνατὰ καὶ Ἐνδεχόμενα. Πάλιν δὲ καὶ ὅτι τῶ Ἐνδεχομένῳ, τὸ μὲν Ὡς Ἐπὶ τὸ πολὺ, τὸ δὲ, Ὡς Ἐπ' ἔλαττον, τὸ δὲ Ὡς Ἐπίσης καὶ ὁπότερον ἔτυχεν· τοῦτο μὲν φανερὸν ὡς αὐτὸ αὑτῷ ἀντιτέθαικε· τὸ δὲ Ὡς Ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ Ἐπ' ἔλαττον ἀλλή-

B. 6. τὰ δὲ πρὸς τἀναντίον] Forte τὰ δὲ, ὅτι τἀναντίον.

poſſunt prohiberi, ut ortus occaſuſque cœleſtium corporum, et id genus alia: quædam poſſunt prohiberi, ut pleraque humana, multa eorum etiam quæ in ſublimi fiunt. Ac prioris quidem generis quæ ſunt, Neceſſaria nominantur, quia neceſſario fiunt: poſterioris Contingentia, quia contingere poteſt, ut in diverſam partem eveniant. Sic etiam diſtinguere licet. Neceſſarium Poſſibile eſt, cui opponatur Impoſſibile: Contingens tale Poſſibile, cujus etiam contrarium fit Poſſibile. Nam *Solem occidere* cum Neceſſarium eſt, tum Poſſibile: quod autem ei adverſatur *Solem non occidere*, id Impoſſibile eſt. *Occidente Sole imbrem fieri*, Contingens eſt, et Poſſibile: itidemque Contingens et Poſſibile *Sole obeunte non delabi imbrem.* Rurſum eorum quæ Contingentia diximus, alia plerumque, alia raro, alia æque, ſeu æqualibus in utramque partem momentis et utrum fors tulerit, fiunt. Quorum hoc ſibi invicem opponi, ſatis eſt manifeſtum: ſicut et quod plerumque, et quod raro fit, inter ſe

Digitized by Google

λοις· καὶ ζῶντα μὲν ὑπὸ τῆ φύσει τὸ πλέιςον, Ἐφ' Ἡμῖν τε τὸ Ἐπίσης. Τὸ μὲν γὰρ ὑπὸ κύνα καῦμα ἢ ψύχος, ὧν τὸ μὲν Ὡς Ἐπιτοπολὺ, τὸ δ' Ὡς Ἐπ' ἔλαττον, τῆ φύσῃ ἄμφω ὑποτίθαχ)· τὸ δὲ περιπατεῖν καὶ μὴ, ἢ ὅσα τοιαῦτα, ὧν ἑκάτερον ὑπὸ τῆ ἀν- D θρωπίνῃ ὁρμῆ ὑποτίθαχ), ὁ δὴ Ἐφ' Ἡμῖν καὶ Κατὰ Προαίρεσιν λέγεται. Γενικώτερον δὲ μᾶλλον τὸ Ἐφ' Ἡμῖν· δύο γὰρ εἴδη) εἴδη, τό, τε ἐκ πάθους καὶ θυμοῦ, ἢ ἐπιθυμίας, τό, τε ἐξ ἐπιλογισμοῦ ἢ διανοίας, ὅπερ ἤδη Κατὰ Προαίρεσιν τις ἔφοι. Ἔχει δὲ λόγον μὴ τὸ Δυνατὸν ἢ Ἐνδεχόμενον τοῦτο ὅπερ Καθ' Ὁρμὴν ἢ Ἐφ' Ἡμῖν εἴρηται, μὴ τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλο λέγεται· χῳ μὲν γὰρ τὸ μέλλον, Δυνατόν τε ἢ Ἐνδεχόμενον· χῳ δὲ τὸ παρὸν,

C. 10. φύχος, ὧν τὸ μὲν] ὧν ipſe addidi : τὸ μὲν ſumſi a Leonic. Schott. Anon. exſtat item in Indice var. lect. Ed. Gr. Lat. ſed falſo nomine Ald. et Baſ.

D. 1. ὅσα τοιαῦτα, ὧν ἑκάτερον ὑπὸ τῆ] Corrigo, ὅσα τοιαῦτα τῶν ἑκατέρου ὑφ', τῆ—.

D. 4. δύο γὰρ εἶναι εἴδη] Lego, δύο γὰρ ἔχει εἴδη.

D. 6. Ἔχει δὲ λόγον μὴ] Hæc minus expedio. An legendum Ἔχει δὲ καὶ λόγον, i. e. *habet etiam* τὸ Ἐφ' Ἡμῖν *proportionem, ſeu differentiam graduum, qua.* An potius Ἔχειν δὲ λόγον χρόνε. Certe μὴ mutandum in ἢ. Sententiam, ut potui, reddidi.

pugnant: quæ duo maxime in rebus naturalibus: quod æque fit, ſeu æqualia utroque momenta habet, in noſtris locum habet actionibus. Nam quod ſub ortum caniculæ æſtus eſt aut frigus, quorum hoc raro, illud plerumque contingit, naturæ ambo ſubjecta ſunt: deambulare aut non deambulare poſſumus, et alia ſimilia noſtræ voluntati ſunt ſubjecta, et in Noſtra eſſe Poteſtate, et conſilio delectuve noſtro dicuntur fieri. Generalius tamen eſt id quod in Noſtra Poteſtate eſſe dicimus: cujus duæ ſunt ſpecies: una eorum quæ ſubito animi motu, aut ex ira, vel concupiſcentia fiunt: altera, ubi ratiocinatio et deliberatio præceſſit, quæ jam conſilio et delectu agi dicuntur. Habet idem nominis diverſitatem, qua hoc Poſſibile et Contingens, et id quod in Noſtra Poteſtate eſt atque appetitu noſtro incitante fit, non

Digitized by Google

Ἐφ' Ἡμῖν τε καὶ Καθ' Ὁρμήν. Ἀφορίζοιτο δ' ἂν ὧδε· τὸ μὲν Ἐνδεχόμενον, ὅπερ αὐτό τε καὶ τὸ ἀντικείμενον· τὸ δὲ Ἐφ' Ἡμῖν, θάτερον μέρος τοῦ Ἐνδεχομένου τὸ κατὰ τὴν ἡμετέραν Ὁρμὴν ἤδη γινόμενον. Ὅπου μὲν οὖν τὸ Δυνατὸν τοῦ Ἐνδεχομένου πρότερον τῇ φύσει, τὸ δὲ Ἐνδεχόμενον τοῦ Ἐφ' Ἡμῖν προϋφίσταται, καὶ οἷον αὐτοῦ τυγχάνει ὂν ἕκαστον, καὶ πόθεν ὀνομάζεται, καὶ τὰ γε προκείμενα αὐτοῖς, ἐρρήθη.

Ζ'. Περὶ δὲ τῆς Τύχης καὶ τοῦ Αὐτομάτου, καὶ εἴπερ παρὰ ταῦτα θεωρεῖται, νῦν ἡμῖν λεκτέον. Αἴτιον μὲν δὴ ἡ Τύχη. Τῶν δὲ Αἰτίων τὰ μὲν Καθ' Αὑτά, τὰ δὲ Κατὰ Συμβεβηκός· οἷον, οἰκίας, ἢ νεώς, Καθ' Αὑτὸ μὲν Αἴτιον τὸ οἰκοδομικόν, καὶ τὸ ναυπηγικόν· Κατὰ Συμβεβηκὸς δὲ, τὸ μουσικὸν, ἢ γεωμετρικὸν, καὶ πᾶν ὅ, τι ἂν πρὸς οἰκοδομικῷ ἢ ναυπηγῷ εἴδει συμβεβήκῃ, εἴτε χρῶμα, εἴτε χυμὸν, εἴτε τὰ ὁκτός. Ὅθεν καὶ

eodem modo de rebus diverſis dicitur: nam ratione futuri *Poſſibile* et *Contingens* dicitur: ratione præſentis temporis, in *Noſtra Poteſtate* et *Secundum Appetitum*. Atque ſic etiam diſcernere poſſis. *Contingens* eſt quod et ipſum et ejus contrarium fieri poteſt: *in Noſtra Poteſtate*, altera jam Contingentiæ pars quæ Appetitu noſtro jam fit. Ergo Contingenti Poſſibile ordine naturæ anteire, Contingenſque eo quod in Noſtra eſſe Poteſtate dicitur prius exſiſtere, qualia ſint, quæ nominum ratio, quæ adjuncta, fere explicatum jam eſt.

VII. Proinde de Fortuna et Caſu, et quæ in his ſpectantur, dicendum eſt. Eſt itaque Fortuna ex Cauſarum numero. Cauſæ autem aliæ *per ſe* ſunt cauſæ, aliæ *per accidens*. Verbi gratia, domus aut navis cauſa *per ſe* eſt ars ædificandi vel naves compingendi: *per accidens*, muſica, geometrica, et quidquid omnino arti domum navimve fabricandi ſive corporis, ſive animi, ſive externarum reſpectu rerum accidit. Unde perſpicu-

Digitized by Google

δῆλον ὡς τὸ Καθ' Αὑτὸ, ὡρισμένον καὶ ἕν· τὸ δὲ Κατὰ
Συμβεβηκὸς, οὐκ ἕν τε, καὶ ἄόριστον. Πολλὰ γὰρ καὶ ἄπει- 571
ρα τῷ-ἑνὶ ὑπάρχει παντάπασιν ἀλλήλων διαφέροντα.
Τὸ μὴν τοι Κατὰ Συμβεβηκὸς, ὅταν μὴ μόνον ἐπὶ τοῖς
ἕνεκά τινος γίγνηται, ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς ἡ Προαίρεσις, τότε
δὴ καὶ τὸ ἀπὸ Τύχης προσαγορεύεται· οἷον, τὸ εὑρεῖν
χρυσίον σκάπτοντα ἵνα φυτεύσῃ, ἢ παθεῖν τι ἢ δρᾶσαι τοῦ
αὐτοῦ τὸ ἔτος φεύγοντα, ἢ διώκοντα, ἢ ἄλλως βαδίζοντα,
ἢ αὐτὸ μόνον ὀπισθαφέντα, ἐπὶ τούτῳ ἕνεκα ὅσῳ σωέπε-
σεν, ἀλλ' ἑτέρου τινὸς χάριν. Διὸ καὶ ἀπροσδόκητον αἰτίαν καὶ
ἄδηλον ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ τὴν Τύχην ἀπέδοσαν τοῦ
παλαιῶν ἔνιοι. Κατὰ δὲ τὸν ἀπὸ Πλάτωνος, ἔγγιον ἔτι
προσιόντας, αὐτῆς τῷ λόγῳ, οὕτως ἀφώρισαν ἡ Τύχη, Β
αἰτία τοῦ συμβεβηκότος τοῦ ἕνεκά τινος ἐν τοῖς κατὰ προ-
αίρεσιν· ἔπειτα ἤδη καὶ τὸ ἀπροσδόκητον καὶ τὸ ἄδηλον ἀνθρω-
πίνῳ λογισμῷ προσεθέασιν. Καίτοι γε κατὰ τὰ αὐτὰ
καὶ τὸ αὐτόματον καὶ τοῦθ' ὅλον ἐμφαίνεται τῷ τοῦ συμβε-

um fit, quod per ſe eſt, id unicum eſſe et finitum: id quod per accidens, neque unum eſſe, et infinitum. Nam uni rei infinita inter ſe differentia accidere poſſunt. Cæterum quod per accidens eſt in iis, quæ non modo propter aliquid fiunt, ſed etiam ubi conſilium locum habet, id jam Fortunæ appellationem habet: ut ſi quis plantandi cauſa fodiens, aurum reperiat: aut ſi quid præter morem tibi eveniat fugienti, inſequenti, ambulanti, te obvertenti, cujus gratia tu iſtud non ſuſceperis. Propterea Veterum nonnulli Fortunam cauſam dixerunt eſſe, quæ humana provideri ratione non poſſit. De Platonicorum vero ſententia, qui propius ad rei explicationem acceſſerunt, definitur Fortuna *cauſa per accidens eorum quæ propter aliquid in iis fiunt quæ conſilio aguntur*, adduntque eam *improviſam et ignotam humanæ rationi* eſſe. Et quidem iiſdem de cauſis etiam *rarum* et *nec-opinatum* inhærent ei quod per accidens fit. Quod

Digitized by Google

ἐικός· οἷον δέ ἐϛι τοῦτο, ἡ χρὴ μὴ ὀκ τῶν ἀντιῤῥηθέντων, ἀλλ' ἔκ τε τῶν ἐν τῷ Φαίδωνι γεγραμμένων, σαφέϛατα πεϱαιτέϱω· γέγϱαπται δὲ ὧδε· "Οὐδὲ τὰ πεϱὶ τῆς "δίκης ἆϱα ἐπύθοντο ὃν τϱόπον ἐγένετο; Ναί· ταῦτα "μὲν ἡμῖν ἤγγειλέ τις· καὶ ἐθαυμάζομέν γε, ὅτι πάλαι "αὐτῆς γενομένης, ὕϛεϱον φαίνεται ἀποθανών· τί δῆ τοῦ- C "το, ὦ Φαίδων; Τύχη τις αὐτῷ, ὦ Ἐχέκϱατες, συνέ- "βη· ἔτυχε γὰϱ τῇ πϱοτεϱαίᾳ ἡ δίκης ἡ πϱύμνα ἐϛεμ- "μένη τοῦ πλοίου ὃ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουϛιν." Ἐν γὰϱ τούτοις τὸ Συνέβη, οὐκ ἀντὶ τοῦ γέγονεν ἀκϱιβέϛεϱον, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὀκ συνῳϱομένης τινος αἰτίων ἀπέβη, ἄλλου πϱὸς ἄλλο γενομένου· ὁ μὲν γὰϱ ἱεϱεὺς ἔϛεφε τὸ πλοῖον ἄλλου χάϱιν, ἀλλ' οὐ Σωκϱάτους· οἱ δὲ δι' ἑτέϱαν κατεψη- φίϛαντο αἰτίαν· αὐτὸ δὲ τὸ ἀποβὰν, παϱάλογον καὶ τοιοῦ- το ἀπέβη, οἷον κἂν ὀκ πϱονοίας ἐγεγόνει ἤτοι ἀνθϱωπί-

B. 6. ἃ χ' μὲν—Φαίδωνι] Legendum εἰ χ' μὲν ἐκ τῶν ἄϱτι ῥηθέντων, ἀλλ' ἔκ γε τῶν ἐν τῷ Φαίδωνι—.

C. 7. δι' ἑτέϱαν] Forte δι' Ἰτέαν, ut margo Venet.

quale ſit, ſi non ex diſputatis, ſaltem ex Platonis verbis liquido intelligi poteſt. Sic enim ſcribit in Phædone: PH. *Ergo, ne de judicio quidem inaudiviſtis, quo modo fuerit peractum?* ECH. *Immo: nam renunciavit quidam nobis: ac mirati ſumus, quod dudum eo confecto tam multo poſt ſit mortuus: quidnam hoc rei eſt, cedo Phædo?* PH. *Fortuna ei, O Echecrates, quædam evenit. Pridie enim ejus diei, qua judicat m eſt, caſu puppis coronata fuit ejus navis, quam Athenienſes quotannis in Delum mittunt.* In his verbis vocabulum EVENIT non ſignificat factum aliquid fuiſſe, ſed multo magis concurſu quodam cauſarum obtigiſſe, alio alius gratia facto. Nam ſacerdos navem coronavit non Socratis, ſed alius rei cauſa: illi autem aliam ob cauſam Socratem damnaverunt. Id ipſum vero quod evenit, præter rationem, ac tale evenit, quale etiam providentia vel hominis

Digitized by Google

νε τινὸς, ἢ τοῦ ἐπ χρεστόνων. Καὶ τοῦτ μ τῆς Τύχης
ταῦτα ἱκανὰ, * ὡς συνυφίσασθαι ἀνάγκη, τὸ μ ἀπ' αὐ- D
τῆ πρωνύμως ἢ τῆ Ἐφ' Ἡμῖν προϋποκεῖσθαι ἐλέχθη.
Τὸ δ Αὐτόματον, ὅπ πλεῖον τῆς Τύχης· εἰ γὰ καὶ
αὐτὼ τοῦλαττὸν ἔχει, ἢ πολλὰ τοῦ ἄλλοτε ἄλλως
συμπίπλειν περιλάτων. Ἔστ δ κατ' ὄνομα, ὅπερ Αὐτό-
ματον λέγεται τὸ πεφυκὸς ἄλλο ἕνεκα ὅταν μὴ ἐκεῖνο
παρ * ἐπεφύκει, οἷον δοκεῖ τὸ ὑπὸ κύνα ψύχος, πότε
γὰρ ψύχος οὐ μάτην οὐδ * Τὸ δ ὅλον, ὡς τὸ Ἐφ'
Ἡμῖν μέρος τῆ Ἐνδεχομένη, ὅπως ἡ Τύχη τῆ Αὐτομά- E
τη. Ἔστ δ ἑκατέρα ἑκάτερον σύμπλωμα· τὸ μὲν Αὐ-
τόματον τῆ Ἐνδεχομένη· ἡ δ Τύχη τῆ Ἐφ' Ἡμῖν,

D. 1. ὡς συνυφίσασθαι—ἐλέχθη.] Pauca excidiſſe videntur, magis tranſponendo quam addendo ſupplenda, ita fere—ἱκανὰ, οἷς τε συνυφίσασθαι αὐτὸ ἀνάγκη ἢ τῆ Ἐφ' Ἡμῖν προϋποκεῖσθαι· τὸ δὲ ἀπ' αὐτῆς παραπήμως ἐλέχθη. Sententiam Latine reddidimus in Verſione.

D. 5. Ἔστι δὲ κατ' ὄνομα —Τὸ δὲ ὅλον] Corrigenda ex Ariſtot. Phyſ. II, 6. unde ſumta ſunt: forte hoc modo: Ἔστι δὲ κατ' ὄνομα ὅπερ αὐτὸ μάτην γίνεται· ὅταν τὸ πεφυκὸς ἄλλου ἕνεκα μὴ ἐκεῖνο παρᾖ ᾧ ἕνεκα ἦν ἢ ἐπεφύκει· οἷον δοκεῖ τὸ ὑπὸ κύνα ψύχος· τότε γὰρ τὸ ψύχος μάτην οὐδὲ ὅτε πέφυκε γίγνεται. Τὸ δὲ ὅλον.

vel divina effici potuiſſet. Atque hæc de Fortuna ſufficiant dicta, et quibuſcum una ſubſiſtere eam neceſſe eſt et ante eam ſubſiſtere id quod in Noſtra eſt Poteſtate. Id vero quod ab ea efficitur eodem nomine Fortuna nominatur. Caſus autem latius patet quam Fortuna: quando et eam complectitur, et multa alia quæ alias aliter accidere ſuapte natura poſſunt. Ipſum nomen hoc indicat. Eſt enim *Automaton* Græcis quod *ipſum fruſtra* fit quum illud quod alterius rei cauſſa erat, non illam efficiat rem cujus tamen cauſſa et erat et per naturam ſuam eſt: quale frigus ſub caniculæ ortum eſſe videtur. Tunc enim frigus fruſtra nec ipſo eo tempore quo per naturam ſuam oportebat, accidit. Denique, ſicut quod eſt in Noſtra Poteſtate, pars eſt Contingentis: ſic Fortuna pars eſt Caſus: utque Caſus Contingenti, ita iis quæ in Noſtra ſunt Poteſtate Fortu-

Digitized by Google

καὶ τότε ἐκ ἅπαντος, ἀλλ' ὅταν ἀν ἡ κατὰ προαίρεσιν ἦ, ὡς προείρηται. Διὸ καὶ τὸ μὲν Αὐτόματον, κοινὸν ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων· ἡ δὲ Τύχη ἴδιον ἀνθρώπου, ἤδη πρᾶξιν δυναμένου. Τεκμήριον δὲ, ὅτι τὸ εὐτυχεῖν καὶ εὐδαιμονεῖν, ταυτὰ εἶ δοξάζει· ἡ δὲ εὐδαιμονία, εὐπραξία τις· ἡ δὲ εὐπραξία περὶ μόνον καὶ τέλειον ἄνθρωπον.

η'. Καὶ τὰ μὲν ἐντὸς τῆς Εἱμαρμένης, τοιαῦτα, τό, τε Ἐνδεχόμενον καὶ Δυνατὸν, ἥ τε Προαίρεσις, καὶ τὸ Ἐφ' Ἡμῖν· ἥ τε Τύχη, καὶ τὸ Αὐτόματον, τά τε
F Προκείμενα αὐτοῖς, ὧν καὶ τὸ Τάχα καὶ τὸ Ἴσως· ἃ δὴ πάντα περιέχει μὲν ἡ Εἱμαρμένη, ὁδὲν δ' αὐτῶν ἐστι Καθ' Εἱμαρμένην. Λοιπὸν δ' ἂν εἴη καὶ περὶ Προνοίας εἰπεῖν, ὡς αὐτή γε περιείληφε τὴν Εἱμαρμένην.

θ'. Ἔστιν οὖν Πρόνοια, ἡ μὲν Ἀνωτάτω καὶ Πρώτη, τοῦ πρώτου θεοῦ νόησις, εἴτε καὶ βούλησις ὅσα, εὐεργέτις ἁπάντων, καθ' ἣν πρώτως ἕκαστα τῶν θείων ἀφαπαν-

na accidit: non omnibus tamen, ſed in quibus conſilium delectuſque adhibentur: uti diximus. Proinde Caſus communis eſt animatorum et animæ expertium: Fortuna hominis eſt propria, ejus qui jam agere poſſit. Idque hinc conſtat quod Fortunatum eſſe et Felicem eſſe pro eodem habentur: et Felicitas eſt quædam agendi dexteritas: hæc autem ſolius eſt perfecti hominis.

VIII. Quæ ergo Fato comprehenduntur, hæc ſunt, Contingens, Poſſibile, Delectus, in Noſtra ſitum Poteſtate, Fortuna, Caſus, iiſque adjuncta, de quibus eſt etiam Fortaſſis, et Perinde: quæ omnia continentur quidem Fato, nullum autem eorum Fatale eſt. Reſtat ut de Providentia etiam dicamus, quomodo hæc Fatum complectatur.

IX. Eſt itaque Providentia, Suprema quidem et Prima, primi dei intelligentia ſive mavis voluntas benefica erga res omnes, qua primum ſingulæ divinæ res omnino

Digitized by Google

τὸς ἀριστά τε καὶ κάλλιστα κεκόσμηται. Ἡ δὲ Δευτέρα, δευτέρων θεῶν τῶν κατ' ὀρανὸν ἰόντων, καθ' ὧν τά τε 573
θνητὰ γίνεται τεταγμένως, καὶ ὅσα περὶς διαμονὴν καὶ σωτηρίαν ἑκάστων τῶν γενῶν. Τρίτη δ' ἂν εἰκότι ῥηθείη Πρόνοιά τε καὶ προμήθεια τῶν ὅσοι περὶ γῆν δαίμονες τεταγμένοι τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων φύλακές τε καὶ ἐπίσκοποί εἰσιν. Τριττῆς τοίνυν τῆς Προνοίας ὑποκειμένης, κυριώτατα δὲ καὶ μάλιστα τῆς Πρώτης λεγομένης, οὐκ ἂν ἀκνήσαιμι εἰπεῖν, εἰ καὶ φιλοσόφοις ἀνδράσι τἀναντία λέγειν δόξαιμι, ὡς πάντα μὲν Καθ' Εἱμαρμένην καὶ Κατὰ Πρόνοιαν, ἃ μὴν καὶ κατὰ φύσιν· ἀλλ' ἔνια μὲν Κατὰ Πρόνοιαν, καὶ ἄλλα γε κατ' ἄλλην, ἔνια δὲ B
Καθ' Εἱμαρμένην· καὶ ἃ μὲν Εἱμαρμένη πάντως Κατὰ Πρόνοιαν, ἃ δὲ Πρόνοια ἀδιαφόρως Καθ' Εἱμαρμένην. Ἔστω δὲ ὁ λόγος ταυτὶ περὶ τῆς Πρώτης καὶ Ἀνω-

A. 9. ὡς πάντα μὲν Καθ' Εἱμαρμένην—ἔνια δὲ Καθ' Εἱμαρμένην] Hæc et ipſa ſibi et Plutarchæ diſputationi repugnantia, ita reſtituenda videntur: ὡς πάντα μὲν τὰ Καθ' Εἱμαρμένην, καὶ κατὰ Πρόνοιαν· ἃ μὲν καὶ τὰ κατὰ φύσιν πάντα, καὶ Καθ' Εἱμαρμένην· ἀλλὰ πάντα μὲν κατὰ Πρόνοιαν, καὶ ἄλλό γε κατ' ἄλλην, ἔνια δὲ καθ' Εἱμαρμένην. Ad hanc item rationem correxi Latina.

optime ac pulcherrime ſunt ordinatæ. Secunda vero, ſecundorum eſt deorum, qui per cœlum ingrediuntur, qua et mortalium res ordinate fiunt, et ſingulorum generum permanſio atque ſalus procuratur. Tertia non abſurde dicetur Providentia atque procuratio geniorum, qui circa terram collocati humanarum ſunt cuſtodes inſpectoreſque actionum. Cum ergo triplex ſpectetur Providentia, quarum prima præcipue et potiſſimum ſic nominatur, non verear dicere tametſi hoc philoſophorum ſententiis repugnans videri poterit, omnia quæ Fato fiant, fieri item Providentia: non autem omnia quæ Natura fiant, fieri item Fato: ſed omnia fieri Providentia, alia quidem ſecundum aliam, quædam Fato: et Fatum omnino ſubeſſe Providentiæ, hanc Fato nequaquam: loquimur autem hic de principe Providentia et

Digitized by Google

τάπω. Τὸ μὲ Κατά τι ὕστερον ἐκείνου, καθ' ὅ, τι ἂν ᾖ λέγηϑ· οἷον τὸ κτ' νόμον, τῷ νόμου, ᾗ ὃ κτ' φύσιν, τῇ φύσεως· ἔστω δὲ ᾗ τὸ Καθ' Εἱμαρμένην, τῇ Εἱμαρμένης νεώτερον ἂν εἴη. Ἡ δὲ Ἀνωτάτω Πρόνοια πρεσβύτατον ἁπάντων, πλὴν ὑπὲρ ὃν ἐστὶ εἴτε βούλησις, εἴτε νόησις, εἴτε ᾗ ἑκάτερον. Ἔστι δ', ὡς πρότερον εἴρηται, τῶν πάντων πατρός τε ᾗ δημιουργοῦ· " Λέγωμεν γὰρ δή, φησὶν
c " ὁ Τίμαιος, δι' ἣν τινα αἰτίαν γένεσιν καὶ τὸ πᾶν τόδε
" ὁ ξυνιστὰς ξυνέστησεν. Ἀγαθὸς ἦν· ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς
" οὐδέποτε περὶ οὐδενὸς ἐγγίνεται φθόνος· τούτου δ' ἐκ-
" τὸς ὢν, πάντα ὅτι μάλιστα ἐβουλήθη γενέσθαι παρα-
" πλήσια ἑαυτῷ. Ταύτην δὴ γενέσεως καὶ κόσμου μά-
" λιστα ἄν τις ἀρχὴν κυριωτάτην παρὰ ἀνδρῶν φρονί-
" μων ἀποδεχόμενος, ὀρθώτατα ἀποδέχοιτ' ἄν. Βουλη-
" θεὶς γὰρ ὁ θεὸς ἀγαθὰ μὲ πάντα, φαῦλον δὲ μηδὲν
" κατὰ τὸ δύναμιν, οὕτω δὴ πᾶν ὅσον ἦν ὁρατὸν παρα-
" λαβὼν, οὐχ ἡσυχίαν ἄγον, ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς

et ſumma. Quod autem fit ſecundum aliquid, poſterius eo eſt ſecundum quod fieri dicitur: ut quod ſecundum legem fit poſterius eſt lege, et quod ſecundum naturam, natura eſt poſterius: ita et quod fit ſecundum Fatum, Fato eſt poſterius. Summa autem Providentia, omnium eſt antiquiſſimum, eo excepto, cujus eſt ſive intelligentia, ſive voluntas, ſive utrumque. Eſt autem, ut ante dixi, patris et opificis omnium. *Dicamus enim*, inquit Timæus, *cauſam, cur Univerſum hoc machinatus ſit auctor. Bonus erat: in bonum autem nulla adverſus quicquam aut ulla de re cadit invidia. Ea itaque vacuus, voluit omnia ſibi quam maxime fieri ſimilia. Hanc de origine mundi ſententiam potiſſimam a prudentibus traditam rectiſſime amplecteris. Volens enim Deus omnia bona, nihil, quantum omnino fieri poſſet, malum eſſe, ita omne id quod cernitur adſumens non quietem, ſed motibus citatum incompoſitis et vitioſis, in ordinem dif*

Digitized by Google

" καὶ ἀτάκτως, εἰς τάξιν αὐτὸ ἦγεν ἐκ τῆς ἀταξίας,
" ἡγησάμενος ἐκεῖνο τῷδε πάντως ἄμεινον. Θέμις
" δὲ οὔτ' ἦν οὔτε ἔστιν τῷ ἀρίστῳ δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ
" κάλλιστον." Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τούτων ἑπόμενα μέ- D
χρι ψυχῶν ἀνθρωπίνων, Κατὰ Πρόνοιαν νομιστέον τῷ γε
Πρώτῳ συνεστηκέναι. Τὰ δ' ἑπεῦθεν, ὅτω λεγόμενα,
" Ξυστήσας δὲ τὸ πᾶν, ἰσαρίθμους τοῖς ἄστροις ἔταξε,
" διεῖλέ τε ψυχὰς ἑκάστην ᾧ ἔκαστον, καὶ ἐμβιβάσας
" ὡς εἰς ὄχημα, τῷ τοῦ παντὸς φύσιν ἔδειξε, νόμους τε
" τοὺς εἱμαρμένους εἶπεν αὐταῖς." Ταῦτα δὲ τίς οὐκ ἂν
διαῤῥήδην καὶ σαφέστατα οἰηθείη τὴν Εἱμαρμένην δηλοῦν, ὥσ-
περ τινὰ βάσιν, καὶ πολιτικὴν νομοθεσίαν, ᾗς ἀνθρωπίναις
ψυχαῖς χρησάμενος, ἧς δὴ καὶ τῷ αἰτίαν ἐξῆς ἐπιφέρει;
Τὴν δὲ Δευτέραν Πρόνοιαν ὧδέ πως ἐπισημαίνεται λέ-
γων, " Διαθεσμοθετήσας πάντα αὐτοῖς, ἵνα τοῖς ἔπειτα E
" εἴη κακίας ἑκάστων ἀναίτιος, ἔσπειρε τοὺς μὲν εἰς τὴν
" γῆν, τοὺς δὲ εἰς τὴν σελήνην, τοὺς δὲ εἰς τἆλλα

D. 2. τὴν γε Πρώτην] γε ſumſi ex var. lect. Venet. Vulgo, τε.

poſuit: ratus hunc utique confuſione meliorem eſſe. Fas enim neque fuit neque eſt, ut optimus aliquid faceret niſi pulcherrimum. Hæc et quæ ſequuntur uſque ad diſputationem de animis humanis, de Prima ſunt accipienda Providentia, quæ principio omnia conſtituerit. Poſt ita loquitur, *Igitur poſtquam Univerſum condidiſſet, animas diſtribuit æquali cum ſtellis numero, et cuique ſuam dedit, ac tanquam in vehicula impoſuit, naturamque Univerſi monſtravit, et leges Fati eis dixit.* Hæc quis non cenſeat expreſſe ac planiſſime de Fato dici, tanquam fundamento quodam et civili lege, quæ humanis conveniat animis: cujus etiam cauſam deinceps explicat. Secundam vero Providentiam his indicat verbis, *Cum vero ita legibus latis omnia conſtituiſſet, ut ſi quid poſtmodo accideret mali, ipſe ejus culpa vacaret, alios in Solem, alios in Lunam, alios in alia temporis inſtrumenta diſ-*

Digitized by Google

" ὄργανα χρήναι. Τὸ δὲ μὴ τὸν αὐτὸν τοῖς νέοις παρ-
" έδωκε θεοῖς σώματα πλάττειν θνητά, τό, τε βέλτιον-
" τον ὅσον βέλτιν ψυχῆς ἀνθρωπίνης δέον προσγενέσθαι,
" τοῦτο, καὶ πάντα ὅσα ἀκόλουθα ἐκείνοις ἀφρασα-
" μένους ἄρχειν καὶ μὴ δύναμιν ὅπη κάλλιστα καὶ ἄριστα
F " τὸ θνητὸν ἀφαιρεθήσεσθαι ζῶον, ὅπη μὴ κακῶν αὐτὸ
" αὐτῷ γίνοιτο αἴτιον. Ἐν δὴ τούτοις τὸ μὲν, ἵνα τοῖς
" ἔπειτα ἐκ κακίας ἀναίτιος ἔχοιεν," σαφεστάτην αἰ-
τίαν σημαίνει ἡ Εἱμαρμένης· ἡ δὲ τῶν νέων θεῶν τάξις
ἡ δημιουργία τῶν Δευτέρων Πρόνοιαν δηλοῖ· καὶ ὡς
ἡ Τρίτης παρεφάπτεσθαι ἔοικεν, εἴ γε δὴ τούτου χάριν ἡ
προμήθεια, ἵνα τῆς ἔπειτα ἐκ κακίας ἐκάστῳ ἀναίτιος
θεὸς δὲ κακίας ἄμοιρος, οὔτε νόμων, οὔτε Εἱμαρμένης
βλάπτοιτ' ἂν, ἀλλὰ τῇ Προνοίᾳ τοῦ γεννήσαντος σπερ-
574 ασώμενος ἕκαστος αὐτῷ προσῆκε τὰ αὑτοῦ. Ταῦτα δὲ
ἀληθῆ καὶ ἀρέσκοντα τῷ Πλάτωνι, φανερά μοι δοκεῖ

A. 2. Ταῦτα δὲ ἀληθῆ—μαρτύρια εἶναι] Transponendum ita: Ταῦτα δὲ ἀληθῆ καὶ ἀρέσκοντα τῷ Πλάτωνι εἶναι, φανερά μοι δοκεῖ μαρτύρια τὰ—.

feminavit: ac poſt factam ſementem junioribus diis tradidit, ut ii mortalia effingerent corpora, et quod reliquum eſt animæ humanæ indigens illis apponerent: reliquiſque horum conſequentia quæ eſſent perfectis, præeſſent, animalque mortale gubernarent quam fieri omnino poſſet optime, ne id ſibi ipſi mala adſciſceret. His enim vocibus, *Ut ſi quid poſtmodo accideret mali, ipſe ejus culpa vacaret*, luculentiſſimam Fati cauſam reddidit. Juniorum porro deorum ordo et miniſterium, Secundam declarat Providentiam, videturque ſimul etiam Tertiam attingere: ſiquidem propterea legibus ita omnia ſanxit, ut extra culpam mali eſſet, quod ſingulis erat eventurum. Deus autem vitii et malitiæ exſors, neque legibus neque Fato opus habebat: ſed Providentia conditoris unuſquiſque tractus ſuas res agit. Hæc autem vera, et Pla-

Digitized by Google

μαρτύρια ἔχει, τὰ περὶ τῦ νομοθέτυ ἐν τοῖς Νόμοις ὕτω λεγόμενα· " Ἐπεὶ ζῶντα εἰ ποτέ τις ἀνθρώπων, " φύσει ἱκανὸς, θείᾳ μοίρᾳ γεννηθεὶς, καθαλαβεῖν δυνα- " τὸς εἴη, νόμων οὐδὲν ἂν δέοιτο αὐτὸς ἀρχόντων· ὃπερ γ- " μης γὰρ, ὅτε νόμος, ὅτε τάξις οὐδεμία κρείττων, οὐδὲ " θέμις ἐστὶν οὐδενὸς ἐπήκοον οὐδὲ δοῦλον, ἀλλὰ " πάντα ἄρχοντα ἔχει, ἐὰν περ ἀληθινὸς ἐλεύθερός τε " ὄντως ἢ τῇ φύσιν."

ι'. Ἐγὼ μὲν οὖν τὰ περὶ τῦ Πλάτωνος ζώντι τῇ παροιμίᾳ λαμβάνω. Τριττῆς γὰρ οὔσης τῆς Προνοίας, Β ἡ μὲν, ἅτε γεννήσασα τῷ Εἱμαρμένῃ, τέλειον τινὰ αὐτῷ συλαμβάνει· ἡ δὲ συγγεννηθεῖσα τῇ Εἱμαρμένῃ, πάντως αὐτῇ συμπαραλαμβάνεται· ἡ δὲ ὡς ὕστερον τῆς Εἱμαρμένης γενομένη, τὰ αὐτὰ δὴ ἐμπεριέχεται ὑπ' αὐτῆς, καθά γε τὸ Ἐφ' Ἡμῖν καὶ ἡ Τύχη εἴρηται.

A. 4. Ἐπεὶ ταῦτα εἴ ποτέ] Recepi ab Anon. T. V. quandoquidem ita eſt apud Platonem Leg. IX. p. 661. A. Vulgo, ἴσως τῷ τί ποτε.

A. 11. τὰ πρὸς τῷ Πλάτωνος—λαμβάνω] Corrigo, τὰ τῷ Πλάτωνος περὶ τῆς Προνοίας ταύτῃ λαμβάνω.

B. 4. ὕστερον τῆς Εἱμαρμένης γενομένη] Ita T. V. B. Var. lect. Venet. Anon. Leonic. Schott. item Verſiones Amiot. Turneb. Xyl. Vulgo, τῶν Εἱμαρμένην γενομένη.

toni placentia, manifeſte id teſtari videntur mihi, quod in Legibus auctor legum ſic dicit, *Quod ſi quis homo ingenio his ſufficiat, divino natus fato, nihil illi opus fuerit legibus quibus pareat. Nulla enim legum conſtitutio ſcientiæ ejus præſtat: neque fas eſt ulli parere aut ſubditum eſſe eum, ſed omnibus præeſſe et imperare debet, qui vere liber eſt natura.*

X. Atque ego proinde Platonis ſententiam hac imagine complector. Cum triplex ſit Providentia: una quidem, quippe quæ Fatum genuerit, quodammodo illud complectitur: ea quæ una cum Fato eſt genita, omnino in illa ſimul cum Fato continetur: reliqua, utpote poſt Fatum genita, ab illo comprehenditur, ſicut et de eo quod in Noſtra Poteſtate eſt, et de Fortuna dictum fuit. *Quorum enim*

Digitized by Google

" Οἷς γὰρ ἂν συλλάβηται τῆς σωφροσύνης ἡ τοῦ δαιμονίου
" δύναμις," ὡς φησι Σωκράτης, μονονουχὶ ὑσμόν τινα
καὶ τοιοῦτον Ἀδραστείας διεξιὼν πρὸς τὸν Θεάγην, " ἔστοί
" εἰσιν ὧν καὶ σὺ ἤσθησαι· ταχὺ γὰρ προχρῆμα ἐπιδι-
" δόασιν." Οὐκοῦν ἐν τούτῳ, τὸ μὲν συλλαμβάνειν
c τοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ τῇ Τρίτῃ Πρόνοιαν ἀναθετέον·
τὸ δὲ ταχὺ προχρῆμα ἐπιδιδόναι, Καθ' Εἱμαρμένην·
τὸ δὲ ὅλον οὐκ ἄδηλον, ὡς αὐτὸ τοῦτο Εἱμαρμένη τίς
ἐστιν. Τάχα δ' ἂν οὕτω πολὺ πιθανώτερον δόξειεν καὶ
τῇ Δευτέρᾳ Πρόνοιαν ὑπὸ τῆς Εἱμαρμένης περιέ-
χεσθαι, καὶ πάντα ἁπλῶς τὰ γινόμενα· εἴγε καὶ ἡ καθ'
Οὐσίαν Εἱμαρμένη ὀρθῶς ἡμῖν εἰς τὰς τρεῖς Μοίρας
διανενέμηται, καὶ ὁ τῆς ἀλύσεως λόγος τὰς περὶ οὐ-
ρανὸν περιόδους τοῖς Ἐξ Ὑποθέσεως ἐπιβαίνουσι συγκα-
ταλέγει. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔγωγε ἔτι πλέον

B. 7. τῆς σωφροσύνης ἡ—Θεάγην] Ita repoſui ex Platone, Theag. p. 11. E. Vulgo, ἡ τῆς οὐσίας—Θεαγῶν.

C. 1. κατὰ τὴν Τρίτην Πρόνοιαν ἀναθετέον] Legendum, vel, κατὰ τὴν Τρίτην Πρόνοιαν θετέον· vel τῇ Τρίτῃ Προνοίᾳ ἀναθετέον.

C. 4. Τάχα δ' ἂν οὕτω] Forte, Τάχα δ' ἂν αὖ τῷ.

conſuetudinem genius ſuſcipit, iiſque opem fert, ii (ut ad Socratem loquitur Theages, tantum non hinc quoque ſanctionem quandam Adraſteæ proponens) *ſunt quos etiam tu ſentis: ii celeriter proficiunt.* Quibus in verbis quod ait *quoſdam divinitus adjuvari*, id utique Tertiæ Providentiæ adſcribendum eſt: atque id ipſum *velox incrementum* Fato debetur: neque obſcurum eſt quin hoc totum ſit aliquod Fatum. Ac fortaſſe multo probabilius videbitur, etiam Secundam Providentiam a Fato contineri, atque adeo omnia, quæ fiunt: ſiquidem recte a nobis Fatum quod Subſtantia definitur, in tres diviſum fuit partes ſeu *Parcas:* et illa catenæ fabula cœleſtes orbium circuitiones cum iis recenſet, quæ conditione quadam eveniunt. Verum de his quidem

Digitized by Google

διενεχθήλω πρότερον ἐξ ὑποθέσεως λεγόμενα· ἢ ὡς D
μᾶλλον συνειμαρμένη πρωκατάρκτος αὐτῆς τῆς Εἱ-
μαρμένης εἱμαρμένη.

ια'. Ὁ μὲν οὖν ἡμέτερος λόγος, ὅπερ κεφαλαίων εἰπεῖν, τοιοῦτός τις ἂν εἴη. Ὁ δὲ τούτων ἐναντίος οὐ μόνον Ἐν Εἱμαρμένῃ, ἀλλὰ καὶ Καθ' Εἱμαρμένην πάντα τίθεται· πάντα δὲ ἑατέρῳ συμφάδει· τὰ δὲ τῷ ἑτέρῳ συμφωνὰ, δῆλον ὅτι καὶ ἑατέρῳ. Κατὰ μὲν οὖν τόνδε τὸν λόγον τὸ Ἐνδεχόμενον εἴρηται· καὶ τόγε Ἐφ' Ἡμῖν δεύτερον· καὶ τρίτον, ἥ τε Τύχη καὶ τὸ Αὐτόματον, καὶ ὅσα καθ' αὑτά· ἔπαινος δὲ καὶ ψόγος, καὶ τὰ τούτων συγγενῆ, τέταρτα· τέμπτον δὲ ἤδη πᾶσιν, εὐχαὶ θεῶν καὶ θεραπεῖαι λεγέσθω· Ἀργοὶ δὲ καὶ Θερίζοντες Λόγοι, E
καὶ ὁ Παρὰ τὴν Εἱμαρμένην ὀνομαζόμενος, σοφίσματα ὡς ἀληθῶς κτλ. τοῦτον τὸν λόγον συγχάνει ὄντα. Καλὰ δὲ τὸν ἐναντίον, μάλιστα μὲν καὶ πρῶτον εἰ) δόξειεν,

D. 1. πρότερον—πρωκατάρκτος] Forte, πότερον τὰ Ἐξ ὑποθέσεως εἱμαρμένα, ἢ μᾶλλον συνειμαρμένα, ὡς πρωκατάρκτος—.

ego nolim vehementius contendere utrum ea quæ *cum conditione* fiunt, fatalia ſint, an potius confatalia, ita ut ipſum Fatum cauſſam fatalem ſequatur.

XI. Noſtra ergo ratio, ut in ſumma dicam, talis fere eſt. Quæ autem contraria huic eſt ratio, non tantum in Fato includit omnia, ſed et Fatō fieri omnia affirmat: alteri item, (id eſt Stoicæ,) ad omnia congruit: atqui alteri congruens, ipſum idem eſt quod alterum. Ac ad hanc rationem dictum eſt quid ſit Contingens: quid in Noſtra Poteſtate, ſecundum: atque tertium, quid Fortuna, Caſus, et alia quæ ab iis pendent: quarto loco dicendum eſt de laudibus, vituperationibus, et quæ his ſunt cognata: quinto loco ponamus vota ad deos, eorumque cultum. Nam iſtæ argutiunculæ, quæ *Ignava Ratio*, et *Metens*, et is qui *Præter Fatum* appellatur, revera fallaces ſunt concluſiunculæ e diſputatione de Fato tractæ. Ex opinione contraria, id maxime primo-

Digitized by Google

τὸ Μηδὲν ἀναιτίως γίγνεσθαι, ἀλλὰ κατ' ἀντεπηγμένας αἰτίας· δεύτερον δὲ, τὸ Φύσει διοικεῖσθαι τόνδε τὸν κόσμον, σύμπνουν καὶ συμπαθῆ αὐτὸν αὑτῷ ὄντα· τρίτον δὲ, τὰ πρὸς τούτοις μαρτύρια μᾶλλον ἔοικεν εἶναι, Μαντικὴ μὲν ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδόκιμος ὡς ἀληθῶς θεῷ ὑπαρ-
F χουσα· ἡ δὲ τ' σοφῶν πρὸς τὰ συμβαίνοντα Εὐαρέστησις, ὡς πάντα κατ' μοῖραν γινόμενα, δεύτερα· τρίτον δὲ τὸ πολυθρύλλητον τοῦτο, ὅτι Πᾶν Ἀξίωμα ἢ ἀληθές ἐστιν, ἢ ψευδές. Τούτων γεμεὶ ὅτι τοσοῦτον ἐμνήσθημεν, ἵνα ὡς ὅτι βραχὺ τὰ τῆς Εἱμαρμένης * ἃ χρὴ διερευνήσασθαι, καὶ τ' ἀκριβῆ βάσανον ἑκατέρου τῶν λόγων· τὰ δὲ καθ' ἕκαστα τούτων ἐσαῦθις μέτεστιν. * λείπει.

E. 8. τὰ πρὸς τούτοις] Forte, ἃ πρὸς τούτοις.
E. 9. θεῷ] Forte, θεῶν.
F. 5. εἱμαρμένης * ἃ χρὴ διερευνήσασθαι] Levi ſupplemento reſtituendus locus, ita: Εἱμαρμένης κεφάλαια δηλωθεῖν· ἃ χρὴ διερευνήσασθαι.
F. 7. λείπει] Hoc a librario magis e conjecturæ vanitate, quam rei veritate, appoſitum videtur. Equidem nil deeſſe putem: atque item vertit Turnebus. Ἐσαῦθις eſt *alio tempore*.

que videbitur ſequi, Nihil fieri ſine cauſa, omnia cauſis antegreſſis: deinde, A Natura hunc mundum gubernari, conſpirantem ſecum, mutuiſque obnoxium affectionibus. Tertio loco, videbuntur iis quædam favere teſtimonia: Divinationem puta, quæ ut vere a deo profecta in ſummo eſt apud homines honore: tum ſecundo loco, Sapientium ad quaſvis res accidentes Æquanimitas, tanquam ſi omnia Fato eveniant. Tertium eſt pervulgatum illud, Omne enunciatum aut verum eſſe, aut falſum. Atque horum hactenus mentionem fecimus, ut ſumma brevitate quæſtionis de Fato capita ſignificaremus: quæ oportet perſcrutari, et utriuſque contrariæ rationis momenta ſubtiliſſima ſtatera perpendere. Jam nunc ad ſingularia excutienda veniendum eſt nobis. Sed hæc ſingulatim poſtea perſequemur.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΔΑΙΜΟΝΙΟΥ.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΔΑΙΜΟΝΙΟΥ.

Digitized by Google

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΠΡΩΤΑ, Η ΔΙΗΓΗΤΙΚΑ.

ΚΑΦΕΙΣΙΑΣ.	ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ.	ΛΥΣΙΘΕΙΔΗΣ.
ΤΙΜΟΘΕΟΣ.	ΑΡΧΙΝΟΥ ΠΑΙΔΕΣ.	ΑΛΛΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ.

ΔΕΥΤΕΡΑ, Η ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ.

ΘΗΒΑΙΩΝ ΦΥΓΑΔΕΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΙ ΑΥΤΩΝ.

ΚΑΦΕΙΣΙΑΣ.	ΧΑΡΩΝ.	ΘΕΟΚΡΙΤΟΣ.
ΓΑΛΑΞΙΔΩΡΟΣ.	ΦΥΛΛΙΔΑΣ.	ΦΕΙΔΟΛΑΟΣ.
ΣΙΜΜΙΑΣ.	ΠΟΛΥΜΝΙΣ.	ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ.
ΒΑΚΧΥΛΙΔΑΣ.	ΙΣΜΗΝΟΔΩΡΟΣ.	ΜΕΛΙΣΣΟΣ.
ΘΕΑΝΩΡ.	ΙΠΠΟΣΘΕΝΕΙΔΑΣ.	ΧΛΙΔΩΝ.
ΔΑΜΟΚΛΕΙΔΑΣ.	ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ.	ΘΕΟΠΟΜΠΟΣ.
ΔΙΟΤΟΝΟΣ.	ΚΗΦΙΣΟΔΩΡΟΣ.	ΛΥΣΙΘΕΟΣ.
ΜΕΛΩΝ.	ΣΑΜΙΔΑΣ.	ΦΕΡΕΝΙΚΟΣ.
ΕΥΜΟΛΠΙΔΑΣ.	ΓΟΡΓΙΔΑΣ.	ΑΜΦΙΘΕΟΣ.

ΘΗΒΑΙΩΝ ΤΥΡΑΝΝΟΙ, ΛΑΚΩΝΙΣΤΑΙ.

ΑΡΧΙΑΣ.	ΦΙΛΙΠΠΟΣ.	ΛΕΟΝΤΙΔΗΣ.	ΥΠΑΤΗΣ.
ΚΑΒΙΡΙΧΟΣ.	ΛΥΣΑΝΟΡΙΔΑΣ	ΑΡΜΟΣΤΗΣ.	ΕΙΡΚΤΟΦΥΛΑΞ.

PERSONÆ COLLOQUII.

PRIMÆ, SEU NARRATIONIS.

CAPHISIAS.	ARCHIDAMUS.	LYSITHIDES.
TIMOTHEUS.	ARCHINI FILII.	ALII FAMILIARES.

SECUNDÆ, SEU ACTIONIS.

THEBANORUM EXULES EORUMQUE AMICI.

CAPHISIAS.	CHARON.	THEOCRITUS.
GALAXIDORUS.	PHYLLIDAS.	PHIDOLAUS.
SIMMIAS.	POLYMNIS.	EPAMINONDAS.
BACCHYLIDAS.	ISMENODORUS.	MELISSUS.
THEANOR.	HIPPOSTHENIDAS.	CHLIDON.
DAMOCLIDAS.	PELOPIDAS.	THEOPOMPUS.
DIOTONUS.	CEPHISODORUS.	LYSITHEUS.
MELO.	SAMIDAS.	PHERENICUS.
EUMOLPIDAS.	GORGIDAS.	AMPHITHEUS.

THEBANORUM TYRANNI E LACONUM PARTIBUS.

ARCHIAS.	PHILIPPUS.	LEONTIDES.	HYPATES.
CABIRICHUS.	LYSANORIDAS	PRÆFECTUS LACO.	
CUSTOS CARCERIS.			

Digitized by Google

575

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΔΑΙΜΟΝΙΟΥ.

PLUTARCHI

DE

GENIO SOCRATIS.

α'. ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ. Ζωγράφου τινὸς, ὦ Καφει-
B σία, * ᾠδὴ τῶν θεωμένων τὰς γεγραμμένας πίναξας λόγον οὐ φαῦλον ἀκούσας ὡς ἐοικότι λελεγμένον· ἔφη γὰρ ἐοικέναι τὰς μὴ ἰδιώτας καὶ ἀτέχνως θεατὰς ὄχλον ὁμοῦ πολὺν ἀσπαζομένοις, τὰς δὲ κομψοὺς καὶ φιλοτέχνως καθ' ἕκαστον ἰδίᾳ τῶν ἐντυγχανόντων θεσ-

A. 7. ὦ Καφισία, * περὶ] Lacuna in libris editis et ſcriptis obvia, forte ita ſupplenda, ut ἀκούσας in ἤκουσα mutetur et huc tranſponatur.
B. 4. ἀσπαζομένους] Sic Baſ. Xyl. T. Vulgo, ἀσπαζομένους.

I. ARCHIDAMUS. Pictoris cujuſdam, Caphiſia, verba recordor, quæ is de ſpectantibus pictas tabulas pronunciavit neque inepte, et cum quadam ſimilitudine. Aiebat enim rudes et artis ignaros ſpectatores ſimiles eſſe eorum, qui magnam ſimul turbam ſalutant: ſcitos autem et artificii ſtudioſos eorum, qui ſingulatim obvios

Digitized by Google

ἀγορεύσι· τοῖς μὲν γὰρ οὐκ ἀκριβὴς ἀλλὰ τύπῳ τινὶ γίνεται μόνον ἡ τῶν ἀποτελεσμάτων σύνοψις· τὸν δὲ τῇ κρίσει καλὰ μέρος τὸ ἔργον ἀναλαμβάνοντα, οὐδὲν ἀθέατον οὐδὲ ἀπροσφώνητον ἐκφεύγει τῶν καλῶς ἢ τοὐναντίον γεγονότων. Οἶμαι δὲ καὶ περὶ τὰς ἀληθινὰς πράξεις ὁμοίως τῶν μὲν ἀργοτέρων τὴν ἀφάνειαν ἥδ- c
ξειν πρὸς ἱστορίαν, εἰ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ καὶ τὸ πέρας πύθοιτο τῶν πραγμάτος· τὴν δὲ φιλοτίμων καὶ φιλοπόνων τὸν ὑπὲρ ἀρετῆς ὥσπερ τέχνης μεγάλης ἀπειργασμένον θεατὴν, τὰ καθ' ἕκαστα μᾶλλον εὐφραίνειν· τῶν μὲν τέλους πολλὰ κοινὰ πρὸς τὴν τύχην ἔχοντος· τῶν δὲ ταῖς αἰτίαις, καὶ τοῖς * μέρεσιν ἀγῶνας ἀρετῆ πρὸς τὰ συντυγχάνοντα, καὶ τόλμας ἔμφρονας πρὸς τὰ δεινὰ καθορῶντα, καιρῷ καὶ πάθει μεμιγμένου λογισμῶ. Τὸ-

C. 1. τὴν διάνοιαν] Legendum, τῇ διανοίᾳ, ut Reisk.

C. 3. τῶν δὲ φιλοτίμων—μέρεσιν ἀγῶνας ἀρετῇ] Locum ita restituendum suspicor: τὸν δὲ φιλότιμον καὶ φιλόκαλον τῶν ὑπὲρ ἀρετῆς, ὥσπερ τέχνης μεγάλης, ἀπειργασμένων θεατὴν—. τοῦ δὲ ταῖς αἰτίαις καὶ τοῖς ἐπιγενήμασι ἀκολουθεῖν ἐφιέμενον αὐτὸν τοῖς πράγμασι ὡς παροῦσι, τὸν γεγενημένους ἐπὶ μέρους ἀγῶνας ἀρετῇ—Itaque verti. Τύχην pro τέχνην dedi ex B. E. item τοῖς ante lacunam pro τῆς ex E.

compellant: illos nimirum non exacte in artificum opera inspicere, sed inchoatam quandam eorum concipere imaginem: hos judicio partes operis perlustrantes, nihil inspectatum, nihil non observatum relinquere eorum quæ vel bene vel male facta sunt. Existimo autem de seriis etiam actionibus ignavorum sufficere cognitioni, si summam rei exitumque audiant: eleganti autem et liberali spectatori operum a Virtute, tamquam arte, absolutorum, magis jucundam esse singularum deinceps partium considerationem: quandoquidem exitus multa communia habet cum fortuna: caussarum autem effectuumque contemplatio spectatorem rebus gestis veluti præsentem constituit, cernentem Virtutis habita certamina adversus subitos casus, prudentemque in periculis audaciam, et Rationem cum temporis affectu

Digitized by Google

τῶ δὴ τοῦ γένους τῶν θεατῶν καὶ ὑμᾶς ὑπολαμβά-
D νων εἶ), διέλθε τε τὴν πρᾶξιν ἥτις ἀπ' ἀρχῆς ὡς ἐπράχ-
θη, καὶ τοῦ λόγου, * γενέσθαι * παρόντος· ὡς ἐμοῦ μηδ'
ἂν εἰς Θήβας ἐπὶ τούτῳ κατοικήσαντος ἐλθεῖν, εἰ μὴ καὶ
νῦν Ἀθηναίοις πέρα τοῦ δέοντος ἐδόκουν βοιωτίζειν.

ΚΑΦΕΙΣΙΑΣ. Ἀλλὰ ἔδει μὲν, ὦ Ἀρχίδαμε, σοῦ δ' εὐνοίαν, ὅτῳ προθύμως τὰ πεπραγμένα μαθεῖν σπουδάζοντος, ἐμὲ καὶ ἀσχολίας ὑπέρτερον θέσθαι, καὶ Πίνδαρον, τὸ δεῦρο ἐλθεῖν ὅτι τάχιστα διὰ ταῦτα· τὸ δὲ, προσδοκίας ἀφιγμένους ἕνεκα, καὶ σχολὴν ἄγοντας ἄχρις ἂν τοὺς ἀποκρίσεις τοῦ δήμου λάβωμεν, ἀνιτείνειν καὶ ἀγωνιζέσθαι πρὸς
E εὐγνώμονα καὶ φιλέπαινον, δοκεῖν ἀνεγείρειν τὸ κατὰ Βοιωτοὺς ἀρχαῖον εἰς μισολογίαν ὄνειδος ἤδη μαραινόμενον πρὸς Σωκράτη τὸν ὑμέτερον· ἡμεῖς δὲ παρὰ δυοῖν τῶν ἱερῶν σπουδάζοντες, ὅτῳ διεφάνημεν. Ἀλλ' ὅρα τοὺς παρ-

D. 2. καὶ τοῦ λόγου—*παρόντος] Ita explendus videtur locus: καὶ τοὺς λόγους, ἃς εἰπὼς γενέσθαι σου παρόντος.

E. 1. φιλέπαινον, δοκεῖν] Corrigo, φιλέπαινον ἀκροατὴν δοκεῖ—. Item Xyl. vertit.

E. 3. Σωκράτη—διεφάνημεν] Corrigendum videtur, Σωκράτη τὸν ὑμέτερον, ᾧ ἡμεῖς γε παρὰ δύο τῶν ἑταίρων σπουδάζοντες ὄντως διεφάνημεν. Item Latine reddidi.

commixtam. De horum ſpectatorum numero nos quoque eſſe exiſtimans, narra totam ab initio rem ut geſta ſit, et qui ſermones habiti te præſente: nam hujus auditionis gratia ne Thebas quidem proficiſci gravarer: niſi jam nunc Athenienſibus viderer juſto amplius Bœotis ſtudere.

CAPHISIAS. Oportebat ſane, Archidame, in tuam gratiam, qui rem geſtam tanto ſtudio cupis cognoſcere, me etiam poſthabito, ut ait Pindarus, negotio huc ad narrandum venire. Nunc cum legationis cauſſa adſim, otiumque ſuppeditet dum reſponſum a populo accipimus: ſi reluctер, inciviliterque me geram adverſus tam æquanimum et amicum auditorem, videar mihi antiquum illud crimen, quo Bœotis differendi odium exprobratur, renovare: quod crimen per Socratem veſtrum jam evaneſcit, cui nos per duos diſcipulos revera diſſerendi ſtudioſi viſi ſumus. Sed vide

Digitized by Google

ὀνῆσαι, εἰ τοῖς ἀκροάσιν ἅμα πράξεων καὶ λόγων τοσούτων εὐκαίρως ἔχουσιν· ὁ γὰρ βραχὺς μῦθός ἐστι τῆς διηγήσεως· ἐπεὶ σὺ καὶ τοὺς λόγους προσβαλέσθαι κελεύεις.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ. Ἀγνοεῖς, ὦ Καφεισία, τοὺς ἄνδρας. Ἦ μὴν ἄξιον εἰδέναι, πατέρων ὄντας ἀγαθῶν, καὶ πρὸς ὑμᾶς οἰκείως ἐχόντων. Ὁδὶ μὲν ἐστιν ἀδελφιδοῦς Θρασυβούλου Λυσιθείδης· ὁδὶ δὲ Τιμόθεος Κόνωνος υἱός· ὅτοι δὲ Ἀρχίνου παῖδες· οἱ δὲ ἄλλοι τῆς ἑταιρίας τῆς ἡμετέρας πάντες· ὥστε σοι θέατρον εὔνουν καὶ οἰκείαν ἔχον τὴν διήγησιν.

ΚΑΦΕΙΣΙΑΣ. Εὖ λέγεις· ἀλλὰ τίς ἂν ὑμῖν μέτριος ἀρχὴ γένοιτο τῆς διηγήσεως, πρὸς ἃς ἴσως πράξεις;

ΑΡΧΙΔΑΜΟΣ. Ἡμεῖς, ὦ Καφεισία, σχεδόν, ὡς ἔοικεν, οἱ Θῆβαι πρὸ τῆς καθόδου τῶν φυγάδων ὀπτάμεθα. Καὶ γὰρ, ὡς οἱ περὶ Ἀρχίαν καὶ Λεοντίδην Φοιβίδαν πείσαντες ἐν σπονδαῖς καταλαβεῖν τὴν Καδμείαν, τὰς μὲ

E. 5. ἅμα πράξεων] Sic Baſ. Xyl. Exempl. Turneb.

an iis qui una adſunt, audire tantas res orationeſque ſit tempeſtivum: non enim brevis erit narratio, cum tu orationes quoque habitas ei velis inſeri.

ARCHIDAMUS. Ignoras, O Caphiſia, iſtos: et quidem digni ſunt notitia, bonis nati parentibus, et nobis familiaritate junctis. Hic eſt Lyſithides, Thraſybuli ſobrinus: iſte Timotheus, Cononis F. hi Archini filii: cæteri omnes de noſtro ſunt ſodalitio: ut ſcias theatrum tibi benevolum et auditioni aptum eſſe paratum.

CAPHISIAS. Bene narras. Sed quodnam narrandarum rerum opportunum ſumemus initium?

ARCHIDAMUS. Nos, Caphiſia, fere novimus quis Thebarum fuerit ſtatus ante exſulum reditum. Nam quomodo Archias et Leontides, Phœbidæ Spartano cum perſuaſiſſent Cadmeam pacis tem-

Digitized by Google

576 ἐξέβαλον τῶν πολιτῶν, τὰς δὲ φόβῳ κατεῖργον, ἄρχοντες αὐτοὶ παρανόμως καὶ βιαίως, ἔγνωμεν ἐνταῦθα τὸν περὶ Μέλωνα καὶ Πελοπίδαν, ὡς οἶσθα, ἰδιόξενοι γενόμενοι, καὶ πάρ' ὃν χρόνον ἔφευγον ἀεὶ συνδιατρίβοντες αὐτοῖς· καὶ πάλιν, ὡς Λακεδαιμόνιοι Φοιβίδαν μὲν ἐζημίωσαν ὅτι τὴν τοῦ Καδμείαν καταλαβεῖν, καὶ τὸν εἰς Ὄλυνθον στρατηγίας ἀπέστησαν, Λυσανορίδαν δὲ τρίτον αὐτὸν ἀντ' ἐκείνου πέμψαντες, ἐγκρατέστερον ἐφρούρουν τοῦ ἄστεως, ἠκούσαμεν· ἔγνωμεν δὲ καὶ τὸν Ἰσμηνίαν οὐ τῷ βελτίστῳ θανάτῳ τυχόντα εὐθὺς ἀπὸ τῆς δίκης περὶ αὐτῷ γενομένης, Γοργίδου πάντα τοῖς φυγάσι δεῦρο διὰ γραμ-
B μάτων ἐξαγγείλαντος· ὥστε σοι λείπεται τὰ περὶ τοῦ κάθοδον αὐτῶν τῶν φίλων, καὶ τοῦ ἄλλοσιν τῶν τυράννων διηγεῖσθαι.

Β'. ΚΑΦΙΣΙΑΣ. Καὶ μὴν ἐκείνοις γε ταῖς ἡμέραις, ὦ Ἀρχίδαμε, πάντες οἱ τῶν πραττομένων μετέχοντες εἰώθεμεν εἰς τὴν Σιμμίου συνιόντες οἰκίαν, ἔκ τινος

B. 2. φίλων] φυγάδων. Anon.

pore et fœderis occupare alios civium ejecerint, alios metu repreſſerint, ipſi ſummam rerum per vim et injuſte gerentes, novimus, ut qui hic Melonem et Pelopidam privato exceperimus hoſpitio, et quandiu hi exſulaverunt adſidue una verſati ſimus: porro, ut Lacedæmonii Phœbidam multaverint propter occupatam Cadmiam, et a ducendo ad Olynthum exercitu removerint, Lyſanoridaque in ejus locum cum duobus aliis miſſo arcem majori tenuerint præſidio, audivimus. Reſcivimus etiam Iſmeniam ſtatim poſt factum de ipſo judicium morte non optima ſublatum: Gorgida hæc exſulibus huc omnia per litteras renunciante. Itaque tibi reſtat narratio de reditu amicorum, utque tyrannos oppreſſerint.

II. CAPHISIAS. Enimvero iis ipſis diebus, Archidame, omnes conſpirationis ſocii ſolebamus in domo Simmiæ convenire, qui e vulnere quo-

Digitized by Google

πληγῆς περὶ τὸ σκέλος ἀναλαμβάνοντος αὐτὸν, σπυγχάνειν μὴν ἀλλήλοις, εἴτε δεήσῃ, φανερῶς δὲ ἀφατείβειν ὅπῃ λόγοις ἡ φιλοσοφία, πολλάκις ἐφελκόμενοι τὸν Ἀρχίαν καὶ τὸν Λεοντίδαν εἰς τὸ ἀνύποπτον, οὐκ ὄντας ἀλλοτρίους παντάπασι τοιαύτης ἀφορμῆς. Καὶ γὰρ ὁ Σιμμίας πολὺν χρόνον ὅπῃ ξένης γεγονὼς, καὶ πε- c πλανημένος ἐν ἀλλοδαποῖς ἀνθρώποις, ὀλίγῳ πρόσθεν εἰς Θήβας ἀφῖκτο, μύθων δὲ παντοδαπῶν, καὶ λόγων βαρβαρικῶν ἐπίπλεως ὤν, ὁπότε τυγχάνοι σχολὴν ἄγων ὁ Ἀρχίας, ἡδέως ἠκροᾶτο συγκαθεὶς μετὰ τῶν νέων, καὶ βελόμενος ἡμᾶς ἐν λόγοις ἀφέγειν μᾶλλον ἢ προσέχειν τὸν νοῦν οἷς ἔπραττον ἐκεῖνοι. Τῆς δὲ ἡμέρας ἐκείνης ἐν ᾗ σκότος ἔδει γενομένῳ τὰς φυγάδας ἅπαντα κρύφα πρὸς ὃ τεῖχος, ἀφικνεῖταί τις ἐξαίφνης Φερενίκου πέμψαντος ἄνθρωπος, οὐδενὶ ἢ Χάρωνι τῶν παρ' ἡμῖν γνώριμος· ἐξῆλθε δὲ τῶν φυγάδων ὄντας δώδεκα τοὺς νεωτάτους

B. 10. εἰς τὸ ἀνύποπτον] εἰς ſumſi ex E. Vulgo, deeſt.
C. 3. μύθων δὲ—ὁπότε] Legendum μύθων τε—ἐπίπλεως· ὧν ὁπότε.
C. 5. συγκαθεὶς] E. συγκαθιεὶς. Forte συγκαθεσθεὶς vel συγκαθίσας.

dam in crus accepto convaleſcebat, ac de rebus neceſſariis colloqui: palam autem diſputationibus et philoſophando tempus terere: ſæpenumero, ut ſuſpicione res vacaret, una perducentes Archiam et Leontidam, non admodum alienos ab hujuſmodi exercitatione. Nam Simmias longum tempus peregrinatus et apud exteros vagatus, paulo ante redierat Thebas, plenus omnis generis fabularum et narrationum barbaricarum. Itaque Archias, ubi erat otioſus, libenter eum audiebat, inter adoleſcentes adſidens: malebatque nos litteras tractare, quam obſervare ipſius actiones. Ea vero die, qua conſtitutum erat ut tenebris ingruentibus exſules clam ad mœnia adeſſent, quidam huc venit miſſus a Pherenico, nemini inter nos, demto Charone, notus: is nunciat, exſulum duodecim ætate reliquis

Digitized by Google

μετὰ κυνῶν περὶ τὸν Κιθαιρῶνα θηρεύσαι, ὡς πρὸς ἑσ-
D πέραν ἀφικομένους· αὐτὸς δὲ πεμφθῆναι ταῦτα προεῖ-
πεν, ἢ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ χρυσίσνιλαι παρελθόντες, ὃς παρ-
έξει, γνωσόμενος, ὡς ἂν εἰσίοτες εὐθὺς ἐκεῖ βαδίζοιεν.
Ἀπορεμένων δὲ ἡμῶν καὶ σκοπούντων, αὐτὸς ὡμολόγησεν
ὁ Χάρων παρέξειν. Ὁ μὲν οὖν ἄνθρωπος ἔγνω πάλιν
ἀπελθεῖν σπουδῇ πρὸς τὰς φυγάδας.

γ'. Ἐμοῦ δὲ ὁ μάντις Θεόκριτος τὴν χεῖρα πίεσας
σφόδρα, καὶ πρὸς τὸν Χάρωνα βλέψας προσερχόμενον,
Οὗτος, εἶπεν, ὦ Καφισία, φιλόσοφος οὐκ ἔστιν, οὐδὲ
μεμέλημε παιδείας διαφόρως καὶ πεπαίδευται ὥσπερ Ἐπαμει-
νώνδας ὁ σὸς ἀδελφός· ἀλλ' ὁρᾷς ὅτι φύσει πρὸς τὸ κα-
E λὸν ὑπὸ τῶν νόμων ἀγόμενος, τὸν μέγιστον ὑποδύεται
κίνδυνον ἐκουσίως ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἐπαμεινών-
δας δὲ Βοιωτῶν ἁπάντων πρὸ πεπαιδεῦσθαι πρὸς ἀρε-
τὴν ἀξιῶν διαφέρειν, ἀμβλύς ἐστι, καὶ ἀπρόθυμος. * τοσ-

D. 1. ἀφαμένους] Legendum ἀφιξομένους. Reisk.
E. 2. Ἐπαμεινώνδας] Retinui ubique ſcripturam Ald. Baſ. Xyl. quam Stephanus mutavit in Ἐπαμινώνδας.
E. 4. ἀπρόθυμος.*—βελτίονι] Lacuna forte ſic ſupplenda: ἀπρόθυμος· εἰ μὴ εἷς τῶν, εἷς τίνι βελτίονι. Ita et verti.

minores cum canibus apud Cithæronem venari, ſub veſperam huc venturos, ſeque miſſum ut hoc prædiceret, ac, quis domum præbiturus eſſet venientibus, cognoſceret, in qua occultarentur, ut ea indicata ſtatim eo ſe poſſent recipere ipſi. Hæſitantibus nobis, et deliberantibus, ipſe Charon domum ſe præbiturum promiſit. Atque is quidem nuncius ſtatim ad exſules redire properabat.

III. Meam autem manum Theocritus vates vehementius premens, et Charonem intuens prætereuntem, Hic, aiebat, philoſophus non eſt, Caphiſia, neque inſtitutus ſingulariter et accurate ut frater tuus Epaminondas: vides tamen ut natura per leges ad honeſtatem ducente, ultro maximum pro patria ſubit periculum. Epaminondas autem, qui ſe omnibus Bœotis ad virtutem rectius inſtructum pu-

Digitized by Google

ὕτον ἄ τινα βελτίονα καιρὸν αὐτῷ παρέσκευαμμένῳ καλῶς ὕτω χρησόμμενος; Κἀγὼ πρὸς αὐτόν, Ὦ βελτιόμμοτατε, εἶπον, Θεόκριτε, τὰ δεδογμμένα πράττομμεν ἡμεῖς. Ἐπαμμεινώνδας δὲ μὴ πείθων ὡς οἴεται βέλτιον εἶναι ταῦτα μὴ πράττειν, εἰκότως ἀντιτείνει πρὸς ἃ μὴ πέφυκε, μηδὲ δοκιμάζει παρακαλύμμενος. Οὐδὲ γὰρ ἰατρὸν ἄνδρα σιδήρου καὶ πυρὸς ἐπιχειρήμμονα τὸ νόσημα παύσειν, εὐγνωμμονοίης ἂν, οἶμαι, τέμμνειν ἢ ἐπικαίειν βιαζόμμενος * οὐκ οἶδ' ἂν καὶ οὗτος * δή πω μηδὲ ἅψ' τ' πολιτῶν * ἄκριτον, ἀλλὰ καὶ ἄμματος ἐμμφυλίου καὶ σφαγῆς τ' πόλιν ἐλευθεροῦσι συναγωνιεῖσθαι προθύμμως. Ἐπεὶ δὲ οὐ πείθει τοὺς πολλούς, ἀλλὰ ταύτῃ ὁρμήκαμμεν τῇ ὁδῷ, ἐὰν αὐτὸν κελεύει φόνῳ καθαρὸν

F

F. 4. μὴ πίφυκε, μηδὲ δοκιμάζει] Haud ſcio an legendum, πέφυκε μὲν, μὴ δοκιμάζει δέ.

F. 7. βιαζόμενος*—προθύμως] Lacuna in hunc fere modum explenda: βιαζόμενος, τὸ παρανδὲς ἰκὸν ὂν ὄντος λόγου καὶ πειθοῦ ταῦτα διαπράττεσθαι διανοούμενος, καὶ δοκιμάζων δήπου μηδένα τῶν πολιτῶν κτείνειν ἄκριτον, οὗ ἔστιν ἰσιδίξ- τοῖς διὰ βίας ἅμα καὶ αἵματος ἐμφυλίου καὶ σφαγῆς τὴν πόλιν ἐλευθεροῦσι συναγωνιᾶσθαι προθύμως.

tat, ſegnis eſt, animique remiſſi: niſi ad præſens tempus, ad quodnam tandem melius tempus uſurus illis naturæ et inſtitutionis ſubſidiis? Tum ego, Alacerrime, inquam, Theocrite, nos, quod decrevimus, agimus. Epaminondas autem non perſuadens nobis præſtare hanc actionem omittere, quæ ipſius eſt ſententia, haud injuria refragatur, ad ſocietatem eorum ad quæ factus non eſt, neque ea probat, vocatus. Nam neque medicum ſine ferro et igne promittentem ſe morbo medicaturum modeſte feceris ſi eum ad ſecandam et urendam adfectam partem adigas: Igitur et Epaminondas ratione et oratione inſtitutum opus perficiendum judicans, nec probans ut quiſquam unus civis indicta cauſſa interficiatur, non ſane ſocium ſe iis adjungat promtum qui patriam civili ſanguine ac cædibus liberare volunt. Et quoniam pleroſque non pertrahit in ſuam ſententiam, noſque hanc viam ingreſſi ſumus; vult ut ipſum cædis pu-

Digitized by Google

577 ὄντα καὶ ἀνάπτον ἐφεσθαναι τοῖς καιροῖς, μὴ τὸ δικαίῳ τῷ συμφέροντι προσοισόμενον· οὐδὲ γὰρ ὅσον ἔξειν τὸ ἔργον, ἀλλὰ Φερένικον μὲν ἴσως καὶ Πελοπίδαν ἐπὶ τὰς αἰτίας μάλιστα τρέψεσθαι, καὶ πονηρούς· Εὐμολπίδαν δὲ καὶ Σαμίδαν, ἀνθρώπους ἀγαπύρους πρὸς ὀργὴν καὶ θυμοειδεῖς, ἐπὶ νυκτὶ λαβόντας ἐξουσίαν, οὐκ ἀποθήσεσθαι τὰ ξίφη πρὶν ἐμπλῆσαι τὴν πόλιν ὅλην φόνων, καὶ ἀγαθεῖραι πολλοὺς τῶν ἀγαθεσόντων.

Δ'. Ταῦτά με ἀγαλεγομένῳ πρὸς τὸν Θεόκριτον, ἀγανεύων ὁ Ἀναξίδωρος, ἐγγὺς γὰρ * καὶ Λυσανορίδαν τὸν Σπαρτιάτην ἀπὸ τῆς Καδμείας, ὥσπερ εἰς ταὐτὸν ἡμῖν
B ἀπεύθυνται. Ἡμεῖς μὲν οὖν ἐπέχομεν. Ὁ δ' Ἀρχίας καλέσας τὸν Θεόκριτον, καὶ τὸν Λυσανορίδαν προσαγαγών· ἰδίᾳ, λαλεῖ πολὺν χρόνον, ὑκνεύσας τῆς ὁδοῦ μικρὸν ὑπὸ τὸν Ἄμφιον· ὥσθ' ἡμᾶς ἀγωνιᾶν μή τις ὑπόνοια

A. 2. ἔξειν] Ita Xyl. edidit et vertit: item Amiot. Modo, post δικαίῳ, delevi καί.

A. 10. Ἀναξίδωρος*—Λυσανορίδαν] Corrigo, Γαλαξίδωρος, ἐγγὺς γὰρ ἦν, φυλάττεσθαι ἐκέλευε Ἀρχίαν καὶ Λυσανορίδαν—.

B. 4. Ἄμφιον] Forte Ἀμφίκλειον. Mox οἴσθα dedi cum Xyl. pro vulgato οἶσθας.

rum atque innocentem ſinamus ſuis intentum eſſe occaſionibus, cum juſtitia utilitatem conſectaturum. Non enim rem ſuis ſe contenturam finibus, Pherenicum quidem fortaſſis et Pelopidam in fontes maxime et malos impetum facturos: Eumolpidam autem et Samidam, homines ardentiſſimæ iræ, et audaces, nocturnam adeptos licentiam, gladios non ante depoſituros, quam totam urbem cædibus impleverint, et multos præcipuos viros interfecerint.

IV. Hæc me cum Theocrito colloquente inaudiens Anaxidorus, pone enim erat, cavere jubebat, Archiam et Lyſanoridam Spartanum a Cadmea, veluti eodem pergentes, quo nos contendebamus. Itaque ſermonem inhibuimus. Archias autem Theocritum ad ſe vocans, et ad Lyſanoridam ſeorſim adducens, diu collocutus eſt, paululum a via cum declinaſſent juxta Amphium: ita ut anxie nos

Digitized by Google

παρεσκεύασεν, ἢ μιμοῦσις αὐτοῖς, περὶ ἧς ἀναχρίνεσι τὸν Θεόκριτον. Ἐν τούτῳ Φυλλίδας, ὃν οἶσθα, ὦ Ἀρχίδαμε, τότε τοῖς περὶ τὸν Ἀρχίαν πολεμαρχοῦσι γραμματεύων, * ἥξειν ἢ δ' παράξεως μετέχων· λαβόμενός μου τῆς χειρὸς, ὥσπερ εἰώθει, φανερῶς ἐσκωπτεν τὰ γυμνάσια, καὶ τὴν πάλιν· εἶτα πόρρω τῶν ἄλλων ἀπαγαγὼν ἐπυνθάνετο περὶ τῶν φυγάδων, εἰ τῇ ἡμέρᾳ φυλάξουσιν. Ἐμοῦ δὲ φήσαντος, Οὐκοῦν, εἶπεν, ὀρθῶς ἐγὼ τῇ Χαρδοχὴν παρεσκεύακα σήμερον, ὡς δεξόμενος Ἀρχίαν, καὶ πρέξων τι οἴνῳ καὶ μέθῃ τοῖς ἀνδράσιν εὐχέρατον. Ἄριστα μὲν οὖν, εἶπον, ὦ Φυλλίδα, καὶ πειρῶ πάντας ἢ πλείους εἰς ταυτὸ τῶν ἐχθρῶν συναγαγεῖν. Ἀλλ' ὁ ῥᾴδιον, ἔφη, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον· ὁ γὰρ Ἀρχίας ἐλπίζων τινὰ τῶν τι ἀξιώματι γυναικῶν ἀφίξεσθαι τιμωρῶν περὶ αὐτὸν, ἃ βέλεται πρεῖναι τὸν Λεοντίδην· ὥστ' ἡμῖν δίχα διαιρετέον αὐτοὺς ὅπῃ τὰς οἰκίας· Ἀρχίᾳ γὰρ ἅμα καὶ

B. 7. γραμματεύων, * —λαβόμενός] Corrigo, γραμματεύων, περὶ ἡμᾶς ἦκεν τῆς πράξεως μετέχων, καὶ λαβόμενος —.

vereremur, ne ad eos ſuſpicio aliqua aut indicium eſſet delatum, de quo Theocritum percunctaretur. Interim Phyllidas, quem noſti, Archidame, polemarchi magiſtratum tum gerenti Archiæ ſcribam fuiſſe, veniens ad nos et ipſe conſpirationis ſocius, me manu more ſuo apprehenſum, cum palam gymnaſia et urbem dicteriis impetiviſſet, procul ab aliis abductum interrogat de exſulibus, an ad diem dictum præſto eſſent futuri. Cumque ego ita eſſe reſpondiſſem, Recte ergo, inquit, ego convivium inſtitui hodie, Archiam invitaturus, et inter pocula facilem captu iis exhibiturus. Optime, inquam ego, mi Phyllida, et operam da, ut vel omnes vel pleroſque hoſtium in unum cogas. Id vero, aiebat ille, non facile, adeoque impoſſibile factu eſt: nam Archias ſperans tunc quandam nobilem matronam ad ipſum venturam, non vult Leontidam intereſſe: itaque bifariam nobis ſecundum domos ſunt noſtri dividendi: Archia e-

Digitized by Google

D Λεοντίδου παρακαθημένων, οἶμαι τὰς ἄλλας ἀποδὼν ἔσεσθαι φεύγοντας, ἢ μένειν μὲν ἡσυχίας ἀγαπῶντας, ἂν τις διδῷ τινὶ ἀσφάλειαν. Οὕτω, ἔφην, ποιήσομεν· ἀλλὰ τί πρᾶγμα τούτοις παῖς Θεόκριτόν ἐστιν, ὃν πρὸ ἡμῶν ἐμαλέγοντο; Καὶ ὁ Φυλλίδας, Οὐ σαφῶς, εἶπεν, οὐδὲ ὡς ὀπισάμβιος· ἤκουον δὲ σημεῖα καὶ μαντεύματα δυσερῆ καὶ χαλεπὰ προσπίπτειν τῇ Σπάρτῃ. * Φειδόλαος ὁ Τῖος ἀπαντήσας, Μικρὸν, εἶπεν, ὑμᾶς ἐνθάδε προεμένειν Σιμμίας· συντυγχάνει γὰρ διὰ Λεοντίδου περὶ Ἀμφιθέου παρακαθήμενος μένειν τὸ ἐμπαράξασθαι φυγὴν E ἀντὶ θανάτου τῷ ἀνθρώπῳ.

ε'. Καὶ Θεόκριτος, Εἰς καιρὸν, ἔφη, καὶ ὥσπερ ὀπίπτηδες· καὶ γὰρ ἐβουλόμην πυθέσθαι τίνα ἰὼ τὰ εὑρεθέντα, καὶ τίς ὅλως ἡ ὄψις τῆς Ἀλκμήνης τάφου παρ' ὑμῖν ἀνοιχθέντος· εἰ δὴ παρεγένου καὶ αὐτὸς, ὅτε πέμψας Ἀγη-

D. 5. Οὐ σαφῶς—ἐπισάμενος] Forte legendum, Οὐ σαφῶς, εἶπεν, ἴσχυε εἰπεῖν οὐδ' ὡς ἐπισάμενος.

D. 7. Σπάρτῃ.* Φειδόλαος ὁ Τῖος] Lego, Σπάρτῃ. Ἐν τούτῳ δὲ Φειδόλαος ὁ Ἁλιάρτιος. Primum et Reiskius vidit, posterius Xyl.

D. 8. προεμένειν Σιμμίας—ἀνθρώπῳ] Corrigo, προεμένειν κελεύει Σιμμίας· ἐντυγχάνει γὰρ ἰδία Λεοντίδῃ περὶ Ἀμφιθέου, παραιτήμενος διαπράξασθαι φυγὴν ἀντὶ θανάτου τῷ ἀνδρώπῳ.

nim simul et Leontida oppressis, puto reliquos aut fuga se subducturos, aut domi quiete contenturos, ac bene secum agi existimaturos, si securis esse concedatur. Ita, inquam ego, agemus. Sed quid hoc rei est, de quo cum Theocrito colloquuntur? Non plane novi, ait: audivi autem signa et vaticinia siniſtra Spartæ obtigisse. Interea Phidolaus Haliartius occurrens, Paululum, inquit, exspectare vos hic jubet Simmias: intercedit enim opera Leontidæ pro Amphitheo, ut mortis supplicium ei decretum in exsulium mutetur petens.

V. Tum Theocritus, Tempestive, inquit, et veluti dedita opera: volebam enim scire quænam inventa, et omnino quæ facies Alcmenæ sepulchri apud vos aperti esset, siquidem tu quoque interfu-

Digitized by Google

σίλαος εἰς Σπάρτιν τὰ λείψανα μετεκόμιζε. Καὶ ὁ Φειδόλαος, Οὐ γὰρ, ἔφη, παρέτυχον, ἀγανακτῶν καὶ πολλὰ δυσανασχετῶν ἐπὶ τοῖς πολίταις ἐγκαταλειφθεὶς ὑπ' αὐτῶν. Εὑρέθη δ' οὖν * σώματος, φέλλιον δὲ χαλκοῦν οὐ μέγα, καὶ δύο ἀμφορέες κεραμεῖοι, γῆν ἔχον- E
τες ἐντὸς ὑπὸ χρόνου λελιθωμένην ἤδη καὶ συμπεπηγυῖαν, * τοῦ μνήματος * πίναξ χάλκεος ἔχων γράμματα πολλὰ θαυμαστὰ ὡς παμπάλαια· γνῶναι γὰρ ἐξ αὐτῶν οὐδὲν παρεῖχε, κάτωθι ἀφανέντα τῷ χαλκῷ κατατρυφέντος, ἀλλ' ἰδιός τις ὁ τύπος καὶ βαρβαρικὸς τῶν χαρακτήρων ἐμφερέστατος Αἰγυπτίοις· διὸ καὶ Ἀγησίλαος, ὡς ἔφασαν, ἐξέπεμψεν ἀντιγραφὰς τῷ βασιλεῖ, δεόμενος δεῖξαι τοῖς ἱερεῦσιν εἰ ξυνήσουσιν. Ἀλλὰ περὶ τούτων μὲν ἴσως ἂν ἔχοι τι καὶ Σιμμίας ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι, κατ' 57E
ἐκεῖνον τὸν χρόνον πολλὰ τοῖς ἱερεῦσι διὰ φιλοσοφίαν

E. 9. Εὑρέθη—φέλλιον δὲ] Corrigo, Εὑρέθη δ' ὐδέν τι λείψανον σώματος, φέλλιον δὲ. Ultimum hoc recepi ex Baſ. Xyl. E. T. pro vulgato φέλλι δέ.
F. 2. συμπεπηγυῖαν, * τοῦ μνήματος * πίναξ] Forte ὑπὸ δὲ τῷ τοῦ μνήματος βάσει ἦν πίναξ——.
F. 5. ὐδὲν παρεῖχε] Sic Baſ. Xyl. Leonic. Schott. Vulgo, ὐδὲ παρεῖχε.

iſti, cum Ageſilaus eo miſit qui reliquias Spartam transferrent. Interfui vero, inquit ille: et valde indignans ac quiritans adverſus cives, ab iis intus relictus ſum. Inventa eſt igitur corporis pars nulla, at armilla ærea non magna, et duæ amphoræ figlinæ, terram continentes intus jam præ vetuſtate in ſaxum concretam: in monumento porro, tabula ærea, litteras continens permultas, et admirandas, utpote vetuſtiſſimas: agnoſci enim non potuerunt, quanquam abluto ære exſtarent: ſed forma peculiaris fuit et barbarica, Ægyptiis maxime ſimilis: itaque etiam Ageſilaus exempla earum regi Ægyptio miſit, rogans ut ſacerdotibus exhiberet, ſi forte ii poſſent intelligere. Verum de his forte Simmias aliquid nobis poteſt indicare, qui ob philoſophiam frequenter iſto tempore ſacerdotes convenit.

Digitized by Google

συγγενόμενος. Ἁλιάρτιοι δὲ τὴν μεγάλην ἀφορίαν καὶ τὴν ὀλίγασιν τῆς λίμνης οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου γενέσθαι νομίζουσιν, ἀλλὰ μύσιμα τοῦ τάφου τοῦτο προελθεῖν ἀνασχομένους ὀρυττόμενον. Καὶ ὁ Θεόκριτος μικρὸν παραλιπών, Ἀλλ' οὐδὲ αὐτοῖς, ἔφη, Λακεδαιμονίοις ἀμύητον ἔοικεν εἶναι τὸ δαιμόνιον, ὡς προδήλους τὰ σημεῖα περὶ ὧν ἄρτι Λυσανορίδας ἡμῖν ἐκοινοῦτο· καὶ νῦν ἀπειμι εἰς Ἁλίαρτον ὀλίγοσιν αὖθις τὸ σῆμα καὶ χοὰς ποιησόμενος Ἀλκμήνης καὶ Ἀλέως, κατά τινα χρησμόν, ἀγνοῶν τὸν Ἀλέων ὅστις ἐστὶν· ἐπανελθὼν δὲ ὑπέλαβεν, οἷός ἐστι τὸν Δίρκης ἀναζητεῖν τάφον, ἄγνωστον ὄντα τοῖς Θηβαίοις, πλὴν τοῦ ἱππαρχικοῦ· ὁ γὰρ ἀπαλλαττόμενος τὸν παραλαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν μόνος ἄγων μόνον ἔδειξε νύκτωρ, καὶ τινας ἐπ' αὐτῷ θράσαντες ἀπύρους ἱερουργίας, ὧν τὰ σημεῖα συγχέουσι καὶ ἀφανίζουσιν ὑπὸ σκότος ἀπέρχοντα χωρισθέντες. Ἐγὼ δὲτ*

A. 5. μύσιμα] Sic B. E. Leonic. Schott. Anon. Vulgo, μυῆμα.
B. 8. Ἐγὼ δὲτ* —νομίζω] Corrigendum videtur, Ἐγὼ δὲ τὸν μὲν τάφον, ὃ θαυμάζω, κάλλιστα ἐξευρήσειν αὐτὸς νομίζω. Similiter Reisk. Pro νομίζων sumsi νομίζω ex B. E.

Haliartii vero magnam illam ſterilitatem et paludis exundationem non fortuito putant accidiſſe, ſed ira numinis adverſum ipſos, quod effodi ſepulchrum paſſi eſſent. Et Theocritus paululum moratus, Videtur, inquit, ipſis quoque Lacedæmoniis ſuccenſuiſſe genius, quod oſtenta monſtrant, de quibus modo nobiſcum ſermones contulit Lyſanoridas: is nunc proficiſcitur Haliartum, rurſum terra ingeſta ſepulchrum obruturus, ac parentaturus Alcmenæ et Aleo, juſſu oraculi cujuſdam, cum quidem neſciat quis ille ſit Aleus: reverſus autem quæret Dirces ſepulchrum, Thebanis ignotum, exceptis qui magiſterium equitum geſſerunt; nam magiſtratu eo decedens ſucceſſorem ſolus eo noctu adducens id oſtendit: ibique ſacrificiis quibuſdam ſine igne factis, quorum veſtigia confundunt et abolent, per tenebras diſcedunt atque a ſe invicem ſeparantur. Ego au-

Digitized by Google

μὴ ὦ Φειδόλαε, * καλῶς ἐξευρήσειν αὐτοὺς νομίζω· φεύγουσι γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν ἱππαρχικόντων νομίμως, μᾶλλον δὲ πάντες πλὴν Γοργίδου καὶ Πλάτωνος, οὓς οὐδ' C ἂν ὑπτιχειρήσαιτ' ἐκπυνθάνεσθαι δεδιότες τοὺς ἄνδρας· οἱ δὲ νῦν ἄρχοντες ἐν τῇ Καδμείᾳ τὸ δόρυ καὶ τὴν σφραγῖδα παραλαμβάνουσιν, οὔτε εἰδότες οὐδέν, οὔτε *

ς'. Ταῦτα τοῦ Θεοκρίτου λέγοντος, ὁ Λεοντίδης ἐξῄει μετὰ τῶν φίλων· ἡμεῖς δὲ εἰσελθόντες ἠσπαζόμεθα τὸν Σιμμίαν ὑπὸ τῆς κλίνης καθεζόμενον, οὐ κατατηκόμενον τῇ δείσει, οἶμαι, μᾶλλα σιήνουν καὶ ἀφελευπημένον ἐπιβλέψας τε πρὸς ἅπαντας ἡμᾶς, Ὦ Ἡράκλεις, εἶπεν, ἀλγίων καὶ βαρβάρων ἠθῶν· εἶτα οὐχ ὑπέρευ Θα- D λῆς ὁ παλαιὸς ἐπὶ ξένης ἐλθὼν ἀφ' ἑσπέρας, τῶν φίλων ἐρωτώντων ὅ, τι χαριέστατον ἱστορήσει, Τύφλιννον, ἔφη, γέροντα· καὶ γὰρ ᾧ μηδὲν ἰδίᾳ συμβέβηκεν ἀδικεῖσθαι, τὸ

C. 4. οὔτε *] Forte οὔτε μανθάνοντες.
C. 8. διαλελυπημένον] Ita B. E. Vulgo, διαλυπουμένου.
D. 1. ὑπέρευ Θαλῆς] Sic Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ὑπὲρ Εὐθαλοῦς.
D. 4. μηδὲν ἰδίᾳ] Sic B. E. Vulgo, μηδενὶ ἰδίᾳ.

tem ſepulchrum quidem, O Phidolaë, non facile eos inventuros exiſtimo. Exſulant enim plerique eorum qui magiſtri equitum fuerunt ſecundum leges, immo omnes, Gorgida demto et Platone, quos non conabuntur interrogare metu ipſorum. Qui vero nunc præfecti ſunt in Cadmea haſtam et ſigillum ad ſe recipiunt, nec ſcientes quidquam nec diſcentes.

VI. Hæc cum dixiſſet Theocritus, Leontidas cum amicis exiit. Nos autem ingreſſi Simmiam convenimus, ob infectam, ut videbatur, rem ſolicitum admodum ac mœſtum, in lecto ſedentem. Oculos enim conjiciens in omnes nos, Dii boni, aiebat, quam feri et barbari ſunt mores iſti? Ergo non præclariſſime Thales ille priſcus, cum longo poſt tempore a peregrinatione domum rediiſſet, amicis interrogantibus quid maxime rarum vidiſſet, reſpondit, Senem tyrannum. Nam etiam is, ad quem nulla privatim injuria pervenit, ipſam importunitatem et

Digitized by Google

βάρος αὐτὸ καὶ τὴν σκληρότητα τῶν ὁμιλίας δυσχεραίνων, ἐχθρός ἐστι τῶν ἀνόμων καὶ ἀνυπευθύνων δυναστειῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως θεῷ μελήσει· τὸν δὲ ξένον ἵνα τὸν ἀφιγμένον, ὦ Καφεισία, τοῖς ὑμᾶς ὅστις ἐστίν; Οὐκ οἶδα, ἔφην ἐγώ, τίνα λέγεις. Καὶ μήν, ἔφη Λεοντίδης, ἄνθρωπον ὤφθαι παρὰ Λύσιδος μνημεῖον ἐκ νυκτὸς ἀνι-
Ε στάμενον, ἀκολουθίας πλήθει καὶ καταστευῇ σὺν ἀέρι, αὐτόθι κατηυλισμένον ὅπου στιβάδων· φαίνεσθαι γὰρ ἄγνου καὶ μυρίκης καμεύνας, ἔπι δ' ἐμπύρων λείψανα, καὶ χοὰς γάλακτος. ἔωθεν δὲ πυνθάνεσθαι τῶν ἀπαντώντων ἐ τὰς Πολύμνιος παῖδας ἐνδημοῦντας εὑρήσειν. Καί τις ἂν, εἶπον, ὁ ξένος εἴη; θεσπιῶ γὰρ, ἀφ' ὧν λέγεις, τινὶ καὶ ἐκ ἰδιώτῃ προσοικεν.

ζ'. Οὐ γὰρ οὖν, εἶπεν ὁ Φειδόλαος, ἀλλὰ τοῦτον μὲν ὅταν ἥκῃ πρὸς ἡμᾶς δεξόμεθα· νυνὶ δὲ περὶ ὧν ἀρτίως ἠπορούμεν, ὦ Σιμμία, γραμμάτων, εἰ τι γινώσκεις

D. 9. ἔφη Λεοντίδης, ἄνθρωπον] Legendum, ἔφη, Λεοντίδης φησὶ ἄνθρωπον——.

aſperitatem tyrannidis ægre ferens, inimicus fit injuſtarum et nulli juri ſe ſiſtentium dominationum. Sed hæc fortaſſe diis curæ erunt. Hoſpes vero, Caphiſia, qui ad nos venit, noſtiſne quis ſit? Neſcio, aiebam, de quo loquare. Tum ille, Leontidas inquit, viſum dicit apud Lyſidis monumentum a nocte ſurgentem hominem, comitatus multitudine et apparatu ſplendidum, qui in thoro ibi pernoctaſſet: nam inventos fuiſſe humi ſtratos lectos e vitice et myrica factos, igneorum quoque ſacrificiorum reliquias, et liba lactis: eumque mane ex obviis quæſiviſſe, an Polymnis filios domi eſſet inventurus. Quis vero, dicebam, ille hoſpes fuerit? nam ex iis quæ tu refers, non vulgarem aliquem, ſed eximium fuiſſe apparet.

VII. Non ſane, inquit Phidolaus. Sed iſtum nos, ubi venerit, excipiemus. Nunc autem, O Simmia, de quibus recens dubitatio nobis incidit,

Digitized by Google

πλεῖον, ἐξάγγελον ἡμῖν· λέγονται γὰρ οἱ κατ' Αἴγυπτον ἱερεῖς τὰ γράμματα συμβαλεῖν τῷ πίνακος, ἃ παρ' ἡ- 5
μῶν ἔλαβεν Ἀγησίλαος τὸν Ἀλκμήνης τάφον ἀνασκευασάμενος. Καὶ ὁ Σιμμίας εὐθὺς ἀναμνησθείς, Οὐκ οἶδα, ἔφη, τὸν πίνακα τοῦτον, ὦ Φειδύλαε· γράμματα δὲ πολλὰ παρὰ Ἀγησιλάῳ κομίζων Ἀγητορίδας ὁ Σπαρτιάτης ἦκεν εἰς Μέμφιν ὡς Χόνουφιν τὸν ⟨προφήτην,* ποτὲ συμφιλοσοφοῦντες διετρίβομεν ἐγὼ καὶ Πλάτων καὶ Ἐλλοπίων ὁ Πεπαρήθιος· ἦκε δὲ πέμψαντος βασιλέως, καὶ κελεύσαντος τὸν Χόνουφιν, εἴ τι συμβάλλοι τῶν γεγραμμένων, ἑρμηνεύσαντα ταχέως ἀποστεῖλαι· τὸν δὲ τρεῖς ἡμέρας ἀναλεξάμενος βιβλίων τῶν παλαιῶν παντοδαπῶν χαρακτῆρας, ἀντέγραψε τῷ βασιλεῖ 579
καὶ τοὺς ἡμᾶς ἔφησεν, ὡς Μούσαις ἀγῶνα κελεύει συντελεῖν τὰ γράμματα· τὰς δὲ τύπους εἶ) τῆς ὑπὸ Πρωτεῖ βασιλεύοντι γραμματικῆς, Ἡρακλέα δὲ τὸν

F. 1. ἱερεῖς] Sumfi ab Anon. T. V. Vulgo, ἱερεῖς.
F. 1. ἃ παρ' ἡμῶν] Forte ὧν παρ' ἡμῶν, ut Reiſk.
F. 6. προφήτην, * ποτὲ] Supplendum videtur, προφήτην, παρ' ᾧ δὲ ποτε—.

ſi quid habes non vulgare, id nobis aperi: traditum eſt enim Ægyptios ſacerdotes litteras intellexiſſe tabulæ ejus, quam nobis abſtulit Ageſilaus, cum ſepulchrum Alcmenæ diruiſſet. Hic Simmias ſtatim re in memoriam revocata, Tabulam, inquit, iſtam non novi: ſed Agetoridas Spartanus multis cum litteris Memphin venit ad Chonuphin prophetam, cum ibi tunc una philoſopharemur ego, Plato, et Ellopio Peparethius: miſerat autem Agetoridam rex petens a Chonuphi, ut ſi quid ſcriptorum intelligeret, ſtatim hoc interpretatum ad ſe remitteret. Ergo Chonuphis cum per triduum ſeorſim de antiquis libris omnis generis litterarum formas collegiſſet, reſcripſit ad regem, nobiſque indicavit, his litteris ſignificari, *Muſis Græcos debere certamen edere*: eſſe autem litterarum formas ejus grammaticæ, quam Proteo regnante Hercules Amphitryonis F. didicerit: et moneri

Digitized by Google

Ἀμφιτρύωνος ἐκμαθεῖν· ὑφηγεῖσθαι μὴν τοι καὶ πρόσθεν τοῖς Ἕλλησι ἀφ' ὅπλων τὸν θεὸν ἄγειν σχολὴν καὶ εἰρήνην, ἀφ' φιλοσοφίας ἀγωνιζομένους ἀεί, Μούσαις καὶ λόγῳ διακρινομένους περὶ τῶν δικαίων, τὰ ὅπλα καθαθέντας. Ἡμεῖς δὲ καὶ τότε λέγειν καλῶς ἡγούμεθα τὸν Χόνθφιν, καὶ μᾶλλον ὁπηνίκα κομιζομένοις ἡμῖν ἀπ' Αἰγύπτου περὶ Καρίαν Δηλίων τινὲς ἀπήντησαν, δεόμενοι Πλάτωνος ὡς γεωμετρικοῦ λύσιν χρησμοῦ αὐτοῖς ἄτοπον ὑπὸ τοῦ θεοῦ προβεβλημένου. Ἦν δὲ χρησμὸς, Δηλίοις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι παῦλαν τῶν παρόντων κακῶν ἔσεσθαι διπλασιάσασι τὸν ἐν Δήλῳ βωμόν. Οὔτε δὲ τὴν διάνοιαν ἐκεῖνοι συμβάλλειν δυνάμενοι, καὶ περὶ τὴν τοῦ βωμοῦ κατασκευὴν γελοῖα πάσχοντες· ἑκάστης γὰρ τῶν τεσσάρων πλευρῶν διπλασιαζομένης ἔλαθον τῇ αὐξήσει τόπον στερεὸν ὀκταπλάσιον ἀπεργασάμενοι, δι' ἀπειρίαν ἀναλογίας, ἣ τῷ μήκει διπλάσιον παρέχεται· Πλάτωνα τὴν ἀπορίας ἐπεκαλοῦντο βοηθόν. Ὁ δὲ, τοῦ Αἰγυπτίου μνησθεὶς, προπαιδεύειν ἔφη τὸν θεὸν Ἕλληνας, ὀλιγωρῆσαι παι-

Græcos his litteris a deo ut armis positis pacatam quietamque vitam ducant, et philosophice concertantes de jure, erudite et cum ratione inter se lites transigant. Nos et tum Chonuphis sententiam probavimus, et magis etiam cum nobis ex Ægypto avectis, et circa Cariam navigantibus occurrerunt Delii quidam, qui a Platone, utpote rerum geometricarum perito, flagitarent oraculi explicationem, quod insolens ipsis deus edidisset. Erat autem oraculi hæc sententia, *Deliis et Græcis calamitatum finem fore præsentium, si aram quæ in Delo erat cubica, duplicarent.* Cujus cum sententiam assequi non possent, et in altaris structura ridicule eis hoc eveniisset, ut pro dupla ara, ignoratione proportionis quadruplam excitarent; Platonis opem in hac difficultate explicanda imploraverunt. Ille vero Ægyptii istius recordatus, Ludi a deo Græcos dixit, qui eruditionem neglige-

Digitized by Google

δείας, οἷον ἐφυβρίζοντα τὴν ἀμαθίαν ἡμῶν, καὶ κελεύοντα γεωμετρίας ἅπτεσθαι μὴ παρέργως· οὐ γὰρ τοι φαῦλον ἐν ἀμόλυβδῳ διαγνοίας ὄρωσις, ἄκρως δὲ τὰς γραμμὰς ἁρμόσασθαι ἔργον εἶναι, καὶ δυοῖν μέσων ἀνάλογον λαβεῖν· ἢ μόνη διπλασιάζειν σχῆμα κυβικοῦ σώματος, οὐκ πάσης ὁμοίως αὐξόμενον διαστάσεως· τοῦτο μὲν οὖν Εὔδοξον αὐτοῖς τὸν Κνίδιον, ἢ τὸν Κυζικηνὸν Ἑλικῶνα, συντελέσαι· μὴ τοῦτο δεῖσθαι χρῆναι σπουδῆς ἢ θεόν, ἀλλὰ προστάττειν Ἕλλησι πᾶσι, πολέμων καὶ κακῶν μεθεμένους, D Μούσαις ὁμιλεῖν καὶ διὰ λόγων καὶ διὰ μαθημάτων τὰ παθήματα καθαιρομένους, ἀβλαβῶς καὶ ὠφελίμως ἀλλήλοις συμφέρεσθαι.

η'. Μεθεζῆς δὲ τοῦ Σιμμίου λέγοντος, ὁ πατὴρ ἡμῶν Πολύμνις ἐπεισῆλθε, καθίσας παρὰ τὸν Σιμμίαν, Ἐπαμεινώνδας, ἔφη, καὶ σὲ καὶ τούτους παρακαλεῖ πάν-

C. 4. παρέργως] Sic B. E. Vulgo, παρέργου.
C. 6. καὶ—λαβεῖν] Forte, δυοῖν μέσοιν ἀνάλογον λαβεῖν. Xyl. καὶ mutavit in τὸν: forte ex proximo antecedenti ortum. Μέσων Steph. sumsit a Leonic. et Schott. Nam μέσον habent Ald. Bas. Xyl. B. E.
C. 10. μὴ τοῦτο δεῖσθαι χρῆναι] Recte Reisk. μὴ τοῦτο δὴ οὕτω δεῖσθαι χρῆναι.

rint, eorumque insultari inscitiæ, mandarique ut serio Geometriæ operam darent; non enim leviter aut segniter in tractandis lineis perspicacis ingenii opus esse, datis duabus lineis, aliam quæ continente proportione inter has intercedat invenire: quæ quidem unica sit cubi duplicandi ratio, ex æquo omnibus ejus auctis dimensionibus: rem iis ab Eudoxo Cnidio, aut Helicone Cyziceno confectum iri. Neque vero deum hanc aræ duplicationem requirere aut desiderare, sed universis præcipere Græcis ut bellis et miseriis ea comitantibus vitatis, Musis sese dedant, ac litterarum et doctrinæ usu sedatis animi turbulentis motibus, innoxie et utiliter inter se conversentur.

VIII. Adhuc loquente Simmia, pater noster Polymnis ingreditur, et juxta eum adsidens, Epaminondas, inquit, te et hos omnes rogat, ut nisi gravius aliquid urgeat nego-

Digitized by Google

ζαι, εἰ μή τις ἀχολία μείζων, σήμερον ξενιεῖναι βουλόμενος ἡμῖν γνωρίσαι τὸν ξένον, ἄνδρα γενναῖον μὲν αὐτὸν * μετὰ γενναίας καὶ καλῆς ἀφιγμένον τῆς προαιρέσεως. * ἐξ Ἰταλίας τῶν Πυθαγορικῶν· ἀφῖκται δὲ Λύσιδι τῷ γέροντι χάριν ἔχοντα τοῦ τάφου, ἔκ τινων
E ὀνειράτων, ὥς φησι, καὶ φασμάτων σαφῶν· συχνὸν δὲ κομίζων χρυσίον, οἴεται δεῖν Ἐπαμεινώνδᾳ τὰς Λύσιδος γηροτροφίας ἀποτίνειν, ἢ προθυμότατός ἐστιν οὐ δεομένων οὐδὲ βουλομένων ἡμῶν τῇ πενίᾳ βοηθεῖν. Καὶ ὁ Σιμμίας ἠνθεῖς, Πάνυ θαυμαστόν γε λέγεις, εἶπεν, ἄνδρα καὶ φιλοσοφίας ἄξιον· ἀλλὰ τίς ἡ αἰτία δι' ἣν οὐκ εὐθὺς ἦκει παρὰς ἡμᾶς; Ἐκεῖνον, ἔφη, νυκτερεύσαντα παρὰ τὸ
F τάφον ἐμοὶ δοκεῖ τὸν Λύσιδος ἦγεν Ἐπαμεινώνδας παρὰς τὸν Ἰσμηνὸν ἀπολουσόμενον, εἶτ' ἀφίξονται δεῦρο παρὰς ἡμᾶς· πρὶν δ' ἐντυχεῖν ἡμῖν, ἐπυλίσατο τῷ τάφῳ, ζῳανούμενος ἀνελέσθαι τὰ λείψανα τοῦ σώματος καὶ κο-

D. 9. αὐτὸν *—* ἐξ Ἰταλίας] Hæc ita explenda videntur: αὐτὸν ὄντα, μετὰ γενναίας δὲ καὶ καλῆς ἀφιγμένον τῆς προαιρέσεως· ἐστι γὰρ ἐξ ἐξ Ἰταλίας —.
E. 7. Ἐκεῖνον] Corrigo, Ἐκεῖ.
F. 2. Ἰσμηνὸν] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, Ἰσμηνίαν.

tium, hic ipſum exſpectetis; vult enim vobis hoſpitem oſtendere, virum præclarum, et præclaro honeſtoque propoſito huc profectum. Is eſt unus de Italicis Pythagoreis, venitque ut Lyſidi ſeni ad ſepulchrum parentet, quibuſdam ſomniis, ut ait, ac ſpectris notus manifeſtis: adfert autem ſecum magnam vim auri, paratiſſimuſque eſt nobis quantumvis recuſantibus perſolvere nutrimenta a nobis ſeni præbita, et paupertatem noſtram, minime id nobis petentibus, ſublevare. Mirum, aiebat Simmias, hominem narras, dignumque philoſophia, ſed quid cauſæ eſt quod non recta ad nos accedit? Eum, inquit pater, quia ad ſepulchrum Lyſidis noctem exegit, ut puto, Epaminondas ad Iſmenum duxit, ibi ſe abluturum: poſtea ad vos venient. Antequam vero vos conveniret, ad ſepulchrum pernoctavit: ſtatuit enim re-

Digitized by Google

μίζειν εἰς Ἰταλίαν, εἰ μή τι νύκτωρ ὑπεναντιωθείη δαιμόνιον. Ὁ μὲν οὖν πατὴρ ταῦτ' εἰπὼν ἐσιώπησεν.

Θ'. Ὁ δὲ Γαλαξίδωρος, Ὦ Ἡράκλεις, ἔφην, ὡς ἔργον ἐστὶν εὑρεῖν ἄνδρα καθαρεύοντα τύφου καὶ δεισιδαιμονίας· οἱ μὲν γὰρ ἄκοντες ὑπὸ τῶν παθῶν τούτων ἁλίσκονται δι' ἀπειρίαν ἢ δι' ἀσθένειαν· οἱ δέ, ὡς θεοφιλεῖς καὶ θεσπέσιοί τινες εἶναι δοκοῦσιν, ὀπτασίαις τὰς θεωρίας, ὀνείρατα καὶ φάσματα, καὶ τοιοῦτον ἄλλον ὄγκον θεωρήματος ἐπάγονται τὸν ὑπὲρ νοῦν ἰόντων. Ὁ πολιτικὸς 580
μὲν ἀνδρὸς, καὶ πρὸς αὐθάδη καὶ ἀκόλαστον ὄχλον ἰωμαγχαστηρίοις ζῆν, οὐκ ἄχρηστον ἴσως ἐστὶν, ὥσπερ ἐπὶ χαλινῷ τῆς δεισιδαιμονίας πρὸς τὸ συμφέρον ἀντικαθίστασθαι καὶ μεθαρμόττεσθαι τοὺς πολλούς· φιλοσοφίας δὲ οὐ μόνον ἔοικεν ἀχρήμων ὁ τοιοῦτος εἶναι σχηματισμὸς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἐπαγγελίαν ἐναντίος, εἰ πᾶν ἐπαγγελλομένην λόγῳ τἀγαθὸν καὶ τὸ συμφέρον διδάσκειν, εἰς ἡδὺ ἐπανακρεῖ τῆς τ

A. 7. ἐναντίος, εἰ—ἐπανακρεῖ] Primum sumsi ex B. E: secundum, a Xyl. tertium item ex B. E. Vulgo, ἐναντίον ἢ—ἐπανακρεῖν. Versionem correxi.

liquias corporis secum in Italiam asportare, nisi noctu genius aliqua adversaretur. His dictis pater conticuit.

IX. Tum Galaxidorus, dii boni, inquit, quam difficile est hominem invenire fastus vacuum et superstitionis. Alii enim invitî ob imperitiam aut imbecillitatem hisce affectibus capiuntur: alii ut diis cari et singulares videantur, divinitatem quandam suis actionibus affingunt, somnia, spectra, aliaque id genus pompam ac speciem prætexentes suis ipsi cogitatis. Quod quidem civilibus viris, et quibus necesse est vitam suam ad contumaciam et dissolutam turbam accommodare, fortasse non est inutile; ut superstitione quasi fræno multitudinem compescant, et ad utilia torqueant. Philosophiam autem non modo dedecet hic prætextus, sed et professioni ipsius repugnat: siquidem professa bonum et utile ratione docere, deinde ab hoc actionum initio se ad de-

Digitized by Google

πρόξεων ἀρχῆς, ὡς τῷ λόγῳ καταφρονοῦσα, καὶ τὴν ἀπόδειξιν, ἣ δοκεῖ μεγαφέρειν, ἀτιμάσασα, πρὸς μαντεύματα τρέπεται καὶ ὀνειράτων ὄψεις· ἐν οἷς ὁ φαυλότατος οὐκ ἧττον ἢ κατατυγχάνειν πολλάκις φέρεται τοῦ κρείττονος. Διὸ καὶ Σωκράτης ὁ ὑμέτερος, ὦ Σιμμία, δοκεῖ μοι φιλοσοφώτερον χαριεντίσεσθαι παιδείας καὶ λόγου προσάλλεσθαι, τό τε ἀφελὲς τοῦτο καὶ ἁπλοῦν, ὡς ἐλεύθερον καὶ μάλιστα φίλον ἀληθείας ἑλόμενος· τὸν δὲ τύφον ὥσπερ πνα καπνὸν φιλοσοφίας, εἰς τοὺς σοφίστας ἀποσκεδάσας. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Θεόκριτος, Τί γὰρ, εἶπεν, ὦ Γαλαξίδωρε; καὶ σὲ Μέλιτος πέπεικεν ὅτι Σωκράτης ἀσεβεῖ τὰ θεῖα; τοῦτο γὰρ αὖ καὶ πρὸς Ἀθηναίους κατηγόρησεν. Οὐδαμῶς, ἔφη, τά γε θεῖα· φασμάτων δὲ, καὶ μύθων, καὶ δεισιδαιμονίας ἀνάπλεω φιλοσοφίαν ἀπὸ Πυθαγόρου * Ἐμπεδοκλέους δεξάμενος εὖ μάλα βεβαχχευμένου, εἴθισεν ὥσπερ τὰ πρόγ-

C. 3. Πυθαγόρου—Ἐμπεδοκλίους] Forte, Πυθαγόρου, ἀπὸ δὲ Ἐμπεδοκλίους—.
C. 4. ὅσπερ τὰ πράγματα] Subesse videtur vitium. An corrigendum ὡσπερὶ τὰ πράγματα. B. E. habent ὅσπερ πρὸς τὰ πράγματα. Verti, ut potui.

os refert, veluti spernens rationem, ac demonstrationem qua excellere videtur contemnens, ad oracula se recipit, ac somnia, quæ sæpenumero deterrimo cuique non viliora offeruntur quam præstantissimis. Itaque Socrates vester, Simmia, videtur mihi philosophiæ convenientiorem doctrinæ habitum indutus fuisse, simplex et figmentorum expers disputandi genus ut liberale et maxime amicum veritati amplexus: fastumque veluti fumum quendam a philosophia in sophistas abigens. Hic Theocritus interpellans, Quid, inquit, Galaxidore? an tibi quoque fidem fecit Melitus, Socratem divina contemnisse? hoc enim crimen ei apud Atheniensis impegit. Nequaquam, aiebat Galaxidorus, divina. Sed cum accepisset philosophiam spectris, fabulis, et superstitione obsitam a Pythagora et Empedocle, et admodum bacchantem, assuefecit eam ad rerum prudentiam et

Digitized by Google

ματα πεπύσθαι, καὶ λόγῳ νήφοντι μετεῖναι τιμῆ ἀληθείαν.

ι'. Εἶεν, εἶπεν ὁ Θεόκριτος· τὸ δὲ Δαιμόνιον, ὦ βέλτιστε, τὸ Σωκράτους, ψεῦδος, ἢ τί φαμέν; ἐμοὶ γὰρ οὐδὲν οὕτω μέγα τῶν περὶ Πυθαγόρου λεγομένων εἰς μαντικὴν ἔδοξε καὶ θεῖον ἀπεχνῶς γάρ, οἷον Ὅμηρος Ὀδυσσεῖ πεποίηκε τὴν Ἀθηνᾶν ἐν πάντεσι πόνοισι παρισταμένην, τοιαύτην ἔοικε τῷ Σωκράτει τὸν βίον παρεπομένην ἐξ ἀρχῆς τινα συνάγειν τὸ Δαιμόνιον ὅλην, ἢ μόνον τοι παρόδιον ἰοῦσα, τίθησι φάος ἐν πράγμασιν ἀδήλοις, καὶ D πρὸς ἀνθρωπίνην ἀσυλλογίστοις φέρησιν, οἷς αὐτῷ συνεφέλκετο πολλάκις τὸ Δαιμόνιον ὀπτηδιάζον ταῖς αὐτοῦ παραιρέσεσι. Τὰ μὲν οὖν πλείονα καὶ μείζονα Σιμμίᾳ χρὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐκπυθέσθαι Σωκράτους ἑταίρων· ἐμοὶ δὲ παρόντος ὅτε παρῆν Εὐθύφρονα τὸν μάντιν ἦκον, ἔτυχε μοι, ὦ Σιμμία, μέμνησαι γάρ, ἄνω πρὸς τὸ Σύμβολον

C. 8. *ὡδὶν ἔτω μέγα—ἀπτεχνῶς γάρ,*] Recepi hæc ex B. E. Vulgo, desunt.
D. 2. *ἃς αὐτῷ*] Ita B. E. Credo amplius corrigendum *ἐν οἷς αὐτῷ*. Vulgo *ἃ αὐτῷ*.

veritatis indagationem sobria ratione peragendam.

X. Sint istæc, inquit Theocritus. Genium vero Socratis, mi homo, an pro fabula habebimus? Mihi quidem, nil tam magnum ac divinum ad laudem divinationis de Pythagora celebrari videtur. Nam plane, sicut Homerus Ulyssi Minervam in omnibus ærumnis facit præsentem auxilio esse, ita videtur Genius Socrati visum quoddam vitæ quod anteiret ab initio statim adjunxisse: quod visum præcedens Socratem, lucem rebus obscuris inferret et humana ratione non penetrabilibus: sicut et sæpe Genius ipsum allocutus est, divino quodam instinctu proposita animi ejus dirigens. Horum pleraque et præcipua a Simmia licet, aliisque Socratis sociis cognoscere. Me autem præsente, cum ad Euthyphronem vatem irem, jam Socrates, ut meministi, Simmia, superne apud Symbolum et Andocidis

Digitized by Google

Σωκράτης καὶ τὴν οἰκίαν τὴν Ἀνδοκίδου βαδίζων, ἅμα τε διαπορῶν καὶ ζητῶν τὸν Εὐθύφρονα μετὰ παιδιᾶς· ἄφνω δὲ ὀπίσω καὶ συμπίσας ἑαυτὸν ἔστη χρόνον· εἶτ' ἀναστρέψας ἐπορεύετο τὴν διὰ τῶν κεραμοποιῶν, καὶ τοὺς συνεσκεδασμένους ἤδη τῶν ἑταίρων * γενόμενος τὸ Δαιμόνιον. Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ συναπέστρεφον, ἐν οἷς καὶ ἐγὼ τῷ Εὐθύφρονος ἑπόμενος. Νεανίσκοι δέ τινες τὴν εὐθεῖαν βαδίζοντες, ὡς δὴ τὸ Σωκράτους ἐλέγξοντες Δαιμόνιον, ἐπαυσάσαντο Χάριλλον τὸν αὐλητήν, ἥκοντα καὶ αὐτὸν μετ' ἐμοῦ εἰς Ἀθήνας πρὸς Κέβητα· πορευομένοις δὲ αὐτοῖς διὰ τῶν ἑρμογλυφίων ἀνὰ τὰ διαστήματα, σύες ἀπαντῶσιν ἀθρόοι βορβόρου πλέπλεοι, καὶ κατ' ἀλλήλων ὠθούμενοι διὰ πλῆθος· ἐκτροπῆς δὲ μιᾶ παρούσης, τοὺς μὲν ἀνέτρεψαν ἐμβαλοῦσαι, τοὺς δὲ ἀνεμόλυναν. Ἦκεν οὖν καὶ ὁ Χάριλλος οἴκαδε, τά τε σκέλη

D. 10. συμπίσας] Forte, συμπίσας. Reisk. συμπλέσας τὸ χεῖλος. Mox pro ἔστω legendum αὐτῷ.

E. 2. ἑταίρων * γενόμενος] Manifesta sententia, his fere explenda verbis ἑταίροις ἀναπαλεῖτο, φάσκων αὐτῷ γενέσθαι—. Sic et Amiot Xyl. Reisk.

domum ambulabat, simul et interrogans, et per jocum exagitans Euthyphronem: subito autem subsistens, reliquisque etiam ut starent persuadens, diu sane commoratus, deinde conversus per vicum Fabrorum Arcariorum abiit, et socios qui præcesserant revocavit, indicans se a Genio monitum ut hac diverteret. Ac plerique quidem una cum ipso converterunt se, inter quos et ipse fui Euthyphroni adhærens. Quidam autem adolescentuli recta procedentes, nimirum ut Socratis Genium redarguerent, Charillum tibicinem sibi adjunxerunt, qui et ipse mecum Athenas ad Cebetem venerat. Cum autem ambularent per vicum Sculptorum juxta curias judiciarias, turba iis suum occurrit cœno oppletarum, quæ ob multitudinem sese trudentes, cum decedendi spatium hominibus non esset, alios impetu suo prostraverunt, alios commaculaverunt. Venit etiam

Digitized by Google

καὶ ἱμάτια βορβόρῳ μεστὸς, ὡς ἀεὶ τῷ Σωκράτους δαιμονίῳ μεμνῆσθαι μετὰ γέλωτος. * θαυμάζοντας, εἰ μηδαμοῦ παρολίποι τὸν ἄνδρα, μηδ' ἀμελεῖ τὸ θεῖον αὐτοῦ.

ια'. Καὶ ὁ Γαλαξίδωρος, Οἴει γάρ, ἔφη, Θεόκριτε, τὸ Σωκράτους δαιμόνιον ἰδίαν καὶ τελευτὴν ἐχούσαν δύναμιν; οὐχὶ τῆς κοινῆς μοίριόν τι ἀνάγκης τὸν ἄνδρα πεῖρα βεβακχευσάμενον, ἐν τοῖς ἀδήλοις καὶ ἀτεκμάρτοις τῷ λογισμῷ ῥοπὴν ἐπάγειν; ὡς γὰρ ὁλκὴ μία καθ' ἑαυτὴν οὐκ ἄγει τὸ ζυγὸν, ἰσορροποῦντι δὲ βάρει προσ- 581
τεθεμένη κλίνει τὸ σύμπαν ἐφ' ἑαυτήν· οὕτως ἐφαρμόσῃ κληδὼν ἢ τι τοιοῦτον σύμβολον. * ἡ κῆφον, ἐμβριθῆ διάνοιαν ὀλιγοστάσασθαι πρὸς παράξιν· δυοῖν δ' ἐναντίοιν λογισμοῖν θατέρῳ προσελθὼν, ἔλυσε τὴν ἀπορίαν, τῆς ἰσότητος ἀναιρεθείσης, ὥστε κίνησιν γίνεσθαι καὶ ὁρμήν. Ὑπο-

F. 4. ὡς' ἀεὶ τῷ—* θαυμάζοντας] ἀεὶ fumſi ex B. E. Anon. pro vulgato ἄν. Tum lacuna ita fere explenda, μετὰ γέλωτος ἡμᾶς, ἅμα καὶ θαυμάζοντας.

F. 5. παρολίποι] Immo παρολίπει.

F. 9. ἀνάγκης] Forte ἀγχοίας ut et Reiſkio in mentem venit. In Latinis certa exprimendum putavi.

A. 2. οὕτως ἐφαρμόσῃ—* καὶ κοῦφον] Corrigo, οὕτως οὐκ ἀρκέσει κληδὼν ἢ τι τοιοῦτον σύμβολον, καθ' αὑτὸ μικρὸν ὂν καὶ κοῦφον—.

Charillus domum crura et veſtes luto plenus: ut cum riſu Genii Socratis mentionem facere libuerit, nuſquam hominem relinquentis, nuſquam negligentis.

XI. Et Galaxidorus, Putas vero, aiebat, Theocrite, Socratis Genium peculiarem aliquam et eximiam habuiſſe vim, non particulam aliquam communis ſagacitatis eum experientia exploratam habuiſſe, unde in rebus obſcuris et conjectu gravibus rationis momenta fecerit? Ut enim unica drachma pro ſe lancem trutinæ non commovet, adjecta autem æquali ponderi ad ſe totum inclinat: ita omen, aliudve id genus ſignum leviuſculum non percellit animum gravem aut ad agendum incitat: ſed cum animus cogitationibus diverſe trahitur, alteri parti accedens, æqualitate ſublata, dubitationem dirimit, movetque et impellit. Sub hæc pa-

Digitized by Google

λαβὼν δὲ ὁ πατὴρ, Ἀλλὰ μήν, ἔφη, ἦ αὐτὸς, ὦ Γαλαξίδωρε, Μεγαρικῆ τινος ἤκουσα, Τερψίωνος δὲ ἐκείνου, ὅτι τὸ Σωκράτους Δαιμόνιον, σταρμὸς ἦν ὅ, τε παρ' αὐτῆ ἢ ὁ παρ' ἄλλων· ἑτέρου μὲν σταρέντος οὐκ ἐξιέναι
B εἴτ' ὄπισθεν εἴτ' ἔμπροσθεν, ὁρμᾶν αὐτὸν ὅτι τ' πρᾶξιν· εἰ δ' ἐξ ἀριστερᾶς, ἀποτρέπεσθαι· τοῦ δὲ αὐτῆ σταρμῶν τὸν μὲν ἔτι μέλλοντος βεβαιοῦν, τὸν δὲ ἤδη πράσσοντος ἐπέχειν καὶ κωλύειν τ' ὁρμήν. Ἀλλ' ἐκεῖνό μοι δοκεῖ θαυμαστὸν, εἰ σταρμῷ χρώμενος, ἢ τοῦτο τοῖς ἑταίροις ἀλλὰ Δαιμόνιον εἶ) τὸ κωλύον ἢ κελεῦον ἔλεγε· τύφε γὰρ σοῦ τινος, ὦ φίλε, κενῆ, καὶ κόμπε τὸ τοιοῦτον, οὐκ ἀληθείας ἢ ἁπλότητος, οἷς τ' ἄνδρα μέγαν ὡς ἀληθῶς καὶ ἀφέροντα τοῦ πολλῶν γεγονέναι δοκοῦμεν, ὑπὸ φωνῆς ἔξωθεν ἢ σταρμῆ τινος ὀπτιάκε τύχοι θορυβόμενον ἐκ τ' πράξεων ἀνατρέπεσθαι, καὶ σχεδὸν τὸ δεδογ-
C μένον. Αἱ δὲ Σωκράτους ἀφορμαὶ τὸ * ἔχουσαι καὶ σφο-

A. 10. σταρόντος] Sic E. Xyl. Vulgo, σταρέντος.
B. 11. σρόσθαι—* ἔχουσαι] Primum ſumſi a Xyl. Tum ἀφορμαὶ muto in αὖ ὁρμαί. Denique lacunam explent T. V. voce βέβαιον: cui, niſi forte e ſcripto ſit libro, præferam Reiſkii τόνον.

ter, Enimvero, inquit, Galaxidore, ipſe audivi Megaricum dicentem ſe e Terpſione audiviſſe, Genium Socratis fuiſſe ſternutationem cum ipſius, tum aliorum: alio quidem ſternutante a dextra ſive ante ſive poſt ipſum, ſolitum ſe fuiſſe ad agendum conferre: ſin a ſiniſtra fieret, ceſſaſſe: de ipſius ſternutationibus quæ fieret acturo aliquid, confirmaſſe ejus propoſitum: quæ inter agendum, inhibuiſſe. Sed hoc mihi mirum videtur, ſi ſternutatione utens, non ab hac, ſed a Genio ſe juberi aut prohiberi ſociis dixit. Faſtus enim, amice, inanis hoc et arrogantiæ fuerit, non veritatis et ſimplicitatis: quibus vere magnum hunc virum et multis præſtantiorem fuiſſe arbitramur: a voce externa aut ſternutatione fortuita turbatum actiones deſerere, et inſtitutum omittere. Socratis autem videntur in omni re in-

Digitized by Google

ἀρότησα φάμενοι πρὸς ἅπαν, ὡς ἂν ἐξ ὀρθῆς καὶ ἰσχυρᾶς ἀφεμένων κρίσεως καὶ ἀρχῆς. Πενίᾳ γὰρ ἐμμεῖναι πρὸς πάντα τὸν βίον εὐουσίως, σὺν ἡδονῇ καὶ χάριτι τῶν διδόντων ἔχειν δυνάμενον καὶ φιλοσοφίας μὴ ἐκπῆναι πρὸς τοσαῦτα κωλύματα· καὶ τέλος εἰς σωτηρίαν καὶ φυγὴν αὐτῷ παρυδῆς ἑταίρων καὶ πρόθυμος εὐμηχάνου γενομένης, μήτε καμφθῆναι λιπαρήσει, μήτε ὑποχωρῆσαι τῷ θανάτῳ παίζοντι, χρῆναι δ' ἀτρέπτῳ τῷ λογισμῷ πρὸς τὸ δεινόν· οὐκ ἔστιν ἀνδρὸς οὐκ κλαδόνων ἢ πλαρμῶν μεταβαλλομένην ὅτε τύχοι γνώμην ἔχοντος, ἀλλ' ὑπὸ μείζονος ὀπτασίας καὶ ἀρχῆς ἀγομένου πρὸς τὸ καλόν. Ἀκούω δὲ κ τὴν ὑπὸ Σικελίᾳ τῆς Ἀθηναίων δυνάμεως φθορὰν προειπεῖν αὐτὸν οἰκείοις τε φίλων. Καὶ πρότερον ἔτι τούτων Πυριλάμπης ὁ Ἀντιφῶντος ἁλοὺς ὑπὸ τῇ διώξει περὶ Δήλιον ὑφ' ἡμῶν δορατίῳ τετρωμένος, ὡς ἤκουσε τὴν ὀπὴ τὰς ποινὰς ἀφικομένων Ἀθηνήθεν ὅπι Σωκράτης

D. 1. παίζοντι] Forte παλαιάζοντι, ut Reisk. vel, παίζοντα δὲ χρῆσθαι ἀτρέπτῳ τῷ λογισμῷ—.
D. 2. μεταβαλλομένην ὅτε τύχοι] Sic B. E. Vulgo, μεταβαλλομένου, ὅτι τύχοι.

citationes ad agendum fuisse graves ac vehementes, utpote a recto et solido judicio profectæ. Nam sponte sua in paupertate totam vitam exigere, cum essent qui optima cum gratia et voluptate dare opes cuperent: deinde a philosophando non desistere, tot objectis impedimentis: denique salute ipsi et fuga opera amicorum commode parta, nullis precibus flecti, neque morti concedere, sed ad eam obeundam hilari constantique ratione pergere: hæc non sunt hominis qui ominibus aut sternutationibus de sententia sua dimoveretur: sed qui a majore quodam præsidio et principio ad virtutem duceretur. Audio etiam Sicilienſem Athenienſium cladem eum quibusdam amicorum prædixisse. Et ante ista Pyrilampes Antiphontis F. in fuga apud Delium a nobis captus, pilo vulneratus, cum ex iis qui fœderis feriundi gratia Athenis venerant, audivisset Socratem

Digitized by Google

μὴ Ἀλκιβιάδῃ καὶ Λάχητος ἐπὶ Ῥητίνης καταβὰς
E ἀπονενοσήκοι, πολλὰ μὲν τοῦτον ἀνεκαλέσατο, πολλὰ δὲ
φίλων τινὰς καὶ λοχίτας, οἷς συνέβη μετ' αὐτοῦ τοῦ
Πάρνηθα φεύγουσι τοῦδε τῶν ἡμετέρων ἵππων ἀποθανεῖν,
ὡς τοῦ Σωκράτους Δαιμονίου τοῦδε κωλύσαντος, ἑτέραν ὁδὸν,
οὐκ ἰοῦσ' ἐκεῖνος ἦγε περιομένους ἀπὸ τῆς μάχης. Ταῦτα
δ' οἶμαι καὶ Σιμμίαν ἀκηκοέναι. Πολλάκις, ὁ Σιμμίας
ἔφη, καὶ πολλῶν· διεβοήθη γοῦν οὐκ ἠρέμα τὸ Σωκράτους
Ἀθήνησιν οὐκ τούτων Δαιμόνιον.

ιβ. Τί οὖν, ὁ Φαίδωνος ἔπεν, ὦ Σιμμία, Γαλαξι-
δώρῳ ἐάσωμεν παίζοντα καταβάλλειν τοσοῦτο μαντείας
F ἔργον εἰς παρμυὰς καὶ κλῃδόνας, οἷς καὶ οἱ πολλοὶ καὶ ἰδιῶται
τοῦδε μικρὰ τοῦχρῶνται καὶ παίζοντες; ὅταν δὲ κίνδυνοι
βαρύτεροι καὶ μείζονες καταλάβωσι πράξεις, ἐκεῖνο γί-
νεται τὸ Εὐριπίδειον,

Οὐδεὶς σιδήρου ταῦτα μωραίνει φίλας.

Καὶ ὁ Γαλαξίδωρος, Σιμμίᾳ μὲν, ἔφη, Φαίδωνε, τοῦδε

D. 10. Λάχητος ἐπὶ Ῥητίνης] Prius sumsi a Schott. Anon. T. V. B. Posterius reliqui, quippe haud minus erat incertum B. E. ἐπὶ Ῥητίνης.

cum Alcibiade et Lachete per Retistam descendisse ac domum evasisse, multis seipsum incusavit, multis amicos suos quosdam et manipulares qui cum ipso præter Parnetem fugientes a nostris equitibus occisi erant, quod Socratis Genio non obtemperantes alia quam ipse ducebat via a prœlio profecti essent. Hæc Simmiam quoque audivisse puto. Sæpe, inquit Simmias, audivi, et e multis; nam ex illa re Socratis Genii fama non leviter Athenis increbruit.

XII. Cur ergo, aiebat Phidolaus, O Simmia, Galaxidorum sinamus jocose tantum divinationis opus in sternutationem et omina dejicere, quibus vulgo etiam in rebus levibus ludentes utuntur? nam ubi pericula graviora, et majores incidunt actiones, tum Euripideum illud fit,

Non inter arma quisquam hæc vagari volet.

Ego quidem, inquit Galaxidorus, Simmiam, Phidolaë, si

Digitized by Google

τούτων εἴ τι Σωκράτης αὐτὸς λέγοντος ἤκουσεν ἕτοιμος ἀκροᾶσθαι καὶ φράζειν μεθ' ὑμῶν· τὰ δ' ὑπὸ σοῦ λελεγμένα καὶ Πολύμνιος, οὐ χαλεπὸν ἀνελεῖν. Ὡς γὰρ ἐν ἰατρικῇ σφυγμὸς ἢ φλύκταινα, μικρὸν ἐμμελῶς δὲ σημεῖόν ἐστι· καὶ κυβερνήτῃ πελάγους φθόγγος ἢ ὄρνιθος, ἢ ἀλιδρομὴ κυπρίδος ἀρσιᾶς, πνεῦμα σημαίνει καὶ 582
κίνησιν τραχυτέραν θαλάττης· οὕτω μαντικῇ ψυχῇ πλαγμὸς ἢ κλόνος, οὐ μέγα καθ' αὑτό, * συμπτώματος. Οὐδεμιᾶς γὰρ τέχνης καταφρονεῖται τὸ μικροῖς μεγάλα καὶ ὀλίγων πολλὰ προμηνύειν. Ἀλλ' ὥσπερ εἴ τις ἄπειρος γραμμάτων δυνάμεως, ὁρῶν ὀλίγα πλήθει καὶ φαῦλα τῇ μορφῇ, ἀπιστοίη ἄνδρα γραμματικὸν ἐκ τούτων ἀναλέγεσθαι πολέμους μεγάλους, οἱ τοῖς πάλαι συνέτυχον, καὶ κτίσεις πόλεων, πράξεις τε καὶ παθήματα βασι-

F. 8. φιδίσθαι] Legendum σαλδεύσθαι: quod Xyl. monuit.

A. 3. καθ' αὑτὸ, * συμπτώματος] Legendum, καθ' αὑτὸ, μεγάλα δὲ σημεῖα συμπτώματος—: ita Xyl. monuit.

A. 9. παθήματα—ἔπαιον] Primum sumsi a Schott. et Leonic. pro μαθήματα. In reliquis turbatur: ὁμοίων τι Stephanus dedit ex Schott. Leonic. Anon. pro veteri ὁμοίοντι quod est in Ald. Bas. Xyl. cujus loco B. E. habent ὁμοίοντι. Equidem locum ita refingo, παθήματα βασιλέων, εἴτε φαῦλα δαιμόνιόν τι μυσήσαν ἐκείνῳ τῶν ἰσορμιῶν τύπων ἔπαιον. Aliam rationem secuti sunt Xyl. Amiot. Reisk. et Gatakerus de Stilo N. T. p. 59.

quid is ex ipso auditum Socrate hac de re narrare vult, vobiscum et audire et credere paratus sum: quæ vero sunt ab te et Polymni dicta, nullo negotio refelluntur. Ut enim in medicina pulsus aut pustula, parvæ res, non parvæ rei signa sunt, et gubernatori sonitus maritimæ avis, aut discursus raræ nubeculæ, ventum præmonstrant et maris asperiorem exagitationem: sic animæ divinatrici sternutatio aut omen, res per se non magna signum est magni accidentis. Nam nulli arti hoc neglectui est, e parvis magna, et pauçis multa prænoscere. Sane si quis literarum ignarus videret numero paucas et forma ineleganti literas, neque crederet hominem grammaticum ex his relegere posse magna priscorum bella, urbium primordia, acta et eventa re-

Digitized by Google

B λέγειν, εἶτα φαῦναι ἄμοιόν τι μινύρεσθαι καὶ καταλέγειν
ἐκείνῳ ὃ ἱστορῶ τοῦτον ἔκαστον, ἡδὺς ἂν, ὦ φίλε, γέλως
ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου τῆς ἀπειρίας ἐπέλθοι· ὅπως σκόπει μὴ
καὶ ἡμεῖς τοῦ μαντικοῦ ἑκάστου τὴν δύναμιν ἀγνοοῦντες, ἢ
συμβάλλει πρὸς τὸ μέλλον, εὐήθως ἀγανακτῶμεν, εἰ τῶν
ἔχων ἄνθρωπος οὐκ τούτων ἂν ἀποφαίνεταί τι περὶ τοῦ
ἀθλίου καὶ ζώντος, φάσκων αὐτὸς ἢ παρὰ τοῦ θεοῦ φω-
νὴν, ἀλλὰ δαιμόνιον αὐτοῦ τὴν παρόδων ὑφηγεῖσθαι. Μέτ-
ειμι γὰρ ἤδη πρὸς σέ, ὦ Πολύμνι, θαυμάζοντα Σω-
κράτους, ἀνδρὸς ἀτυφίᾳ καὶ ἀφελείᾳ μάλιστα δὴ φιλο-
σοφίαν ἐξανθρωπίσαντος, εἰ μὴ παρὰ μικρὸν καὶ κλισθῆναι
C τὸ σημεῖον, ἀλλὰ τραγικῶς πάνυ τὸ δαιμόνιον ὠνόμαζεν.
Ἐγὼ γὰρ ἂν τοῦτο ἐθαύμαζον ἀνδρὸς ἄκρα ἀλη-
θείᾳ καὶ χρηστῇ ὀνομάτων ἅτε Σωκράτης, εἰ μὴ
τὸ δαιμόνιον ἀλλὰ τὸ παρὸν αὐτῷ σημαίνειν ἔλεγεν· ὥσ-
περ εἴπερ ὑπὸ τοῦ βέλους φαίη τετρῶσθαι, μὴ τῷ βέλει

B. 6. ἂν ἀποφαίνεται] Forte, αὖ ἀποφαίνηται.
B. 7. φάσκων αὐτὸς] Ita dedi, ſenſu flagitante. Omnes libri, φασκῶν αὐτό.
B. 10. φιλοσοφίαν ἐξανθρωπίσαντος] Prius recepi ex K. E. Baſ. Xyl. T. poſterius ex E. Vulgo, φιλοσοφίᾳ ἐξανθρωπίσαντος.

gum, affirmaretque Genium cem. Jam enim ad te, Po-
ſignificare illi unamquamque lymni, me converto, mirantem
rerum geſtarum; ſuaviter, a- cur Socrates, qui unus vacu-
mice, tibi imperitiam hominis itate faſtus et ſimplicitate max-
ridere utique ſubiret. At vide ime humanam reddidit philo-
ſis, ne eodem modo nos ſin- ſophiam, ſignum id non ſter-
gulorum quæ ad divinandum nutationis aut ominis, ſed tra-
faciunt vim ignorantes, qua gice admodum Genii nomine
ad futurum ea præſciendum affecerit. Ego autem mira-
conducunt, ſtulte ſuccenſea- rer, contra, ſi Socrates, homo
mus ſi cordatus homo ex his diſſerendi et verba recte uſur-
aliquid de re abdita pronun- pandi callidiſſimus, non a Ge-
ciet: idque adeo dicens non nio, ſed a ſternutatione ſe mo-
ſternutationem aut vocem, ſed neri dixiſſet: perinde ac ſi quis
Genium ſibi eſſe agendi du- a jaculo ſe vulneratum dicat,

Digitized by Google

ἀπὸ τῦ βαλόντος, μεμετρῆσθαι δὲ αὖ τὸ βάρος ἀπὸ τῦ ζυγῦ, μὴ τῷ ζυγῷ ἀπὸ τῦ ἱσταντος. Οὐ γὰρ τῦ ὀργάνυ τὸ ἔργον, ἀλλ' οὗ χάριν τὸ ὄργανον ᾧ χρῆται πρὸς τὸ ἔργον· ὄργανον δέ τι καὶ τὸ σημεῖον, ᾧ χρῆται τὸ σημαῖνον. Ἀλλ', ὅπερ εἶπον, εἴτι Σιμμίας ἔχει λέγειν, ἀκουστέον, ὡς εἰδότος ἀκριβέστερον.

ιγ'. Καὶ ὁ Θεόκριτος, Πρότερον, ἔφη, τὺς εἰσιόντας οἵ τινές εἰσιν ἐπισκεψαμένοις· μᾶλλον δὲ τὸν ξένον ἔοικεν ἡμῖν Ἐπαμεινώνδας ἀγειν κομίζειν. Ἀποβλέψαντες οὖν πρὸς τὰς θύρας, ἐωρῶμεν ἡγεμόνα μὲν τὸν Ἐπαμεινώνδαν καὶ συνεζώτων φίλων Ἰσμηνόδωρον καὶ Βακχυλίδαν, καὶ Μέλισσον τὸν αὐλητήν, ἑπόμενον δὲ τὸν ξένον, οὐκ ἀγενῆ τὸ εἶδος, ἀλλὰ σεμνότητα καὶ φιλοφρονοῦντι τῷ ἤθει ἐπιφαίνοντα, καὶ σεμνῶς ἀμπεχόμενον τὸ σῶμα. Καθίσαντος οὖν ἐκείνυ μὲν αὐτῦ πρὸς τὸν

D. 2. διὰ κομίζειν] Sic B. E. Vulgo, διακομίζειν.
D. 4. συνεζώτων] Forte τῶν συνεζώτων, conjurationis ſociorum. Reiſkius, σὺν αὐτοῖς τοῖς.
D. 7. ἀμπεχόμενον] Sic Baſ. Xyl. T. Vulgo, ἐμπεχόμενον.
D. 8. ὧν ἐκείνυ] Sic B. E. T. Baſ. Xyl. Vulgo, αὖ ἐκ' ἐκείνυ.

non jaculo ab eo qui id conjecit: aut pondus a libra exploratum dicat, non ab appendente per libram. Non enim inſtrumento opus imputari debet, ſed ei cujus eſt inſtrumentum, ac qui eo utitur. Signum vero eſt ex inſtrumentorum numero, eoque is utitur qui aliquid ſignificat. Sed, ut dixi, audiamus ſi quid habet Simmias; rem enim is novit abſolutius.

XIII. Et Theocritus, Prius, inquit, videamus qui ſint qui intrant: atque adeo videtur hoſpitem illum Epaminondas adducere. Ergo ad januam reſpicientes, præcedere vidimus Epaminondam, cumque eo amicos Iſmenodorum, Bacchylidam, Meliſſum tibicinem: ſequi hoſpitem, ſpecie neutiquam illiberali, ſed qui vultu manſuetudinem ingenii comitatemque præ ſe ferret, honeſto veſtitu. Is cum juxta Simmiam, frater pone me, re-

Digitized by Google

Σιμμίαν, τὸν δὲ ἀδελφὸν παρ' ἐμέ, τὸν δὲ ἄλλον ὡς ἕκαστος ἔτυχε, καὶ γενομένης σιωπῆς, ὁ Σιμμίας τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν κελεύσας, Ἴεν, εἶπεν, ὦ Ἐπαμεινώνδα, τίνα χρὴ τὸν ξένον, καὶ πῶς, καὶ πόθεν θεραπεύειν; ἀρχὴ γὰρ τῆς εὐτυχίας καὶ γνώσεως αὕτη σωθῆναι. Καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας, Θεάνωρ, ἔφη, ὦ Σιμμία, ὄνομα μέν, γένος δὲ Κροτωνιάτης, τῶν ἐκεῖ φιλοσόφων, οὐ καταισχύνων τὸ μέγα Πυθαγόρου κλέος· ἀλλὰ καὶ νῦν ἥκει δεῦρο μακρὰν ὁδὸν ἐξ Ἰταλίας, ἔργοις καλοῖς καλὰ δόγματα βεβαιῶν· Ὑποδεξώμεθα δὲ ὁ ξένος, Οἰκεῖν, ἔφη, σὺ κωλύεις, ὦ Ἐπαμεινώνδα, τῶν ἔργων τὸ κάλλιστον. Εὖ γὰρ εὖ ποιεῖν φίλους καλὸν, οὐκ αἰσχρὸν εὖ πάσχειν ὑπὸ φίλων· ἡ γὰρ χάρις οὐχ ἧττον δεομένη τοῦ λαμβάνοντος ἢ τοῦ διδόντος, ἐξ ἀμφοῖν τελεῖται τοῖν δ' καλόν· ὁ δὲ μὴ δεξάμενος, ὥσπερ σφαῖραν εὖ φερομένην κατόχοντα ἀτελῆ πεσοῦσαν. Ποῖ γὰρ ἔτω σκοπὸς βάλλοντα καὶ

E. 2. ἐντυχίας] Sic B. E. Leonic. Schott. Baf. Xyl. Vulgo, εὐτυχίας.

liqui ut cuique locus obveniret, conſediſſent; facto ſilentio, fratrem meum Simmias compellans, Agedum, Epaminonda, inquit, quem, quomodo, et cujum, debemus hoſpitem hunc ſalutare? is enim receptus compellationis et notitiæ contrahendæ mos eſt. Tum ſic reſpondit Epaminondas; Theanor, O Simmia, hic vocatur, genere Crotoniata, unus de ibi philoſophantibus, magnam Pythagoræ gloriam haud dedecorans: nam et nunc longum iter huc profectus eſt ex Italia, ut pulchris factis pulchras ſententias confirmaret. Ibi hoſpes ſermonem excipiens, Ergo tu, inquit, Epaminonda, pulcherrimum factum impedis. Nam ſi pulchrum eſt amicis benefacere, non eſt turpe ab amicis beneficium accipere. Gratia enim non minus accipiente quam dante opus habet; ab utriſque perficitur ad pulchritudinem. Qui vero non accipit, tanquam pilam recte objectam dedecorat, decidentem fruſtra. Quis autem ſcopus eſt, quem

Digitized by Google

τυχεῖν κἀγὼ, καὶ ἁμαρτάνειν ἀνιαρὸν, ὡς ἀνδρὸς εὖ παθεῖν ἀξίου καὶ χάριτος ἐφιέμενον; Ἀλλ' ὁκεῖ μοὶ ὁ τοῦ σκοποῦ μὴ ὀντος ἀτυχήσας, σφάλλεται δ' αὐτὸν ἀνταυδοῖ δὲ ὁ παραιτούμενος, καὶ ἐπιφέρων ἀδικεῖ τινὰ χάριν εἰς ὃ ἔσπευκε μὴ προσήκουσαν. Σοὶ μὲν οὖν τὰς αἰτίας ἤδη δεδήλωκα ὑφ' ὧν ἔπλευσα δεῦρο· βούλομαι δὲ καὶ τούτοις διελθὼν χρήσασθαι πρὸς σὲ δικασταῖς. Ἐπεὶ γὰρ ἐξέπεσον αἱ κατ' πόλεις ἑταιρίαι τῶν Πυθαγορικῶν ταραχθέντων, τοῖς δ' ἐπὶ συνεδρίοις ἐν Μεταποντίῳ συνεδρεύουσιν ἐν οἰκίᾳ πῦρ οἱ Κυλώνειοι περιέπεσαν καὶ διέφθειραν ἐν τούτῳ πάντας, πλὴν Φιλολάου καὶ Λύσιδος νέων ὄντων ἔτι ῥώμῃ καὶ καυφότητι διασαμένων τὸ πῦρ, Φιλόλαος μὲν εἰς Λευκανοὺς φυγὼν, ὁκείθεν ἐσώθη πρὸς τοὺς ἄλλους φίλους ἤδη πάλιν ἀθροιζομένους καὶ κρατοῦντας τῶν Κυλωνείων· Λύσις δὲ ὅπου γέγονεν, ἠγνοεῖτο πο-

A. 2. τούτοις] Sic Baſ. Xyl. T. Vulgo, τούτους.
A. 5. Κυλώνειοι] Sic B. E. hic et infra. Vulgo, Κυλλώνειοι.
A. 6. ἐν τούτῳ] Corrigo, ἐν ταὐτῷ.

tangere ſit jucundius, aut aberrare moleſtius, quam ſi quis virum beneficio dignum demereri cupit? ſed hoc intereſt, quod qui a ſcopo aberrat, ipſe culpam ſuſtinet: hic qui recuſat beneficium, injuriam facit gratiæ eo quo tendit pervenire nequeunti. Tibi quidem cauſſas expoſui, propter quas huc navigavi: volo autem etiam his eas narrare, iiſque adverſum te uti judicibus. Poſtquam ſodalitia Pythagoricorum per ſeditiones ex urbibus ejecta fuerunt, et ſuperſtitibus Metaponti conſeſſum agentibus quadam in domo, ignem Cylonii circumpoſuerunt, omneſque ibi interfecerunt, Philolao et Lyſide demtis, qui juvenes robore et agilitate freti flammas evaſerunt; Philolaus quidem in Lucanos aufugit, eoque incolumis pervenit, et aliis ſeſe adjunxit amicis, qui jam rurſum coibant, Cylonioſque viribus ſuperabant. Lyſis autem quorſum abiiſſet longo

λὼ χρόνον· πλὴν γε δὴ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος ἐκ τῆς Ἑλ-
B λάδος ἀναπλέων εἰς Σικελίαν, ἀπήγγειλε τοῖς περὶ Ἄρ-
κεσον βεβαίως, Λύσιδι συγγεγονέναι διαῤῥύντι περὶ Θήβας.
Ὥρμησε δὲ ὁ Ἄρκεσος πόθῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτὸς, ὡς εἶχε
πλεῦσαι· κομιδῇ δὲ ἀφ' ἡλικίας καὶ ἀσθενείαν ἐλλείπων,
ἐπέσκηψε μάλιστα μὲν ζῶντα κομίσαι τὸν Λύσιν εἰς Ἰτα-
λίαν, εἰ δὲ μὴ τὰ λείψανα τεθνηκότος. Οἱ δ' ἐν μέσῳ
πόλεμοι, καὶ στάσις, καὶ τυραννίδες ἀκώλυσαν αὐτὸν
ζῶντι συντελέσαι τὰς φίλας τὸν ἄνδρα. Ἐπεὶ δὲ ἡμῖν
τὸ Λύσιδος δαιμόνιον ἤδη τεθνηκότος σαφῶς περιῦπε-
φαινε τὸν πλοῦτον, καὶ τὰς παρ' ὑμῖν, ὦ Πολύμνι,
C θεραπείας καὶ διαίτας τοῦ ἀνδρὸς οἱ σαφῶς εἰδότες ἀπή-
γγελον, ὅτι πλουσίας ἐν οὐδὲν πέντε γεγαμίας τυχὼν, καὶ
τὸν υἱὸν παιδὸς ὀλιγαφεὶς, οἴχοιτο μαχεριστὸς, ἀπεστά-
λην ἐγὼ νέος καὶ εἷς ὑπὸ πολλῶν καὶ πρεσβυτέρων,

B. 6. εἰ δὲ μὴ] δὲ μὴ sumsi a Xyl. A reliquis abest.
C. 3. παιδὸς] Addidi ex B. E.

tempore ignoratum fuit: donec Gorgias Leontinus e Græcia in Italiam navigio revertens, Arceso nunciavit constanter, in Lysidem se incidisse Thebis commorantem. Arcesius hominis desiderio impulsus, recta se ad navigandum contulit: sed cum ob senectutem et imbecillitatem plane conficere propositum nequiret, amicis negotium dedit, ut, si omnino id fieri posset, vivum Lysidem, sin vero, ejus reliquias in Italiam reportarent. Interea temporis quæ incide-
runt bella, seditiones, tyrannides, in causa fuerunt ne vivo ipso amici rem effectam darent. Cum autem nobis Lysidis vita jam defuncti Genius evidenter mortem ejus significavisset, et vestra, Polymni, in eum officia, vitamque ejus apud vos actam narrassent quibus probe ista erant comperta, et quomodo in paupere domo curationem senectutis liberalissimam adeptus, filiorumque pater scriptus, beatissime diem suum obiisset; juvenis ego missus sum et unus a multis

Digitized by Google

ἐχόντων οὐκ ἔχουσι χρήματα διδόντων, πολλὴν χάριν καὶ φιλίαν ἀπολαμβανόντων. Λύσις δὲ καὶ κεῖται καλῶς ὑφ' ὑμῶν, καὶ τάφου καλοῦ κρείττων αὐτῷ χάρις ἀποδίδοται φίλοις ὑπὸ φίλων καὶ οἰκείων.

ιδ'. Ταῦτα τοῦ ξένου λέγοντος, ὁ μὲν πατὴρ ἐπεδάκρυσε τὴν μνήμην τοῦ Λύσιδος πολὺν χρόνον· ὁ δὲ ἀδελφὸς ὑπομειδιῶν, ὥσπερ εἰώθει, πρὸς ἐμέ, Πῶς, ἔφη, D ποιῶμεν, ὦ Καφεισία; προϊέμεθα τὴν πενίαν τοῖς χρήμασι, καὶ σωπῶμεν; Ἧκις, ἔφην ἐγώ, τὴν φίλην καὶ ἀγαθὴν κηδεστρόφον· ἀλλ' ἄμυνε· σὸς γὰρ ὁ λόγος. Καὶ μὴν ἐγώ, ἔπεν, ὦ πάτερ, τοῦτο μόνον τὴν οἰκίαν ἐδεδίειν ἀλώσιμον ὑπὸ χρημάτων ἐοῦσαν, τὸ Καφισίου σῶμα, καλῆς μὲν ἐσθῆτος δεόμενον, ἵνα τοῖς ἐραστοῖς ἐγκαλλωπίσηται τοσούτοις ὕσοις, ἀφθόνου δὲ καὶ πολλῆς τροφῆς, ἵν' ἀντέχῃ πρὸς τὰ γυμνάσια καὶ πρὸς τὰς ἐν ταῖς παλαίστραις ἀγῶνας· ὁπλιτικὰ δὲ οὗτος ὁ πρόσ-

D. 8. ἐγκαλλωπίσηται] Sic B. E. Vulgo, ἐγκαμπίσηται. Baſ. Xyl. T. V. B. ἐγκομπίσηται.

et natu grandioribus, qui loco beneficii magni accepti amicis indigentibus pecuniam de ſuis copiis largirentur. Lyſis vero a vobis conditus eſt recte, honeſtoque ſepulchro donatus: pro quibus vobis gratiam omnino ab amicis et familiaribus ejus perſolvi par eſt.

XIV. Hæc locuto hoſpite, pater memoriæ Lyſidis aliquandiu illachrymavit. Frater autem more ſuo ſubridens ad me, Quid facimus, Caphiſia? inquit; tacitine pauperratem divitiis prodimus? Minime, inquam ego, caram iſtam et probam puerorum educatricem: proinde tu ei patrocinare, tuum enim eſt dicendi munus. At enim, dicebat, mi pater, hoc unum erat quo metuebam ne divitiæ domum noſtram caperent, Caphiſiæ corpus: nam et veſtitu opus habet pulchro, ut tot tantiſque amatoribus cum faſtu ſe oſtentare poſſit, et copioſo nutrimento, ut gymnaſia et palæſtricos labores perferre queat:

Digitized by Google

δωσι τῷ πενίαν, οὐδὲ ὡς βαφῷ ἀνίησι τῷ πάτριον
E πενίαν, ἀλλὰ χάριεν ὢν μειράκιον εὐτελείᾳ κοσμεῖται καὶ φέρει τὰ παρόντα, τίς ἂν ἡμῖν γένοιτο τῶν χρημάτων ἀφέλησις καὶ χρῆσις; ἵππον καταχρυσώσομεν τὰ ὅπλα, καὶ τῷ ἀσπίδα πορφύρᾳ συμμεμιγμένῃ πρὸς χρυσίον, ὥσπερ Νικίας ὁ Ἀθηναῖος, ἀφαποικιλῶμεν; σοὶ δέ, ὦ πάτερ, Μιλησίαν χλαμύδα, τῇ δὲ μητρὶ Θεσσαλικὸν ὠνησόμεθα χιτώνιον; ἐγὼ γὰρ εἰς γαστέρα δή πω καταχρησόμεθα τῷ δωρεᾷ, εὐωχοῦντες αὐτὰς πολυτελέστερον, ὥσπερ ξένον ὑποδεδεγμένοι βαρύτερον τὸν πλοῦτον. Ἄπαγε, εἶπεν ὁ πατήρ, ὦ παῖ, μηδέποτε τοιαύ-
F τῳ ὀφθείημι μελαχόμενον τῷ βίῳ ἡμῶν. Καὶ μὴν οὐδὲ ἀργὸν, ἔφη, καθησόμεθα φρυαττόντες οἴκοι τὸν πλοῦτον· ἄχαρις γὰρ ἂν εἴη ἡ χάρις, ἢ ἄτιμος ἡ κτῆσις. Ἐπί τι μήν; εἶπεν ὁ πατήρ. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ἐπαμεινώνδας, Ἰάσονι μὲν τῷ Θεσσαλῷ ταγῷ πέμψαντι δεῦρο πολὺ χρυσίον

F. 2. φρυαττόντες] Sic B. E. Baſ. Xyl. Vulgo, φρονοῦντες.

quando autem is quoque paupertatem non prodit, ſed velut ferri tincturam patriam retinet, ac quantumvis adoleſcens frugalitate ſe exornat et contentus eſt præſentibus; ecquis erit pecuniæ uſus, quæ diſpoſitio? nimirum, arma auro obducemus, et ſcutum permixto purpuræ auro, ut Nicias Athenienſis, diſtinguemus? tibi autem, pater, Mileſiam chlamydem, matri prætextam purpura tunicam ememus? non enim puto in ventrem inſumemus donum, ſplendidius convivantes, ut qui hoſpitem aliquem exceperimus graviorem nobis divitias. Apage hoc, dicebat pater, abſit, fili, ut iſtam ego unquam vitæ noſtræ mutationem videam. Atqui, inquit, otioſi quoque ſedere nolemus, domi pecuniam cuſtodientes: ſic enim et ingrata fuerit gratia, et infamis poſſeſſio. Quorſum ergo tandem nobis pecunia? ſubjiciebat pater. Hic Epaminondas, Sane, inquit, inurbanior viſus ſum nuper, cum Jaſoni Theſſalorum duci huc ad nos multum

Digitized by Google

ἔναγχος πρὸς ἡμᾶς ᾗ δεομένῳ λαβεῖν, ἀγροικότερος ἐφάνην ἀποκρινόμενος, ἀδίκων χειρῶν αὐτὸν καταρχὴν, ὅτι μοναρχίας ὢν ἐραστὴς, ἄνδρα δημότιμον ἐλευθέρας καὶ αὐτονόμου πόλεως ἐπέμπετο δῶρα χρημάτων. Σὺ δ', ὦ 584
ξένε, τὴν μὲν παρθυμίαν, καλὴ γὰρ καὶ φιλόσοφος δέχομαι καὶ ἀγαπῶ διαφερόντως· ἥκεις δὲ φάρμακα φίλοις μὴ νοσοῦσι κομίζων. Ὥσπερ οὖν εἰ πολεμεῖσθαι πυθόμενος ἡμᾶς, ἔπλευσας ὅπλοις καὶ βέλεσιν ἡμᾶς ὠφελήσων, εἶτα φιλίαν καὶ εἰρήνην εὗρες, οὐκ ἂν ᾠήθης δεῖν ἐκεῖνα δοῦναι καὶ ἀπολείπειν μὴ δεομένοις· οὕτω σύμμαχος μὲν ἀφῖξαι πρὸς πενίαν ὡς ἀνοχλουμένοις ὑπ' αὐτῆς, ἡ δ' ὅσ' ῥᾴστη φέρειν ἡμῖν, καὶ φίλη συνοικος. Οἰκεῖν δὲ
χρημάτων οὐδὲ ὅπλων ἐπ' αὐτὴν, μηδὲν ἀνιῶσαν· ἀλλ' ἀπάγγελε τοῖς σοὶ γνωρίμοις, ὅτι κάλλιστα μὲν αὐτοὶ Β
πλούτῳ χρῶνται, καλῶς δὲ πενίᾳ χρωμένους αὐτοῖς φίλους ἔχουσι, τὰς δὲ Λύσιδος ἡμῖν τροφὰς καὶ ταφὰς αὐ-

auri mittenti utque acciperemus roganti, respondi, *Injuriam mihi ab ipso oriri, qui unius in republica dominationi studens, mei hominis popularis et liberæ civis civitatis pecunia sollicitaret animum.* Tuam vero, hospes, promtitudinem, honestam eam et philosopham, probo, majoremque in modum amplector: venis autem medicamenta amicis non ægrotantibus apportans. Ergo quemadmodum si rumore allato nos bello peti, navigasses arma nobis et tela præsidio adferens, et huc delatus pacata omnia inveniſſes, non equidem putares danda nobis et relinquenda arma esse nihil eorum indigentibus: ita auxilio quidem nobis venire voluisti adversus paupertatem, quod ab ea nos infestari putabas: illam vero nos ferimus facillime, et cara nobis est contubernalis; ut nihil opus sit pecunia aut armis contra eam, nihil molestiæ nobis adferentem. Proinde amicis tuis isthic renunciato, ipsos divitiis optime uti, hic amicos ipsis esse qui paupertate recte utantur. Lysidis autem alimenta

Digitized by Google

τὸς ὑπὲρ αὐτῦ Λύσις ἀπέδωκε, τά τε ἄλλα καὶ πενίαν διδάξας μὴ δυσχεραίνειν.

ιέ. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Θεάνωρ, Ἆρ' οὖν, ἔφη, τὸ πενίαν δυσχεραίνειν ἀγενές ἐστι; τὸ δὲ πλοῦτον δεδιέναι καὶ φεύγειν οὐκ ἄτοπον, εἰ μὴ λόγῳ τις αὐτὸν, ἀλλὰ σχηματιζόμενος, ἢ δι' ἀπειροκαλίαν, ἢ τύφον τινὰ, διωθεῖται; Καὶ τίς ἂν, ἔφη, λόγος ἀπείργοι τὸν οὐ καλῶν καὶ δικαίων κτῆσιν, ὡς ὁ Ἐπαμεινώνδας; μᾶλλον δὲ (πότερον γὰρ ἢ ᾧ Θετταλῷ πρὸς τὰς ἀποκρίσεις σὺ δίδου σαυτὸν ὑστερ τούτων) εἰπέ μοι πότερον ἡγῇ δόσιν μὲν εἶναί τινα χρημάτων ὀρθὴν, λῆψιν δὲ μοχθηρίαν; ἢ καὶ τὰς διδόντας ἁμαρτάνειν πάντως, καὶ τὰς λαμβάνοντας; Οὐδαμῶς, εἶπεν ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀλλ' ὥσπερ ἄλλων τινὸς ἐγὼ καὶ πλούτου χάριν τε καὶ κτῆσιν εἶναι νομίζω, τὴν μὲν ἀρχὴν, τὴν δὲ ἀσέλειαν. Ἆρ' οὖν, ἔφη ὁ Θεάνωρ, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀποδέχῃ, τὴν δὲ ἀσέλειαν ἀποδοκιμάζεις, ὦ Ἐπαμεινώνδα; Ἀλλὰ μὴν ἔγωγε, ἔφη, καὶ τὴν ἀσέλειαν ἀποδέχομαι, ὅταν γε μετὰ δικαιοσύνης τις αὐτῇ χρῆται. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, καὶ τὴν ἀδικίαν ἀποδέχῃ, ὅταν γε μετὰ δικαιοσύνης τις αὐτῇ χρῆται; Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, καὶ τὴν ἀδικί

νωρ, ὁ δ' ἃ τίς ὀφείλων διδῷς ἐκουσίως καὶ προθύμως, ἃ καλῶς δίδωσιν; Ὡμολόγησεν. Ὁ δ' ἃ τίς καλῶς δίδωσι δεξάμενος, ἃ καλῶς εἴληφεν; ἢ γένοιτ' ἂν δικαιοτέρα χρημάτων λῆψις ἢ προὶξ τοῦ δικαίως διδόντος; Οὐκ ἂν, ἔφη, D γένοιτο. Δυοῖν ἄρα φίλων, εἶπεν, ὦ Ἐπαμεινώνδα, εἰ θατέρῳ δοτέον, θατέρῳ δή που λητέον· ἐν μὲν γὰρ ταῖς μάχαις τὸ εὖ βάλλοντα τοῦ πολεμίου ἐκκλιτέον, ἐν δὲ ταῖς χάρισι τὸν καλῶς διδόντα τοῦ φίλου ἕτε φεύγειν ἕτε ἀπωθεῖσθαι δίκαιον· εἰ γὰρ ἡ πενία μὴ δυσχερές, ἀλλ' αὖ πάλιν ὁ πλοῦτος οὕτως ἄτιμος καὶ ἀπόβλητος. Οὐ γὰρ οὖν, εἶπεν ὁ Ἐπαμεινώνδας· ἀλλ' ἔστιν ὅτῳ μὴ δίδοτι τὸ καλῶς διδόμενον τιμιώτερον ὑπάρχει καὶ κάλλιον· οὑτωσὶ δ' ἐπισκέψαι μετ' ἐμοῦ. Εἰσὶ δήπουθεν ἐπιθυμίαι πολλαί, καὶ πολλῶν ἔνιαι μοι ἔμφυτοι λεγόμεναι, καὶ περὶ τὸ σῶμα βλαστάνουσαι, περὶς τὰς ἀναγκαίας ἡδονάς· αἱ δέ, ἐπι- E

C. 7. ὃ δ' ἃ τίς ὀφείλων] Forte, ὃ γ' ἄν τις ὄφειλεν· vel ὃ γ', ἃ τινι ὤφειλεν.
D. 4. βάλλοντα] Ita leviter correxi ex βάλλοι, quod B. E. præbent. Vulgo, Satirus. Baſ. et Xyl. πεσόντα.
D. 8. ὅτῳ μὴ διδότι—ἑτωσὶ δ'] Hæc in vulgatis libris deſiderata, recepi ex B. E. διδότι in λαζόντι mutandum videtur.

nor, Nonne ergo quæ quis debet ultro et alacri dans animo, recte dat? Aſſenſit Epaminondas. Qui vero, inquit Theanor, accipit quod recte aliquis dat, nonne recte accipit? aut juſtius accipi poteſt pecunia quam a juſte dante? Nullo, inquit, modo. Ergo, mi Epaminonda, ſi de duobus amicis dare alter, utique alter accipere debet. In pugna enim hoſtis qui bene telum jecerit declinandus eſt: in beneficio qui recte id præſtat amicum fugere et repellere non eſt juſtum. Nam ſi paupertas moleſta non eſt; viciſſim divitiæ quoque non ita ſunt infames aut aſpernandæ. Sane, inquit Epaminondas: accidit tamen nonnunquam ut beneficium recte datum, rectius et honeſtius ſit non accipere: ſed rem nobiſcum ſic perpende. Multæ ſunt cupiditates ac multorum: aliæ quæ innatæ dicuntur, et circa corpus pullulant ad neceſſarias voluptates incitantes: aliæ inquilinæ, e

Digitized by Google

λυσθες, αἱ ἔνεκεν κενῶν δοξῶν, ἰσχὺν δὲ καὶ βίαν ὑπὸ χρόνου καὶ συνηθείας ἐν τροφῇ μοχθηρᾷ λαβοῦσαι πολλάκις ἕλκουσι καὶ ταπεινοῦσι τὸν ψυχὸν ἐρρωμενέστερον τῶν ἀναγκαίων· ἔθει δὲ καὶ μελέτῃ πολὺ μόν τις ἥδη καὶ τῶν ἐμφύτων ἀπαρύσαι παλῶν τῷ λόγῳ παρέχε· τὸ δὲ πᾶν τῆς ἀσκήσεως κράτος, ὦ φίλε, ταῖς ἐπεισοδίοις καὶ περιττᾶις περισσαγανώσας ὀρθυμίαις, ἀκπονεῖν χρὴ καὶ ἀποκόπτειν αὐτὰς ἀνείρξεσι καὶ κατοχαῖς ὑπὸ τοῦ λόγου κολαζομένας. Εἰ γὰρ δίψαν ἐκδιάζεται καὶ πεῖναν ἡ περὶς
F τροφὴν καὶ ποτὸν ἀντίβασις τοῦ λογισμοῦ, μακρῷ δήπου ῥᾴον ὄφι φιλοπλουτίαν κολοῦσαι καὶ φιλοδοξίαν, ἀποχαῖς ὧν ἐφίενται καὶ ἀνείρξεσιν εἰς τέλος καταλυθείσας· ἢ οὐ δοκεῖ σοι; Ὡμολόγησεν ὁ ξένος. Ἆρ' οὖν, ἔφη, διαφορὰν ὁρᾶς ἀσκήσεως καὶ τοῦ πρὸς ἃ ἄσκησις ἔργου; καὶ καθάπερ ἀθλητικῆς ἔργον μόν ἂν εἴποις τὸν τοῦ περὶ τὸν

E. 7. ὦ φίλε,] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, ὦ φίλαι.
E. 9. κατοχαῖς] Forte, ἀποχαῖς: ut mox.
F. 6. τοῦ περὶ τὸν] Legendum περὶ, vel ὑπὲρ, τοῦ περὶ τὸν.

vanis ortæ opinionibus, tempore et conſuetudine in mala educatione corroboratæ, ſæpe animum trahentes. ac deprimentes magis quam neceſſariæ. Atqui adſueſcendo et meditando magnam etiam inſitarum cupiditatum partem rationi abolendam quis præbuit: omnis autem exercitationis vis, amice, adverſum adventitias illas et ſupervacaneas eſt adhibenda concupiſcentias, eæque amputandæ, arcendæ, ac ratione profligandæ atque opprimendæ ſunt. Nam ſi rationis adverſus cibum et potum reluctatio ſitim famemque compeſcit: longe nimirum facilius eſt divitiarum, aut gloriæ cupiditatem elidere, abſtinendo ab his quæ appetunt et retrahendo plane abolitas. Niſi tibi contra videtur. Aſſenſit Theanor. Ergo, inquit Epaminondas, diſcrimen cernis exercitationis, et rei ob quam exercitatio ſuſcipitur? Sicut enim athleticæ opus diceres conflictationem cum ad-

Digitized by Google

πρὸς τ' ἀντίπαλον ἁμιλλαν, ἄσκησιν δὲ, τὴν ὀπὶ τοῦτο ἀφὸ τῶν γυμνασίων παρασκευὴν τοῦ σώματος· οὕτω καὶ ἀρετῆς ὁμολογεῖς τὸ μὲν, ἔργον εἶναι, τὸ δ', ἄσκησιν. Ὁμολογήσαντος δὲ τοῦ ξένου, Φέρε τοίνυν περὶ τοῦ τὴν ἀρχὴν καὶ παραμόνον ἡδονῶν ἀπέχεσθαι, πότερον ἄσκησιν ἢ μᾶλλον ἔργον ἡγῇ ἀπόδειξιν ἀσκήσεως εἶναι νομίζεις; Ἔργον, εἶπεν, ἐγὼ καὶ ἀπόδειξιν. Ἄσκησιν δὲ καὶ μελέτην μετὰ ἐγκρατείας, οὐχ ἥκιστ' ἐπὶ τῶν ἐφέλκεσθε πάντες ὑμεῖς ὅταν γυμναζόμενοι, καὶ κινήσαντες, ὥσπερ ζῶα, τὰς ὀρέξεις, ὀπτῶντες λαμπρᾶς τραπέζας καὶ ποικίλοις ἐδέσμασι πολὺν χρόνον, εἶτα ταῦτα τοῖς οἰκέταις ὑμῶν εὐωχεῖσθαι παραδόντες, αὐτοὶ τὰ λιτὰ καὶ ἁπλᾶ προσφέρεσθε, κεκολασμέναις ἤδη ταῖς ὀπιθυμίαις· ἡ γὰρ ἐν οἷς ἔξεστιν ἀποχὴ τῶν ἡδονῶν ἄσκησίς ἐστι πρὸς ἃ κεκώλυται. Πάνυ μὲν οὖν, εἶπεν. Ἔστι 585

F. 7. ὀπὶ τοῦτο] Sic E. Vulgo, ἐπὶ τούτῳ.
F. 10. εἶπεν] Legendum, εἶπεν.
A. 2. Ἔργον, εἶπεν, ἐγὼ] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, Ἔργον, εἶπον ἐγώ.
A. 4. ἐφέλκεσθε] Non ſincerum. Forte ἐπιδείκνυσθε vel, ἔφη, δείκνυσθε. Modo ὥσπερ mutem in ὥσπερ: magis etiam deleam μετά.

verſario coronæ cauſa, exercitationem autem, corporis per gymnaſia ad hoc præparationem: ſic virtutis etiam puto das aliud eſſe opus, aliud exercitationem. Aſſenſo Theanore, Age jam, inquit Epaminondas, jam, ut primum de continentia loquamur, abſtinere a turpibus et injuſtis voluptatibus, exercitationemne an exercitationis opus et demonſtrationem cenſes? Opus ego, inquit Theanor, et demonſtrationem. Exercitationem autem, ait Epaminondas, et meditationem continentiæ, non item putas eſſe qualem vos omnes etiamnum adſciſcitis, qui a gymnaſiis, ubi appetitus, veluti animatos, excitaviſtis, lautis menſis et variis cibis adſtantes aliquandiu, deinde ſervis iſta veſcenda dantes, ipſi utimini vilibus et frugalibus, jam fracto appetitu: nam abſtinentia a licitis voluptatibus exercitatio eſt condocefaciens ad abſtinendum vetitis. Omnino, reſpondit

Digitized by Google

οἷόν τις, ὦ φίλε, καὶ δικαιοσύνη πρὸς φιλοπλουτίαν καὶ
B φιλαργυρίαν ἄσκησις, οὐ τὸ μὴ κλέπτειν ὀπτόντα νύκτωρ τὰ τῶν πέλας, μηδὲ λωποδυτεῖν· ἀλλ' εἰ μή τις προδίδωσί τις πατρίδα καὶ φίλους δι' ἀργύριον, οὗτος ἀσκεῖ πρὸς φιλαργυρίαν· καὶ γὰρ ὁ νόμος ἴσως ἐνταῦθα καὶ ὁ φόβος ἀπείργει τὴν πλεονεξίαν τὴν ἀδικεῖν· ἀλλὰ ὁ τὰ δικαίων καὶ συγκεχωρημένων ὑπὸ τοῦ νόμου κερδῶν πολλάκις ἀφιεὶς ἑαυτὸν ἐκουσίως, ἀσκεῖ καὶ προσηδίζεται, μαχερὰν εἶναι παντὸς ἀδίκου καὶ παρανόμου λήμματος. Οὔτε γὰρ ἐν ἡδοναῖς μεγάλαις μέν, ἀπόποις δὲ καὶ βλαβεραῖς, οἷόν τε τὴν ἀφάνοιαν ἠρεμεῖν, μὴ πολλάκις ἐν ἐξουσίᾳ τοῦ ἀπολαύειν καλαφρονήσασαν, ὅτε λήμματα μοχθηρὰ καὶ πλεονεξίας μεγάλας εἰς ἐφικτὸν ἠκούσας ὑπερβῆναι ῥᾴδιον ᾧ τινι μὴ πόρρωθεν ἐνδέδωκε καὶ κεκόλασται τὸ φιλοκερδὲς, ἄλλαις ἔξεσιν ἀναίδην εἰς τὸ κερδαίνειν ἀ-

C. 2. εἰς ἐφικτὸν—ἐνδέδωκε] Ita E. Vulgo, ἐφιζὸν—ἐνδέδοται.
C. 4. ἄλλαις—ὁ γὰρ σπαργᾷ περὶ τῆς ἀδικίας] Lego, ἀλλ' αἷς—ὅταν σπαργᾷ περὶ τὰς ἀδίκους. Perperam ἀνατετραμμένον tres Græco-Latinæ.

Theanor. Est ergo, inquit Epaminondas, amice, quædam etiam justitiæ exercitatio adversus opum studium et avaritiam: non, quando noctu aliquis proximorum res obiens nihil furatur, neque intervertit aliena, neque patriam non prodit et amicos pecuniæ causſa, exercet se adversus avaritiam: ubi lex etiam fortassis et metus cupiditatem a maleficio deterrent: sed qui justis et lege licitis lucris sæpenumero abstinet, is ultro se exercet ac adsuefacit ad longe vitandum omne injustam et illicitam capturam. Nam neque in magnis, absurdis autem et damnosis, voluptatibus quiescere animus potest, qui non ante sæpenumero licitam earum fruitionem contemserit: neque lucra turpia et magnas capturas legibus adversas facile respuere est ei, qui non eminus studium lucri et habendi cupiditatem ex animo exciderit: sed apud quem licitis utilitatibus affatim enu-

Digitized by Google

κατεθεαμμένον, ὁ γὰρ παραγὰρ περὶ τῆς ἀδικίας μάλα μόλις καὶ χαλεπῶς τῷ πλεονεκτεῖν ἀπεχόμενον. Ἀνδρὶ δὲ μὴ φίλων περιέμενῷ χάρισι, μὴ βασιλέων δωρεαῖς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τύχης κλῆσιν ἀπειπαμένῳ, καὶ θησαυρῷ φανέντος ὑπιππεῦσαν ἀποκήσαντι τὴν φιλοπλουτίαν, οὐκ ἐπανίσταται πρὸς τὰς ἀδικίας οὐδὲ θορυβεῖ τὴν ἀφάνειαν· ἀλλὰ εὐκόλως χρῆται πρὸς τὸ καλὸν αὐτῷ μέγα φρονῶν, καὶ τὰ κάλλιστα τῇ ψυχῇ συνειδώς. Τούτων D ἐγὼ καὶ Καφισίας ἐρασὴ τῶν ἀνθρώπων ὄντες, ὦ φίλε Σιμμία, παρακαλοῦμεθά σε τὸν ξένον ἐὰν ἡμᾶς ἱκανῶς ἐγλεγυμνάσθαι τῇ πενίᾳ πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐκείνην.

ις'. Ταῦτα τοῦ ἀδελφοῦ διελθόντος, ὅσον, ὁ Σιμμίας δὶς ἢ τρὶς ὑπινεύσας τῇ κεφαλῇ, Μέγας, ἔφη, μέγας ἀνὴρ ἔστιν Ἐπαμεινώνδας· τοῦτον δ' ἄπιος ἐξ ἀρχῆς ἐστοὶ Πολύμνις, τὴν ἀρίστην τροφὴν ἐν φιλοσοφίᾳ

C. 10. ἐπανίσταται] Malim ἐπανίστασι, ſubaudiendo τὸ φιλοπλούτειν τὸν δίκαιον ἀνδρί—. Mox ἀγώνων Reiſkius malit pro ἀνθρώπων.

D. 3. ἐγλεγυμνάσθαι] Forte, ἐγλυμνάσασθαι.

D. 5. ὅσον] Abeſt a Baſ. et Xyl. Forte tranſponendum, ita, ὁ Σιμμίας ὅσον δὶς ἢ τρίς.

tritum ad lucrum faciendum fertur, cum injuſto appetitu excitatum turget, difficillime ab injuſta captura abſtinetur. Qui autem neque amicorum beneficiis locum dat, neque regum munera admittit, ipſam quoque fortunæ ſortem reſpuens, et inſultantem theſauro exhibito repellens, nunquam hunc jam divitiarum cupiditas turbabit, aut ad injuſtitiam ſtimulabit: ſed facile ſeipſo utitur ad honeſtatem, magno animo, et ſibi pulcherrime conſcio. Horum, Simmia, hominum ego et Caphiſias admiratores et amatores, hoſpitem rogamus, ut nobis concedat, ut ad virtutem iſtam paupertate nos ſufficienter condocefaciamus.

XVI. Hæc locuto fratre meo, Simmias bis terve capite annuens, Magnus, inquit, magnus vir eſt Epaminondas: cauſſa eſt præcipua Polymnis hic, qui liberis ſuis optimam

Digitized by Google

τοῖς παισὶ παρασκευασάμενος. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων αὐτὸς μεταλήψεσθαι παρὰ αὐτοῦ, ὦ ξένε· τὸν δὲ Λύσιν
E ἡμῖν, εἰ θέμις ἀκοῦσαι, πότερον ἄρα κινεῖς ἐκ τοῦ τάφου καὶ μετοικίζεις εἰς Ἰταλίαν, ἢ καταμένειν ἐνταῦθα παρ' ἡμῖν ἑαυτῷ εὐμένεσι καὶ φίλοις, ὅταν ἐκεῖ γενώμεθα, συνοίκοις χρησόμενον; Καὶ ὁ Θεάνωρ ὑπομειδιάσας, Ἔοικεν, ἔφη, Λύσις, ὦ Σιμμία, φιλοχωρεῖν, οὐδενὸς τῶν καλῶν ἀπολειπόμενος δι' Ἐπαμεινώνδαν· ἔστι γάρ τι γενόμενον ἰδίᾳ περὶ τὰς ταφὰς τῶν Πυθαγορικῶν ὅσιον, ὃ μὴ τυχόντες, ὑπολαμβάνομεν ἀπέχειν τὸ μακαριστὸν καὶ οἰκεῖον τέλος. Ὡς δὲ ἔγνωμεν ἐκ τῶν ὀνείρων τὸν Λύσιδος τελευτήν· (διαγινώσκομεν δὲ σημείῳ τινὶ φαινομένῳ περὶ
F τοὺς ὕπνους εἴτε τεθνηκότος, εἴτε ζῶντος εἰδώλου ὄντος) ἐννοια πολλοῖς ἐπεισῆλθεν ὡς ὑπὸ ξένης ὁ Λύσις ἄλλως κεκήδευται, καὶ κινητέος ἐστὶν ἡμῖν, ὅπως ἐκεῖ μεταλάχῃ

D. 10. διαλύεσθαι—ἡμῖν] Primum mutandum in διάλυσαι. Posterius sumsi a B. E. pro ἡμῖν.
F. 3. κινητέος] Sic B. E. Vulgo, κινητέον.

in philosophia paravit educationem. Verum de hoc, hospes, tute cum ipsis transiges. Lysidem vero, si tamen dicere tibi fas est, numnam e sepulchro moves, et in Italiam transfers, aut hic apud nos relinquis, amicis et benevolis contubernalibus usurum, cum isthuc pervenerimus? Tum subridens Theanor, Apparet, aiebat, Lysidem hac regione delectari, cui opera Epaminondæ nihil bonorum defuerit. Habent autem Pythagorici quendam sepulturæ peculiarem sacrumque ritum: quo qui carent, eos non putamus assecutos esse beatum illum et proprium finem. Postquam ergo ex somniis de morte Lysidis facti sumus certiores (est autem signum quod apparet nobis in somniis, unde percipimus simulachrum vivine sit an mortui) venimus in eam cogitationem, Lysidem apud exteros aliter sepultum fuisse, ideoque corpus ejus transferendum, ut apud nos rite con-

Digitized by Google

τῶν νομιζομένων. Τοιαύτη δὲ ἄγνοια καταγινόμενος, καὶ περὶ τὸν πάφον εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐγχωρίων ὁδηγηθεὶς, ἑσπέρας ἤδη χοὰς ἐχέμην, ἀναχαλεσάμενος τὴν Λύσιδος ψυχὴν κατελθεῖν, ἀποθεσπίσουσαν ὡς χρὴ ταῦτα πράττειν. Περιϊόντος δὲ τῆς νυκτὸς εἶδον μὲν οὐδέν, ἀκοῦσαι δὲ φωνῆς ἔδοξα, "τὰ ἀκίνητα μὴ κινεῖν, ὁσίως "γὰρ ἀπὸ τῶν φίλων κεκηδεῦσθαι τὸ Λύσιδος σῶμα, "τὴν δὲ ψυχὴν ἤδη κεχρημένην ἀφεῖσθαι περὶ ἄλ- "λην γένεσιν, ἄλλῳ δαίμονι συλλαχοῦσαν." Καὶ μέντοι καὶ συμβαλὼν ἕωθεν Ἐπαμεινώνδᾳ, καὶ τὸν τρόπον 586
ἀκούσας ᾧ ἤλαυνε Λύσιν, ἐπέγνων ὅτι καλῶς ἄχρι τῶν ἀπορρήτων πεπαιδευμένος εἴη παρ' ἐκείνου τ' ἀνδρὸς ἔτι, καὶ χρῆσθαι ταυτῷ δαίμονι περὶ τὸν βίον, εἰ μὴ κακὸς ἐγὼ τεκμήραιμην τῷ πλῷ τὸν κυβερνήτην. Εὐρεῖαι μὲν γὰρ ἀτραπιαὶ βίων, ὀλίγαι δὲ ἀνὰ δαίμονες ἀνθρώπους ἄγουσιν. Ὁ μὲν οὖν Θεάνωρ ταῦτ' εἰπὼν τῷ Ἐπαμεινώνδᾳ

A. 2. Ἤλαυνε] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, Ἤλαυνεν.

datur. Hoc ego conſilio cum huc appuliſſem, eſſemque ab incolis recta ad ſepulchrum Lyſidis deductus, libavi jam veſpera facta, Lyſidis animam evocans, quæ quid quove modo agendum eſſet vaticinaretur. Progrediente nocte, nihil vidi, ſed viſus ſum mihi audire vocem, quæ juberet *immobilia non movere*; *nam corpus Lyſidis ſancte humatum eſſe, animam jam nunc ſecretam ad alium ortum eſſe demiſſam, aliique Genio ſorte obtigiſſe.* Et quidem prima luce cum Epaminonda congreſſus, audito modo quo Lyſidem ſepeliviſſet, intellexi eum præclare uſque ad ea quæ efferri nefas eſt a Lyſide fuiſſe inſtitutum, eodemque uti in vita Genio, quo uſus eſt ille: niſi male ego ex navigatione de gubernatore conjecturam facio. Latæ enim ſunt vitarum ſemitæ: paucæ, per quas a Geniis homines ducuntur. Hæc fatus, Epaminondam intuitus eſt, quaſi de integro

Digitized by Google

προσέβλεψεν, οἷον ἐξ ὑπαρχῆς ἀναθεώμενος αὐτῆ τ' φύσιν καὶ τὸ εἶδος.

ιζ'. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ μὲν ἰατρὸς προσελθὼν ἀπέλυσε τῆ Σιμμίᾳ τὸν ὑπόδεσμον, ὡς θεραπεύσων τὸ σῶ-
Β μα· Φυλλίδας δὲ ἐπεισελθὼν μετ' Ἱπποσθενείδου, καὶ καλεύσας ἐμὲ καὶ Χάρωνα καὶ Θεόκριτον ἐξανεγῆναι, προσῆγεν εἴς τινα γωνίαν τῆ ἀκρύλῳ σφόδρα τεθορυβημένος, ὡς διεφαίνετο τῷ προσώπῳ. Καμοῦ, μή τί καινότερον, ὦ Φυλλίδα, προσαπήντησεν, εἰπόντος, Ἐμοὶ μὴν οὐδέν, ἔφη, καινόν, ὦ Καφεισία· καὶ γὰ προήδειν καὶ προύλεγον ὑμῖν τὴν Ἱπποσθενείδου μαλακίαν, δεόμενος μὴ ἀναχοινοῦσθαι, μηδὲ παραλαμβάνειν εἰς τὴν ὁρᾶξιν. Ἐκπλαγέντων δὲ τὸν λόγον ἡμῶν, ὁ Ἱπποσθενείδας, Μὴ λέγε προὺς θεῶν, ἔφη, Φυλλίδα, ταῦτα· μηδὲ τὴν προπέτειαν εὐτολμίαν οἰόμενος ἀνατρέψῃς καὶ ἡμᾶς καὶ τὴν πόλιν· ἀλλ' ἔασον ἀσφαλῶς, εἴπερ εἵμαρται, κατ-

A. 9. φύσιν καὶ τὸ εἶδος] καὶ vulgo abeſt: additum ex Schott. Leonic. Anon. T. Mox Reiſkius τραῦμα ponit pro σῶμα.

formam ejus et naturam contemplans.

XVII. Sub hæc medicus accedens, tanquam curandi corporis cauſſa tæniam qua crus Simmiæ erat religata, abſtulit. Phyllidas autem cum Hippoſthenida intro veniens, in angulum atrii quendam me, Charonem, et Theocritum ſurgere juſſos abducit, admodum, quod ex vultu apparebat, perturbatus: cumque ego quæſiviſſem, Ecquid novi accidit, Phyllida? Nihil, inquit, novi mihi quidem, qui prævidens ac prædicens vobis Hippoſthenidæ mollitiem, rogavi ne cum homine rem communicaretis, aut in ſocietatem ipſum adſciſceretis. Perterritis nobis hoc ſermone, Hippoſthenidas, Noli obſecro, inquit, iſta dicere, neque temeritatem pro audacia habens nos et civitatem evertere: ſed ſi in fatis eſt, tuto ſine exſules reditum ſibi parare. Tum

Digitized by Google

ελθεῖν τὰς ἄνδρας. Καὶ ὁ Φυλλίδας παροξυνόμενος, C
Εἰπέ μοι, φησίν, ὦ Ἱπποσθενείδα, πόσους οἴει μετέχειν τῶν ἀπορρήτων εἰς τὴν πρᾶξιν ἡμῖν; Ἐγὼ μέν, εἶπεν, οὐκ ἐλάττους ἢ τεσσαράκοντα γινώσκω. Τί οὖν, ἔφη, τοσούτων τὸ πλῆθος ὄντων τὰ πᾶσι δόξαντα μόνος ἀνήρπασας καὶ διαχεκώλυκας, ἐκπέμψας ἱππέα πρὸς τοὺς ἄνδρας ἤδη καθ' ὁδὸν ὄντας, ἀναστρέφειν κελεύσας καὶ μὴ κατατεῖναι σήμερον, ὅτι τῶν πρὸς τὴν κάθοδον αὐτοῖς τὰ πλεῖστα καὶ τὸ αὐτόματον συμπαρεσκεύασεν. Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Φυλλίδου, πάντες μὲν διεταράχθημεν· ὁ δὲ Χάρων τῷ Ἱπποσθενείδᾳ πάνυ σκληρῶς τὴν ὄψιν ἐνεβλέψας, Ὦ μοχθηρέ, εἶπεν, ἄνθρωπε, τί δέδραχας ἡμᾶς; Οὐδέν, ἔφη, δεινόν, ὁ Ἱπποσθενείδας, εἰ ἀνεῖς τὴν ταχύτητα τῆς φωνῆς, ἀνδρὸς ἡλικιώτου καὶ πολιὰς τοσαυτὰς ἔχοντος λογισμῶν μεταλαχῆς. Εἰ μὲν γὰρ εὐψυχίαν φιλονικ- D

C. 8. κατατεῖναι] Forte κατιέναι. Mox ὅτι mutandum in ὅτε. Proximum τῶν revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. B. E, pro vulgato τόν.
C. 11. Ἱπποσθενείδα] Ita ſcripſi ubique in hoc loco, cum ex libris tum conſtantiæ cauſſa; quippe in editis variatur in hoc nomine alibi. Ἱπποσθενείδας, alibi Ἱπποσθενίδης legitur.

Phyllidas irritatus, Dic mihi, inquit, Hippoſthenida, quot numero eſſe putes, qui nobis ſecretæ hujus actionis ſint conſcii? Ego, aiebat, triginta non pauciores novi. Cur ergo, dicebat Phyllidas, quæ in tanta multitudine omnibus placuerunt, ea ſolus ſuſtuliſti atque impediviſti, equite miſſo ad viros qui jam erant in itinere reverti jubens, neque hodie Thebas petere, cum quidem ad reditum plurima iis etiam caſus commoda paraviſſet. Hæc fato Phyllida, et omnibus nobis turbatis, Charon acerbo admodum vultu in Hippoſthenidam converſus, Peſſime, inquit, homo, quid feciſti nobis? Nihil mali, ait Hippoſthenidas, ſi aſperitate verborum miſſa, ſententiam hominis æqualis ætate, itidemque canos edentis ponderes. Nam ſi hoc nobis, Phyl-

Digitized by Google

δυοιν ἀποδείξασθαι τοῖς πολίταις καὶ θυμὸν ὀλιγωροῦντα τῆ βίᾳ παρηρήμεθα, Φυλλίδα, πολὺ τὸ τῆς ἡμέρας μῆκος ἔτι· καὶ τὰ ἑσπέρια μὴ παρημφιάσμεθα, ἀλλ' ἤδη βαδίζομεν ὅπως τοὺς τυράννους τὰ ξίφη λαβόντες ἀποκτείνωμεν, ἀποθνήσκωμεν, ἀφειδῶμεν ἑαυτῶν. Εἰ δὲ ζῆν μὲν ἄστε δρᾶσαι καλὸν ἄστε παθεῖν, ἐξελέσθαι δὲ
E τὰς Θήβας ὅπλων, τοσούτων πολεμίων περιεχόντων, καὶ τὰ Σπαρτιατῶν φρουρὰν ἀπώσασθαι δυσὶν νεκροῖς ἢ τρισὶν ἐ ῥᾴδιον· (οὐδὲ γὰρ τοσοῦτον εἰς τὰ συμπόσια καὶ τὰς ἐπιθαλάς παρεσκεύασε Φυλλίδας ἄκρατον ὥστε τοὺς χιλίους καὶ τετρακοσίους Ἀρχία μεθυσθῆναι δορυφόρους· ἀλλὰ καὶν ἐκεῖνον ἀνέλωμεν, ἐφεδρεύει τῆ νυκτὶ νήφων Κρατίδας καὶ Ἄρκεσος·) τί σπεύδομεν καταγεῖν φίλους καὶ οἰκείους ἄνδρας ὅτι τάχιστον ὄλεθρον; καὶ τοῦτο, μηδὲ ἀγνοούντων τῶν ἐχθρῶν παντάπασι τὰ κάθοδον. Διὰ τί γὰρ Θεσπιεῦσι μὲν παρήγγελται πάντα

E. 7. Κρατίδας καὶ Ἄρκεσος] Forte aliquanto rectius in Vita Pelopid. p. 284, D. Ἑρμιππίδαν καὶ Ἄρκισσον. Prius tamen rectius etiam fit Ἡρακλείδας.

lida, propoſitum eſt, civibus oſtendere fortitudinem periculis ſe objicientem, iramque vitæ contemtricem, multum adhuc ſupereſt diei, neque expectanda nobis veſpera: ſed jam nunc arreptis gladiis eamus ad tyrannos, occidamus, occidamur, vitæ noſtræ non parcamus. Si vero hæc quidem factu et perpeſſu non ſunt difficilia: Thebas autem liberare tot munitas hoſtilibus armis, et præſidium Spartanorum profligare duobus aut tribus hominibus interfectis non eſt in proclivi: (non enim tantum meri in convivium paravit Phyllidas, ut univerſi mille et quingenti Archiæ ſtipatores eo ſe ſint inebriaturi: et ut hunc interficiamus, tamen ſobrii per noctem excubias agent Hermippidas et Arciſſus) quorſum feſtinamus amicos et familiares in certiſſimam adducere perniciem? præſertim cum hoſtes non plane reditus eorum ſint ignari. Cur enim Theſpienſibus ter-

Digitized by Google

ἡμέραν ταύτην ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι, καὶ προσέχειν ὅταν F
οἱ Σπαρτιατῶν ἡγεμόνες καλῶσιν; Ἀμφίθεον δὲ σήμερον, ὡς πυνθάνομαι, μέλλουσιν ἀναχρίνοντες ὅταν Ἀρχίας ἐπανέλθῃ, ἀφαφθερεῖν. Οὐ μεγάλα ταῦτα σημεῖα τῷ μὴ λανθάνειν τὴν πρᾶξιν; ἢ κρεῖττον ὀλιγωρεῖν χρόνον ἐκὶ πολλῷ, ἀλλ' ὅσον ἐξοσιώσασθαι τὰ θεῖα; Καὶ γὰρ οἱ μάντεις τῇ Δημήτρᾳ τὸν βοῦν θύοντες, πολὺν θόρυβον καὶ κίνδυνον λέγουσι δημόσιον ἀποσημαίνειν τὰ ἔμπυα. Καὶ τὸ σοὶ πλείστης δεόμενον, ὦ Χάρων, εὐλαβείας, ἐχθὲς ἐξ ἀγροῦ μοι συνοδεύων Ὑπατόδωρος ὁ Ἐριάνθους, ξένος μὲν ἄλλως καὶ οἰκεῖος ἀνὴρ, σφόδρα δὲ τῶν πρεσβυτέρων συνειδώς, Ἔστι σοι, φησὶν, ὦ Ἱπποσθενείδα, 587
Χάρων ἑταῖρος, ἐμοὶ δ' οὐ πάνυ συνήθης· ἐὰν οὖν δοκῇ σοι, φράσον αὐτῷ φυλάττεσθαί τινα κίνδυνον ἐξ ὑπνώσης μάλα δυσχερῶς καὶ ἀτόπου· τῆς γὰρ ἄλλης νυκτὸς ἡμῖν

F. 4. τῷ μὴ λανθάνειν] μὴ omissum a Stephano, revocavi ex Ald. Bas. Xyl. B. E.
F. 11. πρεσβυτέρων] Forte προγεγονοτέρων, vel πρεσχθησομένων.

tium jam hunc diem mandatum est, ut sint in armis, expectentque Spartanorum ducum jussa? Et Amphitheum audio hodie, ubi reversus fuerit domum Archias, interemtum iri, quæstione prius habita. Non videntur hæc vobis magna signa esse detectæ aliqua actionis nostræ? non præstat aliquantulam rei moram producere, dum numina placantur? Etenim aruspices cum Cereri bovem immolassent, exta portendere magnum tumultum ac periculum publicum pronunciaverunt. Et, quod tibi, Charon, maxime animadvertendum est, heri Hypatodorus Erianthis F. e rure mihi factus comes, bonus alioqui vir et necessarius, sed nostri instituti omnino ignarus, Est tibi, aiebat, O Hipposthenida, amicus Charon, mihi non admodum familiaris: si tibi ita videtur, mone eum ut a periculo sibi caveat, propter somnium meum valde minax et insolens: præterita enim noc-

Digitized by Google

αὐτῷ τὴν οἰκίαν ὠδίνειν, ὥσπερ κύουσαν· αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς φίλους συναγωνιῶσαι, εὔχεσθαι, καὶ κύκλῳ παρεῖναι· τὴν δὲ μυκᾶσθαι, καὶ ἀφιέναι φωνάς τινας ἀνάρθρους, τέλος δὲ πῦρ λάμψαι πολὺ καὶ δεινὸν ἐξ αὐτῆς ἔνδοθεν, ὡς τοῦ πλείστα τῆς πόλεως φλέγεσθαι, τὴν δὲ Καδμείαν καπνῷ μόνῳ περιέχεσθαι, τὸ δὲ πῦρ ἄνω μὴ περιπολάζειν. Ἡ μὲν οὖν ὄψις, ὦ Χάρων, ὧδε αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος διεξῆλθε, τοιαύτη τις ἦν. Ἐγὼ δὲ καὶ ὠδαχρῆμα κατέδυσα, καὶ πολὺ μᾶλλον, ἀκούσας σήμερον ὡς εἰς τὴν σὴν οἰκίαν οἱ φυγάδες καλάμειν μέλλουσιν, ἀγωνιῶ μὴ μεγάλων κακῶν ἐμπλήσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, οὐδὲν ἀξιόλογον τοὺς πολεμίους δράσαντες, ἀλλ' ὅσον ἀφιλαρέξαντες. Τὴν γὲ πόλιν περὶς ἡμῶν τίθεμαι, τὴν δὲ Καδμείαν, ὥσπερ ἔστι, πρὸς ἐκείνων.

ιη'. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Θεόκριτος, καὶ κελεύοντα τὸν Χάρωνα, βεβλόμενον εἰπεῖν τι πρὸς τὸν Ἱπποσθενείδαν, Ἀλλ'

A. 10. περιέχεσθαι] Ita Xyl. B. E. Vulgo, περιελίσσεσθαι.

te per quietem ſum imaginatus ipſius domum parturire, ut gravidæ ſolent: ipſum et amicos una anxios in orbem circum adſiſtere et vota facere, domum vero mugire, et incompoſitas quaſdam voces edere, tandem ignem copioſum et terribilem emicuiſſe e penetralibus ejus, quo major pars urbis accenſa fuerit, Cadmea ſolo fumo circumventa, igni ad faſtigii ſuperficiem ſe non efferente. Hoc quidem, Charon, ille ſic mihi narravit ſomnium. Ego et tum ſtatim perterritus ſum: et multo magis cum hodie audirem exſules in tuam domum diverſuros, anxie metuere cœpi ne nobis ipſis magnum malum ſimus confecturi, nullum hoſtibus memorabile, niſi quod eos conturbabimus. Urbem enim nobis attribuo, Cadmeam, ut eſt, illis.

XVIII. Hic Theocritus, inhibito Charone dicere aliquid adverſus Hippoſthenidam molientem, interfatus, Mihi

ἔμοιγε, εἶπεν, ἀπ' οὐδενὸς ὕπως οὐδέποτε θαῤῥῆσαι πρὸς τὴν πρᾶξιν, ὦ Ἱπποσθενείδα, παρέσῃ, χάριν ἱερεῖς ἀεὶ C
χρησαμένῳ καλοῖς ὑπὲρ τῶν φυγάδων, ὡς ἀπὸ τῆς ὄψεως ταύτης· εἴγε φῶς μὴν πολὺ καὶ λαμπρὸν ἐν τῇ πόλει λέγεις ἐξ οἰκίας φίλης ἀναφθεῖν, καπνῷ δὲ συμμεμαγθῆναι τὸ τῶν πολεμίων οἰκητήριον, οὐδὲν οὐδέποτε δακρύων καὶ ταραχῆς φέρουσι κρεῖττον· ἀσήμους δὲ φωνὰς ἀνενεχθῆναι παρ' ἡμῶν, ὥστε κἂν εἴτις ὀπτικῇ κατηγορεῖν περὶ φωνῆς, ἵν' ἀσαφῆ καὶ τυφλὴν ὑπόνοιαν ἡ ὄψις λαβοῦσα μόνον, ἅμα καὶ φανήσεται καὶ κρατήσῃ. Δυσχερεῖν δέ γε δοκῶ, εἰκός· ἡ γὰρ ἀρχὴ καὶ τὸ ἱερεῖον D
ἐ δημόσιον, ἀλλὰ τῶν κρατούντων ἐστίν. Ἔτι δὲ τοῦ Θεοκρίτου λέγοντος, λέγω πρὸς τὸν Ἱπποσθενείδαν, Τίνα πρὸς τοὺς ἄνδρας ἐξαπέστειλας; εἰ γὰρ οὐ πολὺ ὀφείληφας, διωξόμεθα. Καὶ Ἱπποσθενείδας, Οὐκ οἶδ', εἰ-

C. 1. παρίσῃ] Sic B. E. Anon. T. Vulgo, πάρεσι.
C. 8. περὶ φωνῆς, ἵν' ἀσαφῆ] Forte περὶ φωνῆς; ἡμᾶς, ἀσαφῆ—. Reisk. περιφώνησιν ἀσαφῆ—.
C. 10. δι γε δύοντας—ἱερεῖων] Hæc vulgo desiderata reposui ex B. E.

vero, inquit, nulla res majorem, Hipposthenida, agendi fiduciam paravit (quanquam semper pro exsulibus sacrificia addixerint) atque hoc ipsum somnium; siquidem in urbe lumen copiosum et splendidum ex amica domo ais erupisse: fumo autem obfuscatum fuisse hostium receptaculum, qui nihil unquam melius quam lachrymas et trepidationem secum trahit: voces autem a nobis exivisse obscuras, ut etiamsi quis aliqua de voce nos accusare velit, incerta duntaxat suspicio simul et oriatur et dissipetur. Jam illud non perlitare haruspices, sane consentaneum est; nam nec victima nec magistratus sunt civitatis sed tyrannorum. Nondum finierat sermonem Theocritus, cum ego ad Hipposthenidam, Quos, inquam, homines ad exsules ablegasti? si enim non dudum hoc factum est, consequar eos. Et Hip-

Digitized by Google

πεν, ὦ Καφισία, δεῖ γάρ ὑμῖν τἀληθῆ λέγειν, εἰ κατα-
λάβοις ἂν τὸν ἄνθρωπον ἵππῳ χρώμενον τῶν ἐν Θή-
βαις κρατίστῳ· γνώριμος δ' ὑμῖν ὁ ἄνθρωπός ἐστι, τοῦ
Μέλωνος ἁμαξηλατῶν ὑπηρέτης, καὶ ἀφ' Μέλωνα τ'
ταξιν ἀπαρχῆς σμικρόν. Κἀγὼ κατιδὼν τὸν ἄνθρω-
πον, Ἆρ' οὐ Χλίδωνα λέγεις, ὦ Ἱπποσθενείδα, τὸν
κέλητι τὰ Ἡραῖα νικῶντα πέρυσιν; Ἐκεῖνον μὲν οὖν
αὐτὸν, ἔφη. Καὶ τίς οὗτος, ἔφην, ἐστὶν, ὁ πρὸς ταῖς
αὐλείοις θύραις ἑστὼς πάλαι, καὶ προσβλέπων ἡμῖν;
Ἐπιστρέψας οὖν ὁ Ἱπποσθενείδας, Χλίδων, ἔφη, καὶ τὸν
Ἡρακλέα· φεῦ, μή τι χαλεπώτερον συμβέβηκε; Κἀ-
κεῖνος ὡς εἶδεν ἡμᾶς προσιόντας, αὖθις, ἀπὸ τῆς θύρας
ἡσυχῇ προσῄει· ὡς δ' Ἱπποσθενείδου νεύσαντος αὖθις, καὶ
λέγειν κελεύσαντος εἰς ἅπαντας, * Οἶδ', ἔφη, τοὺς ἄνδρας
ἀκριβῶς, Ἱπποσθενείδα· καί σε μήτε κατ' οἶκον εὑρὼν,
μήτε ἐπ' ἀγορᾶς, δεῦρο πρὸς τούτους ἐπεμεμψόμην ἥκειν,

E. 5. ἅπαντας, * οἶδ'] Lacuna in ſcriptis et editis, excepto Xyl. Sane vetus librarius in hoc libro lacunarum ſpatia ſubinde temere feciſſe videtur.

poſthenidas, Haud ſcio, ait, an aſſecuturus hominem ſis (verum enim vobis dicere opus habeo) equo vehentem qui Thebis ſunt equorum optimo: notus vobis is eſt, Melonis aurigarum præfectus, et per Melonem totius conſcius ab initio inde rei. Ego autem qui jam hominem conſpexiſſem, Nonne, inquam, Chlidonem dicis, Hippoſthenida, qui ſuperiore anno Junonia ſolo equo vicit? Hunc ipſum, aiebat. Quis ergo, ſubjeci, is eſt quem jampridem ad atrii adſtare oſtium, et in nos reſpicere video? Converſus Hippoſthenidas, Mehercle is eſt, ille ipſe Chlidon, aiebat, Vah! ne quid gravius acciderit! Chlidon autem ubi ſenſit ſe a nobis animadverti, paulatim ab oſtio cœpit progredi, innuente vero Hippoſthenida, et coram omnibus rem exponere jubente, Novi, inquit, probiſſime hos viros, Hippoſthenida: et cum te neque domi neque in foro offendiſſem, huc recta contendi, quod hic te eſſe conjicerem: ne quid vos

Digitized by Google

καὶ σιωπῶντος εἰδῆς, ἵνα μηδὲν ἀγνοῆτε τῶν γεγονότων. Ὡς F
γὰρ ἐκέλευσας ταχεῖ παντὶ χρησάμενον ὅτι τῶν ὄρεως
ἀπαντῆσαι τοῖς ἀνδράσιν, εἰσῆλθον οἴκαδε λυπούμενος τὸν
ἵππον· αἰτοῦντι δέ μοι τὸν χαλινὸν οὐκ ἔσχεν ἡ γυνὴ δοῦ-
ναι, ἀλλὰ διέτριβεν ἐν τῷ ταμείῳ πολὺν χρόνον· ὡς δὲ
ζητοῦσα καὶ σκαφαρυθμὸν τὰ ἔνδον, ἱκανῶς ἀπολαύσασά
μου, τέλος ὡμολόγησε κεχρηκέναι τῷ γείτονι τὸν χαλινὸν
ἑσπέρας, αἰτησαμένης αὐτὴν γυναικός· ἀγανακτοῦντος δὲ
ἐμοῦ καὶ κακῶς αὐτὴν λέγοντος, τρέπεται πρὸς δυσφη-
μίας ἀποτροπαίους, ἐπαρωμένη κακὴν ὁδὸν, κακὰς δ' ἐπαν- 5
όδους· ἃ νὴ Δία πάντα τρέψειαν εἰς αὐτὴν ἐκείνην θεοί·
τέλος δὲ μέχρι πληγῶν προαχθεὶς ὑπὸ ὀργῆς, ἔστα
ὄχλου γειτόνων καὶ γυναικῶν συνδραμόντος, αἴσχιστα ποιήσας
καὶ παθών, μόλις ἀφῖγμαι πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἄλλον ἐκ-
πέμψητε πρὸς τοὺς ἄνδρας, ὡς ἐμοῦ παντάπασιν ἐκστα-
τικῶς ἐν τῷ παρόντι καὶ κακῶς ἔχοντος.

F. 5. διέτριβεν] Sic recte Xyl. Ceteri διέτριβον.
F. 8. αὐτῶν γυναικὸς] Legendum videtur, τῆς αὐτοῦ γυναικός.

eorum quæ acta ſunt lateret. Nam cum tu mihi mandaſſes, ut quanta omnino poſſem celeritate apud montem exſulibus occurrerem, domum me contuli, ut equum ſumerem: petenti autem mihi frænum uxor non habuit quod daret, diuque in cella commorata eſt quærens, et omnem ſus deque vertens ſuppellectilem: denique ubi ſatis diu mihi illuſum fuit, faſſa eſt ſe frænum vicino commodato dediſſe, veſperi ab ejus rogatam uxore: cumque ego indignarer, et maledicta ingererem: converſa ad diras imprecationes, malam itionem, malam reditionem mihi optavit, quæ omina Dii, precor, in ipſam convertant: tandem cum iratus uſque ad verbera perveniſſem, turba vicinorum et mulierum concurrente, turpiſſime re geſta ad vos ægre perveni; quo alium ad illos emittendum ſciretis: ego enim in præſentia plane mihi non conſto, et peſſime ſum affectus.

Digitized by Google

ιθ'. Ἡμᾶς δέ τις ἔσχεν ἄτοπος μεταβολὴ τῶν πάλαι· μικρὸν γὰρ ἔμπροσθεν τῷ κεκωλύσθαι δυσχεραίνοντες, πάλιν ἀφ' ἡδονῆς τῶν ὀξύτητα τοῦ καιροῦ καὶ τὸ τάχος, ὡς οὐκ ἔστης ἀναβολῆς, εἰς ἀγωνίαν ἐστήμεθα καὶ φόβον. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐγὼ προσαγορεύσας τὸν Ἱπποσθενείδαν καὶ δεξιωσάμενος, εὐθάρρουν, ὡς καὶ τῶν θεῶν προσκαλούντων ὑπὲρ τῆς πράξεως. Ἐκ δὲ τούτου, Φυλλίδας μὲν ᾤχετο τῆς ὑποδοχῆς ἐπιμελησόμενος, καὶ τὸν Ἀρχίαν εὐθὺς ἐπέστειλεν εἰς τὸν πότον· Χάρων δὲ τῆς οἰκίας, * ἐγὼ δὲ καὶ Θεόκριτος πάλιν πρὸς τὴν Σιμμίαν ἐπανήλθομεν, ὅπως τῷ Ἐπαμεινώνδᾳ καιρὸν λαβόντες ἐντύχοιμεν.

κ'. Οἱ δ' ἦσαν πρόσω ζητήσεως οὐκ ἀγεννοῦς ἤδη, ἀλλ' ἧς ὀλίγον ἔμπροσθεν οἱ περὶ Γαλαξίδωρον καὶ Φειδόλαον ἥψαντο ἀφορμὴν λαβόντες τίνος οὐσίας καὶ δυνάμεως εἴη

B. 4. τῆς οἰκίας, * ἐγὼ δὲ] Excidisse videtur τῆς οἰκίας τῆς αὐτοῦ τὰ ἀναγκαῖα παρασκευάσων, ὡς δεξομένους τὰς φυγάδας. Xyl. quidem ut integro loco non appositi lacunæ signum. Mihi secus visum, quando et sensus quid desiderat, et spatium exstat in B. E. Ald. Bas.

B. 10. τίνος οὐσίας] Sic Xyl. T. V. Vulgo, τις οὐσίας.

XIX. Nos vero subita invasit mutatio. Paulo enim ante indigne ferentes impedimentum actioni injectum, tunc rursum ob articulum temporis tam celeriter appetentem et dilationis impatientem, in anxietatem et metum fuimus conjecti. Ego tamen Hippostheniadam comiter amplexus, bono esse animo jussi: quippe diis ipsis nos ad rem gerendam exhortantibus. Secundum hæc Phyllidas abiit, ut convivium appararet, inque id Archiam statim injiceret: Charon, ut domum adornaret. Ego autem et Theocritus ad Simmiam rediimus, ut Epaminondam per occasionem alloqueremur.

XX. Illi vero jam processerant longe in tractanda quæstione non ignobili, sed quam paulo ante Galaxidorus et Phidolaus attigerant, disquirentes cujusnam substantiæ aut facultatis fuisset Genius ille qui

Digitized by Google

τὸ Σωκράτους λεγόμενον Δαιμόνιον. Ἃ μὲν οὖν πρὸς C
τὸν Γαλαξιδώρου λόγον ἀντεῖπεν ὁ Σιμμίας, οὐκ ἠκούσαμεν· αὐτὸς δὲ Σωκράτει μέν ἔφη πρὸς τούτων ἐρέσθαι ποτε, μὴ τυχεῖν δὲ ἀποκρίσεως, διὸ μηδ' αὖθις ἐρέσθαι· πολλάκις δ' αὐτὸς παραγενέσθαι τοῖς μὲν δι' ὄψεως ἐντυχεῖν θείῳ τινὶ λέγοντας, ἀλαζόνας ἡγεμένῳ, τοῖς δ' ἀκοῇ τινος φωνῆς φάσκουσι προσέχοντι τὸν νοῦν ἐν διαπυνθανομένῳ μετὰ σπουδῆς. Ὅθεν ἡμῖν παρίστατο σκοπουμένοις ἴδια πρὸς ἀλλήλους, μὴ ποτὲ τὸ Σωκράτους Δαιμόνιον, οὐκ ὄψις, ἀλλὰ φωνῆς τινος αἴσθησις ἢ λόγου νόησις εἴη, συνάπτοντος ἀτόπῳ τινὶ τρόπῳ D
πρὸς αὐτόν· ὥσπερ ἐν καθ' ὕπνον οὐκ ἔστι φωνὴ, λόγων δέ τινων δόξας ἐν νοήσεις λαμβάνοντες, οἷον ὀφθαλμίαν ἀκούειν· ἀλλὰ τοῖς μὲν ὡς ἀληθῶς ὄναρ ἡ τοιαύτη σύνεσις γίνεται, δι' ἡσυχίαν ἐν γαλήνην τοῦ σώματος ὅταν κα-

D. 5. καθεύδωσι. * μέλις] Forte, καθεύδωσι, οἱ δὲ ἐγρηγορότες, μέλις—. ut fere et Reisk. vidit.

Socratis dicitur. Quæ ad Galaxidori argumentum reſponderit Simmias, non audivimus. Aiebat autem Simmias aliquando hac de re ipſum Socratem fuiſſe abs ſe interrogatum, ſed nullum dediſſe reſponſum: ideoque poſthac nunquam quæſiviſſe. Sæpe autem ſe interfuiſſe, cum Socrates eos qui viſum quoddam divinum ſibi oblatum dicerent, arrogantes judicaret: iis vero animum adverteret, qui vocem aliquam ſe dicerent audiviſſe, et de ea ſerio perconctaretur. Itaque nobis, cum ſeorſim inter nos iſta conſideraremus ſubiit ſuſpicari, Socratis Genium non viſum aliquod, ſed vocis cujuſdam brutæ obſervationem eſſe, ad ipſum mira quadam ratione delatæ: ſicut in ſomniis quoque vox non eſt, ſed orationum quarundam opiniones concipientes putant ſe loquentes audire. Verum his quidem revera iſta perceptio ſomnium fit ob quietem et tranquillitatem corporis dum dormiunt: nam et vigilantes adeo plu-

Digitized by Google

θούδωσι. * μόλις ἐπήκοον ἔχουσι τὴν ψυχὴν τῶν
χρειττόνων· καὶ πεπνιγμένοι γε θορύβῳ τῶν παθῶν, καὶ
περιαγωγῇ τῶν χρειῶν, εἰσακοῦσαι καὶ προσέχειν τὴν
διάνοιαν οὐ δύνανται τοῖς δηλουμένοις. Σωκράτει δὲ
ὁ νοῦς καθαρὸς ὢν καὶ ἀπαθὴς τῷ σώματι μικρὰ τῶν
E ἀναγκαίων χάριν καταμιγνὺς αὐτὸν, εὐαφὴς ἦν καὶ
λεπτὸς ὑπὸ τοῦ προσπεσόντος ὀξέως μεταβαλεῖν· τὸ
δὲ προσπῖπτον, οὐ φθόγγον, ἀλλὰ λόγον ἄν τις εἰκάσαι
δαίμονος, ἄνευ φωνῆς ἐφαπτόμενον αὐτῷ τῷ δηλουμένῳ
τοῦ νοοῦντος. Πληγῇ γὰρ ἡ φωνὴ προσέοικε τῆς ψυχῆς,
δι' ὧτων βίᾳ τὸν λόγον εἰσδεχομένης, ὅταν ἀλλήλοις ἐν-
τυγχάνωμεν. Ὁ δὲ τοῦ κρείττονος νοῦς ἄγει τὴν εὐφυᾶ ψυ-
χὴν, ὑπεισδυόμενον τῷ νοητέντι, πληγῆς μὴ δεομένην· ἡ
δ' ὑπείκουσα τῷ χαλῶντι καὶ σωστέοντι τὰς ὁρμὰς, οὐ
F βιαίως ὑπὸ παθῶν ἀντιτεινόντων, ἀλλ' εὐτρόφως καὶ μα-

D. 7. πεπνιγμένοι] Sumfi a T. Vulgo, πεπνυμένοι: unde et πεπομμένοι corrigere in promtu fit.

D. 10. σώματι μικρὰ] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, σώματα μὴ μικρά.

E. 2. ἐξίως] Sic B. E. Vulgo, ἀξίως.

rimi vix audiunt Deorum voces, ſed defatigati tumultu perturbationum et occupatione multiplici rerum neceſſariarum, exaudire id quod ſignificatur iiſque mentem advertere nequeunt. Socratis autem mens pura et perturbationum vacua, paulumque habens cum corpore commercii neceſſitatis gratia, facile tangebatur, et ab eo quod accideret, celeriter mutabatur. Quod autem accidit, id non ſonum, ſe o ationem Genii ſine ſono fuiſſe probabile eſt, quæ ipſum intellectum eo quod ſignificabat attingeret. Vox quidem ictui animi ſimilis eſt, nobis per aures orationem vi penetrantem recipientibus dum colloquimur. Præſtantioris vero naturæ mens animum idoneum ducit attingens eo quod intelligitur, neque ad hoc ictu opus habet: animus concedit ei intendenti aut laxanti appetitiones, non vi ob perturbationes animi reluctantes, ſed quæ facile tanquam

Digitized by Google

λακὰς ὥσπερ ἰωΐας ἐνδούσας. Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν ὁρῶντας, τοῦτο μὲν, ὑπὸ μικροῖς οἴαξι μεγάλων περιαγομένας ὁλκάδων, τοῦτο δὲ, τροχῶν κεραμικῶν δίνησιν ἄκρᾳ παλαμαύσῃ χειρὸς ὁμαλῶς περιφερομένων· ἄψυχα μὲν γὰρ, ἀλλ' ὅμως πρυμνᾷ ταῖς καταστάσεσιν ὑπὸ λειότητος ἐνδίδωσι πρὸς τὸ κινῆν ῥοπῆς γενομένης. Ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου μυρίαις ὁρμαῖς οἷον ὕπαγκι συντεταμένη, μακρῷ πάντων ὀργάνων εὐτροφώτατόν ἐστιν, ἂν τις χειρὶ λόγου ἅπτηται, ῥοπὴν λαβοῦσα πρὸς τὸ νοῆσαι κινεῖσθαι· ἐνταῦθα γὰρ εἰς τὸ νοεῖν, αἱ τῶν παθῶν καὶ ὁρμῶν κατατείνουσιν ἀρχαί· τούτων δὲ σφοδρότητος, ἐλκόμεναι αὐτοῖς καὶ συντείνουσι τὸν ἄνθρωπον. Ἥ. καὶ μάλιστα τὸ νοῆσαι ἡλίκον ἔχει ῥώμης κατανοεῖν δίδωσιν· ὀστᾶ γὰρ ἀναίσθητα καὶ νεῦρα καὶ σάρκες ὑγρῶν πλέπλεαι, καὶ βαρὺς ὁ ἐκ τούτων ὄγκος ἠσυχάζων καὶ κείμενος, ἅμα τῷ τὴν ψυχὴν ἐν νοήσει βαλέσθαι, καὶ πρὸς αὐτὸ κινῆσαι τὴν ὁρμὴν, ὅλος

F. 2. ἰωΐας ἐνδούσας] Sanum videtur, et referendum ad ὁρμάς.
A. 7. ἐν νοήσει βαλέσθαι] Legendum puto, ἐννοήματος λαβέσθαι: vel ἐν νῷ τι βαλέσθαι.

habena circumagantur. Neque mirum hoc haberi debet, cum videamus magnas onerarias naves exiguis clavis circumduci: et rotam figuli ſumma manu leviter tactam pulchre in gyrum volvi: quæ quanquam anima carent, tamen ad curſum apte facta, ob levitatem moventi concedunt impulſione facta. Animus autem hominis innumeris appetitionibus quaſi rudentibus conſtrictus, longe eſt quam ullum aliud inſtrumentum verſatilior, facilique momento ab eo quod intellexit impellitur ſi quis ratione tangat. Hic enim in mentem principia affectionum et appetitionum deſinunt: eaque exagitata, trahunt intenduntque hominem. Quo loco maxime perſpici poteſt, quantam vim conceptus intellectus habeat. Oſſa quippe ſenſus expertia, et nervi, et carnes humorum plenæ, graviſque moles corporis ex his compacta quieſcens ac jacens, ſimul atque animus cogitatum concipit, ad idque appetitionem movet, tota ſur-

Digitized by Google

ἀναζᾷς ἢ συλλαθεῖς, πᾶσι τοῖς μέρεσιν οἷον ἐπιρωμένος
φέρεται πρὸς τὴ πρᾶξιν. Οὐδὲ ὁ τῆς κινήσεως ἢ συν-
εντάσεως ἢ διαιρέσεως τρόπος χαλεπὸς, ἢ παντελῶς
B ἄπορος συνοφθῆναι, καθ' ὃν ἡ ψυχὴ νοήσασα ἐφέλ-
κεται ταῖς ὁρμαῖς τὸν ὄγκον, ἀλλ' ὅσῳ μάλα
δίχα φωνῆς ἐννοηθεὶς κινεῖ λόγος ἀπεργμένως, ὕπως
οὐκ ἂν, οἶμαι, δυσπείστως ἔχοιμεν πρὸς νῦ χρείσσο-
νος νοῦν ἢ ψυχῆς θειοτέρας ἀναγκαζ θύραθεν ἐφαπτο-
μένη, ἢ πέφυκεν ἐπαφιὼ ὁ λόγος ἴσχει πρὸς λόγον, ὥσ-
περ φῶς ἀνταύγειαν. Τῷ δ ὄντι τὰς μὲν ἀλλήλων νοή-
σεις οἷον πρὸ σκότῳ ἁφὰ φωνῆς ψηλαφῶντες γνωρίζο-
μεν· αἱ δὲ τῶν δαιμόνων φέγγος ἔχουσαι, τοῖς δυναμέ-
νοις ἐλλάμπουσιν, οὐ δεόμεναι ῥημάτων οὐδὲ ὀνομάτων,
C οἷς χρώμενοι πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι συμβόλοις εἰ-

A. 9. Οὐδὲ ὁ τῆς κινήσεως—ἀνταύγειαν] Turbata oratio ita fere conſtituenda videtur: Εἰ δὲ ὁ τῆς κινήσεως—ταῖς ὁρμαῖς τὸν ὄγκον, ἀλλ' ὅμως σῶμα δίχα φωνῆς ἐννοηθεὶς κινεῖ λόγος—ψυχῆς θειοτέρας ψυχὴν ἂν ἄγεσθαι θύραθεν ἐφαπτομένης ᾗ πέφυκεν ἐπαφὴν λόγος ἴσχειν πρὸς λόγον ὥσπερ φῶς ἀνταύγειαν. Sententiam verſioni addidi: δυσπείσως ſumſi ab E: ἔχοιμεν ipſe mutavi: vulgo erat δυςπείως ἔχοι μέν.

gens contentis viribus, omnibuſque membris veluti alata fertur ad agendum. Quod ſi aut omnino nequit, aut adeo difficulter poteſt, cerni modus motionis iſtius atque intentionis et excitationis, quo animus intelligens aliquid, appetitionibus ſuis corpus ſecum trahit: et tamen ſine voce oratio mente concepta nullo negotio corpus movet; ſic, puto, non difficulter nobis perſuaderi patiemur, a mente præſtantiori foris attingente mentem, et ab anima diviniore animam, cieri, attingentibus quidem eo tactu quo oratio divinior orationem humanam movet, ut lux reſplendeſcentiam. Revera enim animorum noſtrorum ſenſa invicem per voces tanquam in tenebris palpantes cognoſcimus. Geniorum cogitationes lucem habent, affulgentque idoneis, nihil opus habentes verbis aut vocabulis: quibus invicem utuntur homines ut teſſeris et imaginibus animo concepto-

Digitized by Google

δωλα τῶν νοημάτων καὶ εἰκόνας ὁρῶσιν, αὐταὶ δὲ ὑ γινώσκουσι, πλὴν οἷς ἔστιν ἴδιόν τι καὶ δαιμόνιον, ὥσπερ εἴρηται, φέγγος. Καί τοι τὸ μὲν τὴν φωνὴν γινόμενον, ἔστιν ἢ παραμυθεῖται τοὺς ἀπιστοῦντας· ὁ γὰρ ἀὴρ φθόγγοις ἐνάρθροις τυπωθεὶς καὶ γνώμασι δι' ὅλου λόγος καὶ φωνὴ πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκροωμένου φαίνεται τὴν νόησιν. Ὥστε θαυμάζειν ἄξιον, εἰ καὶ κατὰ τοῦτο τὸ νοηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀέρος * ὁ ἀὴρ περιπόμπους διὰ εὐπάθειαν, ἐπιτηδείοις καὶ θείοις ἀνδράσι τὸν τοῦ νοήσαντος λόγον. Ὥσπερ γὰρ αἱ πληγαὶ τῶν * ὄντων ἀσπίσι χαλκαῖς ἁλίσκονται μᾶλλον ἀφ' ὑπεστηκυίας ἀντήχησιν, ὅταν ἐκ βάθους ἀναφερόμεναι περαίνωσι, τῶν δὲ ἄλλων ἀφώνως διεκθέουσαι λανθάνουσιν· οὕτως οἱ τῶν δαιμόνων λόγοι μᾶλλον ἀπόντων φερόμενοι, μόνοις ἐνηχοῦσι τοῖς ἀθόρυβον ἦθος καὶ νήπεμον ἔχουσι τὴν ψυχήν· οὓς δὴ καὶ ἱεροὺς καὶ δαιμονίους ἀνθρώπους

C. 8. θαυμάζειν ἄξιον] Lego, θαυμάζειν οἷόν ἄξιον· ut Amiot. et Reiſk.

C. 9. ἀέρος * ὁ ἀὴρ] Forte, ἀερώδους ψυχῆς ὁ ἀήρ· vel δαιμόνων ὁ ἀήρ· vel, εἰ κατὰ τὸ αὐτὸ τὸ νοηθὲν ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἀπολαῦον ὁ ἀήρ.

C. 11. τῶν * ὄντων] Forte, τῶν μεταλλευόντων, ut Reiſk. vel ſimile.

rum: ipſa hæc non percipiunt, niſi quibus peculiaris quidam adeſt et divinus, ut dixi, ſplendor. Jam quod in voce fit, eſt quatenus fidem derogantibus perſuaderi poſſit. Aër nimirum ſonis articulatis informatus, totuſque in vocem mutatus, notionem mentis ad animum audientis perfert. Ut mirandum non ſit, ſi hac ratione etiam præſtantioris mentis conceptu aër ob facilitatem patiendi converſus, divinis et ſingularibus viris orationem mentis intro annunciet. Sicut enim contorum ictus, ſcutis æreis excepti exaudiuntur ob reſonantiam, cum e profundo elati accidunt: alios homines obſcure tranſeunt et fallunt: ſic Geniorum orationes feruntur per omnia, in ſolis tamen reſonant tranquillis et perturbationum vacuis animis: quos homines jam ſacros et divinos nuncupamus. Cæterum ple-

Digitized by Google

χαλῶμεν. Οἱ δὲ πολλοὶ χαλαδαρθοῦσιν οἴονται τὸ Δαιμόνιον ἀνθρώποις ὀπτιθάζειν, εἰ δ' ἐγρηγορέναι, καὶ καθεστῶτας ἐν τῷ φρονεῖν ὁμαλῶς κινῆσι, θαυμαστὸν ἡγοῦνται καὶ ἄπιστον· ὥσπερ ἂν εἴ τις οἴοιτο τὸν μουσικὸν ἀνιεμένῃ τῇ λύρᾳ χρώμενον, ὅταν συνῇ τοῖς τόνοις ἡ χαλαρμοσθῇ μὴ ἅπλεσθαι μηδὲ ἁρμᾶσθαι. Τὸ γὰρ ἄπιστον ὑπ' ἀσωφρόσι, Β τὴν ἐν αὐτοῖς ἀναρμοστίαν καὶ ταραχήν, ἧς ἀπήλλακται Σωκράτης ὁ ἑταῖρος ἡμῶν· ὥσπερ ὁ δοθεὶς ἔτι παιδὸς ὄντος αὐτῷ τῷ πατρὶ χρησμὸς ἀπεθέσπισεν· " ἐᾶν γὰρ αὐ-" τὸν ὁκέλευσεν ὅ, τι ἂν ὑπὸ νοῦν ἴῃ ποιεῖσθαι, καὶ μη-" δὲ βιάζεσθαι μηδὲ ἀφέλκειν, ἀλλ' ἐφιέναι τὴν ὁρμὴν τοῦ " παιδὸς, εὐχόμενον ὑπὲρ αὐτοῦ Διὶ ἀγοραίῳ, καὶ Μού-" σαις, τὰ δ' ἄλλα μὴ πολυπραγμονεῖν περὶ Σωκρά-C " τους, ὡς κρεῖττονα διήκοντος ἢ αὐτῷ μυρίων " διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν ἡγεμόνα τοῦ βίου."

κα'. Ἡμῖν μὲν, ὦ Φειδόλαε, καὶ ζῶντος Σωκράτους

B. 1. *ἀπάλλαται*] Malim *ἀπάλλακται*, ut Reisk. Mox, *ἐφιέναι τὴν ὁρμήν*.

rique putant Genium dormienti homini divinum aliquid inſpirare: mirum et incredibile iis videtur, vigilantibus etiam ac mente ſibi conſtantibus tales motus contingere: quod perinde eſt, ac ſi quis muſicum putet lyra remiſſos habenti nervos utentem, ſi ea concinnetur atque ſuis tonis componatur, non uſurum. Cauſſam ſcilicet hi non perſpiciunt, animi ſui tumultus et inconcinnitatem, quorum vacuus fuit ſocius noſter Socrates: quod patri de puero eo etiamnum datum oraculum prædixit: mandabat enim patri, *ut ſineret eum agere quidquid in mentem veniſſet, et neque vim faceret, neque alio abduceret, ſed liberam pueri appetitionem ferri pateretur: ac pro eo vota faceret Jovi Ferenſi et Muſis; de cætero in Socratem nihil curioſe inquireret, nimirum qui in ſe ducem vitæ haberet ſexcentis magiſtris et pædagogis præſtantem.*

XXI. Atque hic quidem meus, Phidolaë, vivo ac mor-

ὁ πεθνηκότος, ὅπως ὀνοεῖν χρὴ τὸν δαιμονίου παρίσα), φλλ' κλιδόνας, ἢ παρμὰς, ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο ἐμπίπτουσιν· ἃ δὲ Τιμάρχῳ τῷ Χαιρωνέως πυθομένῳ ὑπὲρ τούτου διεξιόντος, οὐκ οἶδα μὴ μύθους, * λογίσωνται), σιωπᾷν ἄμεινον. Μηδαμῶς· ἔφην ὁ Θεόκριτος, ἀλλὰ διελθὲ αὐτά· καὶ γὰρ εἰ μὴ λίαν ἀκριβῶς, ἀλλ' ἔστι ὅπη φαίνει τῆς ἀληθείας καὶ τὸ μυθῶδες· χρήσειεν δὲ τις ἂν ἴσως ὁ Τίμαρχος, φράσον· ὁ γὰρ ἔγνων τὸν ἄνθρωπον. 590
Εἰκότως γε, ἔφην ὁ Σιμμίας, ὦ Θεόκριτε· νέος γὰρ ὢν κομιδῇ ἐτελεύτησε, καὶ τοῦ Σωκράτους δεηθεὶς ταφῆναι πρὸ Λαμπροκλέα τὸν Σωκράτους υἱόν, ὀλίγαις πρότερον ἡμέραις αὐτῷ πεθνηκότα, φίλον καὶ ἡλικιώτην γενόμενον. Οὗτος οὖν πολλῶν γνῶναι τὸ Σωκράτους δαιμόνιον ὧν ἔχει δύναμιν, ἅτε δὴ νέος οὐκ ἀγεννὴς ἅπτι γεγευμένος φιλοσοφίας, ἐμοὶ καὶ Κέβητι κοινωσάμενος μόνοις

F. 7. μῦθος, * λογίσονται] Forte, μῦθος εἰ πολλοὶ λογίσονται, καὶ—.
A. 4. ὀλίγαις] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, ταῖς, quod Steph. habuit a Schott. et Leonic. Nam Ald. B. E. αἷς.

tuo Socrate, de Genio ejus fuit ſenſus, ſpretis ominibus, ſternutationibus, aliis talibus rebus. Quæ autem Timarchum Chæronenſem audivimus hac de re diſſerere, haud ſcio an pro fabulis habituri ſitis, præſtetque ea reticere. Nequaquam, inquit Theocritus, ſed narra iſthæc: nam ut non planiſſime, alicubi tamen etiam fabulæ veritatem attingunt. Prius tamen quis ille fuerit Timarchus expedi: non enim novi hominem. Conſentaneum eſt, aiebat Simmias, mi Theocrite. Admodum enim adoleſcens mortuus, cum quidem a Socrate petiiſſet ut ſepeliretur juxta Lamproclem Socratis F. paucis ante diebus mortuum, amicum et æqualem ſuum. Is ergo cupiens Socratis Genius quam vim haberet cognoſcere, utpote juvenis generoſa indole, et qui recens philoſophiam guſtaviſſet: re mecum et cum Cebete tantum communicata, in oraculum Tro-

Digitized by Google

εἰς Τροφωνίου κατῆλθε, δράσας τὰ νομιζόμενα περὶ τὸ μαντεῖον, ἐμμείνας δὲ δύο νύκτας, κάτω ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ,
B τῶν πολλῶν ἀπεγνωκότων αὐτὸν ἤδη, καὶ τῶν οἰκείων ὀδυρομένων, περὶ μάλα φαύλου ἀνῆλθε· περισκήψας δέ τι θεὸν, ὡς πρῶτον διέφυγε τὸν ὄχλον, διηγεῖτο ἡμῖν θαυμάσια πολλὰ καὶ ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι.

κβ'. Ἔφη δὲ, καταβὰς εἰς τὸ μαντεῖον, πρωτυχεῖν σκότῳ πολλῷ τοιοῦτον, εἶτα ἐπιβοήσασθαι πολλοῦ χρόνου, καὶ μάλα συμφερόντως ἀναρρῶσαι εἶτ' ἐγρήγορεν, εἶτε ὀνειρώττει· πλὴν δόξαι γε τῆς κεφαλῆς ἅμα ψόφῳ περιπεσούσῃ πληγείσης, τὰς ῥαφὰς διαῤῥαγῆναι μετέωρά τε ψυχήν. Ὡς δ' ἀναχωρῆσαι καθεμίγνυτο πρὸς ἀέρα διαυγῆ καὶ καθαρὸν ἀσμένῳ, πρῶτον μὲν ἀναπνεῦσαι τότε δοκεῖν
C διὰ χρόνου συχνοῦ, τεινομένου τέως καὶ πλείονα γίνεσθαι τὸν θώρακα, ὥσπερ ἱστίον ἐκπεταννυμένου. Ἔπειτα καταχυθῆναι ἀμαυρῶς ῥοίζῳ τινὸς ὑπὲρ κεφαλῆς περιελαυνο-

C. 1. χρόνου συχνοῦ, τεινομένου] Forte χρόνου, συσχημομένου.
C. 2. ἱστίον ἐκπεταννυμένου] Sic Baf. Xyl. Vulgo, ἱστίου ἐκπεταννυμένου.

phonii descendit, rite peractis omnibus: cumque duas noctes et unum diem ibi exegisset, jam plerisque actum de eo esse putantibus, et familiaribus eum deplorantibus, mane admodum hilaris rediit: deumque comprecatus, ut primum turbam evasit, nobis mira multa narravit visa sibi et audita.

XXII. Aiebat se, cum descendisset in oraculum, initio in magnas incidisse tenebras: votis deinde factis diu jacuisse, non satis sentientem vigilaretne an somniaret: visum autem sibi caput strepitu una accidente percussum fuisse, et futuris invicem discedentibus animum exivisse. Qui simul atque recedens, aëri pellucido et puro permixtus fuit, idque lubens, tunc primum longo post tempore sibi respirare est visus, hactenus oppressus: majorque priſtino factus fuit, instar veli a vento inflati. Audivi, aiebat, deinde obscure quendam strepitum supra ca-

Digitized by Google

μήτε φωνὴν ἡδεῖαν ἱέντος· ἀναβλέψας δέ, τὴν μὲν γῆν ἐδαμοῦ κεκαθορᾶν, νήσους δὲ λαμπομένας μαλακῷ πυρὶ, κατ' ἀλλήλων ἐξαμειβούσας ἄλλοτε χρόαν, ὥσπερ βαφὴν, ἄγειν τῷ φωτὶ ποικιλλομένῳ κατὰ τὰς μεταβολάς· φαίνεσθαι δὲ, πλήθει μὲν ἀναρίθμους, μεγέθει δὲ ὑπερφυεῖς, οὐκ ἴσας δὲ πάσας, ἀλλ' ὁμοίως κυκλοτερεῖς· οἴεσθαι δὲ ταύτας τὸν αἰθέρα κύκλῳ φερομένας ὑποῤῥοιζεῖν * τῇ εἰ) γὲ ὁμολογουμένην τῇ τοῦ κινήσεως λειότητι τὴν θεμένην τῆς φωνῆς ἐκείνης οὐκ πασῶν σιωπ- D μωμένης. Διὰ μέσου δὲ αὐτῶν θάλασσαν ἢ λίμνην ὑποκεχύσθαι τοῖς χρώμασι μεμιγμένην ἀπὸ τοῦ γλαυκότητος ἀποστιλβούσας· καὶ τῶν νήσων ὀλίγας μὲν ἐκπλεῖν κατὰ πόρον, καὶ διακομίζεσθαι πέραν τοῦ ῥεύματος, ἄλλας δὲ πολλὰς * ἐφέλκεσθαι τῇ * ῥοιζδὸν ὑποφερομένας. Εἶναι δὲ τὸ θαλάττης τοῦτο μὲν πολὺ βάθος κατὰ

C. 7. ἄγειν] Forte ἅμα. .
C. 10. φερομένας] Ita Leonic. Vulgo, φερομένης.
C. 11. ὑποῤῥοιζεῖν * εἶναι] Ad ſenſum nil deeſſe videtur.
D. 2. ὑποσιχώσθαι] Sic B. E. Vulgo, ὑπομιχώσθαι.
D. 6. πολλὰς *—* ὑποφερομένας.] Ultimum ita correxi, pro vulgato ὑποφερομένους. B. E, ὑποφερομένης. Cæterum locus ſic fere explendus, πολλὰς συμφίλκεσθαι τῷ ῥύμῃ σχεδὸν ὑποφερομένας.
D. 7. κατὰ τόνον—τινάγη] Puto corrigendum, κατὰ τόνον μάλιστα, κατὰ δὲ ἄκρατον τινάγη—.

put circumagitatum, et ſuavem emittentem vocem. Suſpiciens autem, terram nuſquam vidi, ſed inſulas ſplendentes molli igni, mutantes alium ex alio colorem, unde varie quaſi tingeretur lumen iſtis mutationibus. Viſæ ſunt mihi inſulæ numero infinitæ, magnitudine immodica, non æquales omnes inter ſe, ſed ſimiliter rotundæ. His putabam in orbem circumvectis, ſubſtrepere ætherem: nam levitati motus reſpondebat vocis illius lenitas, ex omnibus concinnatæ. Per medias inſulas mare aut palus diffundebatur, coloribus glauco admixtis refulgens. Inſularum paucæ per fretum enabant, et trans paludem efferebantur: aliæ multæ impetu freti attrahebantur fere ſubmerſæ. Maris profunditas quibuſdam in locis verſus Auſtrum magna, ver-

Digitized by Google

νότον, μάλιστα δὲ ἀραιὰ τενάγη καὶ βραχέα, πολλαχῆ δὲ καὶ ὑφορμεῖσθαι, καὶ ἀπολιπεῖν αὖθις ὑπὸ μεγάλας ἀκβολὰς λαμβάνουσαν, καὶ τὰς χρόας, τὸ μὲν, ἄκρατον καὶ
E πέλαγιον, τὸ δὲ, ὑπὸ κηλαιὸν ἀλλὰ συγκεχυμένον καὶ λιμνώδες. Τῶν δὲ ῥοθίων τὰς νήσους ἅμα περαιουμένας ἐπανάγειν, ὥσθ' εἰς ταυτὸ συνάπτειν τὸ πέρας τῇ ἀρχῇ μηδὲ ποιεῖν κύκλον, ἀλλ' ἡσυχῇ περιελλάττειν τὰς ὑποβολὰς, ἕλικας ποιούσας μίαν ἐν τῷ περιφερεῖ· τούτων δὲ πρὸς τὸ μέσον μάλιστα τοῦ περιέχοντος καὶ μέγιστον ἐγκεκλίσθαι τὸν θάλασσαν ὀλίγῳ τοῦ ὀκτὼ μερῶν τοῦ
F παντὸς ἔλαττον, ὡς αὐτῷ κατεφαίνετο· δύο δὲ αὐτὸν ἔχειν ἀναχωμώσας πυρὸς ἐμβαλόντος ὑπαντίους στομίους δεχομένας, ὡς ὅτι πλεῖστον ἀναχοπτομένην κολάζειν καὶ ἀπολεσταίνεσθαι τὸν γλαυκότητα. Ταῦτα μὲν οὖν ὁρᾶν περιόμενος τῇ θέᾳ· κάτω δ' ἀπιδόντι φαίνεσθαι χάσμα

E. 1. λιμνώδες] Sic B. E. Baſ. Xyl. Vulgo, λιμώδες.
E. 2. ῥοθίων τὰς νήσους] Corrigo, ῥοθίων δ' ὧν τὰς νήσους. Mox videtur ſcribendum περαιουμένας pro περαιομένας.
E. 5. τούτων δὲ—μέγιστον] Forte, τούτων δὲ ὡρὸς τὸ μέσον καὶ μάλιστα τοῦ περιέχοντος μέγιστον. Mox αὐτῷ pro αὐτὸν dedi ex T. V. B. Xyl. Leonic. Schott. Anon.
F. 2. ἐμβαλόντος] Forte, ἐμβαλόντας: ſed ſic etiam nondum perpurgatur locus. Mox pro κολάζειν Reiſkius bene καχλάζειν.

ſus Arctum ſtagna et brevia erant: paſſim etiam effundebatur et recedebat non magnis æſtibus: color alibi ſincerus, et marinus, alibi confuſus et paluſtris. Inſulæ ſimul etiam trajicientes impetu fluctuum revertebantur: neque motus earum finis ad principium redibat, neque circulum conficiebant, ſed converſione ſua paulatim loco excedentes gyrum in ſe non redeuntem trahebant. Harum ad medium maxime ambientis inclinatum erat mare, paulo minus octava Univerſi parte, ut mihi, ſiebat, videbatur. Habet autem duos apertos meatus, quibus adverſi fluvii ignis irrumpentis excipiuntur: quo igni magna pars glauci coloris in albedinem fervet. Hoc mihi ſpectaculum fuit jucundum. Deorſum autem intuenti, apparuit hiatus ingens, teres, vel-

Digitized by Google

μέγα προσγύλον, οἷον ἐκτετυμμένης σφαίρας, φοβερὸν δὲ δεινῶς καὶ βαθὺ, πολλῆς σκότους πλήρες ἐκ ἡσυχάζοντος, ἀλλ' ἐκταραττομένου καὶ ἀνακλύζοντος πολλάκις. Ὅθεν ἀκούεσθαι μυρίας μὲν ὠρυγὰς καὶ στεναγμοὺς ζώων, μυρίων δὲ κλαυθμὸν βρεφῶν, καὶ μεμιγμένους ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὀδυρμούς, ψόφους δὲ παντοδαπούς, καὶ θορύβους ἐκ βάθους πόρρωθεν ἀμυδροὺς ἀναπεμπομένους· οἷς οὐ μετρίως 591
αὐτὸς ἐκπεπλῆχθαι. Χρόνου δὲ προϊόντος εἰπεῖν τινα πρὸς αὐτὸν ἐκ ὁρώμενον, Ὦ Τίμαρχε, τί ποθεῖς πυθέσθαι; Φράσαι δὲ αὐτὸν ὅτι, Πάντα, τί γὰρ ἐ θαυμάσιον; Ἀλλ' ἡμῖν, φάναι, τοῖς ἄνω μίτεσι μικρόν· ἄλλων γὰ θεῶν ἐκεῖνα· τὴν δὲ Φερσεφόνης μοῖραν ἣν ἡμεῖς διέπομεν, τ̃ τετάρων μίαν ὖσαν, ὡς ἡ Στὺξ ὁρίζει, βουλομένῳ σοι σκοπεῖν πάρεστιν. Ἐρομένου δὲ αὖ, Τίς ἡ Στύξ ἐστιν; Ὁδὸς εἰς ᾅδου, φάναι, καὶ πρόεισιν ἐναντίας αὐτὴ σχίζουσα, τῇ κορυφῇ τὸ φῶς· ἀνατείνουσα δ', ὡς

A. 4. φράσαι δὲ αὐτὸν] Sic E. Vulgo, φράσαι δὲ πρὸς αὐτόν.
A. 9. ἐναντίας—φῶς] Corrigo, ἐξ ἐναντίας, αὐτῇ σχίζουσα τῇ κορυφῇ τὸ φῶς.

uti excifo globo, terribilis valde et profundus, et plenus tenebrarum non quiefcentium, fed fubinde conturbatarum et exæftuantium. Hinc exaudiebantur infiniti rugitus et gemitus animalium, vagitus infantium, mixti virorum et mulierum ejulatus, omnis generis foni et tumultus eminus e profundo furfum obtufe elati: quibus haud mediocriter fibi perterritus. Procedente tempore quidam a me non confpectus dixit mihi, O Timarche, quid cupis cognofcere? Omnia, inquam ego: quid enim non eft admirabile? Tum ille, Ad nos quidem, inquit, fuperiorum iftorum pars exigua pertinet: funt enim aliorum deorum. Proferpinæ autem portionem, quam nos adminiftramus, unam de quatuor, ut Styx difcernit, licet tibi fi vis contemplari. Cumque interrogaffem Quidnam Styx effet, refpondit, Viam effe ad Inferos, quæ progreditur in contrarium, vertice lucem fcindens, et, ut vides, ex Orco furfum ten-

Digitized by Google

ὁρᾷς, ὅτι τῷ ἄδῃ κάτωθεν ἡ ψαύει περιφερομένη καὶ
B τῷ φωτὸς, ἀφορίζει τὴν ἐσχάτην μερίδα τοῦ ὅλου.
Τέσσαρες δέ εἰσιν ἀρχαὶ πάντων· ζωῆς μὲν ἡ πρώτη,
κινήσεως δὲ ἡ δευτέρα, γενέσεως δὲ ἡ τρίτη, φθορᾶς
δ' ἡ τελευταία· συνδεῖ δὲ τὴν μὲν δευτέραν τὴν πρώ-
την Μονὰς καὶ τὸ ἀόρατον, τὴν δὲ δευτέραν τῇ τρίτῃ
Νοῦς καὶ ἥλιον, ἡ δὲ τρίτην πρὸς τετάρτην Φύσις
καὶ σελήνην· τοῦ δὲ συνδέσμων ἑκάστου Μοῖρα κλειδοῦ-
χος Ἀνάγκης θυγάτηρ κάθηται, τῷ μὲν πρώτῳ Ἄτρο-
πος, τῷ δὲ δευτέρῳ Κλωθὼ, τῷ δὲ πρὸς Σελήνην Λάχε-
σις, πρὸς ἣν ἡ κάμπη τῆς γενέσεως. Αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι
C νῆσοι θεὸς ἔχουσι· σελήνη δὲ, Δαιμόνων ὀπτηχθονίων ὕσα,
φεύγει τὴν Στύγα μικρὸν ὑπερφέρουσα· λαμβάνεται δὲ
ἅπαξ ὑπὸ μέτρους δευτέρους ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἑπτά· καὶ
ἡ Στυγὸς ὀπτηχθονίης, αἱ ψυχαὶ βοῶσι διωκόμεναι·
πολλὰς γὰρ ὁ ἅδης ἁρπάζει πρὸς ὀλιγοστὰ γήσας· ἄλλας

A. 11. ψαύει—φωτὸς] Legendum videtur, ψαύει ἐπιφερομένη τοῦ φωτός.

dens, qua lumen attingens, ultimam portionem universarum rerum determinat. Sunt autem, dicebat, quatuor partes: prima vitæ, motus secunda, tertia ortus, interitus quarta. Colligat autem primam cum secunda, Unitas, secundum id quod visum fugit: secundam cum tertia, Mens, secundum Solem: tertiam cum quarta, Natura, secundum Lunam. Singulis harum compagum affidet Parca, Necessitatis filia, clavem tenens: primæ Atropos, secundæ Clotho, tertiæ Lachesis, circa quam flexus est originis rerum. Nam reliquæ sane insulæ deos habent: Luna, quæ est Geniorum in terra degentium, Stygem effugit paululum sublimius elata: semel ab ea occupatur in secundis mensuris centum septuaginta septem. Itaque Styge appetente ad Lunam, animæ vociferantur præ metu. Multas enim Pluto rapit delabentes: alias Luna adnatantes sursum eve-

Digitized by Google

δ' ἀναχομίζεται χάτωθεν ἡ σελήνη περιστηριζομένας, αἷς εἰς χαρὰν ἡ τῆ γενέσεως πλάτη σύνεσις, πλὴν ὅσαι μιαραὶ καὶ ἀκάθαρτοι ζῶσαι, δ' ἁρπαγεῖσα καὶ μιανθεῖσα φοβερὸν οὐκ ἐᾷ πελάζειν, ἀλλὰ θρηνοῦσαι τὴν ἑαυτῶν πότμον ἀποσφαλλόμεναι φέρονται κάτω πάλιν ἐπ' ἄλλην γένεσιν, ὡς ὁρᾶς. Ἀλλ' οἶδ' ὁρῶ, τὸν Τίμαρχον εἶπεν, ἢ πολλὰς ἀφεὰς περὶ τὸ χάσμα παλλομένους, ἑτέρας δὲ καταδυομένας εἰς αὐτό, πῶς δὲ λάμποντας οὐ κάτωθεν. Αὐτὸς ἄρα, φάναι, τὸν Δαίμονας ὁρᾶν ἀγνοεῖς· ἔχει γὰρ οὕτω· Ψυχὴ πᾶσα Νῦ μετέχει, ἄλογος δὲ ἡ ἄνους οὐκ ἔστι· ἀλλ' ὅσον ἂν αὐτῆς σαρκὶ μιχθῇ καὶ πάθεσιν, ἀλλοιώμενον πέφυται καθ' ἡδονὰς καὶ ἀλγηδόνας εἰς τὸ ἄλογον. Μίγνυται δ' ἡ πᾶσα τὸν αὐτὸν τρόπον· ἀλλ' αἱ μὲν ὅλαι κατιδύσαι εἰς σῶμα, καὶ δι' ὅλων ἀναταραχθεῖσαι τὸ σύμπαν ὑπὸ παθῶν ἁμαρτάνονται καὶ τὸν βίον· αἱ δὲ τῇ μὲν ἀνεκράθησαν, τῇ δὲ

D

D. 5. ἄνους] Sic B. E. Vulgo, ἀνθρώπους.
D. 9. ἀναταραχθεῖσαι] Forte, ἀνακαθεῖσαι.

hit, quibus in tempus nascendi interitus incidit: exceptis quæ scelcribus sunt pollutæ; has enim fulminans et mugiens horrendum, non sinit appropinquare: sed suum lamentantes exitium, inde prolapsæ deorsum feruntur rursum ad alium ortum, ut vides. Atqui nihil video, aiebam, quam exultas stellas circa hiatum agitari, aliasque in eum demergentes, alias sursum tendentes. Ipsos ergo, inquit ille, Genios videns ignoras. Res enim ita habet. Omnis anima mentis est particeps: neque rationis et mentis expers est, nisi quantum carni permixta anima et perturbationibus mutata voluptatibus et doloribus ad brutam desciscit naturam. Non omnis autem anima eodem modo miscetur. Nam aliæ totæ in corpora se demergunt, prorsumque in vita perturbationibus corrumpuntur. Aliæ vero interdum se emergunt, et foras relinquunt purissimam par-

Digitized by Google

Ε ἔλιπον ἔξω τὸ καθαρώτατον, ἐκ ὑπαπτώμενον, ἀλλ' οἷον ἀκρόπλουν ὑπτιαῦον ἐκ κεφαλῆς ἅ ἀνθρώπου, καθάπερ ἐν βυθῷ δεδικότος ἄρτημα κορυφαῖον ὀρθυμίης περὶ αὐτὸ τὸ ψυχῆς ἀνέχον ὅσον ὑπακούει καὶ οὐ κρατεῖται τοῖς πάθεσι. Τὸ μὲν οὖν ἐπισυρόμενον ἐν τῷ σώματι φερόμενον Ψυχὴ λέγεται· τὸ δὲ φθορᾶς λειφθὲν, οἱ πολλοὶ Νοῦν καλοῦντες, ἐντὸς εἶναι νομίζουσιν αὐτοῦ, ὥσπερ ἐν τοῖς ἐσόπτροις τὰ φαινόμενα κατ' ἀναμίγειαν· οἱ δὲ ὀρθῶς ὑπονοοῦντες, ὡς ἐκτὸς ὄντα, Δαίμονα προσαγορεύουσι. Τὰς μὲν οὖν ἀποβεννυμένας δεκοῦσας ἀστέρας, φάναι, τὰς εἰς F σῶμα καταδυομένας ὅλας ψυχὰς ὁρᾶν νόμιζε· τὰς δὲ οἷον ἀναλάμπουσας, πάλιν καὶ ἀναφαινομένας κάτωθεν, ἀχλύν τινα καὶ ζόφον ὥσπερ πηλὸν ἀποσφομένας, τὰς ἐκ τῶν στομάτων ἐπαναπλεύσας μετὰ τὸν θάνατον· οἱ δὲ ἄνω ἀφερόμενοι Δαίμονές εἰσι τοῦ Νοῦν ἔχειν λεγομένων ἀνθρώπων. Πειρῶ δὲ καταδεῖν ἑκάστου τὸ σύνδεσμον ἢ τῇ

E. 3. ὀρθυμίης] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, ὀρθυμίας. T. V. ἀρτωμίης.

tem, non plane ſubſidentem in corpus, ſed veluti in ſuperficie navigans capite hominem quæ tangat: eique veluti in profundum demerſo ſupra verticem ſuſpenſa et recta manet anima, quatenus menti parens non vincitur a corporis affectibus. Ergo id quod quaſi demerſum in homine fertur, Anima dicitur. Quod autem ab interitu immune eſt, plerique Mentem vocantes intra ipſos eſſe opinantur: quaſi in ſpeculis ſint ea, quæ in iis reſplendent: qui recte intelligunt, ii foris eſſe ſentiunt, Geniumque appellant. Proinde cum cernis ſtellas quæ exſtingui videntur, animas intellige quæ totæ in corpora ſe abdunt: rurſum vero emicantes effulgenteſque ſurſum, caliginem quandam et tenebras veluti cœnum excutientes, eas ſcito, quæ a morte e corporibus huc redeunt: quæ ſuperne differuntur, Genii ſunt hominum, quos ſapientes dicunt. Conare autem unius cujuſli-

Digitized by Google

ψυχῇ συμπέφυκε. Ταῦτα ἀκούσας αὐτὸς ἀκριβέστερον
προσέχειν ἠ θεᾶσθαι τὰ ἀστέρων ἐπεσαλεύοντας, τοὺς μὲν
ἧττον, τοὺς δὲ μᾶλλον, ὥσπερ τοὺς τὰ δάκτυα ἀφεσι- 592
μένους ἐν τῇ θαλάττῃ φελλοὺς ὁρῶμεν ὑπιφερομένους·
οἷους δὲ τοῖς κλωθομένοις ἀτρέκτοις ὁμοίως ἐγκατατε-
ταραγμένῳ ἠ ἀνώμαλον ἕλκοντας, ὑ δυναμένους κα-
τασχεῖν τὴν κίνησιν ἐπ' εὐθείας. Λέγειν δὲ τὴν φωνὴν, τοὺς
μὲν εὐθεῖαν ἠ τεταγμένῳ κίνησιν ἔχοντας, εὐηνίοις ψυ-
χαῖς χρῆσθαι πρὸς τροφὴν ἠ παίδευσιν ἀρετῆς, οὐκ ἄγαν
πήλινον ἠ ἄγριον παρεχομένους τὸ ἄλογον· τοὺς δὲ
ἄνω ἠ κάτω πολλάκις ἀνωμάλως ἠ τεταραγμένως
ἐγκλίνοντας, οἷον οὐκ δεσμῷ παραφερομένους, δυσπειθεῖσι B
ἠ ἀναλώτοις δι' ἀπαιδευσίαν ζυγομαχεῖν ἤθεσι, τοῖς μὲν
κρατοῦντας ἠ παράγοντας ὁπῇ δέξιαν, τοῖς δὲ καμπτο-
μένους ὑπὸ τῶν παθῶν ἠ συνεφελκομένους τοῖς ἁμαρ-
τήμασιν, εἶτα πάλιν ἀντιτείνοντας ἠ βιαζομένους· τὸν

A. 7. οὐκ ἄγαν] Sic T. V. Anon. Vulgo, ὑ κατὰ γαῖαν.
B. 2. ἀναλώτοις] Sic T. V. Anon. Vulgo, ἀναλώτους.

bet vinculum quocum anima conſtringitur perſpicere. His ego auditis, accuratius ſpectavi, ſtellas alias magis, minus alias fluctuantes: quo modo in mari videmus differri hinc inde ſuberis taleas quibus retia indicantur: alias fuſis conglomeratis ſimiles motu agitari inæquabili et conturbato, neque poſſe eum in recta conſtituere linea. Tum vox iſta dixit. Quæ recto et ordinato motu feruntur ſtellæ, eas ob bonam educationem et conveniens alimentum corporum, animis uti obſequentibus, et quorum bruta facultas non ſit plane cœnoſa et fera. Quæ vero ſus deque crebro inæqualiter et conturbate vergunt, velut ruptis vinculis palpitantes, eas conflictari cum refractariis et indomitis ob pravam inſtitutionem ingeniis, et aliquando vincere, et ad dextrum redigere ea latus, interdum flecti perturbationibus, et ad peccandi ſocietatem pertrahi, rurſum deinde eniti: nam co-

Digitized by Google

μὴ δὲ σιώδεσμον οἷα χαλινὸν τῷ ἀλόγῳ τῆς ψυχῆς ἐμβεβλημένον, ὅταν ἀνταπάσῃ, τῷ λογισμῷ μεταμέλειαν ἐπάγειν ταῖς ἁμαρτίαις, καὶ τὸ ὅτι ταῖς ἡδοναῖς ὅσαι παρανόμοι καὶ ἀκρατεῖς ἀρχαὶ ἀλγηδόνα καὶ πληγὴν ἔσαν ἐνθένδε τῆς ψυχῆς ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος καὶ ἄρχοντος ὑπιεμιζομένης· μέχρις ἂν οὕτω κολαζομένη, C πειθήνιος γένηται καὶ σιώπης ὥσπερ θρέμμα τοῦ θείου, ἀνθ' πληγῆς καὶ ἀλγηδόνος ὑπὸ συμβόλων ὀξέων καὶ σημείων αἰσθανομένη τοῦ δαίμονος· αὗται μὲν οὖν ὀλίγοι ποτὲ καὶ βεβαίως ἄρχονται, καὶ καθίσαν᾽ πρὸς τὸ δέον. Ἐκ δὲ τῶν εὐλυίων ἐκείνων καὶ τηκόων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ γενέσεως τοῦ οἰκείου Δαίμονος, καὶ τὸ μαντικὸν ὅτι ἡ θεοκλυτουμένων γένος· ὧν τὴν Ἑρμοδώρου τοῦ Κλαζομενίου ψυχὴν ἀκήκοας διήκθεν, ὡς ἀπολείπουσα παντάπασι τὸ σῶμα νύκτωρ καὶ καθ' ἡμέραν ἐπλανᾶτο πολὺν τόπον, D εἶτ' αὖθις ἐπανῄει, πολλοῖς τοῦ μακρὰν λεγομένων καὶ

B. 11. ὑπισομιζομένης] Sic Baſ. Xyl. T. Vulgo, ὑπισομιζομένους.
C. 7. Ἑρμοδώρου] Corrigendum Ἑρμοτίμου, ut ab aliis vocatur plerisque.

pulam, veluti frænum brutæ parti animæ injectum, quando retrahit, pœnitentiam peccatis inducere, et voluptatibus injuſtis atque intemperantibus pudorem: hunc eſſe dolorem ictumque animæ a principe parte illatum refrænante animam; donec ita caſtigata obtemperare diſcat, et, cicurata pecudis inſtar, abſque ictu et dolore ſentiat ſe teſſeris argutis ſigniſque a Genio duci. Atque hæ quidem, aiebat vox illa, ſero et tarde ducuntur, conſtituunturque in ſtatu ipſas decente. Ex obſequentibus autem iſtis et menti ultro parentibus ab ortu et initio Genii ſui, ſunt divinæ illæ et cum numinibus colloquentes animæ. Qualis fuit Hermodori Clazomenii anima, quam audiviſti nimirum, corpore omnino deſerto, noctes dieſque multa pervagatam loca, rurſum in corpus rediiſſe, cum præſens multis in longinquo

Digitized by Google

προσπιπτόντων ἀτυχοῦσα καὶ πλανωμένη· μέχρις οὗ τὸ σῶμα, τῆς γυναικὸς παραδούσης, λαβόντες οἱ ἐχθροὶ ψυχῆς ἔρημον οἶκοι κατέφρησαν· τοῦτο μὲν οὖν οὐκ ἀληθές ἐστιν· ἡ γὰρ ἐξέβαινεν ἡ Ψυχὴ τοῦ σώματος, ὑποείκουσα δὲ ἀεὶ καὶ χαλῶσα τῷ Δαίμονι τὸν συνδεσμὸν ἐδίδου περιδρομὴν καὶ περιφοίτησιν, ὥστε πολλὰ συνορῶντα καταικάνοντα τοῖς ἐκτὸς εἰσαγγέλλειν· οἱ δὲ ἀφαίσαντες τὸ σῶμα κοιμωμένου, μέχρι νῦν δίκην ὑφ' ταρτάρῳ τίνουσι. Ταῦτα δ' εἴσῃ, φάναι, σαφέστερον, ὦ νεανία, τρίτῳ μηνί· νῦν δ' ἄπιθι. Παυσαμένης δὲ τῆς φωνῆς, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν, ὁ Τίμαρχος ἔφη, φάσκοντα περιφέροντα τὴν ὀφθαλμὸς εἶναι· σφόδρα δὲ τῇ κεφαλῇ αὖθις ἀλγήσας, καθάπερ βίᾳ συμπιεσθεῖσαν, οὐδὲν ἔτι γινώσκειν ὧν αἰσθάνεσθαι τοῖς καθ' ἑαυτόν· ἔπειτα μέντοι μετὰ μικρὸν ἀνενεγκὼν, ὁρᾶν αὐτὸν ἐν Τροφωνίου πρὸς τῇ εἰσόδῳ, ὅθεν ἐξ ἀρχῆς κατεκλίθη, κείμενον.

D. 7. συνορῶντα] Sic B. E. Xyl. T. V. Vulgo, συνεῶντα.

dictis ac factis interveniſſet: donec inimici corpus animæ vacuum prodente uxore nacti domi combuſſerunt. Hoc quidem verum non eſt: non enim egreſſa eſt e corpore anima: ſed identidem concedens et laxans Genio compagem, circumcurſitationem admiſit, ut is multa foris audita ac viſa intro annunciaret. Qui vero dormientis corpus cremaverunt, etiamnum in tartaro ſupplicium pendunt. Verum hæc tu adoleſcens, tertio poſt menſe plenius ſcies: nunc abi. Ego autem voce finiente, aiebat Timarchus, convertens me videre volui quis loqueretur: ſed denuo gravi capitis dolore correptus tanquam vi compreſſi, nihil ſentire, nihil intelligere eorum quæ circa me erant potui: deinde paulatim ad me rediens, vidi me in antro Trophonii apud introitum, ubi initio procubueram, jacere.

Digitized by Google

κγ'. Ὁ μὲν οὖν Τιμάρχου μῦθος οὗτος. Ἐπεὶ δὲ ἐλθὼν Ἀθήναζε τρίτῳ μηνὶ τὴν τελευτὴν ἐτελεύτησεν, ἡμεῖς δὲ Σωκράτει θαυμάζοντες ἀπηγγέλλομεν, ἐμέμψατο Σωκράτης ἡμᾶς ὅτι μὴ ζῶντος ἔτι τοῦ Τιμάρχου διήλθομεν· αὐτῷ γὰρ ἂν ἡδέως ἐκείνου πυθέσθαι καὶ τὴν ἀκρίβειαν σαφέστερον. Ἀπέχεις, ὦ Θεόκριτε, μετὰ τοῦ λόγου τὸν μῦθον· ἀλλ' ὅρα μὴ καὶ τὸν ξένον ἡμῖν προσκλητέον ὑπὲρ τῆς ζητήσεως· οἰκεία γὰρ πάνυ καὶ προσήκουσα θείοις ἀνδράσι. Τί δ', εἶπεν, Ἐπαμεινώνδας ὁ συμβάλλεται γνώμην ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀναγόμενος ἡμῖν; Καὶ ὁ πατὴρ μειδιάσας, Τοιοῦτον, ἔφη, τὸ ἦθος, ὦ ξένε, τὸ τούτου, σιωπηλόν, καὶ πρὸς τοὺς λόγους εὐλαβές, ἄπλητον δὲ τοῦ μανθάνειν καὶ ἀκροᾶσθαι· διὸ καὶ Σπίνθαρος ὁ Ταραντῖνος ἐπ' ὀλίγον αὐτοῦ σωδιαλέγεσθαι ἐτύγχανε χρόνον, ἀεὶ δήπου λέγων, μηδενὶ τῶν τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώ-
593 πων ἐντετυχέναι, μήτε πλείονα γινώσκοντι, μήτε ἐλάττονα φθεγγομένῳ· σὺ οὖν ἃ φρονεῖς αὐτὸς διελθὲ περὶ τῶν εἰρημένων.

XXIII. Atque hæc eſt Timarchi fabula. Qui cum Athenas veniſſet, et tertio menſe poſt auditam vocem mortuus eſſet, Socrates, cum admiratione ducti rem ei narraremus, increpavit nos, quod non vivo Timarcho hoc feciſſemus; per enim libenter ſe auditurum iſta, et diligentius examinaturum fuiſſe. Habes, Theocrite, expoſitam fabulam. Sed vide, an non hoſpes quoque nobis exhortandus ſit ad hanc quæſtionem tractandam: eſt enim omnino divinis conveniens viris. Quid? aiebat Theanor: Epaminondas ſuam ſententiam non profert, eadem inſtitutus diſciplina? Tum pater renidens, Tale, inquit, eſt ejus ingenium, taciturnum, et caute ad loquendum ſe dans, audiendo et diſcendo inexſaturabile: itaque etiam Spintharus Tarentinus, cum eo hic non exiguum verſatus tempus frequenter dicébat, In neminem ſe hominem ſuæ ætatis incidiſſe, qui et plura noſſet, et pauciora loqueretur. Itaque tu quæ ſentis hac de re ediſſere.

Digitized by Google

κδ'. Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, τὸν μὲν Τιμάρχου λόγον, ὥσπερ ἱερὸν καὶ ἄσυλον, ἀνακεῖσθαι τῷ θεῷ φημι χρῆναι. Θαυμάζω δ' εἰ τοῖς ὑπὸ Σιμμίου λεγομένοις αὐτοῦ δυσπιστήσουσί τινες, κύκνους μὲν γὰρ ἱεροὺς καὶ δράκοντας καὶ κύνας καὶ ἵππους ὀνομάζοντες, ἀνθρώπους δὲ θείους εἶναι καὶ θεοφιλεῖς ἀπιστοῦντες· καὶ ταῦτα, τὸν θεὸν οὐ φίλορνιν, ἀλλὰ φιλάνθρωπον ἡγούμενοι. Καθάπερ ἂν ἀνὴρ φίλιππος ὢ πάντων ὁμοίως ἐπιμελεῖται τῶν ὑπ' αὐτὸ τὸ γένος, ἀλλ' ἀεί τινα ἄριστον ἐξαίρων καὶ ἐπιφέρων, καθ' B αὑτὸν ἀσκεῖ, καὶ τρέφει, καὶ ἀγαπᾷ διαφερόντως· καὶ ἡμῶν, οἱ ὑπὲρ ἡμᾶς, τοὺς βελτίστους οἷον ἐξ ἀγέλης χαράξαντες, ἰδίας τινὸς καὶ θειοτέρας παιδαγωγίας ἀξιοῦσι, μὴ χρυσῆς, οὐδὲ ῥυτήρων, ἀλλὰ λόγῳ διὰ συμβόλων εὐθύνοντες· ὧν οἱ πολλοὶ καὶ ἀγελαῖοι παντάπασιν ἀπείρως ἔχουσιν. Οὐδὲ γὰρ οἱ πολλοὶ κύνες τῶν θηρατικῶν σημείων, οὐδὲ οἱ πολλοὶ ἵπποι τῶν ἱππικῶν σωμα-

A. 5. λεγομένοις αὐτῷ] Forte λεγομένοις περὶ αὐτῷ, ut Reisk.
B. 2. ἢ ἡμῶν] Anon. Reisk. ὅτως ἢ ἡμῶν. Non opus.

XXIV. Ibi Theanor ita dixit. Timarcheam quidem narrationem, tanquam ſacram et inviolabilem, aio dedicandam eſſe numini. Miror autem ſi futuri ſint qui a Simmia dictis fidem denegent: et cum olores, dracones, canes, equos ſacros nominent, homines divinos eſſe ac diis caros inficientur; cum quidem deum non avium, ſed hominum amatorem cenſeant. Enimvero, ſicut vir equorum ſtudioſus, non omnibus eandem equis curam impendit, ſed aliquem ſemper optimum eximium habens ſeorſim exercet atque alit, et majore quam cæteros amore proſequitur: ſic dii de nobis optimos veluti e grege notatos aliquos, peculiari dignantur inſtitutione, non frænis aut habenis, ſed doctrina et teſſeris dirigentes, quarum vulgus et gregarii prorſus imperiti ſunt. Nam neque canum plerique, indicia veſtigiorum, neque equorum, artis equeſtris ſigna,

Digitized by Google

σιν· ἀλλ' οἱ μεμαθηκότες, εὐθὺς ἀπὸ σιγμῆς τοῦ τυχόντος, ἢ ποππυσμοῦ, τὸ προσταττόμενον ἀθανόμβοι, ῥᾳ-
c δίως εἰς ὃ δεῖ καθίστανται. Φαίνεται δὲ γινώσκων καὶ Ὅμηρος ὃν λέγομεν διαφοράν· ἡμεῖς μὲν γὰρ μάντεων οἰωνοπόλους τινὰς καλοῦμεν, καὶ ἱερεῖς, ἑτέρους δὲ τῶν θεῶν αὐτῶν διαλεγομένων συνιέντας, καὶ συμφερόντας, ἀποσημαίνειν οἴεται τὸ μέλλον, ἐν οἷς λέγει,

Τῶν δ' Ἕλενος Πριάμοιο φίλος παῖς ξύνθετο θυμῷ
Βουλήν, ἣ ἑᾷ θεοῖσιν ἐφήνδανε μητιόωσι.

Καὶ,

Ὡς γὰρ ἐγὼν ὄπ' ἄκουσα θεᾶν αἰειγενετάων.

Ὥσπερ γὰρ τῶν βασιλέων καὶ τῶν στρατηγῶν τὰ διάνοιαν οἱ μὲν ἐκτὸς ἀθανόμβοι καὶ γινώσκουσι πυρσοῖς τισι καὶ χειρίγμασι καὶ ὑπὸ σαλπίγγων, τοῖς δὲ πιστοῖς καὶ συνήθεσιν αὐτοὶ
D φράζουσιν· οὕτω τὸ θεῖον ὀλίγοις ἐντυγχάνει δι' αὐτοῦ καὶ σπανίως, τοῖς δὲ πολλοῖς σημεῖα δίδωσιν, ἐξ ὧν ἡ λεγομένη Μαντικὴ συνέστηκε. Θεοὶ μὲν γὰρ ὧν ὀλίγων ἀνθρώπων κοσμοῦσι βίον, ὡς ἂν ἄκρως μακαρίως τε καὶ θείως

intelligunt: ſed qui didicerunt, quovis ſibilo aut plauſu percipiunt quid jubeantur, ac facile officium peragunt. Videtur autem mihi Homerus quoque hanc noſtri generis differentiam, quam dico, habuiſſe cognitam. Nam vatum alios augures, alios ſacerdotes nominans, quoſdam facit qui ipſorum deorum colloquia intelligant, itaque futura prædicant.

Iſthæc conſilium Phœbo, glaucæque Minervæ
Arridens, Helenus perſenſit mente ſagaci.

Et,

Namque meas talis ſuperum vox venit ad aures.

Sicut enim regum et imperatorum ſententiam exteri percipiunt e facibus quibuſdam ardentibus, præconibus, tubis, quam fidis et familiaribus ii coram exponunt: ſic numen paucos per ſe, idque raro, compellat, pleriſque ſigna ſuggerit, e quibus ſignis Divinatio eſt confecta. Nam dii paucorum hominum vitam exornant, quos ſumme beatos et

Digitized by Google

ὡς ἀληθῶς ἀπεργασάσθαι βελτίωσιν· αἱ δὲ ἀπαλλαγμέναι γενέσεως ψυχαὶ, καὶ χωρίζουσαι τὸ λοιπὸν ἀπὸ σώματος, οἷον ἐλευθέραι πάμπαν ἀφιέμεναι, Δαίμονές εἰσιν ἀνθρώπων ἐπιμελεῖς, καθ' Ἡσίοδον. Ὡς γὰρ ἀθλητὰς καταλύσαντας ἄσκησιν ὑπὸ γήρως, οὐ τελέως ἀπολείπει τὸ φιλότιμον καὶ φιλοσώματον, ἀλλ' ἑτέρους ἀσκοῦντας ὁρῶντες ἥδονται, καὶ συναγωνιῶσι, καὶ συμπαραθέουσιν· οὕτως οἱ πεπαυμένοι τῶν περὶ τὸν βίον ἀγώνων δι' ἀρετὴν ψυχῆς γενόμενοι Δαίμονες, οὐ παντελῶς ἀτιμάζουσι τὰ ἐνταῦθα πράγματα καὶ λόγους καὶ σπουδάς· ἀλλὰ τοῖς ἐπὶ ταυτὸ γυμναζομένοις τέλος, εὐμενεῖς ὄντες καὶ συμφιλοτιμούμενοι πρὸς τὴν ἀρετὴν, ἐγκελεύονται καὶ συνεξορμῶσιν, ὅταν ἐγγὺς ἤδη τῆς ἐλπίδος ἀμιλλωμένους καὶ φαύοντας ὁρῶσιν. Οὐ γὰρ οἷς ἔτυχε συμφέρεται τὸ Δαιμόνιον· ἀλλ' οἷον ἐπὶ τῶν νηχομένων ἐν θαλάττῃ, τοὺς μὲν πελαγίους ἔτι καὶ πρόσω τῆς γῆς φερομένους οἱ

D. 5. ἀπεργάσασθαι] Sic E. T. Vulgo, ἀπεργάσαι.
E. 3. πράγματα] Addidi ex B. E.

vere divinos reddere volunt. Animi autem ortu liberati, et vacantes poſtmodo a corpore, ut liberi prorſus emiſſi, Genii ſunt, curam hominum gerentes, ut ait Heſiodus. Et ſicut athletæ ſenectute eis vacationem artis largita non omne tamen protinus abjiciunt ſtudium et curam corporis, ſed delectantur cum alios exerceri vident, exhortantur, iiſque præſto adſunt: ita confectis vitæ ærumnis animi ob præſtantiam in Genios verſi, non plane deſpiciunt res humanas, hominumque rationes et ſtudia: ſed propitii iis qui eundem finem affectant, adjuvant eorum conatus, incitantes et provehentes, cum eos vident propinqua ſpe contendere ad finem, eumque jam attingere. Non enim quoſvis Genius arripit. Sed ſicut de iis qui natant in mari, eos qui in alto adhuc feruntur et procul a terra abſunt, in terra ſtantes dun-

Digitized by Google

ὀλὶ γῆς ἐχῶντες σκοπῆ θεῶνται μόνον, τὰς δ' ἐγγὺς ἤδη προθέοντες καὶ παρεμβάλλοντες, ἅμα δὲ χειρὶ καὶ φωνῇ βοηθοῦντες, ἀνασώζουσιν· οὕτως ὦ * Ζ δαιμόνιε ὁ τρόπος. * ἡμᾶς βαπτιζομένους ὑπὸ τῶν πραγμάτων, καὶ σώματα πολλὰ καθάπερ ὀχήματα μεταλαμβάνοντας, αὐτὸς ἐξαμιλλάσθαι, καὶ μακροθυμεῖν, δι' οἰκείας πειρωμένους ἀρετῆς σώζεσθαι, καὶ τυγχάνειν λιμένος. Ὅπῃς δ' ἂν ἤδη ἀφ' μυρίων γενέσεων ἠλιωσμένη μακρὰς ἀγῶνας, εὖ καὶ προθύμως Ψυχὴ τῆς περιόδου συμπεραινομένης κυν-
594 δυνεύουσα καὶ φιλοπονουμένη πρὸς τὸν ἔκβασιν ἱδρῶτι πολλῷ ἄνω προσφέρηται, ταύτῃ τὸν οἰκεῖον ὑ νεμεσᾷ Δαίμονα βοηθεῖν ὁ θεὸς, ἀλλ' ἀφίησι πῷ προθυμουμένῳ· προθυμεῖται δ' ἄλλος ἄλλῳ ἀνασώζειν ἐγκελευόμενος· ἡ δὲ συνακούει ἀφ' τὸ πλησιάζειν, καὶ σώζεται· μὴ πειθομένη δὲ, ἀπολιπόντος τὸν Δαίμονος, οὐκ εὐτυχῶς ἀπαλλάττει.

F. 5. ὅτως δ' *—* ἡμᾶς] Sententia quidem univerſe facilis ad explendum, ut Anon. T. V. ὅτως, ὦ ξίνε, τῷ δαιμονίῳ ὁ τρόπος· ἡμᾶς μὲν γὰρ ἡμᾶς. Non recepi, ut e conjectura, non e libro, profectum.

taxat ſpectant, littori autem appropinquantibus jam accurrentes et in aquam deſcendentes manu ſimul et voce ſuccurrunt, eoſque eripiunt: ita, amice, Genius vult nos jam obrutos a rebus, et multa corpora tanquam vehicula mutantes, ipſos eluctari, et tolerare, propria expertos virtute ſervari, et ad portum pervenire. Quæ vero per innumeros ortus ærumnis exactis gravibus anima, jam bene et alacriter circuitione abſoluta, ad ipſum exitum laborat et periclitatur multo cum ſudore enitens ſurſum: huic quin familiaris ejus Genius opitulatur, non invidet deus, ſed volentem finit: ſtudet autem alius aliam ſervare exhortando: et audit illa ob propinquitatem, ac ſervatur: non obtemperans autem, diſcedente Genio, miſere agit.

Digitized by Google

κε'. Τούτων εἰρημένων, ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀποβλέψας εἰς ἐμέ, Σοὶ μὲν, εἶπεν, ὦ Καφισία, καιρὸν ἤδη βαδίζειν εἰς τὸ γυμνάσιον ἤδη, καὶ μὴ ἀπολείπειν τοὺς συνήθεις· ἡμεῖς δὲ Θεάνορος ἐπιμελησόμεθα, ἀφελύσαντες ὅταν δοκῇ τοῦ συνουσίαν. Κἀγὼ ἔφην, Περὶ τούτων· ἀλλὰ μικρὸν οἴμαί τι μετ' ἐμοῦ καὶ Γαλαξιδώρου βούλεταί σοι ἀφελέσθαι οὗτος ὁ Θεόκριτος. Ἀγαθῇ τύχῃ, εἶπε, ἀφελέσθω. Καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἀναστὰς εἰς τὸ ἐπικάμπειον τῆς στοᾶς. Καὶ ἡμεῖς παρελθόντες αὐτὸν ἐπεχειροῦμεν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν πρᾶξιν. Ὁ δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἔφη πάνυ σαφῶς εἰδέναι τὸ καθήκον τῶν φυγάδων, καὶ συντετάχθαι μετὰ Γοργίδου τοῖς φίλοις πρὸς τὴν χώραν· ἀποκτεῖναι δὲ τῶν πολιτῶν ἄκριτον οὐδένα, μὴ μεγάλης ἀνάγκης γενομένης· ἄλλως δὲ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἁρμόζειν τὸ Θηβαίων εἶναί τινας ἀναμίξεις καὶ καθαρὰς τῶν πεπραγμένων· καὶ

B. 2. Περάτλομεν] Immo Πράτλωμεν.
B. 10. μὴ μεγάλης] Sic E. Baſ. Xyl. Vulgo, μὴ μετὰ μεγάλης.
C. 1. καὶ μᾶλλον] Forte, οἱ μᾶλλον· mox ἀνύποικτον.

XXV. His ita dictis, Epaminondas in me intuens, Tibi quidem, inquit, Caphiſia, tempus adeſt jam in gymnaſium eundi, neque deſtituendi familiares: nos Theanorem curabimus, et ubi viſum fuerit concilium dimittemus. Tum ego, agentur, inquam, iſta: ſed parumper me præſente et Galaxidoro tecum colloqui cupit hic noſter Theocritus. Colloquatur, inquit, bona fortuna. Simulque ſurgens ad anfractum porticus præceſſit. Noſque circumfuſi cœpimus eum ad ſocietatem facinoris exhortari. Ille autem et probe ſibi notum diem reditui exſulum deſtinatum aiebat, et cum Gorgida amicis eſſe ad opportunitatem uſurpandam omnia compoſita: ſe autem nolle quenquam civium indicta cauſſa occidere, non gravi urgente neceſſitate: præterea etiam ad multitudinem Thebanorum eſſe hoc utile,

Digitized by Google

μᾶλλον ἔξωσιν ἀνυπόπτως τὸν δῆμον ὡς ἀπὸ τοῦ βελτίστου βουλευσάμενοι. Ἐδόκει ταῦτα ἡμῖν. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ἀνεχώρησεν αὖθις ὡς τοὺς περὶ τὸν Σιμμίαν. Ἡμεῖς δὲ καταβάντες εἰς τὸ γυμνάσιον, διετυγχάνομεν τοῖς φίλοις, καὶ ἀγωνιζομένων ἄλλος ἄλλον ἐπὶ τῷ συμπαλαίειν, τὰ μὲν ἐπυνθάνετο, τὰ δὲ ἔφραζε, καὶ συνετάττετο περὶ τὴν πρᾶξιν. Ἑωρῶμεν δὲ καὶ τοὺς περὶ Ἀρχίαν καὶ Φίλιππον ἀλειμμένους ἀπιόντας ἐπὶ τὸ
D δεῖπνον. Ὁ γὰρ Φυλλίδας, δεδιὼς μὴ τὸν Ἀμφίθεον προαναίλωσιν, εὐθὺς ἀπὸ τῆς Λυσανορίδου προπομπῆς τὸν Ἀρχίαν δεξάμενος, καὶ περὶ ἣν γυναῖκος ἦν ὀπτυμῶν ἐτύγχανεν εἰς ἐλπίδας ἐμβαλὼν, ὡς ἀφιξομένης εἰς τὸν τόπον, ἔπεισε περὶ ῥᾳθυμίαν καὶ ἄνεσιν πραπέσθαι μετὰ τῶν εἰωθότων ἅμα συναχολαζαίνειν.

κϛ'. Ὀψὲ δὲ ἤδη τότε ψύχος ἐπέτεινε πνεύματος γενομένου, καὶ διὰ τοῦτο τῶν πολλῶν τάχιον εἰς τὰς οἰκίας ἀναχεχωρηκότων, ἡμεῖς μὲν τοῖς περὶ Δαμοκλείδαν

D. 5. τόπον] Legendum αὐτὸν, ut Amiot. Salmaſ. Reiſk.

inveniri quoſdam facinoris innocentes, qui eo facilius citra ſuſpicionem perſuadere optima deinde poſſint. Hac ſententia probata, frater ad Simmiam ſe recepit. Nos in gymnaſium degreſſi amicos convenimus, atque cum uno poſt alterum concertans, alia quæſivit, alia compoſuit ad rem gerendam pertinentia. Vidimus etiam Archiam et Philippum unctos ad cœnam abire. Metuens enim Phyllidas ne ante cœnam Amphitheum tyranni interficerent, ſtatim atque deducto Lyſanorida rediit, Archiam ſalutans, et de muliere quam is concupiſcebat ſpem injiciens, eam iſthuc venturam, perſuaſit ut cum ſuarum libidinum ſociis animo otioſo ſubſequeretur.

XXVI. Sub veſperam jam frigus ſe intendit vento oborto. Ideoque pleriſque maturius domum ſe conferentibus, nos Damoclidam, Pelopidam,

Digitized by Google

καὶ Πελοπίδαν καὶ Θεόπομπον συντυχόντες, ἀνελαμβάνομεν, ἄλλοι δὲ ἄλλως· ἐφάθησαν γὰρ εὐθὺς ἐκβάλλοντες τὴν Κιθαιρῶνα, καὶ παρέσχεν αὐτοῖς ὁ χειμὼν τὰ πρόσωπα συγκεκαλυμμένοις ἀδεῶς διελθεῖν τὴν πόλιν· οἷοις δὲ ἐπέπραγε δεξιὸν ἄνευ βροντῆς εἰσιοῦσι διὰ τῶν πυλῶν· καὶ τὸ σημεῖον ἐδόκει καλὸν πρὸς ἀσφάλειαν καὶ δόξαν, ὡς λαμπρῶν, ἀκινδύνων δὲ τῶν πραχθέντων ἐσομένων.

κζ'. Ὡς οὖν ἅπαντες ἔνδον ἦμεν, πεντήκοντα δυοῖν δέοντες, ἤδη τῷ Θεοκρίτῳ καθ' ἑαυτὸν ἐν οἰκίσκῳ τινὶ σφαγιαζομένῳ, πολὺς ἦν ὁ θόρυβος ἀφαγμός· καὶ μετὰ μικρὸν ἧκέ τις ἀγγέλλων ἐπηρέας τῷ Ἀρχίᾳ δύο κόπτειν τὴν αὐλειον, ἀπεσαλμένους ἀσυδην πρὸς Χάρωνα, καὶ κελεύειν ἀνοίγειν, ὡς ἀγαναχτεῖν, βραδίον ποιουμένων. Θορυβηθεὶς οὖν ὁ Χάρων ἐκείνοις μὲν εὐθὺς ἀνοιγνύναι προσέταξεν, αὐτὸς δὲ ἀπαντήσας, ἔχων στέφανον, ὡς τεθυκὼς καὶ πίνων, ἐπυνθάνετο τῶν ἐπηρετῶν ὅ, τι βούλοιντο. Λέγει δὲ ἄτερος, Ἀρχίας καὶ Φίλιππος ἔπεμ-

et Theopompum obvii facti ad nos recepimus, alii alios. Nam ſtatim, trajecto Cithærone, divulſerant ſeſe: et tempeſtas hoc eis conferebat, ut facie quiſque velata citra metum per urbem incederet: quibuſdam etiam per portas intrantibus fulgur a dextra ſine tonitru affulſit: quod videbatur ſecuritatem portendere ac gloriam, facinus illuſtre ſine periculo confecturis.

XXVII. Cum omnes jam in domo Charonis eſſemus, numero duodequinquaginta, jam Theocrito in quodam conclavi ſeorſim hoſtiam mactante, fores vehementius concrepuerunt: venitque mox quidam nuncians, duos Archiæ apparitores pulſare oſtium, feſtinanter ad Charonem miſſos, qui aperiri juberent, indignarenturque id non eſſe actutum factum. Turbatus hic Charon, aperiri illis ſtatim juſſit: ipſe coronatus eis occurrens, tanquam qui ſacrificaſſet et potaret, quæſivit ex apparitoribus, quid vellent. Alter eorum reſpondit, Miſſos

Digitized by Google

ψαν ἡμᾶς κελεύοντες ὡς ταχιστα ἥκειν πρὸς αὐτούς. Ἐρομένου δὲ τοῦ Χάρωνος, Τίς ἡ ἀσυδία τῆς τιμωρίας ταύτα μεταπέμψεως αὐτοῖς, ἢ μήτι χαλεπώτερον, Οὐδὲν ἴσμεν, ὁ ὑπηρέτης ἔφη, πλέον· ἀλλὰ τί λέγωμεν αὐτοῖς; Ὅτι νὴ Δία, εἶπεν ὁ Χάρων, θεὶς τὸν στέφανον ἤδη, καὶ λαβὼν τὸ ἱμάτιον, ἕπομαι· μετ' ὑμῶν δὲ τιμωρίαν βαδίζων ἀφαιρήσω τινὰς, ὡς ἀγόμενος. Οὕτως, ἔφησαν, πρᾶττε· καὶ γὰρ ἡμᾶς δεῖ τοῖς ὑπὸ πόλιν φρουροῖς κομίσαι τι πρόσταγμα παρὰ τῶν ἀρχόντων. Ἐκεῖνοι μὲν οὕτω ᾤχοντο. Τοῦ δὲ Χάρωνος εἰσελθόντος πρὸς ἡμᾶς, καὶ ταῦτα φράσαντος, ἔκπληξις ἅπαντας εἶχεν, οἰομένους μεμηνύσθαι· καὶ τὴν Ἱπποσθενείδαν ὑπενόουν οἱ πλεῖστοι, κωλῦσαι μὲ ἐπιχειρήσαντα τιμωρίαν ἀφὰ τοῦ Χλίδωνος, ἐπεὶ δ' ἀπέτυχε, καὶ συνηπίαι τῷ καιρῷ τὸ δεινὸν, ἐξεπιστρέφειν πιθανὸν ὄντα τὴν πρᾶξιν ὑπὸ δέους· ἐ γὰρ ἀφίκετο μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τὴν οἰκίαν, ἀλλ' ὅλως ἐδόκει πονηρὸς γεγονέναι καὶ παλίμβολος. Οὐ μὴν ἀλλὰ τόν γε Χάρω-

595

se ab Archia et Philippo, ipsum quam celerrime ad se venire jubentibus. Cumque interrogaret, cur ita serio ipsum hoc tempore arcesserent: Nihil, inquit apparitor, nobis præterea notum est: sed quid renunciabimus eis? Nimirum, aiebat Charon, me posita corona et veste sumta vos subsecuturum: nam si nunc vobiscum eam, quosdam turbabo, qui me captum duci putabunt. Sic ergo, dicebant, facito, nam et nos oportet custodibus urbis mandatum aliquod magistratus adferre. Cum hi abiissent, et ad nos Charon esset ingressus, hæcque significasset, perterriti omnes sunt, indicium rei delatum esse putantes, et plerisque suspectus erat Hippostheni das, quasi qui conatus reditum exsulum opera Chlidonis impedire, infecta hac re et periculi jam tempore imminente indicium conspirationis detulisset præ metu: atque hoc fiebat probabile, cum in Charonis domum se cum aliis non contulisset, totusque videretur improbus et desertor. Nos tamen universi Charonem cen-

Digitized by Google

να πάντες ὡμεθα χρῆναι βαδίζειν, καὶ ὑπακούειν τοῖς ἄρ-
χουσι καλούμενον. Ὁ δὲ κελεύσας τὸν υἱὸν ἐλθεῖν, κάλ- B
λιστον ὄντα Θηβαίων, ὦ Ἀρχίδαμε, παῖδα καὶ φιλοπο-
νώτατον περὶ τὰ γυμνάσια, πεντεκαιδεκαέτη μὲν ἡλικίαν,
πολὺ δὲ ῥώμῃ καὶ μεγέθει διαφέροντα τῶν ὁμηλίκων, Οὗ-
τος, εἶπεν, ὦ ἄνδρες, ἐμοὶ μόνος ὢν καὶ ἀγαπητός, ὥσ-
περ ἴστε· τοῦτον ὑμῖν παραδίδωμι, πρὸς θεῶν ἅπασι,
πρὸς δαιμόνων, ἱκετεύων, εἴ φανείην ἐγὼ πονηρὸς περὶ
ὑμᾶς, ἀποκτείνατε, μὴ φείσησθε ἡμῶν· τὸ δὲ λοιπόν, ὦ
ἄνδρες ἀγαθοί, πρὸς τὸ συμπόσιον ἀντιπαίξασθε, μὴ προ-
ήσθε τὰ σώματα διαφθεῖραι τοῖς αἰσχίστοις ἀνάνδρως καὶ C
ἀκλεῶς, ἀλλ' ἀμύνασθε, τὰς ψυχὰς ἀντίπτυστα τῇ πα-
τρίδι φυλάττοντες. Ταῦτα τοῦ Χάρωνος λέγοντος, τὸ
μὲν φρόνημα καὶ τὴν καλοκἀγαθίαν ἐθαυμάζομεν,
πρὸς δὲ τὴν ὑποψίαν ἠγανακτοῦμεν, καὶ ἀπάγειν
ἐκελεύομεν τὸν παῖδα. Τὸ δ' ὅλον, εἶπεν ὁ Πελοπί-

B. 9. πρὸς τὸ συμπόσιον] Corrigendum, πρὸς τὸ συμπεσὸν ut Xyl. et Reisk.
C. 1. αἰσχίσεως] Forte ἰχθίσας.

ſuimus ire debere, et vocantibus magiſtratibus obtemperare. Charon autem filium arceſſens, pulcherrimum, O Archidame, Thebanorum, et in gymnaſiis laborum ſtudioſiſſimum, annos natum fere quindecim, ſed æqualibus robore et magnitudine multo anteeuntem, Hic, inquit, amici, unicus meus eſt filius, et, quod noſtis, carus: hunc ego vobis trado, voſque, per deos omnes, omnes genios, obteſtor, ſi quid mala fide vobiſcum agere me ſentietis, ut eum nulla habita noſtrum ratione interficiatis: vos autem porro adverſus eventum voſmet parate viri, neque committite ut a peſſimis hominibus corpora veſtra interficiantur re parum viriliter et ſine decore geſta: ſed ulciſcimini hoſtes, invictoſque animos patriæ ſervate. Iſta locuto Charone, magnitudinem quidem animi et probitatem hominis admirati ſumus: ſed quod ſuſpectum ſe nobis putabat, inique tulimus, atque abducere filium juſſimus. Omnino autem, dice-

Digitized by Google

δας, ὑδ' εὖ βεβουλεῦσθαι δοκεῖς ἡμῖν, ὦ Χάρων, μὴ μεταστησάμενος εἰς οἰκίαν ἑτέραν τὸν υἱόν· τί γὰρ αὐτὸν δεῖ κινδυνεύειν μεθ' ἡμῶν ἐγκαταλαμβανόμενον; ἢ νῦν ἐκπεμπτέος, ἵν' ἡμῖν, ἐάν τι πάσχωμεν, εὐγενὴς ὑποτρέφηται τιμωρὸς ὑπὲρ τῶν τυράννων. Οὐκ ἔστιν, εἶπεν ὁ Χάρων, ἀλλ' D αὖθις παραμενεῖ, καὶ κινδυνεύσει μεθ' ὑμῶν· σὺ δὲ τοῦτο καλὸν ὑποχείριον γενέσθαι τοῖς ἐχθροῖς· ἀλλὰ τόλμα παρ' ἡλικίαν, ὦ παῖ, γευόμενος ἀθλων ἀναγκαίων, καὶ κινδύνου μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν πολιτῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ ἀρετῆς· πολλὴ δ' ἐλπὶς ἔτι λείπεται καὶ πως τὶς ἐφορᾷ θεῶν ἡμᾶς ἀγωνιζομένους περὶ τῶν δικαίων.

κη'. Δάκρυα πολλοῖς ἐπῆλθεν, ὦ Ἀρχίδαμε, πρὸς τοὺς λόγους τοῦ ἀνδρός· οὗτος δὲ ἄδακρυς καὶ ἄτεγκτος, ἐγχειρίσας Πελοπίδᾳ τὸν υἱόν, ἐχώρει διὰ θυρῶν, δεξιούμενος ἕκαστον ἡμῶν καὶ παραθαρρύνων. Ἔτι δὲ μᾶλλον

D. 1. τούτῳ καλὸν] Sic B. E. Vulgo, τοῦτο καλόν.

bat Pelopidas, non bono uſus conſilio videre nobis, Charon, qui non aliam in domum tranſtuleris filium? quid enim attinet eum hic una nobiſcum deprehenſum periclitari? atque adeo etiamnum ablegandus eſt, ut ſi quid nobis adverſi contingat, generoſus vindex in tyrannos clam educetur. Minime gentium, aiebat Charon, ſed hic manebit, et una vobiſcum in diſcrimine verſabitur: nam ne hunc quidem expedit in poteſtatem hoſtium pervenire. Tu vero, fili, etiam ante ætatem deguſta certamina neceſſaria, et cum multis boniſque civibus pro libertate et virtute periculum adi. Multum quidem adhuc ſpei ſupereſt, ac fortaſſe aliquis nos deus reſpicit decertantes pro juſtitia.

XXVIII. Hæc, Archidame, verba hominis lachrymas multis excuſſerunt. Ipſe nihil lachrymans, nihil emollitus, tradito in manus Pelopidæ filio, per fores exibat, dextram unicuique noſtrum injiciens, et cohortans ad fiduciam. Magis

BIBLIOTHECA BODLEIANA OXFORD

Digitized by Google

ἀν ἠγάσω δ' παιδὸς αὐτ' τ' φαιδρότητα κ τὸ ἀδεὲς πρὸς τ κίνδυνον, ὥσπερ δ' Νεοπτολέμου, μήτε ἀχριάσαντος, μήτε ε ἐκπλαγέντος, ἀλλ' ἕλκοντος τὸ ξίφος δ' Πελοπίδου, κ καταμανθάνοντος. Ἐν τούτῳ, Κηφισοδώρῳ Διότονος εἰς τ φίλων, σαρὴν παρὰς ἡμᾶς ξίφος ἔχων, κ θώρακα σιδηροῦν ἐνδεδυμένος· κ πυθόμενος τὴν Χάρωνος ὑπ' Ἀρχίᾳ μεταπεμφθῆναι, ἠπίατο τὴν μέλλησιν ἡμῶν, κ παρώξυνεν ὑπὶ τὰς οἰκίας βαδίζειν· φθήσεσθαι γὰρ ἐμπεσόντας αὐτοῖς· εἰ δὲ μὴ, βέλτιον εἶναι προσελθόντας ἐπὶ τὸν πατέρα συμπλέκεσθαι πρὸς ἀλλήλους ἀσυντάκτους κ ἀποράδας, ἢ μένειν ἐν οἰκίσκῳ καθειρχθέντας αὐτούς, ὥσπερ σηπὸς ἐξαρπασομένους ὑπὸ τ πολεμίων. Ἐπῆγε F δὲ κ ὁ μάντις Θεοκρίτος, ὡς τὰ ἱερὰ σωτήρια κ καλὰ, κ πρὸς ἀσφάλειαν ἐκβάσεων αὐτῷ γεγονότα.

κθ'. Ὁπλιζομένων δὲ ἡμῶν, κ σπουδαζομένων,

D. 11. ἀδεὲς] Bas. Xyl. ἀδείς.

E. 9. πρὸς ἀλλήλους] Forte ἄλλους, vel αὐτούς. Modo προσελθόντας B. Vulgo erat προσελθόντες.

etiam pueri ipsius admiratus fuisses alacritatem et confidentiam adversus periculum, Neoptolemi æmulam: non enim expalluit, non pavit, sed gladium Pelopidæ extraxit atque contemplatus est. Interim ad nos venit Diotonus Cephisodori amicus gladium gestans, et loricam ferream indutus: qui cum audiret Charonem ad Archiam esse vocatum, culpabat nostram cunctationem, instigabatque ut ad ædes iremus; fore enim, ut anteverteremus eos subito irruentes: aut, si res secus caderet, præstare sub dio congredi cum hostibus incompositis et palantibus quam in domuncula inclusos manere, donec apum examinis instar ab hostibus eximeremur. Sed et Theocritus vates instabat, quod ei sacra salutaria, pulchra, et securitatem spondentia evenissent.

XXIX. Cum jam nos armaremus et componeremus,

Digitized by Google

αὖθις ἀφικνεῖται Χάρων ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ, καὶ μειδιῶν καὶ προσβλέπων εἰς ἡμᾶς, θαῤῥεῖν ἐκέλευεν, ὡς δεινὸς μηδενὸς ὄντος, ἀλλὰ τῆς ταράξεως ὀλίγῳ βαδίζοντος. Ὁ γὰρ Ἀρχίας, ἔφη, καὶ ὁ Φίλιππος ὡς ἤκουσαν ἥκειν ἐμὲ
596 κεκλημένον, ἤδη βαρεῖς ὑπὸ τῆς μέθης ὄντες, καὶ συνεκλελυμένοι τοῖς σώμασι ταῖς ψυχαῖς, μόλις ἀναστάντες, ἔξω προῆλθον ἐπὶ τὰς θύρας. Εἰπόντος δὲ τῷ Ἀρχίᾳ, Φυγάδας, ὦ Χάρων, ἀκούομεν ἐν τῇ πόλει κρύπτεσθαι παρειληλόθοτας, οὐ μετρίως ἐγὼ ἀναταραχθείς, Πῶς δ', εἶπον, εἶναι λέγονται, καὶ τίνες; Ἀγνοοῦμεν, ὁ Ἀρχίας εἶπε, καί σε τούτου χάριν ἐλθεῖν ἐκελεύσαμεν, εἰ δή π τυγχάνοις σαφέστερον ἀκηκοώς. Κἀγὼ μικρὸν, ὥσπερ ἐκ πληγῆς ἀναφέρων τὴν διάνοιαν, ἐλογιζόμην λόγον τιν' εἰς τὴν μείωσιν, οὐ βέβαιον, οὐδὲ ὑπὸ τῶν
B σαφεστέρων ἐξενηνέχθαι τὴν ταραχὴν οὐδενός· οὐ γὰρ ἀγνοεῖν τὴν οἰκίαν αὐτούς, εἴ τις εὖ ὡς ἀκριβῶς ἐμέμυητο· ἄλλως δὲ

F. 5. αὖθις] Anon. T. V. Vulgo, αὐτοῖς.
A. 9. ἐκ πληγῆς] Ita Anon. T. V. Vulgo, ἐκπλαγείς.
B. 1. ὁ γὰρ ἀγνοεῖν] Lege, ὁ γὰρ ἂν ἀγνοεῖν.

redit Charon hilari vultu, ac renidens, et in nos intuens, Bono, inquit, este animo: res periculo caret, et succedit probe. Archias enim et Philippus ut audiverunt me vocatum adesse, jam vino graves, et animis juxta ac corporibus dissolutis, ægre surgentes foras ad ostium processerunt. Hic cum dixissem Archias, Audimus, O Charon, exsules in urbem subrepsisse, inque ea occultari: Ego non leviter perturbatus, Ubinam, inquam, esse, et qui dicuntur? Tum Archias, Ignoramus, ait, ideoque te venire jussimus, si quid tu fortasse certius inaudivisses. Ego parumper veluti consternatus animum recolligens, rumorem ratiocinatus sum esse hoc indicium, nihil certi, neque rem ab ullo conscriorum elatam: non enim domum eos ignoraturos fuisse, si quis rem

Digitized by Google

ὑποψίαν ἢ λόγον ἄσημον ἐν τῇ πόλει περιφερόμενον ἥκειν εἰς ἐκείνους. Εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν ὅτι, Ζῶντος μὲν Ἀνδροκλείδου, πολλάκις ὑπίσαμεν φήμας τοιαύτας, ῥυείσας ἀφ' ἑσπέρας καὶ λόγους ψευδεῖς ἐνοχλήσαντας ἡμῖν· νυνὶ δέ, ἔφην, οὐδὲν ἀκήκοα τοιοῦτον, ὦ Ἀρχία· σκέψομαι δὲ τὸν λόγον εἰ κελεύεις· κἂν πύθωμαί τι φροντίδος ἄξιον, οὐ λήσει ὑμᾶς. Πάνυ μὲν οὖν, ὁ Φυλλίδας εἶπεν, μηδὲν, ὦ Χάρων, ἀδιερεύνητον μηδὲ ἄπυστον ὑπὲρ τούτων ἀπολίπῃς· τί γὰρ κωλύει μηδενὸς καταφρονεῖν, ἀλλὰ πάντα φυλάττεσθαι, καὶ προσέχειν; κα- c λὸν δὲ ἡ προύνοια, καὶ τὸ ἀσφαλές. Ἅμα δὲ τὸν Ἀρχίαν ὑπολαβὼν, ἀπῆγεν εἰς τὸν οἶκον, ἐν ᾧ πίνοντες τυγχάνουσιν. Ἀλλὰ μὴ μέλλωμεν, ἄνδρες, ἔφη, προσευξάμενοι δὲ τοῖς θεοῖς ἐξίωμεν. Ταῦτα τοῦ Χάρωνος εἰπόντος, εὐχόμεθα τοῖς θεοῖς, καὶ προσκαλεσάμενοι ἀλλήλους.

λ'. Ὥρα μὲν οὖν ὦ καὶ ὦ ἄνθρωποι μάλιστα

B. 10. ἄπυστον] Ita E. Xyl. Vulgo, ἄπιστον.

compertam detulisset: sed alias suspicionem aut obscurum rumorem urbem pervagatum ad eos pervenisse. Dixi ergo Archiæ, Vivente quidem Androclida sæpenumero memini tales rumores inanes et falsos sermones nobis obturbasse: nunc autem nihil tale audivi, Archia: tamen, si jubes, inquiram, ac si quid dignum cura comperero, non patiar id a vobis ignorari. Plane, aiebat Phyllidas, nihil, O Charon, hac de re non vestigatum et inquisitum relinque: quid enim obstat, quin nihil contemnamus, sed omnia caveamus et observemus? expedit prudentes esse et tutos. Simulque Archiam apprehensum in conclave ubi potabant reduxit. Proinde, viri, ne cessemus, sed deos comprecati exeamus. Hæc locuto Charone, diis vota fecimus, et invicem nos cohortati sumus.

XXX. Hora erat ea, qua

περὶ δεῖπνόν εἰσι· τὸ δὲ πνεῦμα μᾶλλον ὀπτεῖνον ἤδη νιφετὸν ὑπεκίνει ψεκάδι λεπτῇ μεμιγμένον· ὥστε πολλὴν ἐρημίαν εἶχε διὰ τῶν στενωπῶν διεξιοῦσιν. Οἱ μὲν οὖν ἐπὶ Λεοντίδην καὶ Ὑπάτιλλον ταχθέντες ἐγγὺς ἀλλήλων οἰκοῦντας, ἐν ἱματίοις ὑφέσεσιν, ἔχοντες ἀδεῶς ἕτερον τῶν ὅπλων ἢ μάχαιραν ἕκαστος· οἱ δὲ τούτοις ἰοῦσι καὶ Πελοπίδας, καὶ Δαμοκλείδας, καὶ Κηφισόδωρος. Χάρων δὲ καὶ Μέλων, καὶ οἱ μετ' αὐτῶν ὀπτήσεσθαι τοῖς περὶ Ἀρχίαν μέλλοντες, ἡμιφωρίκια ἐνδεδυμένοι, καὶ στεφάνους δασεῖς ἔχοντες, οἱ μὲν ἐλάτης, οἱ δὲ πεύκης, ἔνιοι δὲ καὶ κιττοῦ τῶν γυναικῶν ἀμπεχόμενοι, μεθύοντας ὑπομιμούμενοι κώμῳ χρωμένους μετὰ γυναικῶν. Ἡ δὲ τύχη, ὦ Ἀρχίδαμε, τύχη καὶ τὰς τῶν πολεμίων μαλακίας καὶ ἀγνοίας ταῖς ἡμετέραις ἐπανισοῦσα τόλμαις καὶ παρασκευαῖς, καὶ καθάπερ δρᾶμα τὴν περὶ ἡμῶν ἀπ' ἀρχῆς διαποικίλλουσα κινδυνώδεσιν ἐπεισοδίοις εἰς αὐτὸ συνέδραμε τὸ ἔργον,

C. 10. ὑπεκίνει] Sic B. E. Vulgo, ὑπεκρίνει.
C. 12. Ὑπάτιν—ἰοῦντας] Sumfi a Xyl. quando et consentit Plutarch. in Pelopid. p. 283. C. Vulgo, Ὑπάτλιν—ἰοῦντες.

maxime homines cœnæ vacant: et ventus sese intendens nivem tenuis pluviæ guttulis permixtam edebat: itaque magna solitudo passim erat nobis per vicos euntibus. Qui in Leontidam et Hypatem, horum enim ædes erant vicinæ, mittebantur, tunicati ibant, nihil armorum præter gladios secum gerentes: erant in his Damoclidas, Pelopidas, et Cephisodorus. Charon autem, Melon, et qui cum iis adorturi Archiam erant, semithoraces induti, coronas gestabant densas, abiegnas alii, alii piceas, quidam et muliebribus induti amiculis, et ebrios simulantes qui cum mulieribus comessatum irent. At enim Fortuna maligna, Archidame, hostium mollitiem et ignorantiam nostræ exæquans audaciæ atque industriæ, actionemque nostram ludi in morem scenici jam inde ab initio periculosis varians accidentibus, in ipsum rei gerendæ articulum præcipitem et summo

Digitized by Google

ὀξὺ ὑπιφέρουσα, καὶ δεινὸν ἀνελπίστου περιπετείας ἀγῶνα. Τοῦ γὰρ Χάρωνος, ὡς ἐπέπεσε τοῖς περὶ Ἀρχίαν καὶ Φίλιππον, ἀναχαρίσαντος οἴκαδε, καὶ ἀγωνιζόντος ἡμᾶς ἐπὶ τῇ πράξει, ἦκεν ἐπιστολὴ παρ' ἡμῶν ὑπιόλη παρ' Ἀρχίᾳ τοῦ ἱερέως πρὸς Ἀρχίαν ἐκεῖνον, ὄντα φίλον αὐτῷ καὶ ξένον, ὡς ἔοικεν, ἀπαγγέλλουσα τὴν κατάδον καὶ τὴν ὑποβολὴν τῶν φυγάδων, καὶ τὴν οἰκίαν εἰς ἣν F παρελήλυθησαν, καὶ τοὺς συμπράττοντας αὐτοῖς. Ἤδη δὲ καὶ τῇ μέθῃ κατακεκλασμένος ὁ Ἀρχίας, καὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν γυναικῶν ἀνεπιστημόνως ἐδέξατο μὲν τὴν ὑποστολὴν, τοῦ δὲ γραμματοφόρου φήσαντος, ὑπὲρ τῶν σπουδαίων αὐτῷ γεγράφθαι, Τὰ σπουδαῖα τοίνυν εἰς αὔριον, ἔφη. Καὶ τὸν μὲν ὑπιόλην ὑπέδυκεν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον· αἰτήσας δὲ ποτήριον, ἐκέλευσεν ἐγχεῖν, καὶ τὸν Φυλλίδαν ἐξέπεμπε συνεχῶς ὑπὶ θύρας σκοπούμενον εἰ τὰ γύναια προΐσεισι.

E. 3. ὑπίπτοισι] Puto legendum, ὑπίπτωσι vel ὑπίπτει. Reisk. ὑπίπτουσι τοῖς περὶ Ἀρχίαν—.

F. 3. καὶ τῇ προσδοκίᾳ] Sic Anon. T. V. Vulgo, καὶ τῇ προσδοκίᾳ.

F. 10. προΐσεισι] Sic B. E. Vulgo, προσίη.

cum diſcrimine conjunctum noſtro caſum intulit. Cum enim Charon ab Archia et Philippo domum reverſus nos ad facinus inſtrueret: ecce tibi venit Athenis epiſtola ab Archia ſacerdote ad Archiam tyrannum amicum, ut apparet, hoſpitemque ejus, reditum exſulum, et inſidias, et domum quam ſubiiſſent, et nomina adjutorum nuncians. Sed Archias jam vino fractus, et mulierum exſpectatione dementatus, acceptam epiſtolam, cum tabellarius de rebus ſeriis ſcriptam diceret, *In craſtinum ergo ſeria*, inquiens, pulvinari ſubjecit, poculumque popoſcit, et infundere juſſit: crebro interim Phyllidam ad fores mittens ſpeculatum an mulieres accederent.

Digitized by Google

λα'. Τοιαύτης δὲ τὸν πότον ἐλπίδος ἀφαυδαγωγηθείσης, παρεμίξαντες ἡμεῖς καὶ ἀφ' τῶν οἰκετῶν εὐθὺς ὠθούμεθα πρὸς τὸν ἀνδρῶνα, μικρὸν ἐπὶ ταῖς θύ-
597 ραις ἕστηκεν, ἐφορῶντες τῶν κατακειμένων ἔχαζον. Ἡ μὲ οὖν τῶν στεφάνων καὶ τῆς ἐσθῆτος ὄψις ὡδηλοποίει τὴν ὑπεροψίαν ἡμῶν, στυγνὴν ἐποίησεν· ἐπεὶ δὲ πρῶτος ὁ Μέλων ὥρμησε διὰ μέσου, τῇ χειρὶ τῇ λαιᾷ τὸ ξίφος ὑπεκβαλλόμενος, Καβίριχος ὁ κυάμιος ἄρχων τὸ βαρύμορον αὐτὸν ὡδιπροδύμενον ἀνιπασάσας, ἀνεβόησεν, Οὐ Μέλων οὗτος, ὦ Φυλλίδα; Τότε μὲν οὖν ἐξέκρουσε τὸν ὑπερυλίου ἅμα τὸ ξίφος ἀνέλκων· ἀφανισάμενον δὲ χαλεπῶς τὸν Ἀρχίαν ὑπεραμῶν οὐκ ἀνῆκε παίων, ἕως ἀπέκτεινε. Τὸν δὲ Φίλιππον ἔτρωσε μὲν Χάρων ὠδὲ τὸ πρόχειλον· ἀμυνόμενον δὲ τοῖς ὡδικειμένοις ὀκπώ-
B μασιν, ὁ Λυσίθεος ἀπὸ τῆς κλίνης χαμαὶ καταβαλὼν ἀπέκτεινε. Τὸν δὲ Καβίριχον ἡμεῖς κατεστενάζομεν, ἀξιῶν-

F. 11. φίτου] Revocavi ex B. E. Ald. Baf. Xyl. Vulgo, φύτου.
A. 7. ὦ Φυλλίδα] Sic B. E. Baf. Xyl. Vulgo, τῷ Φυλλίδᾳ.
A. 8. ὑπερυλίου] Legendum, ὑπερῴου, ut Reisk.

XXXI. Hac ſpe convivium producente, ſupervenimus nos, et recta per famulos perrumpentes ad virorum conclave appellimus, paululumque ad fores ſubſtitimus, ſingulos accumbentium contemplantes. Cæterum coronarum et veſtium conſpectus decipiens adverſarios, ſilentium fecit. Ut vero primus Melon per medium ſeſe intulit manu capulo enſis admota, Cabirichus fabarum ſorte archon (magiſtratus id genus) creatus, præteruntem brachio apprehendit, et exclamavit, Nonne hic eſt Melon, Phyllida? Hujus itaque Melon excuſſit manum, ſtrictoque gladio in Archiam ægre aſſurgentem irruens, non ante finem feriendi fecit quam necavit. Philippum Charon in collum vulneravit: et poculis adjacentibus ſe defendere aggreſſum, Lyſitheus a lecto in terram deturbans interfecit. Nos autem Cabirichum de-

Digitized by Google

τες μὴ τοῖς τυράννοις βοηθεῖν, ἀλλὰ τὴν πατρίδα συνελευθεροῦν, ἱερὸν ὄντα, καὶ τοῖς θεοῖς καθωσιωμένον ὑπὲρ αὐτῆς. Ὡς δὲ καὶ ἀφ' τὸν οἶνον οὐκ ἦν εὐπαρακόμιστος τῷ λογισμῷ πρὸς τὸ συμφέρον, ἀλλὰ μετέωρος καὶ πεταραγμένος ἀνίστατο, καὶ τὸ δόρυ προσεβάλλετο κατ' ἀρχμήν, ὥσπερ ἐξ ἔθους ἀεὶ φορεῖσιν οἱ παρ' ἡμῖν ἄρχοντες· ἐγὼ μὴν οὐκ μέσου ἁρπάσας τὸ δόρυ καὶ μετεωρίσας ὑπὲρ κεφαλῆς, ἐβόων ἀφεῖναι, καὶ σώζειν ἑαυτόν, εἰ δὲ μή, πεπλήξεσθαι· Θεόπομπος δὲ παραστὰς οὐκ ἀξιῶν, καὶ ξίφει παράξας αὐτόν, Ἔνθα, ἔφη, κεῖσο μετὰ τῶν ὧν ἐκολάκευες, μὴ γὰρ ἐλευθέροις στεφανώσαντι ταῖς Θήβαις, μηδὲ θύσοντι τοῖς θεοῖς, ἐφ' οἷς κατηράσω πολλὰ τῇ πατρίδι πολλάκις ὑπὲρ τῶν πολεμίων εὐχόμενος. Πεσόντος δὲ τοῦ Καβιρίχου, τὸ μὲν ἱερὸν δόρυ Θεόκριτος παρὼν ἁνήρπασεν ἐκ τοῦ φόνου· τῶν δὲ θεραπόντων ὀλίγους τολμήσαντας ἀμύνασθαι διεφθείραμεν ἡμεῖς· τοὺς

B. 11. Θεόπομπος] Ita Xyl. et supra 594. D. item Vit. Pelopid. p. 281. C. Vulgo, Θεῖπος.

mitigabamus, orantes ne tyrannis vellet opitulari, sed patriæ liberandæ adjumento esse, homo sacer, et diis propter eam consecratus. Cum autem ob merum non facile in mentem ei veniret quid utile esset, et dubius animi surgeret perturbatusque, atque hastæ, quam pro more gerunt semper apud nos archontes, cuspidem objiceret; ego mediam arripui et supra caput elevavi, clamans ut dimitteret, suæque saluti consuleret, alias percussum iri: Theopompus autem a dextra adstans, gladio eum feriit: et, Hic, inquit, jace cum iis, quibus adulatus es, non enim tu liberatis Thebis coronam geres, neque porro diis sacrificabis, a quibus patriæ sæpenumero mala es imprecatus pro hostibus vota faciens. Occiso Cabiricho, Theocritus, qui una nobiscum aderat, sacram hastam statim e cæde rapuit: famulorum paucos resistere aggressos nos interfecimus: eos qui se conti-

Digitized by Google

δὲ ἡσυχίαν ἄγοντας, εἰς τὸν ἀνδρῶνα κατεκλείσαμεν, οὐ βουλόμενοι σφαπεσόντας ἐξαγγεῖλαι τὰ πεπραγμένα, πρὶν εἰδέναι καὶ τὰ τῶν ἑταίρων εἰ καλῶς κεχώρηκεν.

λβ. Ἐπεάχθη δὲ καὶκεῖνα τὸν τὸν τρόπον. Ἔκοψαν οἱ περὶ Πελοπίδαν τὸ Λεοντίδου τοῦ αὐλειον, ἡσυχῇ προσελθόντες, καὶ προὺς τὸν ὑπακούσαντα τοῦ οἰκέτου, ἔφασαν ἥκειν Ἀθήνηθεν γράμματα Λεοντίδῃ παρὰ Καλλιστράτου κομίζοντες. Ὡς δὲ ἀπαγγείλας ὁ κελευσθεὶς ἀνοῖξαι, τὸν μοχλὸν ἀφεῖλε, καὶ μικρὸν ἐνέδωκε τοῦ θύρᾳ, ἐμπεσόντες ἀθρόοι καὶ ἀνατρέψαντες τὸν ἄνθρωπον, ἵεντο δρόμῳ διὰ τῆς αὐλῆς ἐπὶ τὸν θάλαμον. Ὁ δὲ εὐθὺς ἐπὶ τοῦ ἀληθείαν ἐξενεχθεὶς τῇ ὑπονοίᾳ, καὶ σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, ὥρμησε προὺς ἄμυναν, ἄδικος μὲν ἀνὴρ καὶ τυραννικὸς, εὖρωστος δὲ τὴν ψυχὴν, ὁ τὸ χεῖρα ῥωμαλέος· οὐ μὴν ἔγωγε τὸν λύχνον καταβαλεῖν, ὁ διὰ σκότους συμμίξαι τοῖς ἐπιφερομένοις, ἀλλ' ὃν φασὶ καθορώμενος ὑπὸ τούτων ἅμα τῆς θύρας

D. 1. ἑταίρων] Ita Leonic. Schott. Anon. T. V. Vulgo, ἑτέρων.

nebant, in conclave incluſimus; quod nollemus eos dilapſos rem actam enunciare antequam ſciremus an reliquis etiam ſociis res ſucceſſiſſet.

XXXII. Ii vero ſic egerunt. Pulſavere qui erant cum Pelopida januam Leontidæ, ad quam tacite acceſſerant: et famulo qui exaudiverat eos, dixerunt, venire ſe Athenis, Leontidæ litteras a Calliſtrato adferentes: is ubi renunciavit, juſſuſque aperire amovit repagulum, paululumque fores aperuit; confertim irruerunt, ſubverſoque homine per aulam ad cubile accurrerunt. Leontidas vero confeſtim id quod res erat ſuſpicatus, ſtricto pugione erupit ad vim profligandam, vir ſane injuſtus et tyrannicus, ſed animi corporiſque robore præditus. Non tamen ſenſit ſibi lucernam eſſe ſubvertendam, et per tenebras cum irruentibus depugnandum; itaque in luce a nobis conſpectus, ſimul atque fores aperuit, Cephiſo-

Digitized by Google

ἀνοιγομένης, παίει τὸν Κηφισόδωρον εἰς τὸν λαγόνα· καὶ δευτέρῳ τῷ Πελοπίδᾳ συμπεσών, μέγα βοᾶν ἀνεκαλεῖτο τοὺς θεράποντας. Ἀλλ' ἐκείνους μὲν οἱ περὶ τὸν Σαμίδαν ἀνεῖργον, αὐτὸς δὲ θαρσαλεώτατος εἰς χεῖρας ἐλθὼν ἀνδράσιν ἐπιφανεστάτοις τῶν πολιτῶν, καὶ τῷ Ἀλκιμέοντι προσφέρεσθαι. Ἀγὼν δὴ ἦν τῷ Πελοπίδᾳ πρὸς τὸν Λεοντίδην, καὶ παροξυσμὸς ἐν ταῖς θύραις τῷ θαλάμῳ πρ-
ταῖς οὔσαις, καὶ τοῦ Κηφισοδώρου πεπτωκότος ἐν μέσοις αὐτοῖς, καὶ θνήσκοντος, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς ἄλλους προσβοηθεῖν. Τέλος δ' ὁ ἡμέτερος λαβὼν μὲν εἰς τὴν κεφαλὴν οὐ μέγα τραῦμα, δοὺς δὲ πολλὰ, καὶ καταβαλὼν τὸν Λεοντίδην, ἐπέσφαξε θερμῷ Κηφισοδώρῳ. Καὶ δὴ εἶδε πίπτοντα τὸν ἐχθρὸν ὁ ἀνὴρ, καὶ τῷ Πελοπίδᾳ τὴν δεξιὰν ἐνέβαλε· καὶ τὰς ἄλλας ἀσπασάμενος ἅμα ἵλεως ἐξέπνευσε. Γενόμενοι δὲ ἀπὸ τούτων, ὅτι τὴν Ὑπάτην τέμνουσι, καὶ τῶν θυρῶν ὁμοίως αὐτοῖς ἀνοιχθεισῶν φεύγουσι τὴν Ὑπάτην ὑπὲρ τέγους τινὸς εἰς τοὺς γείτονας ἀποσφάττουσι.

F. 11. Ὑπάτην] Ita bis dedi, Xylandrum secutus. Vide supra p. 596, C. Vulgo, Ἱππάτην.

dorum in ilia ferit, moxque cum Pelopida congressus, servos magno clamore invocat. Hos autem Samidas et qui cum ipso erant repressérunt, non ausos manum conserere cum nobilissimis et fortissimis civium. Digladiabatur in janua cubilis cum Leontida Pelopidas acriter, quæ arcta erat, et jacebat in medio Cephisodorus animam agens, ita ut reliqui opem ferre Pelopidæ non possent. Tandem noster in caput accepto non magno vulnere, multis illatis dejecit Leontidam, supraque calentem etiamnum Cephisodorum jugulavit. Vidit enim cadere hostem Cephisodorus, et Pelopidæ dextram injecit, reliquisque consalutatis placide simul exspiravit. Hoc confecto ad Hypaten contendunt, foribusque eodem ipsis pacto apertis, Hypaten per tectum quoddam ad vicinos fugientem obtruncant.

Digitized by Google

598 λγ'. Ἐκεῖθεν δὲ πρὸς ἡμᾶς ἠπείγοντο, καὶ συμβάλλουσιν ἡμῖν ἔξωθεν τοῦ τὴ πολίσματος. Ἀσπασάμενοι δὲ ἀλλήλους, καὶ συλλαλήσαντες, ἐγνωκέμεν ὅτι ὁ δεσμοτήριος ἐκκαλέεται *ὅτι ἡ ἐφετὴς ὁ Φυλλίδας, Ἀρχέα, ἔφη, καὶ Φίλιππος καλεύσι σε ταχέως ἄγειν ἐπ' αὐτὼς Ἀμφίθεον. Ὁ δὲ ἐρώτα καὶ τὸ ὄνομα τὶ ἀποκέεται. καὶ ὁ μὲν καθεσπόντος λαλεῖν αὐτοῦ τὸν Φυλλίδαν, ἀλλὰ θερμὸν ὄντα τῷ ἀγῶνι καὶ μετάρσιον, ὑπεμέδομεν τὸ πάλαισμα. Πόσε, ἔλεγεν, ὦ Φυλλίδα, τηνικαῦτα μετεπέμψαντο δεσμώτην οἱ πο-
Β λέμαρχοι; πόσε δὲ ἄγῃ σοῦ; τί δὲ κομίζεις πρόσημον; Ἅμα δὲ τῷ λόγῳ ξυὸν ἱππαῖον ἔχων δίπτε τὴν πλευρᾶν, καὶ κατέβαλε πονηρὸν ἄνθρωπον, ᾧ καὶ μεθ' ἡμέρην ἐπενέβησαν καὶ περιέπλυναν οὐκ ὀλίγαι γυναῖκες. Ἡμεῖς δὲ τὰς θύρας τῆς εἱρκτῆς καταγάσαντες ἐκαλοῦμεν ὀνομαστὶ, πρῶτον μὲν τὸν Ἀμφίθεον, εἶτα

A. 2. τὸν πολίσυλον] Sic B. E. Vulgo, τὸν πολίσυλλον.
A. 4. ἐκκαλέσας * ἐπὶ] Facilis ad ſupplendum defectus, ἐκκαλέσας δὲ τὸν ἐπὶ. Sic Exempl. Turneb.
A. 5. καλεύσι] Ita ſcripſi. Omnes libri καλέουσι.

XXXIII. Iade ad nos properant, foriſque apud Polyxylum conveniunt. Hic mutuo dicta ſalute de rebus collocuti, ad carcerem contendimus. Tum Phyllidas carceris præfectum evocans, Archias, inquit, et Philippus jubent te continuo Amphitheum ad ipſos ducere. Ille vero et temporis abſurditatem conſiderans, et Phyllidam parum compoſite loqui animadvertens, utpote adhuc calentem a certamine et æſtuantem, ſuſpicatus fraudem, Quando, inquit, O Phyllida, polemarchi hoc tempore ad ſe captivum vocaverunt? quando per te? quam adfers teſſeram? Loquentis adhuc latus Phyllidas contto equeſtri, quem gerebat, trajecit, improbumque hominem proſtravit, quem etiam interdiu calcaverunt et conſpuerunt haud paucæ mulieres. Nos foribus carceris diffiſſis nominatim evocavimus, primum Amphitheum, deinde reliquos, ut quiſque cuique

Digitized by Google

τῶν ἄλλων πρὸς ὃν ἕκαστος ὀπτηδείως εἶχεν. Οἱ δὲ φανερὰ γνωρίζοντες ἀπεπήδων εἰς τὰς χαμευνὰς ἅσμενοι τὰς ἀλύσεις ἀφέλκοντες· οἱ δὲ τὰς πόδας ἐν τῷ ξύλῳ δεδεμένοι ταῖς χερσὶν ὀρέγοντες ἔδοων, δεόμενοι μὴ ἀπολειφθῆναι. Λυομένων δὲ τούτων, ἤδη πολλοὶ προσεφέροντο τῶν ἐγγὺς ἀκούοντων, ἀσθανόμενοι τὰ πραττόμενα καὶ χαίροντες. Αἱ δὲ γυναῖκες, ὡς ἐκάστη τὸν προσήκοντος ἤκουσεν, οὐκ ἐμμένουσαι τοῖς Βοιωτῶν ἤθεσιν, ἐξέτρεχον πρὸς ἀλλήλας, καὶ διεπυνθάνοντο τῶν ἀπαντώντων· αἱ δὲ ἀνευροῦσαι πατέρας ἢ ἄνδρας αὐτῶν, ἠκολούθουν· οὐδεὶς δὲ ἐκώλυε· ῥοπὴ γὰρ ἦν μεγάλη πρὸς τὰς ἐντυγχανούσας, ὁ παρ' αὐτῶν ἔλεος, καὶ δάκρυα καὶ δέησις συμφέρουσα γυναικῶν.

λδ'. Ἐν δὲ τούτῳ τῶν πραγμάτων ὄντων, πυθόμενος τὸν Ἐπαμεινώνδαν ἐγὼ καὶ τὸν Γοργίδαν ἤδη μετὰ τῶν

B. 8. ἀνεπήδων] Forte ἀνεπήδων.
C. 1. τὰ πραττόμενα] τὰ vulgo deeſt, aſſumſi ex B.
C. 3. ἔδοων] Præſtat ἔβοων.
C. 6. ῥοπὴ—γυναικῶν] Sanum: modo accipiatur, ut verti.

notus aut neceſſarius erat, captivos. Qui voce agnita læti e ſtratis in quibus humi procumbebant ſe proripuere, catenas ſecum trahentes: quibus vero pedes in ligno erant incluſi, ii manus intendentes obſecrabant ne relinquerentur. His ſolutis, jam multi in vicinia habitantium accurrebant, ſentientes quid actum eſſet, et gaudentes. Mulieres quoque, ut quæque e ſuis audivit, non ſervato Bœotico more una ad aliam excurrerunt, et quid rei eſſet ex obviis quæſiverunt: aliæ patres aut maritos ſuos reperientes, ſecutæ ſunt. Neque prohibebat quiſquam: multum enim ad obviorum veniam impetrandam cum ipſorum commiſeratio valebat, tum lachrymæ, et obſecrationes caſtarum mulierum.

XXXIV. Hoc modo rebus habentibus, ego audiens Epaminondam et Gorgidam

Digitized by Google

D φίλων συναθροίζεσθαι· περὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν, ἐπορεύομεν πρὸς αὐτούς· ἦκον δὲ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τῶν πολιτῶν ὁμοῦ, καὶ συνήθροιον ἀεὶ πλείονες. Ὡς δὲ ἀπήγγελθ' ἕκαστον αὐτοῖς τὰ πεπραγμένα, καὶ παρεκάλουν βοηθεῖν ἐλθόντας εἰς τὴν ἀγορὰν, ἅμα πάντες εὐθὺς ἐπὶ τῷ ἐλευθερίαν ἀκήρυτον τὸν πολίτας· τοῖς δὲ τότε ὄχλοις τῶν συνιόντων ὅπλα παρῆν αἴ θ' ἑταῖραι πλήρεις ἦσαν παντοδαπῶν λαφύρων, καὶ τὰ τῶν ἐγγὺς οἰκούντων ἐργαστήρια μαχαιροποιῶν. Ἦκε δὲ καὶ Ἱπποσθενίδας μετὰ τῶν φίλων καὶ οἰκετῶν τὸν ἐπιδημοῦντα, καὶ τύχῃ περὶ τὰ Ἡράκλεια συνέπεσον καταλαμ-
E βάνουσι· εὐθέως δὲ, οἱ μὲν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐσήμηνον, οἱ δὲ κατ' ἄλλους τόπους, πανταχόθεν ἐκταράττοντες τὰς ὑπεναντίως, ὡς πάντων ἀφεστώτων, οἱ μὲν καὶ καπνίζοντες * τὴν Καδμείαν ἔφευγον ὀπισασάμενοι καὶ τὰς κρείττους

D. 7. αἴ θ' ἑταῖραι] Potius αἴ τε ἑταῖραι, ut T. et ipse Plut. Pelopid. p. 284. A.

D. 10. φίλων καὶ οἰκετῶν] Haud scio an corrigendum sit, φίλων καὶ οἰκείων.

E. 3. οἱ μὲν καπνίζοντες * τὴν Καδμείαν] Lego οἱ δὲ καπνίζοντες αὐτὰς ἐφίεσαν, ἕως ἐπὶ τὴν Καδμείαν ἔφευγον—.

jam cum amicis congregari ad Minervæ, ad eos me contuli. Veniebant autem multi confertim et boni cives, ac subinde plures confluebant. Itaque cum illis ordine singula uti gesta erant narravi, hortatusque sum ut in forum progressi patriæ opitularentur; simul omnes cives ad libertatem publico præconio vocavimus. Turbæ coëunti arma suppeditabant cum ædes omnis generis spoliorum plenæ, tum tabernæ fabrorum gladiariorum vicinæ. Venit etiam Hipposthenidas cum amicis et servis, adscitis qui tum forte ad Herculis festum advenerant Thebas tubicinibus. Statim vero alii e foro signum cecinerunt, alii aliunde, undique adversariis terrorem objicientes; ita ut omnibus desistentibus, aliis etiam fumum edentibus ad Cadmeam fugerent, secum trahentes etiam hos qui meli-

Digitized by Google

λεχομένης, εἰωθέναι δὲ περὶ τὴν ἄκραν κάτω παταυλεῖν· οἱ δὲ ἄνω, τότε μὲν ἀτάκτως καὶ ταραχωδῶς ἐπεχομένων, ἡμᾶς δὲ περὶ πολὺ ἀγορᾶν ἀφορῶντες ἡσυχίους μένοντας, ἀλλὰ πανταχόθεν φόβων καὶ θορύβων ἀναπεπλησμένων, καταβαίνειν μὲν ἐ διενοοῦντο, κύκλῳ περὶ πανταχιλίους τὸ πλῆθος ὄντες· ἀκεπαλκημένοι δὲ F τὴν κίνδυνον ἄλλως παρυφασίζοντο Λυσανορίδαν· ἐκδεχόμενον γὰρ * ἡ τῆς ἡμέρας ἐκείνης· διὸ καὶ τότον μὲν ὕστερον, ὡς πυθανόμεθα, χρήμασιν ὀλίγοις ἐζημίωσαν τῶν Λακεδαιμονίων οἱ γέροντες· Ἑρμιππίδαν δὲ καὶ Ἄρκεσον ἀπέκτειναν εὐθὺς ἐν Κορίνθῳ λαβόντες, τὴν δὲ Καδμείαν ὑποσπόνδων ἀποδόντες ἡμῖν, ἀπήλλαττον μετὰ τῶν φρατιωτῶν.

E. 5. κάτω] Sic Anon. T. V. Vulgo, καὶ τῶν.

F. 2. Λυσανορίδαν—φρατιωτῶν] Verba illa ἐκ ὀλίγων—Ἄρκεσον, vulgo defiderata, ſumſi ex B. E. Reſtat lacuna παραμένειν γὰρ * ἡ τῆς ἡμέρας: quam nemo facile ita expleat, quin totius loci ordo præpoſterus maneat. Equidem hanc adhuc teneo collocationem ut verisimilem: — Λυσανορίδαν παραμένειν ἐναντίοντα· ἡμῶν δὲ κρατερῶς αὐτὸς πολιορκούντων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τέλος τὴν Καδμείαν ὑπόσπονδον παραδίδοντες ἡμῖν ἀπηλλάττοντο μετὰ τῶν φρατιωτῶν. Διὸ καὶ τότον μὲν ὕστερον, ὡς πυνθανόμεθα, χρήμασιν ἐκ ὀλίγοις ἐζημίωσαν τῶν Λακεδαιμονίων οἱ γέροντες. Ἑρμιππίδαν δὲ καὶ Ἄρκεσον ἀπέκτειναν εὐθὺς ἐν Κορίνθῳ λαβόντες. Verſionem non huic emendationi, ſed contextui accommodavi.

ores dicuntur, ſolitos circa arcem infra pernoctare. Qui arcem ſupra tenebant, his incompoſite et trepide accurrentibus, cum nos in foro yiderent nulljbi quieſcere, undique tumultus et ſtrepitus edi, de deſcendendo nullum iniverunt conſilium, quanquam erant numero ad quinquies mille: ſed metu periculi ſe continentes, Lyſanoridæ reditum ſe exſpectare prætexebant. Itaque hunc Spartani poſtea, ut audimus, magna pecunia multaverunt: Hermippidum et Arceſum Corinthi adepti ſtatim interfecerunt. Cadmeam autem nobis certo pacto inito reddiderunt, et præſidium abduxerunt.

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΦΥΓΗΣ.

Digitized by Google

Digitized by Google

599 ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΦΥΓΗΣ.

PLUTARCHI

DE

EXILIO.

α'. ΤΩΝ λόγων ἀρίστης ἡ βεβαιοτάτης, ὥσπερ τῶν φίλων, φασὶν εἶ) τὴς ὁ ταῖς συμφοραῖς παρόντας ὠφελίμως καὶ βοηθοῦντας. Ἐπεὶ παρεισί γε πολλοὶ καὶ προσφιλονείκως τοῖς ἐπταικόσιν, ἀλλὰ ἀχρήστως, μᾶλλον δὲ βλαβερῶς· καθάπερ ἀκόλυμβοι νηχομένοις ἐπιχειροῦντες βοηθεῖν, περιπλεκόμενοι καὶ συγκε-

B. 3. συγκαταδύοντες] G. συγκαταδύντες. Forte corrigendum, συγκαταδύντες.

I. QUOD de amicis dicitur, idem etiam de oratione recte uſurpatur, eam eſſe optimam atque fidiſſimam, quæ rebus adverſis utiliter adeſt, auxiliumque ſuggerit. Nam multi eſſe præſto ſolent calamitate aliqua ictis, cumque his colloqui, ſed inutiliter, atque adeo damnoſe: ſicut natare neſcientes, dum in aquis demergi incipientibus conantur opem ferre, iiſque complexu nectuntur, una e-

Digitized by Google

ταδύνοντες. Δεῖ δὲ τὸν ὠφελοῦντα τῶν φίλων καὶ τῶν βοηθούντων λόγον, παρηγορίαν ἔχειν μὴ συμπαθείας τοῦ λυπουμένου· ὁ γὰρ συνδακρύοντων καὶ συνεπιθρηνούντων, ὥσπερ χορῶν τραγικῶν, οἱ τοῖς ἀβελτέροις, χρείαν ἔχομεν, ἀλλὰ παῤῥησιαζομένων, καὶ διδασκόντων ὅτι τὸ λυπεῖσθαι καὶ τὸ ταπεινὸν ἑαυτὸν, ὅτι παντὶ μὲν ἄχρηστόν ἐστι καὶ νόμιμον κενῶς καὶ ἀνοήτως, ὅπου δ' αὐτὰ τὰ πράγματα δίδωσιν ὑπὸ τοῦ λόγου φιλοφρονήσασθαι καὶ ἀναλυφθέντα πρὸς ἑαυτὸν εἰπεῖν, C

Οὐδὲν κατηφοῦς δεινὸν, ἂν μὴ αἰσχυνῇ,

κομψὴν γελοῖόν ἐστι, μὴ τῆς σαρκὸς πυνθάνεσθαι τί πέπονθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς εἰ ἄρα τὸ σύμπτωμα τοῦτο χείρων γέγονεν, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν συναχθομένοις καὶ συναγανακτοῦσι, διδασκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης.

β'. Ὅθεν αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς γινόμενοι περὶ τῶν συμπτωμάτων ὥσπερ φορτίων ἐκάστου τὸν θυμὸν ἐξετάζομεν. Τὸ μὲν γὰρ σῶμα πιέζεται τῷ τῶν βαρύνοντος

C. 10. θυμὸν ἐξετάζομεν] Forte, σαθμὸν ἐξετάζομεν.

tiam infra aquas deferuntur. Oportet autem ei qui in dolore est, orationem ab amicis adhiberi, non quæ assentetur, sed quæ consoletur. Quippe in rebus adversis non opus nobis est qui una nobiscum tragici in modum chori plorent atque lamententur, sed qui libere nos moneant, doceantque nos, quod cum aliis dolori indulgere, et animo concidere inutile sit atque futile et fatuum, tum, ubi res ipsæ ratione tractatæ atque ante oculos expositæ mouent te sic teipsum debere compellare,

Non facta tibi est, si dissimules, injuria:

nimis quam ridiculum est non carnem interrogare aliquidne ei acciderit, non animum an iste eum casus deteriorem fecerit, sed foris nobiscum dolentibus atque indignantibus magistris lugendi uti.

II. Itaque ipsi cum soli sumus, calamitatum tanquam onerum pondera examinemus cum animo nostro. Nam corpus premitur mole impo-

Digitized by Google

D ἄχθει, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς πεφύγμασι πολλάκις τὸ βάρος ἐξ αὑτῆς προστίθησιν. Ὁ λίθος φύσει σκληρός, ὁ χρύσαλλος φύσει ψυχρός ἐστιν, οὐκ ἔξωθεν ἑαυτῷ ταύτας τὰς ἀντιτυπίας ὑπιφέροντες καὶ τὰς πήξεις· φυγὰς δὲ καὶ ἀδοξίας καὶ τιμῶν ἀποβολὰς, ὥσπερ αὖ τἀναντία, στεφάνους καὶ ἀρχὰς καὶ προεδρίας, οὐ τῷ αὐτῶν φύσιν, ἀλλὰ τῷ ἡμετέραν κρίσιν μέτρον ἔχοντα τοῦ λυπεῖν καὶ εὐφραίνειν, ἔκαστος ἑαυτῷ κοῦφα καὶ βαρέα καὶ ῥᾴδια φέρειν ποιεῖ· καὶ τἀναντίον. Ἔξεστι δ' ἀκούειν τοῦ μὲν Πολυνείκους ἀποκρινομένου πρὸς τὸ ἐρώτημα τοῦτο,

E Τί τὸ στέρεσθαι πατρίδος; ἦ κακὸν μέγα;
Μέγιστον· ἴσην δ' ἐστὶ μείζον ἢ λόγῳ·

τοῦ δὲ Ἀλκμᾶνος, ὡς ὁ γράψας τὸ ὑπογραμμάτιον πεποίηκε,

Σάρδιες, ἀρχαῖος πατέρων νομὸς, εἰ μὲν ἐν ὑμῖν
Ἐτρεφόμην, κείλας ἢ τίς ἀνὴρ μακίλας

E. 5. Σάρδιες—Γύγεω] Ita libri editi et ſcripti; itaque nil mutavi niſi νόμος in νομάς: nec multo meliores ſunt lectiones exempli quod in Anthologia Cephalæ ſervatum eſt. Meziriącus non male, verſu tertio ῥῆσσεν, quarto εἰμὶ καλᾶς πολίτης.

ſita: animus plerumque a ſe gravitatem rebus adjicit. Lapis durus eſt, frigida glacies: ſuapte utrumque natura, non extrinſecus iſtis adſcitis ſuis qualitatibus. Sed exſilia, ignominias, honorum amiſſiones, contraque coronas, magiſtratus, primum in conſeſſu locum, quæ ut nobis vel gaudium vel mœſtitiam adferant, non in ipſorum eſt ſitum natura, ſed noſtro judicio iis modus præſcribitur: ea quivis noſtrum ſibi vel facilia tole-

ratu, vel difficilia ſuo arbitratu facit. Audire licet quid Polynices interrogatus,

Quid? patria carere num magnum eſt malum?

reſpondeat,

Eſt maximum, et re majus quam dici queat.

Sed cognoſce quid in diverſam ſententiam Alcman dixerit, ut quidam de eo hoc epigrammate expreſſit,

O mea, majorumque meorum, patria Sardes,
Mihi in te ſi obtigiſſet educarier:
Rumperem in aurata cava nunc ego tympana veſte,

Χρυσοφόρος, ἔῃσσων καλὸς τύμπανα· νῦν δέ μοι Ἀλκμὰν
Οὔνομα, καὶ Σπάρτας εἰμὶ πολίτης,
Καὶ μούσας ἰδὰν Ἑλλανίδας, αἵ με τυράννων
Θῆκαν Δασκύλεω πρείσσονα καὶ Γύγεω.

Τὸ γὰρ αὐτὸ πρᾶγμα τῷ μὲν εὐχρηστον ἡ δόξα, καθάπερ νόμισμα δόκιμον, τῷ δὲ δύχρηστον καὶ βλαβερὸν ἐποίησεν.

γ'. Ἔστω δὲ δεινὸν, ὥσπερ οἱ πολλοὶ λέγουσι καὶ ᾄδουσιν, ἡ Φυγή. Καὶ γὰρ τῶν βρωμάτων πικρὰ πολλὰ καὶ δριμέα καὶ δάκνοντα τῷ ἀληθοῦς ἕξιν· ἀλλὰ μιγνύντες αὐτοῖς ἔνια τῶν γλυκέων καὶ πεπόνων, τῷ ἀηδίαν ἀφαιρούμθα. Ἐπὶ δὲ καὶ χρώματα λυπηρὰ τῇ ὄψει, πρὸς ἃ γίνεται τὸ συγχεῖσθαι καὶ μαραυγεῖν ἀμβλὺ σκληρότητα καὶ βίαν ἀνίκητον· εἰ τοίνυν ἅμα τῆς δυχρηστίας ἐκείνης ἐμίξαμθ ἢ σκιὰν αὐτοῖς, ἢ ἧμιν ἀποστρέψαμθ ὅπῃ π τῶν χλοερῶν καὶ πεπόνων, τοῦτο ἔξεστι ποιεῖν καὶ πρὸς τὰ συμπώματα, κερασπύκας, αὐτοῖς τὰ χρήσιμα καὶ φιλάνθρωπα τῶν νυνί σοι παρόντων, εὐπο-

F. 7. τῷ μὲν—τῷ δὲ] Sic Pol. Jannot. Jun. Mez.

Magnæ ſacerdos matris, aut fœdus ſpado,
Alcmanem nunc me Lacedæmon nomine civem
Agnoſcit, eruditum Graiis litteris:
Quæ me non paulo veſtris fecere tyrannis
Præſtantiorem, ſeu Gyge, ſive Daſcyle.

Ita eandem rem numiſmatis inſtar vel utilem vel damnoſam redigit opinio.

III. Eſto tamen, ut multi dicunt atque cantant, Exſilium res gravis atque dura. Atqui multi ſunt cibi amari et acres, mordenteſque palatum, aut linguam vellicantes: quibus tamen dum dulcia quædam et grata admiſcemus, id quod offendebat adimitur. Sunt et colores aſpectu moleſti, ad quos ob vehementiam nimiamque vim oculorum acies confunditur et hebetatur. Quod ſi pro remedio iis adjicere ſolemus umbras, aut avertere oculos ad viridia et jucundum habentia colorem: idem hoc facere potes in tuo caſu, ut cum eo temperes quæ tibi in præſentia commoditates adſunt atque oblectamenta, di-

Digitized by Google

ρίαν, φίλους, ἀπεγγυσούλω, τὸ μηδὲν ἐνδεῖν τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὸν βίον. Οὐ γὰρ οἶμαι πολλοὺς εἶ) Σαρδιανῶν οἱ μὴ τὰ σὰ πράγματα καὶ μετὰ φυγῆς μᾶλλον ἐθελήσουσιν αὐτοῖς ὑπάρχειν, καὶ ἀγαπήσουσιν ἐπὶ ξένης οὕτω διάγοντες, ἢ, καθάπερ οἱ κοχλίαι τοῖς ὀστράκοις συμφυεῖς ὄντες, ἄλλο δὲ μηδὲν ἀγαθὸν ἔχοντες, τῆ οἴκοι μετέχειν ἀλύπως.

Β Δ'. Ὥσπερ οὖν ἐν κωμῳδίᾳ τις ἠτυχηκότα φίλον θαρρεῖν καὶ τῇ τύχῃ ἀμύνεσθαι παρακελῶν, ἐρωτᾷ τίνα τρόπον, ἀποκρίνεται, Φιλοσόφως· οὕτω καὶ ἡμεῖς αὐτῷ ἀμυνώμεθα φιλοσοφοῦντες ἀξίως·

Τὸν Δία δὲ πῶς ὄντα; τὸν βορέαν δὲ πῶς;

πῦρ ζητοῦμεν, βαλανεῖον, ἱμάτιον, στέγην· καὶ γὰρ οὐχ ὑόμενοι καθήμεθα, οὐδὲ κλαίομεν. Καὶ σοὶ τοίνυν παρ' ἐντινασῖν ὅτι τὸ κατεψυγμένον τοῦτο τοῦ βίου μέρος ἀναζωπυρεῖν καὶ ἀναθάλπειν, ἑτέρων βοηθημάτων μὴ δεόμε-

A. 6. ἐνδεῖν] Ita Xyl. Mez. E. G. Vulgo, ἐνδεῖ.
B. 7. Τὸν Δία] Ut Senarium ab reliqua oratione distinguit Mez.

vitiæ, puta, amici, otium et quod nulla res ad vitam neceſſaria tibi deeſt. Paucos enim Sardianos puto eſſe, qui non malint cum tuis fortunis etiam extorres eſſe optimeque ſecum actum putare, ſi ita potius apud exteros iis detur vivere, quam domo affixos, teſtudinis inſtar, nihil habere boni quo abſque moleſtia perfrui poſſint.

IV. Quemadmodum ergo in comœdia quidam amicum fortunæ iniquitate læſum bono animo eſſe, fortunamque ulciſci jubet, quærentique quonam id facere modo poſſet, *Philoſophice* faciendum reſpondet: ita et nos eam, ut dignum eſt nobis, *philoſophice* ulciſcamur. Quid enim? quomodo pluviarum et Aquilonis injurias defendimus? non equidem ſedemus pluvia vel Borea incidente, aut flemus, ſed ignem, balneum, veſtem, tectum quærimus. Tibi vero ita, ut non facile ulli alteri, hanc vitæ quaſi occupatam frigore partem datum eſt refocillare, atque recalefacere:

Digitized by Google

νον, ἀλλὰ χρώμενον εὐλογίστως τοῖς παροῦσιν. Αἱ μὲν γὰρ ἰατρικαὶ σικύαι τὸ φαυλότατον ἐκ τοῦ σώματος C
ἀναλαμβάνουσαι, κουφίζουσι καὶ σώζουσι τὸ λοιπόν· οἱ δὲ φιλόλυποι καὶ φιλαίτιοι πρὸς τὰ χείριστα τῶν ἰδίων συνάγειν ἀεὶ καὶ διαλογίζεσθαι καὶ προσπεπλεγμένας τοῖς ἀνιαροῖς, ἄχρηστα καὶ τὰ χρήσιμα ποιοῦσιν ἑαυτοῖς, ἐν ᾧ μάλιστα χαιρῷ βοηθεῖν πέφυκε. Τὰς γὰρ δοιὰς πίθους, ὦ φίλε, ὃς Ὅμηρος ἔφη κηρῶν ἐμπλείους ἐν ὀροφῷ κεῖσθαι, τὸν μὲν D
ἀγαθῶν, τὸν δὲ φαύλων, οὐχ ὁ Ζεὺς ταμιεύων κάθηται, καὶ μεθιεὶς τοῖς μὲν ἵππια καὶ μεμιγμένα, τοῖς δὲ ἄκρατα ῥεύματα τῶν κακῶν· ἀλλὰ ἡμῶν αὐτῶν οἱ μὲν νῦν ἔχοντες ἐκ τῶν ἀγαθῶν τοῖς κακοῖς ἐπαρυτόμενοι τὸν βίον ποιοῦσιν ἡδὺν καὶ ποτιμώτερον· τοῖς δὲ πολλοῖς ὥσπερ ἠθμοῖς ἐμμένει καὶ προσίσχεται τὰ φαυλόχολα, τῶν βελτιόνων ὑπεκρεόντων.

ε'. Διὸ κἂν ἀληθῶς κακῷ τινὶ καὶ λυπηρῷ προσπέ-

C. 1. σώματος] αἵματος, Pol. Jannot.

non qui indigeas adminiculis externis, ſed ut rationi convenienter utaris iis quæ tibi parata ſunt. Nam cucurbitulæ medicorum humorem e corpore peſſimum ad ſe trahentes, allevant et ſervant reliquum: qui vero ægritudini animi nimis ſunt dediti, ii dum peſſima quæque ſuarum rerum conquirunt, de iis ſecum ſoli diſputant, inhærentque iis unde ad ipſos moleſtia pervenit, ii etiam ea, ex quibus utilitatem capere poterant, inutilia ſibi reddunt. Quo quidem tempore potiſſimum iis opitulandum eſt. Duobus enim iſtis doliis, quæ fatalium eventuum plena Homerus in cœlo ait jacere, non Jupiter promus adſidet, ut aliis lenia et temperata, aliis ſincera malorum exhibeat fluenta: ſed noſtrum unuſquiſque, ſi ſapimus, haurientes de bonis quo mala temperemus, vitam facimus jucundiorem et tolerabiliorem: cæteris tanquam colis aut cribris intus manent atque inhærent, optimis per foramina aut rimas ejectis.

V. Quapropter, ſi in veram aliquam incidimus cala-

Digitized by Google

σωμεν, ἐπάγεσθαι δεῖ τὸ ἱλαρὸν καὶ τὸ εὔθυμον ἐκ τῶν
ὑπαρχόντων καὶ ὑπολειπομένων ἀγαθῶν, τῷ οἰκείῳ
τὸ ἀλλότριον ἐκλεαίνοντας· ὧν δὲ ἡ φύσις οὐδὲν ἔχει
κακόν, ἀλλὰ ὅλον καὶ πᾶν τὸ λυπῶν ἐκ κενῆς δόξης
E ἀναπέπλασται, τούτων δεῖ, καθάπερ τοῖς δεδοικόσι τὰ
προσωπεῖα παιδίοις, ἐγγὺς καὶ ὑπὸ χεῖρα ποιοῦν-
τες καὶ ἀναστρέφοντες ἐξιζομεν καταφρονεῖν, ὅτως ἐγγὺς
ἀπομένους καὶ συνεῤῥιδόντας τὸν λογισμόν, τὸ σαθρὸν καὶ
τὸ κενὸν καὶ τετραγωδημένον ἀποκαλύπτειν. Οἷόν ἐστιν ἡ
νῦν σοι παροῦσα κατάστασις ἐκ τῆς νομιζομένης πατρί-
δος. Φύσει γὰρ οὐκ ἔστι πατρὶς, ὥσπερ οὐδὲ οἶκος, οὐδὲ
ἀγρὸς, οὐδὲ χαλκεῖον, ὡς Ἀρίστων ἔλεγεν, οὐδὲ ἰατρεῖον·
ἀλλὰ γίνεται, μᾶλλον δὲ ὀνομάζεται καὶ καλεῖται τούτων
F ἕκαστον ἀεὶ πρὸς τὸν οἰκοῦντα καὶ χρώμενον. Ὁ γὰρ ἄν-
θρωπος, ἧ φησιν ὁ Πλάτων, φυτὸν οὐκ ἔγγειον οὐδὲ ἀ-
κίνητον, ἀλλ' ὑράνιόν ἐστιν, ὥσπερ ἐκ ῥίζης τὸ σῶμα τῆς

E. 6. κατάστασις] Legendum μετάστασις. Xyl.

mitatem, id quod ad hilaritatem animique tranquillitatem facit, ex iis quæ in noſtra ſunt poteſtate arceſſere debemus, et bonorum quæ nobis adhuc ſuperſunt conſideratione aliunde oblatum incommodum mitigare. Ubi vero in ipſa re nihil ineſt mali, ſed omnis dolor inanis opinionis errore conflictus eſt, ibi quemadmodum larvas pueris metuentibus propius adhibemus retectas, inque manus tradimus, ut aduſueſcant eas contemnere: ita nos quoque rationis lumine propius admoto detegemus quidquid præter rem putridum, vanum, et tragice inflatum nobis objicitur. Talis autem eſt tua e patria, quam putas, nunc tibi imperata commigratio. Natura enim patriam nullam cuiquam fecit, ut neque domum, neque agrum, neque æraria, ut Ariſton dicebat, neque medicam officinam: ſed fit, aut potius nominatur horum unumquodque quovis tempore ab eo qui poſſidet et utitur. Quippe homo, ſi Platoni credimus, planta eſt non terræ infixa aut immobilis, ſed cœleſtis, cujus

Digitized by Google

κεφαλῆς ὀρθὸν ἰσώσης, ὡς τὸν ὄφιν ἀνεγραμμένον. Ὅθεν ὁ μὲν Ἡρακλῆς εἶπεν,

Ἀργεῖος, ἢ Θηβαῖος· οὐ γὰρ εὔχομαι
Μιᾶς· ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων, πατρίς·

ὁ δὲ Σωκράτης βέλτιον, οὐκ Ἀθηναῖος οὐδὲ Ἕλλην ἀλλὰ κόσμιος εἶναι φήσας, ὡς ἄν τις Ῥόδιος εἴπεν, ἢ Κορίνθιος· ὅτι μηδὲ Σουνίῳ μηδὲ Ταινάρῳ μηδὲ τοῖς Κεραυ- 601
νίοις ἐκέκλειστεν ἑαυτόν.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τὸν δ' ἄπειρον αἰθέρα,
Καὶ γῆν περιξ ἔχουθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;

οὗτοι τῆς πατρίδος ἡμῶν ὅροι εἰσί, καὶ οὐδεὶς οὔτε φυγὰς ἐν τούτοις οὔτε ξένος, οὔτε ἀλλοδαπός, ὅπου τὸ αὐτὸ πῦρ, ὕδωρ, ἀήρ, ἄρχοντες οἱ αὐτοὶ καὶ δικασταὶ καὶ στρατάνεις, ἥλιος, σελήνη, φωσφόρος· οἱ αὐτοὶ νόμοι πᾶσι, ὑφ' ἑνὸς τάγματος καὶ μιᾶς ἡγεμονίας τροπαὶ βόρειοι,

F. 5. ὁ μὲν Ἡρακλῆς] Stob. Tit. xxxviii. p. 230, εὖ μὲν ὁ Ἡρακλῆς. Latinos verſus pro Xylandreis Grotianos expoſui.

F. 9. ὡς ἄν τις—ἑαυτόν] Subeſt quid corruptelæ vel certe obſcuritatis. Latina dedi pro Xylandreis mea, niſi vera, probabiliora tamen illis.

A. 4. ἔχουθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις] Ita Xyl. Jannot. Mez. Vulgo, ἔχοντα ὑγραῖς ἀγκάλαις.

tanquam e radice caput ſurſum erectum in cœlum dirigatur. Inde eſt quod Hercules dixit,

Argivus, aut Thebanus? Haud unam mihi
Adſcribo: patria eſt Graia qua tellus patet.

Et Socrates melius, qui non Athenienſem, non Græcum, ſed Mundanum (ſeu mundi civem) ſe eſſe dixit, quomodo Rhodius aut Corinthius aliquis diceretur: neque enim ſe incluſerat Sunio, Tænaro, aut Cerauniis montibus.

Vides ſublime fuſum immoderatum æthera,
Qui tenero terram circumvectu amplectitur?

iſti patriæ noſtræ ſunt termini, neque hic quiſquam exſul, hoſpes, peregrinus eſt, ubi idem ignis, aqua, aer, ubi iidem gubernatores atque diſpenſatores, Sol, Luna, Lucifer, ubi eædem omnibus leges, ſub eodem magiſtratu, ſol-

Digitized by Google

τροπαὶ νότιοι, ἰσημερία, πλειὰς, ἀρκτοῦρος, ὧραι σπόρων,
B ὧραι φυτειῶν· εἷς δὲ βασιλεὺς καὶ ἄρχων, θεὸς, ἀρχήν
τε καὶ μέσα καὶ τελευτὴν ἔχων τῶν παντὸς, εὐθείᾳ πε-
ραίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος· τῷ δὲ ἕπεται Δίκη τ'
ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρὸς, ἣν χρώμεθα πάν-
τες ἄνθρωποι φύσει πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὥσπερ πο-
λίτας.

ς'. Τὸ δὲ σε μὴ κατοικεῖν Σάρδεις, ὅθεν ὅσιν· οὐδὲ
γὰρ Ἀθηναῖοι πάντες καλοῦσι Κολυτὸν, οὐδὲ Κορίν-
θιοι Κράνειον, οὐδὲ Πιτάνην Λάκωνες· ἆρα οὖν ξένοι καὶ
ἀπόλιδες εἰσὶν Ἀθηναίων οἱ μεταστάντες ἐκ Μελίτης
εἰς Διωμίδα, ὅπου καὶ μῆνα Μεταγειτνιῶνα καὶ θυσίαν
ἐπώνυμον ἄγουσι τῷ μετοικισμῷ τὰ Μεταγείτνια, ἢ πρὸς
C ἑτέρους γειτνίασιν εὐκόλως καὶ ἱλαρῶς ἀποδεχόμενοι καὶ
φέροντες; οὐκ ἂν εἴποις. Τί οὖν τῆς οἰκουμένης μέρος
ἢ τῆς γῆς ἁπάσης ἕτερον ἑτέρου μακρὰν ὅσον, ὃν ὑπο-
δεικνύουσιν οἱ μαθηματικοὶ σημεῖον λόγον ἔχουσαν ἀφιστα-

stitium æstivum, bruma, æquinoctium, Pleias, Arcturus, tempora serendi, tempora plantandi, ubi unus rex et princeps deus, principium, medium, finemque complexus Universi recta pergit, et secundum naturam circumiens: hunc comitatur Justitia ultrix eorum qui divinam legem deseruerunt: hac omnes homines, natura, adversus omnes utuntur tanquam cives.

VI. Quod autem non habitas Sardibus, nihil est. Nam ne Athenienses quidem omnes Colyttum inhabitant, neque universi Corinthii Cranium, neque Pitanam Lacones. Ergone tibi peregrini atque extorres videbuntur Athenienses, qui ex Melita in Diomeam commigraverunt? Illi vero et mensem Metageitnionem appellarunt, et sacrificia Metageitnia peragunt, commigrationem in viciniam e suis sedibus, unde illis nomen, æquo hilarique animo ferentes. Quæ autem terræ pars ab altera longe potest distare, cum ipsam totam Mathematici demonstrent cum cœlo comparatam puncti loco esse? Nos au-

Digitized by Google

ταῦτα πρὸς τὸν ἀέρα; Ἀλλ' ἡμεῖς, ὥσπερ μύρμηκες ἢ μέλιτται, μυρμηκιᾶς μιᾶς ἢ κυψέλης ἐκπεσόντες ἀδημονοῦμεν καὶ ξενοπαθοῦμεν, οὐκ εἰδότες οἰκεῖα πάντα ποιεῖσθαι καὶ νομίζειν, ὥσπερ ἐστί. Καίτοι γελῶμεν τὴν ἀβελτηρίαν τοῦ φάσκοντος ἐν Ἀθήναις βελτίονα σελήνην εἶναι τῆς ἐν Κορίνθῳ· τέγκτον τινὰ τὸ αὐτὸ πάσχοντες, ὅταν ἀμφιγνοῶμεν ὅπῃ ξένης γενόμενοι τὴν γῆν, τὴν θάλατταν, τὸν ἀέρα, τὸν οὐρανόν, ὡς ἕτερα καὶ διαφέροντα τῶν οἰκείων. Ἡ μὲν γὰρ φύσις ἐλευθέρους ἡμᾶς καὶ ἀλύ- D μφους ἀφῆκεν· ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ συνδούμεθα ἑαυτούς, συστενοχωροῦμεν, ἐγκατοικοδομοῦμεν εἰς μικρὰ καὶ γλίσχρα συνελαύνομεν. Εἶτα τὸν μὲν Περσῶν βασιλέων καταγελῶμεν, ἔστι δὲ ἀληθές, ὅτι, τὸ τοῦ Χοάσπου μόνον ὕδωρ πίνοντες, ἄνυδρον αὐτοῖς τὴν ἄλλην ποιοῦσιν οἰκουμένην· ὅταν δὲ μεταστῶμεν εἰς ἕτερα χωρία, τὸν Κηφισὸν ὀλιγόμβιοι, καὶ τὸν Εὐρώταν ἢ τὸν Ταΰγετον ἢ τὸν Παρνασσὸν

C. 7. εἰδότες οἰκεῖα] Stob. et Damaſcen. MS. εἰδότες οὐδὲ μεμαθηκότες οἰκεῖα.

tem, inſtar formicarum aut apum, ſi ex uno nido aut alveari excidimus, in mœrore ſumus, et peregrinos nos eſſe factos ægre ferimus, ignari omnia, ut ſunt, noſtra putare atque uſurpare. Ridemus quidem eum, qui dixit meliorem Athenis eſſe Lunam quam Corinthi: et tamen idem quodammodo nobis evenit, cum extra patriam conſtituti, terram, mare, aërem, cœlum dubii conſideramus, tanquam diverſa ab iis quibus adſueveramus. Quippe natura nos liberos ſolutoſque dimittit: ipſi noſmet devincimus, in anguſtias concludimus, inque arctum compingimus. Ergo Perſarum reges ſubſannamus, qui, ſiquidem hoc vere narratur, ſolam Choaſpis aquam bibentes, totum reliquum orbem terrarum aquæ expertem ſibi faciunt: ipſi interim alio locorum tranſlati, Cephiſi, Eurotæ, Taygeti, Parnaſſive deſi-

Digitized by Google

ὑποθοῦντες, ἄπολιν καὶ ἀοίκητον αὐτοῖς τὴν οἰκουμένην ποιοῦμεν.

Ζ. Αἰγυπτίων μὲν οὖν οἱ δι' ὀργήν τινα τὴν χαλεπότητα τοῦ βασιλέως εἰς Αἰθιοπίαν μετοικιζόμενοι, πρὸς τοὺς δεομένους ἐπανελθεῖν ἐπὶ τέκνα καὶ γυναῖκας, ὑποδεικνύντες τὰ αἰδοῖα κυνικώτερον, οὔτε γάμων ἔφασαν οὔτε παίδων ἀπορήσειν, ἄχρις οὗ ταῦτα μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσιν· εὐπρεπέστερον δὲ ἴσως καὶ σεμνότερον εἰπεῖν, ὡς ὅπου τις ὅτῳ μετρίων πρὸς τὸν βίον εὐπορεῖν συμβέβηκεν, ἐνταῦθα οὔτος οὔτε ἄπολις, οὔτε ἀνέστιος, οὔτε ξένος ἐστί· μόνον ἔχειν δεῖ πρὸς τούτοις νοῦν καὶ λογισμόν, ὥσπερ ἄγκυραν κυβερνήτην ἵνα παντὶ χρῆσθαι λιμένι προσορμισθεὶς δύνηται. Πλοῦτον μὲν γὰρ ἀποβαλόντα, ῥᾴδιον οὐκ ἔστι καὶ ταχέως σωσαγαγεῖν· πατρὶς δὲ γενέσθαι πᾶσα πόλις εὐθὺς ἀνθρώπῳ χρηστῷ μεμαθηκότι, καὶ ῥίζας ἔχοντι πανταχοῦ ζῆν τε καὶ τρέφεσθαι καὶ παντὶ τόπῳ προσφυεῖς δυναμένας· οἵας εἶχε Θεμιστοκλῆς, οἵας Δημήτριος ὁ Φαληρεύς. Οὗτος μὲν γὰρ ὡς Ἀλεξαν-

derio mundum nobis ad habitandum non ſatis idoneum reddimus.

VII. Sane quidam Ægyptiorum ab offenſo et irato rege in Æthiopiam demigrantes, hortantibus ut ad liberos et uxores ſuas redirent, pudenda (caninum quidem ſatis hoc) oſtendentes reſponderunt, *Quandiu hæc ſecum eſſent habituri, neque uxores ipſis neque liberos deſore.* Honeſtius hoc et majori cum gravitate dixeris, Hominem ubicunque mediocriter ſuppeditabunt res ad vitam tolerandam neceſſariæ, neque urbe, neque lare carituram: tantum adſit mens et ratio, anchoræ et gubernatoris vice, ut quovis portu, ad quem delatus fuerit, uti poſſit. Ut enim divitiæ amiſſæ non facile aut celeriter poſſunt reparari: ita patria fit quævis urbs homini qui rebus uti poſſit, radiceſque habeat, quibus vivere ubique et ali, et adnaſci queat, quales habuit Themiſtocles, habuit Demetrius Phalereus. Hic enim poſtquam in exſilium fuit actus, Alexandreæ

Digitized by Google

δρεία μετὰ τὴν φυγὴν, πρῶτος ὢν τῶν Πτολεμαίου φίλων, ὃ μόνον αὐτὸς ἐν ἀφθόνοις διῆγεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις δωρεὰς ἔπεμπε. Θεμιστοκλῆς δὲ χορηγίᾳ βα- 603
σιλικῇ περιπαθούμενος εἰπεῖν λέγεται πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας, Ἀπολόμεθα ἂν, εἰ μὴ ἀπολόμεθα. Διὸ καὶ Διογένης ὁ Κύων πρὸς τὸν ἐπόντα, Συνωπεῖς σου φυγὴν οἱ Πόντιοι κατέγνωσαν, Ἐγὼ δὲ, εἶπεν, ἐκέλευον ἐν Πόντῳ μονὴν,

Ἄκραις ἐπὶ ῥηγμῖσιν Εὐξείνου Πόντου.

Στρατόνικος δὲ τὸν ἐν Σεριφῳ ξένον ἠρώτησεν, Ἐφ' ὅτῳ τῶν ἀδικημάτων φυγὴ τέθακται παρ' αὐτοῖς ὀφθίμιον· Ἀκούσας δ' ὅτι, Τοὺς ῥαδιουργοὺς φυγαδεύουσι, Τί οὖν, εἶπεν, οὐκ ἐραδιούργησας, ὅπως ἐκ τῆς γενοχωρίας ταύτης μεταστῇς; ὅπου φησὶν ὁ Κωμικὸς τὰ σῦκα ταῖς σφενδό- B
ναις τευτάσθαι, καὶ πάντα ἔχειν ὅσων δεῖ τὴν νῆσον.

η'. Ἂν γὰρ σκοπῇς ἄνευ κενῆς δόξης τὴν ἀλήθειαν, ὁ μίαν πόλιν ἔχων, ξένος ὀφθεὶς τῶν ἄλλων ἁπασῶν καὶ ἀλ-

B. 4. ὁ μίαν] Ita omnes libri, excepto Stephano et qui eum ſequuntur, ubi vitioſe exſtat ὁμοίαν.

primo inter Ptolemæi regis amicos loco, non ipſe modo vixit in abundantia rerum, ſed Athenienſibus etiam dona miſit. Themiſtocles cum regio ſumtu omnia ſuppeditarentur, ad uxorem et liberos dixiſſe fertur, *Periiſſemus niſi periiſſemus*. Ideo Diogenes etiam dicenti, Sinopenſes te exſilio e Ponto damnaverunt: reſpondit, *Et ego illos manſione in Ponto,*

Ad Euxini maris præcupta littora.

Stratonicus autem in Seripho ex hoſpite quæſivit, quodnam flagitium apud ipſos exſilio puniretur, reſpondentique, eos qui mala fraude egiſſent, *Cur*, inquit, *ergo non falſum committis, ut ex his anguſtiis emigres?* et tamen Comicus ibi ait ficus fundis dejici, omniaque habere neceſſaria inſulam.

VIII. Enimvero ſi ipſam veritatem remota inani opinione conſideres, qui uni urbi ſe addicit, is a reliquis omni-

Digitized by Google

λότερος. Οὐ γὰρ δοκεῖ καλὸν οὐδὲ δίκαιον εἶναι, καταλιπόντα τὴν ἑαυτοῦ, νέμειν ἑτέραν. Σπάρταν ἔλαχες, ταύτην κόσμει· κἂν ἄδοξος ᾖς, κἂν νοσώδης, κἂν ταραττόμενα φάσεσιν ὑφ' ἑαυτῆς ἢ πράγμασι μὴ ὑγιαίνουσιν. Οὗ δὲ ἡ τύχη τὴν ἰδίαν ἀφήρηται, τούτῳ δίδωσιν ἔχειν τὴν ἀρέσασαν. Τὸ γὰρ καλὸν ἐκεῖνο παράγγελμα τῶν
c Πυθαγορείων, Ἕλοῦ βίον ἄριστον, ἡδὺν δὲ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει, καὶ ταύτῃ σοφόν ὅτι καὶ χρήσιμον. Ἕλοῦ πόλιν τὴν ἀρίστην καὶ ἡδίστην, πατρίδα δὲ αὐτὴν ὁ χρόνος ποιήσει· καὶ πατρίδα μὴ θεμιτῶσαν, μὴ ἀνοχλοῦσαν, μὴ παρεστάτησαν, εἰσένεγκαι, πρέσβευσον εἰς Ῥώμην, ὑπόδεξαι τὸν ἡγεμόνα, λειτούργησον. Ἂν γὰρ τούτων τις μνημονεύῃ φρένας ἔχων καὶ μὴ παντάπασι τετυφωμένος, ἀρήσεται καὶ νῆσον οἰκεῖν φυγὰς γενόμενος, Γύαρον, ἢ Κίναρον σκληράν, ἄχαρπον, καὶ φυτεύεσθαι κακήν, οὐκ ἀγνώμων, οὐδὲ ἀδυ-

B. 6. νέμειν] Item in ſola Steph. et eam ſequentibus abeſt.
C. 8. σκληρὰν—κακὴν] Forte Poetæ Senarius.

bus eſt alienus, et peregrinus in iis. Non enim juſtum videtur, ſua relicta eum habitare aliam. Spartam nactus es, eam orna: etiamſi obſcura ſit, ſi morbis obnoxia, ſi ſeditionibus maliſque rebus turbetur. Cui vero ſuam urbem fortuna adimit, ei concedit habitare quam delegerit. Pulchrum enim illud Pythagoreorum præceptum, *Delige vitæ rationem optimam, ſuavem eam conſuetudo faciet:* etiam hic ſapienter poteſt uſurpari. Urbem delige optimam et tibi jucundiſſimam, patriam eam tibi tempus faciet, et quidem patriam, quæ te non diſtrahat occupationibus, non moleſta ſit interpellando, non jubeat modo Romam ire legatum, excipere modo præfectum, alias publica obire miniſteria. Quæ ſi quis memoria repetat non plane faſtu inflatus, ſua patria ejectus vel inſulam ſibi pro domicilio deliget, Gyaron, puta, aut Cinarum aſperam, ſterilem, atque cultu difficilem:

Digitized by Google

ἐμοὶ δὲ λέγων ἐκεῖνα τὰ τοῦ ποθὲν Σιμωνίδη γυναικῶν,

Ἴσχει δέ με πορφυρέας ἀλὸς ἀμφιταρασσομένας ὀρυγμαδός. D

ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τοῦ Φιλίππου λογιζόμενον· πεσὼν γὰρ ἐν παλαίστρᾳ, καὶ μεταγραφεὶς, ὡς εἶδε τοῦ σώματος τὸν τύπον, Ὦ Ἡράκλεις, εἶπεν, ὡς μικρῆς μέρους τῆς γῆς φύσει μετέχοντες, ὅλης ἐφιέμεθα τῆς οἰκουμένης.

Θ'. Οἴμαί σε τὴν Νάξον γεγονέναι θεατὴν, εἰ δὲ μὴ, τὴν Θυρίας σκόπελον πλησίον ὄσης· ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἐχώρει τὸν Ἐφιάλτην καὶ τὸν Ὦτον, αὕτη δὲ τοῦ Ὠρίωνος ἦν οἰκητήριον. Ὁ δὲ Ἀλκμαίων ἰλὺν νεοπαγῆ τοῦ Ἀχελῴου ποταμοῦ ἐπῴκησεν ὑποφεύγων τὰς Εὐμενίδας, ὡς οἱ ποιηταί λέγουσιν· ἐγὼ δὲ καὶ ἐκεῖνον οἶμαι φεύγοντα E πολιτικὰς ἀρχὰς καὶ φάσεις, καὶ συκοφαντίας ἐριννυώδεις, ἐλέσθαι βραχὺ χωρίον ἀπραγμόνως καὶ ἡσυχίᾳ κατοικεῖν. Τιβέριος δὲ Καῖσαρ ἐν Καπρέαις ἑπτὰ ἔτη δυσὶν μὲ-

D. 7. Θυρίας] Legendum γ' Τρίας; monuit L. Holſten. ad Steph. Byz. p. 337. ita enim ſcribere voluit, non Θ' Τρίης ut expreſſum legitur.

idque non animo æger, non lugens, neque iſta mulierum apud Simonidem uſurpans verba,

Tenet me purpurei maris
Fremitus circum exagitati.

Sed illud Philippi potius ſecum reputabit, qui cum aliquando in palæſtra cecidiſſet, poſtquam converſus in pulvere ſuam vidit imaginem, *Dii boni*, dixit, *univerſum terræ orbem appetimus, tam exigua terræ portione a natura nobis tributa!*

IX. Exiſtimo Naxum abs te ſpectatam, aut ſaltem Hyriam ei vicinam: atqui illa Otum et Ephialtem cepit, hæc Orionis fuit domicilium. Et Alcmæon in limo recens compacto quem Achelous aggeſſerat, ſedem poſuit, cum, ut eſt apud poëtas, Eumenides fugeret. Ego autem arbitror eum quoque civiles fugiſſe magiſtratus et ſeditiones furioſaſque calumnias, ac ſibi delegiſſe exiguam ſedem, ubi in otio tranquille viveret. Tiberius ſane Cæſar ſeptennium uſque ad mortem Capreis vixit, tanto-

Digitized by Google

χρι τελευτῆς· καὶ τὸ τῆς οἰκουμένης ἡγεμονικὸν ἱερὸν, ὥσπερ εἰς καρδίαν σωτηρίου, ὑδαμοῦ μετέστη τοσοῦτον χρόνον. Ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν αἱ τῆς ἡγεμονίας φροντίδες ὀπτεύομαι καὶ περιφερόμεναι πανταχόθεν, ὑ καθαρὰν παρεῖχον οὐδὲ ἀκύμονα τῷ νησιώτην ἡσυχίαν. Ὃς δὲ F ἔξεστιν εἰς μικρὰν ἀποβάντι νῆσον, οὐ μικρῶν ἀπηλλάχθαι κακῶν, ὅτος ἄθλιός ἐστι, μὴ περιαλῶν ἑαυτῷ τὰ Πινδαρικὰ, μηδὲ ἐπᾴδων πολλάκις,

Ἐλαφρὰν κυπάρισσον φιλέειν,
Ἐᾶν δὲ νομὸν Κρήτας παριδαίων·
Ἐμοὶ δ' ὀλίγον μὲν γᾶς δίδοται,
Ὀθνεῖα ἄδην, πενθέων δὲ ἐκ ἔλαχον ὐδὲ τασίων,

οὐδὲ περιταγμάτων ἡγεμονικῶν, οὐδὲ ὑπουργιῶν ἐν πολιτικαῖς χρείαις, καὶ λειτουργιῶν δυσπαραιτήτων.

ι'. Ὅπου γὰρ οὐ φαύλως δοκεῖ λέγειν ὁ Καλλίμαχος, τὸ,

Μὴ μετρεῖν χοίνῳ Περσίδι τὴν σοφίην,

ὅπου τὴν εὐδαιμονίαν χοίνοις καὶ ξεστάγλαις μετροῦντες,

F. 5. παριδαίων—ἄδην] Forte παριδαίων—ἀδρός: prius et Mez. monuit, et ita vertit Amiot. posterius etiam Reiskio placuit.

que tempore totius orbis terrarum imperii sacra in uno corde concluſa, locum nuſquam mutaverunt. Verum ei quidem curæ imperii circumfuſæ et undiquaque ingruentes, non conceſſerunt puram et tranquillam quietem inſularem. Cui vero licet in exiguam digreſſo inſulam non parvis liberari malis, is miſer eſt, ſi non ſecum Pindarica iſta loquitur, ac ſæpe cantillat,

Amabo levem cupreſſum,
Omiſſis Cretæ paſcuis
Terræ mihi datum eſt parum:
Careo interim doloribus:

et vero abſunt ſeditiones, mandata principum, miniſteria publica, et officia difficulter excuſanda.

X. Si enim recte dixit Callimachus, *Non debere nos ſapientiam ſchæno Perſica metiri*, cur beatitatem ſchœnis aut paraſangis metientes, ſi inſulam

ἐὰν νῆσον οἰκῶμεν διακοσίων σταδίων, ἀλλὰ μὴ τεσσάρων 603
ἡμερῶν, ὥσπερ ἡ Σικελία, περίπλουν ἔχουσαν, ὀδυνᾶν ἑαυτοὺς καὶ θρηνεῖν ὀφείλομεν ὡς κακοδαιμονοῦντες; Τί γὰρ ἡ πλατεῖα χώρα πρὸς τὸν ἄλυπον βίον; οὐκ ἀκούεις τοῦ Ταντάλου λέγοντος ἐν τῇ τραγῳδίᾳ,

Σπείρω δ' ἄρουραν δώδεκα ἡμερῶν ὁδόν,
Βερεκύνθια χῶρον, ———

εἶτα μετ' ὀλίγον λέγοντος,

Θυμὸς δέ μοὐ' ἀμὸς ἐραννῷ κυρῶν ἄνω,
Ἔραζε πίπτει, καί μι προσφωνεῖ τάδε,
Γίνωσκε τἀνθρώπεια μὴ σέβειν ἄγαν.

Ὁ δὲ Ναυσίθοος τὴν εὐρύχωρον Ὑπέρειαν καταλιπὼν διὰ τὸ γειτνιᾶν τοὺς Κύκλωπας αὐτῇ, καὶ μεταλὰς εἰς νῆσον,

——— ἰκὰς ἄλλων ἀλφηστάων,

καὶ κατοικῶν ἀνεπίμικτος

Ἀνθρώπων ἀπάνευθε, πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,

τὸν ἥδιστον παρεσκεύασε βίον τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις. Τὰς

B. 1. ἄλλων] Malim ἀνδρῶν ut exempla Homer. Od. ζ. 8.

incoleremus ducenti ſtadiorum, non ut Sicilia quatridui ambitu contentam, deplorabimus noſmet tanquam infelices? Quid enim confert loci amplitudo ad moleſtiæ vacuitatem? Non audis quid in tragœdia dicat Tantalus,

Bis ſex dierum menſura conſero ego agros,
Berecynthia arva.—

ac paulo poſt dicentem,

Animus meus ſurſum uſque evellus ad polum,
Decidit humi, et me ſic videtur alloqui,
" Diſce haud nimis magni facere mortalia."

Et Nauſithous amplam ſpatiis Hypereian deſerens quod vicini ei eſſent Cyclopes, in inſulam commigravit,

Quæ procul a reliquis mortalibus uſque remota,
Solaque in undoſi ſedes foret æquore ponti:

et evitatis aliorum hominum commerciis, ſuaviſſimam ſuis civibus vivendi rationem pa-

Digitized by Google

δὲ Κυκλάδας πρότερον μὲν οἱ Μίνω παῖδες, ὕστερον δὲ οἱ Κόδρου καὶ Νέλεω κατῴκησαν· ἐν αἷς ταυτῃ οἱ ἀνόητοι φυγάδες οἴονται κολάζεσθαι. Καίτοι ποία φυγαδικὴ νῆσος οὐκ ἔστι πλατυτέρα ἡ Σκιλλουντίας χώρας, ἐν ᾗ Ξενοφῶν μετὰ τῆς στρατείας τὸ λιπαρὸν ἔδαφος γῆρας; Ἡ δ' Ἀκαδημία, τετραλίνων ὀργυιῶν χωρίδιον ἐωνημένον, οἰκητήριον ἦν Πλάτωνος καὶ Ξενοκράτους καὶ Πολέμωνος, αὐτόθι σχολαζόντων καὶ καταβιούντων τὸν ἅπαντα χρόνον· c πλὴν μίαν ἡμέραν ἐν ᾗ Ξενοκράτης καθ' ἕκαστον ἔτος εἰς ἄστυ κατῄει Διονυσίων καινοῖς τραγῳδοῖς, ὀπτικομῶν, ὡς ἔφασαν, τῇ ἑορτῇ. Ἀριστοτέλει δὲ καὶ λελοιδόρηκε Θεόκριτος ὁ Χῖος, ὅτι τὴν παρὰ Φιλίππῳ καὶ Ἀλεξάνδρῳ δίαιταν ἀγαπήσας,

——— εἵλετο ναίειν
Ἀντ' Ἀκαδημείας Βορβόρου ἐν προχοαῖς.

ἔστι γὰρ ποταμὸς περὶ Πέλλαν· ὃν Μακεδόνες Βόρβορον καλοῦσι. Τὰς δὲ νήσους ὥσπερ ἐπίτηδες ὑμνῶν καὶ

ravit. Jam Cyclades insulas olim Minois filii, postea Codri et Nelei progenies inhabitaverunt: hodie in iis fatui exsules supplicium se perferre putant. Quanquam quæ tandem exsulibus destinata insula non est amplior Scilluntio prædio, in quo Xenophon post expeditionem illam nobilem præclare consenuit? Academia tribus drachmarum millibus emta, domicilium fuit Platonis, Xenocratis, Polemonis ibi disputantium ac totam ætatem conterentium: unica demta die, qua Xenocrates quotannis in Astu ivit Liberalibus, novis Tragœdis certantibus, ut, quod aiunt, condecoraret festivitatem. Aristoteli etiam exprobravit Theocritus Chius, quod Philippi et Alexandri convictum amans,

Spreta Academia, loca qua se Borborus amnis
Effundit posthac maluerit colere.

Est enim fluvius apud Pellam, qui Macedonibus dicitur Borborus: (cum Græce ea vox cœnum significet). Quid quod Homerus insulas nobis quasi ex professo prædicat at-

Digitized by Google

συνιζὰς ἡμῖν ὁ ποιητὴς,

Λῆμνον δ' εἰσαφίκανε πόλιν θείοιο Θόαντος.

καὶ,

Ὅσσον Λέσβος ἄνω μακάρων ἕδος ἐντὸς ἐέργει. D

καὶ,

Σκῦρον ἐλὼν αἰπεῖαν Ἐνυῆος πτολίεθρον,

καὶ,

Οἳ δ' ἐκ Δουλιχίοιο Ἐχινάων θ' ἱεράων
Νήσων, αἳ νάιουσι πέρην ἁλὸς Ἤλιδος ἄντα.

Καὶ τοὺς ὀπιφανῶν ἀνδρῶν νῆσον οἰκεῖν φασὶ τὸν θεοφιλέστατον Αἰόλον, τὸν σοφώτατον Ὀδυσσέα, τὸν ἀνδρειότατον Αἴαντα, τὸν φιλοξενώτατον Ἀλκίνουν.

ια'. Ὁ μὲν οὖν Ζήνων, πυθόμενος ὡς ἔπι λοιπὴν εἶχε ναῦν μίαν τῶν φορτίων καταπεπομφὼς ὑπὸ τῆς θαλάσσης, Εὖγε, εἶπεν, ὦ τύχη, ποιεῖς, εἰς τέλεια καὶ βίον φιλόσοφον συνελαύνουσα ἡμᾶς. Ἀνὴρ δὲ μὴ τετυφωμένος παντάπασι μηδὲ ὀχλομανῶν, οὐκ ἂν, οἶμαι, E

D. 1. μακάρων] Legendum Μάκαρος ex Homer. Il. Ω. 544. ut Mez. monuit ad Ovid. Ep. p. 262. T. I.

que celebrat,

Lemnum divini venit inde Thoantis in urbem.

item,

Et quæ Lesbus habet sedes præclara deorum.

et,

Scyron Enyei celsam cum cepimus urbem.

rursum,

At qui Dulichium sacras et Echinadas alto
Incoluere mari, claræ e regione jacentis
Elidis ——.

Ac de illustribus viris habitasse in insulis aiunt, diis charissimum Æolum, sapientissimum Ulyssem, fortissimum Ajacem, hospitalitatis laude clarissimum Alcinoum.

XI. Zeno, cum narratum ei esset, navim, quam unam reliquam habuerat, una cum mercibus esse a mari absorptam, *Bene*, inquit, *O fortuna, facis, in pallium me et vitam compellens philosophicam.* Homo autem non fastu tumens, neque plane insaniens turbæ hominum amore, non, puto, culpabit fortunam si ab ea in

Digitized by Google

τῷ τύχῃ μέμφαιτο συνελαυνόμενος εἰς νῆσον, ἀλλ' ἐπαινέσεται ὅτι τὸν πολὺ ἄλλῳ καὶ ῥέμβον ἑαυτῷ, καὶ πλάνας ἐν ἀποδημίαις, καὶ κινδύνους ἐν θαλάσσῃ, καὶ χορύβους ἐν ἀγορᾷ παρελοῦσα, μόνιμον καὶ γελαῖον καὶ ἀπερίσπαστον καὶ ἴδιον βίον ὡς ἀληθῶς δίδωσι, κέντρῳ γ' ἀφανίσματι παρειράμενα τὴν τῶν ἀναγκαίων χρείαν. Ποία γὰρ νῆσος οἰκίαν οὐκ ἔχει, πάπατον, λυπρὸν, ἰχθῦς, λαγωὸς, ἄγρα καὶ παιδιὰ ζῆσθαι βουλομένοις; τὸ μέγιστον, ἡσυχίας, ἧς διψῶσιν ἕτεροι, σοὶ πολλάκις τυχεῖν
F ἔνεστι· ἀλλὰ πετλεύοντας καὶ ἀποκρυπτομένους οἴκοι συκοφάνται καὶ πολυπράγμονες ἐξιχνεύοντες καὶ διώκοντες ἐκ τῶν παρατείων καὶ τῶν κήπων, εἰς ἀγορὰν καὶ εἰς αὐλὴν βίᾳ καταγουσιν· εἰς δὲ νῆσον οὐκ ἐνοχλῶν τις, οὐκ αὐτῶν, ἢ δανειζόμενος, οὐκ ἐγγυήσασθαι παρακαλῶν, οὐ συναρ-
604 χαιρεσιάσαι, δι' εὔνοιαν δὲ καὶ πόθον οἱ βέλτιστοι τῶν ἀναγκαίων καὶ οἰκείων πλέουσιν· ὁ δὲ ἄλλος βίος ἄσυλος

insulam aliquam detrudatur, sed gratias aget, quod ipsi multas istas molestias, vagosque errores, et jactationes peregrinationum, pericula navigationum, tumultusque forenses adimens, stabilem et quietam, otiosamque et suavissimam re vera vitam dederit, rerum necessariarum mensuram veluti circino describens. Quæ enim insula est, quæ non habeat domum, ambulationem, lavacrum, pisces, lepores, si quis venatione et animi oblectatione parum seria uti velit? Et quod est potissimum, quies, cujus sitis plerosque tenet, tibi plerumque in manu tua erit. Tesseris ludentes, et domi se occultantes, investigant sycophantæ et curiosi homines, consectanturque, et ex suburbanis, hortisque in forum et aulam vi pertrahunt: in insulam nemo interpellandi, petendi, æs alienum contrahendi, aut ad fidejussionem exorandi, vel comitiorum officia oratum, navigat: sed hoc faciunt necessariorum et familiarium optimus quisque, benevolentia et desiderio impulsus: reliquum vi-

Digitized by Google

καὶ ἱερὸς ἀνεῖται τῷ βεβουλημένῳ καὶ μεμαθηκότι χαλάζειν. Ὁ δὲ τὰς περιεχούσας ἔξω, καὶ τὸν βίον τὸ πλεῖστον ἐν πανδοκείοις καὶ πορθμίοις ἀναλίσκουσας εὐδαιμονίζων, ὅμοιός ἐστι τῷ τὰς πλάνητας οἰομένῳ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων θαττον ἄμεινον· καίτοι τῶν πλανήτων ἕκαστος ἐν μιᾷ σφαίρᾳ καθάπερ ἐν νήσῳ περιπολῶν, διαφυλάττει τὴν τάξιν· ἥλιος γὰρ οὐχ ὑπερβήσεται μέτρα· φησὶν ὁ Ἡράκλειτος· εἰ δὲ, μὴ ἐρινύες μιν δίκης ἐπίκουροι ἐξευρήσουσιν.

ιβ'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ φίλε, καὶ τὰ τοιαῦτα τοῖς ἐκείνοις λέγωμεν καὶ ἐκείνοις ἐπᾴδωμεν, οἷς εἰς ἅπαν ἀπφκισμένοις ἀνεπίμικτα ποιεῖ τὰ ἄλλα

Πόντος ἀλὰς, ὁ πολεῖς ἀέκοντας ἐρύκει·

σοὶ δὲ οὐχ ἑνὸς δεδομένου μόνον ἀλλὰ ἀπειρημένου τόπου, πασῶν ἐστιν ἐξουσία πόλεων ἡ μιᾶς κώλυσις. Ἀλλὰ μὴν τῷ, "Οὐκ ἄρχομαι, οὐδὲ βουλεύομαι, οὐδὲ "ἀγωνοθετῶμαι," ἂν ἀντιθῇς τὸ "Οὐ στασιάζομαι, οὐκ

tæ tanquam in asylo constituti et sacrosancti est ei, qui velit et didicerit liberali otio frui. At qui foris discurrentes, vitæque majorem partem in diversoriis publicis et teloniis consumentes beatos prædicant, similes sunt eorum qui planetas inerrantibus stellis meliore putant esse conditione. Et tamen unusquisque planetarum suo in orbe tanquam insula aliqua ita circumvertitur, ut suum servet ordinem. *Sol enim*, inquit Heraclitus, *nunquam suos fines transgredietur: si peccaverit, Furiæ eum Justitiæ adjutrices invenient.*

XII. Verum enimvero hæc, amice, his dicimus atque accinimus, quibus cum in insulam commigratum est, commercia cum aliis præcidit

Unda maris, multos invitos illa repellens

tibi, cum non sit unus adsignatus locus, sed uno prohibitum, dum uno interdicitur, omnium aliorum potestas est data. Porro autem his cogitationibus, *Non gero magistratum, non sum in senatu, non præmiorum in certaminibus sum arbiter*, si hæc opponas, *Non interfumus seditionibus, non*

Digitized by Google

" ἀναλίσκομεν, οὐδὲ παρεσπεύδομεν ἡγεμόνος
" οὐδὲ νεῶ μέλει ἡμῖν ὅστις ὁ κεκληρωμένος τιὼ ἐπαρ-
" χίαν ἐστὶν, εἰ ἀκρόχολος, εἰ ἐπαχθής." Ἀλλ' ἡμεῖς, καθάπερ Ἀρχίλοχος τῆς Θάσου τὰ καρποφόρα καὶ οἰνόπεδα παρορῶν, ἀφ' ὑψηλοῦ τινος ἀνώμαλον καὶ δύσβατον τιὼ νῆσον, εἰπών,

——τῇδε δὴ ὦν' ἵνα ῥάχις
Ἔρημον ὕλης ἀγρίας ἐπιστέφει,

ὕπου δὲ φυγῆς παρὰ μέρος ὃ ἄδοξον ἐνίοτε νομίζομεν, παρορῶμεν τὴν ἀπραγμοσύνην καὶ τὴν σχολὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Καίτοι τοὺς γε Περσῶν βασιλέας εὐμακαρίζουσιν, ὅταν Βαβυλῶνι τὸν χειμῶνα διάγωσιν, ὅταν δὲ Μηδίᾳ τὸ θέρος, ὅταν δὲ Σούσοις τὸ ἥδιστον τοῦ ἔαρος. Ἔξεστι δὴ καὶ τῷ μεθεστῶτι, μυστηρίοις μὲν Ἐλευσῖνι διατρίβειν, Διονυσίοις δὲ Ἄργει πανηγυρίζειν, Πυθίων ἀγομένων εἰς Δελφοὺς παρελθεῖν, Ἰσθμίων εἰς Κόρινθον, ἄν περ ᾖ φιλοθεώτερος· εἰ δὲ

B. 11. Ἀλλ' ἡμεῖς] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, ἀλλ' ὡς ἡμεῖς.

C. 11. *In* Ἄργει] Excidit ſupplementum ſententiæ, quæ ita deſiderat ſcribi, *in* ἄστει, Νεμείοις *in* Ἄργει. Majori etiam vitio tres Græco-Latinæ, *in* ἀρχῇ exhibent.

ſumtus facimus, non fores præfecti obſervamus, non curæ nobis eſt cui nunc provincia noſtra obtigerit, iracunduſne ſit an importunus. Sed quemadmodum Archilochus Thaſi inſulæ frugifera arva et vineta ſilentio prætermittens, eam ob aſperitatem et inæqualitatem traduxit, ita ſcribens,

—illa aſini dorſum velut
Stat, materie ſylveſtri prorſus obſita:

ſic nos exſilii unam partem acrius conſideramus, in qua eſt obſcuritas et ignominia, ab altera otium, quietem, et libertatem negligimus. At enim reges Perſarum eo nomine felices prædicant, quod hyemem Babylone, æſtatem in Media, Suſis ſuaviſſimum veris tempus exigerent. Licet vero exſuli myſteriorum tempore Eleuſine degere, Liberalibus Athenis, Nemeis Argi intereſſe, Pythiis Delphos, Iſthmiis Corinthum ſe conferre, ſiquidem ſpectaculis delectatur: ſin ve-

Digitized by Google

μὴ, σχολὴ, ἀδιάπτωτος, ἀνάγνωσις, ὕπνος ἀδιάλειπτος· τὸ D
τῶ Διογένους, Ἀριστοτέλης ἀρίστα, ὅταν δοκῇ Φιλίππῳ, Διογένης ὅσα Διογένει· μήτε πραγματείας, μήτε ἄρχοντος, μήτε ἡγεμόνος τὴν σωφροσύνην διαφθείροντος.

ιγ'. Διὰ τοῦτο τῶν φρονιμωτάτων καὶ σοφωτάτων ὀλίγους ἂν εὕροις ἐν ταῖς ἑαυτῶν πατρίσι κεκοιμημένους· οἱ δὲ πλεῖστοι μηδενὸς ἀναγκάζοντος, αὐτοὶ τὸ ἀγκύριον ἀφάμενοι, μεθωρμίσαντο τὸν βίον, καὶ μετέστησαν, οἱ μὲν εἰς Ἀθήνας, οἱ δὲ ἐξ Ἀθηνῶν. Τίς γὰρ εἴρηκε τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος ἐγκώμιον τοιοῦτον οἷον Εὐριπίδης;

Ἦ πρῶτα μὲν λεὼς οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν,
Αὐτόχθονες δ' ἔφυμεν· αἱ δ' ἄλλαι πόλεις E
Πεσσῶν ὁμοίως διαφορηθεῖσαι βολαῖς,
Ἄλλαι παρ' ἄλλων εἰσὶν ἐξαγώγιμοι.
Εἰ δὲ πάρεργον χρή τι κομπάσαι γύναι,
Οὐρανὸν ὑπὲρ γῆς ἔχομεν εὖ συγκεκραμένον·
Ἰὼ δ' οὔτ' ἄγαν πῦρ, οὔτε χεῖμα συμπιτνεῖ.
Ἃ δὲ Ἑλλὰς Ἀσία τε τρέφει κάλλιστα,

D. 7. αὐτοὶ] Sic Venet. Vulgo, αὐτό.
E. 7. Ἃ δὲ Ἑλλὰς—συνθηρεύομεν] Nil mutavi; quando nec codices Plutarchei quid mutabant. Probo Musgravium in priori versu corrigentem, Ἃ δ' Ἑλλὰς Ἀσίς τ' ἐκτρέφει κάλλις' ἀεί: in posteriore τῆς γῆς item probo, non item ἃ θηρεύομεν. T. III. p. 562.

ro, otium in manibus est, deambulatio, lectio, somnus absque interturbatione, Diogenis illud, *Prandet Aristoteles quando Philippo lubet, Diogenes quando Diogeni:* cum neque negotium, neque magistratus, neque præfectus victus rationem usitatam tibi interrumpat.

XIII. Ob hanc adeo causam paucos de prudentissimis et sapientissimis invenies in sua patria sepultos. Plerique nemine cogente revulsis anchoris vitæ navim ad alium portum applicuerunt, alii Athenas, alii ex Athenis. Quis enim ita patriam suam laudavit, ut Euripides, cujus hæc sunt?

Primum, nec inquilinus nos populus sumus,
Sed indigenæ, natique in hoc adeo solo e
Cum cæteræ urbes tesserarum instar citæ
Aliis aliæ cives mittant identidem.
Quod si quid extra propositum me femina
Jactare fertis, cæli in temperie optima
Tellurem apud nos ambit: haud æstus gravis
Nos urget: haud hyems gelu nimio premit.
Tum quidquid habet Asia, aut jucundum Græcia,

Digitized by Google

Τῆς γε δίκαιαν ἴχνεσι συνθηρεύομεν.

Ἀλλ' ὁ Τραῦλος γράψας εἰς Μακεδονίαν ᾤχετο, καὶ παρ' Ἀρχελάῳ κατεβίωσεν. Ἀκήκοας δ' ἐπῶν καὶ τοῦτο τὸ ἐπιγραμμάτιον,

F Αἰσχύλον Εὐφορίωνος Ἀθηναῖον τόδε κεύθει
Μνῆμα καταφθίμενον πυροφόροιο Γέλας.

καὶ γὰρ καὶ οὗτος εἰς Σικελίαν ἀπῆρε, καὶ Σιμωνίδης πρότερον. Τὸ δέ, "Ἡροδότου Ἁλικαρνασσέως ἱστορίης ἀπόδειξις ἥδε," πολλοὶ μεταγράφουσιν, "Ἡροδότου Θουρίου" μετῴκησε γὰρ εἰς Θουρίους, καὶ τῆς ἀποικίας ἐκείνος τῆς μετέσχε. Τὸ δὲ ἱερὸν καὶ δαιμόνιον,

Ἐν Μούσαις πνεῦμα, Φρυγίας κοσμήτορα μάχας

Ὅμηρον, οὐ τοῦτο πεποίηκε πολλαῖς ἀμφισβητήσιμον πόλεσιν, ὅτι μὴ μιᾶς ὄψιν ἐγκωμιαστής; Καὶ ξενίου Διὸς πολλαὶ τιμαὶ καὶ μεγάλαι.

ιδ'. Εἰ δέ φησί τις ὅτι δόξαν οὗτοι καὶ τιμὰς ἐθη-

E. 10. δι' ἐπῶν] Non placet. Malim δὲ ἔπους.
F. 6. Θούριος] Ita omnes libri, excepto Xyl. qui Θυρίους habet.

Hoc omne conſectamur genii gratia.

Et tamen is ipſe, qui hæc ſcripſit, in Macedoniam abiit, atque apud Archelaum vitæ reliquum exegit. Audiviſti, puto, etiam hoc Epigramma,

Æſchylus Euphorionis, Athenis natus,
in arvis
Frugiferi jacet hic poſt ſua fata Gelæ.

Nam et hic in Siciliam abiit, et ante eum Simonides. Tum illud, *Herodoti Halicarnaſſei hiſtoriæ editio hæc*, ſunt qui ſic ſcribant, *Herodoti Thurii.* Migravit enim Thurios, parſque fuit ejus coloniæ. Jam ſacrum illum et divinum Muſarum ſpiritum, Phrygiæ exornatorem pugnæ, Homerum, nonne hæc eſt cauſſa cur tam multæ urbes ſibi vindicare voluerint, quod non unam aliquam laudat? At Jovi quoque Hoſpitali multi habentur magnique honores.

XIV. Quod ſi quis dicat, iſtos gloriam et honores cap-

Digitized by Google

ρδιον, ὅπῃ τὰς σοφὰς ἐλθῇ, καὶ τὰς σοφὰς Ἀθήνησι σχολὰς καὶ ἀφιγμένας· ἀναπέμπασαι τὰς ἐν Λυκείῳ, τὰς ἐν Ἀκαδημίᾳ, τὴν Στοάν, τὸ Παλλάδιον, τὸ Ὠιδεῖον. Εἰ τὴν Περιπατητικὴν ἀσπάζῃ μάλιστα καὶ τεθαύμακας, Ἀριστοτέλης ἦν ὁ Σταγείρων· Θεόφραστος, ὁ Ἐρέσιος· Στράτων, ὁ Λαμψάκου· Γλύκων, ὁ Τρωάδος· Ἀρίστων ὁ Κέως· Κριτόλαος, Φασηλίτης. Εἰ τὴν Στωϊκὴν Ζήνων, Κιτιεύς· Κλεάνθης, Ἄσσιος· Χρύσιππος, Σολεύς· Διογένης, Βαβυλώνιος· Ἀντίπατρος, Ταρσεύς· ὁ δὲ Ἀθηναῖος Ἀρχίδημος εἰς τὴν Πάρθων μεταστὰς, ὁ Βαβυλῶνι Στωϊκὴν ἀφοδὸν ἀπέλιπε. Τίς οὖν τούτους ἐδίωξεν; οὐδείς· ἀλλ' αὐτοὶ διώκοντες ἡσυχίαν, ἣν ἐν πάνυ μέτεστιν οἴκοι τοῖς ἰδιώταις δόξαν ἢ δύναμιν ἔχουσι, τὰ μὲν ἄλλα λόγοις, τοῦτο δὲ ἔργοις ἡμᾶς διδάσκουσι. Καὶ γὰρ νῦν οἱ δοκιμώτατοι καὶ κράτιστοι ζῶσιν ὅπῃ ξένης, ἢ

A. 11. Ἐρέσιος] Sic Baſ. Alii aliter. Vulgo, Ἐφέσιος.

B. 6. τούτους] Sumſi a Stob. et Damaſceno MS. qui habent τούτους ἐδίωξεν οὐδείς. Vulgo, τοιούτους.

B. 9. τὰ μὲν ἄλλα] Forte, Καὶ τὰ μὲν ἄλλα—.

taſſe, ad Sapientes animum refer, ſapienteſque illas Athenienſium ſcholas et diſputationes tecum recenſe, Lycei, Academiæ, Stoæ, Palladii, Odei. Si Peripateticam reliquis præfers philoſophiam, Stageira patriam habuit Ariſtoteles, Ereſſum Theophraſtus, Lampſacum Straton, Troadem Glycon, Ceum Ariſton, Phaſelites fuit Critolaus. Si Stoicam probas: Citienſis erat Zeno, Cleanthes Aſius, Chryſippus Solenſis, Diogenes Babylonius, Antipater Tarſenſis: adeoque Athenienſis Archidemus ad Parthos abiit, ac Babylone Stoicæ ſcholæ ſucceſſionem reliquit. Quis autem illos extorres egit? Nemo: ſed ultro otium ſectantes honeſtum, quod non temere contingit iis qui in patria alicujus nominis ſunt aut potentia pollent, reliqua verbis, nos docuerunt hoc factis. Atque etiam hodie celeberrimi et præſtantiſſimi viri vivunt extra patriam, non indicto, ſed

Digitized by Google

μεταξαθέντες, ἀλλὰ μεταξάντες, οὐδὲ φυγαδευθέντες, ἀλλὰ φυγόντες αὐτοὶ τὰ πράγματα καὶ τὰς ἀσπασμοὺς καὶ ἀσχολίας ἃς αἱ πατρίδες φέρουσι. Καὶ γὰρ τοῖς παλαιοῖς, ὡς ἔοικεν, αἱ Μοῦσαι τὰ κάλλιστα τῶν συνταγμάτων ἐν δοκιμάσταις, Φυγὴν λαβοῦσαι συνεργὸν, ἐπετέλεσαν. Θουκυδίδης Ἀθηναῖος συνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐν Θράκῃ περὶ τὴν Σκαπτὴν ὕλην· Ξενοφῶν, ἐν Σκιλλοῦντι τῆς Ἠλείας· Φίλιστος ἐν Ἠπείρῳ· Τίμαιος ὁ Ταυρομενίτης, ἐν Ἀθήναις· Ἀνδροτίων Ἀθηναῖος, ἐν Μεγάροις· Βακχυλίδης ὁ ποιητὴς, ἐν Πελοποννήσῳ. Πάντες οὗτοι καὶ πλέονες ἄλλοι τὰ πατρίδων ἐκπεσόντες, οὐκ ἀπέγνωσαν, οὐδὲ ἔρριψαν ἑαυτοὺς, ἀλλ' ἐχρήσαντο ταῖς εὐφυίαις, ἐφόδιον πρὸς τῆς τύχης μὴ τὴν Φυγὴν λαβόντες, δι' ἣν παντοίων καὶ τεθνηκότες μνημονεύονται· τῶν δὲ ἐκβαλόντων καὶ χρησαμένων οὐδὲ εἷς λόγος οὐδενὸς ἀπολελείπται.

D. 7. ἀπολέλειπται] Sic E. G. Vulgo, ἀπολείπεται.

ultro ſuſcepto Exſilio: neque juſſi fugere, ſed ſponte ſua fugientes negotia, occupationes, moleſtias, quas patria adfert. Etenim Muſæ, quantum video, veteribus pulcherrima et nobiliſſima ſcripta ut componerent, exſilium pro adjumento adſumſerunt. Thucydides Athenienſis bellum Peloponneſiorum et Athenienſium conſcripſit in Thracia apud Scapten Hylen: Xenophon in Scillunte Elidis: Philiſtus in Epiro: Timæus Tauromenii in Sicilia natus, Athenis: Androtion Athenienſis Megaræ: Bacchylides poëta in Peloponneſo. Hi omnes, iiſque adhuc plures, patria ſua amiſſa non deſponderunt animos, neque ſeſe projecerunt, ſed bonitate ſuorum ingeniorum uſi, tanquam commeatum fortuna Exſilium ſuppeditante, apud omnes etiam poſt mortem fama ſunt celebri: neque eorum qui illos ejecerunt, ulla ullius a poſteris habetur ratio.

Digitized by Google

ιε'. Διὸ καὶ γελοῖός ἐστιν ὁ νομίζων ἀδοξίαν τῇ φυγῇ προστεῖναι. Τί λέγεις; ἄδοξός ἐστι Διογένης; ὃν ἰδὼν Ἀλέξανδρος ἐν ἡλίῳ καθήμενον, ἐπιστὰς ἠρώτησεν εἴ τινος δεῖται· τὸν δὲ μηδὲν ἄλλ' ἢ σμικρὸν ἀποσκοτίσαι κελεύσαντος· ἐκπλαγεὶς τὸ φρόνημα, πρὸς τοὺς φίλους ἔφη, Εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦμην, Διογένης ἂν ἤμην. Ἠδόξει δὲ Κάμιλλος ἐκ τῆς Ῥώμης ἐλαυνόμενος, ἢ δεύτερος κτίστης νεὼν ἀναγορεύεται; Καὶ μὴν Θεμιστοκλῆς ὁ τὴν ἐν τοῖς Ἕλλησι δόξαν φυγὼν ἀπέβαλεν, ἀλλὰ τὴν ἐν τοῖς βαρβάροις προσέλαβε. Καὶ φθονεῖς ἐστιν ὅστις ἀφιλότιμος, οὐδὲ ἀγεννὴς, ὃς μᾶλλον ἂν ἐβούλετο Λεωβάτης ὁ γραμματεὺς, ἢ Θεμιστοκλῆς ὁ φυγαδευθεὶς εἶναι· καὶ Κλώδιος ὁ ἐκβαλὼν, ἢ Κικέρων ὁ ἐκβληθεὶς· καὶ Ἀριστοφῶν ὁ κατηγορήσας, ἢ Τιμόθεος ὁ μεταστὰς ἐκ τῆς πατρίδος.

ις'. Ἀλλ' ἐπεὶ πολλοὺς τὰ τοῦ Εὐριπίδου κινεῖ δυνα-

XV. Quare is quidem ridiculus eſt, qui Exſilium putat cum ignominia conjunctum. Quid enim dices? Obſcurus fuit Diogenes? quem cum Alexander vidiſſet in Sole apricantem, et quæſiviſſet aliquane re indigerit: iſque reſpondiſſet, *Nulla, niſi ut paulum ſecedens Solis radios non intercipias:* miratus animi magnitudinem, amicis dixit, *Niſi Alexander eſſem, Diogenes vellem eſſe.* Obſcuruſne fuit Camillus Roma ejectus, qui nunc alter Romæ conditor dicitur? Et quidem Themiſtocles ſolum Græciæ coactus vertere, non amiſit partam apud Græcos gloriam, ſed apud Barbaros novam eſt adeptus. Neque adeo quiſquam eſt abjecto animo, qui non mallet eſſe Themiſtocles ejectus, quam Leobates qui de eo retulit ejiciendo: aut qui Clodius potius rogationem de Cicerone in exſilium mittendo ferens, quam Cicero exulare juſſus: vel Ariſtophon accuſator quam Timotheus patria extruſus.

XVI. Cæterum, quando multos verba Euripidis movent, qui vehementer accuſare

Digitized by Google

τῶς τῆς φυγῆς κατηγορεῖν δοκοῦντος, ἰδωμὲν ἃ λέγει καθ' ἕκαστον ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ἀποκρινόμενος,

Τί τὸ στέρεσθαι πατρίδος, ἢ κακὸν μέγα;
Μέγιστον· ἴργῳ δ' ἐστὶ μεῖζον ἢ λόγῳ.
Τίς ὁ τρόπος αὐτῦ; τί φυγάσι τὸ δυσχές;
Ἓν μὲ μέγιστον· οὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Δέλω τόδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἃ τις φρονεῖ.
606 Τὴν τ' κρατούντων ἀμαθίαν φέρειν χρεών.

Ταῦτα σοφῶς οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ ἀληθῶς ἀξιῦται. Πρῶτον μὲν γὰ ὁ δέλος τὸ μὴ λέγειν ἃ τις φρονεῖ, ἀλλὰ νῶν ἔχοντος ἀνδρὸς ἐν χρείᾳς καὶ σοφίσμασιν ἐκεμυθίας καὶ σιωπῆς δεομένοις· ὥσπερ αὐτὸς ἀλλαχόθι βέλτιον εἴρηκε,

Σιγᾶν δ' ὅπου δεῖ, κὴ λέγειν ἴν' ἀσφαλές.

Ἔπειτα τ' τ' κρατούντων ἀμαθίαν οὐχ ἥτλον οἴκοι μένοντας ἢ φεύγοντας ἀνάγκη φέρειν· ἀλλὰ μᾶλλον πολλάκις οἱ μένοντες τ' ἀπαλλαγέντων τὰς ἰσχύοντας ἐν πόλεσιν ἀδίκως καὶ συκοφαντεῖν ἢ βιάζεσθαι δεδίασι. Τὸ δὲ μέγισ-

A. 2. πρώτως] Sic E. et margo G. saltem melius vulgato πρῶτος.

Exsilium videtur, videamus quidnam ille singulatim dicat, interrogante et respondente introductis,

Jocasta. *Quid, patria carere num magnum est malum?*
Polynices. *Est maximum, et re majus, quam dici queat.*
Joc. *Modus exsilii quis est? quid exsulibus grave est?*
Pol. *Hoc maximum unum est, libertate quod carent.*
Joc. *Servile fane est, non dicere quod sentias.*
Pol. *Dominorum ad hæc oportet ferre insciti am.*

Hæc neque recte, neque vere concedi sibi ille postulat. Principio enim non servi hoc est, non dicere quod sentias, sed viri cordati, cum occasio et res silentium taciturnitatemve desiderant: quod ipse alio loco melius pronunciavit,

Tacere, ubi res poscit: cum tutum est, loqui.

Deinde dominorum, sive eorum penes quos potestas rerum est, insciti am non minus ii coguntur ferre, qui domi sunt, quam qui exsulant: imo illi metu calumniarum aut violentiæ magis plerumque tolerare istam coguntur. Illud

Digitized by Google

τον ἢ ἀτοπώτατον, εἰ παῤῥησίαν τοῦ φυγάδων ἀφαιρεῖ. B
Θαυμαστὸν δὲ εἰ Θεόδωρος ἀπαῤῥησίαστος ἦν, ὃς, Λυσιμάχου τοῦ βασιλέως εἰπόντος πρὸς αὐτὸν, Ἡ πατρίς σε τοιοῦτον ὄντα ἐξέβαλε; Ναὶ, εἶπε, μὴ δυναμένην φέρειν, ὥσπερ ἡ Σεμέλη τὸν Διόνυσον. Ἐπιδείξαντος δὲ αὐτῷ Τελεσφόρου τὸ γαλεάγρα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορωρυγμένου, καὶ πρὸς ἐκκομμένου τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν γλῶτταν ἐκτετμημένου, καὶ εἰπόντος, Οὕτως ἐγὼ θεραπεύω τοὺς κακῶς με ποιοῦντας. Τί δὲ, Διογένης οὐκ ἔσχε παῤῥησίαν; ὃς εἰς τὸ τοῦ Φιλίππου στρατόπεδον παρελθὼν ὀπτίκια μα- C
χούμενος ἐχώρει τοῖς Ἕλλησι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀναχθεὶς ὡς κατάσκοπος, Ναὶ κατάσκοπος, ἔφη, τῆς ἀπληστίας ἀφῖχθαι αὐτῆς καὶ τῆς ἀφροσύνης, ἥκοντος σὺν βραχεῖ χρῷ θησαυρεύσαι πρὸ τῆς ἡγεμονίας ἅμα καὶ τοῦ σώματος. Τί δέ; Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος, οὐκ ἐχρῆτο παῤῥησίᾳ πρὸς Ἀντίοχον, βασιλέα ὄντα, φυγὰς ὤν; ὁπτίκια χρῷ διδόντος ἐκέλευεν αὐτὸν ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις·

B. 9. πεῦσται] Excidit responsum Theodori.

vero graviſſimum eſt et abſurdiſſimum peccatum, exſulibus libertatem adimi. Mirum enim ſi dicendi libertas Theodoro Cyrenæo fuit ademta, qui, cum ei rex Lyſimachus diceret, Te talem patria ejicit? *Omnino*, reſpondit, *neque enim me ferre poterat, ſicut et Bacchum Semele ejecit, cum ferre nequiret amplius.* Cumque ei rex Teleſphorum oſtendiſſet, qui oculis, naribus, auribuſque mutilatus in cavea continebatur, ac diceret, Sic ego tracto eos qui mihi male faciunt: * Quid? An Diogeni libertas fuit ademta? qui cum in caſtra Philippi bellum Græcis inferentis veniſſet, eſſetque ad ipſum pro exploratore adductus, faſſus eſt ſe veniſſe exploratum Philippi inexplebilem avaritiam ac dementiam, qui eo iret, ut momento horæ de imperio ſuo atque etiam vita pugnæ aleam ſubiret. An vero Annibal non uſus eſt libertate dicendi adverſus Antiochum, exſul adverſus regem? quem cum oblata occaſione juſſiſſet hoſtes aggredi,

Digitized by Google

τῷ δὲ θυσιαμβύε καὶ τὰ σπλάγχνα κωλύειν φάσκοντος, ἐπετίμησεν, εἰπών, Σύ τι κρέας λέγεις ποιεῖς, ἢ τι νῦν ἔχων ἄνθρωπος. Ἀλλ' οὐδὲ γεωμετρῶν φυγὴ παρρησίαν, οὐδὲ γραμμικῶν ἀφαιρεῖται, περὶ ὧν ἴσασι καὶ μεμαθήκασι λεγομένων· πόθεν γε δὴ καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ τὸ ἀγεννὲς πανταχοῦ τὴν φωνὴν ἐμφράττει, τὴν γλῶτταν ἀποστρέφει, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ. Τὰ δ' ἑξῆς τοῦ Εὐριπίδου ποῖα πολά ἐστιν;

Αἱ δ' ἐλπίδες βόσκουσι φυγάδας, ὡς λόγος.
Καλοῖς βλίπουσί γ' ὄμμασιν, μέλλουσι δέ.

Καὶ τοῦτο τῆς ἀβελτηρίας ἔγκλημα μᾶλλον ἢ τῆς Φυγῆς ἐστιν. Οὐ γὰρ οἱ μαθόντες οὐδὲ ἐπιστάμενοι χρῆσθαι τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' οἱ ἀεὶ τοῦ μέλλοντος ἐκκρεμάμενοι, καὶ γλιχόμενοι τοῦ ἀπόντων, ὡς ἐπὶ ῥᾳδίας ἀφορέσῃ τῆς ἐλπίδος· κἂν μηδέποτε τοῦ τείχους ἐκτὸς προέλθωσι,

Φίλοι γὰρ πατρὸς καὶ ξένοι σ' ἐκ ὠφίλουν;
Εὖ πράσσει· τὰ φίλων δ' ἐδίν, ἢν τις δυσυχῇ.
Οὐδ' εὐγένειά σ' ἦρεν εἰς ὕψος μέγα;
Καιρὸν τὸ μὴ ἔχειν· τὸ γένος δ' ἐκ ἐβοσκέ μι.

isque mactata hoſtia negaret exta addicere, *Quid*, inquit, *tu carnem pluris facis, quam hominem prudentem?* Porro autem cum ſoli mutatio neque geometris neque litteratoribus libertatem adimat de rebus ſibi perceptis differendi: bonis atque honeſtis viris eam adimet? Enimvero futile ingenium ubique et vocem intercludit, et linguam pervertit, ſuffocat, ſilere cogit. Qualia vero ſunt quæ ſequuntur apud Euripidem?

Joc. *Spes anne paſcunt exſulem, ſuma ut refert?*

Pol. *Blando tuentes ore, ſed tarde nimis.*

Id crimen profecto ſtultitiæ potius intentetur, quam Exſilio. Qui enim non didicerunt, neque norunt rebus præſentibus recte uti, ii ſemper a futuris pendentes, et abſentia deſiderantes, ſpe tanquam rate feruntur atque fluctuant, etiam ſi nunquam extra muros prodeant.

Joc. *Patris juvere nil amici et hoſpites?*

Pol. *Felix vide ut ſis: nil miſeros iſti juvant.*

Joc. *Non nobilitas in altum te tua extulit?*

Pol. *Malum eſt habere nihil: me non aluit genus.*

Digitized by Google

Ταῦτα ἤδη ὁ ἀχάριστα τῶ Πολυνείκους, ἀτιμίαν μὲν εὐγενείας, ἀφιλίαν δὲ τῆς Φυγῆς κατηγορῶντος, ὃς ἀφ' ἡ εὐγένειαν ἠξιώθη μὲν φυγὰς ὢν γάμων βασιλικῶν· φίλων δὲ συμμαχίᾳ καὶ δυνάμει τοσαύτῃ περιαγμένος ἐστράτευσεν, ὡς αὐτὸς μικρὸν ὁμολογεῖ, F

Πολλοὶ Δαναῶν καὶ Μυκηναίων ἄκροι
Πάρεισι, λυπρὰν χάριν, ἀναγκαίαν δ' ἐμοὶ
Διδόντες.——

Ὅμοια δὲ καὶ τὰ τῆς μητρὸς ὀλοφυρομένης,

Ἐγὼ δέ σοι ἔτε πῦρ ἀνῆψα γόνιμον ἐν γάμοις,
Ἀνυμέναια δ' Ἰσμηνὸς ἐκηδεύθη
Λυτροφόρε χλιδᾶς.——

Ταύτῃ ἔδει χαίρειν καὶ ἀγαπᾶν πυθανομένῃ γάμους βασίλεια τηλικαῦτα τὸν υἱόν· ἡ δὲ θρηνοῦσα τ' οὐκ ἀναφθεῖσαν λαμπάδα καὶ τὸν οὐ θερμόντα λυτρὸν Ἰσμηνὸν, ὡς ὁ Ἄργει μήτε ὕδωρ τοῖς γαμοῦντων, μήτε 607
πῦρ ἐχόντων, τὰ τοῦ τύφου κακὰ καὶ τ' ἀβελτηρίας τῇ φυγῇ προστίθησιν.

ιζ'. Ἀλλ' ἐπονείδιστον ὁ φυγάς ἐστι; Παρά γε τοῖς

Hæc vero jam Polynices ingrate dicit, ignominiam nobilitati, amicorum inopiam Exſilio inſcribens, qui et ob generis ſplendorem exſul regiis eſt dignatus nuptiis, et amicorum ſociorumque tanta ſtipatus multitudine bellum ſuſcepit: quod ipſum ipſe paulo poſt ſic fatetur,

Multi Mycenæorum, multi principes
Danaorum et una nunc adſunt, mihi
gratiam
Dantes moleſtam hanc, qua mihi ſit per-
opus tamen.

Qualis vero eſt illa lamentatio matris,

Non ego tibi pro more in nuptiis
Facem ſuccendi, non lavacra mollia
Iſmenus præbuit tibi.

Enimvero gaudere debebat, ac gratiſſimum hoc habere, quod inaudiret filium in tanta regia habitare: illa vero non accenſam facem deplorans, et non ſuppeditatas ab Iſmeno aquas, quaſi vero Argis et aqua et ignis deeſſent nuptiis, faſtus et ſtoliditatis mala Exſilio appingit.

XVII. Attamen, inquies, exprobratur Exſuli Exſilium.

Digitized by Google

ἄφεσιν· οἱ καὶ τὸν πλωτὸν λοιδόρημα ποιοῦνται, καὶ τὸν φαλακρὸν, καὶ τὸν μικρὸν, καὶ, νὴ Δία, τὸ ξένον, καὶ τὸν μέτοικον. Ἀλλὰ μὴν οἱ μὴ τούτοις ὑποφερόμενοι θαυμάζουσι τοὺς ἀγαθοὺς, κἂν πένητες ὦσι, κἂν ξένοι, κἂν φυγάδες. Ἀλλ' οὐχ ὁρῶμεν ὥσπερ τὸν Παρθενῶνα καὶ τὸ Ἐλευσίνιον, οὕτω καὶ τὸ Θησεῖον ἅπασι προσκυνοῦντας; Καὶ μὴν ἔφυγε Θησεὺς ἐξ Ἀθηνῶν, δι' ὃν οἰκοῦσι νεῶ εἰς Ἀθήνας ἄνθρωποι, καὶ πόλιν ἀπέβαλεν ἣν οὐκ
B ἔσχεν, ἀλλ' αὐτὸς ἐποίησε. Τῇ δὲ Ἐλευσῖνι τί λείπεται καλόν, ἂν αἰσχυνώμεθα τὸν Εὔμολπον, ὃς οὐκ Θρᾴκης μεταστὰς ἐμύησε καὶ μυεῖ τοὺς Ἕλληνας; Κόδρος δὲ τίνος ὢν ἐβασίλευσεν; ὁ Μελάνθου φυγάδος ἐκ Μεσσήνης; Τὸ δὲ τοῦ Ἀντισθένους οὐκ ἐπαινεῖς; ὃς τὸ εἰπόντα ὅτι, Φρυγία σου ἐστὶν ἡ μήτηρ, Καὶ γὰρ ἡ τῶν θεῶν. Τί οὖν οὐ καὶ σὺ λοιδορούμενος φυγὰς, ἀποκρίνῃ, Καὶ γὰρ ὁ τοῦ Ἡρα-

A. 11. οἰκοῦσι τὸν εἰς Ἀθήνας ἄνθρωποι] Non plane ſanum videtur. An μετοικοῦσι.

A quo tandem, niſi a fatuis? qui et pauperiem, et calvitiem, et brevitatem ſtaturæ exprobrant, et pro flagitio deputant, ſi quis peregrinus ſit, aut inquilinus. Verum qui in horum ſententiam non deſcendunt, ii admirationi habent viros bonos, ſive pauperes ii ſint, ſive peregrini, ſive exſules. Nonne autem videmus ut Parthenonem et Eleuſinium, ita etiam Theſeium ab omnibus adorari? et tamen exſulavit Athenis Theſeus, cui hoc debent homines, quod Athenas inhabitant: urbeque excidit, quam non inquilinus tenuit, ſed ipſe condidit. Quid vero Eleuſini præclarum relinquetur, ſi nos Eumolpi pudet? qui e Thracia Athenas profectus initiavit ſacris, atque etiamnum initiat Græcos. Cujus denique filius Codrus Athenis regnavit? nonne Melanthi, qui Meſſena extorris fuit? An non laudas Antiſthenis dictum? qui objicienti matrem ipſius Phrygiam fuiſſe, reſpondit, *Etiam deorum matrem Phrygiam fuiſſe.* Tu quoque, ſi quis te probri cauſa exſulem appellet, reſpondebis,

Digitized by Google

κλέους τοῦ καλλινίκου πατὴρ φυγὰς ἦν· καὶ ὁ τοῦ Διονύσου πάππος, ὃς ἐξεπέμφθη τοῦ Εὐρώπην ἀνδρεῖν, οὐδὲ αὐτὸς ἐπανῆλθε,

Φοίνιξ σιφυκὼς, ἐκ δ' ὀρίζεται γένος,

εἰς τὰς Θήβας παραγενόμενος, Εὔϊον ὀρσιγυναῖκα Διόνυσον μεγαλυνόμενος ἀνθέοντα τιμῇς. Καὶ τοῦτό μὲν οὖν Αἰσχύλος ἠνίξατο καὶ ὑπεδήλωσεν εἰπών,

Ἀγνόν τ' Ἀπόλλω φυγάδ' ἀπ' ὀραινοῦ θεόν,

εὔστομά μοι κέκληθω, καθ' Ἡρόδοτον. Ὁ δ' Ἐμπεδοκλῆς ἐν ἀρχῇ τῆς φιλοσοφίας παραναφωνήσας,

Ἔστι τ' Ἀνάγκης χρῆμα, θεῶν ψήφισμα παλαιὸν,
Εὐρύ τις ἀμπλακίῃσι φόνῳ φίλα γυῖα μιήνῃ,
Δαίμονες οἵ τε μακραίωνος λελόγχασι βίοιο.
Τρὶς μιν μυρίας ὥρας ἀπὸ μακάρων ἀλάλησθαι·

B. 11. γένος,—Εὔϊον—] Valckenarius ad Eur. Phœn. p. 596. γένος in χθονὸς mutandum censet: idem in Ep. ad Rover. sub finem p. 80. proximum poetæ locum ita corrigit: Εὔϊον, ὀρσιγύναικα Διόνυσον, Μαινομέναις συνθίασα τιθήναις. Prius non adeo requirendum. Hoc animadvertendum, excidisse Plutarchi quædam verba, quibus jungantur duo illi poëtarum loci, suppleta ad sensum quidem a Xylandro in Latina interpretatione. Reiskius, παραγενόμενος· γεγαὼς δ' Εὔϊον—.

C. 4. Ἀγνόν—θεὸν] Sic Xyl. Mez et partim Ald. Bas. Venet. in ἀπ' consentiunt. Vulgo, Ἀγνόν τ' Ἀπόλλωνος φυγάδ' ὑραινοῦ θεόν. Vid. supra p. 417. E.

C. 7. Ἔστι τ' Ἀνάγκης] Ita Mez. quod proxime accedit ad veterem lectionem Ἐστί τι Ἀνάγκης quam habent Ald. Bas. Xyl. E. G. Vulgo, Ἔστι τῆς Ἀνάγκης. Ultimo versu Τὼν mutandum in ὧν cum Mez.

Etiam Herculis, cui ob victoriarum pulchritudinem Callinico nomen factum est, pater exul erat: et avus Liberi patris, missus ad quærendum Europam, domum non rediit,

Phœnixque natus, exsul mutavit genus,

Thebas veniens

—Baccha: cientem Liberum
Gaudentem furiosis coli honoribus.

Quod vero Æschylus obscure significat dicens,

Castumque Apollinem, exsulem cœlo deum,

de eo meum os, ut cum Herodoto loquar, continens esto. Empedocles porro sic orsus suam philosophiam,

Fata jubent, stant hæc decreta antiqua deorum,
Si quid peccando longævi damnare errant:
Quisque luit pœnas, cœloque exterris ab alto
Triginta horarum per terras millia errat:

Digitized by Google

D Τὴν κἀγὼ νῦν εἰμι φυγὰς θεόθεν κἀλήτης,

οὐχ ἑαυτὸν, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτοῦ πάντας ἀποδείκνυσι μεταναστὰς ἐνταῦθα καὶ ξένους καὶ φυγάδας ἡμᾶς ὄντας· οὐ γὰρ αἷμα, φησὶν, ἡμῖν ὧδε πνεῦμα συγκραθὲν, ὦ ἄνθρωποι, ψυχῆς ὑσίαν καὶ ἀρχὴν παρέσχεν· ἀλλ' ἐκ τούτων τὸ σῶμα συμπέπλασται, γηγενὲς καὶ θνητόν. Τῆς δὲ ψυχῆς ἀλλαχόθεν ἥκουσης δεῦρο, τὴν γένεσιν ἀποδημίαν ἐπωνομάζεται, τῷ ῥᾳστοτάτῳ τῶν ὀνομάτων· τὸ δὲ ἀληθέστατον, φεύγει καὶ πλανᾶται θείοις ἐλαυνομένη δόγμασι καὶ νόμοις· εἶτα ὥσπερ ἐν νήσῳ σάλον ἐχούσῃ πολλὰ, καθάπερ φησὶν ὁ Πλάτων, ὀχρεῖ τέτρον ἐνδεδεμένη

E τῷ σώματι, ἀφ' τὸ μὴ μνημονεύειν μηδὲ ἀναφέρειν

Ἐξ οἵας τιμῆς τε καὶ ὅσου μήκους ὄλβου,

μεθέστηκεν οὐ Σάρδεων Ἀθήνας, οὐδὲ Κορίνθου Λῆμνον ἢ Σκῦρον, ἀλλ' οὐρανοῦ καὶ σελήνης γῆν ἀμειψαμένη καὶ τὸν ὑπὸ γῆς βίον, εἰὰν μικρὸν ἐνταῦθα τόπον ἐκ τόπου ὠθούμε-

E. 2. ὅσου] Sic Stob. Vulgo, ὅσα.
E. 5. εἰὰν] Sumfi a Stobæo et Damaſc. qui ceterum non recte εἰὰν μικρὸν δὲ ἐνταῦθα. Vulgo, ἵνα.

Sic et ego nunc ipſe vagor, divinitus exſul:

oſtendit non ſe modo, ſed ſuo exemplo omnes homines hic exſules et inquilinos eſſe. Hoc enim voluit intelligi, Non ſanguis vobis, O homines, non ſpiritus concretus animæ ortum naturamque præbuit: ſed ex his corpus conformatum eſt terrigenum atque mortale. Originem animæ aliunde huc advenientis leniſſimo vocabulo peregrinationis indicat: quæ, ſi veriſſime loqui velis, exſulat et vagatur divinis ejecta decretis atque legibus. Deinde tanquam in inſula quæ multis agitatur fluctibus, oſtrei in morem, ut Plato ait, illigata corpori, quia non meminit, neque reminiſcitur *ex quanto honore, et quanta beatitate demigraverit*, non Sardibus Athenas, non Corintho in Lemnum aut Scyrum, ſed de cœlo et Luna in terram et terreſtrem vitam delata, ut ibi

Digitized by Google

λάξη, δυσαναχετεῖ καὶ ξενοπαθεῖ, καθάπερ φυτὸν ἀγενὲς ὑπομαραινομένη. Καίτοι φυτῷ μὲν ὅτι τις χώρα μᾶλλον ἑτέρας ἑτέρα προσφορωτέρα, ἐν ᾗ τρέφεται καὶ βλαστάνει βέλτιον· ἀνθρώπῳ δὲ οὐδεὶς ἀφαιρεῖται τόπος εὐδαιμονίαν, ὥσπερ οὐδὲ ἀρετὴν οὐδὲ φρόνησιν. Ἀλλ' F Ἀναξαγόρας μὲν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὸν τοῦ κύκλου τετραγωνισμὸν ἔγραφε· Σωκράτης δὲ φάρμακον πίνων ἐφιλοσόφει, καὶ παρεκάλει φιλοσοφεῖν τοὺς συνήθεις, εὐδαιμονιζόμενος ὑπ' αὐτοῦ· τὸν δὲ Φαέθοντα καὶ τὸν Τάνταλον εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβάντας, οἱ ποιηταὶ λέγουσι ταῖς μείζοσι συμφοραῖς περιπεσεῖν διὰ τὴν ἀφροσύνην.

exiguum ſubinde locum alio loco mutet, ægre fert inſolentem ſui mutationem, ac tanquam degener planta emarceſcit. Quanquam plantæ quidem unus locus alio eſt creſcendo germinandoque aptior: homini felicitatem nullus locus adimit: ut neque virtutem, neque prudentiam. Itaque et Anaxagoras in carcere quadraturam circuli deſcripſit: et Socrates venenum bibens philoſophabatur, adque philoſophandum familiares exhortabatur, beatuſque ab iis prædicabatur. Phaëthontem autem atque Tantalum, cum ii in cœlum aſcendiſſent, poëtæ in maximas tradunt ob ſtultitiam deveniſſe calamitates.

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ ΓΥΝΑΙΚΑ.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ ΓΥΝΑΙΚΑ.

PLUTARCHI

CONSOLATIO AD UXOREM SUAM.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΙ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

PLUTARCHUS

UXORI S.

Β α'. ΟΝ ἔπεμψας ἀπαγγελοῦντα περὶ τῆς παιδὸς τελευτῆς, ἔοικε διημαρτηκέναι καθ' ὁδὸν εἰς Ἀθήνας πορευόμενος· ἐγὼ δὲ εἰς Τάναγραν ἐλθὼν ἐπυθόμην περὶ τῆς ἐγγατρωδῆς. Τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ταφὴν

Β. 4. περὶ τῆς ἐγγατρωδῆς] Non sincerum: nec in præpositione, nec in nomine. Vindob. περφέ: recte. Alteri quid faciam nescio: an μητραδελφῆς vel simile. Amiotus plane omisit.

I. QUEM misisti mihi de obitu filiolæ nuntiaturum, eum apparet a via aberrasse cum Athenas iret. Ego autem Tanagram veniens, de nepte inaudivi. Et quæ ad sepulturam quidem pertinent, existimo jam esse per-

Digitized by Google

ἤδη νομίζω γεγονέναι· γεγονότα δὲ ἐᾶτε ὡς σοι μέλλει ἐν νῷ ἀλυπόταλα καὶ ἐφ' ἡμῖν τὸ λοιπὸν ἔξειν. Εἰ δέ τι βουλομένη μὴ πεποίηκας, ἀλλὰ μένεις τὴν ἐμὴν γνώμην, οἴει δὲ κουφότερον οἴσειν γενομένου· καὶ τοῦτο ἔσαι δίκαια πάσης περιεργίας καὶ δεισιδαιμονίας· ὧν ἥκιστά σοι μέτεστι.

Β'. Μόνον, ὦ γύναι, τήρει καὶ ἐμὲ τῷ πάθει καὶ σεαυτὴν ὅπως τῷ καθεστῶτος. Ἐγὼ γὰρ αὐτὸ μὲν οἶδα καὶ ὁρίζω τὸ συμβεβηκὸς ἠλίκον ἐστίν· ἂν δέ σε τῷ δυσφορεῖν ὑπερβάλλουσαν εὕρω, τοῦτό μοι μᾶλλον ἐνοχλήσει τοῦ γεγονότος. Καίτοι φύσει αὐτὸς ἀπὸ μικρῶν ἐπὶ μέτρια ἐγενόμην· οἶσθα δὲ καὶ αὐτή, τοσούτων μοι τέκνων ἀνατροφῆς κοινωνοῦσα, πάντων ἐκτεθραμμένων οἴκοι δι' αὐτὴν ἡμῶν· ταύτην δὲ ὅπως χρή σοι ποθῆσαι θυγατέρα μὴ τέσσαρας υἱοὺς ἐγεννήθη, καίτοι τὸ σὸν ὄνομα θέλουσα παρέσχεν ἀφορμήν, οἶδα ἀγαπητὸν ἅμα φερόντως γενόμενον.

C. 7. ταύτην—οἶδα ἀγαπητὸν—γενόμενον] Mez. primum mutat in τοῦτο: equidem malim postrema mutare in ἀγαπητὴν—γενομένην. Idem οἶδα mutat in οἶσθα, ut Amiot.

acta: itaque velim facta omnia, ut et nunc et in posterum quam maxime tibi vacuitatem doloris præstent. Quod si quid volens aliud, id prætermisisti, meamque exspectas sententiam, arbitrarisque te facilius laturam me præsente: hoc quoque fiat citra omnem curiositatem et superstitionem: a quibus alioquin longe abes.

II. Tantum, mea uxor, et me et te huic casui serva animo compositio atque tranquillo. Ego enim ipse scio, atque definio quanta sit accepta calamitas: si vero te graviter ferendo modum excedentem offendero, id me magis etiam quam res ipsa perturbabit. Sane ipse quoque non sum (quod aiunt) e quercu natus aut saxo: quod tute scis, quæ me tot liberum educandorum adjutorem habuisti, quos omnes domi nostræ, nostraque opera educavimus. Hanc autem, quæ tibi desideranti filia post quatuor filios nata fuit, occasionemque mihi dedit ut turum ei nomen imponerem, scio egregie caram fuisse. Et pecu-

Digitized by Google

Πέφυκε δὲ ἡ φιλωτης ἰδία τις τῷ ποθοῦντι τὰ τηλικαῦτα φιλοτέκνῳ, τὸ εὐφραῖνον αὐτῆς καθαρόν τε ὂν ἀτέχνως, καὶ πάσης ἀμυγῆς ὀργῆς καὶ μέμψεως. Αὐτὴ δὲ ἡ φύσις θαυμασίην ἔσχεν ἀχολίαν καὶ ποθεινότητα, καὶ τὸ ἀντιφιλοῦν καὶ χαριζόμενον αὐτῆς, ἡδονὴν ἅμα καὶ κατανόησιν τῆς φιλανθρώπου παρεῖχεν· οὐ γὰρ μόνον βρέφεσιν ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ σκεύεσιν οἷς ἐτέρπετο καὶ παιγνίοις, τιθὴ πτυσσὴν δοῦναι καὶ ποθοφέρειν τ' μαθὸν ποθεκαλεῖτο, καθάπερ ποθὸς τράπεζαν ἰδίαν ἐπὶ φιλανθρωπίας μεταδιδοῦσα τ' καλῶν ὧν εἶχε, καὶ τὰ ἥδιστα κοινωνοῦσα τοῖς εὐφραίνουσιν αὐτοῦ.

γ'. Ἀλλ' οὐκ ὁρῶ, γύναι, ἀφ' ὅ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ζῶσιν μοὶ ἔτερπεν ἡμᾶς, νυνὶ δὲ ἀνιᾶσθ καὶ συνταράξει, λαμβάνοντας ὀδύνοιαν αὐτοῖς. Ἀλλὰ δέδια πάλιν μὴ συνεκβάλωμθ τῷ λυποῦντι τ' μνήμην, ὥσπερ ἡ Κλυμένη λέγουσα,

—— Μισῶ δ' ἰυάγκαλον
Τόξον κρανείας, γυμνάσια δ' οἴχοιτο·

liaris dolori acrimonia ineſt apud animum liberorum amore flagrantem, cum conſideratur quam illa delectaverit, quam ingenio fuerit mundo, et omnis iræ reprehenſioniſque puro. Tum naturalis illa bilis vacuitas et manſuetudo, mutuuſque amor et gratia ſimul et voluptatem exhibebat et humanitatis contemplationem: non enim aliis modo infantibus, ſed vaſis etiam atque ludicris quibus delectabatur nutricem mammam præbere hortabatur: præ humanitate tanquam ad menſam communem ea vocans, ſuaviſſimiſque rebus impertiens ea quæ habebat jucunda.

III. Verum non video, mea uxor, cur hæc et alia id genus vivente ea nos cum delectaverint, nunc in memoriam revocata perturbare et dolorem adferre debeant. Sed metuo viciſſim, ne una cum dolore etiam memoriam abjiciamus, ut Clymene illa dicens,

Odi nunc arcum corneum habilem,
Exercitationes pereant:

Digitized by Google

ἀεὶ φεύγουσα καὶ τρέμουσα τὴν ὑπόμνησιν τῆς παιδός, ὅτι συμπαρῆσαν αὐτῷ εἶχεν· πᾶν γὰρ ἡ φύσις φεύγει τὸ δυσχεραινόμενον. Δεῖ δέ, ὥσπερ αὐτὴ πάντων ἥδιστον ἡμῖν ἄσπασμα καὶ θίγμα καὶ ἄκουσμα παρεῖχεν ἑαυτῷ, ἔτος καὶ τῷ ὀπίσω αὐτῆς διαιτᾶσθαι καὶ συμβιῶναι ἡμῖν πλέον ἔχουσαν, μᾶλλον δὲ πολλαπλάσιον, τὸ εὐφραῖνον ἢ τὸ F λυποῦν· εἴπερ ἄρα τι τῶν λόγων ἐς πολλάκις εἰρήκαμεν πρὸς ἑτέρους, εἰκὸς ἐστὶ καὶ ἡμῖν ὄφελος ἐν χαρᾷ γενέσθαι, καὶ μὴ καθῆσθαι, μηδ' ἐγκαλεῖσθαι πολλαπλασίας ταῖς ἡδοναῖς ἐκείνας λύπας ἀνταποδιδόντας.

δ'. Καὶ τοῦτο λέγουσιν οἱ παραγενόμενοι, καὶ θαυμάζουσιν ὡς οὐδὲ ἱμάτιον ἀνείληφας πένθιμον, οὐδὲ σαυτῇ τινὰ παρασήραγες ἢ θεραπαινίσιν ἀμορφίαν καὶ αἰκίαν, οὐδὲ τῷ δημοσίᾳ πολυτελείας παντηρικῆς δεῖ τὴν ταφήν, ἀλλ' ἐπεφάτιστο κοσμίως πάντα καὶ σωφρόνως τῷ ἀνα-

E. 5. *συμπαρῆσαν*] Desidero quid, veluti *συμπαρῆσαν ἀνίᾳ αὐτῷ*, vel simile.

quia semper fugiebat et formidabat recordationem pueri qui una eas obiverat. Fugit enim natura omne id quod molestiam adfert. Oportet autem, quemadmodum ipsa nobis fuit omnium jucundissimum oblectamentum et spectaculum atque auditio, ita recordationem quoque ipsius nobiscum assiduo esse atque vivere, quæ multo, immo multis modis plus adferat lætitiæ quam doloris: siquidem par est eorum sermonum, quos sæpenumero inter nos habuimus, suo tempore ad nos quoque aliquam redire utilitatem: neque nos desidere, et multiplices iis quæ læta percepimus dolores opponere.

IV. Hoc quoque narrant qui interfuerunt, et admirantur, te neque lugubrem sumsisse vestem, neque vel tibi vel ancillis ullam intulisse deformitatem, ullum planctum, neque fuisse in sepultura sumtum ullum insolentem aut magnificum adhibitum, sed cum necessariis omnia esse peracta modice et tacite. Atque id

Digitized by Google

609 χάριν. Ἐγὼ δὲ τοῦτο μὴν οὐκ ἐθαύμαζον, εἰ μηδέποτε καλλωπισαμένην σὲ θέατρον ἢ πομπή, ἀλλὰ καὶ σοὶ ἡδονὰς ἄχρηστον ἡγησαμένην τὴν πολυτέλειαν, ἐν τοῖς σκυθρωποῖς διεφύλαξας τὸ ἀσφαλὲς καὶ λιτόν. Οὐ γὰρ ἐν βακχεύμασι δεῖ μόνον τὴν σώφρονα μένειν ἀδιάφθορον, ἀλλὰ μηδὲν οἰέσθω ἧττον ἐν πένθεσι σῶον, καὶ τὸ κίνημα τῆς πάθους ἐγκρατείας δεῖσθαι συναχθομένης ἐν τοῖς τὸ φιλόσοφον, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσιν, ἀλλὰ τοῖς τὸ ἀκόλαστον τῆς ψυχῆς. Τῷ μὲν γὰρ φιλοστόργῳ χαριζόμεθα τὸ ποθεῖν, καὶ τὸ τιμᾶν καὶ τὸ μεμνῆσθαι τῶν ἀπογενομένων· Β ἡ δὲ θρηνῶν ἄπληστος ἐπιθυμία, καὶ τοῖς ὀλοφύροις ἐξάγουσα καὶ κοπετοῖς, ἀρχὴ μὲν οὐχ ἧττον τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀκρασίας, λόγῳ δὲ συγγνώμης ἔτυχεν, ὅτι τὸ λυπηρὸν αὐτῆς καὶ πικρὸν ἀντὶ τοῦ τερπνοῦ τῷ ἀκρῷ πρόσεστι. Τί γὰρ ἀλογώτερον, ἢ τὸ γέλωτος μὲν ὑφ-

A. 4. ἀσφαλὲς] Legendum ἀφελὲς, ut Bryan. et Plut. Vit. T. II. p. 564. et Reiſk.

quidem mirum mihi non eſt viſum, ſi, quæ ne ad theatrum quidem aut ſolennes pompas unquam te comere aut ornare conſuevisſes, luxumque adeo ad ipſas inutilem voluptates putavisſes; in triſti materia frugalitatem conſervaſſes. Non enim in bacchationibus modo oportet modeſtam mulierem corruptelæ expertem manere, ſed ita ſentire, etiam in luctu quoque concuſſionem animi opus habere continentia, non quæ adverſus naturalem in liberos parentum amorem pugnet, ut multi arbitrantur, ſed contra incompoſitos intemperanteſque animi motus. Condonamus enim dilectioni liberorum deſiderium, honorem, et memoriam defunctorum: ſed lugendi inexpleta cupiditas, ad lamentationes planctuſque provehens, non minus turpis eſt quam intemperantia voluptatum: verbis tamen effectum eſt, ut veniam impetraret, quia loco delectationis dolor et acerbitas turpitudini conjunguntur. Quid enim, quæſo, magis eſt a ratione alie-

Digitized by Google

κολάσεις καὶ φειδοῦς ἀφαιρεῖν, τοῖς δὲ κλαυθμῶν καὶ ὀδυρμῶν ῥεύμασιν οὐκ μιᾶς πηγῆς φερομένων εἰς ἅπαν ἐφιέναι; καὶ φεῖδι μύρα μὲ σίνδονι καὶ πορφύραν ἀγαμάχεσθαι ταῖς γυναιξίν, κυρεῖν δὲ συγχωρεῖν πενθίμους, καὶ βαφὰς ἐσθῆτος μελαίνης, καὶ καθίσεις ἀμόρφους, καὶ κατακλίσεις ὀπισθόνους· καὶ, ὃ δὴ πάντων ἐστὶ χαλεπώτατον, ἂν C οἰκέτας ἢ θεραπαινίδας κολάζωσιν ἀμέτρως καὶ ἀδίκως, ἐνίστασθαι καὶ κωλύειν αὐτάς, ὑφ' ἑαυτοῦ δὲ ὡμῶς κολαζομένας καὶ πικρῶς, φειδορᾶν ἐν πάθεσι καὶ τύχαις ῥαστώνης καὶ φιλανθρωπίας δεομένας;

ε'. Ἀλλὰ ἡμῖν γε, γύναι, φεὸς ἀλλήλους οὔτ' ἐκείνης ἐδέησε τῆς μάχης, οὔτε ταύτης οἶμαι δέησειν. Εὐτελείᾳ μὲν γὰρ τῇ φεῖ τὸ σῶμα καὶ ἀθρυψίᾳ τῇ φεῖ δίαιταν οὐδεὶς ἔστι τῶν φιλοσόφων, ὃν οὐκ ἐξέπληξας ἐν ὁμιλίᾳ καὶ συνηθείᾳ γενόμενον ἡμῖν· οὔτε τῶν πολιτῶν, ᾧ μὴ θέαμα παρέχεις ἐν ἱερεῖς καὶ θυσίαις καὶ θεάτροις τὸν σεαυτῆς ἀφέλειαν. Ἤδη δὲ καὶ φεῖ τὰ τοιαῦτα D

num, quam nimium risum et gaudium amputare, fletui et ejulatui ex eodem fonte promananti fluxum liberum permittere? aut de unguento et purpura nonnullos cum uxoribus delitigare, interim concedentes tonsuram lugubrem, atratam vestem, sessionem deformem, accubitum laboriosum? aut, quod omnium est atrocissimum, si servos ancillasve dominæ aliquando immodice et inique puniant, obstare iis et prohibere: pati interim eas acerbe de seipsis sumere ac crudeliter supplicium tali in casu, qui aliquam animi relaxationem humaniorem requirat?

V. Verum nobis, mea uxor, neque ista opus fuit lite, neque hac opus fore puto. Nam frugalitate quod vel ad cultum corporis, vel ad victus rationem attinet, nullus philosophorum est, quem nostra familiaritate ac consuetudine usum non in tui admirationem traxeris: neque civium, cui non in sacris, sacrificiis, et theatris tua cultus vilitas spectaculo fuerit. Jam vero etiam in simili re magnam a-

Digitized by Google

πολλὴν εὐζάθειαν ἐπεδείξω, τὸ σωφρονέστατον τῶν τέκνων ἀποβαλοῦσα· καὶ πάλιν, ἐκείνης τῆς καλῆς Χάρωνος ἡμᾶς καταλιπόντος. Μέμνημαι γὰρ ἀπὸ θαλάττης ξένης μοι σωνοδεύσαντος, ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς παιδὸς τελευτῆς, καὶ συνελθόντας, ἅμα τοῖς ἄλλοις ἐς τὴν οἰκίαν· ἐπεὶ δὲ πολλὴν κατάστασιν ἑώρων καὶ ἡσυχίαν, ὡς ὕστερον διηγοῦντο καὶ τοῖς ἑτέροις, ᾤοντο μηδὲν εἶ) δεινὸν, ἀλλὰ κενὸν ἄλλως ἐξενηνέχθαι λόγον· ὕπω σωφρόνως κατεκόσμη-
E σας τὸν οἶκον, ἐν χαμηρῷ πολλὴν ἀκοσμίαν ἐχούσαν διδόντι. Καίτοι τῷ σεαυτῆς ἐκείνον μαθὼν ἐξέθρεψας, καὶ τομῆς ἰωέχῃ τῆς θηλῆς πεῖθλασιν λαβούσης. Γενναῖα γὰρ ταῦτα καὶ φιλότεκνα.

ς'. Τὰς δὲ πολλὰς ὁρῶμεν μητέρας ὅταν ὑπ' ἄλλων τὰ παιδία καθαρθῇ καὶ γανωθῇ, καθάπερ παίγνια λαμβανούσας εἰς χεῖρας, εἶτ' ἀποθανόντων ἐκχεομένας εἰς κενὸν καὶ ἀχάριστον πένθος, οὐχ ὑπ' εὐνοίας· εὐλό-

D. 3. Χάρωνος] Χαίρωνος Xyl.
E. 2. ἐκείνου] Sic Vindobon. et Verſio Xyl. Vulgo, ἐκεῖνα.

nimi gravitatem declaravisti, liberorum natu maximo amisso: et rursum, cum nos elegans iste Chæron reliquisset. Memini enim quando a mari cum hospitibus mihi domum redeunti allatus est de pueri morte nuntius, illique una mecum domum venerunt, aliis etiam comitantibus: eos cum omnia intus pacata, altamque offendissent tranquillitatem, opinatos fuisse, id quod postea etiam aliis narraverunt, nihil accidisse adversi, vanumque fuisse illum rumorem. Ita tu tum modeste domum adornaveras, eo tempore, quod magnam confusionis materiam præberet. Atque hunc quidem tuis uberibus lactaveras, ac mammæ collisionem passæ sectionem sustinueras. Hæc enim generosam et prolis suæ amantem decent.

VI. Alias pleraſque matres videmus quando liberos suos tanquam ludicrum aliquod ab aliis in manus traditos sumunt, postea iis mortuis in vanum ingratumque luctum effundi: non ob amorem hoc; is enim

Digitized by Google

γιγνον γὰρ εὔνοια καὶ καλόν· ἀλλὰ μικρῷ τῷ φυσικῷ πάθει πολὺ συγκεκραμένον τὸ τοῖς κρείττοσι δόξαι, ἔριδα ποιεῖ καὶ μανικὰ καὶ δυσέλπιστα πένθη. Καὶ τοῦτο φαίνεται μὴ λαθεῖν Αἴσωπον· ἔφη γὰρ αὐτὸς ὅτι τοῦ Διὸς τὰς τιμὰς διανέμοντος τοῖς θεοῖς, ἦτει καὶ τὸ Πένθος· ἔδοκει οὖν αὐτῷ, ὥσπερ τοῖς ἀμεσιμόνοις δὲ μόνοις καὶ θέλουσι. Ἐν ἀρχῇ μὲν ἓν ἕκαστον τούτων γινόμενόν ἐστιν· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος εἰσάγει τὸ πένθος ἐφ' ἑαυτόν· ὅταν δὲ ἐμπεδωθῇ χρόνῳ, καὶ γένηται συντροφον καὶ συνοικον, οὐδὲ πάλιν βουλομένων ἀπαλλάττεται. Διὸ δεῖ μάχεσθαι τοῖς θύρας αὐτῷ, καὶ μὴ προσίεσθαι φοιτῶντ' ἐλθόντος ἢ κυρῆς, ἢ τινος ἄλλου τῶν τοιούτων, ἃ καθ' ἡμέραν ἐπανθοῦντα καὶ δυσαπόστατα, μικρὰν καὶ σεμνὴν καὶ ἀνέξοδον καὶ ἀμείλικτον καὶ ψοφοδῆ ποιεῖ τὴν διάνοιαν· ὡς ὅτε γέλωτος αὐτῇ μετὸν, οὔτε φωτὸς, οὔτε φιλανθρώπου τραπέζης, τοιαύτῃ προσκειμένῃ καὶ μετοχλιζομένῃ περὶ τὸ πένθος.

F. 5. γινόμενόν ἐστιν] An? γινόμενον, ἰδεῖν ἐστιν.
F. 7. ὧδὲ πάλιν] ὧδὲ πάνυ. Venet.

honeſte ac circumſpecte agit: ſed quod exiguæ naturali affectioni multum vanæ gloriæ ſtudium admixtum, feros facit, et furioſos, implacabileſque luctus. Atque hoc videtur non ignoraſſe Æſopus. Ait enim ille, cum Jupiter diis honores divideret, et Luctus quoque ſibi aliquid poſceret: conceſſum ei eſſe ut honoraretur, ſed tantum ab iis qui volentes ultroque id facerent. Et profecto ab initio luctus ita habet. Unuſquiſque luctum ſibi ipſe adſciſcit: qui ubi actis radicibus ſubſedit, familiariſque eſt factus, non jam volentibus his quos occupavit rurſum abit. Ergo præ foribus ei repugnandum eſt, neque committendum, ut veſte, tonſura, aliave confimili re nobis quaſi præſidium imponat: quæ quotidie occurrentia, et fatuum incutientia pudorem, ita dejiciunt, inque anguſtias redigunt, et meticuloſum faciunt animum, ut luctus gratia ſic obſeſſus, neque riſum, neque lucem, neque menſam humaniorem participet mœ-

Digitized by Google

Ἀμέλειαν δὲ σώματος ἔπονται τῷ τοιούτῳ καὶ ἀποβολαὶ τροφῆς ἄλειμμα καὶ λουτρὸν καὶ τὴν ἄλλην δίαιταν· ὧν πάντων τἀναντίον, ἔδει τὴν ψυχὴν πονοῦσαν αὐτῇ βοηθεῖσθαι διὰ τοῦ σώματος ἐρρωμένου. Πολὺ γὰρ ἀμβλύνεται καὶ χαλᾶται τοῦ λυποῦντος, ὥσπερ ὑπὸ εὐδίᾳ κῦμα, τῇ γαλήνῃ
B τοῦ σώματος ἀφιεμένου· ἐὰν δὲ αὐχμὸς ἐγγένηται καὶ τραχύτης ὑπὸ φαύλης ἀφῆς, καὶ μηδὲν εὐμενὲς μηδὲ χρηστὸν ἀναπέμπῃ τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ, πλὴν ὀδύνας καὶ λύπας, ὥσπερ τινὰς πικρὰς καὶ δυσκεῖς ἀναθυμιάσεις, ὁδὲ βελομένοις ἔτι ῥᾳδίως ἀναλαβεῖν ὅτι τοιαῦτα λαμβάνει πάθη ἡ ψυχὴν ὕπο κακωθεῖσαν.

ζ'. Καὶ μήν, ὅγε μέγιστον ἐν τούτῳ καὶ φοβερώτατόν ἐστι, οὐκ ἂν φοβηθείη κακῶν γυναικῶν εἰσόδους καὶ φωνὰς καὶ συνεπιθρηνήσεις, αἷς ἐκτείνουσι καὶ ἀδημονοῦσι τὴν λύπην, οὔθ' ὑπ' ἄλλων οὔτ' αὐτὴν ὑφ' ἑαυτῆς
C ἐῶσαι μαραίνεσθαι. Γινώσκω γὰρ ποίᾳς ἔναγχος ἀγῶνας ἠγωνίσω, τῇ Θέωνος ἀδελφῇ βοηθοῦσα, καὶ μαχο-

rens. Huic malo comitatur corpori neglectio, et averſatio unctionis, lavacri, ac reliquæ victus rationis: cum contra debeat anima a corpore bene habente ſibi auxilium arceſſere. Magna enim pars mœſtitiæ retunditur atque luxatur, quando corpus veluti fluctus in tranquillitate maris diffuſum eſt: ubi autem ſqualor et aſperitas ex victus mala ratione obortus facit, ut corpus nihil commodum aut gratum animo ſuggerat, tantum dolores et moleſtias, tanquam acerbas quaſdam et infenſas exhalationes ſubmittat; ne volentes quidem facile ad quietem animi ſeſe poſſunt recipere, tot pravis affectionibus animo læſo.

VII. Id vero quod in tali re maximum eſt, et apprime metuendum, nihil me terret: ſcilicet malarum mulierum aditus, voces, et in lamentando ſocietas: quibus illæ dolorem exacuunt, non ſinentes eum vel aliis rebus, vel a ſeipſo confici atque elangueſcere. Non enim neſcio quantum nuper certamen certaveris, cum opem tuliſti Theonis ſo-

Digitized by Google

μὴν ταῖς μὴ ὀλοφυρμῶν καὶ ἀλαλαγμῶν ἔξωθεν ὀπτούσαις, ὥσπερ ἀτεχνῶς πῦρ ὀπὶ πῦρ φερούσαις. Τὰς μὲν οὐσίας τῶν φίλων ὅταν χαρμονὰς ἴδωσι, σβεννύουσιν ὡς ἔχει τάχους ἕκαστος ἢ δυνάμεως· τὰς δὲ ψυχὰς φλεγομένας αὐτοῖς προσφέρουσιν ὑπεκκαύματα. Καὶ τῷ μὴ ὀφθαλμιῶντι τὰς χεῖρας οὐκ ἐῶσι προσάγειν τὸν βολόμενον, οὐδὲ ἅπτονται τοῦ φλεγμαίνοντος· ὁ δὲ πονηρῶν κάμνοντα παντὶ τῷ προστυχόντι προσέχων ὥσπερ ῥεῦμα κινεῖν καὶ διαχριμάνειν τὸ πάθος, οὐκ μικρᾷ τοῦ γαργαλίζοντος καὶ D κινοῦντος, εἰς πολλὴν καὶ δυσερῆ κάκωσιν ἀναξηραινόμενον. Ταῦτα μὲν οὖν οἶδ' ὅτι φυλάξῃ.

η'. Πειρῶ δὲ τῇ ὀπτοίᾳ μεταφέρουσα σαυτὴν ἀποκαθιζάνειν πολλάκις εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἐν ᾧ μηδέπω τοῦ παιδὸς τούτου γεγονότος, μηδὲν ἔγκλημα πρὸς τὴν τύχην εἴχομεν· εἶτα τὴν νῦν χαρὰν τοῦτον ἐκείνῳ συνάπ-

D. 2. ἀναξηραινόμενον] Corrigo, ἀναξαινόμενον, ut Reiſk.

rori, et pugnaviſti contra mulieres, quæ extrinſecus cum ejulatibus et conclamationibus tanquam ignem inferentes accurrebant. Quippe amicorum ædes cum vident ardere homines, unuſquiſque ad extinguendum incendium omnem ſuam celeritatem, omnem vim confert: cum animum vident ardere, ipſi fomites et alimenta incendio ſuggerunt. Et cui oculi dolent, illum non patiuntur, quantumvis cupientem, inflammationi manum adjungere, neque eam ipſi tangunt: qui in luctu eſt, ſedet dolorem ſuum inhibens cuivis tanquam fluentum aliquod commovendum, atque exacerbandum: cum quidem is ex levi agitatione et titillatione in magnum ac difficillimum curatu morbum abeat. Verum ego ſatis ſcio, ab his te tibi cauturam.

VIII. At enim id te conari velim, ut frequenter te cogitatione in illud transferas tempus, quo tempore nondum nobis iſta prole nata nihil erat quod cum fortuna conquereremur: deinde hanc cum illa continues tempeſtatem, atque

Digitized by Google

τειν· ὡς ὁμοίων πάλιν τῷ θεῖ ἡμᾶς γεγονότων. Ἐπεὶ τἰὼ γένεσιν, ὦ γύναι, τῇ τέκνῳ δυχερᾶίνειν δόξομεν, ἀμεμπτότερα ποιοῦντες αὐτοῖς τὰ πρὶν ἐκείνῳ γενέσθαι
E πεφάγματα. Τἰὼ δὲ ἐν μέσῳ διετίαν ἐξαιρεῖν μὴ οὐ δεῖ τῆς μνήμης, ὡς δὲ χάριν ἔχει ἀπόλαυσιν παρασχοῦσαν, ἐν ἡδονῇ πίθεσθ· καὶ μὴ τὸ μικρὸν ἀγαθὸν, μέγα νομίζειν κακόν· μηδὲ ὅτι τὸ ἐλπιζόμενον ἐ πεπότηκεν ἡ τύχη, τῷ θεῖ τῷ δόντος ἀχαριστεῖν. Ἀεὶ μὴν γὰρ ἡ θεὸς τὸ θεῖον εὐφημία καὶ τὸ πρὸς τ' τύχην ἵλεων καὶ ἀμεμφὲς, καλὸν καὶ ἡδὺν ἀποδίδωσι καρπόν· ἐν δὲ τοῖς τοιούτοις, ὁ μάλιστα τῆς μνήμης τῷ ἀγαθῶν ἀπαρτόμενος, καὶ τῷ βίῳ πρὸς τὰ φωτεινὰ καὶ λαμπρὰ μεταφρέφων καὶ μεταφέρων ἐκ τῶν σκοτεινῶν καὶ ταραχτικῶν
F τ' ψυχὴν, ἢ παντάπασιν ἔσβεσε τὸ λυπῶν, ἢ τῇ πρὸς τἐναντίον μίξει μικρὸν καὶ ἀμαυρὸν ἐποίησεν. Ὥσπερ γὰ

E. 8. ἀπαρτόμενος] Sic A. saltem melius vulgato ἀπαρτιόμενος. Corrigendum puto, vel ἐπαρτόμενος, vel ἀπαρτώμενος.

ſic ratiocinere, eundem nunc eſſe noſtrum, qui tunc fuit, ſtatum. Alioqui videbimur, mea uxor, inique ferre illum filiolæ noſtræ partum, ſi res noſtras ante ortum ejus minus culpandas pronunciemus fuiſſe. Biennium vero, quod interceſſit neutiquam eximendum eſt memoriæ, ſed voluptati nobis ducendum, quod nobis gratam oblectationem præbuerit: neque debemus exiguum bonum pro magno malo deputare: aut adverſus fortunam ingrati pro eo quod dedit eſſe, quia non adjecit id quod ſpe conceperamus. Semper quidem pulchrum ſuavemque fructum fert de diis bona verba dicere, fortunamque æquo animo et citra incuſationem ferre: in tali autem caſu qui bona in memoriam ſibi revocat, et cogitationem ab obſcuris et animum conturbantibus ad lucida ac ſplendida convertit; aut omnino is dolorem exſtinguit, aut cum contrariis temperando exilem debilemque reddit. Sicut enim unguentum ſemper

Digitized by Google

τὸ μύειν ἀεὶ μᾶλλον ἐπιφερόντων τοῖς ὄσφρησιν, οὕτως δὲ καὶ δυσώδη φάρμακόν ἐστιν· οὕτως ἡ ὑπόνοια τῶν ἀγαθῶν ἐν τοῖς κακοῖς καὶ βουλήματος ἀναγκαίου παρέχεται χρείαν τοῖς μὴ φεύγουσι τὸ μεμνῆσθαι τῶν χρηστῶν, μηδὲ πάντας καὶ πάντως μεμφομένοις τοῖς τύχην. Ὅπερ ἡμῖν παθεῖν οὐ πρέπει, συκοφαντοῦσι τὸν ἑαυτῶν βίον, οἷ μίαν ἔσ- 611
χαιραν ὥσπερ βιβλίον ἀλύφην ἐν πᾶσι καθαροῖς καὶ ἀκεραίοις τοῖς ἄλλοις.

Θ'. Ὅτι μὲν γὰρ ἐξ ὀρθῶν ὑπολογισμῶν εἰς εὐζωΐαν ἀφθονίαν πλουτούντων ἥρτηται τὸ μακάριον, αἱ δὲ ἀπὸ τῆς τύχης τερπαὶ μεγάλας ἀποκλίσεις οὐ ποιοῦσιν, ὧδε ὑπιφέρουσι σωτυχίας ὀλιγοστὰς τῷ βίῳ, πολλάκις ἀχύρους. Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἡμᾶς, καθάπερ οἱ πολλοὶ, τοῖς ἔξωθεν κυβερνᾶσθαι πράγμασι καὶ τὰ ὑπὸ τῆς τύχης ἀπαριθμεῖν, καὶ κριτοῖς χρῆσθαι πρὸς εὐδαιμονίαν τοῖς ὑπὸ τυχοῦσιν ἀνθρώποις, μὴ σκόπει τὰ κοῦ δίκαια καὶ

A. 7. συντυχιὰς] συγχυτικὰς. Reisk.
A. 9. περὶ τῆς τύχης] Sic Vindob. Vulgo, περὶ τῆς τύχης.

olfactui adfert delectationem, adverſus fœtida etiam remedii vim obtinet: ſic bonorum in animo commemoratio rebus adverſis uſum quoque neceſſarii auxilii præbet iis qui non fugiunt meminiſſe commodorum præteriti temporis, neque ubique et ſemper culpant fortunam. Quod ſane minime nos decet, ut calumniam vitæ noſtræ impingamus, ſi ea libri inſtar, reliquis omnibus puris et ſinceris, unicam lituram habet.

IX. Sæpenumero hoc audiviſti, beatitudinem pendere a rectis conſiliis in affectionem animi conſtantem definentibus, fortunæ autem mutationes nullum magnum momentum adferre ad ſummam vitæ. Si tamen opus ſit nos quoque gubernari rebus externis, ac fortuita cum vulgo enumerare, judicibuſque noſtræ felicitatis uti quibuſvis hominibus; noli reſpicere in præ-

Digitized by Google

B τὰς ὀλιθρηνήσῃς τὸν εἰσιόντων, ἔθει τινι φαύλῳ πεφκινομένας τοῖς ἔχουσιν· ἀλλ' ἐννόει μᾶλλον ὡς ζηλευθήσῃ ἀφαιρεθεῖσα τοῦτον τὸν τόπον, ὀλίγοις, καὶ οἴκῳ καὶ βίῳ καὶ δεινόν ἐστιν ἑτέρους μὴ ἡδέως ἂν ἐλέσθαι τὴν σὴν τύχην καὶ τότε τοσούτου ἐφ' ᾧ νῦν ἀνιώμεθα, σὲ δὲ ἐγκαλεῖν καὶ δυσφορεῖν παρούσης, καὶ μηδὲ ἀπ' αὐτῆς τοῦ δάκνοντος ἀπαθάνεσθαι πηλίκας ἔχει τὰ σωζόμενα χάριτας ἡμῖν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τὸν ἀκεφάλεις καὶ μεμύρες Ὁμήρου ἕλκους ἐκλέγοντες, τὰ δὲ πολλὰ καὶ μεγάλα τῶν ποιημάτων ὑπερβαίνοντες, ὕπως ἐξακριβοῦν καὶ συκοφαντεῖν τοῦ βίου τὰ φαῦλα, τοῖς δὲ χρηστοῖς ἀναρθρως καὶ
C συγκεχυμένως ἐπιβάλλουσαν, ὅμοιόν τι τοῖς ἀνελθοῦσι καὶ φιλαργύρους πάσχειν, οἳ πολλὰ σωλήνοντες οὐ χρῶνται παρούσιν, ἀλλὰ θρηνοῦσι καὶ δυσφοροῦσιν ἀπολομένοις. Εἰ δὲ ἐκείνης ἔχεις οἶκτον ἀγάμου καὶ ἄπαιδος οἰχομένης, αὖθις ἔχεις ἐπ' ἄλλοις ἡδίω σαυτὴν ποιεῖν, μηδενὸς τέ-

sentes lachrymas, et luctus, hominum qui ad te veniunt casum tuum miserantes, pravo quodam more susceptos: sed hoc potius considera, quomodo ii te singuli suspiciant ob liberos, domum, vitam. Turpe vero fuerit, cum alii tuam exoptent fortunam, etiam cum hoc quod nunc nobis molestiam adfert conjunctam, te eam præsentem vituperare: neque ex ipso calamitatis morsu sentire, quantum habeant gratiæ ea quæ supersunt. An sicut nonnulli capite vel fine carentes Homeri versus feli-

gunt, multis interim tot atque præclaris ejus poematum partibus supina oscitantia præteritis: ita incommoda vitæ calumniose conquiremus et enumerabimus, commodis promiscue neglectis? imitabimurque avaros et sordidos homines, qui multa ubi quæsiverunt, non utuntur partis, sed amissa deplorant? Sin autem eam miseraris, quod innupta atque fine sobole decesserit, alia habes quibus te consoleris, quorum nullius non particeps et compos fuit filiola. Non enim sunt hæc

Digitized by Google

των ἀτελῆ μηδὲ ἄμοιρον γενομένην· οὐ γὰρ ὅτι ταῦτα μεγάλα μὲ τοῖς στερομένοις ἀγαθά, μικρὰ δὲ τοῖς ἔχουσιν. Ἐκείνη δ' εἰς τὸ ἄλυπον ἥκουσα, λυπεῖν ἡμᾶς οὐ δεῖται· τί γὰρ ἡμῖν ἀπ' ἐκείνης κακὸν, εἰ μηδὲν ἐκείνῃ πρὸς ὅτι λυπηρόν; ἢ γὰρ αἱ τῶν μεγάλων στερήσεις, ἀποβάλλουσι τὸ λυπεῖν εἰς τὸ μὴ δεῖσθαι παθεῖν γενόμενα. D Τιμοξένα δὲ ἡ σὴ, μικρῶν μὴ ἐστέρηται· μικρὰ γὰρ ἔγνω, καὶ μικροῖς ἔχαιρε· ὧν δὲ ὅτε αἴσθησιν ἔσχεν, ὅτε εἰς ὀπίνοιαν ἦλθεν, ὅτ' ἔλαβεν ὀπίνοιαν, πῶς ἂν στέρεσθαι λέγοιτο;

ι'. Καὶ μὴν ἃ τῶν ἄλλων ἀκούειν οἱ πείθουσι πολλοὺς, λέγοντες ὡς ὑδὲν ὑδαμῇ τῷ διαλυθέντι κακὸν, ὑδὲ λυπηρόν ὅτιν, οἶδα ὅτι κωλύει σε πιστεύειν ὁ πάτριος λόγος ἢ τὰ μυστικὰ σύμβολα τῆ περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμῶν, ἃ σύνισμεν ἀλλήλοις οἱ κοινωνοῦντες. Ὡς ὂν ἄφθαρτον οὖσαν τὴ

C. 6. ἀτελῆ μηδὲ ἄμοιρον γενομένην] Forte, ἀτελῶς μηδὲ ἀμοίρου γενομένης: aut vulgata, siquidem sana est, eodem sensu accipienda quem Latine reddidimus.

D. 4. ὅτ' ἔλαβεν ὀπίνοιαν] Lego cum Reiskio, ὅτ' ἔλαβεν ἐπιθυμίαν.

magna bona iis quibus desunt, et interim parva, habentibus. Illa vero cum jam eo venerit, ubi nullus est dolori locus, nihil nostro opus habet dolore. Quid enim nobis ab ea mali evenire potest, cum omni ipsa vacet molestia? nam magnarum rerum amissiones dolorem abjiciunt, cum eo pertinuerint, ut rebus amissis non sit opus. Cæterum Timoxena tua paucis est privata rebus: pauca enim norat, pauciſque gaudebat: quæ vero neque sensu neque cogitatione percepit, quomodo ei hæc ademta diceres?

X. Enimvero quæ alios audis dicere, quibus persuadent vulgo, *nullum malum, nullum incommodum esse iis qui soluti sunt corpore*: scio ne credas vera, impediri te doctrina a majoribus accepta, ac mysticis tesseris sacrorum Bacchi, quæ nobis inter nos notæ sunt, qui eas communicamus. Itaque

Digitized by Google

E ψυχὴν ἀφανοῦς ταὐτὸ ταῖς ἁλισκομέναις ὄρνισι πάσχειν· ἂν μὲν γὰρ πολὺν ἐντραφῇ τῷ σώματι χρόνον, καὶ γένηται τῷ βίῳ τούτῳ πάλαι τὸ πολλῶν καὶ μακρᾶς συνηθείας, αὖθις καταίρουσα, πάλιν ἐνδύεται, καὶ οὐκ ἀνίησιν ἁπλῶς λήγει τοῖς ἐνταῦθα συμπλεκομένη πάθεσι καὶ τύχαις ἀφ' ὧν γενέσεων. Μὴ γὰρ οἴου λοιδορεῖσθαι καὶ κακῶς ἀκούειν τὸ γῆρας, ἀφ' ὧν ῥυσότητα καὶ πολιὰν, καὶ ἀσθένειαν τοῦ σώματος· ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ τὸ χαλεπώτατόν ἐστιν, ὅτι τὴν ψυχὴν
F ἑωλόν τι ποιεῖ ταῖς μνήμαις τῶν ἐκεῖ, καὶ λιπαρῆ πρὸς ταῦτα, καὶ κάμπτει καὶ πιέζει τὸ σχηματισθὲν, ὃν ἔσχεν ὑπὸ τοῦ σώματος ἐν τῷ πεπονθέναι, διαφυλάττουσα· ἡ δὲ ληφθεῖσα μὲν * ὑπὸ κρειττόνων ἔσχεται, καθάπερ ἐκ καμπῆς ὑγρᾶς καὶ μαλθακῆς ἀναχαιτίσασα, πρὸς ὃ πέφυκεν. Ὥσπερ γὰρ τὸ πῦρ ἄν τις ἀποσβέσας εὐθὺς ἅψαιτο, πά-

F. 3. διαφυλάττουσα—πέφυκεν] Corrigo ac ſuppleo: διαφυλάττουσαν. Ἡ δὲ ληφθεῖσα μὲν, μένουσα δὲ βραχὺν ἐν τῷ σώματι χρόνον, ἐλευθερωθεῖσα ὑπὸ κρειττόνων, ἔρχεται, καθάπερ ἐκ καμπῆς ὑγρᾶς καὶ μαλθακῆς ἀναχαιτίσασα, πρὸς ὃ πέφυκεν. Latina et hic ſupplevi et in proximis antea correxi.

ergo animam, utpote interitus expertem, cogita idem pati, quod accidit avibus captivis. Si enim multum temporis in corpore ea fuerit educata, multisque rebus et longa conſuetudine cicurata huic vitæ ſe ſubdiderit: rurſum avolans, denuo ſubit corpus, neque deſinit novis ortibus ſubinde implicari hujus vitæ caſibus atque eventis. Noli enim arbitrari propterea ſenectutem male audire et culpari, quia rugas, canos, imbecillitatemque corporis ſecum trahit: ſed hoc habet moleſtiſſimum ea, quod per eam anima ad rerum divinarum memoriam quaſi obſoleſcit ac præſentium corporearumque rerum nimio ſtudio imbuitur, flectiturque et premitur, figuram quam affecta a corpore accepit, conſervans. Illa autem anima quæ capta quidem eſt corpore, ſed breve in eo tempus manet, liberata inde a Diis, redit: tanquam e molli flexu metæ renitens ad ſuam naturam. Sicut enim ignis exſtinctus, ſi quis illico accendat, rurſum

Digitized by Google

λιν ἀναῤῥιπίζει), καὶ ἀναλαμβάνει ταχέως, * ὅπως ὤιξα πύλας ἀίδαο περῆσαι, πλὴν ἔρωτα πολὶν ἐγγενέσθαι τῶν αὐτόθι φαρμάκων, καὶ μαλαχθῆναι καὶ σωταχῆναι καθάπερ ὑπὸ φαρμάκων.

ια'. Τοῖς δὲ παλαιοῖς καὶ παλαιοῖς ἔθεσι καὶ νόμοις ἐμ- 613
φάνεται μᾶλλον ἡ περὶ τούτων ἀλήθεια. Τοῖς γὰρ αὐτῶν νηπίοις ἀποθανοῦσιν ὅτε χοὰς ὀπτέφερσιν, ὅτ' ἄλλα δρῶσι περὶ αὐτὰ οἷα ἐκεῖ ὑπὲρ θανόντων ποιεῖν τὰς ἄλλας. Οὐ γὰρ μέτεστι γῆς ἀδὲν ὅτε τῶν περὶ γῆν αὐτοῖς· ἀλλ' αὐτῷ περὶ ταφὰς καὶ μνήματα, καὶ παρήσεις νεκρῶν φιλοχωροῦσι καὶ παραπάθειαι τοῖς σώμασιν· οὐ γὰρ ἔασιν οἱ νόμοι τὰς τηλικούτους, ὡς ἐκ ὅσιον εἰς βελτίονα καὶ

F. 7. ταχέως—ὅπως ὤιξα] Ita fere ſupplenda videntur: ἂν δὲ σπλείονα χρόνον ἀποσβεσθὲν μείνῃ, χαλεπωτέραν καὶ δυσεργοτέραν ἔχει τὴν ἀναζωπύρωσιν· οὕτω ψυχὴ βραχὺ καὶ ὀλίγον ὁμιλήσασα τῷ θνητῷ τούτῳ καὶ σποτεινῷ βίῳ, ταχέως ἀναλαμβάνει τὸ τῶν προτέρων καὶ φανοῦ βίου φῶς καὶ σέλας· εἰς δὲ μὴ συμβίβηκε, κατὰ τὸν ποιητὴν, ὅπως ὤιξα πύλας ἀίδαο περῆσαι, ὀδὸν ἔτι πλὴν ἔρωτα—. In Latinis item ſupplevi.

A. 7. σώμασιν—βελτίονα] Legendum, ut et Reiſkius vidit, σώμασιν· ὧδέ γ' ἂν ἔασιν οἱ νόμοι θρηπτῖν (vel πεσθεῖν) τὰς τηλικύτους, ὡς ἐκ ὅσιον ἐς εἰς βελτιόνα. Item verti.

exſuſcitatur, ac celeriter reficitur, at diutius exſtinctus manens, difficilius reficitur: ita anima in hac mortali et obſcura vita breve tempus verſata celeriter ad prioris vitæ lucem inſtauratur. Quibus vero non obtigit ſecundum poetam, *citiſſime*

Plutonia tecta ſubire:

his nil niſi magnus amor rerum terreſtrium ingeneratur, emolliunturque uſu corporis et tanquam medicamentis colliquantur.

XI. Sed in acceptis a majoribus per manus moribus atque legibus magis elucet harum rerum veritas. Suis enim infantibus mortuis neque inferias libant, neque aliud quicquam faciunt eorum, quæ fieri mortuis apud alios ſolent: neque enim terræ, aut terreſtrium infantes ullam partem percipiunt: neque hic in terra eorum animi circum eorum ſepulchra et monimenta ac cadaverum expoſitionem commorantur aut adſident. Neque leges ſinunt lugere eos, quippe nefas, utpote in

Digitized by Google

θειοτέραν μοῖραν ἅμα καὶ χάριν μεθιστάναι. * ἐπεὶ δὲ τὸ ἀπιστεῖν χαλεπώτερόν ἐστιν αὐτοῖς ἢ τὸ πιστεύειν, τὰ μὲν
B ἐκτὸς ὕπως ὡς οἱ νόμοι προστάττουσιν, ἔχωμεν· τὰ δὲ ἐντὸς, ἔτι μᾶλλον ἀμίαντα καὶ καθαρὰ καὶ σώφρονα. * λείπει.

A. 9. μεθιστάναι * ἐπεὶ] Forte sic integranda, μεθιστάναι. Καὶ ἐκ ἀγνοῶ μὲν, ὅτι ταῦτα πολλὰς ἔχει ἀπορίας· ἐπεὶ—. Item verti.
B. 3. λείπει] In cod. Vindob. definit fine nota defectus. Neque videtur deesse ad sensum quidquam, ad concinnitatem unum διαφυλάττωμεν.

meliorem ac diviniorem conditionem simul locumque delatos. Neque vero me latet, habere hanc doctrinam nonnullas dubitationes: quoniam vero difficilius est fidem iis derogare quam adhibere, externa quidem sicut leges præcipiunt constituamus: interna autem etiam magis incontaminata, pura atque moderata sunto.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Digitized by Google

ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

α'. Εἰ δεῖ φιλοσοφεῖν παρὰ πότον.

β'. Πότερον αὐτὸν δεῖ κατακλίνειν τὸς ἐσιωμένους τὸν ὑποδεχόμενον, ἢ ἐπ' αὐτοῖς ἐκείνοις ποιεῖσθαι.

γ'. Διὰ τί τῶν τόπων ὁ καλούμενος ὑπατικὸς ἔσχε τιμήν.

δ'. Ποῖόν τινα δεῖ τὸν συμποσίαρχον εἶναι.

ε'. Πῶς εἴρηται, Μουσικὴν δ' ἄρα ἔρως διδάσκει.

ς'. Περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου πολυποσίας.

ζ'. Ὅτι μᾶλλον ἀκράτῳ χαίρουσιν οἱ γέροντες.

η'. Διὰ τί τὰ γράμματα πόῤῥωθεν οἱ πρεσβύτεροι μᾶλλον ἀναγινώσκουσι.

θ'. Διὰ τί τῷ ποτίμῳ βέλτιον ὕδατι ἢ τῷ θαλατ[illegible]ῳ πλύνεται τὰ ἱμάτια.

ι'. Διὰ τί τῆς Αἰαντίδος φυλῆς Ἀθήνησιν ἐδέποτε τὸν Χορὸν ἔκριναν ὕστατον.

Digitized by Google

c

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

PLUTARCHI

CONVIVALIUM DISPUTATIONUM

LIBER PRIMUS.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΟ, Μισέω μνάμονα συμπόταν, ὦ Σόσσιε Σενεκίων, ἔνιοι τοὺς ὀπιζάθμους εἰρῆσθαι λέγουσι, φορτικοὺς ὀπιεικῶς καὶ ἀναγώγους ὑπὸ τοῦ πίνειν ὄντας· οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ Δωριεῖς, ὡς ἔοικε, τὸν ὀπίζαθμον Μνάμονα προσηγόρευον. Ἔνιοι δὲ τὴν παροιμίαν

PROŒMIUM.

PROVERBIUM illud, Soffi Senecio, *Odi memorem compotorem*, ſunt qui in epiſtathmos, (hoc eſt bibendi magiſtros ſive arbitros in convíviis) referendum putent, qui plerumque ea in re importuni ſunt et immoderati: etenim Dorienſes in Sicilia qui degunt, magiſtrum bibendi in convivio Mnamona (id eſt memorem) appellaſſe exiſtimantur. Alii adagium illud imperare cenſent oblivionem

Digitized by Google

οἴονται τοῖς ᾠδαῖς πότον λεγομένοις καὶ θεατιζομένοις D
ἀμνησίαν ἐπάγειν· διὸ τῷ τε λήθην οἱ πάτριοι λόγοι
τὸν νάρθηκα τῷ θεῷ συγκαθιερῶσιν, ὡς ἢ μηδενὸς δέον
μνημονεύειν τῶν ἐν οἴνῳ πλημμεληθέντων, ἢ παντελῶς
ἐλαφρᾶς καὶ παιδικῆς νεθεσίας δεομένων. Ἐπεὶ δὲ καὶ
σοὶ δοκεῖ τὰ μὴ ἀτόπων ἡ λήθη τῷ ὄντι σοφὴ κατ' Εὐ-
ριπίδην εἶναι· τὸ δὲ ὅλως ἀμνημονεῖν τῶν ἐν οἴνῳ, μὴ μό-
νον τῷ φιλοποιῷ λεγομένῳ μάχεσθαι τὴν τραπέζης, ἀλλὰ
καὶ τῶν φιλοσόφων τὰς ἐλλογιμωτάτας ἀντιμαρτυρεῖσθαι
ἔχειν, Πλάτωνα, καὶ Ξενοφῶντα, καὶ Ἀριστοτέλη, καὶ
Σπεύσιππον, Ἐπίκουρόν τε, καὶ Πρύτανιν, καὶ Ἱερώνυμον, E
καὶ Δίωνα τὸν ἐξ Ἀκαδημίας, ὡς ἄξιόν τινος σπουδῆς
πεποιημένους ἔργον, ἀναγράψασθαι λόγους ᾠδαὶ πότοι
γενομένους· ᾠήθης τε δεῖν ἡμᾶς τὴν ἀποφάδα πολλάκις εἶ

D. 7. ἀμνημοσυνῶν] Hæc eſt vetus lectio, Ald. Baſ. Xyl. E. H. Vat. Flor. perperam a Stephano mutata in ἀμνημονεύειν.

E. 4. ἔν τε Ῥώμῃ] Ita correxerunt Steph. Amiot. Mez. Edidit tamen Steph. ἐν τῇ Ῥώμῃ, ut habet item Anon. Omnes alii libri, et editi Ald. Baſ. Xyl. et ſcripti E. H. Venet. Flor. Vat. Palat. ἐν ἑτέρῳ μέ.

eorum quæ inter pocula dicuntur atque aguntur: ideoque majorum noſtrorum ritu Oblivio et ferula una cum Baccho dedicantur: quo indicatur aut nihil eorum in memoria habendum quæ per vinum peccantur, aut levi omnino ac puerili pœna corrigendum eſſe. Quando autem tibi quoque videtur *oblivio malorum* revera *eſſe bona*, quod idem Euripides pronunciavit: prorſus autem oblivione conterere quæ inter pocula fiunt, non modo adverſari menſæ officio, quod ei tribuitur amicitiarum conciliandarum: ſed adverſantes habere etiam clariſſimos philoſophos, Platonem, Xenophontem, Ariſtotelem, Speuſippum, Epicurum, Prytanim, Hieronymum, Dionem Academicum, qui operæ pretium cenſuerunt colloquia conſcribere in conviviohabita: exiſtimaſtique debere nos colligere quidquid de rebus ad humanitatem pertinentibus memoria dignum ſparſim vel Ro-

Digitized by Google

τε Ῥώμῃ μεθ' ἡμῶν καὶ παρ' ἡμῖν ἐν τῇ Ἑλλάδι, παρούσης ἅμα τραπέζης καὶ κύλικος, φιλολογηθέντων συναγαγεῖν τὰ ὀπτήδεια· πρὸς τοῦτο γενόμενος, τρία μὲν ἤδη σοὶ πέπομφα τῶν βιβλίων, ἑκάστου δέκα περιλήμματα περιέχοντος· πέμψω δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ταχέως, ἂν ταῦτα δόξῃ μὴ παντελῶς ἄμουσα μηδὲ ἀπεσοδιόνυσα εἶναι.

mæ vel in Græcia, in menſa et inter pocula, diſputatum ſit; ego id opus aggreſſus, tres jam ad te miſi libros, quorum unuſquiſque decem complecteretur quæſtiones: miſſurus etiam brevi reliquos, ſi tibi hæc videbuntur non plane a Muſarum et Bacchi venuſtate aliena.

Digitized by Google

ΠΡΟΒΛΗΜΑ Α'.

Εἰ δεῖ φιλοσοφεῖν ωδὶ πότον.

QUÆSTIO I.

An philoſophandum ſit inter pocula.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΣΟΣΣΙΟΣ ΣΕΝΕΚΙΩΝ. ΑΡΙΣΤΩΝ. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. ΚΡΑΤΩΝ. ΑΛΛΟΙ.

PERSONÆ COLLOQUII.

SOSSIUS SENECIO. ARISTO. PLUTARCHUS. CRATO. ALII.

α'. ΠΡΩΤΟΝ δὲ πάντων τέθαχ' τὸ ωδὶ δεῖ φιλοσοφεῖν ωδὶ πότον. Μέμνησαι γὰρ ὅτι ζητήσεως Ἀθήνησι μετὰ δεῖπνον γενομένης, εἰ χρηστέον ἐν οἴνῳ φιλοσόφοις λόγοις, καὶ τί μέτρον ὀφείλουσι χρωμένοις, Ἀρίστων παρὼν, Εἰσὶ γάρ, ἔφησε, πρὸς τοὺς θεῶν, οἱ φιλοσόφοις χώραν ἐπ' οἴνῳ μὴ διδόντες; Ἐγὼ δὲ εἶπον, Ἀλλ' οὐ γάρ εἰσιν, ὦ ἑταῖρε, οἱ

F

F. 2. Μέμνησαι] Sic H. Baſ. Xyl. Amiot. Vulgo, Μέμνηται.

I. PRIMUM locum huic quæſtioni tribuimus, Sitne inter pocula philoſophandum. Meminiſti enim aliquando Athenis quæſtione poſt cœnam oborta, an in vino, et quatenus utendum eſſet philoſophicis diſputationibus, Ariſtonem, qui tum una aderat, dixiſſe, Suntne igitur, dii boni, qui in convivio philoſophiæ locum denegent? Tunc ego, Sunt, aiebam, amice, et vero admodum gravem ſimu-

Digitized by Google

καὶ πάνυγε σεμνῶς καταφρονοῦόμενοι λέγουσι μὴ δεῖν, ὥσ-
613 περ οἰκοδέσποιναν, ἐν οἴνῳ φλέγεσθαι φιλοσοφίαν; καὶ τὰς
Πέρσας ὀρθῶς φασι μὴ ταῖς γαμεταῖς ἀλλὰ ταῖς παλ-
λακίσι συμμεθύσκεσθαι καὶ συνορχεῖσθαι· ταυτὸ δὴ καὶ ἡμᾶς
ἀξιοῦσι ποιεῖν, εἰς τὰ συμπόσια τὴν μουσικὴν καὶ τὴν κω-
χριτικὴν ἐπεισάγοντας, φιλοσοφίαν δὲ μὴ κινοῦντας, ὡς ὅτε
συμπαίζειν ἐκείνῳ ὀπτιτήδειον ὄσαν, ὅτε ἡμᾶς πλουσίως κῦ-
τα καταδαισάντως ἔχοντας· οὐδὲ γὰρ Ἰσοκράτην τὸν σο-
φιστὴν κωμεῖναι δεομένων ἐπεῖν τι πάρεργον, ἀλλ' ἢ τοσ-
οῦτον, Ἐν οἷς μὲν ἐγὼ δεινός, οὐκ ὁ νῦν καιρός, ἐν οἷς
δ' ὁ νῦν καιρὸς, οὐκ ἐγὼ δεινός.

β. Καὶ ὁ Κράτων ἀνακραγών, Εὖ γε, εἶπε, νὴ τὸν
Διόνυσον, ἐξώμνυτο τὸν λόγον, εἰ τοιαύτας ἔμελλε φράσ-
Β νειν τραγῳδοὺς ἃς ἔμελλε χαρίτων ἀνάξιον γενήσεσθαι
συμπόσιον. Οὐκ ὅμοιον δὲ οἶμαι ῥητορικὸν ἐξαίρειν συμ-
πόσιον λόγον, καὶ φιλόσοφον· ἀλλ' ἕτερόν ἐστι τὸ φιλοσο-
φίας, ὦ, τέχνῃ τοῦ βίου ὄσαν, ὅτε τινὸς παιδιᾶς ὅτε

lantes ſeveritatem, philoſophiam dicunt tanquam matremfamilias non debere loqui inter pocula: Perſaſque laudant, qui non cum uxoribus ſed pellicibus ſuis inebrientur atque ſaltent: eodemque modo a nobis volunt muſicam et hiſtriones introduci, philoſophiam omitti: quod neque nos tum ſeriis vacare rebus poſſimus, neque illa ad colludendum ſit idonea. Nam Iſocratem quoque rhetorem in convivio ut oraret rogatum, nihil aliud dignatum dicere, quam hoc unum, *Quæ ipſe noſſet, ea in præſentia non eſſe tempeſtiva: quæ vero præſens tempus requireret, eorum ſe eſſe ignarum.*

II. Ibi tum Crato exclamans, Probe, inquit, per Bacchum, ejeravit orationem, ſiquidem erat tales conſerturus verborum comprehenſiones, quæ Gratias fuerant e convivio exturbaturæ. Sed non ſimilia ſunt, opinor, hæc, orationem rhetoricam, et philoſophicam convivio excludere. Alia enim eſt philoſophiæ cauſa, quam, ut pote artem vitæ magiſtram, par eſt nullo

Digitized by Google

τινὸς ἡδονῆς ἀφαγωγὴν ἐχούσης ἀποστατεῖν ἐκὸς, ἀλλὰ πᾶσι παρεῖναι τὸ μέτριον καὶ τὴν χαρὰν ὀπιφέρουσαν· ἢ μηδὲ σωφροσύνην, μηδὲ δικαιοσύνην οἰώμεθα δεῖν εἰς τὰς πότους δέχεσθαι, καταφρονευόμενοι τὸ σεμνὸν αὐτῶν. Εἰ μὴν οὖν, ὥσπερ οἱ τὸν Ὀρέστην ἐστιῶντες, ἐν θεσμοθετείῳ τινὶ πρόσχειν καὶ πίνειν ἐμέλλομεν, ἵν' εἴ τι τοῦτο τῆς ἁμαρτίας ἦν εὐτυχὲς φαρμάκιον· εἰ δὲ πάντων μὲν ὁ Διόνυσος Λύσιός C ἐστι καὶ Λύδιος, μάλιστα δὲ τῆς γλώττης ἀφαιρεῖται τὰ χαλινὰ, καὶ πλείστην ἐλευθερίαν τῇ φωνῇ δίδωσιν, ἀβέλτερον οἶμαι καὶ ἀνόητον ἐν λόγοις πλεονάζοντα χαρὰν ἀποσπερεῖν τῶν ἀρίστων λόγων, καὶ ζητεῖν μὴν ἐν ταῖς διατριβαῖς περὶ συμποτικῶν διδακτόντων, ἢ τίς ἀρετὴ συμπότου, ἢ πῶς οἴνῳ χρηστέον, ἐξ αὐτῆς δὲ τῶν συμποσίων ἀναιρεῖν φιλοσοφίαν, ὡς ἔργῳ βεβαιοῦν ἃ διδάσκει λόγῳ, μὴ δυναμένην.

B. 9. ἐν θεσμοθετείῳ τινὶ] Recepi ex Schott. Anon. T. V. quibuscum fere consentit θεσμοθετίῳ quod est in E. H. Venet. Vatic. Palat. Aliud Xyl. malebat, v. c. ἐνθέσμῳ στοᾷ: quod probat Mez. et Schottus Obs. Hum. V, 29. non item ego.

C. 2. ἢ Λύδιος] Aut delendum, aut legendum ἢ Λύσιος. Vide supra, p. 68. C.

C. 4. πλεονάζοντα καιρὸν] Ita Steph. et, ut videtur, Vatic. et Palat. quando nil varietatis inde notatum. Ald. Baſ. Xyl. E. H. Venet. Flor. πλεονάζον τὸ ἅκαιρον.

etiam a joco, ludo, aut oblectatione abeſſe, adeſſe omnibus, modumque et morem imponere: niſi forte temperantiam etiam et juſtitiam velimus a conviviis arcere, ſeveritatem earum præſcribendo. Quod ſi tanquam iis qui Oreſtem accipiebant convivio in curia Athenis edendum nobis bibendumque eſſet, non infelix hoc noſtræ inſcitiæ nobis eſſet remedium. Si autem Bacchus vere eſt Lyſius et Liber, ac maxime ſolvit linguam frenis, libertatemque voci plurimam concedit; ſtultum ego arbitror eſſe, intempeſtivam velle orationis abundantiam optimis exuere ſermonibus, et cum in ſcholis diſputetur de officio convivarum, ac quæ ſit virtus compotoris, quomodo utendum vino; ex ipſis conviviis tollere philoſophiam, tanquam re comprobare quod verbis docet non valentem.

Digitized by Google

γ'. Σοῦ δὲ εἰπόντος, οὐκ ἄξιον εἶ) Κράτωνι περὶ τούτων ἀντιλέγειν, ὅσον δέ τινα καὶ χαρακτῆρα τοῦ πότου φιλοσοφουμένων ζητεῖν, ἐκφεύγονται τοῦτο δὴ τὸ
D παιζόμενον ἐκ ἀπόδους τοὺς ἐρίζοντας καὶ σοφιστῶντας,

Νῦν δ' ἴεχεσθ' ἐπὶ δεῖπνον, ἵνα ξυνάγωμεν Ἄρηα,

καὶ προσκαλοῦντος ἡμᾶς ἐπὶ τὸν λόγον· ἔφην ἐγὼ πρῶτον, Ὅτι μοι δοκεῖ σκεπτέον εἶναι τὸ τοῦ παρόντων· ἂν μὲν γὰρ πλείονας ἔχῃ φιλολόγους τὸ συμπόσιον, ὡς τὸ Ἀγάθωνος, Σωκράτεις, Φαίδρους, Παυσανίας, Ἐρυξιμάχους· καὶ τὸ Καλλίου, Χαρμίδας, Ἀντισθένεις, Ἑρμογένεις, ἑτέρους τούτοις προσπλησίους, ἀφήσομεν αὐτοὺς μύθῳ φιλοσοφεῖν, ἐκ ἧττον ταῖς Μούσαις τὸν Διόνυσον ἢ ταῖς Νύμφαις κεραννύναι· ἐκείναις μὲν γὰρ αὐτὸν τοῖς σώμασιν ἵλεων καὶ πρᾶον, αὗται δὲ ταῖς ψυχαῖς
E Μειλίχιον ὄντως καὶ Χαριδότην ἐπεισάγουσι. Καὶ γὰρ

C. 10. Σοῦ] Sic H. Ald. Baſ. Xyl. Amiot. Mez. At Steph. τοῦ ex Coll. Muret. Leonic. Schott. Anon.
D. 8. μῦθῳ] Interpretes non reddiderunt. Nec ſane in hunc locum congruit.
D. 10. κεραπόντας] Sic T. V. Vulgo, κεραπόντες.

III. Hic cum tu diceres, Non eſſe æquum ut hac de re adverſus Cratonem diſputaremus, finem tamen et notam eorum de quibus inter pocula philoſopharemur quærere juberes, ut effugeretur id, quod non ineleganti joco torquetur in contentioſos et ſophiſtico morbo laborantes,

Nunc ite ad cenam, ut pugnandi copia detur:

noſque ad id diſquirendum exhortarere: ego, Id primum, inquam, conſiderandum cenſeo, quales ſint qui una adſunt. Si enim in convivio ſint plures litterati, ut in Agathonis Socrates, Phædri, Pauſaniæ, Eryximachi: et in Calliæ, Charmidas, Antiſthenes, Hermogenes, aliique horum ſimiles; concedemus iis uſum ſermonum philoſophicorum, ut non minus Muſis, quam Nymphis Bacchum diluant: quem hæ corporibus mitem, illæ animis revera Meilichium et Charidotam, (hoc eſt benignum et beneficum,) præ-

Digitized by Google

ἂν ὀλίγοι τινὲς ἰδιῶται παρῶσιν, ὥσπερ ἄφωνα γράμματα φωνηέντων, ἐν μέσῳ πολλῶν τῶν πεπαιδευμένων ἐμπεφιλαμβανόμενοι, φθογγῆς τινος ἢ παντελῶς ἀνάρθρου καὶ σινέσεως κοινωνήσουσιν· ἂν δὲ πλῆθος ᾖ τοιούτων ἀνθρώπων οἳ πάντος μᾶλλον ὀρνέου, πάντος δὲ νεύρου καὶ ξύλου μᾶλλον ἢ φιλοσόφου φωνὴν ὑπομένουσι, τὸ τοῦ Πεισιστράτου χρήσιμον. Ἐκεῖνος γὰρ ἐν διαφορᾷ τινι πρὸς τοὺς υἱοὺς γενόμενος, ὡς ἤκουσε τοὺς ἐχθροὺς χαίροντας, ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ἔφη βούλεσθαι μὲν αὐτὸς πεῖσαι τοὺς παῖδας, ἐπεὶ δὲ δυσκόλως ἔχουσιν, αὐτὸν ἐκείνοις πείσεσθαι καὶ F ἀκολουθήσειν. Οὕτω δὴ καὶ φιλόσοφος ἀνὴρ ἐν συμπόσεσι μὴ δεχομένοις τοὺς λόγους αὐτοῦ, μεταθέμενος ἔφη, καὶ ἀγαπήσει τὰ ἐκείνων διατελῶ, ἐφ' ὅσον μὴ ἐκβαίνει τὸ εὔχρηστον· εἰδὼς ὅτι ῥητορεύουσι μὲν ἄνθρωποι διὰ λόγου, φιλοσοφοῦσι δὲ καὶ σιωπῶντες καὶ παίζοντες, καὶ νὴ Δία σκωπτόμενοι καὶ σκώπτοντες. Οὐ γὰρ μόνον ἀδικίας ἐλάττης ἐστὶν, ὥς φησι Πλάτων, μὴ ὄντα δίκαιον, 614

ſtabunt. Etenim ſi pauci quidam interſint rudes, tanquam mutæ litteræ in medio vocalium contenti, inter frequentes eruditos, ſoni cujuſdam non omnino inconcinni, et intelligentiæ fient participes. Ubi autem multitudo erit talium hominum, qui cujuſcumque avis, nervi, aut ligni malunt, quam philoſophi vocem audire, utile eſt Piſiſtratum æmulari. Is cum ei quædam cum filiis diſcordia incidiſſet, ſentiretque hoc inimicis gaudio eſſe, advocata concione dixit, Voluiſſe ipſum liberis ſuis perſuadere ſuam ſententiam, quia autem obſtinate diſſentirent, ſe ipſis obſecuturum. Sic etiam philoſophus inter convivas non admittentes ipſius orationem, mutato inſtituto iis morem geret, eorumque rationem probabit, quatenus decoro ſuo non repugnat: ſcietque, homines oratione uti inſtrumento rhetorices, philoſophari poſſe etiam tacentes, jocantes, atque adeo etiam dicteriis impetitos et impetentes. Non enim modo extrema eſt injuſtitia, ut ait Plato, juſtum videri cum non

Digitized by Google

τὴν εἰ) δοκεῖν, ἀλλὰ καὶ σωφέσεως ἄκρας, φιλοσοφοῦντα μὴ δοκεῖν φιλοσοφεῖν, καὶ παίζοντα ἀφανοφαίτεσθαι τὰ τῶ σπουδαζόντων. Ὡς γὰρ αἱ παρ' Εὐριπίδῃ μαινάδες ἄνοπλοι καὶ ἀσίδηροι τοῖς θυρσαρίοις παίουσαι τοὺς ὀπτημένους τραυματίζουσιν, ὅτω τῶν ἀληθινῶν φιλοσόφων καὶ τὰ σκώμματα καὶ οἱ γέλωτες τοὺς μὴ παντελῶς ἀτρώτους κινοῦσιν ἀμωσγέπως, καὶ σωεπισφέφουσιν.

Δ'. Οἶμαι δὲ διηγήσεων εἶναί τι συμποτικῶν γένος, ὧν τὰς μὲν ἱστορία δίδωσι, τὰς δὲ ἐκ τῶν ἀνὰ χεῖρα πραγμάτων λαβεῖν ἔστιν, πολλὰ μὲν εἰς φιλοσοφίαν παραδείγματα, πολλὰ δὲ εἰς εὐσέβειαν ἐχούσας ἀνδρικῶν τε πράξεων καὶ μεγαλοψύχων, οἰκίας δὲ χρηστῶν καὶ φιλανθρώπων ζῆλον ἐπαγούσας· ἅς ἴσως τις ἀνυπόπλως χρώμενος παραδιαγωγῇ τὸν πίνοντας, οὐ τὰ ἐλάχιστα τῶν κακῶν ἀφαιρήσῃ τῆς μέθης. Οἱ μὲν οὖν τὰ βύγλωσσα καταμιγνύντες εἰς τὸν οἶνον, καὶ τοῖς ἀποβρέγ-

B. 7. ἀποβρίγματι τῶν στριγγεμῶνων] Debetur emendationi H. Junii, unde Stephanus recepit. Ald. Baſ. et codices ſcripti ἀπὸ ῥίγμασι τῶν ἀριστίων. Prius Xyl. correxit in ἀποῤῥίγμασι.

ſis: ſed etiam ſummæ ſcientiæ, philoſophari ita ut hoc non videaris agere, et ludentem res ſerias conficere. Atque ut Bacchæ inermes apud Euripidem, et ferro carentes, thyrſulis ſuis feriunt et ſauciant eos quos adoriuntur: ita verorum philoſophorum et ſales, et riſus eos qui non plane ſunt ſtupidi, movent aliquo modo, et circumagunt.

IV. Exiſtimo etiam quoddam conviviis accommodatum eſſe narrationum genus: quarum alias hiſtoria ſuggerit, alias ſumere e rebus occurrentibus licet, multa philoſophicæ doctrinæ exempla, multa pietatis habentes, ſtudiumque æmulandi, facta fortiter, magnanime, benigne, humaniter, ingenerantia: quibus ſi quis apud nec opinantes quicquam tale utatur, is bibentes tanquam pædagogus moderans, non minima ebrietatis mala intercluſerit. Sunt qui bugloſſa vino admiſcent, aut ſolum rigant verbenarum adi-

Digitized by Google

μασι τῶν περιστερεώνων καὶ ἀδάκτων τὰ ἐδάφη ῥάποντες, ὡς τούτων τινὰ τοῖς ἑστιωμένοις εὐθυμίαν καὶ φιλοφροσύνην ἐνδιδόντων, ἀπομιμούμενοι τὴν Ὁμηρικὴν Ἑλένην ἐπιφαρμάττουσαν τὸν ἄκρατον, οὐ σιωπῶσιν ὅτι καὶ κεῖνος ὁ μῦθος ἐκπεριελθὼν ἀπ' Αἰγύπτου μακρὰν ὁδὸν C εἰς λόγους ἐπιεικεῖς καὶ τρέπουσας ἐτελεύτησεν. Ἡ γὰρ Ἑλένη πίνουσιν αὐτοῖς διηγεῖται περὶ τοῦ Ὀδυσσέως,

Ἀλλ' οἷον τὸν ἔρεξε καὶ ἔτλη καρτερὸς ἀνήρ.
Αὐτὸν μὲν πληγῇσιν ἀεικελίῃσι δαμάσσας.

τοῦτο γὰρ ἴδιον, ὡς ἔοικε, τὸ νηπενθὲς φάρμακον καὶ ἀνώδυνον, λόγος ἔχων καιρὸν ἁρμόζοντα τοῖς ἐκπεπαιδευμένοις πάθεσι καὶ πράγμασιν. Οἱ δὲ χαρίεντες κἂν ἀπ' εὐθείας φιλοσοφῶσι, τυγχάνουσι μᾶλλον ἢ βιαστικῶς τῶν ἀποδείξεων ἄγουσι τὸν λόγον. Ὁρᾷς γὰρ ὅτι καὶ Πλάτων ἐν τῷ συμποσίῳ περὶ τέλους διαλεγόμενος, καὶ τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ, καὶ ὅλως θεολογῶν, οὐκ ἐντείνει τὴν ἀπόδειξιν, οὐδ' ἐπιτείνεται τὴν λαβήν, ὥσπερ εἴωθεν, εὐ- D

antorumque ſuccis imbuta aqua, quod hæc conviviis hilaritatem aliquam et comitatem parare opinantur, imitantes Homericam Helenam, quæ vino medicamentum injecerit, neque intelligunt fabulam illam longo itinere ex Ægypto uſque deductam, tandem in ſermones decoros et elegantes deſinere. Bibentibus enim narrat Helena de Ulyſſe,

Infracta quantum tolerarit mente laborem.
Cum ſe verberibus fœde multaſſet acerbis.

hoc enim fuit, opinor, illud mœrorem abolens nepenthes medicamentum, omnemque amoliens dolorem, oratio præſenti rei et eventibus accommodata. Porro autem elegantiore doctrina præditi homines, etiam ſi ita philoſophentur, ut id præ ſe haud obſcure ferant, tamen oratione probabili adque perſuadendum apta magis utuntur, quam violentia demonſtrationum. Vides enim ut Plato in Convivio de Fine differens, et primario bono, omninoque theologica tractans, tamen non contendat demonſtrationem, neque more ſuo luctatorem referat, qui validis et inevita-

Digitized by Google

τονον ποιῶν καὶ ἄφυκτον, ἀλλ' ὑγροτέροις λήμμασι, καὶ ῥᾳδιώγμασι, καὶ μυθολογίαις περισάγεται τὰς ἄνδρας.

ε'. Εἶναι δὲ δεῖ καὶ αὐτὰς τὰς ζητήσεις ὑγροτέρας, καὶ γνώριμα τὰ προβλήματα, καὶ τὰς πεύσεις ὑπεικείς, καὶ μὴ γλίσχρας· ἵνα μὴ πνίγωσι τὰς ἀνοητοτέρους, μηδὲ ἀποτρέπωσιν. Ὥσπερ γὰρ τὰ συμπόσια πινόντων δι' ὀρχήσεως καὶ χορείας νενόμισαι σαλεύειν, ἂν δὲ ὁπλομαχεῖν ἀναζάλλας ἢ δισκεύειν ἀναγκάζωσιν αὐτὰς, οὐ μόνον ἀτερπὲς ἀλλὰ καὶ βλαβερὸν ἔσαι τὸ συμπόσιον· οὕτω τὰς ψυχὰς αἱ μὲ ἐλαφραὶ ζητήσεις ἐμμελῶς καὶ ὠφελίμως κινοῦσιν, ἐριδαντίαν δὲ, κατὰ Δημόκριτον, καὶ ἰμαντελικτέων λόγους ἀφετέον, οἳ αὐτός τε καταπίνουσιν ἐν προάγμασι γλίσχροις καὶ δυσθεωρήτοις, τούς τε προσπυγχάνοντας ἀνιῶσι. Δεῖ γὰρ ὡς τὸν οἶνον, κοινὸν εἶναι καὶ τὸν λόγον, οὗ πάντες μετέξουσιν. Οἱ δὲ τοιαῦτα προβλήματα καθιέντες, ὅθεν ἀν τῆς Αἰσωπείου γερόντου καὶ ἀλώπεκος

D. 7. συμπόσια πινόντων] Præstat σώματα πινόντων ut corrigunt Mez. et Reisk.

bilibus adversarium constringat nexibus, sed mollioribus sumtionibus, exemplis, ac fabulis fidem convivis faciat.

V. Cæterum ipsæ etiam quæstiones esse debent magis familiares atque notæ, et interrogationes moderatæ, neque nimis subtiles: ne iis rudiores opprimantur aut a colloquio fugentur. Sicut enim compotorum corpora ita solent in convivio versari, ut ad saltationem se aut choreas conferant, si vero ad depugnandum armis, aut discum jactandum eos cogas, non modo injucundum, sed et damnosum fuerit convivium: sic animos quæstiones faciles concinne et utiliter movent, a contentiosis autem, ut ait Democritus, et perplexis vitilitigationibus abstinendum, quæ et proponentem eas in rebus tenuibus et intellectu difficilibus molestе occupant, et præsentibus sunt odiosæ. Nam ut vini, ita orationis quoque ad omnes convivas pertinens esse debet communitas. Qui vero quæstiones proponunt abstrusas, ii ab

Digitized by Google

ὑπεκέσεσι τοὺς κοινωνίαν φανεῖεν· ὧν ἡ μὲν ἕτνος πλιπαρὸν καὶ λίθῳ πλατείᾳ καταχεαμένη, ἅλλα γέλωτα πάσχουσαν, ἰυῖα· ἐξέφευγε γὰρ ὑγρότητι τὸ ἕτνος τῷ λεπτότητι τοῦ σώματος αὐτῆς· ἡ μέρει τοίνυν ἡ γέρανος αὐτῇ καταγελάσασα δεῖπνον, εἰς λαγυνίδι πρόσωπον λεπτὸν ἐχούσῃ καὶ μακρὸν τράχηλον, ὥστε αὐτῇ μὲν καθιέναι ὁ σῶμα ῥᾴδιως καὶ ἀπολαύειν, τῇ δὲ ἀλώπεκι μὴ δυναμένῃ, κομίζεσθαι συμβολὰς πρεπούσας. Οὕτω τοίνυν ὅταν οἱ φιλόσοφοι πρὸς πότον εἰς λεπτὰ καὶ ἀγλεκτικὰ προβλήματα καταδύντες σχολαῖοι τοῖς πολλοῖς ἔπεσθαι μὴ δυναμένοις· ἐκεῖνοι δὲ πάλιν ἐπ' ὠδάς τινας καὶ διηγήματα φλυαρώδη καὶ λόγους βαναύσους καὶ ἀγοραίους ἐμβάλωσιν ἑαυτούς, οἴχεται τῆς συμποτικῆς κοινωνίας τὸ τέλος, καὶ καθύβρισεν ὁ Διόνυσος. Ὥσπερ οὖν Φρυνίχου καὶ Αἰσχύλου τοῦ τραγῳδίαν εἰς

E. 8. καταχεαμένη—ἰυῖα] Primum ſumſi ab Anon. et V. Ultimum abeſt in omnibus libris ante Stephanum, qui item habent καταχεαμένην. Forte legendum, καταχεαμένη ἰυῖα ἅμα γέλωτα παρέχουσαν.

A. 1. ἐπ' ᾠδάς—ἑαυτὰς] Sic T. V. Anon. Vulgo, ἐπῳδὰς—ἑαυτοῖς.

hac non minus abſunt, quam grus et vulpes Æſopi. De his vulpes ad cœnam invitatæ grui pultem tenuem in tabula propoſuit, quam ob liquorem hæc diffluentem edere nequiret aut roſtro prehendere, itaque ridicula eſſet: viciſſim grus vulpi ad convivium vocatæ cibum in laguncula propoſuit, quæ tenue haberet et longum collum, ut ipſa vulpe interim eſuriente per id roſtro inſerto cibum nullo capere poſſet negotio. Ita etiam quando philoſophi inter pocula ſubtiles et dialecticas quæſtiones ſuſcipientes, reliquis nihil earum intelligentibus moleſtiam exhibent: hi contra cantationes, narrationes nugarum plenas, ſermones illiberales, atque forenſes proferunt, actum eſt de convivalis ſocietatis fine, et contumelia Bacchus afficitur. Sicut itaque, cum Phrynichi et Æſchyli tragœdiæ in res ludicras

Digitized by Google

μύθους καὶ πάθη περαινόντων, ἐλέχθη, τί ταῦτα πρὸς τὸν Διόνυσον; ὅπως ἔμοιγε πολλάκις εἰπεῖν παρέστη πρὸς τοὺς ἕλκοντας εἰς τὰ συμπόσια τὸν κυριεύοντα, ὦ ἄνθρωπε, τί ταῦτα πρὸς τὸν Διόνυσον; Ἄδειν μὲν γὰρ ἴσως τὰ καλούμενα σκολιὰ κρατῆρος ἐν μέσῳ προκειμένου, καὶ στεφάνων διανεμομένων, ὡς ὁ θεὸς ἐλευθέρων
B ἡμᾶς ὑπεπίθησιν, οὐ καλὸν δὲ οὐδὲ συμποτικόν. Ἐπεί τοι καὶ τὰ σκολιά φασιν ὑ γένος ᾀσμάτων εἶ) πεποιημένων ἀσαφῶς, ἀλλ' ὅτι πρῶτον μὲν ἦδον ᾠδὴν τῷ θεῷ κοινῶς ἅπαντες μιᾷ φωνῇ παιανίζοντες, δευτέραν δὲ ἐφεξῆς ἑκάστῳ μυρσίνης παραδιδομένης, ἣν οἴσακον, οἶμαι, διὰ τὸ ᾄδειν τὸν δεξάμενον, ἐκάλουν· ὑπὸ δὲ τούτῳ λύρας περιφερομένης, ὁ μὲν πεπαιδευμένος ἐλάμβανε, καὶ ἦδεν ἁρμοζόμενος, τοῖς δὲ ἀμούσοις οὐ προσιεμένων σκολιὸν

A. 9. Ἄδειν μὲν γὰρ ἴσως;] Malim ἴδος pro ἴσως. Ceterum ᾄδειν pro ᾄδειν ſumſi ex H. Anon. T. V.

B. 5. οἴσακον] Ita Anon. T. V. Stephanus, ἄσακον. Antea ἄσαρκον ut libri ſcripti. Xyl. ἄσαρον.

et fabuloſas detorquerentur, dictum fuit, Quid hæc ad Bacchum? ita mihi ſæpe incidit dicere ad eos qui in convivia argutias ſophiſtarum traherent, Mi homo, quid hæc ad Bacchum? Cantat enim fortaſſe aliquis Scholion quod vocatur carmen, quaſi obliquum ſi diceres, cratere in medium propoſito, et corollis diſtributis, quas deus libertatem donans nobis imponit, non honeſtum autem, neque convivio aptum. Quandoquidem ſcholia etiam dicunt non eſſe genus cantilenæ obſcure conditæ, ſed quia primum ſolerent cantare pæanem deo una omnes voce, laudes ipſius celebrando: deinde unuſquiſque propriam cantilenam, accepta myrto, quam ex eo aſaron appellabant, quod cantaret is cui tradita ea eſſet. Et quia deinde lyra circumlata, eruditus illud carmen concinne modulabatur, recuſabant rudes muſicæ, ſcholion fuit nominatum, quod neque facile eſſet, neque om-

Digitized by Google

ἀνομάσθη τὸ μὴ κοινὸν ἀεὶ μηδὲ ῥᾴδιον. Ἄλλοι δέ φασι τὴν μυρσίνην οὐ καθεξῆς βαδίζειν, ἀλλὰ καθ' ἕκαστον ὅτι κλίνων διαφέρεσθαι· τὸ γὰρ πρῶτον ἅπασι- c
ζα τῷ πρώτῳ τῆς δευτέρας κλίνης ἀποστέλλειν, ἑκάτερον δὲ τῷ πρώτῳ τῆς τρίτης, εἶτα τὸν δεύτερον ὁμοίως τῷ δευτέρῳ· καὶ τὸ ποικίλον ἡ πολυκαμπές, ὡς ἔοικε, τῆς ᾠδῆς, σκολιὸν ὠνομάσθη.

nibus commune carmen. Alii myrtum non ordine traditam fuiſſe aiunt, ſed a lectulo in lectulum tranſmiſſam: ita ut qui primus ceciniſſet, primo in ſecunda menſa eam mitteret, is primo tertiæ, eodemque modo ſecundi ſecundis: itaque ob varietatem et flexuum multitudinem in circuitione ſcholion fuiſſe dictum.

Digitized by Google

ΠΡΟΒΛΗΜΑ Β'.

Πότερον αὐτὸν δεῖ καλεῖν τοὺς ἑστιωμένους ἢ ὑποδεχόμενον, ἢ ἐπ' αὐτοῖς ἐκείνοις ποιεῖσθαι.

QUÆSTIO II.

An convivas is qui convivio excipit, ipse debeat collocare, an vero collocationem convivarum arbitrio permittere.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΤΙΜΩΝ. ΞΕΝΟΣ. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. Ὁ ΠΑΤΗΡ ΑΥΤΟΥ. ΛΑΜΠΡΙΑΣ. ΑΛΛΟΙ.

PERSONÆ COLLOQUII.

TIMON. HOSPES. PLUTARCHUS. PATER EJUS. LAMPRIAS. ALII.

D α'. ΤΙΜΩΝ ὁ ἀδελφὸς ἑστιῶν πλείονας, ἔκαστον ἐκέλευε τοῦ εἰσιόντων ὅπου βούλεται παρεμβάλλειν καὶ κατακλίνεσθαι, διὰ τὸ ἐν ξένους, καὶ πολίτας, καὶ συνήθεις, καὶ οἰκείους, ἐν ὅλοις παντοδαποὺς τοὺς κεκλημένους εἶναι. Πολλῶν οὖν ἤδη παρόντων, ξένος τις ὥσπερ εἰσπάρυφος ἐκ κωμῳδίας, ἐσθῆτί τε σεσιτῇ καὶ ἀκολουθίᾳ

I. TIMON frater meus cum excepisset convivio complures, unumquemque eo quo liberet loco jussit accumbere, ideo quod et hospites, et cives, et familiares, et domestici, denique variorum generum homines erant quos invitaverat. Cum jam adessent multi, quidam veluti e comœdia belle prætextatus, vestitu nimio et comitatu puerorum aliquan-

Digitized by Google

παίδων ὑποσολοικίστερος, ἦκεν ἄχρι τῶν θυρῶν ὃ ἀνδρῶνος, καὶ κύκλῳ ταῖς ὄψεσιν ἐπελθὼν τὰς καθακειμένους, οὐκ ἠθέλησεν εἰσελθεῖν, ἀλλ' ὥχετο ἀπιών· καὶ πολλῶν μεταθεόντων, οὐκ ἔφη τὸν ἄξιον ἑαυτοῦ τόπον ὁρᾶν λειπόμενον. Ἐκεῖνον μὴν οὖν πολλῷ γέλωτι χαίρειν, εὐ- E φημεῖσθαι, ἐκπέμπειν δόμων ἐκέλευον οἱ καθακείμενοι· καὶ γὰρ ἦσαν πολλοὶ μετρίως ὑποπεπωκότες.

β'. Ἐπεὶ δὲ τὰ περὶ τὸ δεῖπνον τέλος εἶχεν, ὁ πατὴρ ἐμὲ πορρώτερον καθακείμενον προσφθάς, Τίμων, ἔφη, καὶγὼ κριτὴν σε τοῦ ποιήματος ἀφορεσόμενοι· πάλαι γὰρ ἀκούει κακῶς ὑπ' ἐμοῦ ἀφ' οὗ τὸν ξένον· εἰ δὲ διετάττετο ἀπ' ἀρχῆς, ὥσπερ ἐκέλευον ἐγὼ, τὰς κλίσεις, οὐκ ἂν εὐθύνας ὑπείχομεν ἀταξίας ἀνδρὶ δεινῷ

Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας.

Καὶ γὰρ δὴ Παῦλον Αἰμίλιον στρατηγὸν λέγουσιν, ὅτε F Περσέα καταπολεμήσας ἐν Μακεδονίᾳ, πότους συνεκρότει, κόσμῳ τε θαυμαστῷ περὶ πάντα καὶ τῇ λοιπῇ

tum insolentior, usque ad fores pervenit cœnaculi: cumque oculis pervagatus esset personas accumbentium, ingredi noluit, sed proripuit sese, multisque qui retraherent hominem accurrentibus, negavit locum sibi ipso dignum esse relictum. Hunc ergo qui accumbebant effuse ridentes, jussere cum gaudio et faustis ominibus domo emitti: multi enim jam mediocriter adbiberant.

II. Finita cœna, pater me, qui longius ab illo discumbebam, alloquens, Timon, inquit, et ego te judicem nostræ controversiæ statuimus: jamdudum enim abs me objurgatur hospitis istius gratia. Nam si ab initio, uti jusseram, locum cuique suum adsignasset, non impegissent nobis ordinis confusi crimen homo ille, gnarus

Ordine quemque suo pedites turmæque equites
Tenuere locare.

Sane Paulum quoque Æmilium imperatorem aiunt, cum debellato Perseo in Macedonia convivia agitaret, usum admirabili ordine atque apparatu

Digitized by Google

τάξει χρώμενον, εἰπεῖν· Ὅτι τῷ αὐτῷ ἀνδρὸς ἐστι καὶ φάλαγγα συστῆσαι φοβερωτάτην, καὶ συμπόσιον ἥδιστον· ἀμφότερα γὰρ εὐταξίας δεῖται. Καὶ τοὺς ἀρίστους καὶ τοὺς βασιλικωτάτους ὁ ποιητὴς εἴωθε κοσμήτορας λαῶν προσαγορεύειν. Καὶ τὸ μέγαν θεὸν ὑμεῖς που φατὲ τὴν ἀκοσμίαν
616 εὐταξίᾳ μεταβαλεῖν εἰς κόσμον, οὔτε ἀφελόντα τοῦ ὄντων οὐδέν, οὔτε προσθέντα, τῷ δὲ ἔχαστον ὅπου τοῦ προσήκουσαν χώραν καταστῆσαι, τὸ κάλλιστον ἐξ ἀμορφοτάτου σχῆμα περὶ τὴν φύσιν ἀπεργασάμενον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ σεμνότερα καὶ μείζονα παρ' ὑμῶν μανθάνομεν· αὐτοὶ δὲ καὶ τὰ περὶ τὰ δεῖπνα δαπάνην ὁρῶμεν οὐδὲν ἔχουσαν ὀπτερπὲς οὐδὲ ἐλεύθεριον, εἰ μὴ τάξεως μετάσχοι. Διὸ καὶ γελοῖόν ἐστι, τοῖς μὲν ὀψοποιοῖς καὶ τραπεζοκόμοις σφόδρα μέλειν τι πρῶτον, ἢ τι δεύτερον, ἢ μέσον, ἢ τελευταῖον ἐπάξουσι· καὶ νὴ Δία, μύρου τινὰ καὶ στεφάνων, καὶ ψαλτρίας, ἂν τύχῃ παροῦσα, χώραν καὶ
B τάξιν δεῖ· τοὺς δ' ὅπου ταῦτα καλυμβήτας, εἰκῇ καὶ ὡς

omnium rerum dixiſſe, Ejuſdem viri eſſe et armatam aciem quam maxime terribilem, et convivium quam jucundiſſimum inſtruere: in utroque enim artem ordinis recte inſtituendi requiri. Et Homerus præſtantiſſimos viros regnandique gnariſſimos ſolet Koſmetoras, (id eſt ordinatores populorum,) appellare. Vos quoque magnum illum deum alicubi pronunciatis ordine confuſionem dum tolleret, Mundum conſtituiſſe, nulla re vel addita vel detracta, ſed eo naturæ de fœdiſſima pulcherrimam formam reddidiſſe, quod ſuis quæque in locis conſtitueret. Verum hæc nos graviora atque majora a vobis diſcimus. Ipſi autem cernimus ſumtum qui in convivia fit, ordo ſi abſit, nihil jucundum habere, nihil liberale. Proinde ridiculum eſt coquis et menſæ miniſtris curæ eſſe quid primo, quid ſecundo, medio ultimove loco apportent: atque adeo etiam unguentis, ſertis, fidicinæ, ſi adhibeatur, ſuum eſſe ordinem atque locum: iſtos, qui ad hæc vocantur temere et fortuito ju-

Digitized by Google

ἔτυχε καθεκλίναντα χορτάζειν μήτε ἡλικίᾳ, μήτε ἀρχῇ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν ὁμοίων τιμὴν ἀποδιδόντα τάξιν, οἷ ἢ τιμᾶται μὴν ὁ πρεσβύτερος, ἐθίζεται δὲ ὁ δευτερεύων, γυμνάζεται δὲ ὁ τάττων πρὸς ἀφέλκρισιν καὶ σχασμὸν τοῦ πρέποντος. Οὐ γὰρ ἔδρα μὴν ὅδε καὶ ῥάσις τοῦ κρείττονος, κατάκλισις δὲ οὐκ ἔστιν οὐδὲ πρόσταξις ἑτέρῳ πρὸ ἑτέρου μᾶλλον ὁ ἐσθίων, περὶ δὲ τὰς κατακλίσεις παρέχεται τὰς ἀφορμάς, εὐθὺς οἷ ἀρχὴν τοῦ λεγομένου Μίαν Μύκονον ἀποφήνας τὸ συμπόσιον. Ἡ μὲν οὖν τοῦ πατρὸς δικαιολογία τοιαύτη τις ἦν.

γ'. Ὁ δὲ ἀδελφὸς εἶπεν, Ὅτι τοῦ Βίαντος οὐκ ἦν σοφώτερος, ὅστε ἐκείνου δυεῖν φίλων ἀπειπαμένου διαιτᾶν, αὐτὸς ὁμοῦ τοσούτων μὲν οἰκείων, τοσούτων δὲ ἑτέρων γένεσι κριτὴς, ὑπὲρ χρημάτων ἀλλὰ περὶ πρωτείων ἀποφαινόμενος, ὥσπερ οὐ φιλοφρονήσασθαι πρόθυμος ἦκεν, ἀλλ' ἀνιάσαι τοὺς ἀπιτυδείους. Ἀτοπον μὲν οὖν,

beri diſcumbere, neque ætatis, magiſtratus, aliarumve id genus rerum ullam haberi rationem; cum quidem conveniente inſtituto ordine, et honore afficiatur præſtantior, et qui eo minor eſt, adſueſcat locum cedere digniori, præterea is qui collocat exerceatur in judicio et conjectura de decoro facienda. Neque enim ſuus in confeſſu, ſuus in adſtando locus eſt potiori, nullus eſt in diſcumbendo: neque præbitor, qui alii prius quam aliis præbibit, in locis menſarum diſtribuendis diſcrimina perſonarum negliget, et principio ſtatim totum convivium faciet *unam*, quod aiunt, *Myconum*. Hoc fere modo pater ſuam cauſſam egit.

III. Frater autem, Non ego ſum, aiebat, Biante ſapientior: ut cum ille arbiter inter duos amicos eſſe recuſaverit, ego una de tot neceſſariis, tot aliis, judicium faciam, laturus non de pecuniaria re, ſed de dignitate atque præſtantia ſententiam: quaſi vero non ad tractandum comiter amicos, ſed ad ægre iis faciendum invitaſſem. Sane ineptus fuit

Digitized by Google

ἔφη, καὶ παροιμιώδης Μενέλαος, εἴγε σύμβουλος ἐγένετο μὴ προσκεκλημένος· ἀτοπώτερος δὲ ὁ ποιῶν ἑαυτὸν ἀνθ' ἑτέρου διαιτητὴν καὶ κριτὴν τοῦ οὐκ ὀπτεσπόνδων, οὐδὲ κρινομένων, τίς ὅστις βελτίων τίνος, ἢ χείρων· οὐ γὰρ εἰς ἀγῶνα καθήκουσιν, ἀλλ' ὅπου δεῖπνον ἥκουσιν. Ἀλλ' ὑδὲ εὐχερὴς ἡ διάκρισίς ἐστι τοῦ μὲ ἡλικίᾳ, τοῦ δὲ οἰκειότητι διαφερόντων. Ἀλλὰ δεῖ, καθάπερ ὑποθέσιν μελετῶντα συγκρίσεως, τοὺς Ἀριστοτέλους τόπους ἢ τοὺς Θρασυμάχου ὑπερβάλλοντας, ἔχειν προχείρους, οὐδὲν τοῦ χρησίμων διαφερόντως, ἀλλὰ τὴν κενὴν δόξαν ἐκ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ θεάτρου εἰς τὰ συμπόσια μεταγόντα, καὶ τὰ μὴ ἄλλα πάθη περιόντος ἀνιέναι συνουσίᾳ, τὸ δὲ τύφον ὑποσκάζοντα, ὃν πολὺ μᾶλλον εἶμαι προσήκει τῆς ψυχῆς ἢ τῶν πλοίων ὑποπλαμβάνους τοῦ ποδῶν, ἐλαφρῶς καὶ ἀφελῶς προσέ πότον ἀλλήλοις συμ-

D. 3. ἡλικίᾳ, τῶν δ' οἰκειότητι] Plenius Palat. ἡλικίᾳ, τῶν δὲ δυνάμει, τῶν δὲ χρείᾳ, τῶν δ' οἰκειότητι.

D. 9. ἀνιέναι—πολὺ μᾶλλον] Sic Steph. quocum consentiunt Schott. Anon. Exempl. Turneb. Amiot. et partim MSS. Antea legebatur, ἅμα μὲν συνουσίᾳ, τὸν δὲ τύχῃ ὑποσκαζόντα ᾧ πολὺ μᾶλλον.

Menelaus, et proverbio locum dedit, qui ad consilium dandum accessisset non vocatus. Absurdior fuerit, qui se pro convivatore judicem constituat, ac disceptare velit nemine ei judicium deferente, aut caussam dicente, quis quo sit melior aut deterior: cum quidem ii non ad certamen, sed ad cœnam venerint. Tum dijudicatio ipsa non est facilis, aliis ætate, aliis familiaritate præstantibus: oportebatque, tanquam declamationem qui meditaretur in comparandis inter se aliquibus versaturam, in promtu habere locos Aristotelis, aut Thrasymachi hyperballontas, (quibus de excellentia continentur argumenta), et tamen sic nihil utile conficias, inanem duntaxat gloriam a foro et theatro in convivia traduxeris, cumque alias animi perturbationes conemur consuetudine convivali solvere, fastum instruimus, quem multo magis oportet ex animo eluere, quam cœnum a pedibus detergere, ut in convivio possimus facile et comiter cum

Digitized by Google

φέρεσθαι. Νῦν δέ, τί μὲ ἐξ ὀργῆς τινος ἢ πραγμάτων ἔχθραν πειρώμεθα τοῦ κεκλημένων ἀφαιρεῖν, τῇ δὲ φιλοτιμίᾳ πάλιν ἐπανακάομεν καὶ ἀναζωπυροῦμεν, τοὺς μὲν ταπεινοῦντες, τοὺς δὲ ὀγκοῦντες. Καίτοι γε, εἰ μὴ ἀκολουθήσουσι τῇ κατακλίσει πρόποσίς τε συνεχὴς καὶ προθέσις, ἔτι δὲ ὁμιλία καὶ προσαγορεύσις, παντάπασι γένοιτ' ἂν σατραπικὸν ἡμῖν ἀντὶ φιλικοῦ τὸ συμπόσιον. Εἰ δὲ περὶ τἄλλα τὴν ἰσότητα τοῖς ἀνδράσι φυλάξομεν, τί F
οὐκ εὐθὺς ἀρξάμενοι πρῶτον ἐπιζομεν ἀτύφως καὶ ἀφελῶς κατακλίνεσθαι μετ' ἀλλήλων, εὐθὺς ἀπὸ τοῦ θυρῶν ὁρᾶσθαι, ὅτι δημοκρατικῶς ὑπὲρ τὸ δεῖπνον, καὶ οὐκ ἀριστοκρατικῶς ἐξ αἱρετῶν, ὥσπερ ὑπὲρ τὴν πόλιν, κέκλιντα; ἐφ' οὗ καταχλιθεὶς ὁ πλήσιος συγκατεκλίθη τοῖς εὐτελεστάτοις.

F. 4. ὁρῶντας] Sic Ald. Baſ. Xyl. Flor. Palat. Vatic. Mex. Vulgo, ὁρῶντες.

F. 4. ὅτι δημοκρατικῶς—εὐτελεστάτοις] Sic Steph. ut videtur, ſecutus Turnebum et Amiotum. Nam omnes noſtri libri ſcripti conſentiunt cum editis prioribus, id eſt, Aldina, Baſ. Xyl. ita: ὅτι Δημόκριτος ὑπὲ τὸ δεῖπνον καὶ οὐκ ἐξαίρετον ὡς ἐπὶ πόλιν, ἐφ' οὗ καταχλιθεὶς ὁ πλήσιος ἐν τῇ κατακλίσει τοῖς εὐτελεστάτοις. Forte diligentius ordinare oportet locum turbatum, hunc fere in modum, ὅτι δημοκρατικῶς ὑπὲ τὸ δεῖπνον, καὶ οὐκ ἀριστοκρατικῶς ἐξ αἱρετῶν ὡς ἐπὶ τὴν πόλιν κέκληνται, ἐφ' ᾧ συγκατακλιθεὶς ὁ πλήσιος οὐκ ἐγκαλέσει τοῖς εὐτελεστάτοις. Ita quidem Latina ſupplevi.

aliis verſari. Nunc, cum iras et inimicitias vocatorum tentemus convivio abolere, rurſum eas ambitione injecta exſuſcitamus atque incendimus, dum alios deprimimus, alios extollimus. Jam ſiquidem accubitui comitabuntur frequentiores propinationes, miſſus, colloquia, compellationes, omnino pro amico et familiari ſatrapicum habebimus convivium. Sin erit ut æqualitatem inter convivas velimus aliis in rebus ſervare, cur non hoc ſumto exordio adſuefacimus eos ſimpliciter et abſque faſtu inter ſe diſcumbere? cum ſtatim ab ipſa janua poſſint cernere, ſe electos vocari ad convivium veluti ad rempublicam, non optimatum illam, ſed popularem, ea conditione ut contentus ſit dives accumbens cum tenuiſſimis.

Digitized by Google

δ'. Ἐπεὶ δὲ καὶ ταῦτα ἐρρήθη, καὶ τὴν κρίσιν ἀπήτουν οἱ παρόντες, ἔφην ἐγὼ, Διαιτητὴς ἠρημένος, οὐ κριτὴς, βαδιεῖσθαι μέσου. Νέους μὲν γὰρ, εἶπον, ἑστιῶντας, 617 καὶ πολίτας, καὶ συνήθεις ἐθίζεον, ὡς φησι Τίμων, ἀφελῶς καὶ ἀτύφως καλαινέμειν αὑτοὺς εἰς ἣν ἂν τύχωσι χώραν, καλὸν εἰς φιλίαν ἐφόδιον τὴν εὐκολίαν λαμβάνοντας. Ἐν δὲ ξένοις, ἢ ἄρχουσιν, ἢ πρεσβυτέροις φιλοσοφοῦντες δέδια μὴ δοκῶμεν τῇ αὐλείῳ τὸν τύφον ἀποκλείοντες, εἰσάγειν τῇ θυρωρῷ μετὰ πολλῆς διαφορίας· ἐν ᾧ καὶ συνηθείᾳ τι καὶ νόμῳ δοτέον. Ἢ καὶ προπόσεις καὶ προσαγορεύσεις ἀνέλωμεν, αἷς πρὸς τοὺς ὑπατυγχάνοντας οὐδ' ἀκρίτως, ἀλλ' ὡς ἐνδέχεται μάλιστα χρώμενοι, τιμῶμεν

Ἔδρη τι κρέασίν τε, ἰδὲ πλείοις διπάεσσιν,

ὡς φησιν ὁ τῶν Ἑλλήνων βασιλεὺς, τὴν τάξιν οὐ προ-

A. 5. φιλοσοφοῦντες] Forte, ἱστορεῖντες.
A. 8. αἷς πρὸς τοὺς—χρώμενοι] Forte, αἷς δὲ πρὸς ἐπιτυγχάνοντας οὐδ' ἀκρίτως, ἀλλ' ὡς ἐνδέχεται ἐμμελέστατα χρώμενοι.

IV. Cum hæc quoque essent dicta, et sententiam postularer, Ego, inquam, non ut judex adscitus pronunciabo, sed tanquam honorarius arbiter medium feram. Nam si quis adolescentes, cives, aut familiares convivio excipiat, condocefaciendi sunt, ut aiebat Timon, absque delectu et fastu quemvis locum accumbendi boni consulere, et viaticum ad amicitiam præclarum usurpare facilitatem. Sed de hospitibus, magistratum gerentibus, aut natu grandioribus hoc modo philosophari si intendamus, verendum puto ne videamur fastum ostio atriensi excludentes per posticum admittere, dum nimiam indifferentiam atque æqualitatem introducimus. Hic enim et consuetudini aliquid dandum est, et legibus concedendum. Nisi propinationes etiam volumus et compellationes abolere, quibus adversum eos quibus cum nobis res est, non promiscue utimur, sed quantum omnino fieri potest honoramus

Assisia, carnis missa, plenisque culullis:

ut ille Lyciorum rex inquit, ordini honoris primas partes

τῃ τιμῇ πλέμβυος. Ἐπαινῶμεν δὲ καὶ τὸν Ἀλκίνοον, ὅτι τὸν ξένον ἱδρύει παρ' αὐτόν,

Υἱὸν ἀναστήσας ἀγαπήνορα Λαομέδοντα,
Ὃς οἱ πλησίον ἧστο· μάλιστα δέ μιν φιλέεσκεν.

τὸ γὰρ εἰς τιμὴν τοῦ φιλουμένου χώραν καθίσαι τὸν ἑκάστην, ὑποδέξιον ἐμμελῶς καὶ φιλάνθρωπον. Ἔτι δὲ καὶ θεῶν τοῖς θεοῖς διάκρισις τοῦ τοιούτων. Ὁ μὲν γὰρ Ποσειδῶν, καίπερ ὕστατος εἰς τὴν ἐκκλησίαν παραγενόμενος,

Ἷζεν ἄρ' ἐν μέσσοισιν,———

ὡς ταύτης αὐτῷ τῆς χώρας προσηκούσης. Ἡ δὲ Ἀθηνᾶ φαίνεται τὸν πλησίον ἀεὶ τοῦ Διὸς τόπον ἐξαίρετον ἔχουσα· καὶ τοῦτο παρεμφαίνει μὴν ὁ ποιητὴς δι' ὧν ὑπὲρ τῆς Θέτιδος φησιν,

Ἡ δ' ἄρα παρ' Διὶ πατρὶ καθίζετο, εἶξε δ' Ἀθήνη.

Διαῤῥήδην δὲ ὁ Πίνδαρος λέγει,

Πῦρ πνέοντος ἅτε κεραυνοῦ ἄγχιστα ἡμένη.

Καίτοι φησὶ Τίμων, οὐ δεῖν ἀφαιρεῖσθαι τοῦ ἄλλου

C. 6. φησὶ Τίμων] Corrigo, φάσει Τίμων.

tribuens. Alcinoum quoque laudamus, qui hoſpitem juxta ſe collocaret,

Gnatum juſſiſſet cum ſurgere Laodamanta,
Carus præ reliquis ipſum qui pone ſedebat.

admodum enim humanum fuit et ſcitum factum, quod ſupplicem in locum dilecti recepit. Sed et apud deos eſt judicium et diſcrimen hujus rei. Neptunus enim quanquam ultimus veniſſet in concionem, nihilominus

In medio conſedit:——

nimirum hoc loco ei conveniente. Minerva autem videtur eximium hunc locum habuiſſe, ut ſemper Jovi proxime adſideret: idque poëta notat de Thetide dicens,

Aſſedit patri, locum cedente Minerva.

et Pindarus diſerte dixit,

Spiranti flammas quæ prope fulmini aſſidet.

Dicit quidem Timon, non debere multis auferri quod

Digitized by Google

ἐπὶ προσνέμοντα τῷ τιμίῳ. Ὅσῳ αὐτὸς ἔοικε ποιεῖν μᾶλλον ἀφαιρεῖται γὰρ ὁ κοινὸν ποιῶν τὸ ἴδιον· ἴδιον δὲ τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάστου· καὶ ποιεῖ δρόμῳ καὶ σπουδῇ τὸ πρωτεῖον, ἀρετῇ καὶ συγγενείᾳ καὶ ἀρχῇ καὶ τοῖς τοιούτοις ὀφειλόμενον. Καὶ τὸ λυπηρὸν ἐν τοῖς κεκλημένοις φεύγει δοκῶν, μᾶλλον ἐφέλκεται καθ' αὑτό· λυπεῖ γὰρ ἀποστερῶν τὰ συνήθους τιμῆς ἕκαστον. Ἐμοὶ δὲ καὶ λίαν χαλεπὸν ἐν
D δοκεῖ τὸ περὶ τὴν διάκρισιν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐφάμιλλοι τοῖς ἀξιώμασι πολλοὶ πρὸς μίαν κλῆσιν καὶ ῥᾳδίως ἀπαντῶσιν. Ἔπειτα πλειόνων τόπων ἐν δόξῃ γενομένων, ἀφθονία τὰ διανομῆς ἐστιν, ἂν τις εὐτυχεῖν δύνηται, τὰ μὲν ὅπου πρῶτος, τὰ δὲ ὅπου μέσος, τὰ δ' ὅπου παρ' αὐτὸν, ἢ μετὰ φίλου τινὸς, ἢ συνήθους, ἢ καθηγητοῦ, διδοὺς ἑκάστῳ τὰ ἀξιωματικῶν λεγομένων· τοῖς δὲ ἄλλοις δωρεᾶς καὶ φιλοφρονήσεις ἔλιπον

C. 7. ἐπὶ προσνέμοντα—μᾶλλον] Hæc ex Palat. ſuppleví. Vulgo, ἐπὶ φυσῶν μᾶλλον.

D. 7. τοῖς δὲ ἄλλοις—τιμῆς] δὲ ſumſi ex E. H. Venet. Vat. Palat. Ald. Baſ. Xyl. Ceterum, corrigo: τοῖς δὲ ἄλλοις εἰκαίους φιλοφρονήσεις, ἄλυτον ἀνεπαυλὰν μᾶλλον, ἢ ἀφαίρεσιν, τιμῆς. Mox διαδιάκρισιν Steph. dedit: quocum conſentit Anon. nec diſſentiunt Flor. Venet. in ceteris non niſi, τον, ultima pars vocis, exſtat.

uni tribuas. Atqui is magis adimit quod proprium unius ſit qui multis facit commune. Proprium autem unicuique eſt, quod quiſque meretur: ac feſtinationi curſuique tribuit primas partes, debitas potius virtuti, adfinitati, magiſtratui, et ſimilibus. Et quod fugere vult ne convivis moleſtiam exhibeat, in id ipſum incidit: nam ægre facit alicui, qui eum uſitato honore privat. Cæterum dijudicatio mihi quidem non admodum videtur difficilis. Primum, quia non facile multi una invitantur dignitate æquales. Deinde cum multa ſint loca honorata, ſatis copiæ eſt honores diſtribuendi, modo quis conjicere poſſit quis primus ſit, quis medius, tum alios juxta amicum, aut familiarem, aut magiſtrum collocabit, adjungens ſingulos iis quibus in diſcumbendo bonos fuit habitus: reliquis ego munuſcula et amicam tracta-

Digitized by Google

ἀνάπαυλαν μᾶλλον τῆς τιμῆς. Ἂν δὲ δυσδιάκριτοι μὲ ἀφ' ἀξίας, δύσκολοι δὲ οἱ ἄνδρες ὦσιν, ὅρα τίνα μηχανὴν ἐπάγω. Καταχλίνω γὰρ εἰς τὸν ἔνδοξον μάλιστα τόπον, ἂν μὲν ἢ πατὴρ, τοῦτον ἀφαιμωδούμενος· εἰ δὲ μή, πάππον, ἢ E πενθερὸν, ἢ πατρὸς ἀδελφὸν, ἤ τινα τῶν ὁμολογουμένην ἢ ἰδίαν ἐχόντων τοῖς τῷ δεχομένῳ τιμῆς ὑποχρεώ· ὃν τῶν Ὁμήρου τὸ θεώρημα τοῦτο λαμβάνων καθηκόντων. Καὶ γὰρ ἐκεῖ δήπουθεν ὁ Ἀχιλλεὺς τὸν Μενέλεων ἢ τὸν Ἀντίλοχον περὶ τῶν δευτερείων τῆς ἱπποδρομίας ὁρῶν διαφερομένους, ἢ δεδοικὼς μὴ προῤῥωτέρω προέλθωσιν ὀργῆς ἢ φιλονεικίας, ἑτέρῳ βέλει τὸ ἔπαθλον ἀποδίδωσι, λόγῳ μὲν Εὐμήλου οἰκτείρων ἢ τιμῶν, ἔργῳ δὲ τῆς ἐκείνων διαφορᾶς τὴν αἰτίαν ἀφαιρῶν.

ε'. Ἐμοῦ δὲ τοιαῦτα λέγοντος, ὁ Λαμπρίας ἐκ παρακύψου καθήμενος, καθάπερ εἰώθη, μέγα φθεγξάμενος, ἠρώτα τοὺς παρόντας, εἰ δίδασιν αὐτῷ νυθετῆσαι λεπτὰ F

E. 2. ὁμολογουμένην—παρὰ τῶν δεχομένων] Prius effeci ex ὁμολογουμένων, quod Palat. præbuit. Posterius ipse consequenter correxi. Vulgo, ὁμοεθνῶν ἢ ἰδίαν ἐχόντων παραδεχομένῳ—.

tionem potius, quam honorem adhibeo. Quod si honoribus pares sint convivæ, interim morosi: vide quam ego machinam admoveam. Honestissimum locum tribuo patri, si adsit, aut avo, socero, patruo, aut alicui cognatorum, ei denique cui apud convivatorem peculiaris sit quædam honoris prærogativa. Idque adeo commentum unum est de iis, quæ ex Homeri pulchre præceptis desumuntur. Ibi enim Achilles cum videret Menelaum et Antilochum de equestris victoriæ præmio contendere, metueretque ne ira et rixa longius procederet, alii illud præmium tribuit, verbis hoc præscribens, miseratione se ductum Eumelo hunc honorem deferre, facto autem causam contentionis illorum tollens.

V. Hæc me locuto, Lamprias, qui more suo in lectulo inferiore sedebat, alta voce ex iis qui aderant quæsivit, Paterenturne a se corrigi deliran-

Digitized by Google

δικαστήν. Κελεύοντων δὲ πάντων χρῆσθαι παῤῥησίᾳ, καὶ
μὴ φείδεσθαι, Τίς δ' ἂν, ἔφη, φείσαιτο φιλοσόφου γένε-
618 σιν, ἢ πλούτου ἢ ἀρχαῖς, ὥσπερ θέαν, ἐν συμποσίῳ κα-
τανέμοντος, ἢ προεδρίας ψηφισμάτων Ἀμφικτυονικῶν
διδόντος; ὅπως μηδὲ σὺ οἴνου τὸν τύφον ἀποφύγωμεν.
Οὔτε γὰρ πρὸς τὸ ἔνδοξον, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἡδὺ δεῖ
ποιεῖσθαι τὰς καταλλήξεις· οὔτε τιμὴ ἑνὸς ἑκάστου σκοπεῖν
ἀξίαν, ἀλλὰ τιμὴ ἑτέρου πρὸς ἕτερον σχέσιν καὶ ἁρμονίαν;
ὥσπερ ἄλλων τινῶν εἰς μίαν κοινωνίαν συλλαμβανομέ-
νων. Οὐδὲ γὰρ ὁ οἰκοδόμος τὴν Ἀττικὴν λίθον ἢ τὴν Λα-
κωνικὴν πρὸ τοῦ βαρβαρικοῦ σφὼ τιμᾷ διὰ τὴν εὐγένειαν τίθησιν·
οὐδὲ ὁ ζωγράφος τῷ πολυτελεστάτῳ χρώματι τὴν
ἡγεμονίαν ἀποδίδωσι χώραν· οὐδὲ ὁ ναυπηγὸς πρω-
Β τατίλει τὴν Ἰσθμικὴν πίτυν, ἢ τὴν Κρητικὴν κυπάρι-
τον· ἀλλ' ὡς ἂν ἀλλήλοις ἔχοντα σωτηθέντα καὶ σω-

A. 7. παραλαμβανομένων] Sic E. Xyl. Mez. Vulgo, παραλαμβανόμενον.
A. 9. διὰ τὴν εὐγένειαν] διὰ vulgo deeſt: recepi a Xyl. et V.

tem judicem. Cum omnes juſſiſſent eum libero uti ſermone, nihilque parcere, Quis tandem, inquit, philoſopho parcat, qui natalibus, opibus, magiſtratibus, quaſi ſpectandi primarium in theatro locum aliquem in convivio tribuat, aut primum jus dicendæ inter Amphictyones ſententiæ? ſcilicet ut ne inter pocula quidem a faſtu ſimus immunes. Non enim in collocandis ad menſas conviviis reſpiciendum eſt ad gloriam, aut unius cujuſvis dignitatem, ſed ad jucunditatem: puta, quo modo unus ad alium ſit affectus, quomodo ipſis inter ſe conveniat, quo pacto aliæ etiam res in aliquam recipiuntur communitatem. Nimirum qui domum ædificat, non lapidem Atticum aut Laconicum ob nobilitatem præponit: neque pictor colori pretioſiſſimo locum principem attribuit: neque naves compingens faber Iſthmicam abietem, aut Creticam cupreſſum reliquis priorem lignis ponit. Sed ut inter ſe compoſita atque con-

Digitized by Google

ἁρμοσθέντα μέλλῃ τὸ κοινὸν ἔργον ἰσχυρὸν καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον παρέχειν, οὕτω κατανέμουσι. Καὶ τὸν θεὸν ὁρᾷς, ὃν Ἀριστότεχναν ἡμῶν ὁ Πίνδαρος προσεῖπεν, οὐ πανταχοῦ τὸ πῦρ ἄνω τάττοντα, καὶ κάτω τὴν γῆν, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ χρεῖαι τῶν σωμάτων ἀπαιτῶσι.

Τῆτο μὲν ἐν κόγχαισι θαλασσονόμοις βαρυνώτοις,
Ναὶ μὴν, κηρύκων τε λιθορρίνων χελύνης τε

φησὶν Ἐμπεδοκλῆς,

Εἰθ' ὄψει χθόνα χρωτὸς ὑπέρτατα ναιετάουσαν.

οὐκ ἦν ἡ φύσις δίδωσι χώραν, ἀλλ' ἦν ἡ τοῦ κοινοῦ c ἔργου πρόθεσις συνέταξεν, οὕτω ἔχουσαν. Πανταχοῦ μὲν οὖν ἀταξία πονηρὸν, ἐν δὲ ἀνθρώποις καὶ ταῦτα, πάνυ σφόδρα, ἐγγενομένη, μάλιστα τὴν αὑτῆς ἀναδείκνυσι μοχθηρίαν, ὕβρει καὶ κακοῖς ἄλλοις ἀμυθήτοις· ἃ προϊδέσθαι καὶ φυλάξασθαι, τακτικοῦ καὶ ἁρμονικοῦ ἀνδρός ἐστιν.

ς'. Ὀρθῶς οὖν ἔφαμεν λέγειν αὐτὸν ἡμεῖς, καὶ, Τί

B. 5. ἡμῶν] ὑμῶν. Mez. Reisk.

cinnata totum sint opus factura validum, pulchrum, utile, sic ea disponunt. Ipsum adeo deum vides, quem Pindarus noster *optimum artificem* cognominavit, non ubique supra ignem, infra terram posuisse, sed in eo usum ac necessitatem corporum secutum. Empedoclem audi,

Inspice tergigraves conchas quandoque marinas:
Buccinus, exemploque abducta chelys tibi sexto
Esse potest, summo ut videas in corpore terram.

hanc enim habent hasce constitutionem, quam non naturalis locorum distributio, sed novi operis confectio exigebat. Sane confusio et ordinis disturbatio ubique mala est: verum ubi ea incidit hominibus, et quidem potantibus, contumelia, aliisque infandis malis demonstrat suam pravitatem: quae prævidere atque præcavere hominis est ordinis atque concinnitatis gnarum se esse profitentis.

VI. Recte eum ista dixisse affirmavimus, et interrogavi-

Digitized by Google

δὴ φθονεῖς τῶν βακχαῖων ἡμῖν καὶ ἁρμονικῶν; ἐλέγομεν. Οὐδείς, ἔφη, φθόνος, ἂν μέλλητε πείθεσθαι μεβακχεύοντί μοι καὶ μεβακχοσμοῦντι τὸ συμπόσιον, ὥσπερ τῷ Ἐπαμεινώνδᾳ ἡ φάλαγξ. Συνεχωρεῖμεν οὖν ἅπαντες. Ὁ δὲ τοὺς παῖδας ἐκ μέσου κελεύσας γενέσθαι, καταβλέψας ἔφησεν, Ἀκούσατε, εἶπεν, ὡς μέλλω συντάττειν ὑμᾶς ἀλλήλοις· βέλομαι γὰρ τοῦτο ποιεῖν. Δοκεῖ γάρ μοι καὶ τὸν Ὅμηρον οὐκ ἀδίκως ὁ Θηβαῖος αἰτιάσασθαι Παμμένης ὡς τῶν ἐρωτικῶν ἄπειρον, ὅτι φῦλα φύλοις συνέταξε, καὶ φατρίας φατρίαις συνέμιξε· δέον ἐρώντα μὲν ἐρωμένῳ παρεμβάλλειν, ἵνα ἡ σύμπνους ἡ φάλαγξ δι' ὅλης ἔμψυχον ἔχουσα δεσμόν. Τοῦτο κἀγὼ βέλομαι ποιῆσαι τὸ συμπόσιον ἡμῶν, ὑ πλησίῳ πλήσιον, οὐδὲ νέῳ νέον, οὐδὲ ἄρχοντι συγκαθαπλίνων ἄρχοντα, καὶ φίλῳ φίλον· ἀκίνητος γὰρ αὕτη καὶ ἀργὴ τοῖς εὐνοίας

C. 8. λιλίγομεν] Forte ſanum. Forte legendum, λιλίγχων vel Ἐμοὶ μὲν δοκεῖς, ἔφη, φθόνος —. Ald. Baſ. Xyl. E. H. Palat. Vat. ἂν λιλίγομεν.
D. 5. πρεσβεῖπεῖν] πρεσβεῖν. Mex. et Xyl. Verſ.

mus curnam nobis iſtas ordinis atque concinnitatis rationes invideret. Profecto, inquit, non invideo, ſi permittitis mihi, ut quo pacto phalangem Epaminondas, ego convivii ordinem mutem, melioremque redigam. Univerſi nos poteſtatem ei permiſimus hoc agendi. Ille pueris e medio juſſis diſcedere, in ſingulos intuitus, Audite, inquit, quo modo vos ſtatuerim componere: volo enim prædicere. Videtur mihi Pammenes Thebanus haud injuria reprehendiſſe Homerum, ut amatoriæ rei ignarum, qui tribus tribubus, curias curiis adjungi juberet; cum oporteret amatori amaſium adponi, ut tota phalanx animato devincta vinculo conſpiraret. Pammenem ego ſecutus, ita convivas diſponam, non ut divitem diviti, juveni juvenem, principem principi, amico amicum adjungam: quæ diſpoſitio otioſa eſt, neque ad benevolentiam parandam augendamve quic-

Digitized by Google

ὑπίδοσιν ἢ γένεσιν ἡ τάξις· ἀλλὰ τῷ δεομένῳ τὸ οἰκεῖον παρασαρμόττων, κελεύω φιλόλογον μὲ ὑποκαθαλλόμενον φιλομαθῆ, δυσκόλῳ δὲ παρῶν, ἀδολέσχῳ δὲ παρεσόμενος φιλήκοον νεανίσκον· τῷ δὲ ἀλαζόνι τ' ἔμφυτα, τῷ δὲ ὀργίλῳ τὸν σιωπηλόν· ἐὰν δέ που καπήλῳ πλούσιον μεγαλόδωρον, ἄξω παρ' αὐτὸν ἐκ γωνίας τινὸς ἀναζήσας πένητα χρηστόν, ἵν' ὥσπερ ἐκ πλήρους κύλικος εἰς κενὸν ὑποῤῥοή τις γένηται. Σοφιστὴν δὲ κωλύω συγκαθαλλόμενον σοφιστῇ, ἢ ποιητὴν ποιητῇ· F

Πτωχὸς γὰρ πτωχῷ φθονέει καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

καθάπερ Σωσυλῆς ἔστος ἢ Μόδεστος εἰζαῦθα συμπερείδοντες ἔπος παρ' ἔπος ἐζωπύρουν φλόγα μιᾷ, ἀλλὰ κινδυνεύουσι τὰ χάλικα. Δύσημι δὲ καὶ τραγαλιῶδες, ἢ φιλολαβρους, καὶ ὀξυθύμους, ἀλλήλων τινὰ παρεντιθεὶς μέσον, ὥσπερ μάλαγμα τ' ἀντιτυπίας. Ἀλειπλαὺς δὲ ἢ κυπ- 619

F. 5. ἐζωπύρουν—πάλλιζα] Forte ζωπυροῦσιν φλόγα ὅμοιοι, ἅμα συμπίπτουσι τὰς κεφαλάς. Non dubitavi in Latinis reddere.

A. 1. Ἀλειπλαὺς—συνάγω] Forte: Ἀλειπλικὰ; δὲ ἢ κυπαγτικὰς χαρίζω· γαμφικὰς δὲ συνάγω.

quam conducit: ſed id quod unicuique deeſt accommodans, homini qui de rebus ad humanitatem facientibus libenter diſſerat, ſtudioſum diſcendi apponam, moroſo manſuetum, loquaci ſeni adoleſcentem audiendi avidum, glorioſo ſubſannatorem, iracundo tacitum: quod ſicubi divitem conſpexero munificum, excitabo ex angulo aliquo et ad eum adducam probum pauperem, ut tanquam e pleno poculo in vacuum aliquid ex illo in hunc defluat. Sophiſtam vero adſidere ſophiſtæ, aut poëtam poëtæ nolo:

Urit enim cantor cantorem, et egenus egenum.

quanquam Soſicles iſte et Modeſtus verſum verſui apponentes, veluti flando excitantes flammam, capita conſerunt. Rixoſos etiam, dicaces, et iracundos divello in medium interjiciens placidum aliquem, tanquam ad emolliendum extremorum rigorem, deditos contra palæſtræ, vena-

Digitized by Google

γυναιὺς καὶ γεωργαιὺς συνάγω· τῶν γὰρ ὁμοιοτήτων, ἡ μὲν μάχιμος, ὥσπερ ἀλεκτρυόνων· ἡ δὲ ὀπτικὴ, ὥσπερ ἡ τῶν κολοιῶν. Συνάγω δὲ καὶ ποτικὰς εἰς ταὐτὸ καὶ ἐρωτικὰς, οὐ μόνον ὅσοις ἔρωτος δῆγμα πεφύκασιν, ὡς φησι Σοφοκλῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς ὑπὸ γυναιξὶ καὶ τὰς ὑπὸ παρθένοις δακνομένας· τῷ γὰρ αὐτῷ θαλπόμενοι πυρὶ, μᾶλλον ἀλλήλων ἀντιλήψονται, καθάπερ ὁ καλλώμενος σίδηρος· ἂν μὴ, νὴ Δία, τῷ αὐτῷ τύχωσιν ἢ τῆς αὐτῆς ἐρῶντες.

A. 4. ποτικὰς] Sic Baſ. Xyl. Venet. Palat. Turneb. Amiot. Mez. Vulgo, ποιητικὰς. Alii etiam, ποτικὰς.
A. 5. ἔρωτος δῆγμα] Addendum παιδικῦ. Vid. ſupra p. 77. B.

tioni, aut agriculturæ conjungo. Similia enim quædam inter ſe conjuncta pugnam cient; ut galli: aliis convenit, ut graculis. Potores etiam conduco in unum, et amatores, non modo quos amor urit puerorum, ut ait Sophocles, ſed etiam qui mulieres et virgines depereunt. Eodem enim flagrantes igni, magis invicem coaleſcent, ſicut ferrumination glutinatum ferrum: niſi quidem forte ejuſdem amore ſive maris ſive feminæ ardeant.

BODLEIAN LIBRARY OXFORD MUSEUM

Digitized by Google

ΠΡΟΒΛΗΜΑ Γ'.

Διὰ τί τ τόπων ὁ καλέρθμος ὑπατικὸς ἔχε τιμήν. B

QUÆSTIO III.

Cur is locus, qui consularis appellatur, in honore habeatur.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΤΑ ΑΥΤΑ.

PERSONÆ COLLOQUII.

EÆDEM.

ΤΟΥΤΟΥ δὴ τ τόπων ἀνέπεσε ζήτησις. Ἄλλοι γὰρ ἄλλοις ἔντιμοι· Πέρσαις μὲν ὁ μεσάτατος, ἐφ' ᾧ κατακλίνεται ὁ βασιλεύς· Ἕλλησι δὲ, ὁ πρῶτος· Ῥωμαίοις δὲ ὁ τ μέσης κλίνης, τελευταῖος, ὃν ὑπατικὸν προσαγορεύουσι· τ δὲ περὶ τ Πόντον Ἑλλήνων οἰκοῦσι, καθάπερ Ἡρακλεώταις, ἔμπαλιν ὁ τῆς μέσης πρῶτος. Ἀλλὰ περὶ γε ὑπατικῆ λεγομένη μάλιστα διαπο-

B. 8. Τούτου] Legendum Ἐκ τούτου. Prior vox in codicibus, huic continua, ἐφ-ότις, præpositionem abstulit.

SECUNDUM hæc incidit quæstio de locis. Alius enim apud alios locus honoratur, ut Persis medius, quem accumbens rex occupat, videtur honestissimus: apud Græcos primus; apud Romanos mediæ mensæ ultimus, quem ipsi consularem vocant: apud quosdam Græcorum juxta Pontum habitantium, ut Heracleotas, mediæ mensæ primus. Maxime autem de consulari loco dubitatum a nobis

Digitized by Google

C μᾶλλον· ὅτος γὰρ ἐπεφήτευε τῇ τιμῇ καὶ' ἡμᾶς· καὶ τὴν αἰτίαν ὅτε ὡς ὁ πρῶτος, ὅτε ὡς ὁ μέσος εἶχε, νενομισμένων ἔτι· καὶ τῶν συμβεβηκότων αὐτῷ τὰ μὲν οὐκ ἦν ἴδια τούτου μόνου, τὰ δὲ οὐδαμοῦ ἄξια σπουδῆς ἐφάνετο. Πλείω τοίνυν γε τῶν λεχθέντων ἐκίνει. Πρῶτον μὲν, ὅτι τοὺς βασιλεῖς καταλύσαντες οἱ ὕπατοι, καὶ πρὸς τὸ δημοτικώτερον ἅπαντα μεταχοσμήσαντες, ἐκ τοῦ μέσου καὶ βασιλικοῦ χώρου, ἐκεῖθεν αὐτοὺς κάτω συγχωροῦντες, ὡς μηδὲ τοῦτο τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς καὶ ἐξουσίας ἐπαχθὲς εἴη τοῖς πολίταις. Δεύτερον δὲ, ὅτι τῶν δυοῖν κλινῶν ἀποδεδομένων τοῖς παρακεκλημένοις, ἡ τρίτη καὶ ταύτης ὁ πρῶτος τόπος μάλιστ' ἔστ' ἐπιθυμητός· ἐνταῦθα γὰρ ὥσπερ ἡνίοχος ἢ κυβερνήτης ὀπὶ δεξιὰ πρὸς τὴν ὑπόλειψιν ἐξαD νεῖται τῶν ἐπηρεσιῶν, καὶ τοῦ φιλοφρονεῖσθαι, καὶ τοῦ διαλέγεσθαι τοῖς παροῦσιν ἐκ ἀπήρτηται πολὺ συνέγγιζα τόπων·

C. 2. ὅτε ὡς ὁ πρῶτος, ὅτε ὡς ὁ μέσος.] Articulum posteriore loco sumsi ab Flor. Palat. Vat. Priore, ipse addidi, et sententiæ et consequentiæ caussa.

C. 9. μηδὲ τοῦτο—ἐξουσίας.] τοῦτο revocavi ex Ald. Bas. Xyl. E. H. Flor. Palat. Vatic. loco vulgati τί. Transposui cum Palat. et Mez. vulgatum—ἀρχῆς καὶ αὐτῶν ἐξουσίας.

C. 13. ὀπὶ δεξιὰ—ἐξικνεῖται.] Prius mutandum videtur in ὑπερδέξιος vel ὑπερδέξια. Post. in tribus Gr. Lat. vitio abiit in ἐξικνεῖσθαι.

fuit, qui cum apud nos haberetur præcipuus, causa ejus rei neque ut quia primi loci, neque ut medii, definiri poterat: tum quæ ei accidunt, partim non sunt propria, partim nullius videntur momenti. Tria tamen ex his quæ dicta sunt, nos moverunt. Unum, quod ejectis regibus consules, cum ad popularem formam omnia redigerent, seipsos e medio et regio loco deorsum subduxerunt: ne vel ipse locus, tanquam regii imperii ac potestatis reliquiæ quædam, molestus esset civibus. Secundum, quod, cum duæ mensæ invitatis tribuuntur, tertia ejusque primus locus maxime convivatori congruit: ibi enim tanquam auriga aut gubernator dextre potest intueri in ministeria, et a proximis locis non ita longe removetur, quin compellare possit et col-

Digitized by Google

ὁ μὲν γὰρ ὑπ' αὐτὸν, ἢ γυναικὸς ἢ παίδων ἐστὶν· ὁ δὲ ὑπὲρ αὐτὸν, εἰκότως τῷ μάλιστα τιμωμένῳ τὸν κεκλημένων ἀπεδόθη, ἵνα ἐγγὺς ᾖ τοῦ ἐσπίοντος. Τρίτον δὲ ἔχειν ἴδιον οὗτος ὁ τόπος ἐδόκει τὸ ταχὺς τ' ἀφῖξιν εὐφυές· οὐ γὰρ ἦν ὁ τ' Ῥωμαίων ὕπατος οἷος Ἀρχίας ὁ Θηβαίων πολέμαρχος, ὥστε γραμμάτων ἢ λόγων αὐτῷ μεταξὺ δειπνοῦντι φερντίδος ἀξίων παραπεσόντων, ὀλιφθεγξάμενος, "Εἰς ἕω τὰ σαυδᾶια," τ' μὴ ὀψὲ παρῶσαι, λαβεῖν δὲ τ' Ἠριάλειον· ἀλλὰ μάλ' ἐμμελοῦς καὶ παρεσκευασμένους σὺ τοῖς τοιούτοις χαμεῖς. Οὐ γὰρ μόνον ὠδῖνα τίκτει κυβερνήτῃ σοφῷ, κατ' τὸ λεγόμενον πᾶς βόλος, ἀλλὰ καὶ πότε πᾶσα καὶ ἀνέσεως ἡδονὴ στρατηγῷ καὶ ἄρχοντι φερντίδος ἀξιόν ἐστι. Καὶ ἵνα ἀκοῦσαί τι δεῖ καὶ παραστάξαι καὶ ὑπολαβεῖν δύνηται, τοῦτον ἐξ-

E. 3. ὠδῖνα τίκτει—ἀκοῦσαί τι ἃ δεῖ] Sic Steph. edidit, ut ait, lectionem a vetere codice allatam: quæ fere exstat in Exempl. Turneb. et Amiot. verſione. In omnibus aliis noſtris libris et editis, et ſcriptis ita exſtat: ὠδῖνα τίκτει κυβ* σοφῷ κατὰ τὸ* ἀλλὰ καὶ ποτὲ πᾶσα καὶ ἀνέ* καὶ ἄρχοντι φερντίδος ἀξιόν ἐστιν ἵνα* ἀκοῦσαί τι ἃ δεῖ. Xylander principium hujus loci audacter ita immutatum edidit. Ὠδῖνα τίκτει κυβερνήτῃ σοφῷ· κατὰ τὸ Αἰσχύλειον. Eſt Æſchyli dictum Suppl. 777.

loqui: locus enim infra eum, uxoris eſt aut liberorum, qui ſupra, is ut par eſt, tribuitur convivarum honoratiſſimo. Tertium fuit, quod hujus loci proprium videbatur, opportunitas nimirum ad actiones obeundas. Non enim conſul Romanorum more Archiæ Thebanorum polemarchi agit, ut literis inter cœnandum aut ſermone aliquo conſiderationem requirente oblatis, tantum fatus, *In craſtinum feria*, epiſtolam rejiciat, ac poculum Thericleum arripiat: ſed in hoc ipſo temporis articulo ſolicitum admodum ac circumſpectum ſe præbet. Quippe non modo

Nox incutit gubernatori, qui ſapit,
Dolorem,——

ut eſt apud Æſchylum: ſed et in quovis convivio, quavis animi recreatione et oblectatione, convenit magiſtratui ac principi curare, ut et audiat, et mandet quæ opus eſt, et

Digitized by Google

ἄριστον ἔχει τὸν τόπον· ἐν ᾧ τῆς δευτέρας κλίνης τῇ θερμῇ συναπτούσης, ἡ γωνία ἀφέλειμμα ποιοῦσα τῇ καμπῇ, δίδωσι καὶ γραμματεῖ καὶ ὑπηρέτῃ καὶ φύλαξι σώματος καὶ ἀγγέλῳ τοῦ ἀπὸ στρατοπέδου παρελθεῖν, ἀφελεχθῆναι, συλᾶσθαι, μήτε τινὸς ἐνοχλοῦντος αὐτῷ, μήτε τινὸς ἐνοχλουμένου τοῦ συμποτοῦ, ἀλλὰ καὶ χεῖρα καὶ φωνὴν εὐπρόσδεξιον ἔχοντι καὶ ἀκώλυτον.

E. 7. τῇ πρώτῃ συναπτούσης] Immo τῇ τρίτῃ συναπτούσης· ut Mez. et Reisk.
F. 5. ἀκώλυτον] In E. et H. addita sunt hæc signa † † defectus. Nec tamen quid ad sententiam desideramus.

subscribat: quod ut facere possit, hunc habet locum eximium: ubi secunda mensa ad tertiam applicata angulus flexu suo intercapedinem facit, quæ spatium accedendi, alloquendi, et audiendi præbeat scribæ, lictori, stipatori, nuncio ab exercitu venienti: cum interim consul neque molestiam cuiquam convivarum exhibeat, neque ipsi obturbetur a quoquam, sed et dextram et vocem liberam habeat atque expeditam.

Digitized by Google

ΠΡΟΒΛΗΜΑ Δ'.

Ποῖόν τινα δεῖ τὸν συμποσίαρχον εἶναι.

QUÆSTIO IV.

Qualem oporteat esse magistrum convivii.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΚΡΑΤΩΝ. ΘΕΩΝ. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. ΑΛΛΟΙ.

PERSONÆ COLLOQUII.

CRATO. THEO. PLUTARCHUS. ALII.

α'. ΚΡΑΤΩΝ ὁ γαμβρὸς ἡμῶν καὶ Θέων ὁ ἑταῖρος ἔν τινι πότῳ παρωινίας ἀρχὴν λαβόντος, εἶτα παυσαμένης, λόγον ἐποιήσαντο περὶ τοῦ συμποσιαρχίας, οἰόμενοί με δεῖν στεφανηφορεῖν μὴ θέλειν ἔθος ἐκλελοιπὸς παντάπασιν, ἀλλ' ἀναλαβεῖν καὶ καταστῆσαι πάλιν τῆς ἀρχῆς τὴν νενομισμένην ὀπίσω περὶ τὰ συμπόσια καὶ μαχόμενοι· ἐδόκει δὲ ταῦτα καὶ τοῖς ἄλλοις, ὥστε θόρυβον ἐκ πάντων καὶ κέλευσιν γενέσθαι. Ἐπεὶ τοίνυν, B

I. CRATO adfinis, et Theo socius noster, quodam in convivio cum jam et cœptum esset largius potari, et desitum, mentionem intulerunt de magistro compotationis, censueruntque me, ut qui sertum gererem, non debere negligere consuetudinem jam fere omnino exolescentem de eo qui præesset convivio, sed eam in usum revocare. Hæc sententia ita placuit reliquis, ut universi cum strepitu me ad id cohortarentur. Ibi ego, Quando, inquam, omnibus

Digitized by Google

ἔφην ἐγὼ, δοκεῖ ταῦτα πᾶσιν, ἐμαυτὸν αἱρεῦμαι συμποσίαρχον ὑμῶν, καὶ κελεύω τὰς μὲν ἄλλας ὡς βούλονται πίνειν ἐπὶ τῷ παρόντι, Κράτωνα δὲ καὶ Θέωνα τὰς εἰσηγήτας καὶ νομοθέτας τοῦ δόγματος, ἔν τινι τύπῳ βραχέως διελθεῖν ὁποῖον ὄντα δεῖ τὸν συμποσίαρχον αἱρεῖσθαι, καὶ τί ποιοῦμενος τέλος ὁ αἱρεθεὶς ἄρξει, καὶ πῶς χρήσεται τοῖς κατὰ συμπόσιον· διελέσθαι δὲ τὸν λόγον αὐτοῖς ἐπιτρέπω.

Β. Μικρὰ μὲν οὖν ἐκίνησαντο παραιτούμενοι· κελευόντων δὲ πάντων πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι, καὶ ποιεῖν τὸ προσταττόμενον, ἔφη πρότερος ὁ Κράτων, Ὅτι δεῖ τὸν μὲν φυλάκων ἄρχοντα, φυλακικώτατον, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, εἶναι· τὸν δὲ συμποτῶν, συμποτικώτατον. Ἔστι δὲ τοιοῦτος, ὃν μήτε τῷ μεθύειν εὐάλωτος ᾖ, μήτε πρὸς τὸ πίνειν ἀπρόθυμος· ἀλλ' ὡς ὁ Κῦρος ἔλεγε Λακε-

B. 2. χρήσεται—ἐπιτρέπω.] Sic Mss. Amiot. Reisk. Vulgo, χρῆσθαι τοῖς κατὰ συμπόσιον δεῖ, διελέσθαι τὸν λόγον αὐτοῖς ἐπιτρέπων.
B. 11. ἐκίνησαντο] Sic Palat. Vulgo, χίνησαντο.

vobis ita videtur, ego meipsum convivii imperatorem constituo, injungoque reliquis, ut in præsentia bibant suo quisque arbitratu: Cratoni autem ac Theoni autoribus hujus decreti, atque legislatoribus, ut breviter atque sub exemplo explicent, qualis sit arbiter ille compotationis deligendus, et in quem scopum intentus debeat, ac qua ratione moderari compotationi. Ipsi viderint, quomodo inter se vices differendi partiri velint.

II. Cum illi simulata tergiversatione usi aliquantulum essent, omnes tamen iis suaderent ut principi obtemperarent, et jussa exequerentur, prior ita orsus est dicere Crato, Quemadmodum Plato præfectum vigilum vult esse quam maxime vigilem, ita inter convivas is debet magister constitui, qui quam maxime sit aptus compotando. Talis erit, qui neque obruatur facile ebrietate, et tamen ad bibendum sit alacris: sitque Cyri similis, qui ad Lacedæmonios

Digitized by Google

δαιμονίοις χαίφων, ὅτι τά τε ἄλλα τῷ ἀδελφῷ βασιλικώτερος εἴη, καὶ φέροι καλῶς πολὺ ἄκρατον. Ὅ, τε γὰρ παροινῶν, ὑβριστὴς καὶ ἀχήμων· ὅ, τε αὖ παντάπασι νήφων, ἀηδὴς, καὶ παιδαγωγεῖν μᾶλλον ἢ συμποσιαρχεῖν ἐπιτήδειος. Ὁ μὲν οὖν Περικλῆς, ὁσάκις πρημθὸς τραπηὸς ἀνελάμβανε τὴ χλαμύδα, πρῶτος εἰώθη ἀναλέγεσθαι πρὸς αὑτὸν, ὥσπερ ὑπομιμνήσκων, "Ὄρα "Περίκλεις· ἐλευθέρων ἄρχεις, Ἑλλήνων ἄρχεις, Ἀ- "θηναίων ἄρχεις." Ὁ δὲ συμποσίαρχος ἡμῶν ἐκεῖνα λεγέτω πρὸς αὑτὸν, "Φίλων ἄρχεις·" ἵνα μήτε ἀχημονεῖν ἐπιτρέπῃ, μήτε τὰς ἡδονὰς ἀφαιρῆ. Δεῖ δὲ καὶ σπουδῆς τὸν ἄρχοντα συνόντων οἰκεῖον εἶναι, καὶ παιδιᾶς μὴ ἀλλότριον, ἀλλ' εὖ πως συγκεκραμμένον πρὸς ἀμφότερα, σμικρῷ δὲ μᾶλλον, ὥσπερ οἶνον ἀξεῖον, ἐπανευόντα τῇ φύσει πρὸς τὸ αὐστηρόν· ὁ γὰρ οἶνος ἄξει ὃ ἦθος

D. 2. Ἑλλήνων ἄρχεις] Sine ratione omisit Steph. Revocavi ex Ald. Bas. Xyl. H. Flor. Vatic.

D. 8. σμικρῷ] Vulgo omnes σμικρῶς. Mez. σμικρὸν.

scribens, profitebatur se cum aliis in rebus fratre ad regnum gerendum aptiorem esse, tum facile etiam multum meri ferre. Nam et vinosus, contumelioſus fuerit et indecorus; et omnino sobrius, injucundus, ac mores quam convivium regendo aptior. Pericles quidem quoties prætor creatus chlamydem primum indueret, secum solebat colloqui tanquam semetipsum commonefaciens, *Animum adverte Pericles, liberis hominibus imperas, Græcis imperas, Atheniensibus imperas:* ita noster convivii moderator secum reputabit, Amicis se præesse: ut neque permittat eos turpiter agere, neque voluptatibus prohibeat. Et oportet eum cum seriis bibentium studiis esse accommodatum, tum a jocis eorumdem haud alienum, sed ad utraque probe temperatum: ita quidem, ut boni instar vini nonnihil ad austeritatem ingenio sit propensiore: id enim vino emollietur, et ad

Digitized by Google

εἰς τὸ μέτριον, μαλακώτερον ποιῶν καὶ ἀνυγρότερον. Ὥσπερ γὰρ ὁ Ξενοφῶν ἔλεγε τὸν Κλέαρχον τὸ σκυθρωπὸν
E καὶ ἄγριον ἄλλως, ἐν ταῖς μάχαις ἡδὺ καὶ φαιδρὸν ὀπτάνεσθαι, διὰ τὸ θαρραλέον· οὕτως ὁ μὴ φύσει πικρὸς, ἀλλὰ στρυφνὸς καὶ αὐστηρὸς, ἐν τῷ πίνειν ἀνίεμενος, ἡδίων γίνεται καὶ φιλοφιλέστερος. Ἐπὶ τούτῳ οὖν δεῖ τὸν μάλιστα μὲν ἑκάστου τῶν συμποτῶν ἐμπείρως ἔχειν, τίνα λαμβάνει μεταβολὴν ἐν οἴνῳ, καὶ ποῖός τί πάθος ἀκροσφαλής ἐστι, καὶ πῶς φέρει τὸν ἄκρατον. Οὐ γὰρ οἴνῳ μόνον ἐστὶ ποῖος ὕδωρ ἕτερον ἑτέρῳ
F μίξις, ὡς οἱ βασιλικοὶ γινώσκοντες οἰνοχόοι, νῦν μὲν πλέον, νῦν δὲ ἔλαττον ἐπιχέουσιν· ἀνθρώπῳ δὲ ποῖος οἶνον ὀκ ἔστιν ἰδία κρῖσις, ὡς τῷ συμποσιάρχῃ γινώσκειν προσήκει, καὶ γινώσκοντι φυλάττειν· ἵν', ὥσπερ ἁρμονικὸς, τὸν μὲν ὀπτείνων τῇ πόσει, τὸν δὲ ἀνιεὶς καὶ ἐπαφιεὶς μέτρος, εἰς ὁμαλότητα καὶ συμφωνίαν ἐκ διαφορᾶς κα-

E. 8. ἑτέρῳ] Sic Venet. Palat. Vatic. V. et Salmaſius correxit item Xyl. et Amiot. Vulgo, ἑτέρου.

mediocritatem redigetur. Atque ut Xenophon ait, Clearchum hominem alioqui auſterum et agreſtem, in prœliis ob audaciam jucundum hilaremque fuiſſe viſum: ita qui natura non moroſus, ſed gravis ſit atque auſterus, inter potandum miteſcens, amicior fit atque jucundior. Præterea debet peritus quam maxime eſſe, quam unicuique convivarum mutationem vinum adferat, et ad quod affectionis genus proclivior ſit, ac quomodo merum ferat. Non enim vini quidem eſt alius alia ad aquam contemperatio, quam pincernæ regii habentes cognitam, alias plus, alias minus aquæ ſuffundunt: homo autem ad vinum non habet ſuum temperamentum, ſed et eſt, et magiſtro convivii cognitum eſſe debet, ab eoque obſervari; ut, muſici in morem, aliorum animos potando contentiores, aliorum abſtinendo remiſſiores reddens, e diverſitate æquabilitatem atque con-

Digitized by Google

ταξήσῃ τὰς φύσεις· ὅπως μὴ κοτύλῃ μηδὲ κυάθοις τὸ ἴσον, ἀλλὰ χωρῷ τινι μέτρῳ καὶ σώματος δυνάμει τὸ οἰκεῖον ἑκάστῳ καὶ προσφορὸν ἀπονέμηται. Εἰ δὲ τοῦτό γε δύσκολον, ἐκεῖνα δὲ πάντως ἐξευδίανει τῷ συμποσιάρχῳ προσῆκει τὰ κοινὰ περὶ τὰς φύσεις καὶ τὰς ἡλικίας· οἷον, πρεσβύται τάχιον μεθύσκονται νέων σαλευόμενοι, ἠρεμούντων· ἔλυπει δὲ καὶ σεφρονιστὰς, εὐθύμων καὶ ἱλαρῶν· ἀνέδην καὶ κατακόρως ἀπαγόντες τοὺς ἀσελγαινόντων. Καὶ τοιαῦτα γινώσκων μᾶλλόν τις μᾶλλον τοῦ ἀγνοοῦντος εὐσχημοσύνῃ καὶ ὁμόνοιαν συμποσίου πρυτανεύσει. Καὶ μὲν ὅτι γε δεῖ τὸν συμποσίαρχον οἰκείως ἔχειν καὶ φιλικῶς πρὸς ἅπαντας, ὕπνον δὲ μηδενὶ μηδὲ ἀπεχθῆ τοὺς ἐστιωμένων εἶναι, παντί που δῆλον· οὔτε γὰρ ὀλιγάτλων ἀνεκτὸς, οὔτε ἀπονέμων ἴσος, οὔτε προσπαίζων, ὁμοίως ἀνέγκλητος ἔσται. Τοιοῦτον, ἔφη, σοὶ,

A. 1. τοῦτό γε—ἰκαῖνα δὲ] Mez. τοῦτο—ἰκαῖνά γε.

A. 6. ἱλαρῶν—ἀσελγαινόντων] Sic Steph. At in omnibus aliis noſtris libris ἱλαρῶν * ἀνίδην καὶ κατὰ * ἀπάγοντες τῶν ἀσελγαινόντων. Equidem ita conjeci, ἱλαρῶν· ἀνίδην καὶ κατακόρως ἄδοντες τῶν σιγώντων.

ſonantiam conficiat; ne hemina et acetabulis æqualitas æſtimetur, ſed modo quodam opportunitatis et vi corporum ſua unicuique vini portio tribuatur. Quod ſi hoc difficile eſt, iſta quidem omnino tenenda ſunt arbitro bibendi communia de naturis et ætatibus: puta, quod ſenes facilius inebriantur quam juvenes, qui moventur ſubinde quam quieſcentes, inſomniis et curis vexati, quam qui animo quieto ſunt et hilari, affatim canentes tacentibus. Atque hæc qui cognita habeat, facilius ignaro, decorum concordiamque convivio temperando adſciſcet. Illud nemo ſane ignorat, magiſtrum convivii omnibus debere amicum eſſe convivis atque acceptum, cum nullo ſimultates aut inimicitias exercere: alioqui neque imperando tolerabilis, neque diſtribuendo æqualitatis obſervans, neque colludendo inculpabilis erit. Talem ergo, aiebat, tibi ego, mi Theo, con-

Digitized by Google

Θέων, ἐγὼ τὸν ἄρχοντα συμποσίου πλάσας, ὥσπερ ἐκ κηροῦ, τῷ λόγῳ ἀποδείδωμι.

γ'. Καὶ ὁ Θέων, Ἀλλὰ δέχομαι μὲν, εἶπεν, ὅτι μᾶλλον ἀπειργασμένον τὸν ἄνδρα καὶ συμποτικόν· εἰ δὲ χρήσομαι κἀγὼ τοῖς αὐτῷ, καὶ μὴ κατασχύνω τὸ ἔργον, οὐκ οἶδα· ἔτος δέ μοι δοκεῖ τοιοῦτος εἶναι τὸ συμπόσιον ὡς ἀληθῶς ἄξειν ἡμῖν, καὶ μὴ ὄψεσθαι νῦν μὲν ἐκκλησίαν δημαγωγοῦσαν, νῦν δὲ σχολὴν σοφιστῶν γεμούσαν, αὖθις δὲ κυβευτήριον, εἶτά που σκηνὴν, καὶ θυ-
c μέλην. Ἢ γὰρ οὐχ ὁρᾶτε, τοὺς μὲν δημαγωγοῦντας καὶ διαζομένους ἀνδρὶ δεινὸν, τοὺς δ' μελετῶντας καὶ ἀναγινώσκοντας αὐτῶν τινα συγγράμματα, τοὺς δὲ μίμοις καὶ ὀρχησταῖς ἀγωνοθετοῦντας; Ἀλκιβιάδης δὲ καὶ Θεόδωρος τελεστήριον ἐποίησαν τὸ Πολυτίωνος συμπόσιον, ἐκτετμημένοι δαδουχίας καὶ ἱεροφαντίας. Ὧν ἐδέου,

B. 7. μᾶλλον—τὸ ἔργον] Forte, καλὸν—τὸν ἔργον. Illud Reiskio item placuit.
B. 9. οὐκ οἶδα—ὄψεσθαι] Stephano debetur hæc lectio. Omnes alii libri et scripti et editi ita habent: οὐκ οἶδα * τὸν δί μοι δοκεῖτε * σὺν τὸ συμπόσιον * ἄξειν ἡμῖν καὶ μὴ ὄψεσθαι. Quod ita supplere tentavi: οὐκ οἶδα· οὐ μὴν ἀλλὰ τόνδέ μοι δοκεῖτε ὀρθῶς ἂν αἱρήσεσθαι, ὃς ἂν μέλλῃ τὸ συμπόσιον ἐπιτροπεύσειν, συμπόσιον ὂν διαφυλάξειν, καὶ μὴ στρέψασθαι—.

xivii præfectum verbis tanquam e cera fictum trado.

III. Tum Theo, Equidem, inquit, accipio virum probe et convivio convenienter formatum: nescio autem an si ubique eo utar, decoraturus sim opus. Igitur recte mihi bibendi magistrum eligere videamini eum qui policit convivium ita conservare ut convivium maneat, ne videatur esse modo concio populi rempublicam in sua potestate habentis, alias schola rhetorica, mox ludus talarius, interdum scena et pulpitum. Nisi forte non videtis inter cœnandum alios de republica et judiciis disputantes, alios declamitantes et scripta sua recitantes, quosdam mimis et saltatoribus præmia constituentes. Alcibiades vero et Theodorus Polytionis convivium pro adyto ubi homines sacris initiarentur usurpavere, sacigerationes et mysticas ac-

Digitized by Google

οἴμῃ, τῷ ἄρχοντι θεωρητέον· ἀλλὰ καὶ λόγοις καὶ θεάμασι, καὶ παιδιᾶς δοὺς τόπον, ἐκείνοις μόνοις ὅσα πρὸς τὸ συμποτικὸν τέλος ἐξαινεῖ· τοῦτο δὲ ἦν φιλίας ἐπίτασιν, ἢ γένεσιν δι' ἡδονῆς ἐπεργάσασθαι τοῖς παροῦσι· διαγωγὴ γάρ ἐστιν ἡ οἴνῳ τὸ συμπόσιον εἰς φιλίαν ἐπὶ χάριτος τελούσῃ. Ἐπεὶ δὲ παντάχοῦ πλήσμιον, καὶ παντάχοῦ βλαβερὸν τὸ ἄκρατον· ἡ δὲ μῖξις οἷς ἂν ὁ καιρῷ καὶ μὴ μέτρῳ παραγένηται θεάγμασιν, ἀφαιρεῖται αὐτὸ, καὶ βλάπτει τὰ ἡδέα καὶ λυπεῖ τὰ ὠφέλιμα· δῆλον ὅτι καὶ τοῖς πίνουσιν ὁ διαιτάτης μεμιγμένῳ τινὰ παρέξει διαγωγήν. Ἀκούων ἐν πολλῶν λεγόντων, ὅτι πλεῖς μὲν ὁ παρὰ γῆν, θεῖπατος δὲ ὁ παρὰ θάλατταν, ἥδιστός ἐστιν ὅταν παραβαλεῖ τῇ σπουδῇ τὴν παιδιὰν, ὅπως οἵ τε παίζοντες ἀμυσγέπως ἀσυδῆς τινος ἔχωνται, καὶ πάλιν οἱ ἀσυδάζοντες ἀνα-

tiones imitando. Quæ omnia ego præfecto convivii nequaquam negligenda arbitror: ſed et ſermonibus et ſpectaculis, et ludicris locum dabit iis duntaxat, quorum uſus ad ſcopum convivii pertingit: is autem eſt amicitiæ vel confirmationem vel initium voluptate quadam inter convivas efficere. Eſt enim convivium oblectatio inter pocula, ob gratiam in amicitiam deſinens. Jam cum in omnibus rebus id quod ſincerum ac nulla alia re permixtum eſt, faſtidioſum ſit et damnoſum, ipſa autem mixtio niſi tempeſtive et modo adhibito fit, omnia turbet, et cum jucundis utilitatem detrahat, tum utilia moleſta reddat: nimirum etiam bibentibus arbiter mixtam quandam providebit oblectationem. Quod ergo vulgo dici ſolet, jucundiſſimam eſſe *navigationem prope terram, et deambulationem juxta mare*: id huc tranſferet, itaque ſeria jocis temperabit, ut et jocantes ſerium utcunque aliquid ſectentur, et rurſum ſeria agentes animum

D. 5. ἀφαιρεῖται — ὠφέλιμα] Steph. αὐτὸ primus dedit, et ſic Anon. At omnes alii libri habent ἄνω. Corrigo, ἀφαιρεῖται αὐτῶν ἡ τὸ βλάπτειν τὸ ἥδεα, ἡ λυπεῖν τὰ ὠφέλιμα.

D. 7. Ἀκούων] Sic E. Palat. Vatic. Salmaſius ex vetere libro. Vulgo, ἀκούω.

Digitized by Google

θαῤῥῶσιν, ὥσπερ οἱ ναυτιῶντες ἐγγύθεν εἰς τὴν παιδιὰν ἀποβλέποντες. Ἔστι γὰρ καὶ γέλωτι χρῆσθαι πρὸς πολλὰ τῶν ὠφελίμων, καὶ σπουδὴν ἡδεῖαν ὑποδέχειν,

Ὧν αὖ ἐχινόποδας καὶ ἀνὰ τριχεῖαν ὄνωνιν
Φύοντας μαλακῶν ἄνθεα λευκοΐων.

Ὅσαι δὲ ἄνδρι σπουδῆς ἐπεισκωμάζουσι τοῖς συμποσίοις παιδιαὶ, ταύτας ὀπιμελῶς ἀφαιρεύσεται τοῖς συμπόταις εὐλαβεῖσθαι. μὴ λάθωσιν ὕβριν καὶ ἀσέλγειαν, καθάπερ ὑοσκύαμον, λαβόντες οἴνῳ, καὶ τοῖς λεγομένοις προστάγμασιν ἐξυβρίζωσι, προστάττοντες ᾄδειν ψελλοῖς, ἢ χλενίζειν φαλακροῖς, ἢ ἀσκωλιάζειν χωλοῖς. Ὥσπερ Ἀγαπήτορι τῷ Ἀκαδημαϊκῷ λεπτὸν ἔχοντι καὶ κατεφθινηκὸς τὸ σκέλος ἐπηρεάζοντες οἱ ξυμπόται, πάντας ἐκέλευσαν ὀπὶ θατέρῳ δεξιῷ ποδὶ ἑστῶτος ἐκπιεῖν ὃ ποτήριον, ἢ ζημίαν καταβαλεῖν· τῷ δὲ προστάσσειν προσελθόντος εἰς αὐτὸν, ἐκέλευσε πάντας ὅπως πιεῖν ὡς ἂν

B. 9. ὕβριν—ἐξυβρίζωσι] Steph. addidit καὶ ἀσέλγειαν cujus loco in omnibus libris ſpatium vacuum eſt: idem οἴνῳ, τοῖς mutavit in οἰνωτοῖς· ἐξυβρίζοντες fecit ex ἐξυβρίζωσι. Ego οἴνῳ τοῖς revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. E. H. porro ἐξυβρίζωσι ex Palat. conſequenter addidi καὶ ante τοῖς.

recipiant, veluti a nauſea, dum ad ludum jocumque propinquum reſpiciunt. Nam et riſus poteſt ad multa utilia accommodari, et feriæ res dulcedine aliqua temperari,

Inter echinopodes velut aſperam et inter omnia
Interdum florent mollia leucoia.

Qui vero ludi ſine feriis rebus comeſſatum veniunt in convivia, eos jubebit accurate cavere, ne fallant contumeliam, ſicut altercum vino, inſerentes, iis quæ vocantur mandatis, ut dum balbos cantare, calvos ſe pectere, aut claudos ſaltare jubent. Sicut Agapeſtori Academico, cui crurum alterum tabe conſumtum et exile erat, inſultantes compotores, juſſerunt unumquemque uno dextro ſtantem in pede poculum ebibere, aut multam perſolvere. Cum autem jus mandandi ad ipſum perveniſſet, omnes juſſit ita ut ip-

Digitized by Google

αὐτὸν ἴδωσι καὶ κεραμίνῳ κενῷ κομισθέντος, εἰς τοῦτο τὸν ἀσθενῆ πόδα καθεὶς ἐξέπιε τὸ ποτήριον, οἱ δ' ἄλλοι πάντες, ὡς ἐφάνετο πειρωμένοις ἀδύνατον, ἀπέπεσαν τὴν ζημίαν. Χαρίεις ὢν Ἀγαπήτωρ καὶ ποιητέον εὐκόλους 611
ὄντα καὶ ἱλαροὺς τοὺς ἀμύνας, καὶ προστάγματα ἐθικὰ χρὴ τοὺς ἡδονὴν καὶ ὠφέλειαν, τὰ οἰκεῖα καὶ δυνατὰ καὶ κοσμοῦντα δρῶντα, προστάττοντας, ᾠδικοῖς ᾄσαι, ῥητορικοῖς εἰπεῖν, φιλοσόφοις λῦσαί τι τῶν ἀπορουμένων, ποιηταῖς προενέγκασθαι τύχης. Ἡδέως γὰρ εἰς τοῦτο ἕκαστος ἄγεται καὶ προθύμως ἵνα αὐτὸς αὑτῷ τυγχάνοι κράτιστος ὤν. Ὁ μὲν οὖν τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς ἆθλον ἐπὶ κήρυκος κατήγγειλε τῷ καινήν ἡδονὴν ἐξευρόντι· συμποσίου δὲ βασιλεὺς ἀξιοῦν ἆθλον ἂν καὶ γέρας προσθεῖη τῷ παιδιὰν ἀνύποπτον εἰσηγησαμένῳ, καὶ τέρψιν Β
ὠφέλιμον, καὶ γέλωτα μὴ μώμου μηδὲ ὕβρεως, ἀλλὰ

F. 8. κενῷ] Amiot. Mez. ςενῷ.

sum viderent bibere: allataque inani testa, in eam inserto debili pede poculum exhausit: reliqui omnes cum periculo facto præstare se id non posse viderent, multam solverunt. Scitus profecto Agapestor: atque ita omnino cum facilitate et hilaritate ulciscenda sunt alia. Proinde mandatis istis adsuescemus uti ad voluptatem et utilitatem accommodate: eaque imperare, quæ jusso sint familiaria, et præstari ab eo possint, præstantemque ornent: ut musicos jubeamus canere, oratoriam artem callentes dicere, philosophos quæstionem aliquam obscuram solvere, poëtas versus recitare. Libenter enim unusquisque et alacriter ad rem eam ducitur,

In qua seipso cernitur præstantior.

Sane rex Assyriorum præconis voce præmium ei pollicitus est, qui novam voluptatem aliquam excogitasset: at convivii rex merito præmium et honorem detulerit ei qui jocum contumeliæ purum, et oblectationem utilem, risumque non momi et injuriarum, sed gratiæ et comitatis socium in convivium introduxerit:

Digitized by Google

χάριτος καὶ φιλοφροσύνης ἕταιρον, ἐν οἷς τὰ πλεῖστα ναυαγεῖ συμπόσια, μὴ τυχόντα παιδαγωγίας ὀρθῆς. Ἔστι δὲ σώφρονος ἀνδρὸς ἔχθραν φυλάττεσθαι καὶ ὀργήν, ἐν ἀγορᾷ, τὴν ἐκ πλεονεξίας· ἐν γυμνασίοις καὶ παλαίστραις, ἐκ φιλονεικίας· ἐν δὲ ἀρχαῖς καὶ φιλοτιμίαις, ἐκ φιλοδοξίας· ἐν δὲ δείπνῳ καὶ παρὰ πότον, ἐκ παιδιᾶς ὑποτιθεμένην.

hanc enim ad rem pleraque convivia naufragium faciunt, dum non recte gubernantur. Est autem hominis modesti ac prudentis iram atque inimicitias vitare: quarum occasiones in foro ex avaritia, in palæstra et gymnasiis e contendendi studio, in magistratibus et honorum petitionibus ex ambitione, in cœna atque inter pocula e jocis captatæ nobis insidiantur.

Digitized by Google

ΠΡΟΒΛΗΜΑ Ε'.

Πῶς εἴρηται, μουσικὴν δ' ἄρα ἔρως διδάσκει.

QUÆSTIO V.

Quomodo dictum sit, Amor docet musicam.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΣΟΣΣΙΟΣ. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. ΑΛΛΟΙ.

PERSONÆ COLLOQUII.

SOSSIUS. PLUTARCHUS. ALII.

α'. ΠΩΣ εἴρηται τὸ,

——— μουσικὴν δ' ἄρα
Ἔρως διδάσκει, κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν,

ἐζητεῖτο παρὰ Σοσσίῳ, Σαπφικῶν τινῶν ἀῃδέντων, ὅτε καὶ τὸν Κύκλωπα μούσας εὐφώνοις ἰᾶσθαί φησι τὸν ἔρωτα Φιλόξενος. Ἐλέχθη μὲν οὖν ὅτι πρὸς πάντα τόλμαν ὁ ἔρως καὶ καινοτομίαν συγχωρῆσαι δεινός ἐστιν, ὥσπερ καὶ

C. 10. μουσικὴν] Utroque loco dissentiunt libri a vulgata. In inscriptione ποιητικὴν habet Vatic. In contextu ποιητὴν Flor. Venet.
C. 12. ὅτε καὶ] Forte, ὃς που καὶ: vel, καὶ ὅτως.

I. QUOMODO dictum sit,

—Musicam quidem
Amor docet, licet fueris prius rudis,

quæsitum est apud Sossium, cum carmina quædam Sapphica recitata essent, quando etiam Philoxenus *Cyclopem Camœnis bene sonantibus sanasse amorem* scripsit. Dictum ergo fuit, Amorem vim habere ad omnia audendum, et novas res tentandum impellendi: quam-

Digitized by Google

Πλάτων τὸν αὐτὸν καὶ πάντος ἐπιχειρητὴν ὠνόμασε· καὶ
D γὰρ λάλον ποιεῖ τὸ σιωπηλόν, καὶ θρασυτικὸν τὸν αἰσχυντηλόν, ἐπιμελῆ δὲ καὶ φιλόπονον, τὸ ἀμελῆ καὶ ῥάθυμον· ὃ δ' ἄν τις μάλιστα θαυμάσειεν, φειδωλὸς ἀνὴρ τε καὶ μικρολόγος, ἐμπεσὼν εἰς ἔρωτα, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρος, ἀνεθεὶς καὶ μαλαχθεὶς, ἁπαλὸς καὶ ὑγρὸς καὶ ἡδίων. Ὥστε τυχὸν τὸ παιζόμενον μὴ πάνυ φαίνεσθαι γελοῖον, Ὅπου πρόσω φύλλῳ ὃ τῶν ἐρώντων δέδεται βαλάντιον. Ἐλέχθη δὲ καὶ ὅτι τῷ μεθύειν ὃ ἐρᾷν ὁμοιόν ἐστι· ποιεῖ γὰρ θερμὰς καὶ ἱλαρὰς καὶ ἀφηχεμμένας· γενόμενοι δὲ τοιοῦτοι, πρὸς τὰς ἐπῳδὰς καὶ συμμέτρους μάλιστα φωνὰς ἀφέρονται. Καὶ τὸν Αἰσχύλον φασὶ τὰς τραγῳ-
E δίας πίνοντα ποιεῖν καὶ ἀθερμαινόμενον. Ἦν δὲ Λαμπρίας ὁ ἡμέτερος πάππος ἐν τῷ πίνειν εὐρετικώτατος αὐτὸς αὑτῷ καὶ λογιώτατος· εἰώθει δὲ λέγειν,

C. 16. τὸν αὐτὸν] Forte, αὐτὸν ἴτην. Nam apparet ex ᾗ, alterum nomen adfuiſſe. Ἴτης eſt in Sympoſ. p. 328. B. ἐπιχειρητὴς πάντος in Timæo p. 543. A.

D. 1. θρασυτικὸν] Haud ſcio an corrigendum ſit θρασύτερον, vel ſimile.

obrem Plato eum nihil intentatum relinquere dixit. Nam et de taciturno loquacem, et de verecundo officioſum reddit, et de negligente induſtrium, de ſocorde impigrum: et quod maxime videatur alicui mirum, tenax homo et ſordidus in amorem incidens, tanquam ferrum in ignem, emollitur, mitiorque fit et facilior: ut jam non plane ridiculum ſit illud verbum, vulgo quod fertur, *Amantium crumenas folio porri ligatas eſſe.* Hoc quoque dictum fuit, amorem ebrietati eſſe ſimilem: facit enim calidos et hilares ac diſſolutos: et qui tales ſunt redditi, ad cantillandum voceſque menſura contentas maxime efferuntur. Atque adeo Æſchylum aiunt cum vino incaluiſſet tragœdias ſcripſiſſe. Lamprias quoque avus noſter inter potandum inveniendi ac diſputandi facultate ſibi ipſe præſtabat: ac ſolebat dicere a vi-

Digitized by Google

ὅτι τῷ λιβανωτῷ τοῦ ἁπλοῦς ὑπὸ θερμότητος ἀναθυμιᾶται. Καὶ μὴν ἥδιστα τοὺς ἐρωμένους ὁρῶντες, οὐχ ἧττον ἡδέως ἐγκωμιάζουσιν ἢ ὁρῶσι· καὶ γὰρ πάντα λάλος ὢν ἔρως, λαλίστατός ἐστιν ἐν τοῖς ἐπαίνοις· αὐτοί τε γὰρ ὅταν πεπεισμένοι τυγχάνωσι, καὶ βούλονται σεσῶσθαι F πάντας, ὡς καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἐρῶντες. Τοῦτο καὶ τὸν Λύδον ἐποίησε Κανδαύλῃ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ὀπτασθαι θεατῇ εἰς τὸ δωμάτιον τὸν Γύγην· βούλονται γὰρ ὑπ' ἄλλων μαρτυρεῖσθαι· διὸ καὶ γράφοντες ἐγκώμια τῶν καλῶν, διακοσμοῦσιν αὐτὰ μέλεσι καὶ μέτροις καὶ ᾠδαῖς, ὥσπερ ἐκείνας χρυσῷ καλλωπίζοντες, ὅπως ἀκούωνταί τε μᾶλλον ὑπὸ πολλῶν καὶ μιμνησκεύωνται· καὶ γὰρ ἂν ἵππον καὶ ἀλεκτρυόνα, κἂν ἄλλό τι τοῖς ἐρωμένοις δίδωσι, καλὸν εἶ) καὶ κεκοσμημένον εὐπρεπῶς βού- 623
λονται καὶ θεατῶς τὸ δῶρον· μᾶλλον δὲ λόγον κόλακα

F, 3. Κανδαύλη—Γύγην] Nomina hæc desunt in libris scriptis et editis ante Stephanum. Loco prioris est spatium: loco posterioris, τον, unde Xyl. fecit αὐτόν.

ni calore vaporem quendam se, veluti a thure fit, sentire edi, quo oppleretur. Jam cum amasios lubentissime amatores videant, non minus libenter eos laudant quam vident: et Amor alioqui loquax in laudando et verbosissimus. Nam qui amant, cum sibi ipsis hoc persuaserunt, tum aliis persuasum volunt esse, pulchros abs se et bonos amari. Quæ res etiam Candaulem illum Lydum eo pertraxit, ut in cubile introduceret servum cui spectandam suam uxorem præberet. Ipsi enim volunt suorum amasiorum pulchritudinis testes esse. Itaque cum laudationes scribunt, eas cantilenis et versibus exornant, tanquam auro statuas, ut et audiantur et memorentur a pluribus. Atque etiam si equum, gallum, aliudve quippiam amasio donent, ut elegans sit impense decoratum munus laborant: quo magis orationem quam

Digitized by Google

προσφέροντες, ἡδὺ ἐθέλουσι φαίνεσθαι καὶ γαῦρον καὶ προπετῆ, οἷος ὁ ποιητικός ἐστιν.

Β'. Ὁ μὲν τοιοῦτος Σόσιος ἐπαινέσας ἐκείνους, εἶπεν ὡς, Οὐ χεῖρον ἄν τις ἐπιχειρήσειεν ὁρμηθεὶς ἀφ' ὧν Θεόφραστος εἴρηκε περὶ Μουσικῆς· καὶ γὰρ ἔναγχος, ἔφη, ὃ βιβλίον ἀνέγνων. Λέγει δὲ Θεόφραστος, Μουσικῆς ἀρχὰς τρεῖς εἶναι, λύπην, ἡδονὴν, ἐνθουσιασμόν, ὡς ἐκάστῳ τούτων προσπέπτωκε κατὰ τὴν σωμάτων, καὶ ἐγκλίνοντος τὴν φωνήν. Αἵ τε γὰρ λύσσαι τὸ γοερὸν καὶ θρηνητικὸν ὀλισθηρὸν εἰς ᾠδὴν ἔχουσι· διὸ καὶ τοὺς ῥήτορας ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, καὶ τοὺς ὑποκριτὰς ἐν τοῖς ὀδυρμοῖς, ἀτρέμα πως μελῳδεῖν προσάγοντας ὁρῶμεν, καὶ παρεντείνοντας τὴν φωνήν. Αἵ τε σφοδραὶ προπαρείαι τῆς ψυχῆς, τῇ μὲν ἐλαφροτέρων δὴ ἤδη καὶ τὸ σῶμα πᾶν ἐπαίρουσι, καὶ προσκαλοῦσιν εἰς ἔρρυθμον κίνησιν, ἐξαλλομένων καὶ κροτούντων, εἰ μὴ ὀρχεῖσθαι μὴ δύναιντο. Μανίαι τε ἀλαλαί τε ὀρινομένων

A. 3. φαίνεσθαι] Sic Salmaſ. e vetere libro. Vulgo, φέρεσθαι.
B. 6. ἐμμελῶς] Salmaſ. ἔμμετρον. Omnes alii ante Steph. libri, ἐμμέτρων.

adulandi gratia adhibent, ſuavem eſſe volunt, nitidam, atque elatam: qualis eſt poëtarum.

II. His collaudatis Soſſius, Non minus commode, inquit, argumenta aliquis duxerit ex his quæ de Muſica ſcripſit Theophraſtus: quem librum nuper ego legi. Is enim tria ait Muſicæ eſſe principia, dolorem, voluptatem, inſtinctum divinum: quorum unumquodvis vocem a conſueto modo averſam ad canendum inclinet. Quippe gemitus dolentium et ejulationes ad cantilenam ſunt proclives: unde oratores in concluſionibus, et hiſtriones in deplorationibus ſenſim ad ſuccinendum videmus accedere. Et exſultans animi gaudium eorum quorum leviora ſunt ingenia, totum corpus exagitat, et admotum corporis ſaltationemque numeris aptam concitat, aut, ſi ſaltandi quis ignarus ſit, ad plaudendum:

Digitized by Google

ἐριαύχενι σιὼ κλόνῳ, τὸν Πίνδαρον· οἱ δὲ χαίροντες ἐν τῷ πάθει τούτῳ γενόμενοι τὴν φωνὴν μόνην εἰς τὸ ᾄδειν, καὶ φθέγγεσθαι μέγα, καὶ μέλη ποιεῖνται. Μάλιστα δὲ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐξίστησι καὶ παραπέπει τὸ, τε σῶμα καὶ τὴν φωνὴν τῆς συνήθους καὶ καθεστηκύτος. c Ὅθεν αἵ τε βακχεῖαι ῥυθμοῖς χρῶνται, καὶ τὸ χορικὸν ᾠδὴν ἐμμέτρου παρέχεται τοῖς ἐνθαζομένοις· τὸν τε μαινομένων ὀλίγους ἰδεῖν ἔστιν ἄνευ μέτρου καὶ ᾠδῆς λεγοντας. Οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, εἰ βέλτιον καθορᾷν ἐν αὐταῖς βλαπτύξας τὸν ἔρωτα, καὶ καταμανθάνειν, οὐκ ἂν ἄλλο πάθος εὕροις οὔτε λύπας θριμυτέρας ἔχον, οὔτε σφοδροτέρας ἀθυμίας, οὔτε μείζονας ἐκστάσεις καὶ παραφροσύνας· ἀλλ' ὥσπερ τὴν Σοφοκλέους πόλιν, ἰδεῖν ἔστιν ἀνδρὸς ἐρωτικῆς ψυχῆς, Ὁμῶς μὲν θυμαμάτων γέμουσαν,

B. 9. γενόμενοι—φθέγγεσθαι] Rectius fit legere, κινόμενοι—φθέγγονται.
C. 2. βακχεῖαι—παρέχεται] Forte βακχαὶ—παρέπεται. Prius monuit et Mer. et vertit Amiot.

atque tunc *exagitatorum hominum* videas (quod eſt apud Pindarum) *furores, et conclamationes cum fremitu et cervicum jactatione:* modeſtiores vocem duntaxat ad cantandum, grandiuſque dicendum, et ad modos accommodant. Maxime autem divinus inſtinctus et corpus et vocem de conſueto ſtatu modoque exturbat atque pervertit. Unde et in orgiis Bacchi numeri ſervantur, et oracula per verſus a captis furore vatibus eduntur: paucoſque inſanientium videre eſt, qui non ſua deliria carmine et cantu enuncient. His ita habentibus, ſi explicatum in aperto amorem intueri velis, ac pernoſcere, invenies nullam aliam animi perturbationem vel dolores adferre acriores, vel gaudia vehementiora, vel majores furores mentiſque abalienationes: ſed animam hominis amore capti, inſtar Sophocleæ urbis

Digitized by Google

D Ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ ἐναγμάτων.

Οὐδὲν οὖν ἄτοπον οὐδὲ θαυμαστὸν, εἰ πάσας ὅσαι Μουσικῆς εἰσιν ἀρχαὶ, περιέχων ὁ Ἔρως ἐν αὑτῷ καὶ συνειληφὼς, λύπην, ἡδονὴν, ἐνθουσιασμὸν, τά τε ἄλλα φιλόπονός ἐστι καὶ λάλος, εἴς τε ποίησιν μελῶν καὶ μέτρων, ὡς οὐδὲν ἄλλο πάθος, ἐπιφορος καὶ κατάντης.

D. 4. φιλόπονός] Immo, φιλόλογος ut et Reiſk. vidit.

Totam refertam ſuffitibus et odoribus, Pæanibus reſonantemque, et ululatibus.

Abſurdum itaque non eſt aut mirum, ſi omnia principia Muſicæ amor in ſe complexus, dolorem videlicet, voluptatem, inſtinctum divinum, cum alias induſtrius et garrulus, etiam ad condenda carmina et verſus magis ullo animi alio motu præceps ſit.

Digitized by Google

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ς'.

Περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου πολυποσίας.

QUÆSTIO VI.

De Alexandri bibacitate.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΦΙΛΙΝΟΣ. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. ΑΛΛΟΙ.

PERSONÆ COLLOQUII.

PHILINUS. PLUTARCHUS. ALII.

α'. ΛΟΓΟΣ ἦν περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, ὡς οὐ πολὺ πίνοντος, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἐν ᾧ πίνειν καὶ διαλέγεσθαι τοῖς φίλοις ἔλκοντος. Ἀπεδείκνυε δ' αὐτοῦ φλυαρίας Φίλινος ἐκ τῶν βασιλικῶν ἐφημερίδων, ἐν αἷς συνεχέστατα γέγραπται καὶ πλειστάκις, Ὅτι, τοῦδε τοῦ ἡμέραν ἐκ δεῖπνου ἐκάθευδεν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν ἐφεξῆς· διὸ καὶ πρὸς τὰς συνουσίας ἀργότερος ἦν, ὀξὺς δὲ καὶ θυμοειδής· ἅπερ σωματικῆς ἕξεως θερμότητος. Λέγεται δὲ

I. SERMO inciderat de rege Alexandro, quod is non bibiſſet multum, ſed inter pocula diſſerendo cum amicis multum extraxiſſet temporis. Eum vanitatis convicit Philinus ex diariis commentariis regiis, in quibus crebertime et continenter ſcriptum eſt, *Hanc diem rex a compotatione dormivit:* aliquando etiam, *et poſteram.* Itaque ad Venerem quoque fuit ſegnior, alias acer et iracundus: quæ res calorem corporis arguunt. Ac dicitur corpus ejus ſuaviſſime

Digitized by Google

καὶ ὅτι χρωτὸς ἥδιον ἀποπνεῖν, ὥστε καταπιμπλάναι τὰς χιτωνίσκους εὐωδίας ἀρωματιζούσης· ὃ δοκεῖ καὶ αὐτὸ θερ-
F μότητος εἶναι. Διὸ καὶ τὰ εὐωδέστατοι καὶ θερμότατοι τόποι τῷ τε κασίαν καὶ τὸ λιβανωτὸν ἐκφέρουσι· πέψει γάρ τινι τὸ ὑγρὸν ὁ Θεόφραστος φησιν ὀπτήνεσθαι τὴν εὐωδίαν, ὅταν ἐξαιρεθῇ τὸ βλαβερὸν ὑγρὸν ὑπὸ θερμότητος. Δοκεῖ δὲ καὶ Καλλισθένης ὁ ἀφροδισίῃ γενέσθαι τοῦς αὐτὸν ὡς δυσχεραίνων δειπνεῖν ἀφ' ὃν πότον· ἐπεὶ καὶ κύλικα, λεγομένην Ἀλεξάνδρου, μεγάλην,
624 ἐλθοῦσαν ἐπ' αὐτὸν, ἀπεώσατο, φήσας οὐκ ἐθέλειν Ἀλεξάνδρου ὠιὸν, Ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου πολυποσίας.

Β'. Μιθριδάτην δὲ, τὸν πολεμήσαντα Ῥωμαίοις, ἐν τοῖς ἀγῶσιν οὓς ἐπετέλει, καὶ πολυφαγίας ἆθλα θεῖναι καὶ πολυποσίας, φασὶ· νικῆσαι δ' αὐτὸν ἀμφότερα,

F. 5. Καλλισθένης—ἐπεὶ] Ita Steph. et jam antea correxit Turneb. ac vertit Amiot. In ſcriptis noſtris ut in prioribus editis, ita exſtat: καὶ ὁ ἐν διαζωλῇ ὁ τοῦ ὡς δυσχέραι ὁ δειπνεῖν διὰ τὸν ὁ ἐπεί.

oluiſſe, ita ut tunicularum fragrantia replerentur aromatum odorem æmulante: quod ipſum etiam caliditati videtur deberi: ſiquidem terræ ſiccissima et calidiſſima loca thus et caſiam proferunt: et fragrantiam Theophraſtus naſci tradit coctione quadam humorum, quando quod noxium erat, calore excoctum fuerit atque diſſipatum. Videtur autem etiam Calliſthenes in calumniam apud eum veniſſe tanquam ægre ferens cœnare ob bibendi neceſſitatem: quando etiam magnum calicem, qui Alexandri dicebatur, ad ſe delatum recuſavit, fatus, *Non velle ſe epoto Alexandri calice, opus habere Æſculapio.* Hæc ergo de bibacitate Alexandri.

II. Mithridatem porro, qui Romanis bellum fecit, in certaminibus quæ inſtituit, aiunt etiam præmium propoſuiſſe ei qui plurimum ediſſet, et ei qui bibiſſet plurimum: ipſum utriuſque rei victoriam conſecutum eſſe: omnino autem

Digitized by Google

καὶ ὅλως πιεῖν πλεῖον τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων, διὸ καὶ Διόνυσιν ὀπαλλαττίναν. Τοῦτο ἡμεῖς εἰπόμεν ἔν τι τῶν εἰκῇ παραδεδομένων εἶναι, τὸ περὶ τὴν αἰτίαν τῆς ὀπαλλάξεως. Νηπίου γὰρ ὄντος αὐτοῦ, κεραυνὸς ἐπέφλεξε τὰ σπάργανα, τοῦ δὲ σώματος οὐχ ἥψατο, πλὴν ὅσον ἴχνος τι τοῦ πυρὸς ἐν τῷ μετώπῳ κατεμάνη· ὑπὸ τῆς κόμης μάνεν αὐτῷ παιδί· καὶ ἀνδρὸς ἤδη πάλιν ὀπὶ τὸ δωμάτιον, ἐμπεσὼν κεραυνὸς αὐτοῦ μὴ κατέπρησε κεκτεύδοντος, τὴν δὲ φαρέτρας ὑποκρεμαμένης διεξῆλθε τὰ βέλη πυρακτώσας. Οἱ μὲν οὖν μάντεις ἀπεφήναντο πλεῖστον αὐτὸν ἰσχύσειν ἀπὸ τῆς τοξικῆς καὶ κύφης στρατιᾶς· οἱ δὲ πολλοὶ Διόνυσον αὐτὸν ἀπὸ τῶν κεραυνοβολιῶν ὁμοιότητι τοῦ πάθους προσηγόρευσαν.

γ'. Ἐκ τούτου περὶ τῶν πολὺ πινόντων ἦν ὁ λόγος· ἐν οἷς καὶ τὸν πύκτην Ἡρακλείδην ἐτίθεσαν, ὃν

B. 1. κόμης—ἀνδρὸς] Ita Steph. et ante eum Exempl. Turnebi et Amiot. Libri omnes et editi et ſcripti, κόμης * εἰν * αὐτῷ σται * ἀνδρός. Ceterum κατεμάνη præfero Meziriaci κεκεμμένην.

B. 3. αὐτοῦ μὲν κατέπρησε] Forte αὐτοῦ μὲν ἀπέπρησε, vel ἐξέπρησε, vel ἀπέσχετο. H. Flor. Xyl. pro αὐτοῦ habent αὐτῷ.

plus ſolitum bibere quam quiſquam ea ætate hominum, indeque eum Dionyſi, (quod eſt Bacchi,) cognomentum reportaſſe. Ea quidem, inquam ego, cognomenti cauſa horum de numero eſt, quæ fruſtra creduntur. Nam infantis ejus etiamnum cunas fulmen incendit, corpore intacto, niſi quatenus leve ignis veſtigium inhæſit fronti a capillo involutæ. Cumque jam virilem attigiſſet ætatem, rurſum illo dormiente fulmen in domicilium incidit, ac propter eum ſuſpenſam pharetram pertranſiit, ſagittis incenſis. Ex eo vates pronunciaverunt maximam ei fore potentiam ſagittaria re et levis armaturæ exercitu: vulgo autem Bacchus appellatus eſt, quod ſimilia ejus fulminibus accidiſſent.

III. Exinde ſermo fuit habitus de iis qui multum bibiſſent. In his pugil quoque Heraclides fuit numeratus, qui

Digitized by Google

Ἡρακλῆν Ἀλεξανδρεῖς ὑπεκορίζοντο, κ᾽ τὸς πατέρας
C ἡμῶν γενόμενον. Οὗτος ἐπορῶν συμπότην ἀδαμάντινον,
ἐκάλει τὸς μὲ ὀπὶ ἀφόρμα, τὸς δ᾽ ἐπ᾽ ἄριστον, ἄλλυς
δ᾽ ἐπὶ δεῖπνον, ἑκάστυς δὲ πινὰς ὀπὶ κῶμον· ἀπαλλατ-
τομένων δὲ τῶν ἀφόρων, δεύτερον συνέκλινον, εἶτ᾽ ἐφεξῆς
οἱ τρίτοι, κ᾽ τέταρτοι· κἀκεῖνος ὑπὲν ἀφάλειμμα ποιῶν,
ἅπασιν ἐξήρκει, κ᾽ τὸς τέσσαρας πότυς συνδιέφερε.

Δ. Τῶν δὲ Δρύσῳ τῷ Τιβερίυ Καίσαρος υἱῷ συμ-
βιώντων, ὁ πάντας ὑπὲρ τῷ πίνειν ἀφορτερόμενος ἰατρὸς
ἔλαιον τῶν πικρῶν ἀμυγδάλων πένθ᾽ ἢ ἓξ ἐκέλευε προ-
λαμβάνων, ἵνεκα τῦ μὴ μεθύσκεσθαι· κωλυθεὶς δὲ κατ᾽
D ἀδαφυλαχθεὶς, ὑπ᾽ ὀπὶ μικρὸν ἀντέσχεν. Ἔνιοι μὲ οὖν
ᾤοντο τὰς ἀμυγδαλίδας δηκτικόν τι κ᾽ ῥυπτικὸν ἔχειν
τ᾽ σαρκὸς, ὥστε κ᾽ τῶν ἀφοσώπων τὰς ἐφηλίδας ἐξαίρειν·

B. 11. Ἡρακλῆν] Omnes libri et ſcripti, et editi ante Steph. Ἡρακλῆν· qui vulgatum ſumſit ab Leonico et Schotto. Turnebus et hoc et Ἡρακλείδην habet.
D. 3. ἐξαίρειν] Immo ἐξαιρεῖν.

patrum noſtrorum vixit memoria, diminutive Heraclus ab Alexandrinis dictus. Is, cum ei aſſiduus compotor nullus obtingeret, quoſdam ad matutinam potationem, alios ad prandium, ad cœnam rurſum aliquos, et tandem alios ad commeſſationem invitavit, ita ut primis continuo ſecundi, itaque deinceps tertii et quarti ſuccederent: ipſe nulla facta intercapedine omnibus ſufficiebat, quatuorque una compotationes peragebat.

IV. Inter hos qui cum Druſo Tib. Cæſaris F. vixerunt, medicum bibendo aliis omnibus palmam præripientem, deprehenſum eſt quinque aut ſex amygdalas amaras ſubinde ante compotationem edere ſolitum, ne inebriaretur: et prohibitum, ac ne id facere poſſet obſervatum, facillime a vino fuiſſe victum. Sunt qui putent amygdalides illas vim quandam mordendæ rodendoque tergendæ carnis habere, ita ut etiam de faciebus maculas tollant ex ardore Solis contractas: eas ergo ante pota-

Digitized by Google

ὅταν οὖν προσληφθῶσι, τῇ πικρότητι τὰς πόρους ἀμύσσειν, καὶ δηγμὸν ἐμποιεῖν, ὑφ' ᾧ τὸ ὑγρὸν καθαπτῶσιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς διατμιζόμενον. Ἡμῖν δὲ μᾶλλον ἡ τῆς πικρότητος ἐδόκει δύναμις ἀναξηραντικὴ καὶ δάπανος ὑγρῶν εἶναι· διὸ τῇ γεύσει πάντων ὅσοι τοὺς χυλοὺς ὁ πικρὸς ἀποδέχεται· τὰ δὲ φλεβία τῆς γλώττης, ὡς ὁ Πλάτων φησί, μαλακὰ καὶ μανώτερα ὄντα, στυπτέινει προδήλως φύσει ἡ τοῦ ξηρότητος φύσις, ἐκτημομένων τὰ ὑγρῶν. Καὶ τὰ ἕλκη E τοῖς πικροῖς ὀπιοχναίνεσι φαρμάκοις, ὡς ὁ ποιητής φησιν,

——— ἐπὶ δὲ ῥίζαν βάλε πικρὴν
Χειρὶ διατρίψας ὀδυνήφατον, ἣ οἱ ἀπάσας
Ἔσχ' ὀδύνας· τὸ μὲν ἕλκος ἐτέρσετο, παύσατο δ' αἷμα.

τὸ γὰρ τῇ γεύσει πικρὸν, τῇ δυνάμει ξηραντικὸν, ὀρθῶς προσηγόρευσε. Φαίνεται δὲ καὶ τὰ διαπάσματα τῶν γυναικῶν, οἷς ἀναρπάζουσι τὰς ἱδρῶτας, πικρὰ τῇ φύσει

D. 10. μαλακὰ καὶ μανότερα] Apud Platonem Tim. p. 541. C. rectius puto, ἁπαλὰ καὶ νοτερά.

E. 7. διαπάσματα] Sic Baſ. Xyl. Turneb. Leonic. Schott. Mez. Vulgo et reliqui libri, διασπάσματα.

tionem ſumtas amaritudine ſua meatus vellicare ac mordere, ut ſic humorem a capite develant, iſque evaporetur. Nobis magis hoc viſum eſt, amarorem vim exſiccandi humoremque conſumendi habere. Etenim guſtatu omnium ſaporum injucundiſſimus eſt amarus, qui venulas linguæ, ut Plato ait, molliores ac rariores contra naturam conſtringit. Sed et vulnera ut coëant efficitur injectis amaris, quæ ſiccitate ſua humorem conſumant: quemadmodum Homerus dixit,

Contritam manibus radicem injecit amaram.
Omnes hæc pepulit de corpore quippe dolores,
Subſtitit et ſicco contentus vulnere ſanguis.

Nam guſtatu amarum quod ſit, id recte dixit vi ſiccandi præditum. Videntur etiam mulierum quæ vocantur diapaſmata, quibus ſudores coërcent, amara eſſe natura, et

Digitized by Google

καὶ συστολὴ ὀντα σφοδρότητι τοῦ τρυφῶντος πικροῦ.
F Οὕτως οὖν, ἔφην, τούτων ἐχόντων, εἰκότως ἡ τῶν ἀμυγδάλων πικρότης βοηθεῖ πρὸς τὸν ἄκρατον, ἀναξηραίνουσα τοῦ σώματος τὰ ὑγρὸν, καὶ οὐκ ἐῶσα πίμπλασθαι τὰς φλέβας, ὧν διατάσει φασὶ καὶ ταραχὴ συμβαίνει τὸ μεθύειν. Τεκμήριον δὲ τοῦ λόγου μέγα τὸ συμβαῖνον περὶ τὰς ἀλώπεκας· ἂν γὰρ ἀμυγδάλας πικρὰς φαγοῦσαι μὴ ὀπτίσωσιν, ἀποθνήσκουσι, τὸ ὑγρὸν ἀθρόως ἐκλειπόντων.

E. 9. σφοδρότητι τοῦ τρυφῶντος πικροῦ] Sic Steph. ex Turnebi Exemplo. Antea legebatur σφοδρότητι τῶ τρυφοῦ τὸ πικρὸν, et ita quoque codices noſtri. Ergo, re adhuc integra ad conjiciendum, corrigo ad ſententiæ neceſſitatem, σφόδρα, τοῦτο καταῤῥοφεῖν τὸ ὑγρόν.

F. 7. φαγοῦσαι—ἐκλειπόντων] Sic Steph. ex Turnebi Exemplo. In prioribus editis et noſtris codicibus eſt, φαγοῦσαι ἐπιπίωσιν * τῶν ὑγρῶν ἀθρο * φοντων.

vi adſtringendi prædita, vehementiæ ſtipanti comitante amarore. His, aiebam, ſic habentibus, non abs re creditur, amaritudinem amygdalarum remedio adverſus vinum eſſe, cum interiora corporis exſiccans, non patiatur impleri venas, quarum diſtentione dicunt et conturbatione ebrietatem oboriri. Magnum autem hujus rei argumentum eſt id, quod vulpibus uſuvenit, quæ ſi amygdalas amaras edant, neque ſtatim aquam lambant, mori, humore illico omni conſumto.

Digitized by Google

ΠΡΟΒΛΗΜΑ Ζ'. 625

Διὰ τί μᾶλλον ἀκρήτῳ χαίρουσιν οἱ γέροντες.

QUÆSTIO VII.

Cur ſenes magis delectentur mero.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. ΑΛΛΟΙ.

PERSONÆ COLLOQUII.

PLUTARCHUS. ALII.

ΕΖΗΤΕΙΤΟ περὶ τῶν γερόντων, διὰ τί μᾶλλον ἀκρατοτέρῳ τῷ ποτῷ χαίρουσιν. Οἱ μὲν οὖν κατεψυγμένην τὴν ἕξιν αὐτῶν καὶ δυσεκθέρμαντον οὖσαν οἰόμενοι, διὰ τοῦτο τῇ σφοδρότητι τῆς κράσεως ἐναρμόττειν, ἐφαίνοντο κοινόν τι καὶ προσῆκον, οὐκ ἐκεῖνον δὲ τὴν αἰτίαν, οὐδ' ἀληθῆς λέγοντες. Καὶ γὰρ ὅτι τῶν ἄλλων αἰσθήσεων τὸ αὐτὸ συμβέβηκε. Δυσκίνητοι γάρ εἰσι καὶ B δυσμετάβλητοι πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τῶν ποιοτήτων,

A. 12. διὰ τοῦτο] Supplendum, καὶ διὰ τοῦτο.

QUÆSITUM fuit de ſenibus, cur meraciore potu magis gauderent. Ii qui refrigeratam eorum corporis habitudinem et calefactu difficilem cauſſabantur, cui propterea vini meraci temperies commodius conveniret, nihil novi, ſed in promtu quod eſſet, neque ſufficienter vereque cauſſam explicaret, attulerunt. Idem enim in reliquis ſenſibus contingit. Difficulter etenim moventur, difficulter qualita-

Digitized by Google

ἂν μὴ καταίσχοι ἡ σφόδρα παθαπέσωσιν, αἰτία δὲ ἡ τῆς ἕξεως ἄνεσις· ἐκλυομένη γὰρ ἡ ἀτονοῦσα πλήττεσθαι φιλεῖ. Διὸ τῇ τε γεύσει μάλιστα τὰς δηκτικὰς παρισταμένας χυμοὺς· ἥ τε ὄσφρησις αὐτῷ ὁμοία πέπονθε πρὸς τὰς ὀσμὰς, κινεῖται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀκράτου καὶ σφοδρῶν ἥδιον· ἡ δὲ ἁφὴ πρὸς τὰ ἕλκη δυσαλγὴς, τραύματα γὰρ ἐνίοτε λαμβάνοντες ὑ μάλα πονοῦσιν. Ὁμοιότατον δὲ γίνεται ὀδὴ τῆς ἀκοῆς· οἱ γὰρ μουσικοὶ γηρῶντες, ὀξύτερον ἁρμόζονται καὶ σκληρότερον, οἷον ὑπὸ πληγῆς τὸ
c τοῦ σωτῆρος φωνῆς ἐγείροντες τὸ ἀκουστήριον. Ὅ, τι γὰρ σιδήρῳ πρὸς ἀκμὴν τόμωμα, τοῦτο σώματι πνεῦμα παρέχει πρὸς ἄκουσιν· ἐνδόντος δὲ τούτου καὶ χαλάσαντος, ἀργὸν ἀπολείπεται καὶ νωθὲς τὸ ἀκουστήριον, καὶ σφοδρᾶς τοῦ νύττοντος, οἷον ὁ ἄκρατός ἐστι, δεόμενον.

B. 3. σφόδρα] Immo, σφοδρᾷ, ut Reisk.
B. 7. ἀκρατῶν—ἀκοῆς] Primum dedi pro ἀκρατῶν, monente Stephano: qui locum hunc explevit ductu Exempli Turnebiani, lacerum in reliquis libris scriptis et editis ita: ἀκρατῶν * ἥδιον ἡ δὲ ἁφὴ τὰ ἕλκη δυσκα * τραύματα γὰρ * λαμβάνοντες; * ἃ ποιοῦσιν ἰ * τατον δὲ γίνεται τῆς ἀκοῆς—.

tibus adficiuntur, nisi eæ nimiæ iis accidant. In causſa eſt laxatio ſeu remiſſio temperamenti: quod ob languorem porro non niſi ictu aliquo perculſum ſolet affici. Itaque etiam odoratus eodem modo ſe habet ad odores: movetur enim a meris ſuavius: et tactus ad laceraționes ſentiendas hebes eſt, ut vulnera nonnunquam accipientes non valde doleant. Simillimum eſt negotium auditus: nam muſici ſeneſcentes, fides acutius intendunt ac durius, veluti ictum quendam adhibentes ſenſui contentiorem vocis ſonum. Quod enim ferro duratio ad vim roburque confert, id corpori ad ſenſum præbet ſpiritus. Spiritu ergo minuente et langueſcente, otioſum ac terrenum relinquitur ſenſus inſtrumentum, requiritque aliquid, a quo vehementius percellatur: tale autem eſt merum.

Digitized by Google

ΠΡΟΒΛΗΜΑ Η'.

Διὰ τί τὰ γράμματα πόρρωθεν οἱ πρεσβύτεροι μᾶλλον ἀναγινώσκουσιν.

QUÆSTIO VIII.

Cur ſeniores facilius litteras eminus legant.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. ΛΑΜΠΡΙΑΣ. ΑΛΛΟΙ.

PERSONÆ COLLOQUII.

PLUTARCHUS. LAMPRIAS. ALII.

α'. ΤΑΥΤΑ δὲ ἡμῶν εἰς τὸ προκείμενον εὑρεσιλογούντων, ἐδόκει τὸ τῆς ὄψεως ἀντιπίπτειν. Οἱ γὰρ πρεσβύτεροι πόρρω τὰ γράμματα τῶν ὀμμάτων ἀπάγοντες ἀναγινώσκουσιν, ἐγγύθεν δὲ οὐ δύνανται· ἢ τοῦτο πρόδηλόν ὁ Αἰσχύλος φησὶν, D

Οὐδ' ἄποθεν εἶδες αὐτόν· οὐ γὰρ ἐγγύθεν
Ὁρᾷς, γέρων δὲ γραμματεὺς γενὲ σαφής.

D. 5. Οὐδ' ἄποθεν—Ὁρᾷς, γέρων] Item Stephanus exhibuit a Turnebo acceptum. Omnes ſcripti et editi mutilum habent locum, ita: οὐδὲ ἀπο * αὐτὸν, ἃ γὰρ ἐγγύθεν * γέρων—. Credo ſententiam deſiderare tale quid Εἰ δ' ἄποθεν εἶδες αὐτὸν, οὐδ' ἄρ' ἐγγύθεν Ὁρᾷς.

I. HÆC nobis de propoſita quæſtione ita comminiſcentibus argumenta, videndi ſenſus refragari putabatur. Nam ſeniores cum procul ab oculis dimovent litteras, legere eas poſſunt, admotas propius nequeunt. Idque ſignificans Æſchylus inquit,

At ni procul vidiſti, non illum prope
Viſurus es: certus legens fac ſis ſenex.

Digitized by Google

ἐναργέστερον Σοφοκλῆς τὸ αὐτὸ περὶ τῶν γερόντων,

> Βραδεῖα μὲν γὰρ ἐν λόγοισι προσβολὴ
> Μόλις δ' ὑπὸς ἔρχεται τρυπωμένη,
> Πόρῳν δὲ λεύσσων, ἐγγύθεν δὲ πᾶς τυφλός.

Εἴωθε οὖν περὶς τὴν ἐπίτασιν καὶ σφοδρότητα μᾶλλον ὑπακούειν τῶν γερόντων αἰσθητήρια, πῶς ἂν τῷ ἀναγινώσκειν, τὸν ἐγγύθεν ἀντιφωτισμὸν οὐ φέρουσιν, ἀλλὰ περιφέροντες ἑκατέρωθι τὸ βιβλίον ἐκλύουσι τὴν λαμπρότητα τῷ ἀέρι, καθάπερ οἶνον ὕδατι, κατακεραννυμένην;

Β. Ἦσαν μὲν οὖν οἱ περὶς τοῦτο ἔλεγον, ὡς ἀπάγουσι τῶν ὄψεων τὸ βιβλίον οὐ μαλακώτερον τὸ φῶς ποιοῦντες, ἀλλ' οἷον ὀπισθατίζοντες καὶ περιλαμβάνοντες
F αὐγὴν πλείονα, καὶ πληροῦντες ἀέρος λαμπροῦ τὸ μεταξὺ τῶν ὀμμάτων καὶ τῶν γραμμάτων χώραν. Ἕτεροι δὲ τοῖς συμβάλλουσι τὰς αὐγὰς περισχεῖν. Ἐπεὶ γὰρ ἀποτείνεται τῶν ὀφθαλμῶν ἑκατέρου κῶνος, περὶς τῷ ὄμματι

D. 9. δ' ὑπὸς] Sic E. Palat. Baſ. Xyl. Mez. Vulgo, δ' ἰωτός.
E. 2. ὑπακούει τῶν] Legendum, ὑπακούει τὰ τῶν. Mez.

Idem hoc Sophocles de ſenibus magis diſerte dixit,

> *Tarde ſeni ſermones accidunt enim,*
> *Ægreque perforatas aures permeant:*
> *Videt eminus, cæcutit omnis comminus.*

Si ergo ſentiendi inſtrumenta ſenibus ita ſunt comparata, ut contentiore et vehementiore ſenſili facilius moveantur; cur lecturi propinquam luminis circumfuſionem non ferunt, ſed librum ab oculis longius abducunt, ſplendorem infringunt, aëre, tanquam vinum aqua, eum diluentes?

II. Fuerunt qui ad hoc dicerent non luminis diminuendi gratia ſenes librum ab oculis removere, ſed ut quaſi complecterentur et continerent plus lucis, aëreque ſplendido implerent ſpatium quod oculis eſt et litteris interjectum. Alii in eorum ſententiam conceſſerunt, qui radios viſus concurrere arbitrantur. Nam cum porrigatur ab utroque oculo turbo ſive meta, (conum Græci dicunt) cujus apex in ipſo inſiſtat oculo, baſis rem viſam

Digitized by Google

τὴν κορυφὴν ἔχων, ἕδραν δὲ καὶ βάσιν ἡ θεολαμβάνει τὸ ὁρώμενον, ἄχρι μέν τινος εὐθύς ἐστιν ἰδίᾳ τῶν κώνων ἑκάτερον φέρεσθαι· γενόμενοι δὲ ἀποτέρω, καὶ συμπεσόντες ἀλλήλοις, ἓν τὸ φῶς ποιοῦσι· διὸ καὶ τῶν ὁρωμένων ἕκαστον, ἐν οὐ δύο φαίνεται, καθάπερ ἀμφοτέροις ἅμα τοῖς ὄμμασι καταφαινόμενον· αἰτία δὲ ἡ τῶν κώνων σύναψις εἰς ταυτὸ καὶ σύλαμψις οὐκ δυεῖν μίαν ὄψιν ἀπεργασμένη. Τού- 626
των δὲ ὕπως ἐχόντων, οἱ μὲν ἐγγὺς προσάγοντες τὰ γράμματα πρεσβύται, μηδέπω τῶν αὐγῶν συγκεχυμέ- νων, ἀλλ' ἑκάτερα χωρὶς ἐπιπτυγάνοντες, ἀσθενέστερον ἐπιλαμβάνονται· οἱ δ' ἀποτέρω προβεβηκότες, μεμιγμένου τοῦ φωτὸς ἤδη πολλοῦ γεγονότος, μᾶλλον ἐξακριβοῦσιν, ὥσπερ οἱ ταῖς δυσὶν ὁμοῦ χερσὶν κατέχοντες ἢ τῇ ἑτέρᾳ μὴ δύνανται.

γ'. Λαμπρίας δὲ ὁ ἀδελφὸς τ' Ἱερωνύμου μόνον οὐκ

A. 7. Λαμπρίας—ἀπέρχεται] Dubito de hujus lectionis veritate quam Stephanus exhibuit et expressit Amiotus. Antea ita legebatur: Λαμπρίας δὲ ὁ * τὸν Ἱερώνυμον * ἐκ ἀνέγνωκεν * αὐφυίαν, ἐμπεσὸν ὅτι τοῖς προσπίπτουσι ἀπὸ τῶν ὁρατῶν * σιν πρὸς τὴν ὄψιν ὁράμενα πρῶτον μὲν ἀπέρχεται: nec aliter libri scripti. Ergo haud scio an probabilius ita suppleatur locus: Λαμπρίας δὲ ὁ ἀδελφὸς ἔφη θαυμάζειν εἴτις τὸν Ἱερώνυμον βίβλον οὐκ ἀνέγνωκεν ἐν ᾗ φησιν κατ' Ἐμπεδοκλέα, ὅτι τοῖς προσπίπτουσιν &c. Alteram tamen lectionem in Latinis reddidi.

comprehendat: probabile est aliquo usque conos seorsim ferri istos, longius progressos concurrere, unamque lucem efficere: quo fit ut quidquid videtur, unicum non geminum cernatur, tametsi utroque oculo conspicitur: in causa enim est conorum coitus, e duabus unam visionem reddens. His ita constitutis, senes ubi litteras propius oculis admoverunt, conis nondum in unum conjunctis, utroque seorsim attingentes rem videndam, imbecillius apprehendunt: longius autem ab oculis eas intuentes, luce jam amplificata et confusa in unam, subtilius pervident; tanquam duabus manibus id tenentes, quod una non possunt.

III. Lamprias autem incidens in nostrum sermonem, tantum non prælegit scitum illud Hieronymi commentum,

Digitized by Google

ἀνέγνωκεν εὐφυΐαν ἐμπέσων, ὅτι τοῖς προσπίπτουσιν ἀπὸ τῶν ὀσμάτων εἴδωλον τοῖς τῶν ὀμμάτων ὁρῶμεν, ἃ θερμὸν μὲν ἀπέρχεται μεγάλα καὶ παχυμερῆ· διὸ τοὺς γέροντας
B ἐγγύθεν ὑπαναβάπτει βραδύπορον καὶ σκληρὰν ἔχοντας τὴν ὄρασιν· ἀνενεχθέντων δὲ εἰς τὸν ἀέρα, καὶ λαβόντων σχήματα, τὰ μὲν γεώδη διαφαύεται καὶ ὑποπίπτει, τὰ δὲ λεπτὰ προσελάζοντα ταῖς ὄψεσιν, ἀλύπως καὶ ὁμαλῶς συναρμόττει τοῖς πόροις, ὥστε ἧττον ταραττομένους, μᾶλλον ἀντιλαμβάνεσθαι. Καὶ γὰρ αἱ τῶν ἀνθῶν ὀσμαὶ, πόρρωθεν εὐωδέστεραι προσπίπτουσιν· ἂν δὲ ἐγγύθεν ἄγαν προσάγῃς, οὐχ ὅπως ἡδεῖαν ὀδὲ ἄκρατον ὀδώδασιν. Αἴτιον δὲ, ὅτι πολλὰ τῶν γεωδῶν καὶ ὀλερῶν συναποφέρεται τῇ ὀσμῇ, καὶ διαφθείρει τὴν εὐωδίαν ἐγγύθεν λαμβανομένου· ἂν δὲ ἄπωθεν, τὰ μὲν ὀλερὰ καὶ γεώδη
C διαῤῥεῖ καὶ ὑποπίπτει, τὸ δὲ εἰλικρινὲς καὶ θερμὸν αὐτῷ ὑπὸ λεπτότητος διασώζεται τοῖς τῆς ἁφῆς αἰσθήσιν.

B. 7. ἂν δὲ ἐγγύθεν] Sic Ald. Baf. Xyl. E. H. Venet. Palat. Vulgo, ἂν δὲ τὰ μὲν ἐγγύθεν. Nam τὰ μὲν huc invectum e proximo, ubi perperam abeſt in Ald. Baf. Xyl. Flor.

dicentis, videre nos ita dum ſpecies ex rebus viſis ad viſum accidant: hæ quippe primum quidem ferri craſſas et magnas; itaque ſenibus ob propinquitatem obturbare, quorum oculi duriores ſunt et tardius penetrantur: cum autem in aërem efferuntur, intervallo jam facto, terreſtres partes defringi atque decidere, tenues ad viſum accedere, et æquabiliter ac ſine moleſtia meatibus applicari, ut minus turbati facilius apprehendant. Nam florum etiam odores longius accidentes, ſuaviores ſunt: ſi nimis prope florem admoveas, non ita pura ſincerave eſt fragrantia: cujus rei cauſa eſt, quod terreſtria ac turbida multa una cum odore exhalant, eumque hauſtum in propinquo vitiant: ſi vero removeas florem aliquantum, terreſtria decidunt, quod ſincerum eſt et calidum, id ob ſuam tenuitatem ad ſenſus inſtrumentum perfertur.

Digitized by Google

δ'. Ἡμεῖς δὲ τῷ Πλατωνικῷ φυλάττοντες ἀρχήν, λέγομεν ὅτι πνεῦμα τοῦ ὀμμάτων αὐγοειδὲς ἐκπίπτον ἀναχιρνᾶται τῷ θεῖ τὰ σώματα φωτί, καὶ λαμβάνει σύμπηξιν, ὥστε ἓν ἐξ ἀμφοῖν σῶμα δίδυμον συμπαθὲς γενέσθαι· κεφάλαιον δὲ ἕτερον ἑτέρῳ συμμετρίας λόγῳ τε καὶ ποσότητος· οὐ γὰρ ἀναιρεθῆναι δεῖ θάτερον ὑπὸ θατέρου κρατηθέν, ἀλλ' ἀπ' ἀμφοῖν ἐς τι μέσον ἁρμονίᾳ καὶ κοινωνίᾳ συναχθέντων μίαν δύναμιν ἀποτελεσθῆναι. Ὄντος οὖν τοῦ παρηλίκων εἴτε ῥεῦμα χρὴ προσαγορεύειν τὸ ἀφ' τῆς κόρης φερόμενον, εἴτε πνεῦμα φωτοειδὲς, εἴτε αὐγήν· ἀσθενοῦς καὶ ἀδρανοῦς, οὐ γίνεται D κρᾶσις πρὸς αὐτὸ τὸ ἐκτός, οὐδὲ μίξις, ἀλλὰ φθορά· ἡ σύγκρισις, ἂν μὴ μακρὰν τὰ γράμματα τῶν ὀμμάτων ἀπάγοντες, ἐκλύωσι τὴν ἄγαν λαμπρότητα τοῦ φωτὸς, ὥστε μὴ πολλὴν, μηδὲ ἄκρατον, ἀλλ' ὁμοιοπαθῆ, καὶ

C. 3. φυλάττοντες ἀρχὴν, λέγομεν] Legendum ἐλέγομεν· jam enim Plutarchus loquitur. Ceterum secutus sum Palat. Stephanus dedit, ἃ φυγόντες ἀρχὴν λ. Priores, φυγόντες ἀρχὴν λ.

D. 3. σύγκρισις] Forte, ἔκτρωσις. Mez. σύγχυσις.

IV. Nos autem Platonicum secuti principium dicemus, spiritum lucis similem ex oculis excidere, et cum luce quæ circa corpus est commisceri, ac cum ea concrescere, ita ut ex ambobus unum fiat corpus consentiens. Porro mixtio ea fit unius cum altero, ratione proportionis cujusdam ac certæ quantitatis: non enim debet alterum ab altero superatum aboleri, sed ex ambobus in medium quoddam harmonia et communione redactis una vis confici. Quæ cum sint, provecta ætate hominibus, sive fluxus appellari debet, sive spiritus lucidus id quod per pupillam fertur, sive lux, cum sit imbecillius jam et languidius, non temperatur neque commiscetur cum re videnda, sed perit atque confunditur; nisi litteras ii longius ab oculis abducentes, nimium lucis splendorem languefaciant, ut non nimia et

Digitized by Google

σύμμετρον ἀπαντῆσαι πρὸς τὴν ὄψιν. Ὁ δὴ καὶ τῶν περὶ τὰ νυκτίνομα τὴν ζώων παθήματος αἴτιόν ἐστιν· ἡ γὰρ ὄψις αὐτῶν, ὑπὸ τῆς μεθημερινῆς φωτὸς ἀθρανὴς ἔσα καταπλήζεται καὶ κρατεῖται, μὴ δυναμένη πρὸς πολὺ καὶ ἰσχυρὸν ἀσθενὴς καὶ ὀλίγης ἀρχῆς κεράννυσθαι· πρὸς δὲ τὸ ἀμαυρὸν καὶ λεπτὸν, οἷον ἀστέρος, φῶς αὐγὴν διαρ-
E κῆ καὶ σύμμετρον ἐξίησιν, ὥστε κοινωνεῖν καὶ συνεργεῖσθαι τὴν ἀφθησιν.

D. 10. ἀσθενῶς] Forte ἐπ' ἀσθενῶ; ut Reisk. Nec spernenda correctio Mez. pro δυναμένη—ἀρχῆς, legentis δυναμένης αὐγῆς.

sincera, sed moderata ac proportione consentiens oculo occurrat. Atque ea causa est etiam, quod animalia quædam noctu vident. Visus enim eorum diurna luce, cum sit imbecillis, obruitur, cum non possit cum magna et valida luce facultas exilis et languida commisceri: cum obscura autem luce et tenui, qualis est stellarum, fulgorem sufficientem misceri et proportione ei respondentem emittunt, ut hac temperatione visio possit fieri.

Digitized by Google

ΠΡΟΒΛΗΜΑ Θ'.

Διὰ τί τῷ ποτίμῳ μᾶλλον ἢ τῷ θαλαττίῳ πλύνεσθαι τὰ ἱμάτια.

QUÆSTIO IX.

Cur aqua potabili magis eluantur veſtes, quam marina.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΘΕΩΝ. ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ. ΜΕΤΡΙΟΣ ΦΛΩΡΟΣ.
ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. ΑΛΛΟΙ.

PERSONÆ COLLOQUII.

THEO. THEMISTOCLES. METRIUS FLORUS.
PLUTARCHUS. ALII.

α'. ΘΕΩΝ ὁ γραμματικὸς, ἐστιωμένων ἡμῶν παρὰ Μετρίῳ Φλώρῳ, τοὺς Θεμιστοκλέα τὸν Στωϊκὸν διηπόρησε, τί δή ποτε Χρύσιππος ἐν πολλοῖς τῶν ὡδαλόγων καὶ ἀτόπων ὀφθείς· οἷον ὅτι τὸ, ταῖριχος ἂν ἅλμῃ βρέχηται, γλυκύτερον γίνεσθαι· καὶ τὸ, τῶν ἐρίων τὰς πόκας ἧττον ἐπαχθεῖν τοῖς βίᾳ ἁφασσομένοις ἢ τοῖς ἀ- F

F. 1. ὡδαλόγων καὶ ἀτόπων] καὶ addidi ex Palat.

I. THEO grammaticus, cum in convivio eſſemus apud Metrium Florum, e Themiſtocle Stoico quæſivit, Quidnam cauſæ eſſet, quod Chryſippus tam copioſa facta eorum quæ abſurda rationive adverſa videntur mentione: (ut quod ſalſamentum, ſi rigetur aqua marina, fit dulcius: quod lana pexa minus facile vi divellitur, quam ſenſim diſſol-

Digitized by Google

πρέμα ἀφαλύουσι· ἢ τὸ, νηστεύσαντας ἀριστέρον ἐσθίειν ἢ προφαγόντας· οὐδενὸς αὐτῷ αἰτίαν ἀπέδωκεν. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐπιὼν ὅτι ταῦτα Χρύσιππος ἄλλως τε παραδείγματος λόγῳ προῄθετο, ῥᾳδίως ἡμῶν καὶ ἀλόγως ὑπὸ τῆς εἰκότος ἁλισκομένων, καὶ πάλιν ἀπιζούντων τῷ ψεύδει τὸ εἰκός, ὑπισχνέφων, Σοὶ δ', ἔφη, βέλτιστε, τί πρᾶγμα περὶ τούτων ἀφορεῖν; εἰ γὰ ἡμῖν αἰτίων ζητητικὸς καὶ θαρρητικὸς γέγονας, μὴ μακρὰν ὅτως ἀποσκήνει τῶν ἰδίων· ἀλλ' εἰπέ δ' ἦν αἰτίαν Ὅμηρος τὸν ποταμῷ πλυνοῦσαν, οὐκ ἐν τῇ θαλάττῃ, καίπερ ἐγγὺς οὖσῃ, τῇ Ναυσικάᾳ πεποίηκε, καίτοι θερμοτέρων γε καὶ ἀφανεστέρων εἰκὸς καὶ ῥυπτικωτέρων ἔ)

627 β. Καὶ ὁ Θέων, Ἀλλὰ τοῦτό γε, εἶπε, τῷ γεώδει

A. 1. Σοὶ δ', ἔφη] Forte, Σοὶ δ', ἔφην, ut Anon. T. V.
A. 3. ἀποσκήνει] Rectius ἀποσκηνῇ. Reisk.
A. 6. διαφαγεῖραν εἰκὸς καὶ] Repudiandum et verbo et sensu Reiskianum διαφαγεῖραν: de re constat ex Aristot. Probl. XXIII, 8, 9, 38. Pro vulgato ἢ sumsi ᾗ ex Turneb. Bas. et Xyl. forte certius cum Mez. corrigatur ἤν. Nexum Latine reddidi.
A. 8. τῷ γεώδει—τῇ θαλάττῃ] Ita Steph. et consentiunt partim codices nostri. Ald. Bas. Xyl. τῶν γεωδῶν Ἀριστοτέλης πάλαι διαλέλυκε βέβληκας ἡμᾶς * τῇ θαλάττῃ.

vitur: quod qui jejunarunt, lentius edunt quam qui ante aliquid comederunt:) nullam ullius horum causam reddidisset. Respondit Themistocles, Chrysippum obiter, hæc et ut exempla protulisse, ut corrigeret nos, qui facile et absque ratione probabilibus saltem capi, ac contra quidquid speciem veri apertam non habet, averfari solemus. Tibi vero, addebat, mi homo, quæ causa est de his rebus dispiciendi? Nam si tantus nobis causarum inquisitor et considerator ades, non est quod tam longe a tibi propriis divertas regionibus: verum hoc expedi, cur Homerus Nausicaam fecerit in fluvio, non in mari lavantem, quod tamen erat in propinquo; cum quidem appareat marinam aquam, quippe calidiorem et pellucidiorem majore vi tergendi præditam esse.

II. Ibi Theo, Atqui hanc, inquit, abs te propositam quæstionem jam pridem Aristote-

Digitized by Google

Ἀριστότελης πάλαι ἀφελέλυκεν, ὁ τραχὺ καὶ γεώδες ἀδιέκπαρτον καὶ τοῦτο ποιεῖ τὴν ἀλυκότητα μεμιγμένον· ἢ καὶ μᾶλλον ἡ θαλαττα τοὺς τε νηχομένους ἐξαναφέρει, καὶ φέρει τὰ βά- B
ρη, τοῦ γλυκέος ἀδιδόντος ἀφὴ νοφότητα καὶ ἀσθένειαν· ἔστι δὲ ἄμικτον καὶ καθαρόν· ὅθεν ἀδύεται ἀφὴ λεπτότητα, καὶ διεξιὸν τὴν θαλαττίαν μᾶλλον ἐκτήκει τοὺς ῥυπους. Ἢ οὐ δοκεῖ σοι τοῦτο πιθανῶς λέγειν Ἀριστότελης;

γ'. Πιθανῶς, ἔφην ἐγώ, οὐ μὴν ἀληθῶς. Ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ πέτρας καὶ λίθοις, κἂν μὴ παρῇ δὲ ταῦτα, κοπιοτέρῳ πολλάκις παχύνεσι τὸ ὕδωρ, ὡς μᾶλλον τῶν γειρῶν τῇ τραχύτητι καθαπλύειν δυναμένων τὸ ῥύπον· αἰτίᾳ δὲ τοῦ ὕδατος ἀφὴ λεπτότητα καὶ ἀσθένειαν οὐχ ὁμοίως τοῦτο δρῶντος. Τὸ μὲν οὖν παχυμερὲς τῆς θαλάττης οὐ κα- C

A. 10. τραχὺ καὶ γεῶδες] τραχὺ potius legendum videatur ex Ariſtot. Probl. XXIII. 13, 14, 22.

C. 1. ὁ καλῶς εἶπε —κατασύρει τὸν ῥύπον] Ita Steph. exhibuit, et ante eum item vertit Amiotus: credo, ex conjectura Turnebi, ut in pleriſque alibi lacunis factum: et hic contra Plutarchi mentem. Libri omnes ita: οὐ * πάντα τόποτε * πρὸς τὴν κα * τὴν δριμύτητα, καὶ γὰρ αὕτη τὰς * ἀναφομοῦσα καὶ * κατασύρει τὸν ῥύπον. In principio quidem malim ita explere, οὐκ εἶπε τοῦτο ποιεῖν μὴ δύνασθαι, ἅτε πρὸς τὴν—cetera ut Steph.

les explicavit. Etenim mari permiſtæ ſunt partes aſperæ atque terreſtres, unde ei ſalſugo. Atque ideo mare et facilius fert natantes et onera ſuſtinet: cum dulcis aqua ob levitatem et imbecillitatem iis cedat. Ideo aqua dulcis, ut quæ ſincera ſit, et impermixta, facile in veſtes ſua tenuitate penetrat, rurſumque perfluens magis quam marina maculas eluit. Aut eſt, cur non videatur tibi Ariſtoteles hoc probabiliter dixiſſe?

III. Probabiliter, ſane, inquam ego, at non vere. Video enim cinerem quoque, et lapides, aut iis deficientibus pulverem aquæ injici, ut craſſior fiat: nimirum quod terreſtria ob aſperitatem magis valeant ad eluendas ſordes: cum aqua per ſeſe id ob tenuitatem minus efficere poſſit. Ergo maris craſſities non in

Digitized by Google

λῶς εἶπε τοῦτό ποτε ποιεῖν, ἅτε τοῖς τὴ χάψαρσιν ἔχον τὴ δριμύτητα· ἡ γὰρ αὐτὴ τοὺς πόρους ἀναστομοῦσα καὶ ἀνοίγουσα καταιρεῖ τὸν ῥύπον. Ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ λιπαρὸν δυσέκπλυτόν ἐστι, καὶ χιλίδα ποιεῖ, λιποῦσα δὲ ἡ θάλασσα, τοῦτο ἂν αἴτιον εἴη μᾶλιστα τοῦ μὴ καλῶς πλύνειν. Ὅτι δὲ ἐστὶ λιποῦσα, καὶ αὐτὸς εἴρηκεν Ἀριστοτέλης· οἵ τε γὰρ ἅλες λίπος ἔχουσι καὶ τοὺς λύχνους βέλτιον παρέχουσι καμπτοὺς· αὐτή τε ἡ θάλαττα τοῖς σφοδρὰ μιγνυμένη ταῖς φλοξί, σωβεκλάμπει, καὶ καίεται μᾶλιστα τῶν ὑδάτων τὸ θαλάττιον· ὡς δ' ἐγὼμαι, διὰ τοῦτο καὶ θερμότατόν ἐστιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον. Ἐπεὶ τοῦ πλύσεως τέλος ἡ ξήρανσίς ἐστι, καὶ μᾶλιστα φαίνεται καθαρὸν τὸ μᾶλιστα ξηρὸν γινόμενον· δεῖ δὲ τὸ πλῦνον ὑγρὸν τῷ ῥύπῳ ταχέως συνεξελθεῖν, ὥσπερ τοῖς νοσήμασι τὰ ἐλλέβορον. Τὸ μὲν οὖν γλυκὺ ῥᾳδίως ὁ

D. 2. ξήρανσις] Omnes libri ψῦξις, nec temere repudiandum erat. In vulgato consentit Anon. cum Stephano.

D. 3. δεῖ δὲ] Legendum δεῖ δέ.

cauſſis ponitur ab Ariſtotele, quibus mare ad lavandum non valeat; quippe craſſities adjunctam habet acrimoniam, quæ meatibus reſerandis ſordes ſecum aufert. Omne autem pingue difficulter eluitur, et nævum facit. Pingue autem eſt mare: idque in cauſa eſſe puto, quod aqua ejus non bene eluit. Pinguem vero eſſe aquam marinam, ipſe Ariſtoteles docuit. Nam, ipſo teſte, et ſalibus ineſt pingue quippiam: et lucernæ melius ardent ſale injecto: et injecta in flammam aqua marina una exardeſcit: neque ulla eſt alia aqua quæ perinde incendatur: utque mea fert ſententia, idcirco etiam eſt calidiſſima. Sed et alia ſuppeditat ratio. Finis lotionis eſt exſiccatio, et maxime purum videtur, quod eſt maxime exſiccatum: oportet autem humorem qui eluat, una cum ſordibus abire, ſicut veratrum cum vitioſis humoribus quos expurgat. At dulcem aquam, eo quia levis eſt,

Digitized by Google

ἥλιος ἐξάγει ἀφ' ὑφότητα· τὸ δὲ ἁλμυρὸν ἐπιχάμενον τοῖς πόροις ἀφ' ταχύτητα δυσξήραντον ἐστι.

δ'. Καὶ ὁ Θέων ὑπολαβών, Οὐδέν, ἔφη, λέγεις. Ἀριστοτέλης γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ φησί, τοὺς ἐν θαλάττῃ λουσαμένους, τάχιον ἀποξηραίνεσθαι ὑπὸ γλυκέσι χρησαμένων, ἢ ἐν ἡλίῳ ὄντας. Λέγει γάρ· εἶπον· Ἀλλ' ἐ ὡμίλει σε μᾶλλον Ὁμήρῳ ταναντία λέγοντι πιστεύσῃ. Ὁ γὰρ Ὀδυσσεὺς μὴ τὸ ναυάγιον ἀντυγχάνει τῇ Ναυσικάᾳ,

Σμερδαλέος ὀφθῆναι· κεκακωμένος ἅλμῃ·

καὶ περὶ τὰς θεραπαινίδας φησίν,

Ἀμφίπολοι τῇδ' ὔτω ἀπόστητε, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
Ἅλμην ὤμοιϊν ἀπολήσομαι.———

καταβὰς δὲ εἰς τὸν ποταμὸν,

Ἐκ κεφαλῆς ἔσμηχεν ἁλὸς χόον·

ὑφφυῶς τῷ ποιητῇ τὸ γινόμενον συνεωρακότος. Ὅταν γὰρ ἐκ τῆς θαλάττης ἀναδύντες ἐν τῷ ἡλίῳ ὦσι, τὸ

sol facile extrahit: salsa in meatibus inhærescens, ob asperitatem difficilius resiccari rem patitur.

IV. Nihil dicis, inquit Theo: nam eodem in libro Aristoteles affirmat, qui in mari laverint, eos celerius siccari si in sole steterint, quam qui in dulci aqua. Dicit vero, inquam ego: sed existimabam te Homero potius crediturum, qui contrariam sententiam pronunciat. Nam apud hunc Ulysses a naufragio Nausicaæ occurrens

Terribilis visu, salsæ sordatus aquæ vi:

ancillis ejus hæc dicit,

Vos hinc auferte ancillæ, mihi dum salis acrem
Abluero de corpore aquam.——

cumque in fluvium descendisset,

A capite exterfit spumam maris.——

Et vero ingeniosissime poëta sensit quid hac in re eveniat. Qui enim e mari emergunt, ii si in sole stent, tenuissimum

Digitized by Google

F λεπτότατον καὶ κουφότατον τῆς ὑγρασίας ἡ θερμότης διαφόρησε· τὸ δὲ ἁλμυρὸν αὐτὸ καὶ τραχὺ καταλειφθὲν ἐφίσταται, καὶ ῥυπαίνει τοῖς σώμασιν ἁλώδης ὄπιπαγος, μέχρι ἂν αὐτὸ ποτίμῳ καὶ γλυκεῖ καταπλύσωσιν.

et leviſſimum humoris quod eſt, a calore diſſipatur: quod autem ſalſum eſt et aſperum, id relictum inhæret corporibus, ſalſugo quædam concreta, donec potabili ac dulci eluatur aqua.

Digitized by Google

ΠΡΟΒΛΗΜΑ Ι'. 628

Διὰ τί τῆς Αἰαντίδος φυλῆς Ἀθήνησιν οὐδέποτε τὸν χορὸν ἔκρινον ὕστατον.

QUÆSTIO X.

Quare Athenis chorus Æantidis (sive Ajaceæ) tribus nunquam ultimo loco ponatur.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΦΙΛΟΠΑΠΠΟΣ. ΜΑΡΚΟΣ. ΜΙΛΩΝ. ΓΛΑΥΚΙΑΣ. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. ΑΛΛΟΙ.

PERSONÆ COLLOQUII.

PHILOPAPPUS. MARCUS. MILO. GLAUCIAS. PLUTARCHUS. ALII.

α'. Ἐν δὲ τοῖς Σεραπίωνος ὀπτηρίοις, ὅτε τῇ Λεοντίδι φυλῇ τὸν χορὸν ἀφωτάξας ἐνίκησεν, ἑστιωμένοις ἡμῖν, ἅτε δὴ καὶ φυλέταις ὄσι δημοποίητοις, οἰκεῖοι λόγοι τῆς ἐν χειρὶ φιλοτιμίας παρῆσαν· ἔσχε γὰρ ὁ ἀγὼν ἐντονωτάτῳ ἅμιλλαν, ἀγωνοθετοῦντος εὐδόξως, καὶ μεγαλοπρεπῶς Φιλοπάππου τοῦ βασιλέως τοῖς φυλέταις ὁμοῦ B

B. 1. τοῦ βασιλέως] Rege Syriæ Comagenæ, Antiocho Philopappo. Vid. Animadverſ.

I. CUM celebraremus Serapionis victoriam, qui choro Leontidis tribus vicerat, quem ipſe inſtruxiſſet, exceptis convivio nobis, ut qui in civitatem tribumque illam eſſemus adſciti, accommodata præſenti ambitioni diſputatio incidit. Fuerat enim certatum acerrima contentione, ſplendide præmia diſponente Philopappo rege et magnifice omnibus

Digitized by Google

πάσαις χορηγοῦντος· ἐτύγχανε δὲ συνεστώμενος ἡμῖν, ἢ τῶν παλαιῶν τὰ μὲν λέγων, τὰ δὲ ἀκούων, οὐχ ἧττον ἢ φιλανθρωπίαν ἢ φιλομάθειαν.

β'. Προεβλήθη δέ τι τοιοῦτον ὑπὸ Μάρκου τοῦ γραμματικοῦ. Νεάνθη τοῦ Κυζικηνοῦ εἰπόντος ἐν τοῖς περὶ πόλιν μυθικοῖς, Ὅτι τῇ Αἰαντίδι φυλῇ γέρας ὑπῆρχε τὸ μὴ κρίνεσθαι τὸν αὐτῆς χορὸν ἔσχατον· ὁ μὲν, ἔφη, πρὸς ἀπόδειξιν ἱστορίας ἀναφέρει· εἰ δὲ τοῦτο γοῦν νοθεύει, παρεκβαίνει τῆς αἰτίας ἡ κοινῇ πᾶσιν ἡ ζήτησις. Εἰπόντος δὲ τοῦ ἑταίρου Μίλωνος, Ἂν οὖν ψεῦδος ᾖ τὸ λεγόμενον; Οὐδὲν, ἔφη, δεινὸν ὁ Φιλόπαππος, εἰ ταὐτὸ πεισόμεθα Δημοκρίτῳ τῷ σοφῷ διὰ φιλολογίαν· καὶ γὰρ ἐκεῖνος, ὡς ἔοικε, τεῴων σίκυον, ὡς ἐφάνη μελιτώδης ὁ χυμὸς, ἠρώτησε τὴν διακονοῦσαν ὁπόθεν πρίαιτο· ἡ δὲ

B. 8. τὸν αὐτῆς χορὸν—νοθεύει,] Sic Steph. dedit, partim ex Vulcob. priores editiones et codices noſtri ita habent, τὸν * χορὸν ἔσχατον μὲν * ὃν ἔφη πρὸ * ξιν ἱστορίας ὁ ἀνὴ * εἰ δὲ τοῦτο γοῦν νοθεύει. Pars vitii reſtituta eſt; pars vacat, ita reſtituenda, τὸν αὐτῆς χορὸν ἔσχατον· ὃ μὲν, ἔφη, πρὸς ἀπόδειξιν ἱστορίας ἀναφέρει· εἰ δὲ τούτῳ γ' ὃ νοθεύετε. Reddidi in Verſione.

tribubus ex æquo ſumtus præbente. Is Philopappus tum forte una in convivio adfuit, de rebus antiquis quædam narrans, quædam inaudiens, non minus humanitatis cauſſa, quam ob diſcendi ſtudium.

II. Propoſuit autem tunc Marcus grammaticus tale quidpiam de quo diſpiceretur. Neanthem Cyzicenum in iis, quæ perſcripſiſſet de fabuloſis urbium, aſſerere, hunc Æantidi tribui honorem eximium habitum fuiſſe, ut nunquam choro ipſius ultimus locus aſſignaretur: neque tamen, inquit, hoc dictum confirmat hiſtorica auctoritate: quare ſi illud propterea non ut falſum repudiatis propoſita ſit in medium omnibus cauſſæ indagatio. Hic cum Milo ſocius dixiſſet, Quid ſi mendacium iſthuc eſt? Philopappus, Nihil, inquit, mali eſt ſi ob ſtudium cognoſcendi nobis idem eveniat, quod ſapienti illi Democrito: is enim cum forte ficum ederet, ſaporque mel referre videretur, quæſivit e famula, unde emiſſet: cumque

Digitized by Google

κῆπόν τινα φραζούσης, ἐκέλευσεν ἐξανασταὶς ἡγεῖσθαι καὶ δεικνύναι τὸν τόπον. θαυμάζοντος δὲ τοῦ γυναίου, καὶ πυνθανομένου τί βούλεται, Τῷ ὄντι, ἔφη, δεῖ με τῆς γλυκύτητος εὑρεῖν· εὑρήσω δὲ τοῦ χαρίεν γενόμενος θεατής. Κατάκεισο δή, τὸ γύναιον εἶπε μειδιῶν, ἐγὼ γὰρ ἀγνοήσασα τὸ σίκυον εἰς ἀγγεῖον ἐθέμην μεμελιτωμένον· ὁ δὲ D ὥσπερ ἀχθεσθεὶς, Ἀπέκναισας, εἶπε, καὶ σὺ δὲν ἧττον ὀπτήσομαι τῷ λόγῳ, καὶ ζητήσω τινὰ αἰτίαν, ὡς ἂν οἰκείᾳ καὶ συγγενεῖ οὔσῃ τῷ σικύῳ τῆς γλυκύτητος. Οἷα οὖν μηδὲ ἡμεῖς τοῖς Νεάνθοις ἐν οἷοις εὐχέρειαν ὑποθράσεως ποιησόμεθα φέφασιν· ἐγγυμνάσασθαι γὰρ, εἰ μηδὲν ἄλλο χρήσιμον, ὁ λόγος παρέξει.

γ'. Πάντες οὖν ὁμαλῶς ἐρρύησαν πρὸς τὸ τοῖς φυλέταις ἐγκωμιάζειν, εἴπερ καλὸν πρὸς δόξαν αὐτῇ ὑπῆρχεν ἀναλεγόμενοι· καὶ γὰρ ὁ Μαραθὼν εἰς μέσον ἕλκετο, δῆμος ὢν ἐκείνης τῆς φυλῆς· καὶ τὰς περὶ Ἁρμόδιον

C. 9. Κατάκεισο δή] Pro vulgato δὲ dedi δή ex Palat. et Vatic. Mox τὸ σίκυον revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. pro τὸν σίκυον.

ea hortum quendam nominaſſet, eo juſſit ſe, de menſa illico ſurgens, adduci, ſibique locum commonſtrari: mirante muliercula, et quid ſibi vellet interrogante, Oportet, inquit, me cauſam dulcedinis invenire, quod fiet loco a me conſpecto: tum ſubridens illa, Adſide, ait, menſæ; ipſa enim imprudens in vaſe, quod melle imbutum fuerat, ficus poſueram: tum philoſophus indignabundus, Enecaſti me, inquit, et tamen meditabor, cauſſamque inquiram, ac ſi dulcedo ficui a natura eſſet attributa. Nos quoque itidem Neanthis levitatem in rebus nonnullis non uſurpabimus pro ſubterfugiendi diſputationem occaſione: nam, ut nihil utile aliud, ſaltem exercitationis copiam iſta præbebit.

III. Ex eo univerſi ad laudandam illam tribum ſeſe dederunt, conquiſitis quæcunque ad gloriam ei parandam viderentur conducere. Venit enim in medium Marathon, pagus ſeu curia illius tribus: et Harmodius Æantidibus ad-

Digitized by Google

E Αἰαντίδας ἀπέφαινον, Ἀφιδναίους γε δὴ τοὺς δήμων γενόντας. Γλαυκίας δὲ ὁ ῥήτωρ καὶ τὸ δεξιὸν κέρας Αἰαντίδαις τῆς ἐν Μαραθῶνι παρατάξεως ἐποδοθῆναι ταῖς Αἰσχύλου εἰς τὴν μεθορίαν ἐλεγείαις ἐπιφοῦτο, ἠγωνισμένου τὴν μάχην ἐκείνην ἐπιφανῶς. ἔτι δὲ καὶ Καλλίμαχον ἀπεδείκνυε τὸν πολέμαρχον ἐξ ἐκείνης ὄντα τῆς φυλῆς, ὃς αὐτόν τε παρέσχεν ἄριστον ἄνδρα, καὶ τῆς μάχης μετά γε Μιλτιάδην αἰτιώτατος κατέστη, σύμψηφος ἐκείνῳ γενόμενος. Ἐγὼ δὲ τῷ Γλαυκίᾳ παρεστάθην, ὅτι καὶ τὸ ψήφισμα καθ' ὃ τοὺς Ἀθηναίους ἐξήγαγε, τῆς F Αἰαντίδος φυλῆς παρατανυσθείσης χαρείη, καὶ ὅτι περὶ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην εὐδοκιμήσασα ἡ φυλὴ μάλιστα, διὸ καὶ ταῖς Σφαγίτισι Νύμφαις τὸ ὀπτήριον καὶ πυθόχρηστον

E. 1. Ἀφιδναίους γε δὴ τῶν δήμων] Prius ſumſi a Baſ. Xyl. Leonic. Schott. Anon. pro Ἀφιδαίους quod ceteri habent. Revocavi τῶν δήμων minime illam repudiandam formam ex Ald. Baſ. E. H. Venet. Flor. Palat. Vatic. pro τὸν δῆμον, a Steph. et Xyl. invecto.

E. 4. εἰς τὴν μεθορίαν ἐλεγείοις ἐπιφοῦτο] εἰς addidit Stephanus: idem ἐπιφοῦτο dedit pro ἐπιφυόμενος: in neutro noſtris aſſentientibus libris. Ceterum Xylander corrigit, Αἰσχύλου μετὰ τὴν ἐξορίαν ἐλεγείας itaque reddidit ut in verſione reliqui. Amiotus vertit in hunc ſenſum, elegiis in laudem hujus regionis factis. Reiſkius μεθορίαν inſulam ſignificari ſuſpicatur. Equidem putem μεθορίαν ab ipſo Æſchylo, pro μετοικίαν, uſurpatam, in titulo Elegiæ factæ in *Exilium* Siciliense ſuum.

F. 3. Σφαγίτισι] Xyl. corrigit Σφραγίτισι recte, opinor ex Plutarcho Ariſtid. p. 330. E.

ſcriptus fuit, qui curia ſcilicet Aphidnæus fuiſſet. Glaucias autem orator in acie quoque apud Marathonem cornu dextrum huic tribui fuiſſe datum ex elegiis Æſchyli (quas ille, qui magna cum gloria illud prœlium obiviſſet, poſtea ſolo verſo conſcripſit) demonſtrabat: quin et Callimachum polemarchum arguebat ex ea fuiſſe tribu, qui et præclariſſime ſeſe geſſit, et poſt Miltiadem, cui ſuffragatus erat, maxime autor illius fuit pugnæ. His a Glaucia dictis ego id adjeci, Decretum etiam, cujus vi Athenienſes in prœlium eduxit Miltiades, factum fuiſſe prærogativam tenente Æantide tribu: et Plataica pugna maxime nobilem fuiſſe ejuſdem tribus virtutem: itaque etiam eandem tribum ſacrificium Sphragitidibus Nymphis oraculo Delphico præceptum

Digitized by Google

ἀπῆγον Αἰαντίδα θυσίαν εἰς Κθαιρῶνα, τῆς πόλεως τὸ ἱερεῖον καὶ τὰ ἄλλα παρεχούσης αὐτοῖς. Ἀλλ' ὁρᾶς, ἔφην, ὅτι πολλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις φυλαῖς ὑπάρχει, καὶ πρώτην γε τὴν ἐμὴν ἴσε δὴ τῷ Λεοντίδα μηδεμιᾷ δόξῃ ὑφιεμένην. Σκοπεῖτε δὲ δὴ μὴ πιθανώτερον λέγεται τὸ, Τελαμώνιον τὸ ἐπώνυμον τῆς φυλῆς καὶ Τελαμῶνιον εἶναι τὸ γινόμενον· οὐ γὰρ εὐκόλως ἐνεγκεῖν ἦθος ὁ Τελαμώνιος, ἀλλ' οἷος ἀφειδεῖν πάντων ὑπ' ὀργῆς καὶ φιλονεικίας· ἵνα οὖν μὴ χαλεπὸς ἢ μηδὲ ἀπαραμύθητος, ἔδοξε τῆς ἥττης ἀφελεῖν τὸ δυσχερέστατον, εἰς τὴν ἐσχάτην χώραν μηδέποτε τῇ φυλὴν αὐτῶν καταβαλόντας.

A. 1. δίξης] Sic T. V. Mez. Vulgo, δίξη.

pro victoria gratias agendi causa, in Cithæronem adduxisse, hostiam et reliqua præbente civitate. Sed vides, aiebam, etiam reliquis tribubus multa esse eximia, meæ præcipue: nam Leontidem me dicere intelligitis, quæ gloria nulli concedit. Proinde considerate, an non hoc sit probabilius, id ad demulcendam deliniendamque Ajacis, a qua Æantidi tribui nomen est, iracundiam, esse institutum. Non enim facile patitur Telamonis F. se posteriore loco haberi, sed ob iram et contendendi studium paratus est quidvis in quosvis conari. Is ergo ne difficilis et implacabilis esset, visum fuit quod ei posthabito molestissimum erat futurum præcavere, et ita rem temperare, ut tribus ipsius nunquam ultimo loco poneretur.

ASHMOLEAN OXFORD MUSEUM

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google